

Kåre Svebak:

SÅKORN

KATEKISMEFORKLARING
bind 4

Tredje trosartikkel

Revidert 2020 (2016)

FORORD:

Første bind i Såkorn-serien har litteraturlisten og en veiledning om bruksmåter m m.

Utdypende artikler til foreliggende fins i tilleggsbindet «HJELPEREN», gjort digitalt tilgjengelig på ressursidene for Foreningen for Bibel og Bekjennelse under rubrikken «katekisme» (www.fbb.nu).

Kåre Svebak,
prest, pensj. statsstipendiat

Arendal 2016

INNHold:

TREDJE TROSARTIKKEL: OM HELLIGGJØRELSEN.....	5
DEL 1: DEN HELLIGE ÅNDS PERSON OG VERK.....	6
Om Den Hellige Ånds person	6
DEL 2: ÅNDENS ALLMAKT OG MENNESKETS AVMAKT	12
Om Den Hellige Ånds allmakt i frelsens tilegnelse	12
Om menneskets avmakt i frelsens tilegnelse	13
Om omvendelsen (boten)	17
Om troens subjekt og gjenstand	24
DEL 3: RETTFERDIGGJØRELSEN VED TRO	29
Om veiskillet i rettferdiggjørelsen	71
DEL 4: ÅNDENS EMBETE – DET GEISTLIGE EMBETE	74
Om apostlenes etterfølgere i prekenembetet.....	74
Om kall og innsettelse i prekenembetet	97
DEL 5: GUDS ORDS VIRKEKRAFT	106
Om Guds nådemidler – evangeliet og sakramentene	106
Om Åndens gjerning i forkynnelsen.....	113
DEL 6: OM HELLIGGJØRELSE OG GODE GJERNINGER.....	121
Om helliggjørelsen - fornyelsen.....	121
Om den nye lydighet i det liv vi er skapt til å leve	132
DEL 7: LÆREN OM KIRKEN.....	151
Om Guds kirke.....	151
Om kirkens enhet og hellighet.....	163
Om kirkens katolisitet eller kristelige kjennetegn	176
Om kirkens apostolisitet og fremtreden i tidens løp.....	185
Om kirkefellesskap.....	208
DEL 8: Å LEVE I KIRKEN	234
Om mennesket, skapt til mann og kvinne	234
Om gudstjeneste og messebruk	242
Om kirken i samfunnet	245
DEL 9: OM GUDS EVIGE UTVELGELSE	251
DEL 10: OPPSTANDELSEN OG DET EVIGE LIV	259
Om døden og de døde oppstandelse	259
Om oppstandelsen til evig liv.....	267
DEL 11: OM DE SISTE TING	272

TREDJE TROSARTIKKEL: OM HELLIGGJØRELSEN

Gud Fader som all verden bær',
Gud Sønn som samme Herre er
Med Hellig Ånd, vår trøster sann,
Skje takk og lov i alle land. Amen.

**JEG TROR PÅ DEN HELLIGE ÅND,
EN HELLIG, ALLMENN KIRKE,
DE HELLIGES SAMFUNN,
SYNDENES FORLATELSE,
KJØDETS OPPSTANDELSE
OG DET EVIGE LIV.**

Hva er det?

Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Kristus Jesus, min Herre, eller komme til ham,

**MEN DEN HELLIGE ÅND HAR KALT MEG VED EVANGELIET, OPPLYST MEG
MED SINE GAVER, HELLIGET OG BEVART MEG I DEN RETTE TRO,**

**LIKESOM HAN KALLER, SAMLER, OPPLYSER OG HELLIGGJØR HELE KIR-
KEN PÅ JORDEN OG BEVARER HENNE HOS KRISTUS JESUS I DEN RETTE,
ENE TRO.**

**I DENNE KIRKE GIR HAN DAGLIG MEG OG ALLE TROENDE FULL FORLA-
TELSE FOR ALLE SYNDER,**

**OG PÅ DEN YTTERSTE DAG VIL HAN VEKKE OPP MEG OG ALLE DØDE, OG GI
MEG OG ALLE SOM TROR PÅ KRISTUS, ET EVIG LIV.**

DET ER VISST OG SANT.

Del 1: DEN HELLIGE ÅNDS PERSON OG VERK

Om Den Hellige Ånds person

520. Hvem er Den Hellige Ånd?

HAN ER GUDS TREDJE PERSON, SOM FRA EVIGHET UTGÅR FRA FADEREN OG SØNNEN.

Joh 15:26 – Når Hjelperen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd, som utgår fra Faderen, skal han vitne om meg. **Gal 4:6** – Gud (har) sendt sin Sønnns Ånd i deres hjerter, som roper: "Abba, Fader!"

Mt 28:19 – Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn (merk entall!). **2 Kor 13:13** – Vår Herres Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfunn være med dere alle.

Eksempel: Den Hellige Treenhets nærvær i Jesu dåp, Mt 3:16f.

Til bibelstudium: Oppfyllelsen av profetien i Joel 3: Apg 2:1-21.

521. Hvordan kan vi vite at Den Hellige Ånd er *sann Gud*?

I BIBELEN BLIR HAN OMTALT MED GUDDOMMENS NAVN, EGENSKAPER OG GJERNINGER.

Jes 11:1f – En kvist skal skyte frem av Isais stubb, og et skudd fra hans røtter skal bære frukt. Og HERREN Ånd skal hvile over ham, visdom og forstands Ånd, råds og styrkes Ånd, den Ånd som gir kunnskap om HERREN og frykt for ham. **Sal 33:6** – Himmelen ble skapt ved Herrens ord, og hele dens hær ved hans munns Ånd.

Joh 15:26 – Når Talsmannen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen, Sannhetens Ånd, som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg. **16:7** – Om ikke jeg går bort, kommer ikke Hjelperen til dere. Men når jeg går bort, skal jeg sende ham til dere.

Joh 3:5 – Uten at man blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike. **Tit 3:5** – (Gud) frelste oss /.../ ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd.

1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at dere er Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere? **Gal 4:6** – Gud har sendt sin Sønnns Ånd i deres hjerter, og han roper: "Abba! Fader!" **Rom 8:9** – Dere derimot er ikke i kjødet, men i Ånden, for så vidt som Guds Ånd bor i dere. Om noen ikke har Kristi Ånd, tilhører han ikke ham. **2 Tess 2:8**.

Apg 5:3f – Da sa Peter: "Ananias, hvorfor har satan fylt ditt hjerte, så du skal lyve for Den Hellige Ånd /.../ Du har ikke løyet for mennesker, men for Gud.

522. **Hvorfor trenger vi Hjelperen, Den Hellige Ånd?**

PÅ GRUNN AV ARVESYNDENS KRAFT I VÅRT INNERSTE, KAN INGEN AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT KOMME TIL JESUS KRISTUS ELLER TRO PÅ HAM.

1 Kor 2:14a – Slik mennesket er av naturen, tar det ikkje imot det som tilhører Den Hellige Ånd. **Ef 2:1** – Også vi var døde ved våre overtredelser og synder. **5:8** – Dere var forut mørke, men nå er dere lys i HERREN . **Rom 8:7** – Kjødets sans er fiendap mot Gud, fordi det ikke bøyer seg under Guds lov og heller ikke kan gjøre det. **1 Kor 12:3b** – ingen kan si "Jesus er HERREN " uten ved Den Hellige Ånd. Gal 5:17ff.

Den Hellige Ånd hjelper oss til å *bli* hva vi *er* ved troen: Hellige og rettferdige for Gud i Jesus Kristus.

Med Kristus til *gave* vil Den Hellige Ånd hjelpe oss når vi følger Kristi eksempel i gode gjerninger. Derfor påkaller vi Den Hellige Ånd og ber ham hjelpe oss i vår hjelpeløshet.

OM DEN HELLIGE ÅNDS GJERNING (EMBETE)

523. **Hva er Den Hellige Ånds gjerning?**

ÅNDENS GJERNING OMFATTER HELLIGGJØRELSEN I VID MENING. DEN HELLIGE ÅND -

- kaller den enkelte ved evangeliet,
- opplyser med sine gaver,
- gir daglig alle troende full forlatelse for all synd,
- helliggjør og bevarer meg i den rette tro, slik han kaller, samler, opplyser og helliggjør hele kirken og holder henne fast hos Jesus Kristus i den rette, ene tro.
- I denne kirke gir han hver dag meg og alle troende full forlatelse for all synd,
- og på den ytterste dag vil han oppvekke meg og alle døde,
- og gi meg og alle som tror på Kristus et evig liv.

Ef 1:3f – Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener ved Kristus. Før verdens grunnvoll har han utvalgt oss i ham til å være hellige og ustraffelige for seg. (Mt 25:34)

524. **Hva vil det si at Den Hellige Ånd helliger dem som tror evangeliet?**

DE SOM TROR SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD, ER HELLIGE OG RENE FOR GUD.

Ef 5:25-27 – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet, og for at han skulle stille kirken fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller noe slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri. **6:11** – dere har latt dere renvaske, dere er helliget, dere er erklært rettferdige ved Herren Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd.

Synderes hellighet og rettferdighet for Gud er Jesus, Guds Sønn i sin lidende lydighet for oss. Men hva vi er ved dåpen og troen er vi enda ikke blitt, for den onde lyst i vårt innerste kjemper imot Kristi herredømme.

Hjelperen i denne strid er Den Hellige Ånd. Han trøster oss med syndenes forlatelse for Kristi skyld og skaper ved troen det nye menneske, som skal leve evig for Gud. (Ef 5:25-27. Tit 3:8. Jf forkl 2 trosartikkel.)

525. Hva er "Åndens embete", og hvilke midler bruker han?

"ÅNDENS EMBETE" ER PREKENEMBETET I DEN NYE PAKT – FØRST VED APOSTLENE OG ETTER DEM DERES ETTERFØLGERE. MIDLENE HAN BRUKER, ER EVANGELIET OG SAKRAMENTENE.

(Embete = en fast, varig tjeneste)

Joh 17:17, 20 – Hellige dem (apostlene) i sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg. **20:21-23** – "Fred være med dere! Likesom Faderen har sendt meg, sender også jeg dere." Da han hadde sagt dette, åndet han på dem og sa til dem: "Ta imot Den Hellige Ånd! De som dere tilgir syndene, er tilgitt, og de som dere binder i syndene, er bundet til dem." Apg 2:36f (jf 10:42-44).

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter ("mysterier" – her om liturgiske handlinger som formidler frelse). **2 Kor 5:18-21** – Alt er av Gud, som har forsonet verden med seg selv ved Kristus og gitt oss forsoningens embete. /.../ og har betrodd oss forsoningens ord. Altså er vi sendebud i Kristi sted, så Gud formaner ved oss: I Kristi sted ber vi: La dere forlike med Gud! Den som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. 2 Kor 3.

Illustrasjon: Prekenembetet i den nye pakt, 2 Kor 3.

Til bibelstudium: Gud Helligånden - en handlende person

Jesus kalte Helligånden for "*en annen talsmann*", Joh 14:16, til trøst og glede for disiplene, samme 16:7. Han er "*sannhetens Ånd*", Joh 14:17, for med evangeliet som middel *skaper* han troen i dem som hører Kristi ord, og trøster, hjelper og *bevarer* dem i den hemmelighetsfulle forening med Kristus (unio mystica), Joh 15:4, Ef 3:16f, 2 Kor 5:16.

- I den gamle pakts gudsfolk var Den Hellige Ånd virksom gjennom få personer, i den nye pakts kirke virksom i alle kirkens lemmer. Joel 3, Apg 2.

Det var særlig *profetene* i det 7. og 8. århundre som vitnet om åndsutgytelsen i den kommende messianske tidsalder, Jes 11:1-5, 10, 32:15ff, Jer 31:31ff, Sak 12:10, Joel 3:1ff, Esek 36:26ff.

Ånden er usynlig, men virksom *med Guds ord*, og gir seg til kjenne med sine *gjeringer*.

Jes 32:15, 44:3, Esek 39:29.

Joh 14:26, 16:13f, 18, Apg 13:2, 15:28, 1 Kor 12:11, Rom 8:16, 26.

- Åndens gjerning i frelseshistorien hører sammen med Sønnens gjerning.

Lk 1:35, Joh 3:34. Derfor kalles han også for "*Jesu Ånd*", "*Kristi Ånd*" el l: Mt 12:18, Apg 16:7, Rom 8:9, 11, Gal 3:2. *Trinitariske* formler (trinitarisk =det som hører Treenheten til): Mt 28:19, 2 Kor 13:13, Ef 4:4-6.

- Kristus er virksom med sin Hellige Ånd i prekenembetets gjerninger.

Sønnens løfte til apostlene – om Den Hellige Ånds utrustning, omfatter Åndens gjerning ved prekenembetet. Joh 14:26, 16:7. Det er "*Åndens embete*", 2 Kor 3:8 (Joh 1:14, Rom 1:17, 3:21f). Det utøves *med Kristi maktfulle ord*: Mk 7:33, Joh 11:34, Lk 10:16.

- Den Hellige Ånd bygger kirken og bevarer de troende hos Kristus med evangeliet og sakramentene som midler.

Ef 2:20ff, 4:8-16.

Kong 19:7 (Mt 15:32). Joh 17:6, 8 (14), 11, 17, 20. Joh 6:33, 35, 51. Jf 5 Mos 8:3 (Mt 4:4).

- Åndens indre vitnesbyrd vitner om barnekår hos Gud.

Dette vitnesbyrd istemmer evangeliet, 2 Kor 1:22, 5:5, Ef 1:13, og oppfyller løftet om barnerett hos Gud. Rom 8:15f. Gal 4:6.

- Den Hellige er i sin gjerning Trøsteren, Livgiveren, Opplyseren og Forbederen.

Trøsteren (Talsmannen): Den greske benevnelsen "*paraklétos*" blir som oftest oversatt med *talsmann* (lat advocatus). Ordet dekker Den Hellige Ånds *rettshjelp* mot djevelens anklager, når han regner opp vår syndegjeld og fastslår vår fortjente syndelønn for evig utenfor Guds nåde. Talsmannens avviser ikke lovens regnskap, men viser til Sønnens stedfortredergjerning i Kristi lidende lydighet.

Gud krever løsepenge, men har *selv betalt* den. Gud har *kjøpt oss fri* fra trelldommen under Guds fiendemakter - synd, død og djevelens makt. 1 Kor 5:7, Apg 20:28 Åp 5:9 osv.

Gud har *strøket* skyldbrevet på Kristi kors. Apg 3:19, Kol 2:14.

Gud er en forsonet Gud. 2 Kor 5:19, Rom 3:24f, Kol 1:20, 2:9. Guds kjærlighet overgår all hans nidkjærhet: Kristus i hans lidende lydighet er troens rettferdighet og eneste grunn til frifinnelse hos Gud.

Dette *oppgjør i Gud* overgår all forstand, men troen holder fast ved "Kristus og ham korsfestet", 1 Kor 2:1. Talsmannen viser til Guds dårskap som er større enn menneskers visdom, men troen stoler på Guds vitnesbyrd, som har oppreist Kristus fra de døde, 1 Kor 15:1-3.

Livgiveren: Med evangeliet skaper Ånden den tro som anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. Med Kristus til gave, har den troende «Guds rettferdighet», og det nye livet begynner med Kristus til eksempel i troens lydighet. Virksom med sin Hellige Ånd i våre liv, strider han mot arvesyndens motstand i vårt innerste og skaper det nye menneske i oss, som skal leve evig for Gud. Jer 31:31-34, Esek 11:19f, 36:26f, jf Gal 5:22f.

Ånden utruker de troende til all god gjerning, 1 Kor 12-14, Rom 12:3ff, Ef 4.

Ånden driver det nye mennesket. Rom 8:14, Gal 5:18, 22f. Denne fornyende gjerning *foregriper* skaperverkets gjenløsning. Esek 11:6-9, Joel 2:18ff.

Opplyseren: Med Kristi ord er Ånden en *lærer i Guds ord*, Jes 11:2. Utrustet med Den Hellige Ånd, Joh 14:26, kunne *apostlene* tale ord fra HERREN, endog på fremmede språk, Mk 16:17, og gi videre til kirken Kristi undervisning i Skriftene

om sin person og sitt verk, og om hans virksomme nærvær menigheten. Joh 14:18, Mt 28:20. Åndens embete krever oversettelse til fremmed språk.

Den trofaste kirke bærer frukt i disiplenes lydighet mot Herren bud, Joh 14:21, 16:27, Ef 5:32.

Forbederen. Guds vilje kommer til uttrykk i Åndens forbønner for alle Guds hellige, Rom 8:26f. "Sannhetens Ånd" påminner om hele sannheten. Han stadfester Guds løfter i den gamle pakt og bevitner Guds åpenbarte sannhet i Ordet som "ble kjød", Joh 1:14, 16-18. Sannhetens Ånd har alltid rett, t eks når vi hører ordene "jeg forlater deg dine synder", Joh 20:23, jf 1 Joh 3:19f, 24.

EXCURS: PINSEDAGEN

Ordet "pinse" kommer av det greske pentekoste = den femtiende, dvs søndagen på den femtiende dagen etter Påskedagen.

I den **gamle** pakt var denne dagen en innhøstings- og takkefest, 3 Mos 23:15-22 og 4 Mos 28:27ff. I GT har dagen flere navn: "Kornhøstens høytid" (2 Mos 23:16), "Ukenes høytid" og "Førstegrødens dag" (4 Mos 28:26).

2 Mos 19 skildrer forberedelsene til mottagelsen av *De ti bud*, skrevet på to steintavler og mottatt på Sinai fjell. Ifølge jødisk tradisjon, ble *Loven mottatt på den femtiende dagen* etter Påskedagen, som for oss er Pinsedagen. Guds lovpakt med Israel la pliktene på folket, med løftet om nåde, om folket holdt loven i alle deler.

Gud fornyet pakten ved profetene med *løftet om en nådepakt istedenfor lovpakten*. På nådepaktens grunn ville Gud selv oppfylle loven i sin Tjeners skikkelse, og deretter sende sin Hellige Ånd for å oppfylle loven i deres hjerter som tror på Den Rettferdige, Guds Messias. *Sentrale tekster er* Jes 32:15ff, 44:3f. Joel 3. Esek 36:27, 39:29. Jer 31:31-34.

Apostlenes Gjerninger forteller (Apg 2) om *den første Pinsedagen*, da løftene om Åndens komme ble oppfylt

Peters tale (v 16 og 33) viser til Jesu løfte (Apg 1:8) og til profetien ved Joel (Joel 3). I sentrum står apostlene. Utrustet med Den Hellige Ånd mer enn andre kristne, fikk deres gjerning kirkegrunnleggende betydning gjennom kirkens historie. Kristus utrustet dem trefoldig vis: (1) *Å overgi Kristi lære fra Faderen* – endog på fremmede språk, Apg 2:4 og 6. (2) *Å stadfeste med undergjerninger lærens sannhet*, Mk 16:17f. Se Apg 3:6, 16, 4:10, 9:34, 40, 42, 16:18, 20:10, 28:3-6. Og (3) utføre på forbilledlig vis Kristi befalinger i hans navn, og med dem bevitne Kristi virksomme nærvær i den forsamlede menighet, Mt 16:18f (jeg skal bygge), 18:20.

Tema for Peters tale var Guds verk i Jesu lidelse, død og oppstandelse (v 22-36. Jf Joh 16:7-15 og innledningsordene til Luthers forklaring). I sentrum står *personen*. Hvem er Jesus? Kjennskapen til Jesu persons hemmelighet har *prioritet fremfor undervisningen om hans verk*.

Den Hellige Ånd er virksom med evangeliet om Kristi person og verk, og leder mennesker til tro og dåp (Mt 28:19f). I dåpen blir de innlemmet i Guds folk, og mottar syndenes forlatelse og Helligånden (v 38).

Den nye pakts gudsfolk

Pinsedagens hendelser innledet gudsfolkets historie i den nye pakt, grunnet på nådepakten "i mitt blod" - Jesu Kristi blod, Herren blod. Det er historien om "Guds kirke, som han vant seg med sitt eget blod" - Guds blod, Apg 20:28.

Her er *ingen diffus initieringsfase*, og heller *ingen etableringsfase* da autoriteter bestemmer hva kirkens lære og handlinger skal være. *Like fra begynnelsen* er Den Hellige Ånd virksom ved Kristi ord og innstiftelser - ved *prekenen* i kraft av Kristi ord (Joh 15:3, 17:20, Apg

2:37-41, 10:44, Rom 10:17), i *dåpen* eller ”vannets bad ved ordet”, Ef 5:26, i *nattverden* (oppr kalt brødsbrytelsen) med Kristi ord som høres over fremsatt brød og vin (Apg 2:42, 20:7, 1 Kor 10:16f).

Kirkens tro er begrunnet i en bevitnet Jesus-historie om Guds løfters oppfyllelse. Og kirken trer frem som en Guds skapelse på linje med Jesu oppstandelse fra de døde. Og likevel er ikke hendelsen på Pinsedagen en isolert hendelse. Den innleder kirkens historie som apostolatets kirke. Den nye pakts gudsfolk trådte frem på Pinsedagen i samsvar med Kristi ord og befalinger like fra begynnelsen. Men liksom forutsetningen for denne hendelse var Jesu oppstandelse fra de døde, er oppstandelsen forutsetningen for den Oppstandnes virksomme nærvær i den forsamlede menighet gjennom kirkens historie.

Sammenlignet med den ”gamle” pakt, er den ”nye” pakt ny på flere måter. Det fremgår av benevnelser, sammenhengen, følgene og mottagerne:

(a) Benevnelser:

”En *evig pakt*”: Jes 24:5, 55:3, 61:8. Jer 32:40, 50:5. Esek 16:60, 37:26.

”*Fredspakt*”: Jes 54:10, Esek 34:25, 37:26. (Se innledningen til Første parten.)

(b) Sammenhengen:

Den Gud som gir samfunn med ham på lovoppfyllelsens vilkår, har oppfylt vilkåret i Jesu lidende lydighet. Mennesker reserverer seg mot den frifinnelse som har funnet sted i stedfortrederens død. *Reservasjonene* arter seg som et et mangehodet troll.

(c) Følgene:

(1) En *gudskunnskap* tilgjengelig for alle, Jer 31:34.

(2) En *fred* som omfatter alle, Jes 2:4, Hos 2:18, Esek 34:25, 37:26.

(3) En *velsignelse* som omfatter gudsfolkets velferd, Jes 61:1-9, Hos 2:22, Jer 32:41, Esek 34:23ff.

(4) En *evig helligdom* i gudsfolkets midte, Esek 37:26, 28. (5) *Åndens nærvær* i hele gudsfolket, Joel 2:32ff.

(d) Mottagerne:

Gud har opprettet den nye pakt ”med Israels hus og med Judas hus”, Jer 31:31.

Ved dåpen og troen blir også mennesker fra hedningefolkene innlemmet i den nye pakt og regnet med til Israels ætt, Gal 3:7, Rom 11:13ff, Ef 2:10ff.

Jf nådepakten med Abraham: 1 Mos 12:4, 15:1-17, 17:7.

Benevnelser, sammenheng, følger og mottagere er hver for seg og til sammen påminnelser om *Åndens allmakt og suverene gjerning ved evangeliet og sakramentene*. Ved disse midler skaper og styrker han troen på Kristi velgjerninger «for oss», og på Kristi virksomme nærvær med sin *Ånd* «i oss». Han virker kjærlighetens gjerninger i kamp med arvesyndens motstand (kjødet), og skaper den kjærlighet som «holder mine bud», Joh 14:21-24 (= kjærlighetens bud, De ti bud). Denne gjerning er i sin begynnelse. Men på grunn av Kristi for tjeneste, ser ikke Gud til manglene.

Pinsedagen bærer bud om kjærligheten fra Gud, oppfylt i Kristi død. Denne oppfyllelse evner ingen dødelig ”av egen fornuft eller kraft”. Syndsforlatelsens evangelium besvarer det rådville spørsmål, Apg 2:37b - *Hva skal vi gjøre?* Eller: Hvordan skal jeg komme til den tro som oppfyller det første bud, og dermed alle Guds bud?

Omfattende spørsmål av denne type krever *sammenfattende* og vel *bevitnede* svar fra Guds side (jf Luthers forklaring til tredje trosartikkel).

Del 2: ÅNDENS ALLMAKT OG MENNESKETS AVMAKT

Om Den Hellige Ånds allmakt i frelsens tilegnelse

526. Hvordan har Den Hellige Ånd ført deg til tro på Kristus?

PÅ TO MÅTER: VED LOVEN HAR HAN FØRT MEG TIL SYNDSERKJENNELSE, OG VED EVANGELIET TIL TRO PÅ GUDS TILGIVENDE KJÆRLIGHET I JESUS KRISTUS. NÅ VET JEG MEG ELSKET AV GUD PÅ GRUNN AV GUDS SELVHENGIVENDE KJÆRLIGHET I JESU LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE – OG IKKE AV NOEN ANNEN GRUNN.

Jer 23:29 – Er ikke mitt ord som en ild, sier HERREN , og lik en hammer som sønderknuser klipper. **Gal 3:24** – Slik var loven en vokter for oss helt fram til Kristus, for at vi skal bli erklært rettferdige av tro. **Rom 3:20** – ikke noe menneske blir erklært rettferdig for Gud ved gjerninger som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne. **Ef 2:8** – av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.

Joh 16:14 – Han skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynne for dere (17:17). **Lk 14:17b** - "Kom, alt er nå ferdig!" **2 Kor 4:6** – Gud som sa: "Lys skal lyse fram av mørket", han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi åsyn. (2 Tim 3:15) **1 Pet 2:9** – dere er et utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eiendomsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørke til sitt underfulle lys.

Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. **Ef 1:2f** - Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i Kristus har velsignet oss med all Åndens velsignelse i himmelen. I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt.

527. Hva skaper Den Hellige Ånd hos dem som hører Kristi ord?

SVAR: HAN SKAPER SYNDSERKJENNELSE OG TRO PÅ SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD. DETTE GJØR HAN MED ORDET SOM MIDDEL, NÅR OG HVOR HAN VIL.

1 Kor 2:2 – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite av noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet. **2 Kor 5:19a** – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. **Apg 2:37** – Da de hørte dette, fikk de et sting i hjertet og sa til Peter og de andre apostlene: "Menn og brødre, hva skal vi gjøre?" **Mk 16:16** – Den som tror og blir døpt, skal bli salig.

"Kristus og ham korsfestet" forkynner på det aller kraftigste Guds vredesdom over synden og Guds ufattelige kjærlighet til sitt falne skaperverk.

Med evangeliet gir Den Hellige Ånd sann trøst mot døden og dommen, og oppmuntrer til gode gjerninger med Kristus som eksempel. (**Joh 15:9**, jf **Rom 5:10, 19**, **2 Kor 5:19**)

Eksempler:

Natans ord til kong David, **2 Sam 12:7-13**. - Fangevokteren i Filippi, **Apg 16:30-34**.
- Jesus - det sanne Vintre, **Joh 15:1-9**.

Anm. Benevnelsen «brødre»: I Bibelen er denne benevnelse ofte brukt *representativt*, som fellesbenevnelse for både menn og kvinner. Mannen (adam) er opphav til barnet som kvinnen føder, og representerer dermed menneskeheten (el Adams ætt). I det gamle testamente er ”Israels sønner” brukt på samme måte (= den hebraiske teksten og den greske oversettelsen Septuaginta).

528. Hva gjør Den Hellige Ånd når han opplyser ved evangeliet?

SVAR: HAN BRUKER JESU UNDERVISNING TIL Å ÅPNE HELE DET GAMLE TESTAMENTE FOR OSS, SÅ VI TROR DET SOM ER SKREVET OM JESU PERSON OG VERK. DA ANVENDER VI EVANGELIET, ENHVER PÅ SEG SELV.

Joh 5:39b, 46 – (Skriftene) vitner om meg. /.../ Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. **16:14** – (Sannhetens Ånd) skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynne dere. **Lk 24:27, 44f** – Han begynte med Moses og alle profetene og forklarte for dem ut fra alle Skriftene det som gjaldt ham. /.../ Alt må fullbyrdes som er skrevet om meg i Mose lov og i Profetene og i Salmene. Deretter åpnet han deres sinn, så de forstod Skriftene. **Apg 26:18** – for at du skal åpne deres øyne, så de omvender seg fra mørke til lys og fra satans makt til Gud, for at de ved troen på meg skal få syndenes forlatelse og arverett blant dem som er helliget. **Ef 5:8** – Dere var før i mørke, men nå er dere lys i HERREN . Vandre som lysets barn! (2 Kor 4:6)

Jesu Kristi undervisning forberedte apostlene til deres kirkegrunnleggende gjerning. På Pinsedagen ble de utrustet med Den Hellige Ånd, mer enn andre kristne, og i stand til å overgi Kristi undervisning til kirken i den nye pakt.

Før dem ble andre opplyst av Den Hellige Ånd uten Jesu undervisning, men ikke uten det som stod skrevet om ham i Skriftene.

Eksempler:

Døperen Johannes, jomfru Maria, Simeon og Hanna Fanuelsdatter.

Jesu undervisning i Skriftene gikk forut for Jesu ”eksamensspørsmål” til de tolv, da Peter svarte med Kristus-bekjennelsen, Mt 16:13, 16f.

Om menneskets avmakt i frelsens tilegnelse

Jesu varselrop lyder gjennom kirkens historie, **Mt 16:6** – *Vokt dere for fariseernes og sad-
dukeernes surdeig!* Mennesket oppfatter lov religion og lar seg lett imponere av ”egen-
rettferdighetens lysende fortjenester” (Luther). Jesu varselrop blir stort sett overhørt.

Gjør man den troende menighet til lærens utgangspunkt, må forkynneren med stor konse-
kvens appellere til tilhørernes selvbestemmelse og overgivelse til Gud, og stille i utsikt den
umiddelbare tilgang til Guds ”velsignelser” (blussings).

529. Hva kan jeg umulig gjøre for Gud av egen fornuft og kraft?

JEG KAN IKKE ELSKE GUD OG MIN NESTE SLIK GUD VIL, OG HELLER IKKE KOMME TIL KRISTUS
ELLER TRO PÅ HAM. MEN GUD KAN.

Sal 82:5 – De har hverken innsikt eller forstand, de vandrer omkring i mørke. **1 Kor 2:14** – slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand, og han kan ikke fatte det (Sal 82:5, Mt 13:14 = Jes 6:9). **Ef 4:17f** – Deres tanker er tomhet, deres forstand formørket, og de er fremmede for livet i Gud. For deres hjerter er blitt forherdet, så de ikke kjenner ham... .

Sal 65:5 – Salig er den som du velger ut, så du lar ham komme nær til deg og bo i dine tempelgårder. **Joh 6:44** – Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag (v 65). **Apg 26:18** - du (Paulus) skal åpne deres øyne, så de omvender seg fra mørke til lys, og fra satans makt til Gud, for at de *ved troen på meg* skal få syndenes forlatelse og arvelodd blant dem som er helliget. (Joh 15:16)

Lk 15:18 – Jeg vil stå opp og gå til min far og si til ham: Far, jeg har senetom himmelen og mot deg, jeg er ikke lenger verdt å kalles din sønn. La meg få være som en av dine daglønnere! **Mk 9:24** - Jeg tror, hjelp min vantro! **1 Kor 2:9f** – "Hva intet øye har sett og intet øre har hørt, og det som ikke er steget opp i noe menneskes hjerte, det Gud har beredt for dem som elsker ham", det har Gud åpenbart for oss ved Ånden. Ånden ransaker alt, ja, også dybdene i Gud.

Illustrasjon:

Rom 11:17f.

530. **Men noe må jeg vel gjøre for å bli frelst?**

NEI, INGENTING. ET MENNESKE KAN IKKE FRELSE SEG SELV, OG HELLER IKKE MEDVIRKE TIL SIN FRELSE.

Jes 65:2 – Hele dagen bredte jeg ut mine hender til et gjenstridig folk, som går på den vei som ikke er god, og følger sine egne tanker. (Jer 18:12) **Sal 14:3** – De er alle avveket, alle sammen fordervet; det er ingen som gjør godt, enn ikke én (Rom 3:10-12). **Mt 7:18** – Et dårlig tre kan ikke gi god frukt. **Joh 3:6** – Det som er født av kjød, er kjød, og det som er født av Ånden er ånd. **6:29, 44a** – Det er Gud som virker at dere tror på den han har utsendt. /.../ Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham (v 37, 39). **8:47b** – Dere hører ikke, fordi dere ikke er av Gud. **14:17** – sannhetens Ånd som verden ikke kan ta imot, fordi den ikke ser ham og ikke kjenner ham. **Rom 8:7** – Kjødets sans er fiendap mot Gud, fordi den ikke bøyer seg under Guds lov og heller ikke kan gjøre det. **Ef 2:1** – Dere var døde ved deres overtredelser og synder.

Til bibelstudium:

Hjertets omskjærelse: 5 Mos 10:16, Jer 4:4, 14, Esek 18:31.

Menneskets avmakt: Mt 19:24-26, 23:25f.

Guds allmakt og suverenitet: 5 Mos 30:6, Jer 30:12, 17, Esek 11:19, 36:25f.

2 Kor 3:3, Rom 2:28f («bokstaven» - her loven. «Ånden» - her evangeliet). Joh 6:44, Rom 8:3, Kol 2:13f. Jf Jer 17:14, 31:18.

Renselsen ved Guds Lam: Joh 1:29, Jer 31:31-34.

Renselsen blir gitt den enkelte ved Ordet forent med vannet, Gal 3:26f, Ef 5:25, Tit 3:5-7.

Hjertets omskjærelse er troen på Kristi velgjerninger for oss: Amos 9:11a – *På den dag vil jeg gjenreise Davids falne hytte...* Apg 15:17 (Amos 9:12) – *for at også resten av menneskene skal søke HERREN, alle de hedninger som mitt Navn er blitt nevnt over.* 1 Pet 3:21f (dåpen innebærer) *en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse. Han er på Guds høyre side, etter at han har fart opp til himmelen, og engler og myndigheter og makter er blitt ham underordnet (jf Heb 1-2).*

Jesus er det sanne menneske. I sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov i alle deler og brakt Guds evige fredsrrike til folkene. Dagen nærmer seg da han kommer i synlig herlighet som verdens Dommer. Nå gjelder det å leve under Kristi herredømme - forlikt med Gud ved dåpen og troen.

531. **Hvordan kommer jeg da til tro på Kristus og får del i hans velgjerninger?**

DEN OPPSTANDNE JESUS BØD APOSTLENE AT DE SKULLE FORKYNNE OMVENDELSE OG SYNDENES FORLATELSE I HANS NAVN FOR ALLE FOLKESLAG OG BEGYNNE I JERUSALEM (LK 24:46-48). BIBELENS EVANGELIUM HANDLER OM JESU KRISTI LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE. VED EVANGELIET MOTTAR VI TROEN SOM EN GAVE.

Mk 1:15 – Guds rike er nær! Omvend dere og tro evangeliet! **Joh 1:12f** – til alle dem som tok imot ham, gav han makt til å bli Guds barn, til dem som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjødelig vilje, heller ikke av et menneskes vilje, men av Gud. (Jes 29:17ff) **4:41** – Mange flere trodde på grunn av hans ord og sa til kvinnen: "Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sier. Nå har vi selv hørt, og vi vet at han visseilig er verdens Frelser, Kristus." **6:68** – Du har det evige livs ord. Fil 2:16. **Rom 10:17** – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. Jak 1:18b - Etter sin vilje har han født oss ved sannhetens ord.

Den samme Guds kraft som reiste Jesus opp fra de døde, er virksom ved evangeliet (Ef 1:17-19). Gud vet hva som bor i mennesket og mener alvor med sitt kall (1 Sam 16:7, Joh 2:25).

Eksempler: Beretningen om *Filips preken for hoffmannen fra Etiopia*, Apg 8:35, 37.

Peters tale for Kornelius og husfolket hans, Apg 10:34-44 (obs v 44: Mens Peter ennå talte disse ord, falt Den Hellige Ånd på alle dem som hørte ordet).

Til bibelstudium:

Forskjellen mellom jordisk visdom og visdommen fra Gud: Jak 3:13ff og Jud 17-23. - Den som avviser kallet, mister velsignelsen, Lk 14:15-24.

Guds utvelgelse utelukker menneskets medvirkning i frelsen.

Rom 9:16, Ef 1:9-11. Dåpen er "den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd", Tit 3:5, Joh 3:5. Guds frelsesmeddelelse i *dåpen* er av grunnleggende betydning for frelsesvisshet, og et drivende motiv i omvendelsen.

Hele omvendelsen er en Guds gave, både angeren og troen: 2 Tim 2:25, Apg 5:31, 11:18, Fil 2:13 (1:19). De følelser og erfaringer som inngår i omvendelsen, hører også med til Guds gave og verk: Apg 5:31, 11:18, 2 Tim 2:25.

Åpenbaringsordets Gud gir et sinn som forstår, øyne som ser og ører som hører: 5 Mos 29:4, Mt 13:15, Apg 26:18, 2 Kor 4:6 (jf Apg 16:14).

Det er *Gud* som tar vekk "steinhjertet" og gir et "kjøtthjerte", slik at vi vandrer etter hans bud: Esek 11:19, 36:26, 5 Mos 30:6, Sal 51:12. Jf Jer 31:18f.

Det er *Gud Helligånden* som fornyer oss "i Kristus Jesus til gode gjerninger", Ef 2:10, og til "nye skapninger", 2 Kor 5:17, Gal 6:15.

532. **Kan mennesket ta frie beslutninger?**

SVAR: VÅR BESLUTNINGSFRIHET ER BUNDET. VI HAR EN VISS FRIHET I SAKER SOM GJELDER MENNESKER OG SKAPERVERKET. DENNE EVNE MANGLER I MENNESKETS GUDSFORHOLD.

Mt 11:27 - Ingen kjenner Faderen uten Sønnen og den som Sønnen vil åpenbare det for. **Joh 6:44** - Ingen kan komme til Kristus "uten at Faderen /.../ drar ham". **8:34** – Hver den som gjør synd, er syndens trell (jf 1 Mos 6:5). **15:5** - Uten meg kan dere ingenting gjøre. **2 Kor 3:5** – Ikke så at vi duger til å tenke ut noe av oss selv, men vår dugelighet er av Gud. Rom **8:7** - Kjødets sans er fiendap mot Gud, fordi det ikke bøyer seg under Guds lov og heller ikke kan gjøre det (6:20). **1 Kor 2:14a** – Slik mennesket er av naturen, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til.

Rom 3:22f - Nå er Guds rettferdighet åpenbart uten lov, bevitnet av loven og profetene, Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus for alle som tror. Her er derfor ingen forskjell: Alle har syndet og mangler Guds herlighet (jf skriftbevisene v 10-20).

Joh 6:29 – Dette er Guds gjerning at dere skal tro på den Han har utsendt. **8:36** – Om Sønnen gjør dere fri, blir dere virkelig fri. **Lk 24:45** – Da åpnet han deres forstand så de kunne forstå Skriftene (jf 35). **Apg 16:14** – Lydia hørte på, og HERREN åpnet hennes hjerte så hun gav akt på det som ble talt av Paulus. **Fil 1:29** – Dere fikk den gave /.../ å tro på Kristus. (Ef 2:8). **Fil 2:13** – (Gud) virker i oss både å ville og å gjøre. **Apg 5:31** – (Gud) gir omvendelse (2 Tim 2:25).

Guds rike var virksomt til stede i Jesu skikkelse og verdens frelse ble fullført i hans død (Mt 4:17, 22:8). Jesus Kristus er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av nåde, uavhengig av loven.

Guds lov og evangelium virker den anger som søker Guds tilgivende kjærlighet i Kristus. Men tror jeg om meg selv at jeg kan medvirke til frelsen, da bedrar jeg meg selv, motsier Guds forsoning med verden i Kristi død, og underkjenner frelsens gave, gitt meg i min dåp.

Til **bibelstudium**:

Bunden frihet overfor *mennesker*: Lk 16:8, Rom 2:14, Fil 3:6, Jak 2:18.

Fiendskap mot Gud: 1 Mos 8:21, Jer 17:9, Esek 36:26, Dan 9:15-19.

Videre: Mt 11:27, Joh 1:5, 3:6, Rom 2:5, 7:18, Ef 1:9f, 17, 2:1, 5:8, Apg 16:17f osv.

Om omvendelsen (boten)

Allmenreligion stiller menneskers forventninger og behov i sentrum. Målet er den selvforbedring som tilfredsstillende selv og er synlig for andre. Menneskets overtro på selvets muligheter tilslører og fortrenger egen skyld og skam og håpløshet. Da tar vi hverken Gud eller oss selv på alvor.

Det moralske liv begynner med omvendelsen og troen på evangeliets Gud. **Sal 130:4** – *Hos deg er tilgivelsen, derfor må vi frykte deg.* Den skjellsettende hendelse er Guds forsoning med verden i Kristi død (1 Kor 1:18, 2 Kor 5:19). Jesu Kristi oppstandelse fra de døde er Guds «amen» til sitt frelsesverk er, ”slik Skriftene har sagt” (1 Kor 15:3f). Samme hendelse blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (Rom 6:3).

Kristus døde etter sin menneskenatur i alles sted, men han lever fordi han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Gud er en forsonet Gud, og Kristus *er alles* rettferdighet ved Faderens høyre side. 2 Kor 5:20.

Det subjektive problem

gjenstår inntil vår legemlige død, nemlig det onde begjær i vår menneskenatur (Rom 8:7). (Se forklaringen til femte bønn i Fadervår!) Løsningen ligger hos Gud. Med evangeliet viser han oss sin nådige vilje: Omvendelse og syndenes forlatelse skal bli forkynt i Jesu navn for alle folkeslag (Lk 24:47). Veien ligger åpen tilbake til vår skaper og gjnløser. Veien er den enbårne Sønnen, som ble menneske i Jesu ringe skikkelse, Heb 10:20.

Ved evangeliet virker Den Hellige Ånd anger og tro, når og hvor Gud vil.

Dette *skaperunder* er alternativet til den egenrettferdiges omvendelse med gjort gjerning. Virkningen er den selverkjennelse som ikke vet noe annet frelsesråd enn Kristus og ham korsfestet, 1 Kor 2:2. Underet skjer: Tilhørere som før var fremmede for troen, anvender evangeliet på seg selv og setter sin lit til ham (jf forkl Andre trosart).

Troen kan være svak, men kjenner Gud som venn i Jesus Kristus. Også den svake tro har Kristus til gave. Gaven forklarer hvorfor noen oppdager i ettertid at ”jeg tror” og vil leve med ham til eksempel i i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Derfor påkaller vi Gud og ber til ham som hans kjære barn. Hjelpen gir han med prekenen, syndsforlatelsen og sitt legemes og blods sakrament.

533. Hva gjør Den Hellige Ånd når han virker troen i dem som hører evangeliet?

SVAR: DEN HELLIGE ÅND SKAPER EN NY VIRKELIGHET.

DETTE UNDER ER BESKREVET I BIBELEN MED ET RIKT BILLEDPRÅK: HELOMVENDING, NY FØDSEL, DØDES OPPVEKKELSE, OPPLYSNING, OSV.

Lk 15:7 – det blir mer glede i himmelen over én synder som omvender seg enn over nittini rettferdige som ikke trenger til omvendelse (jf 13:3-5). **24:47** – omvendelse og syndenes forlatelse skal forkynnes i hans navn for alle folkeslag og først i Jerusalem. **Apg 3:19a** – Fatt da et annet sinn og omvend dere, for at deres synder skal viskes ut (11:20f). (Sal 51:14) **1 Pet 2:25** – nå er dere omvendt til deres sjelers hyrde og biskop.

Joh 3:3, 6 – Om man ikke blir født på ny, kan man ikke se Guds rike. /.../ Det som er født av kjød, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd. **1 Joh 5:1** – Hver den som tror at Jesus er Kristus, er født av Gud. (1 Pet 1:23, Tit 3:5)

Lk 15:32 – denne din bror var død og er blitt levende igjen, han var fortapt og er gjenfunnet. **Kol 2:13a** – Han har også gjort dere levende sammen med ham, da dere var døde i overtredelsene /.../ i det han tilgav oss alle overtredelsene. Ef 2:5-8.

Joh 12:46 – Som et lys er jeg kommet til verden, for at hver den som tror på meg ikke skal være i mørket. **Apg 26:18** – du skal åpne deres øyne, så de omvender seg fra mørke til lys og fra satans makt til Gud, for at de ved troen på meg skal få syndenes forlatelse og arverett blant dem som er helliget. **Ef 5:8** – Dere var før i mørket, men nå er dere lys i HERREN . Vandre som lysets barn! **2 Kor 4:6** – Gud som sa: "Lys skal skinne frem av mørket", han lystet i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi ansikt..

Det bibelske billedspråk beskriver Helligåndens *suverenitet*, når han virker omvendelsen i dem som hører Guds ord. Han skaper *sinnforandring* med omfattende følger for den enkeltes liv og død.

Eksempler:

Tilhørerne på Pinsedagen spurte hva de skulle *gjøre*, men Peter svarte med å vise til Guds *gave*, Apg 2:37f.

Nye tilhørere kom til tro ved Guds ord, som apostlene forkynte, Apg 5:31, 11:18, 20:21.

Den etiopiske hoffmann fikk høre evangeliet og ble døpt, Apg 8:35-39.

Den Hellige Ånd kom til *Kornelius' husfolk*, som hørte Ordet og ble døpt, Apg 10:44-48.

I nattverden gir Kristus sitt legeme og blod under brødets og vinens skikkelser til et pant på syndenes forlatelse, Mt 26:26-28.

Til bibelstudium:

Den Hellige Ånd *skaper* ved evangeliet den tro som oppfyller Det første bud. Apg 16:31, Rom 10:17, Joh 17:20, 1 Kor 1:24, 2:4.

Kristus er *hele* Jakob-stigen *hele* veien, Joh 1:51 (1 Mos 28:12).

Andre bibelsteder lar oss se omvendelsen *fra menneskets side* - i lys av troens *virking*. Denne innfallsvinkel møter oss i Jakobs brev. - Andre *hører* munnens bekjennelse, og ser *livets vitnesbyrd* (Esek 18:21, 1 Kong 8:35). Gud alene ser i hjertene.

Fra bekjennelsesskriftene:

Uten Guds ords undervisning, faller det naturlig for mennesket å tenke seg omvendelsen som en prestasjon for Gud, Apol 4:265f.

Merk den bibelsk-radikale språkbruk om *angeren* = å *døde* kjødet (vår falne menneskenatur), å føle *skrekk* eller forferdelse i samvittigheten, å *føle Guds vrede* over synden, Apol 4:142. Å *drukne* den gamle adam, se LK Fjerde parten, 12.

534. **Hva er en rett omvendelse?**

SVAR: DEN SKJER IKKE MED SELVFORBEDRING, MEN VED TROEN - NÅR MENNESKER GIR GUD RETT I LOVENS ANKLAGER, MEN ANVENDER KRISTI FORTJENESTE, ENHVER PÅ SEG SELV.

OMVENDELSE **VED TRO** KOMMER AV EVANGELIET, SOM TILSIER OSS SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD, OG MED HAM EVIG LIV OG SALIGHET HOS GUD.

Jer 31:18b – Omvend meg du, så blir jeg omvendt. Du er jo HERREN min Gud.

Apg 5:31 – Ham har Gud opphøyet med sin høyre hånd til Høvding og Frelser for å skjenke Israel omvendelse og syndenes forlatelse (jf 11:18) **20:21** – Både for jøder og grekere har jeg (Paulus) vitnet om den omvendelse som gjelder for Gud og troen på vår Herre Jesus Kristus. **Ef 2:12f** – (dere) var uten Kristus, utestengt fra borgerrett i Israel, fremmede for løftepakten, uten håp og uten Gud i verden. Men nå, i Kristus Jesus, er dere som før var langt borte, kommet nær til ved Kristi blod. **Joh 3:5** – Om man ikke blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike (Apg 2:2:36-37)

Den Hellige Ånd kaller og opplyser ved evangeliet, og virker troens frimodighet når og hvor han vil. Alt skjer på grunn av Guds godhet for sin egen skyld. Troen mangler ingenting.

Fra bekjennelsesskriftene:

A. Omvendelsen (el boten) - lovens og evangeliets virkninger:

Loven er "Guds tordenøks" som avslører syndere og skinnhellige, men over lovens gjerning står Guds trøsterike løfte ved *evangeliet* og sakramentene. Guds løfte oppmuntrer oss til å vente alt godt fra Gud og motta syndenes forlatelse fra ham. SA C 3:1-8.

Omvendelsen består av **to deler: Anger og tro**, CA 12,2, Apol 140:1. Skriften gjør dem til hovedsakene i omvendelsen, Apol 12:44, 52f.

Å omvende seg betyr da to ting: (1) *Den erkjennelse som loven virker*, når man erkjenner synd, angrener den og avstår fra den". (2) *Den tro som evangeliet virker*, når Kristi fortjeneste blir forkynt for de "knuste" eller "botferdige", FC SD 5:8 (sit Lk 4:18, jf Jes 61:1). Troen er her den personlige tro, som tror at syndene er tilgitt, Apol 12:60.

Apostelen kaller anger og tro for dødelse og levendegjørelse, samme 46 (sit 2:11f). Denne vår sak er "Kristi og hans kirkes sak", samme 91, jf 98.

Terminologi: Skriften bruker ordet "*evangelium*" også i *sammenfattende* mening, FC SD 5:4 (ref Mk 1:1, 4, 16:15, Lk 24:46, Apg 20:24). Da beskriver evangeliet den forkynnelse som består i "å anklage synden, tilby syndenes forlatelse og rettferdighet for Kristi skyld, gi oss Den Hellige Ånd og evig liv, og ny vilje og kraft til å oppfylle Guds lov, Apol 12:29 (sit Lk 24:47, Sal 6:3f, Jes 38:10-13, Gal 2:19), jf 27:54.

B. Ordet "omvendelse" (el boten) i omfattende og avgrenset mening:

(1) *I omfattende mening: Menneskets omvendelse*, Apol 5:7f (sit Lk 13:5, Mk 1:15, Apg 20:21). En forandring av hele livet til det bedre, Apol 12:170. Når Skriften sammenfatter troens rettferdighet og fruktene av den, handler det om den gjenfødelse som skjer *ved troen* i omvendelsen, Apol 4:374, jf 12:131.

(2) *I avgrenset mening: Å angre synden og avstå fra den*, Apol 5:8 (ref Lk 24:46). Da lever man det nye livet som dåpen virker, begynner og fortsetter, SK Dåpen 74f. Omvendelsen el boten er "ikke noe annet enn å vende tilbake til dåpen", så en gjenopptar og gjør alvor av det liv som man har vendt seg bort fra, samme 79ff.

Botsforkynnelse virker en *passiv* anger. Den bereder mennesket til å motta syndsforlatelsen, SA C 3:2, 5. Denne bot sammenfatter alt som synd og er sikker, samme 36. - Botsforkynnelse forferder samvittigheten, og lar den finne trøst i Kristi løfter, og ved troen motta nytt liv, Apol 4:62, 142, 292, 12:146. "*Angeren er den sanne skrekk som samvittigheten føler når den merker Guds vrede over synden og sørger over at den har syndet. En slik anger blir til når syndene blir anklaget av Guds ord*", samme 12:29. Denne erfaring under Guds lov er den rette straff, samme 148. Men syndenes forlatelse kommer ikke på grunn av angeren, Apol 12:59, jf 91-97.

Troen blir unnfanget i samvittigheten når den "*føler Guds vrede mot våre synder og søker syndenes forlatelse og frihet fra synden*", Apol 4:142, 257, 278f, 398. Troen mottar syndsforlatelsen for Kristi skyld, har fred med Gud og et nytt liv. Samme 12:47 (jf lovens virkning 33), 45.

535. **Hvorfor nevnes angeren foran troen?**

GUDS LOV VIRKER DEN ERKJENNELSE SOM SPØR ETTER EN NÅDIG GUD.

Rom 1:18 – Guds vrede åpenbares fra himmelen over all ugudelighet og urettferdighet hos de mennesker som undertrykker sannheten i urettferdighet. **4:15** – Loven virker vrede. Der lov ikke fins, der fins heller ingen lovbrudd. **Gal 3:24** – Derfor ble loven vår vokter helt fram til Kristus, for at vi skulle bli erklært rettferdige av tro (Rom 10:4). (Apg 13:38f. Jf Jes 53:12, 59:20, Jer 31:34, Dan 9:24, Sak 12:10.)

Anm. Evangeliet forutsetter den syndserkjennelse som loven virker.

Det er menneskets natur å søke de lyse toner, dekke seg bak dydens fikenblad og vise til "de andre". Slik tildekker vi livets *grunnproblemt*. Om Gud fins, og jeg må dømmes etter hans Lov, da er jeg fordømt og fortapt.

En skinnløsning er en gudsforestilling tilpasset egne behov og vår naturlige trang til å rettferdiggjøre oss selv. 1 Mos 3:9-12. Men stilt overfor *åpenbaringsordets* Gud i all hans nidkjærhet og kjærlighet, nytter det ikke å dekke seg bak dydens fikenblad. Mt 7:26f. Uten evangeliet, er alternativet fortvilelse eller forherdelse.

I lys av Guds hellige lov, oppdager vi oss selv som *falne* skapninger - "uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med ondt begjær", CA 2. Inn i denne virkelighet forkynner evangeliet "Kristus og ham korsfestet" (2 Kor 2:2). Men vender vi det døve øre til evangeliet om "Guds utsigelige gave" (2 Kor 9:15), hører vi ikke annet enn lovens anklager, trusler osv.

Evangeliet stiller oss overfor forsoningens under: Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. Evangeliet viser til en kjensgjerning i en bevitnet Jesus-historie, slik Gud hadde lovt. Gud er en forsonet Gud, og årsaken er Guds nidkjærhet og kjærlighet stilt fram for verden i en korsfestet Kristus. Frelsens årsak fins ikke i oss, men i åpenbaringsordets Gud. 1 Kor 1:20f, 2:9f, 1 Kor 15:20.

Den som blir ved å høre evangeliet, begynner å lytte på en ny måte og må spørre: Hva skal jeg da gjøre for å få del i «Guds utsigelige gave»? Jf Apg 2:36f. Evangeliet henviser døpte, men frafalne mennesker til dåpen. Der ble Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Hva evangeliet forkynner for alle, det har Gud gitt meg også! **1 Tess 5:24** – *Han som kaller dere, er trofast. 2 Tim 2:13 – *Er vi troløse, så er han trofast. Guds løfte den gang, står fast**

alle dager, Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli salig. Gal 3:24 – dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus.

I dåpen finner vi den gudgitte mening med våre liv. Med Kristus til gave, følger livet med Kristus til eksempel. Da har Gud behag i gjerningen for Kristi skyld. Han alene er årsaken til vår barnerett og arverett hos Gud, og til vår frimodighet for Gud. Ef 2:1-10. Apg 20:28. Årsaken er Guds vitnesbyrd, som reiste Kristus opp fra de døde. 1 Kor 15:1-3.

536. Hva gir omvendelsen mål og mening?

SVAR: GUDS RIKES VIRKSOMME NÆRVÆR - **FØRST** I JESU LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE, **NÅ** MED DEN OPPSTANDES NÆRVÆR I DEN FORSAMLEDE MENIGHET, OG **TIL SIST** NÅR HAN KOMMER SOM VERDENS DOMMER, SYNLIG FOR ALLE I SIN GUDDOMS HERLIGHET.

Mt 4:17 – Omvend dere, for himlenes rike er kommet nær! **11:12** – Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile. **Joh 1:17f** – Ved Moses er loven gitt, nåden og sannheten ble til ved Kristus Jesus. Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens fang, har åpenbart ham. (Lk 14:13f, 17, 16:16, 1 Kor 1:26-29. Jf Ord 9:1-5, Joh 19:30, Sal 22:32, Lk 16:16.)

2 Kor 3:7 og 9 – Om nå dødens embete, som med bokstaver var risset inn på steiner, hadde en slik herlighet at Israels barn ikke tålte å betrakte Mose' ansikt på grunn av glansen /.../ så overstrømmer rettferdighetens embete så meget mer i herlighet.

Joh 15:5 – Den som blir i meg – og jeg i ham – bærer meget frukt. Uten meg kan dere ingenting gjøre. **Fil 2:13** – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og å virke, slik det behager ham. **Gal 5:22f** – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvberherskelse. Mot slikt er loven ikke.

Evangeliet bringer nåde og fred "fra Gud vår Fader og HERREN Kristus Jesus" (Gal 1:3b osv). Troen har Kristi daglige komme og bærer frukt i kjærlighetens gjerninger, slik Gud har sagt. Vi ser ikke troen, men hører bekjennelsen og ser gjerningene (2 Kor 5:19f, Rom 8:16).

Fra bekjennelsesskriftene:

Læren om omvendelsen (el boten) kaller samvittigheten tilbake fra loven til evangeliet - fra tillit til egne gjerninger - til å stole på løftet, "at vi for Kristi skyld blir forlikt med Faderen, og ikke på grunn av vår anger eller kjærlighet", Apol 12:76. Evangeliet forkynner syndenes forlatelse uten vederlag for Kristi skyld, og slik blir de angrende reist opp, holdt oppe og levendegjort ved troen, samme 35f.

Det er nødvendig å legge til evangeliet, for ved det blir syndenes forlatelse gitt oss, Apol 4:257, 260. FC SD 5:15.

Den omvendelse som lov og evangelium virker, lar oss erkjenne at vi er fordervet og må bli nye mennesker. Denne *syndserkjennelse* er hverken stykkevis eller uviss, men omfatter *alt* hva vi er og vil, sier og gjør. "Derfor kan heller ikke godtgjøringen være uviss. Den består jo ikke i våre uvisse, syndige gjerninger, men er Guds Lams lidelse og blod, han som bærer verdens synd." SA C 3:35-38 (kursiv her).

Like radikal er *troen* – det andre stykket i omvendelsen (boten), for her er det *Guds miskunn* som er det sikre, og ikke lovens ord om rett og skyld, Apol 4:345-347.

Boten må bringe *gode frukter*, Apol 4:275f. Den Hellige Ånd virker det gudsforhold som elsker Gud "av hele ditt hjerte", samme 131. Fruktene *følger etter* troen samme 12:58. Guds bud lærer oss hva fruktene består i, mens menneskepåfunn tilslører dem, 15:25, 12:174. Fruktene er vår skyldighet for Gud, samme 12:165, og i en sum "hele det nye liv", samme 12:45, 131f.

Omvendelsen må pågå *livet ut* på grunn av kjødet (den onde menneskenatur, arvesyndens kraft). Omvendelsen skjer ikke ved egne krefter, men ved Den Hellige Ånds gave, som gis med syndenes forlatelse, så man daglig feier ut den synd som ennå er i oss, SA C 3:40. Jf FC SD 2:34.

Ånden skaper villige mennesker av uvillige, og gjør at vi *med vår gjennfødte vilje "medvirker* i alle de gjerninger som Den Hellige Ånd gjør ved oss", samme 88 (jf Herren bønn, forkl 3 b). Hos de gudfryktige vokser omvendelsen og troen samtidig, Apol 4:353.

537. **Hvorfor hører synd og nåde sammen?**

DEN HELLIGE GUD ER EN NIDKJÆR GUD OG RIK PÅ MISKUNNHET.

Jes 57:15b – I det høye og hellige bor jeg, og hos den som er sønderknust og nedbøyd i ånden, for å gjenopplive de nedbøydets ånd og gjøre de sønderknustes hjerter levende (66:2. Sal 113:5-7). **Mt 5:3** – Salige er de fattige i ånden, for himmelriket tilhører dem. **Heb 12:28f** – Siden vi altså får et rike som ikke kan rokkes, så la oss være tekknemlige og med takk gjøre vår tjeneste slik Gud vil, i ærbødighet og frykt. For vår Gud er en fortærende ild. Mt 22:4b, Åp 19:9.

Blir loven forkynt *uten* evangeliet, virker den vrede, mismot eller fortvilelse. Blir evangeliet forkynt *uten* loven, blir nåden billig og virkningne skinnhelighet og syndenes tillatelse. Med *forbehold* om gjerninger, blir evangeliet en "ny lov" og menigheten et fellesskap for de kvalifiserte.

Guds lov og evangelium må bli forkynt i all sin herlighet. Da kommer mennesker til syndserkjennelse og dras til frifinnelsen i Kristus Jesus. Den har adresse til hvert menneske.

Troen har Kristus til gave og en nådig Gud. Elsket av Gud for Kristi skyld, følger vi Kristi eksempel i kjærlighetens gjerninger, beskrevet i De ti bud.

Til bibelstudium: Rom 5:12ff.

Her følger noen steder som belyser teksten i dens sammenheng.

Guds hellighet, Jes 6:5-7, Sal 130. Adams fall alles fall, 1 Mos 1:4. Den ugudelige "verden", menneskenes ugudelighet, Joh 3:16, Mt 9:13, Rom 5:5 (jf v 18), Mk 10:17ff

Guds forsoning med verden, 2 Kor 5:19, jf Lk 23:34. Den forutgående nåde, Rom 3:25, jf Jes 55:1, Ef 1:4f, 1 Tim 2:4. Guds kjærlighet omfatter alle, til frelse for hver den som tror. Troen har Kristus, Guds Sønn, verdens forsoner, 1 Joh 2:2, 5:12.

Den tilregnede rettferdighet, eller rettferdig-erklæringen (dikaïoma), i motsetning til egen rettferdighet, Åp 19:8, Jes 64:6, Mt 22:11f. Guds gave-rettferdighet – Kris-

tus Jesus - skiller Guds barn og verdens barn, Joh 1:12, 8:37ff (jf Mt 23:33), Lk 20:34-36. Skillet blir synlig for alle på Dommens dag, Mt 25:31ff.

Nå frelser dåpen hver den som tror Guds velgjerninger i Jesu lidelse, død og oppstandelse, Mk 16:16. Utelukket er alternative frelsesveier, Joh 14:6, Mt 28:16ff. Hvor dette forhold er erkjent, fins gudsfrykt – både frykt for Gud og kjærlighet til Gud, Lk 12:4f. Vi har all grunn til å frykte Guds nidkjærhet for sitt verk, men det er Guds selvhengivende kjærlighet som virker den tillit som elsker ham, Joh 3:35f.

538. Hva vil det si å være "ubotferdig"?

UBOTFERDIG ER DEN SOM LEVER I STRID MED GUDS ORD OG KREVER RETT TIL DET. DET ER Å BELÆRE GUD OG BEDRA SEG SELV.

Rom 12:16b – Vær ikke selvkloke. **10:3** – Siden de ikke forstår Guds rettferdighet, men forsøker å stille opp med sin egen, lot de seg ikke underordne Guds rettferdighet. **2 Tim 3:5** – De har skinn av gudsfrykt, men forneker dens kraft. **1 Kor 2:14a** – Slik mennesket er av naturen, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. **Gal 3:24** – Derfor ble loven en vokter for oss helt fram til Kristus, for at vi skulle bli erklært rettferdige av tro. **Mt 5:3** – Salig er de fattige i ånden, for himmelriket er deres.

Ubotferdige predikanter gjør Guds nåde billig. De har gudelighets skinn, men innbiller mennesker at de har fred med Gud, iallfall med Gud til hjelp på selvforbedringens vei. Billig nåde virker dødens fred, skult bak et fromt ytre. Men Gud ser i det skjulte.

Eksempel: *Saul* visste det var galt å forfølge David, men gjorde det likevel, **1 Sam 24:17, 26:21**.

Anm. *Guds lov* er hellig liksom Gud, og virker død fordi vi er syndere (dødens embete).

Guds evangelium kunngjør Guds forsoningsverk i Kristus og virker troen hos dem som hører det (Åndens embete. **2 Kor 3:7, 9**). Evangeliet er Guds kraft til frelse fordi det er Guds kraft til tro (**Rom 1:16, Ef 1:17-19**).

Lov og evangelium virker til sammen den anger og tro som bevarer Guds barn i sann ydmykhet og troens glede.

Til bibelstudium:

Jes 6:9f, Rom 10:21. Jf 2 Mos 33:19b, Ef 1:4-6, 9, 3:5. Guds lov og evangelium står fast, Mt 5:17, Apg 13:39.

539. Hvilket ansvar har mennesket for sin omvendelse?

DET ER MENNESKETS ANSVAR Å HØRE GUDS ORD OG TA VARE PÅ DET.

1 Kor 15:10 – Ved Guds nåde er jeg hva jeg er, og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves. Jeg har arbeidet mer enn alle de andre, dog ikke jeg, men Guds nåde som er med meg. **2 Kor 6:1** – Som hans medarbeidere formaner vi dere nå, at dere ikke forgjeves tar imot Guds nåde. **Gal 5:24** – Men de som tilhører Kristus Jesus, har korsfestet kjødet med dets laster og begjær. **Rom 6:12** – La ikke synden herske i deres dødelige legeme, så dere følger dets lyster. **8:13** –

Hvis dere lever etter (den onde natur), må dere dø. Men hvis dere ved Ånden døder legemets onde gjerninger, skal dere leve.

Eksempel: Lignelsen om de betrodde talentene, Mt 25:16f (11-30).

Om troens subjekt og gjenstand

”Troen kommer av prekenen” (Rom 10:17). Straks ser vi for oss en flokk mennesker som lytter og oppfatter, i stand til å tenke over og samtale om det de hørte. Men vi ser ikke alt.

Det er tre kjennetegn ved troen: (1) Troens vei begynner for mange med en *lengsel* etter Gud, og lyst til å vite mer om Jesus fra Nasaret. Hvem er han? Hva har han gjort? Alt etter personlige forutsetninger, blir troen utdypet og begrunnet med *kunnskap* (notitia). (2) Den kunnskap som Bibelen gir om Jesu person og verk, holder man for sann (assensus). (3) man stoler på Guds forsoningsverk i Jesu Kristi død og på den oppstandne Kristus – at han er også min hellighet og rettferdighet for Gud (fiducia). Men Guds vei og føremåte med den enkelte må være Guds sak.

Oppfatter vi forholdet mellom kunnskap, forantholden og tillit som en utvikling i retning tillit, oppstår et problem: Hva med troen hos dømte spedbarn, idioter og kristne som er gått fra sans og samling? Hva med troen når vi sover og er opptatt med noe annet. Ser vi *Gud som troens subjekt*, opphører problemet. Gud er virksom med alle sider ved den frelsende tro.

Rom 8:17 – *Ånden selv vitner med vår ånd at vi er Guds barn.* Dette vitnesbyrd er tro av ”hjertet”, det vil si fra vårt aller innerste – bortenfor all tilgjengelig observasjon. Der fins troen som en ubevisst, ureflektert tro hos alle kristne, små og store, idioter og intellektuelle.

Vi merker oss den bibelske ordbruk: *Å kjenne Gud omfatter mer enn kunnskapen* om ham. Troen er ikke en sak for intellektet, men handler om *en venn jeg kjenner*. Denne kjennap oppstår med evangeliet om Guds velgjerninger i Jesu lidelse, død og oppstandelse fra de døde, slik Gud hadde lovet. Noen kjenner ham så godt at de vet på hvem de tror, og med sin viten er i stand til å forsvare kristentroen med apostelordets lære fra ham. De minste små som tror på ham, trenger dem. Tenkende kristne - og især de som utøver prekenembetet, må kunne begrunne troen på apostolisk vis, lært av Kristus.

Eksempel: Jesu øversteprestelige bønn, Joh 17. *Å ”kjenne” Gud i Jesus Kristus, v 3. Å være overbevist om sannheten, v 7. Å motta Jesu ord, v 8. Å komme til tro ved apostelordets lære fra Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn og Bibelens Herre.*

540. Hvem er troens subjekt og gjenstand?

SVAR: ÅPENBARINGSORDETS TROFASTE GUD I HANDLENDE ALLMAKT.

Sal 33:9-11 – Han talte og det skjedde. Han bød og det stod der. HERREN omstyrer hedningenes råd, han gjør folkenes tanker til intet. Herren råd står fast evindeligg, hans hjertes tanker fra slekt til slekt. **Rom 4:b** – Gud som (Abraham) trodde på, som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er, så at det er (v 23f).

Den allmektige og trofaste Gud innestår selv for sitt Ords sannhet. Ingenting blir til, og ingenting er uten Guds skapende ord.

Gud Helligånden kaller oss ved evangeliet, og skaper tillit til Kristi lidelse, død og oppstandelse. Deretter følger Åndens fornyende gjerning ved troen (Joh 14:23).

Eksempler på tro:

Abraham, da han fikk befaling om å ofre Isak, 1 Mos 22:1-19.

Jakob, da han kjempet med engelen, 1 Mos 28:10ff.

David, da han ble forfulgt av sin sønn Absalom, 2 Sam 15:13f, 25f, 31, Sal 3.

Hyrdene, da engelen fortalte at de skulle finne Kristus i en krybbe, Lk 2:15-17.

Til bibelstudium:

Apg 2:37, 39, 41. Rom 1:17, 9:16, 10:17, 1 Kor 2:5, Ef 2:8, 1 Joh 1:7. Joh 14:23.

Troens visshet, Heb 11:1-40. Ingen dyd å tvile på Guds ord og løfte, men synd mot Det første bud, 1 Joh 5:10.

Evangeliets løfter er årsaken til frelsesvisshet. Gud tilsier syndenes forlatelse for Kristi skyld. Troen stoler på gaven og venter hjelp fra Gud, Rom 5:1-11.

2 Kor 5:19-20 fremholder *den historiske rekkefølge*: (1) Gud har forsonet verden med seg selv, (2) Gud har opprettet forsoningens embete, og (3) embetets utøvere er sendebud i Kristi sted. – I sin kommentar til *Rom 5:1* viser Luther til samme rekkefølge: (1) Gud har erklært oss rettferdige i Kristus, (2) og dette evangelium mottas ved den tro som Gud skaper, og (3) derfor har vi fred med Gud.

Fra bekjennelsesskriftene:

”Hverken du eller jeg kunne noensinne vite noe om Kristus eller tro på ham og få ham til Herre, om det ikke først ble tilbudt oss i og med evangeliet og lagt i vårt hjerte av Den Hellige Ånd. Selve verket er skjedd og fullbrakt. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse”, SK Troen 38.

”Tro i egentlig mening /.../ holder løftet for sant. Det er denne tro Skriften taler om. /.../ Den er et verk av Den Hellige Ånd, som frir oss fra døden, og reiser opp og gir nytt liv til forferdede sjeler”, Apol 4:113-116.

541. Kan vi på noen måte medvirke til tro på evangeliet?

NEI. DEN HELLIGE ÅND SKAPER VED EVANGELIET DEN TRO SOM STOLER PÅ GUDS LØFTE I BARNLIG TILLIT TIL HAM.

Rom 10:16f – "Hvor liflige er ikke deres fottrinn som forkynner det gode evangelium!" Likevel ble ikke alle lydige mot evangeliet. Jesaja sier jo: "Herre, hvem trodde vår preken?" Altså kommer troen av prekenen (egtl det hørte), og prekenen ved Kristi ord. **Apg 16:14** – En kvinne ved navn Lydia, som fryktet Gud /.../ hørte på, og HERREN åpnet hennes hjerte, så hun gav akt på det som ble talt av Paulus. **1 Tess 3:2** – Vi sendte Timoteus /.../ Guds medarbeider i Kristi evangelium, for at han skulle styrke og oppmuntre dere i troen. **Åp 3:8b** – Du har liten kraft, du har bevart mitt ord og ikke fornektet mitt Navn.

Rom 5:1 – Da vi nå er blitt rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Kristus Jesus. **Ef 1:19** – hvor overveldende stor hans makt er i oss som tror, etter virksomheten av hans veldige kraft. **Kol 1:12f** – Med glede skal dere takke Faderen, som har satt dere i stand til å få del i de helliges arv i lyset. Han har frelst oss fra mørkets velde og innsatt oss i sin elskede Sønns rike.

Til bibelstudium:

Sal 13:3b, 119:105, Jer 17:14, 20:7, Rom 11:6, Joh 6:29, Rom 10:17.

Fil 1:29. Ef 2:8. Lk 24:25, 2 Kor 4:6, Ef 1:17f, Joh 6:35.

Å høre Guds ord det er å motta Guds ord (Kristi ord) i tillit. Gaven har følger for livet med ham til eksempel: Jes 53:1, Rom 10:17, Lk 10:16, Mt 17:5, 1 Joh 4:6.

542. Men NOE må vi vel bidra med av tankevirksomhet, følelser og egen vilje?

NEI. SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD UTELUKKER VÅRE BIDRAG.

5 Mos 29:4 – like til denne dag har HERREN ikke gitt dere hjerte til å forstå eller øyne til å se eller ører til å høre med. **Lk 24:25** – Hvor dere er uforstandige og senhjertede til å tro alt som profetene har talt! **1 Kor 2:14** – Slik mennesket er av naturen, tar det ikke imot det som tilhører Guds Ånd. **2 Kor 4:4** – Denne tidsalders gud har forblindet deres sinn som ikke tror, så de ikke ser lyset av Kristi herlighets evangelium. **10:5b** – vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Tror jeg om meg selv at jeg er en kristen, må det være *fordi Guds ord sier så*. Derfor lever en kristen av Guds ord, og rustet seg med Ordet som med en full rustning (Ef 6:10-17).

Noe annet enn årsaken er *virkingen*. Guds frie gave, gitt av nåde, virker nye tanker, følelser og trang til å elske Gud og min neste, slik Gud vil. Men troens grunn er en annen (Mt 7:15ff).

Anm. Hvordan bli en kristen?

Noen anbefaler å be, f eks denne bønn: "Kjære Gud, frels meg!". Etterpå forsikrer de at Guds bønnehørelse er skjedd *i himmelen*. De støtter seg til *Rom 10:13* - for "hver den som påkaller Herren navn, skal bli frelst" (= Joel 2:32. . Men ordene lest i deres sammenheng handler om Guds barn og lemmer i Guds kirke. Kun de kan påkalle Gud med løfte om bønnehørelse: *VI4 - Men hvordan skal de da kunne påkalle den som de ikke er kommet til tro på? Hvordan skal*

de kunne tro på ham som de ikke har hørt? Hvordan skal de kunne høre uten predikanter? - Deretter underviser apostelen om prekenembetet og konkluderer, v 17 - Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. Altså må den som vil bli en kristen, høre Guds ord. I sin tale på Pinsedagen siterte Peter samme profetord (Joel 2:32), Apg 2:21), da som en overgang til sin proklamasjon av Kristi offerdød (Apg 2:22-40).

543. **Kan døpte spedbarn og idioter tro, og kristne som er fra sans og samling?**

NEI. HELLER IKKE DE "KAN" AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT KOMME TIL KRISTUS OG TRO PÅ HAM. DEN HELLEGE ÅND SKAPER TROEN VED EVANGELIET OGSÅ I DEM.

Rom 8:26f – Her kommer også Ånden oss til hjelp i vår svakhet. Hva vi bør be om, vet vi ikke, men Ånden selv ber for oss med uutsigelige sukk. Han som ransaker hjertene, vet hva Åndens sinnelag er: Han ber for de hellige etter Guds vilje. **V 38f** – Jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller åndsmakter, hverken det som nå er eller det som komme skal, eller noen krefter, hverken høyde eller dybde, eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet som er i Kristus Jesus, vår Herre... Sal 139:9f, 14, Jer 29:11. Joh 14:16-18, 1 Kor 2:9-11, 16.

Troens *grunn* er Guds løfte, oppfylt i Kristus Jesus. Troen *art* er tillit til Guds løfte. Lærer jeg Jesu person å kjenne, lærer jeg Gud å kjenne, lik en venn å stole på i liv og død.

Ikke noe bibelsted beskriver troen som en bevisst mottagelse eller tankeprestasjon. Guds visdom er en korsfestet Kristus, en dåråp for verden. Det må kristne tåle (1 Kor 1:20f).

Til bibelstudium:

Barnas tro, Mt 18:6, 1 Joh 2:14, og troens frukter, Mk 10:14, Mt 19:14, Lk 18:16.

Voksne må vende tilbake til den barnlige tro, Lk 18:17 (ikke barnslig). Troen er ikke avhengig av fornuftens bruk, Lk 1:15.

Skriften gir ingen nærmere forklaring, men lar oss forstå at barnets tro griper Kristus, uten å være i stand til å reflektere over troens innhold.

Troserkjennelse, Apg 16:34, Ef 1:18f, 2 Tim 1:12.

Uvisshet kan bero på tilpasning til en verdslig livsstil og skjødesløs bruk av Guds Ord og Sakrament. Da må Guds lov få slippe til for å avsløre skaden, 2 Kor 13:5.

Er årsaken lovens anklage i *anfektelsen*, må *evangeliet* få slippe til med Guds forsoningsverk i Jesus Kristi død, 2 Kor 5:19, Rom 4:25, 5:20f. Allerede lengselen etter Kristus, er tro i bibelsk mening.

544. **Hvor kommer evangeliet til nytte?**

SVAR: HVOR DØPTE ANVENDER KRISTI FORTJENESTE PÅ SEG SELV, ENHVER I SITT KALL (Mk 16:16, Rom 6:13).

Job 19:25a – Men jeg, jeg vet at min gjenløser lever. **Gal 2:20** – Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for meg.

Tror jeg om meg selv at Jesus Kristus ”er *min* Herre, som har gjenløst meg”, da sier jeg samtidig hva meningen med livet mitt er: å ”være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet”. Da gjør jeg hans offerbønn til min egen: ”Skje din vilje!”, for den onde menneskenatur stritter imot.

Anm. Gud er hellig og krever fullkommenhet, som ingen dødelig evner, Mt 5:48. Hva så? Vårt håp står til den allmektige og trofaste Gud, Lk 11:20, Rom 7:22ff.

I suveren uavhengighet av lovmessighet i det skapte, skaper Gud det nye livet - ”ved vannets bad i ordet” - (Ef 5:26, jf Rom 1:16, Kol 2:11f, Fil 3:10). Jf Luthers forkl til Tredje trosartikkel.

Til bibelstudium: Om personlig tro.

Rom 6:3-11, Gal 3:26f.

Evangeliet kunngjør Guds frelsesverk for alle mennesker, 1 Tim 2:6, Joh 1:29, 3:16. Gud vil at evangeliet skal bli forkynt og trodd i verden.

Et løfte mottas i tro, Rom 4:16. Den som forakter Guds frelsesråd, gjør Guds råd til intet, Lk 7:30, og Gud til løgner, 1 Joh 5:9-11.

Det apostoliske og profetiske Kristus-vitnesbyrd virker den tro som har samfunn med Gud i Kristus Jesus. Rom 10:17, Mt 1:20ff, Lk 2:10ff, Joh 1:7, 6:68, 8:31f, 15:3, 17:20.

Den ”historiske Jesus” - Jesus fra Nasaret – er Skriftens Kristus, den levende Guds Sønn, Mt 16:16 (forut for bekjennelsen gikk Jesu undervisning i GT). Rom 10:14ff.

Det fins ingen kristentro uten den rett utlagte Skrift fra den Herre Jesus Kristus. Hva han lærte om seg selv og sitt verk, har Gud stadfestet da han reiste ham opp fra de døde på den tredje dag. Guds vitensbyrd omfatter den opphøyede Kristus i hans nåderike, Joh 8:31f, 17:20, Mk 16:15, Mt 28:19.

Syner og åpenbaringer gis ikke før på den ytterste dag, 1 Kor 13:12. Enn så lenge gjelder Pauli advarsel 1 Tim 6:3-5.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 4:45 om den særskilte tro (fides specialis) som mottar rettferdiggjørelsen og rettferdiggjør oss: Enhver har denne tro ”når han tror at hans synder er forlatt ham for Kristi skyld, og at Gud for Kristi skyld er forsonet og nådig” - *Samme 12:60* – ”den rettferdiggjørende tro /.../ at hver og en tror at hans synder er ham forlatt. Det er om denne særskilte tro striden står.” *Samme 4:345-347.*

545. **Hva bør vi da gjøre?**

TA VÅRT ANSVAR PÅ RAMME ALVOR: HØRE GUDS ORD OG TA VARE PÅ DET.

Jes 55:3b – Hør, så skal deres sjel leve! **Joh 14:23** – Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham.

Anm. De syv gull-lysestakene. I Jerusalems tempel stod *den syvarmede lysestaken* med brennende lys - et bilde på Guds folk som helhet. De levittiske prestene hadde til oppgave å *etterfylle* "ren olje av knuste oliven", og påse at lysene aldri sluknet, 2 Mos 27:20.

I Åpenbaringsboken representerer de syv lokalkirkene hele Guds kirke i himmelen og på jorden. Kristus gjør sin visitas ved å gå mellom "de syv gull-lysestakene", Åp 12f. Avgjørende for kirkens fremtreden på stedet er den *stadige etterfylling* av apostelordets lære, Åp 3:17, jf 2 Tim 3:14-16. Hvor apostelordets lære blir nedprioritert, der blir Kristi kirke forfalsket og ødelagt, Åp 3:17f, og Guds kirke flyttet til et annet sted, 2:5.

Til bibelstudium:

Om menneskets hørsel: Jer 6:10, Sak 7:11f, Jes 6:8-10, Joh 8:43, 2 Tim 4:3, Mt 13:13-15, Lk 24:25, Rom 8:3, 9:20.

Om Guds ords opplysning: Sal 36:10, Lk 1:78f, 10:16, Mt 17:5b, Joh 4:41f, 8:12, 15:3,7, 17:20. Apg 2:37f, 41, 8:5-8, Rom 10:14.

Fra bekjennelsesskriftene: SK Troen, 38.

Del 3: RETTFERDIGGJØRELSEN VED TRO

Ordet evangelium i avgrenset mening handler om synderens rettferdiggjørelse ved tro alene. Det presenterer ingen frelsesteori, men beskriver *et nytt gudsforhold – en virkelighet*. Begrunnelsen er Guds Messias-løfter oppfylt i en *bevitnet historie* om Jesu persons hemmelighet og hans verk, Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet i Jesu lidende lydighet til døden til på korset. Guds forsoning med verden er fullbrakt, og stadfestet med Jesu oppstandelse. Han er den ene Hellige og Rettferdige som Gud tilregner synderen av nåde uten vederlag, mottatt i tro *alene*. Denne "fremmede" rettferdighet er troens rettferdighet og årsaken til vår frifinnelse og barnekår hos Gud.

Illustrasjon: Guds forhold til Abraham, **1 Mos 15:6** – *Abraham trodde på Gud, og Gud regnet ham det til rettferdighet*. (1) Evangeliet lar oss kjenne Gud som vår venn, (2) beskriver oss slik vi trer frem for ham ved troen på Kristus, og (3) beskriver indirekte rekkefølgen omvendelse og tro. **Tekster:** Jes 53:11. Sak 9:9-12. Rom 1:16f, 3:21ff, Apg 4 og 10:3. 2 Kor 5:21. Gal 3:1-14. Fil 3:7ff.

1. Rettferdiggjørelsen ved tro alene er ingen «paulinsk» eller «luthersk» særtradisjon.

De andre apostlene fastslo som kjensgjerning at Paulus gav videre Kristi undervisning i «Skriftene» (1 Kor 15:1-3, jf 4:1f osv), og derfor ble han anerkjent som Herrens apostel, Gal 2. Guds evangelium om synderens rettferdiggjørelse "ved tro alene" (sola fide) åpner Skriftene for oss og gjennomstråler *hele* Skriften (Lk 24) er profetenes lære i den gamle pakt, stadfestet med Guds løfters oppfyllelse, slik «Skriftene» har sagt. Apg 10:43. Jf Jes 53:5, 11f, Mik 7:18.

2. Saken gjelder synderens frifinnelse hos den hellige Gud. Saken er likeså ubegripelig og underfull som foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han er Guds *rettferdige* Tjener og Guds *rene* Lam, både lovens oppfyller og verdens syndebærer. Og siden Himmelfartsdagen er han troens rettferdighet ved Faderens høyre, virksom i den forsamlede menighet med Ord og Sakrament.

3. Årsaken er Guds Sønnens lidende lydighet i tjenerskikkelsen. Gud tilregner ikke troen noe annet enn sin egen rettferdighet i Kristi fullbrakte verk. Denne årsak til synderens frifinnelse *beskriver Gud i hans nåde mot oss mennesker*. Gudmennesket Jesus er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer for Adams falne ått. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i hans trofaste kjærlighet, som langt overgår all hans nidkjærhet for sitt skaperverk (1 Kor 2:2). Guds forsoning med verden i Jesu korsdød begrunner vår omvendelse og tro – og ingenting annet.

4. Rettferdigjørelsen ved tro er Guds svar på menneskets brutte livssamfunn med Skaperen.

Gud har skapt oss i sitt bilde, men hver for oss kommer vi til verden lik et stykke okkupert land, okkupert av synd, død og satans rike. Vi er ute av stand til å elske Gud og vår neste som oss selv, men ellers i stand til å tro på hva som helst. Guds fiendemakter øver kontroll gjennom den onde lyst i vårt innerste (hjertet). Stilt overfor Gud, er vi døde i våre synder.

5. Evangeliet beskriver indirekte forholdet mellom anger og tro. Gud gir ikke plass for falske guder, men krever kjærlighet til ham av hele vårt hjerte og til vår neste som oss selv. Budet driver til den selverkjennelse som søker Gud i hans nåde for Kristi skyld. Med ham til gave, er han virksom med sin Ånd i de troendes liv, Med frimodighet øver vi troen i godegjerninger med Guds ord og befaling for øye, og ved troen skaper han det nye menneske som skal leve evig for Gud.

Det nye livet er livet på dåpens grunn i tillit til Guds løfte, *Mk 16:16 – den som tror og blir døpt skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt*. Ved troen på Kristi lidende lydighet «utenfor oss» bor Kristus med sin Ånd «i oss», og virker det nye livet i kamp ”mot kjødet”.

Tekster: Jer 31:31-34, 33:8ff. Esek 36:22ff. Gal 5:16ff. Ef 4:22f. Kol 2:11-15.

6. Guds rettferdighet for alle gis den enkelte i dåpen til Jesu død. Ved dåpen og troen ser Gud oss ikledd sin rettferdighet. Gud ser sitt gudsbilde gjenopprettet i Kristus, og ser hva rettferdigjørelsen ved tro beskriver, **Gal 3:26** – *Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus*. Dette gudsforhold er beskrevet med begripelige ord gjennom hele Bibelen, i skarp kontrast til livet under Guds fiendemakters herredømme. «*Salige er de som har fått sine overtredelser tilgitt og sine synder skjult*» (Rom 4:7-8, fra Sal 32). Disse ord kalte Luther for «*summen av den kristne lære og solen som opplyser kirken*». Men faller læren om rettferdigjørelsen ved tro *alene*, er kirken mørklagt.

7. Med Kristus til gave fører Gud retten fram på jorden og demonstrerer sin trofasthet i nådepakten med sitt folk – den nye pakt i Jesu Kristi blod. Gud har oppfylt sitt universelle frelsesløfte. Han har gitt folkeslagene adgang til sin frelsesbringende rettferdighet i Golgata-pakten. Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger, mottas i «det salige bytte» (Jes 53:11f): Gud erklærer dem rettferdige som ”*tror på ham som oppreiste Jesus, vår Herre, fra de døde*” (Rom 4:24). Derfor står de erklært rettferdige for Gud «i Kristus» og samtidig syndere i dette liv. Frikjent av nåde gjør vi gode gjerninger til Guds ære.

Tekster: Jes 42:1, 3, 49:6. Rom 12:1-3, Ef 2:20, Tit 3:4-8.

Noen uttrykk om saken:

Av nåde = Guds nådige sinnelag på grunn av Kristi stedfortredende offerdød. Gud tilbyr og rekker oss sin tilgivende og frifinnende nåde ved evangeliet og sakramentene.

For Kristi skyld = på grunn av Kristi godtgjøring (fyldestgjørelse) i alles sted, da han med hele sitt liv oppfylte loven, bar vrededommen og tok bort verdens synder.

Ved tro = den tro som Gud Hellige Ånd skaper og opprettholder ”i hjertet” – i menneskets innerste, utenfor tankens, viljens og følelsens kontroll. *Midlet* er frifinnelsens evangelium. *Virkningen* er ”ikke bare en erkjennelse i forstanden, men også /.../ å ville og å motta det som blir tilbudt i løftet – forsoningen og syndenes forlatelse”, Apol 4:304.

Av nåde, for Kristi skyld, ved tro = Vi bekjenner at ”all vår rettferdighet må søkes utenfor oss og alle menneskers fortjeneste, verk, dyd og verdighet, og kun er grunnet på Herren Kristus /.../ som er vår rettferdighet som Gud og menneske i sin ene, hele og fullkomne lydighet”, FC SD 3:55.

Rettfærdigklæring = En rettslig (forensisk) kjennelse, som består i ”å frikjenne den anklagede og erklære ham rettfærdig på grunn av en annens rettfærdighet, det vil si Kristi. Hans fremmede rettfærdighet blir oss til del ved troen”, Apol 4:305 (e sv overs).

546. **Hva er det rettfærdiggjørelsen handler om?**

SVAR: OM SYNDERENS FRIFINNELSE HOS GUD – BÅDE ÅRSAKEN OG TILREGNINGEN.

ÅRSAKEN ER GUDS SØNNES LIDENDE LYDIGHET I JESU SKIKKELSE. TILREGNINGEN SKJER VED TROEN – I TILLIT TIL GUDS LØFTE.

Jer 23:5f – Se, dager kommer, sier Herren, da jeg vil la en rettfærdig spire stå frem for David, og han skal regjere som konge og gå frem med visdom og gjøre rett og ferferdighet på jorden. I hans dager skal Juda bli frelst og Israel bo i trygghet. Og dette skal være det navn han skal få: Herren vår rettfærdighet.

2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. **1 Joh 2:2** – Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre, men også for hele verdens. **Rom 3:23f** – Alle har syndet og mangler Guds herlighet, men gratis og av hans nåde blir de erklært rettfærdige på grunn av gjenløsningen i Kristus Jesus.

Rom 4:24f - Det skal tilregnes også oss som tror på ham som oppreiste Jesus, vår Herre fra de døde. Han ble gitt på grunn av våre overtredelser og oppreist på grunn av vår rettfærdiggjørelse. **Gal 3:26f** – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. (Åp 19:8) **Ef 2:8f** – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv, Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg (5:2).

Evangeliet åpenbarer Guds rettfærdighet i Kristi lidende lydighet, til frelse for hver den som tror. Sett fra Guds side, er gaven fortjent og virkelig. Sett fra vår side, er gaven fri.

Til bibelstudium: Tilregning i tre betydninger.

(1) **Lønn etter fortjeneste** eller skyldighet, Mt 20:12f, Rom 4:4.

Eksempler:

Pinehas' domfellelse, Sal 106:30f. - Paulus, 2 Tim 4:16b.

(2) **Ikke-tilregning el syndsforlatelse:** Gud benåder syndere på grunn av Stedfortrederens lydighet – og ikke på grunn av noen iboende rettfærdighet eller kjærlighet i oss. Av samme

grunn skjuler han den synd som gjenstår i den troendes liv. Rom 4:2-8, 11:6, Ef 2:8f. Hvor synden er tatt bort, fins ingen synd å dømme. Synderen er rettferdig for Gud, og mottar det evige liv som *nådelønn*. Et annet uttrykk om samme sak er *nådetilsagn* (absolusjon el avløsning).

Eksempler:

Davids benådning av Sime'i, 2 Sam 19:18b-23. - Labans døtre, 1 Mos 31:15. - Levittenes tiendegave, 4 Mos 18:26f. - Tilregningen av okseblodet, 3 Mos 17:3f. - Herren miskunnhet, Sal 144:4f.

Lønn etter fortjeneste er lovens alternativ til ikke-tilregning. Den hellige Gud krever en *hel* rettferdighet, Gal 3:10, Jak 2:10. Men arvesyndens kraft utelukker dette frelsesvilkår hos oss, Rom 4:2, 6, 7:21, for syndens lønn er døden, Rom 6:23a. Uten Kristus var vi alle døde i våre synder, Ef 2:1. Frelst av nåde, ved troen, er likevel ingen *vilkårlig dom*, som er en styggedom for Gud, Ord 17:5, 2 Mos 23:1, 5 Mos 25:1, Jes 5:23, 1 Kong 8:32.

(3) Tilregning av Kristi rettferdighet (= Kristus/Guds rettferdighet). Kristus blir regnet troen til rettferdighet. Evangeliet tilsier oss den rettferdighet som Kristus er i all hans lydighet under loven.

Tekster: Mt 5:3, 10:8b, 11:5b, 20:28. Lk 18:13f. Rom 3:21-26, 4:11, 9:8. Gal 2:16, 3:5-11. Merk: Abraham trodde Gud og det ble regnet ham til rettferdighet. – Noe «derfor» står ikke i grunnteksten.

547. **Hvorfor bekjenner du : "Jeg tror på ... syndenes forlatelse"?**

JEG TROR AT JEG IKKE AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT KAN BLI RETTFERDIG OG HELLIG FOR GUD, MEN AT GUD FORLATER MEG ALL SYND PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE.

Syndenes forlatelse: Rettferdiggjørelse i betydningen frifinnelse.

Apg 10:43 – Om (Kristus Jesus) vitner alle profetene at hver og en som tror på ham skal få syndenes forlatelse i hans navn (13:38). **1 Pet 2:24** – Han bar selv våre synder i sitt legeme opp på treet, for at vi skulle være døde fra syndene og leve for rettferdigheten. **1 Joh 1:7, 9** – (Guds) Sønns blod renses oss fra all synd (2:2, 3:5, 4:10). **Heb 10:17f** – Deres synder og overtredelser skal jeg ikke mer komme i hu. Men hvor det er forlatelse for dem, trengs ikke mer noe offer for synd. (9:26) **Ef 1:7** – I ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse, i samsvar med hans nådes rikdom. **Åp 1:5b** – Han som elsker oss og har fridd oss fra våre synder med sitt blod. **Joh 20:23** – De som dere forlater syndene, er forlatt. .

Rom 1:16 – Jeg skammer meg ikke for evangeliet, for det er Guds kraft til frelse for hver den som tror, for jøden først, og så for greker. **4:5, 16** – Den som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. /.../ Derfor er det av tro, for at det skal være av nåde...

Vi ser ikke den oppstandne Kristus - Guds rettferdighet, men hører og ser *tegnene*. Den Oppstandne er tilstede i sine delegater gjerning, når de forkynner evangeliet og forvalter sakramentene med løse- og bindemakt fra ham.

Fra bekjennelsesskriftene:

“Derfor betyr ordet ”rettferdiggjøre” her å erklære rettferdig og befri fra synden og frikjenne fra syndens evige straff for Kristi rettferdighets skyld, som av Gud blir tilregnet troen, Fil 3:19”, FC SD 3:17.

548. **Hva gjør Gud når han forlater synder?**

GUD TILREGNER IKKE SYNDEREN DEN STRAFF SOM SYNDEN FORTJENER, MEN ERKLÆRER DEN SKYLDIGE FOR USKYLDIG. ÅRSAKEN TIL DENNE UUTGRUNNELIGE NÅDE ER GUDS SØNNNS, JESU KRISTI LIDENDE LYDIGHET, SOM HAR OPPFYLT GUDS LOV OG OG BORTTATT VERDENS SYNDER.

Sal 85:3f – Ditt folks syndeskyld tok du bort og dekket alle deres synder. All din harme tok du tilbake, din brennende vrede lot du fare. **Jer 31:34b** – Jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger komme deres synd i hu. **Mika 7:18** – Hvem er en Gud som du, en Gud som tar bort misgjerning og går overtredelse forbi for dem som er tilbake av hans arv? Han holder ikke til evig tid fast ved sin vrede, for han har lyst til miskunn.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himlenes rike tilhører dem. **1 Joh 1:9b** – han forlater oss våre synder. **Rom 4:6-8** – frelsen tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger: ”Salige er de som har fått sine overtredelser forlatt og sine synder skjult. Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd” (Sal 32:1f). **8:33** – Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som erklærer rettferdig. **2 Kor 5:19** – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser.

Troen er en *passiv* rettferdighet, for Gud er en forsonet Gud. Troen har hva evangeliet tilsier – syndenes forlatelse for Kristi skyld. Årsaken er ikke troen, men han jeg stoler på (1 Mos 15:6). Det var ikke farisèeren, men tolleren som gikk hjem erklært rettferdig for Gud (Lk 18:14).

Det er fasthet i kirkens tro like fra begynnelsen:

Eksempler:

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli salig. **Joh 20:23** – De som dere forlater syndene, de er tilgitt, og de som dere binder i syndene er bundne i dem.

Apg 2:38 – Vend om og la dere døpe i Jesu Kristi navn, hver og en av dere, og dere skal få Den Hellige Ånds gave.

Rom 4:25 – Han ble gitt på grunn av (dià) våre synder, og oppreist på grunn av (dià) vår rettferdiggjørelse. **6:4** – Vi er altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at også vi skal vandre i et nytt liv, liksom Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. (Jf Hos 6:2, Sal 30:6, Rom 8:32, 1 Kor 15:14, 17, Joh 16:10, 1 Joh 1:7, 2:2)

1 Kor 11:24f – Dette er mitt legeme, gitt for dere. Gjør dette til min ihukommelse. /.../ Denne kalk er den nye pakt i mitt blod. Gjør dette, så ofte dere drikker av den, til min ihukommelse. **10:16** – Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

1 Joh 5:13 – Dette skriver jeg til dere for at dere skal vite at dere har evig liv, dere som tror på Guds Sønnns navn. **2 Tim 1:12** – Jeg vet på hvem jeg tror.

Fra bekjennelsesskriftene:

“Den rettferdighet som blir tilregnet troen eller den troende for Gud av bare nåde, er Kristi lydighet, lidelse og oppstandelse, fordi han har oppfylt loven for oss og betalt for vår synd”, FC SD 3:14.

Anm. Guds forsoning med verden i Kristi død blir gitt den enkelte i dåpen til Jesu død.

Et brudd med denne tro møter oss i den evangelikale protestantisme med forbehold om be-kreftende gjenytelser og nådevirkninger. Med suggestiv forkynnelse og opplevelsesmystikk blir tilhørerne fristet til å tro at den foreskrevne fremgangsmåte er en formildende om-stendighet som kvalifiserer til frelse. Da må frelsen bero på gjort gjerning. Når uinnfridde forvetntninger gir grunn til uvisshet, blir virkningen enten mismot eller tillit til egen rett-ferdighet. Dåpen har mistet sin fundamentale betydning i den døptes liv.

Gal 2:21b – hvis en kan vinne rettferdighet ved loven, da døde jo Kristus til ingen nytte.

5:4 – Dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven, er skilt fra Kristus, dere er falt ut av nåden.

Den tro som Den Hellige Ånd skaper ved evangeliet, stoler på Kristi lidelse, død og opp-standelse «utenfor oss». Da søker den *udøpte* frelsen, som gis den enkelte i dåpen. Med påkallelse og bønn over døpte troen i sine dagligliv, i tillit til Guds løfte, gitt i dåpens nå-depakt. Troen kan være svak eller sterk, men den har Guds rettferdighet, Kristus Jesus.

Men er den nåde som evangeliet kunngjør for alle, også til meg? I anfektelsen er dette pro-blemet, hva årsaken enn måtte være. Hjelpen gis den enkelte i det private skriftemål. Med den Oppstandens fullmakt stadfester skriftefaren Guds løfte: «jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv» (avløsningen el absolusjonen). Skriftemålet er for mennesker med evnen til å erkjenne og føle skyld og skam i behold. Det er terapeuters oppgave å behandle nervøse li-delser. Trer skriftemålet i terapiens sted, gjør man absolusjonen til en surrogat-løsning for syke sinn. Gud gir ikke surrogater, men ekte saker (Jürgen Diestelmann).

Med alterets sakrament styrker Kristus den troendes samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. Velsignet brød og vin, mottatt med munnen, gir samfunn med nådepakten i

Guds Sønn's blod. Tror jeg om meg selv at jeg er et Guds barn, er det fordi Guds ord sier meg det. Det private skriftemål og Herren s Nattverd gjør en menighet til et legende fellesskap.

Det er svermeri å begrunne tro og frelsesvisshet med noe annet enn Guds ord og løfte. Troen *kommer* ved Kristi ord til oss, og vi kommer til tro ved Kristi ord. Gir man rom for andre frelsesveier, er løgnens far på ferde (Joh 8:44), og snakk om Åndens gjerning er drøm og dikt. Joh 14:23f, 16:14. Kol 1:21-23a, 2:6-8. 1 Tess 2:4, 13, osv.

549. **Hvorfor forlater Gud syndene og erklærer rettferdig?**

DET GJØR IKKE GUD FORDI JEG HAR GJORT MEG FORTJENT TIL DET, MEN KUN AV NÅDE PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE.

Jer 31:3 – Ja, med evig kjærlighet har jeg elsket deg, derfor lar jeg min nåde forbli over deg. **Ef 2:8f** – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv, Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv. **Tit 3:5-7** – (Gud frelste oss) *ikke for de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort*, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han rikelig utgjøt over oss ved Kristus Jesus, vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. **Lk 17:10** – Når dere har gjort alt som dere har fått befaling om, skal dere si: "Vi er unyttige tjenere. Vi har bare gjort det vi var skyldige til å gjøre".

550. **Når har en kristen bruk for syndenes forlatelse?**

HELE VEIEN.

Rom 4:2f (Gal 3:6) - Om Abraham ble erklært rettferdig ved gjerninger, så har han noe å rose seg av, men ikke for Gud. Hva sier nemlig Bibelen? "Abraham trodde Gud og det blev regnet ham til rettferdighet". (1 Mos 15:6, Heb 11:8ff) **Fil 3:8f, 11** - Ja, jeg akter alt for tApg i sammenligning med det som er så mye mer verdt: Min Herres Kristi Jesu kunnskap. For hans skyld har jeg tapt alt og akter det for skrApg for at jeg kan vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av loven, men den ved troen på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. /.../ at jeg må nå fram til oppstandelsen fra de døde. **Rom 5:2** - Ved ham har vi også i troen adgang til den nåde som vi står i...

Lik Abraham, har vi bruk for syndenes forlatelse *hele veien*, ikke bare i starten (dåpen), eller ved uhell underveis, eller ved veis ende.

Til bibelstudium:

1 Mos 12 og 15.

Fra bekjennelsesskriftene:

Den rettferdighet som Den Hellige Ånd tilbyr oss i evangeliet og sakramentene, er Kristi frivillige lydighet, lidelse og oppstandelse i vårt sted. Han er årsaken til at Gud forlater synden, ser på oss som hellige og rettferdige, og gjør oss evig salige, FC SD 3:14-16.

Se CA 3:2f.

551. **Hvorfor var Abraham "Guds venn"? (2 Krøn 20:7, Jes 41:8)**

ABRAHAM "TRODDE PÅ HERREN , OG HAN REGNET HAM DET TIL RETTFERDIGHET". DEN LOVEDE MESSIAS VAR ABRAHAMS RETTFERDIGHET FOR GUD.

Gal 3:11 - ingen blir rettferdig for Gud ved lov er tydelig, ettersom "den rettferdige skal leve av tro". (Hab 2:4) **Rom 3:22** - Men Bibelen har innesluttet alt under synd, for at det som var lovet, skulle gis ved tro på Kristus Jesus til dem som tror. (V 20, 23-28) **4:5-8** - den som ikke har gjerninger, men tror på ham som rettferdiggjør den ugudelige, ham regnes hans tro til rettferdighet... (jf v 18-24). **5:1** - Da vi nå er blitt rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Kristus Jesus.

552. **Hvilken rettferdighet er det Gud tilregner troen?**

GUD TILREGNER SIN RETTFERDIGHET I EN BEVITNET JESUS-HISTORIE.

Jes 53:11-12 – Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære. Derfor vil jeg gi ham de mange til del, og sterke skal han få til bytte, fordi han uttømte sin sjel til døden og ble regnet blant overtreidere (Lk 22:37).

Rom 5:9f – Etter at vi er rettferdiggjort ved hans blod, hvor meget mer skal vi da bli frelst fra vreden. For ble vi forsonet med Gud ved hans Sønnns død, mens vi var fiender, skal vi så meget mer, etter at vi ble forsonet, bli frelst ved hans liv.

10:4 - Lovens endemål er Kristus, til rettferdighet for hver den som tror. (Endemål = siktemål, hensikt. Mt 5:17, Gal 4:4)

Med evangeliet som middel, virker Den Hellige Ånd **den** tro som griper **den** rettferdighet som evangeliet åpenbarer. Gaven **er** Guds rettferdighet **før** vi mottar den. Det er denne sak det handler om, når vi i Nytestamentet leser ord som forløsning, forsoning, gjensløsning, syndenes forlatelse, soning o a.

553. **Hva vil det si at Gud "tilregner"?**

GUD ER DEN SOM "GJØR DE DØDE LEVENDE OG KALLER PÅ DET SOM IKKE ER, SÅ AT DET ER" (ROM 4:17B).

Jer 31:34 – Jeg vil forlate deres synder, og ikke mer komme deres synd i hu. **Jes 43:24f** – Du har bare trettet meg med dine synder, og voldt meg møye med dine misgjerninger. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu. **61:10** – Jeg vil glede meg i HERREN , min sjel skal fryde seg i min Gud. For han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg.

Rom 10:4 - Kristus er lovens ende, så hver den som tror, blir rettferdig for Gud.

Kol 2:13 – Han har også gjort dere levende med ham, da dere var døde i overtreddelsene /.../ siden han hadde tilgitt oss alle overtreddelsene. **Ef 2:5** – Av nåde er dere frelst. **2 Kor 5:17** – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning.

Den oppstandne Kristus **er** Guds rettferdighet og en virkelighet å stole på. Han er troens rettferdighet og derfor Oppstandelsen og Livet i våre liv.

Det er spilt møye å late *som om* man er en tilgitt synder for Gud. Den som erfarer lovens strenge rettferdighet, gjør ikke det.

Fra bekjennelsesskriftene:

Kristus er Guds "fremmede" rettferdighet, som gis oss ved troen, Apol 4:305, 24:12 (ref Rom 5:1). Rettferdigheten i Kristi lydighet blir tilregnet oss, FC Ep 3:4, jf 21, SD 3:14-16.

Denne *tilregnede* rettferdighet må ikke blandes sammen med den *tilegnede* eller påbegynte rettferdighet (Guds vesensmessige rettf), samme 23-25, 30, 32.

Om språkbruken, Apol 4:76-78, FC SD 3:17-22. Gud *erklærer* den synder rettferdig som tror at Gud er meg nådig på grunn av mellommannen Kristus, Apol 4:230.

En definisjon av den tilregnede rettferdighet er kommentaren til *Rom 5:1* i Apol 4:305:

"På dette sted betyr "rettferdiggjøre", etter rettslig språkbruk, å frikjenne en skyldig person og erklære ham rettferdig, og å gjøre dette på grunn av en annens rettferdighet, nemlig Kristi. Hans fremmede rettferdighet er det som blir meddelt oss ved troen." Jf Apol 4:86, 252, 21:19.

554. **Hvorfor har Gud erklært syndere rettferdige i Kristus Jesus?**

ÅRSAKEN ER SØNNENS FORNEDRELSE I JESU LIDELSE OG DØD, DA HAN OPPFYLTE LOVEN OG GAV SEG SELV TIL LØSEPENGE FOR ALLE.

Jes 53:5f – Han ble såret for våre misgjerninger, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. Vi før alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham. **2 Kor 5: 21** – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. /.../ Ham som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. **Rom 3:23-26** – Alle har syndet og mangler Guds herlighet, og blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som nådestol ved troen i hans blod, for å vise sin rettferdighet /.../ både at han selv er rettferdig og at han rettferdiggjør den som har tro på Jesus.

555. **Hvor mange har Gud erklært rettferdige?**

GUD HAR ERKLÆRT ALLE MENNESKER RETTFERDIGE I STEDFORTREDERENS DØD FOR ALLE.

(Den universelle nåde el objektive rettferdiggjørelse, se forkl 2 trosart.)

1 Tim 2:5f – Han vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til kunnskap om sannheten. Gud er én, én er også mellommann mellom Gud og mennesker, et menneske, Kristus Jesus. Han gav seg selv til gjenløsning for alle. **Joh 1:29** (Døperen Johannes) – Se, Guds Lam som bærer verdens synd. **Rom 5:18** – Likesom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker ved den enes rettferdiggjørelsesdom. **1 Joh 2:2** – Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre, men også for hele verdens. **2 Kor 5:19** - Ham som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. Rom 3:19f, 10:12f. Gal 3:19f. Heb 9:15.

556. **Hvorfor er den rettferdiggjørelse jeg mottar, Kristi rettferdiggjørelse?**

GUDS SØNN HAR I JESU SKIKKELSE OPPFYLT LOVEN FØR VI HØRER EVANGELIET OM HAM.

Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden... **Lk 15:20, 24** - Mens han ennå var langt borte, så hans far ham, fikk inderlig medynk med ham og sprang ham i møte /.../ For denne min sønn var død... **Gal 2:20b** - som har elsket meg og gitt seg selv for meg. **4:4f** – født av en kvinne, født under loven, for å frikjøpe dem som var under loven, så vi skulle få barnrett. **Mt 26:28** - "Dette er mitt blod, paktens blod, som utgytes for de mange til syndenes forlatelse." (De mange, hebraisk talemåte = alle.)

Gud er den han er, slik han var i Kristi lidelse og død og oppstandelse. Guds kjærlighet til en fallen verden er Guds forutgående nåde i Kristi virkelige rettferdiggjørelse.

Troen *utfyller ikke* Guds tilgivende nåde, men *har* Guds rettferdighet og en sikker grunn til frelsesvisshet. Men den som innskrenker eller utfyller Guds rettferdighet, gjør tvil og vantro til dyd, og Gud til løgner.

557. **Får den som tror på Kristus, være helt sikker på at Guds tilgivelse?**

JA. GUDS LØFTER ER SIKRE. GUD HAR BEKREFTET DEM MED ED OG DEN HELLIGE ÅND BEVITNER DEM I DE TROENDES INDRE MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE.

2 Kor 1:20 – For alle Guds løfter har i ham fått sitt ja. Derfor får de også ved ham sitt amen, for at Gud skal bli æret ved oss. **Tit 1:2** – Gud, som aldri lyver. (Heb 6:18) **1 Tim 1:15** - Det er et troverdig ord og på alle måter verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere... **2 Tim 1:12** – Jeg vet på hvem jeg tror, og jeg er overbevist om at han har makt til å bevare til den dag den skatt som er blitt meg betrodd.

Esek 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren , Herren , jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men tvert imot at den ugudelige vender om fra sin vei og får leve. **Rom 4:11** – (Abraham) tok imot omskjærelsens tegn som et innsegl på den troens rettferdighet som han hadde i forhuden, for at han skulle være en far for dem som er i forhuden og som tror at rettferdighet skal tilregnes dem.

2 Kor 1:21f – Gud er det som gjør både oss og dere faste i troen på Kristus, og som har salvet oss. Han satte sitt segl på oss og gav Ånden til pant i våre hjerter. (Rom 8:16) **Rom 8:38f** – Jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller åndsmakter, det som nå er og det som kommer eller krefter eller høyde eller dybde eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet som er i Kristus Jesus, vår Herre.

558. **Hvorfor må Kristi rettferdighet og troen høre sammen?**

TROEN VET IKKE NOE ANNET TIL FRELSE ENN "KRISTUS OG HAM KORSEFESTET" (1 KOR 2:2). GUDS FRIE NÅDE ER SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD, OG IKKE AV NOEN ANNEN GRUNN.

Ef 2:8f – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv, Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv. **Rom 1:17** – Guds rett-

ferdighet åpenbares (i evangeliet), av tro til tro, som skrevet står: "Den rettferdige skal leve av tro". **3:21f, 28** – En rettferdighet fra Gud er blitt åpenbart, /.../ ved tro på Kristus Jesus, for alle som tror. /.../ mennesket erklæres rettferdig ved tro, uten lovgjerninger. **4:5** – Den derimot som ikke arbeider, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. **5:1** – Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Kristus Jesus. **Gal 3:26f** – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Guds ord taler om angeren som går **forut** for troen, og den nye lydighet som følger **etter**. Vi må skjelne mellom anger og tro, og hverken skille dem eller blande dem sammen.

Anger og lydighet er hva Guds lov krever. Men blir de *blandet sammen med* den tro som griper frifinnelsen, blir troen den egenrettferdiges tro *med forbehold* om anger og lydighet.

Andre *skiller* troen fra verdens rettferdiggjørelse i Kristi lidende lydighet. Da må man enten lære dobbel forutbestemmelse (predestinasjon) eller alle tings gjenopprettelse (apokatåstasis).

Eksempel:

Pauli tilbakeblikk på sin lovrettferdighet som farisèeeren Saulus, Fil 3:7-11.

Til bibelstudium:

Jes 53:11, Rom 6:23, 2 Kor 5:15, 1 Joh 2:2.

Kristi lydighet under loven - forutsetningen for syndsforlatelsen (el rettferdigerklæringen): Rom 3:24, 5:18f.

Ordet "*gratis*":

På *hebraisk* har "nåde" og "gratis" felles rot. På *gresk* har "nåde" (*gratia*) ingen *ad-verb-form*. De første oversettere løste problemet ved å ta i bruk ordet "doreân", som har tre betydninger:

(a) "**Som gave**", uten betaling el motytelse, 1 Mos 29:15, 2 Mos 21:11, Mt 10:8, Åp 21:6 og 22:17, 2 Kor 11:7, Rom 3:4, 2 Tess 3:8.

(b) **Ufortjent**, uten årsak hos oss, Joh 15:25.

(c) **Forgjeves**, til ingen nytte, Gal 2:21. Disse betydninger fins på mange steder i GT, og alt etter sammenheng, blir belønning, fortjeneste eller årsak utelukket.

Rom 3:24. Paulus har føyd til ordet "gratis". Dermed er den misforståelse utelukket, at Gud "av nåde" skulle frikjenne oss på grunn av kvaliteter som blidgjør ham. Eksempel: Årsaken til Potifars velvilje overfor Josef, 1 Mos 39:4.

Gud tar ikke engang hensyn til den fordømmelse vi har fortjent. Gud handler med oss *etter sin miskunnhet*, som han av ubegripelige grunner har vist verden i sin enbårne Sønn Jesus Kristus. Dette under kalles *Guds frie nåde*. Jf benevnelsene, Jes 9:6.

Fra bekjennelsesskriftene:

Ordet "rettferdiggjøre" betyr å avløse, dvs frikjenne fra synd, FC Ep 3:7, SD 3:30.

CA 4 og 5. 24:28.

Apol 4:75-121, 176-178, 258, 395. 13:8- 21:19. 27:11.

FC SD 3:4, 9, 14-15, 29-30, 56-58.

Å motta syndenes forlatelse er det samme som å bli rettfærdiggjort, Apol 4:76.

Troen stiller ikke frem våre fortjenester og vår kjærlighet mot Guds hellige vrede over synden. Troens tilflukt er Guds nådige løfte, og dens forsvar er vår mellommann og stedfortreder Kristus. CA 4 viser til Rom 3-4. Apol 4:40, 46, 80f, 231. FC SD 3:37-41.

559. **Hva er "det salige bytte"?**

JES 53:11 - VED AT DE KJENNER HAM, SKAL DEN RETTFÆRDIGE, MIN TJENER, RETTFÆRDIGJØRE DE MANGE, OG DERES MISGJERNINGER SKAL HAN BÆRE.

Jes 53:11 er også kalt "evangeliets krystalliseringspunkt" i Bibelen.

Jes 53:5 – Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred og ved hans sår har vi fått legedom.

Rom 8:3b – Gud sendte sin Sønn i syndig kjøds lignelse og for syndens skyld, og fordømte synden i hans rettfærdige kjød, i sin Sønnns kjød. **2 Kor 5:21** – Den som ikke visste av noen synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettfærdighet i ham. **Rom 3:21f** – Nå er Guds rettfærdighet åpenbart uten lov, bevitnet av loven og profetene, Guds rettfærdighet ved tro på Jesus Kristus for alle som tror. Heb 2:14, 16f

Guds Sønn i Jesu skikkelse har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Hva Jesus lærte om sin person og sitt verk, det har Gud stadfestet på eviggyldig vis da han reiste gudmennesket Jesus opp fra de døde, erklært rettfærdig i alles sted. Den oppstandne Jesus er vår hellighet og rettfærdighet for Gud, til frelse for hver den som tror.

Hva Gud har vitnet, angår hvert menneske i dypet av vår eksistens. Det er bortkastet tid å leve under Guds fiendemakters herredømme. Evangeliet oppmuntrer oss alle til å vende om og leve under Jesu Kristi herredømme "og tjene ham i evig rettfærdighet, uskyldighet og salighet" (LK forkl 2 art).

560. **Hvorfor er Jes 53 kirkens "nøkkel" til å forstå skriftene i Det gamle testamente?**

APOSTLENES BRUK AV JES 53 FORMIDLER KRISTI UNDERVISNING OM SIN LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE "SLIK SKRIFTENE HAR SAGT", 1 KOR 15:3.

Eksempel:

Åp 19:11ff. Kristi brødres anklager er kastet ut, og de beseiret ham "ved Lammets blod og ved sitt vitnesbyrds ord", 12:10-11. (Jf 1 Joh 2:2, 5:4-8, Joh 16:33)

Det kommer ikke til noe egentlig slag, for seieren er allerede vunnet ved Lammet som "blev slaktet", 5:6, 9. Seieren "tilhører" Kristus, 12:10, og "de som følger Lammet hvor enn det går", 14:4.

Kristi seier på korset har kosmiske virkninger. Den er den kjempende kirkes eneste grunn til frimodighet og utholdenhet "til døden".

561. Hvorfor er rettferdiggjørelse ved tro nødvendig?

DEN ER NØDVENDIG FORDI HVERT MENNESKE ER SKAPT TIL LIVSSAMFUNN MED GUD, MEN OKUPERT AV GUDS FIENDEMAKTER. GUDS VREDESDOM VITNER OM GUDS NIDKJÆRHEIT FOR ADAMS FALNE ÆTT PÅ VREDENS HAV.

Sal 14:2f – Herren kuer ned fra himmelen på menneskenes barn, for å se om det fins noen forstandig, noen som søker Gud. Nei, alle er avveket, alle sammen fordervet. Det fins ingen som gjør godt, ikke en eneste. **Gal 3:10f** – Forbannet er hver den som ikke holder fast ved alt det som er skrevet i lovboken, så han gjør det. At ingen blir rettferdig for Gud ved lov, er klart, for "den rettferdige skal leve av tro". Rom 3:23f, 8:1-4.

Gal 3:28 – Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. **Rom 8:1** – det er ingen fordømmelse for den som er i Kristus Jesus. Jf Åp 7:14. Åp 2:7, 22:2, 14, 19. **Mk 16:16** – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst, men den som ikkje tror skal bli fordømt. **Mt 22:11-13** – Da kongen gikk inn for å se gjestene, fikk han øye på en mann som ikke var kledd i bryllupsklær. Han sa til ham: "Min venn, hvordan kom du inn her uten bryllupsklær?" Men han tidde. Da sa kongen til tjenerne: "Bind føtter og hender på ham og kast ham ut ..." Jf Mt 28:19f, Mk 16:16, Joh 3:5, Rom 6:3-13

Den rettferdighet som Gud åpenbarer ved evangeliet, er Sønnens lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse. Han er Veien til "livets tre" og vår adgang til Faderen ved troen på ham (1 Mos 3:24, Joh 15:3-5. Jf v 3 og troens rettferdighet ved Faderens høyre, Joh 16:10).

562. Hvorfor trenger jeg å bli minnet om Guds Sønnens lidende lydighet?

PÅMINNELSEN ER NØDVENDIG PÅ GRUNN AV ARVESYNDENS KRAFT. DERFOR MÅÆ EN KRISTEN ANVENDE DAGLIG DEN SANNE TRØST OG OPPMUNTRING SOM BESTÅR I "FULL FORLATELSE FOR ALLE SYNDER" FOR KRISTI SKYLD (LUTHERS FORKL).

Klag 3:22f – Herrens nåde er det at det ikke er forbi med oss, for hans barmhjertighet har enda ikke tatt slutt. Den er ny hver morgen, din trofasthet er stor. **1 Pet 2:24** – Han bar våre synder på sitt legeme opp på korset, så vi skulle dø bort fra synden og leve for rettferdigheten. **Mt 11:28f** – Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile. Ta mitt åk på og lær av meg, for jeg er saktmodig og ydmyk av hjertet. Da skal dere finne hvile for deres sjeler.

Rom 5:20f – Loven kom til for at overtredelsene skulle bli så meget større, men hvor synden ble større, overstrømmet nåden desto mer. På samme måte som synden hersket ved døden, så skulle også nåden herske ved rettferdighet til evig liv ved Jesus Kristus, vår Herre. **Tit 3:7** – (Han frelste oss) for at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. **Ef 1:14** – (Kristus) er et pant på vår arv, for at hans eiendom skal bli forløst og hans herlighet prises.

Illustrasjoner:

På grunn av arvesyndens kraft i vårt innerste synder vi alle hver dag. Rom 7:14-25.

Den Hellige Ånd trøster oss mot lovens anklager og den skyld vi kjenner på. Røsten er syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Sal 32:1-5.

Rom 3:3-8 – Abraham trodde Gud og det ble regnet ham til rettferdighet....

Anm. Rettferdiggjørelse ved tro i praksis.

Den Hellige Ånd kommer tilhørere til hjelp og skaper av ingenting tillit til Guds forsoningsverk. De tør anvende Kristi fortjeneste, enhver på seg selv.

Denne trosakt foregår i de troende enten de våker eller sover, er bevisste eller bevisstløse, ved sine fulle fem eller fra sans og samling, spedbarn eller voksne, i anfektelse eller frimodig i troen. Den Hellige Ånd handler suverent. Rom 8:26 – *Ånden selv går i forbønn for oss med sukk som ikke kan uttrykkes i ord. Og Gud som gransker hjertene, vet hva Ånden vil, for det Ånden ber om for de hellige, er etter Guds vilje.*

Sett fra vår side, er den frelsende tro en *tilflukt* til Gud i Kristus Jesus. Hvis ikke, må man fornekte frifinnelsens årsak. *Sett fra Guds side*, er den frelsende tro Den Hellige Ånds skaperverk, som han opprettholder ved evangeliet.

Alt hva Skriften lærer om Loven, Kristus og nådemidlene hører med til det som går *forut* for rettferdiggjørelsen ved tro (den forutgående nåde). Og alt hva Skriften lærer om fornyelsen i den troendes liv, hører med til det som følger *etter* rettferdiggjørelsen ved tro.

Men den som lærer at troen består i samarbeid mellom Gud og menneske om frelsen, henlegger troen til lovens område. Da må viljesbeslutninger og erfaringer begrunne «min tro», som om rettferdiggjørelse ved tro følger *etter gjerningene*. Dette frafall fra den nytestamentlige tro blir tilslørt med ord om "sidesstilling" av tro *og* gjerninger, og ord om gjerningene "som hører med" til troen.

Evangeliet om Kristi lidende lydighet i alles sted har adresse til den enkelte, men blir oss til del i dåpen til Jesu død (Rom 6:3). Den Hellige Ånd oppmuntrer til tro med evangeliet om Kristi fortjeneste. Ånden drar oss til Faderen med Guds forsoning med verden, fullbrakt i Kristi død for alle. Gud erklærte ham rettferdig og beviste det ved å reise Kristus opp fra de døde. Han er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer og Gud tilregner troen. Gud er en forsonet Gud, og troens rettferdighet er vår bror ved Faderens nådeside.

Denne unike årsaks- og virkningshistorie begrunner kristentroen. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie om gudmenneskets lidelse, død og oppstandelse, slik «Moses og Profetene» har sagt. Gud har vitnet om Jesu persons hemmelighet og det verk han var utsendt for å gjøre. Guds vitnesbyrd er Jesu Kristi oppstandelse fra de døde på den tredje dag.

Men overser man Guds underfulle vitnesbyrd, forkynner man en annen Jesus enn kirkens historiske Jesus, og et annet evangelium enn Guds unike evangelium. Man later som om Jesus er i graven og kristentroens begrunnelse en av mange fiksjonshistorier. En slik forkynnelse er kraftløs, uten Guds kraft til frelse for hver den som tror. 1 Kor 15:16-21.

Fra bekjennelsesskriftene:

Kristus tar loven i sin hånd og utlegger den åndelig, dvs åpenbarer Guds vrede over alle syndere, og hvor stor den er, FC SD 5:10. Da trenger vi den rette kunnskap om Kristus som vår mellommann og forsoner. Da stiller vi *hans velgjerninger* opp mot Guds vrede, Apol 4:46, 126, 159, 256.

Enhver som tror Guds tilgivelse for Kristi skyld, har den tro som bringer Den Hel- lige Ånd. På frifinnelsen følger fornyelsen , så vi ved troen kan oppfylle Guds lov, elske Gud, i sannhet frykte Gud osv, Apol 4:45, 70.

Denne lovoppfyllelse følger *etter* frifinnelsen (el forløsningen, tilgivelsen, rettfer- diggjørelsen, gjenfødelsen), Apol 4:306-310, 368, 12:80-85. Vi må være langt fra lovens fullkommenhet, siden loven blir *stadfestet ved troen* og gode gjerninger *skjer ved troen*, samme 4:175, 219f, 256f.

Heller ikke de som er gjenfødt (el rettferdiggjort) er i stand til å oppfylle loven. Vår kjødelige natur slutter aldri å føde onde lyster, selv om Ånden gjør motstand, Apol 4:146, FC Ep 2:17, jf 12 og SD 2:79f.

Loven anklager den troende til stadighet, Apol 4:167. Den begynnende lovoppfyl- lelse blir godtatt av Gud utelukkende på grunn av Kristus, ham som troen tror på, i lydighet mot evangeliet, samme 4:160f, 308, 368, jf FC Ep 12:25, SD 2:79, 12:33.

563. **Hva gjør troens rettferdighet til eneste frifinnelsesgrunn hos Gud?**

VI BEKJENNER MED HELE DEN RETT-TROENDE KIRKE AT TROEN GRIPER KRISTUS I EVANGELIETS LØFTE OG HAR I HAM GUDS RETTFERDIGHET UAVHENGIG AV LOVEN.

DEN HELLIGE ÅND VIRKER VED EVANGELIET DEN TRO SOM ALLE SKYLDER GUD: "Å FRYKTE OG ELSKE GUD OVER ALLE TING OG SETTE ALL VÅR LIT TIL HAM" (JF FØRSTE BUD)

Jes 26:4 - Sett deres lit til Herren til alle tider, for i Herren , Herren har vi en evig klippe. **Rom 3:21f, 28** – Nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uten lov, bevitnet av Loven og Profetene, Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus for alle som tror. /.../ et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten lovgjerninger. **Ef 3:12** - I (Jesus Kristus) har vi frimodighet og tillit, om adgang ved troen på ham.

Evangeliet åpenbarer *Guds rettferdighet* i Jesu Kristi, Guds Sønn, lidende lydighet. Troen støtter seg til ham som var hos Gud *før* evangeliet åpenbarte ham, og *før* noen kom til tro på ham. Men den som støtter seg til en kvalifisert åndelighet, har en innbilt tro (Lk 18:11f).

Eksempler på oppmuntringer og advarsler:

1 Kor 6:9f, Ef 5:5f, Gal 5: 19-21.

Anm. Troen bærer frukt i gjerninger som har Guds ord og bud for seg (Mt 13:23, Joh 15:4f).

Det er sant at kjærligheten kommer "av tro" (1 Tim 1:5), og at *troen er "virksom i kjærlighet"* (Gal 5:6). Det er sant at troen ikke er "død" (Jak 2:7). Troen har en *tosidig ytterside* (Rom 12:1f) – en *liturgisk* overfor Gud, en *diakonal* vendt mot medmennesker. Begge krever lov og evangelium i sakssvarende uttrykk, og dermed mulighet til kritisk etterprøving med apos- telordets lære som rettesnor. Prioritet har det gudstjenestelige fellesskap, det vil si hensynet til Jesu minste brødre - "disse små som tror på meg", Mt 18:6 (jf 5:3, 12:50, Lk 8:21). Det doble vitnesbyrd i sakssvarfende uttrykk kan skje i mange former, men blir i denne verden aldri fullendt eller dekkende, men belastet med tvetydighet mer eller mindre. Årsaken er den menneskelige begrensing.

Men det er også sant at *kjærlighetens gjerninger hører inn under Guds lov og den nye ly- dighet*. Denne lovoppfyllelse hører ikke med til frifinnelsens evangelium. Vi er frikjent av nåde på grunn av ham som fra evighet er årsaken til vår frifinnelse for Gud (Mt 25:34b, 37).

Guds grensedragnings ses på de mange steder som beskriver troens rettferdighet. Et eksempel gir *Jakobs brev*. Jakob minner først om *troen sett fra Guds side* (troens rettferdighet). Ved sin nådige inngripen har Gud "født oss ved sannhetens ord" (1:18), "som er plantet i dere" (1:21) og mottatt i forsakelse og tro, uten å tvile (1:6). *Deretter ser Jakob troen fra menneskers side* – og ser gjerninger som svarer til Guds ord og vilje (2:14ff, jf v 23 med v 21).

Noen og hver kan ha grunn til å takke Gud for den lovrettferdighet som mennesker skylder hverandre - og takke for den syndens misære vi er spart for, Lk 18:11, jf Mt 23:23, 1 Kor 4:4b. Men dermed er ingen rettferdig for Gud.

Jes 64:6 - *All vår rettferdighet ble som et skittent klesplagg.* Fil 3:7-9, Rom 8:3, Joh 19:30, Dan 9:24.

Til bibelstudium:

Mt 3:17, 12:18, 17:5. Kol 3:13, 19. 2 Pet 1:17. Rom 3:24f, 4:13, 16.

Ef 1:7, 9-11. 1 Pet 1:13. Heb 11:1ff. Joh 1:12b, 12:44, 17:3, 1 Joh 5:10f.

564. **Hvordan blir rettferdiggjørelsen "utenfor oss" tilregnet troen?**

"MED ORDET OG SAKRAMENTENE SOM MIDLER BLIR DEN HELLIGE ÅND GITT, HAN SOM VIRKER TROEN, HVOR OG NÅR GUD VIL, I DEM SOM HØRER EVANGELIET" ... (CA 5).

Joh 19:23 – De som dere forlater syndene, er forlatt. **Lk 10:16** – Den som hører dere, hører meg. **Rom 10:14-16f** – Men hvordan skal de da kunne påkalle ham som de ikke er kommet til tro på? Hvordan skal de kunne tro på ham som de ikke har hørt? Hvordan skal de kunne høre uten predikanter? Hvordan skal de kunne preke, om de ikke blir utsendt? *Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.* **Sal 32:1** - Salige er de som har fått sine overtredelser forlatt.

De farer vill de *"som mener at Den Hellige Ånd kommer til menneskene uten det ytre ordet, ved deres egne forberedelser og gjerninger"* (CA 5).

Anm. Ved evangeliet skaper Den Hellig Ånd den tro som forandrer alt – først menneskets gudsforhold, deretter menneskets liv (jf forkl 3 trosart):

(1) *Synderens frifinnelse på grunn av Kristi fortjeneste tjener sin hensikt* først når den blir kunngjort og mottatt i tillit. I motsatt fall er mennesket en trell, fortapt under Guds fiendmaktens herredømme (synd og død og satans rike).

(2) *Troen mottar den hele Kristus* – Gud og menneske – i all hans lydighet under Loven: "Han er *min* Herre, som har gjenløst meg" osv (forkl 2 trosart). Denne gudgitte tro har sete i menneskets innerste, utenfor fornuftens område, og omfatter hele mennesket. Ved troen lever dømte mennesker det nye livet, forsaker den on de lyst i sitt innerste og bærer frukt i gode gjerninger i samsvar med Guds gode skapervilje (Rom 6).

Fra bekjennelsesskriftene:

SK Troen, 38, FC SD 3:30. All vår rettferdighet må søkes "utenfor oss", FC SD 3:55.

Hva vår rettferdighet for Gud består i, se FC Ep 3:4.

Om menneskets *situasjon* overfor Gud, og Guds initiativ, se Apol 4:40, 46.

CA 3:2-5 og CA 4 (jf tysk tekst, som lik CA 3 viser til Kristi lidelse).

Vår godtgjørelse for den hellige Gud er *den hele Kristus* i hans frivillige lydighet som sann Gud og sant menneske, Apol 4:304f. FC Ep 3:3, SD 3:4, 55. Denne *fremmede* rettferdighet er ingenting annet enn "tilgivelse for syndene og Guds nådige antagelse av fattige syndere for Kristi lidelses og fortjenestes skyld", FC SD 3:54.

Kjærligheten er den største dyd, men den rettferdiggjør ikke. Troen griper Gud i hans løfte og mottar det gode "som blir tilbudt i løftet om Kristus", Apol 4:225-228. Rettferdigjørelsen skjer kun *ved tro*, samme 80-81.

Den tro som Gud regner oss til rettferdighet, er ingen hvilende kvalitet eller tilstand "i oss", men *Guds gave*, FC SC 3:11. Denne tro er en stadig tilflukt til Kristus i hans fullbrakte verk "utenfor oss", Apol 4:231.

Troens visshet *hviler* alltid hos midleren Kristus, i tillit til hans lidende lydighet, Apol 4:118, 163, FC SD 3:9. De som ikke forkynner *årsaken* til troens visshet, tilintetgjør evangeliet om Kristi rettferdighet og løftet om syndenes forlatelse av nåde, Apol 4:120f.

FC SC 11:61-63: - "det skjer ingen urett mot dem som blir straffet og mottar sin "syndelønn". Men når det gjelder de andre, som Gud gir og bevarer sitt Ord hos /.../ herliggjør Gud sin rene nåde og barmhjertighet uten deres fortjeneste /.../ vi holder oss på den rette vei, for det står i Hos 13(9): "At du blir ødelagt, Israel, er din skyld, men at du har fått hjelp, er kun min nåde". Men om noen i dette spørsmål vil stige for høyt og gå over denne grense, da bør vi med Paulus legge fingeren på munnen, tenke og si (Rom 9:20): "Hvem er du menneske, som tar til gjenmæle mot Gud?"

565. **Hvordan har jeg nytte av Guds gave-rettferdighet i mitt dagligliv?**

NÅR GUDS BUD VISER AT VI KOMMER TIL KORT, MÅ VI ANVENDE GUDS LØFTE, GITT I VÅR DÅP: TRO SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD OG BE OM GUDS HJELP.

1 Tim 1:15f - Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den fremste. Men nettopp derfor ble jeg gjenstand for miskunn, at Kristus Jesus skulle vise all sin langmodighet på meg som den fremste, til et forbilde for dem som skulle komme til tro på ham til evig liv. **Mt 5:3** - Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket tilhører dem.

Med Kristus til gave – gitt «for oss», trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Forholdet mellom Kristi lidende lydighet «for oss» og hans fornyende gjerning «i oss» ligner forholdet mellom rota og greinene (Joh 15:1ff, Mk 16:16, osv).

Illustrasjon:

Enhver kan av absolusjonen vite sikkert at Guds løfte, gitt i dåpen, har adresse til meg i nåtid.

Til bibelstudium:

Mt 9:22, Lk 7:50, Joh 1:12, 3:15f. Ef 1:17, 4:13, Kol 2:2 .

Rom 1:16, 3:22, 4:16, 23f, 5:1f, 8:35, 38f, 10:4, 9.

Fra bekjennelsesskriftene (e Robert D Preus):

Kun troens rettferdighet i Kristus gir rett kunnskap om Gud, Apol 4:204, FC SD 3:11. Guds rettferdighet i Kristus *mottas kun ved tro*. I **Apologien artikkel 4** nevner Melancton **fire grunner** til dette:

En frifinnelsesdom og et løfte kan bare mottas i tro, 61-72.

På grunn av vantro og annen synd, fortjener ikke mennesket annet enn Guds vredesdom, og ingenting godt fra ham, 29-43.

Guds lov frelser ingen. Loven kan fremme ytre orden og disiplin, 22-28, men bringer alltid med seg anklager og frykt, 37-38, 257, 285.

Ingen kan lyde loven og bli rettferdiggjort ved den, men evangeliet forteller at vi er frikjent av Guds nåde for Kristi skyld, 43-46, 157-158, 196. Dette budap er den sanne trøst mot døden og dommen, 85, 118, 148, 382.

566. **Hvilken tro er det Gud tilregner sin rettferdighet?**

VI HAR INGENTING Å ROSE OSS AV FOR GUD, ANNET ENN KRISTI FORTJENESTE. I TILLIT TIL HAM, VENTER VI ALT GODT FRA GUD. DET ER DENNE TRO GUD TILREGNER SIN RETTFERDIGHET I JESUS KRISTUS. DET GJØR HAN GRATIS – AV NÅDE.

Sal 113:5b –(Gud) reiser de ringe opp av støvet, fra asken løfter han de fattige. **Joh 3:14-16** - Liksom Moses opphøyet slangen i ørkenen, skal Menneskesønnen bli opphøyet for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv. Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv. **Rom 6:3, 7f, 23** – Vet dere ikke, at alle vi som er døpt til Kristus Jesus, er døpt til hans død. /.../ Den som er død, er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, da tror vi at vi også skal leve med ham. /.../ Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Også de troende gjør loverfaringer. De virker rett selverkjennelse for Gud og tjener til å bevare oss i barnekår hos Gud, gitt i dåpen.

Til bibelstudium: Troens grunn og årsak, øvelse og motstykke.

En hjelp til å skjelne mellom lov og evangelium er forskjellen mellom Kristi velgjerninger i fortid og nåtid - "for oss" og "i oss". Forskjellen hjelper oss til å se bort fra oss selv og alltid grunne vår tro på evangeliet i avgrenset mening.

Troens grunn og årsak er gitt med Guds *forsoning* (el forlik) med verden i Kristi offerdød, og stadfestet med Kristis oppstandelse fra de døde. Denne begrunnelse gis den enkelte til del i dåpen til Jesu Kristi død og oppstandelse (Rom 6).

Frifinnelsen hos Gud skjer på grunn av Stedfortrederens godtgjørelse. Rom 5:18f, 2 Kor 5:15. *Skriftens vitnesbyrd*, Lk 24:27, 44, viser til midleren Kristus. Han er lovens siktemål og troens rettferdighet – for Gud en *virkelig* rettferdighet, Rom 10:4, Joh 5:39, 46, 16:10, Sal 40:7, Heb 10:7.

Troen på Kristi velgjerninger "for oss" er aldri uten Kristi virksomme nærvær i de troendes innerste - "i oss". Han virker ny vilje, lyst og kraft til gode tanker, ord og gjerninger, slik Gud vil (1 Pet 2:16). Men denne helliggjørelse eller fornyelse hører ikke med til troens årsak eller grunn.

Syndsforglattesens evangelium medfører *ingen nedvurdering av rettskaffen vandel* eller det å være *rettferdig* (dikaios). Slikt er vår skyldighet for Gud, med løfte for dette liv. Mt 1:19, Rom 5:7, 1 Tim 1:9, Tit 1:8, Jak 2:24f, 1 Joh 3:7. Krisstentroen bifaller Guds ord, både lov og evangelium, og har mye tilfelles med bibelsk tro i alminnelighet.

Apg 10:43, 13:39. Rom 3:22, 26, 4:24, 10:9. Fil 3:9.

Joh 3:15-18, 36, 17:3, 1 Joh 4:2, 15, 5:13, Åp 5:9, 12 osv.

Troens øvelse består i å skjelne rett mellom *lov og evangelium*. Da setter vi all vår lit til Guds rettferdighet i Kristus Jesus, *troens* rettferdighet (Første bud). Gal 3:12, Rom 3:21, 27, 10:5-6, 10. Dette er lettere sagt enn gjort når vi blir minnet om egne mangler, forsømmelser og feiltrinn.

Guds ord beskrives troen som en *øvelse* eller *bevegelse* fra lov til evangelium, fra Sinai til Sion: Lk 1:77, Jes 53:11, Kol 2:3, Ef 3:19.

Selv om troens rettferdighet – Kristus Jesus – er forbundet med grader av trosstyrke, er Kristus den samme til evig tid, Heb 13:8. Han har båret verdens syndebyrde, og troen hviler hos ham som er Guds løfters ja og amen, 2 Kor 1:20, jf Mt 11:28ff.

Når vi erfarer lovens krav og anklager, arter troen seg som bønn og lengsel, Rom 8:26, 10:13. Vi har for Kristi skyld *adgang* til Gud, Ef 3:12.

Guds tilgivelse for Kristi skyld gir *fred* i samvittigheten, Rom 5:1, *glede* i Den Hellige Ånd, Rom 14:17, og *håpet* om salighet hjemme hos Gud, Rom 5:2. Jf Mt 6:30, 14:31, 12:20. 2 Kor 12:9, Rom 14:1.

Om troens mål og hensikt: 1 Pet 1:9. Rom 1:17, 5:1 og 11, 8:15, 10:10.

Gal 3:9. Ef 1:7, 3:12. Joh 1:12. Heb 3:14, 11:5f.

Troens motstykke er *tvil og vantro*. Typisk er overfladisk kunnskap i tilskuerposisjon.

Den tro som Gud regner til rettferdighet for seg, anvender Jesus-historien som Guds løfters oppfyllelse. Den som kommer til tro, *anvender* Kristi fortjenester på sitt eget liv *i den hensikt* å tilhøre ham, leve under ham og tjene ham i *evig* rettferdighet, uskyldighet og salighet (forkl 2 trosart). Troen *hører* Kristi ord, *søker* Kristi lidelses og døds fortjenester, og *mottar* dem i evangeliet og sakramentene.

Joh 1:5, 11f, 17:8. Jf Mt 1:20 og 2:20 (Josef).

Kol 2:6, Rom 5:11, 17, Gal 3:14, Heb 9:15.

Fra bekjennelsesskriftene:

Den Hellige Ånd skaper den tro som stiger fram av boten (anger og tro), Apol 4:353.

Uten Åndens verk, ville ingenting hos oss behage Gud, Apol 4:34-35, 126, 132-133, 135.

567. **Hvorfor er evangeliet "Guds kraft til frelse for hver den som tror"? (Rom 1:16)**

UTEN KRAV OM LOVGJERNINGER, MEDDELER EVANGELIET GUDS RETTFERDIGHET I KRISTUS JESUS, TIL FRELSE FOR HVER DEN SOM TROR.

Lk 10:27f – Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte, og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand og din neste som deg selv. /.../ Gjør dette, så får du leve.

Kol 1:21-23 - Også dere, som forut var fremmede og av sinnelag fiender i deres onde gjerninger, har han nå forsonet i sitt menneskelige legeme ved døden, for å kunne lære dere å stå fram som hellige, ustraffelige og ulastelige for sitt åsyn, om dere blir ved i troen. **2:11-13** - I ham (Kristus) er dere blitt omskåret /.../ med Kristi omskjærelse, ved avkledningen av syndelegemet, da dere ble begravet med ham i dåpen. Dermed ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste Kristus fra de døde. Da dere var døde i over-tredelsene og i deres kjøds forhud, gjorde han dere også levende med ham, etter at han hadde tilgitt oss overtredelsene. Ef 2:1, 4-6.

Guds hellige lov driver oss til Guds forsoningsverk i Kristus. Det gjør han for at vi skal leve forliket med ham, og med Kristus til gave, tjene Gud i gode gjerninger (Rom 4:5, 5:6-9)

Troen griper Kristus i hans ord og fornyer oss **der**. Joh 15:1-9. Ef 4:11-16

Til bibelstudium: «Guds rettferdighet»

Esra 9:6-9, Neh 9:16f, 26f, Sal 51:1-5.

Isolert sett er uttrykket "Guds rettferdighet" flertydig. Ved siden av Guds *streng* rettferdighet, står Guds *frelsende* rettferdighet i tilregnet mening. Forholdet mellom lov og evangelium gjør hele forskjellen. Pred 12:14.

Apostelordets lære fra Kristus har sine distinksjoner fra Det gamle testamente - mellom Guds strenge og frelsende rettferdighet, mellom forlatelse og fornyelse. Apostlene hadde lært denne skjelning fra kirkens Herre. De var blant dem som kjente ham først.

Sammenlign GT- og NT-steder:

Jes 46:13/Lk 2:30f. - Jes 51:5-8/ Lk 21:33, Heb 1:11, Mt 5:10-12. - Jes 56:1/ Rom 13:11. - Jes 53:11/Rom 4:25 og 5:19. - Jer 9:23f/1 Kor 1:31, 2 Kor 10:17f.

Andre steder: Dan 9:5f, 9, 17, 18f. Pred 8:9-11. Jf Dan 9:18 og 21 med Joel 3:23 (21).

Eksemplar på vekslinger mellom ulike betydninger: Sal 9 og 76.

Guds frelsende rettferdighet kommer med Jesus Kristus, som bringer Guds rike nær: Mt 4:17, 5:10, 6:33, 21:32.

Kristus er vår rettferdighet og vår forsvarer hos Faderen, Joh 16:8-11 (jf 8:7-11), 1 Joh 2:1. Han er evig prest og rettferdighetens og fredens konge, Heb 7:1-3, og han er Den Kommende, 10:37f (Hab 2:4).

Kristus ved Faderens høyre er en "*fremmed*" rettferdighet utenfor oss. Troen har for Kristi skyld en nådig Gud, nådig for sin egen skyld, uavhengig av Guds *nådevirkninger* i oss. Derfor skjelner *Jakob* mellom *forlatelsen* hos Gud og *fornyelsens* frukter i gode gjerninger for vår neste, Jak 2:14-26. Det samme gjør *Paulus* i "dåp-kapitlet" Rom 6. Med fornyelsen som innfallsvinkel (v 1), munner temaet ut i forskjellen mellom forlatelsen (el frifinnelsen) og fornyelsen, v 22f.

Frelsen er Frigjøreren: Gal 5:1-13 og Rom 6:7. Jes 9:4. Jf Joh 8:32, Apg 15:10, 1 Pet 2:16, 4:1.

Eksempel: Gideon rår for frigjøringen, Dom 7:19-25.

Frelsen er Forsoneren: Sal 34:3, Jes 52:7, 53:6, 9, 12.2. Kor 5:18-21, Rom 5:11, 1 Joh 4:10.

Frelsen er Kristus, vår fred: Rom 5:1 (Guds velvilje, behag). Apg 10:36, 43. Ef 2:14.

Frelseren er Nyskaperen: 2 Kor 5:17, Rom 6:11, 23. Jes 43:19.

De hellige er ved troen helliget og har *sin ros i Herren* : 1 Kor 1:2, 30f. 2 Kor 1:1, Rom 3:23-25. Jer 9:24, 23:5f. 3 Mos 11:44f, 19:2. 2 Mos 19:5f.

Fra bekjennelsesskriftene:

Troens rettferdighet for Gud - Kristus i hans lidende lydighet – er uavhengig av for-tjeneste eller verdighet hos oss, både forutgående, samtidig og etterfølgende, FC SD art 3:9.

568. **Hvilke velgjerninger gjør Den Hellige Ånd ved troen?**

SVAR: DEN HELLIGE ÅND GIR MEG (1) NY VILJE OG LYST TIL Å ELSKE GUD OVER ALLE TING, (2) NY KRAFT TIL Å MOTSTÅ DJEVELEN, VERDEN OG MITT EGET ONDE KJØD, OG (3) DERTIL KRAFT TIL GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BUD FOR SEG.

Sal 51:12 – Gud, skap i meg et rent hjerte, og gi meg på ny en villig ånd.

1 Pet 5:8f – Vær edrue! Våk! Deres motpart djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han skal oppsluke. Stå ham imot, faste i troen! **1 Joh 5:4** – Alt som er født av Gud, seirer over verden. Dette er den seier som har seiret over verden, vår tro. (Rom 12:2) **Gal 5:24** – de som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets laster og begjær.

Rom 6:22 – etter at dere er blitt befridd fra synden og blitt tjenere for Gud, høster dere frukt i helliggjørelse, og til slutt evig liv. **7:22** – I mitt indre menneske har jeg lyst til Guds lov.

569. **Hva menes med uttrykket «Guds nåde og gave»?**

UTTRYKKET SIKTER TIL FORSKJELLEN MELLOM FRIFINNELSE OG FORNYELSE. DEN HELLIGE ÅND TAR DE TROENDES EVNER I BRUK I ET TJENENDE FELLESSKAP.

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv, for himmelriket tilhører dere. **Rom 3:24** – ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige. **5:2** – Gjennom (Kristus) har vi også fått adgang til den nåde vi står i. **Gal 3:28** – det var jo ved et løfte Gud gav arven til Abraham. **Ef 2:5 og 8** – Av nåde er dere frelst. **Tit 2:10** – Guds nåde er blitt åpenbart for å gi frelse til alle.

1 Kor 15:10 – ikke jeg har arbeidet, men Guds nåde som er med meg. **Heb 13:9** – Det er godt at hjertet styrkes ved nåden. **1 Pet 4:10** – som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde. **Rom 12:6** – Vi har forskjellige nådegaver. **1 Kor 7:7** – enhver har sin egen nådegave fra Gud. **1 Tim 4:14**, 2 Tim 1:6.

Kristus Jesus er troens rettferdighet ved Faderens nådeside og *frifinnelsens* årsak. Utelukket er all gjerningsrettferdighet på jorden. *Fornyelsen* ligner svigerdatteren som med hensyn til tid følger etter svigerfaren (Luther).

Hovedkilder: Luthers Store Galaterbrevskommentar. BHägglund 2002, 113-116.

Anm 1. Ordparet «gave – nåde» eller «nåde – gave»?

Den unge Luther overtok ordparet «gave – nåde» fra middelalderens teologer (skolastikken). Er man ikke klar over dette, blir Luther lett tatt til inntekt for en nådelære i strid med den nytestamentlige tro. Luther innså faren og gikk over til sammenstillingen ”nåde - gave”, som tilsvarer den nytestamentlige ordbruk.

Guds nåde (el gode sinnelag – *favor Dei*) er universell og består i Kristi lidelse, død og oppstandelse for alle. Guds nåde er gratis og fri, og gis oss ved Guds nådemidler uten krav om vederlag eller tilleggssytelser:

I *prekenen* blir Guds universelle nåde forkynt for alle som en historisk kjensgjerning i Kristi offerdød. I *dåpen* gir Gud den enkelte delaktig i det fullbrakte frelsesverk og tilregner Kristus til rettferdighet for seg – også det av nåde. I *skriftemålet* stadfester Gud frifinnelsen med sitt nådetilsagn til den enkelte. Under *Herrens Nattverd* styrker han troen med sitt eviggyldige Golgata-offer i sakramentets skikkelser.

Guds gave (nådekraft el *donum*) er Kristi virksomme nærvær ved troen ”i oss”. Den fornyelse han har begynt, vil han fullføre i kamp med ”kjødet” inntil Dommens dag.

Troens gjenstand er alltid Kristus i hans lidelse, død og oppstandelse ”for oss”. Men troen er aldri uten Kristi gjerning ”i oss”, når vi tjener ham i gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Virksom ved troen, virker han med sin Ånd frukter til Guds ære (Joh 15).

Den klarhet som utmerker den eldre Luther, var en tilkjempet klarhet (jf Store Galaterbrevskommentar). *Troens gjenstand er alltid Kristus i hans lidelse, død og oppstandelse*, slik Skriften sier. En kristen øver denne tro, i tillit til Kristi nyskapende gjerning ved troen (se dåpens rette bruk). *Men blander man sammen frifinnelsen og fornyelsen, blir Guds nådevirkninger årsak til frifinnelsen*, evangeliet en ny lov og troen en kvalifikasjon for Gud.

Anm 2. Luther kunne av og til si at Gud er nådig og tilgir ”på grunn av rettferdiggjørelsen ved tro”. Da forutsetter Luthers uttrykksmåte at vi av sammenhengen vet forskjellen mellom *ikketilregning* av synd og *tilregning* av Kristi rettferdighet. Tilregningen skjer ikke på grunn av troen.

Luthers kombinerer begge sider: Troen omslutter Kristi rettferdighet, så synderen er rettferdig for Gud. Da er *årsaken* Kristus, som troen favner. Kristus *blir regnet* til rettferdighet for Gud (Guds rettferdig-erklæring). Uttrykksmåten betoner at den enkelte må *anvende* Kristi rettferdighet på seg selv (el øve troen med Guds ord og bønn). Uten anvendelsen, er ikke Kristi rettferdighet min *virkelige* rettferdighet for Gud.

Uansett anvendelse eller ikke, Kristus ”utenfor oss” er *alltid* årsaken til synderens rettferdiggjørelse hos Gud. Uklarhet fra vår side om årsaken, tilslører den nytestamentlige tro.

Luthers Store Galaterbrevskommentar gir en utførlig fremstilling av ”den kristne rettferdighet”, den som gjelder for Gud. Det bør tilføyes at påstanden om en motsetning mellom Luther og hans elever beror på en uhistorisk konstruksjon, tilpasset den moderne økumen-

isme. Med sitt ”*immø*” under en forelesning var det forsnakkelsen Luther trakk tilbake, og ikke evangeliet ”Kristus for oss” (Gal 2:16, WA 40 1, 229. Se sp 711, anm 2).

Anm 3. Konkordieformelens fremstilling og standpunkt gjenspeiler lærde elever, fortrolig med Luthers undervisning, men uten forsøk på en omfattende fremstilling. Deres oppgave var avgrenset til de læreavvik som den gang ble forfektet blant lutheranerne. Til slutt henviser de til ”Dr Luthers skjønne og herlige utleggelse”, hans Store Galaterbrevskommentar. Der vil man finne ”det som ytterligere kreves til en egentlig forklaring av denne høye og edle artikkel om rettferdiggjørelsen for Gud”.

Vi merker oss *det sjelesørgeriske motiv* i det gammellutherske trosforsvar (tidligortodoksien). I likhet med Luther, gjaldt det fremfor alt å forsvare den barnlige tro på Kristi lidende lydighet i alles sted. Den korsfestede og oppstandne Kristus er troens rettferdighet og synderenes eneste årsak til frifinnelse hos Gud. Denne uoppgevelige årsak måtte forsvares mot enhver sammenblanding av frifinnelse og fornyelse (jf Jesu oppgjør med fariseerne, Pauli oppgjør med judaismen).

I ettertid – og i lys av den forskning som foreligger, ser vi et annet motiv fortrenge gammellutherske sjelesorgmotiv. Vekten ble lagt på den Guds rettferdighet som Kristus virker ved troen (fornyelsen). Med denne forskyvning fulgte pietismens forvrengninger av den nytestamentlige tro under skinn av en videreført lutherdom.

Skriftens vitnesbyrd om syndenes forlatelse (el synderenes rettferdiggjørelse ved tro) stiller oss overfor **utfordringen: *Å holde fast ved årsaken ”utenfor oss”, enten emnet er frifinnelsen eller fornyelsen.*** Bibeltroskap i denne sak kjennes på forskjellen mellom *Kristus som troens drakt* og *Kristus som nyskapende kraft*.

Først Synderen blir erklært rettferdig på grunn av Kristi lidende lydighet i alles sted – og ikke av noen annen grunn. *Deretter:* Den korsfestede og oppstandne Kristus er virksom i de troendes liv og virkeliggjør Guds rettferdighet i kamp mot arvesyndens motkrefter inntil død og grav. Guds vitnesbyrd om dette forhold er Kristi oppstandelse, rettferdiggjort i alles sted, ”slik Skriftene har sagt” (1 Kor 15:1-5). Den Gud vi lærer å kjenne gjennom Jesus Kristus, er den Gud som fører fra døden til livet.

Fra bekjennelsesskriftene:

Hvordan bli rettferdig for Gud og ære ham med gode gjerninger? Se SA C 13:1.

570. Regner Gud troen ”som” rettferdighet for seg?

NEI. TROENS GJENSTAND ER IKKE TROEN, MEN GUDS RETTFERDIGHET - KRISTUS JESUS. HANS LIDENDE LYDIGHET ER ENESTE ÅRSAK NÅR GUD FRIKJENNER OG ERKLÆRER DEN UGUDelige RETTFERDIG.

Rom 4:5 - Den derimot som ikke arbeider, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. **Gal 3:22** – Bibelen har innesluttet alt under synd, for at løftet skulle gis ved tro på Kristus Jesus til dem som tror. Sal 32:1f.

Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger, er Kristi lidende lydighet i alles sted. et er denne ”Guds rettferdighet” Gud tilregner mennesker ”av nåde”. Utelukket er enhver tilleggsytelse (Gal 3:15-22).

Eksempel:

Kristi ord over fremsatt brød og vin: - "dette er mitt blod, *paktens blod* (el testamentets blod), som utgyses for de mange (dvs alle) til syndenes forlatelse", Mt 26:28 (jf 1 Kor 11:25 *det nye testamente* el den nye pakt i mitt blod).

Anm. Lovens løfte er forgjeves.

Også lovens løfte gjelder evig liv, men med forbehold om fullkommen lovoppfyllelse. Den evner ingen, ikke engang de største gjerningshelgener. Lovens løfte er forgjeves, Sal 143:2.

Årsaken til vår avmakt er den onde menneskenatur. Heb 7:18, Rom 8:3a, 10:2f, Gal 3:10f.

*Det som ingen dødelig evner, det gjorde Gud. Rom 8:3b – *For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menerskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.* Heb 7:12. Om evangeliets løfte, se 1 Mos 3:15, 12:1-3, 15:1, 6. Rom 4:3, 1 Kor 2:7, Joh 1:18.*

Loven er likevel ikke mot evangeliets løfte, Gal 3:21. Og troen er heller ikke imot loven, men stadfester den. Rom 3:31. Evangeliet åpenbarer gudmenneskets lydighet inntil døden. Han har oppfylt loven i alle deler i alles sted. Også den strenge rettferdighet som Guds hellighet krever, har Guds rene Lam båret i sin død på forbannelsens tre. Gal 3:13. Den rettferdighet som Gud i nåde tilregner troen, er Kristus Jesus. Gud tilsier og meddeler oss syndenes forlatelse, og troen anvender gaven, har fred med Gud og evig liv ham, og har trøst og glede av gudmenneskets lidelse, død og oppstandelse i Jesu skikkelse. Jes 53, Joh 3:16, Rom 11:32 (jf Gal 3:22).

Lovens strenghet er evangeliets herlighet

Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer i Kristi lidende lydighet, er hele veien syndenes forlatelse i tillit til Kristi lovoppfyllelse «for oss», fullbrakt i Kristi død. Hans lovoppfyllelse er *hele veien årsaken til (1) frifinnelsen, (2) fornyelsen og (3) fullkommengjørelsen* i det gjenløste skaperverk, hvor døden er "oppslukt i seier" og Den Hellige Tréenheter er "alt i alle", 1 Kor 15:28, 54.

Med hensyn til oss selv er det en himmelvid forskjell mellom evangeliets rettferdighet og vår rettferdighet – lovens rettferdighet. Den som tror Guds velgjerninger i Kristus, blir funnet i ham, "ikke med min egen rettferdighet, den av lov, men den ved tro på Kristus", Fil 3:9.

Med hensyn til Kristus er det likhet mellom hans lovrettferdighet og troens rettferdighet. Den godtgjøring han gav, var hele hans liv til gjenløsning for alle, Mt 20:28. Denne uendelige pris oppfylte det krav som Guds hellighet stiller for menneskenes gjenløsning. Troens rettferdighet for Gud er Gud i Kristi lovrettferdighet for oss.

Gud er den suverene Giveren. Vi er skyldige til å takke og love ham, tjene og lyde ham. Derfor blir troen på gave-evangeliet en daglig øvelse, når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. De som det gjør, øver seg i både forskjellen og sammenhengen mellom Guds lov og evangelium.

Til bibelstudium: Troens gjenstand - i Nytestamentet omtalt på flere måter:

(a) Kristus, Rom 3:22. Kristi rettferdighet, Rom 5:18. Kristi død, 1 Kor 2:2. Kristi oppstandelse fra de døde, Rom 4:24f. Kristi navn, 1 Joh 5:13. Evangeliet, Rom 1:16.

Synonymer om saken er Kristus, Kristi lydighet, Kristi fortjeneste, syndenes forlatelse, rettferdiggjørelse m fl.

Derfor er det misvisende å skille mellom Kristi forsoningsverk (det gode som rettferdiggjør) og det gode som troen eier, nemlig syndenes forlatelse og en nådig Gud på grunn av Kristi lovoppfyllelse.

(b) Guds nådige sinnelag er en gang for alle stilt frem i Sønnens lidende lydighet. SÅ har Gud elsket verden (Joh 3:16).

Med forbehold om gjenytelser blir evangeliet en ny lov og kristendom et tilbud sidestilt med lovreligionene. Begrunner man syndenes forlatelse med noe annet enn *Kristi lydighet* under loven, da står forkynnelsen i veien for Guds sjelesorg begrundet i Kristi lovoppfyllelse. Resultatet blir en lovisk sjelesorg. Tilhørerne forledes til å søke *troens grunn i troen og dens frukter*, eller de *må tenke seg* at rettferdigerklæringen skjer hos Gud i himmelen, det vil si uavhengig av Kristi ord som høres.

Guds nådige sinnelag for Kristi skyld utelukker ethvert forbehold fra frelsens årsak, Rom 3:28, 4:5, Gal 2:16, Fil 3:9.

Utelukket er forbehold om en en frelsesprosess i et psykologiserende stadieskema, eller forbehold om viljesbeslutning tilkjennegitt i en bestemt prosedyre, eller forbehold om en gjenfødsel i angerens smerte, synlig for andre, eller forbehold om en ekstatisk åndsopplevelse, eller forbehold om renlærighet. Sant nok, den frelsende tro kan aldri være uten renlærighet, og renlærighet fins ikke uten den frelsende tro, men de sammenfaller ikke. Gjør man *Bibelens innhold* til troens gjenstand, underlagt Åndens ledelse ved kirkens læreembete, må selv den lærdeste teolog være usikker og tvilen bli en dyd (jf Romerkirken). Noe lignende skjer i den naïve og lærde biblisisme – alene med sin Bibel, alene med sin tro og alene med Jesus.

(c) Det strider mot Skriftens vitnesbyrd å tale om Guds nåde uten nåden i Kristi person og stedfortredende offerdød. Kristi person og verk kan ikke skilles.

Guds nåde mot menneskene (favor Dei) er alltid identisk med Guds forsoningsverk i Kristi offerdød for verdens synder. Troens årsak er alltid Guds Sønns lidelse, død og oppstandelse i Jesu tjenerskikkelse, og nå troens rettferdighet ved Faderens høyre. Joh 16:10, 1 Kor 2:2, 1 Pet 1:18, Mt 20:28, Rom 5:10, 10:9, Gal 4:4f, Rom 4:25, osv.

Gud tilregner synderen Kristi lydighet under loven, Apg 13:39, 1 Kor 1:30, 2 Kor 5:21, Rom 5:19, 10:4. Troen mottar Guds rettferdigerklæring på grunn av Kristi død og oppstandelse for alle, Rom 3:22, 4:3. Hverken tilregningen eller mottagelsen skjer umiddelbart, men på *grunnleggende vis i dåpen til Jesu død og oppstandelse, og i stadig tillit til Guds løfte*, gitt den enkelte i dåpen, Mk 16:16. Gud tilsier og stadfester dette løfte med syndsforlatelsens evangelium, som ørene hører i Guds nådetilsagn og munnen mottar i sakramentets skikkelse.

Den frelsende tro henger fast ved Guds sikre løfte, som meddeler syndenes forlatelse eller rettferdigerklæringen for Kristi skyld. I sin trofasthet oppfylder Gud sitt løfte uten hensyn til mangler i kunnskap og feiloppfatninger. *Rom 14*. Eneste unntak er den bevisste motsigelse, som rammes av Kristi fordømmelsesdom, Mt 10:33.

Fra bekjennelsesskriftene:

Troens gjenstand er Kristi person og verk. Verket må ikke skilles fra personen – eller omvendt: Guds frifinnelsesdom mottas i tro for Kristi skyld, SD 3:13-14.

De troende er *mottagende*, Apol 4:48, 112. Tro er tillit til Kristus - og til Guds barmhjertighet for Kristi skyld, samme 4:79. Troen er den sanne kunnskap om Kristus, om hva han har gjort til vår frelse, samme 4:46. Troen kjenner Kristus i hans velgjerninger, samme 101.

Troen er *personlig*, i den mening at kirkens tro er *min* tro, Apol 4:45 (jf forklaringen til 2 trosartikkel: Han er *min* Herre etc).

571. Hva er en falsk tro?

GUD SER I HJERTENE, OG SER OVERTRO PÅ EGNE EVNER I TROENS SAKER, OG SER NÅR EVANGELIET BLIR MISBRUKT TIL Å SKJULE ELLER UNNSKYLDE ET LIV I STRID MED GUDS GODE SKAPERVILJE.

1 Mos 5:3 – Da Adam var hundre og tretti år gammel, fikk han en sønn i sin lignelse. **Job 14:4** – Kunne det bare komme en ren av en uren! Ikke én! (Sal 51:7) **Joh 8:40f** – (Jesus) ”nå forsøker dere å drepe meg, et menneske som har sagt dere den sannhet som jeg har hørt av Gud. Det gjorde ikke Abraham. Dere gjør deres fars gjerninger.” Da svarte de ham: ”Vi er ikke født i hor. Vi har én far, og det er Gud.” (Lk 10:29) **Mt 3:7** – Ormeyngel, hvem lærte dere å fly den kommende vrede? (J 23:33) 1 Kor 10:12 (jf v 1-11).

Jes 61:1 – Herren Herrens Ånd er over meg, fordi Herren har salvet meg til å forkynne et godt budap for de elendige. Han har sendt meg til å forbinde dem som har et sønderbrutt hjerte, til å utrope frihet for de fangne og frigjørelse for de bundne, til å utrope et nådens år fra Herren og en hevners dag fra vår Gud, til å trøste alle sørgende. (Lk 4:18ff. Jf Jes 63:1-7) **62:2a** - Folkene skal se din rettferdighet. **Mt 9:12** - Det er ikke de friske som trenger lege, men de som har ondt. Tit 3:4f.

Gud har fastsatt troens vilkår og åpenbart sin vilje, ”at hver den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv” (Joh 6:40a). Virkningen er troens øvelse i lydighet mot Guds bud, etter regelen: ”Dette er Guds vilje, deres helliggjørelse” (1 Tess 4:3).

Til bibelstudium:

Job 15:8. Am 3:7. Jer 35:13-17.

Rom 2:17-24. 1 Tim 1:5, 5:8. Jak 2:26. 1 Pet 1:7-9. Ef 1:8f.

572. Er den rettferdiggjørende tro en fortjenestefull gjerning for Gud?

NEI, INGEN EVNER Å ”FRYKTE OG ELSKE GUD OVER ALLE TING”, MEN DEN HELLIGE ÅND SKAPER TROEN NÅR OG HVOR HAN VIL, HOS DEM SOM HØRER EVANGELIET OM GUDS VELGJERNINGER I KRISTUS JESUS.

Mk 9:24 - Jeg tror, hjelp min vantro! **Joh 3:5a** – Det som er født av kjød, er kjød. **Rom 4:5** - Den derimot som ikke arbeider, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. **Mt 9:13** – Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere.

Stilt overfor den allvitende og hellige Gud, må vi gi Gud rett i lovens anklager, og be om syndenes forlatelse for Kristi skyld. Det kan ingen gjøre uten kjennap til Guds godhet i Kristus Jesus. Troen er alltid *synderens* tilflukt til Guds nåde hos *synderes* Frelser.

Anm. Begrunnelsen "utenfor oss" i våre erfaringer av oss selv.

Evangeliet meddeler en frifinnelse som har funnet sted i Jesu lidelses og døds historie. Utelukket er troens erfaringsside i andre livshistorier – også min egen. Derfor er troens rettferdighet og dens underfulle årsak fort sagt og lett begripelig. Hva er problemet?

Problemet er vår forstand, så formørket av hovmodsånd og sans for lovreligion. Denne erfaringsside er ikke løst med troens gave, men fortsetter i Helligåndens kamp mot arvesyndens motstand i vårt innerste. Oppmuntret av frifinnelsen for Kristi skyld, må troen *øves* i møte med loverfaringene i livets realiteter – i konfrontasjon med oss selv.

En kristen består av to dele! Det gamle menneske og det nye. Det ene vårt gamle vårt gamle menneske av kjøtt og blod, okkupert av Guds fiendemakter - synd, død og satans rike. Det nye menneske, som Kristus Jesus nyskaper i sitt bilde, som er Guds rettferdighet regnet troen til rettferdighet for Gud. Troens grunn er "Jesus Kristus og ham korsfestet" (1 Kor 2:2). Vårt gamle menneske krever en synlig grunn, tilgjengelig for beskuelse. Men Kristi nyskapende gjerning kan ingen beskue. Hva Kristus gjør med sin Ånd i hjertene, foregår bortenfor all tilgjengelig empiri (2 Kor 4:16).

Gud vil bli trodd på grunn av sine løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Han vil bli trodd som den han er – den Sanndrue og Trofaste. Blir han ikke trodd for sin godhets skyld, uteblir Guds nådevirkninger *ved troen*. Gud vil være Gud i våre liv (første bud). Derfor lutrer han troen i loverfaringens ild for å lære oss det rette «amen» - å gi Gud rett når han avslører og fordømmer vår gjenstridige adamsnatur. En annen lekse er den rette selverkjennelse overordnet: Å kjenne Gud å hans kjærlighet, så mye større enn hans nidkjærhet, og vinne seier til sist. Rom 7:21ff.

Men blir Guds tilgivende nåde forkynt som en en mystisk-religiøs kraft, må forventet livsforvandling være kriteriet på evangeliets sannhet og barnekår hos Gud. Tankegangen leder til et sirkelbevis av typen "livet mitt er blitt som nytt", altså må evangeliet være sant fordi livet mitt er blitt som nytt, osv. Denne retorikk *kan* være famling på troens vei.

Alternativet til selvets runddans, er troens hvile i Guds løfte, gitt den enkelte i dåpen. Evangeliet tilsier oss "nåde og fred fra Gud, vår Far, og den Herre Jesus Kristus". Evangeliet rekkes synlig fram i sakramentets skikkelser. Guds tjenestevei til oss i Jesus Kristus bringer ekte saker. Ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse (Joh 1:14) lærer vi Gud å kjenne i hans selvhengivende og trofaste kjærlighet, og har evig liv med Kristus til gave. Det er ingen mangel ved troen. Med forbehold om gjenytelser havner vi i klørne på farisèernes lære og den falske forbrødring. Denne fare ligger alltid på lur i vår falne menneskenatur.

Til bibelstudium:

Rom 3:28, 10:4 og 10. Rom 4:6, Lk 17:5. Gal 4:4f.

573. Er det riktig å si at vi er rettferdiggjort ved tro "alene"?

JA. VÅRE GJERNINGER ER UTELUKKET FRA TROENS ÅRSAK.

Sal 71:16 - Jeg vil prise din rettferdighet, din *alene* (62:2f, 7, jf Mt 17:8, Åp 15:4).

Rom 3:21 - Nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart *uten* lov. **Ef 2:8f** - Av nåde er dere frelst ved tro, og det *ikke* av dere selv, Guds gave er det, *ikke* av gjerninger, for at ingen skal rose seg. **Rom 4:2f** - Dersom Abraham ble erklært rettferdig gjennom gjerninger, da har han noe å

rose seg av, *men ikke* for Gud. Hva sier Skriften? Abraham trodde Gud og derfor regnet Gud ham som rettferdig” (1Mos 15:6). Gal 2:16.

Lovens krav fordømmer på grunn av syndens kraft i mennesket. Evangeliet erklærer synderen rettferdig på grunn av Kristi lidende lydighet (Mt 12:36f, Joh 20:23a).

Til bibelstudium:

Den bibelske språkbruk er spesiell, brukt om frifinnelsens årsak, fortjeneste og anvendelse. Synderens frifinnelse hos Gud blir alltid tilskrevet *Guds barmhjertighet (el miskunn)*. Vi ser den i påskeperspektivet. Gud har stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde sin nådepakt i Jesu Kristi, Guds Sønnns blod.

Eneste årsak: Guds nådige sinnelag, Sal 71:2, 16, Rom 3:24, Ef 1:9, 2:8, 2 Tim 1:9, Tit 3:4-5a.

Uten gjenytelse: Gratis, Rom 3:24, 6:23, Ef 2:8, Gal 3:18.

Den ene i alles sted (de mange), Rom 5:15, 17-19, 2 Kor 5:14, Gal 3:16, 1 Tim 2:5b, Heb 10:14, Lk 10:42.

Om Guds rettferdighet i Kristus, 2 Kor 5:21, Fil 3:9, Ef 2:6, Gal 2:20.

Anvendelsen: Uten loven, Rom 3:21, Gal 2:16, 21, 3:21.

Uten krav om rettferdige gjerninger el gjerninger gjort i kjærlighet. Rom 10:3, Ef 2:8, Fil 3:9, Tit 3:5a, 2 Tim 1:9.

Anvender Kristi fortjeneste, Rom 4:3-6, 8-11, 22-24 (tils 11 ganger), 2 Kor 5:19.

574. **Hva blir utelukket med "Kristus alene", "troen alene", "nåden alene"?**

UTELUKKET ER ALLE GJERNINGER SOM YTRE SETT ER GODE, OG ALLE GJERNINGER GJORT I TRO.

Gal 2:16 - Da vi vet at et menneske *ikke* blir rettferdiggjort av lovgjerninger, men *kun* ved tro på Jesus Kristus, er også vi kommet til tro på Kristus og *ikke* av lovgjerninger. For av lovgjerninger blir ikke noe kjød rettferdiggjort. **Ef 2:8f** – Av nåde er dere frelst ved tro, og *ikke* av dere selv, Guds gave er det, *ikke* av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv. **Tit 3:4f** – Da Guds, vår Frelsers, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, *ikke* for de gjerningers skyld som vi hadde gjort i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet...

Det er Den Hellige Ånds *suverene* gjerning når et menneske stoler på Gud og anvender Kristi fortjeneste på seg selv. Kristus er "Guds rettferdighet" *hele veien*. Troen har Kristus og oppfyller kjærligheten til Gud og mennesker. Gud frikjenner og tilgir *kun* for sin godhets skyld – av nåde. Troen mangler ingenting.

Utelukket fra *Kristi lidende lydighet* (frelsens årsak) er vår anger, hensikt og en hvilken som helst dyd eller dåd. Utelukket fra *troens rettferdighet* er troens øvelse i gjerninger som har Guds ord og befaling. Og utelukket fra frifinnelsen (tilgivelsen) er kjærligheten eller *troens frukter* (1 Kor 4:4). Frifinnelsen består ikke i fornyelsen (helligjørelsen) - ikke engang et stykke på vei.

Eksempler:

Tolleren i templet, Lk 18:11f. - Abraham, Rom 4:2f. – David, Rom 4:5-7.

Til bibelstudium: Om troens eksklusivitet

Rom 3:27f, Ef 2:8f.

Troen utelukker lov og gjerninger fra rettferdiggjørelsen, Mt 9:29, Lk 17:19. Apg 3:16, 26:18. Rom 3:27f, 4:5, 9, 13, 5:2. Gal 2:20. Ef 2:8f, Fil 3:9. 1 Tim 1:14, Tit 1:1. Heb 4:2, 10;22, 11:13.

Bruk av grensesettende ord som "alene" eller "kun". Guds ord markerer rettferdiggjørelsen ved tro med avgrensende ord og uttrykk (eksklusive partikler). Denne språkbruk fins også hos kirkefedrene. Denne ordbruk tilhører åpenbaringsordets sakralspråk.

For å få fram meningen i grunnteksten, kan det være nyttig å tilføye slike ord i oversettelsen. Da unngår man den tvetydighet som er årsak til misforståelser eller bortforklarende tolkninger. Denne oversettelsesmåte finner vi hos de første oversettere av Det gamle testamente til gresk (Septuaginta).

Aktuelle steder: Jer 9:23f. Joh 1:13. Rom 3:4, 28. Ef 2:8f. 1 Pet 1:18f.

Eksempler:

(1) Jesu sitatbruk i Mt 4:10 (jf 5 Mos 6:13f. 5 Mos 4:35, 32:39). Sal 51:4 (jf Siraks bok 18:1). Jf Mk 13:32 og Mt 24:36.

(2) Avgrensende ordbruk i forbindelse med troen: Mk 5:36, Lk 8:50. Gal 2:16.

Ordet "*alene*" inkluderer alle de eksklusive ord og uttrykk som især Paulus bruker om rettferdiggjørelsen ved tro (*alene*). Rom 3:21, 28, 4:5f, 16. Gal 3:12.

Årsaken er *Guds løfte*. Et løfte krever tro. Troens gjenstand er løftet, som utelukker andre årsaker, midler eller gjerninger. Kristi lidende lydighet er frelsens grunn – og ingenting annet. Loven derimot setter lovoppfyllelse som vilkår for evig liv, Gal 3:12.

Anm. Skulle ekskluderende ord og uttrykksmåter virke støtende, bør vi først merke oss kilden - Guds åpenbaringsord. Deretter bør vi prøve oss selv på Rom 3:8 – *Skal vi ikke da like godt gjøre det onde så det gode kan komme? Det er noen som håner oss og sier at det er dette vi lærer. De skal få den dom de fortjener.* - Misbruk opphever ikke den rette bruk.

Troen "*henter fram det som godt er av sitt gode forråd*", Mt 12:35: Kristi undervisning i *prekenen*, Guds løfte i *dåpen*, Guds nådetilsagn i *det private skriftemål*, og pantet på syndenes forlatelse – *Kristi legemes og blods sakrament*.

Hos Gud er "*nåde over nåde*", Joh 1:16.

Fra bekjennelsesskriftene:

Dersom troen mottar syndenes forlatelse på grunn av kjærligheten, må gaven alltid være usikker, for vi elsker aldri så mye som vi burde, Apol 4:110.

Om det rette forhold mellom tro og gjerninger, eller rettferdiggjørelse og helliggjørelse, se FC SD 3:40-41.

575. Hvorfor går frifinnelsen foran fornyelsen?

GUD HAR FRELST OSS PÅ GRUNN AV SIN BARMHJERTIGHET, OG IKKE PÅ GRUNN AV VÅRE GJERNINGER GJORT I RETTFERDIGHET. DET ER INGEN MANGEL VED GUDS SØNNES LYDIGHET I JESU SKIKKELSE.

Sal 73:25f – Hvem har jeg ellers i himmelen? Men har jeg deg, har ikke lyst til noe på jorden. Om kropp og sjel forgår, er Gud min klippe og min del evinnelig. **Tit 3:4-5a** – (Gud frelste oss) *ikke på grunn av de gjerninger i rettferdighet* som vi hadde gjort, men *på grunn av sin barmhjertighet*... **Rom 4:16a** – Derfor er det av tro, for at det skal være av nåde og for at løftet skal stå fast for all hans ætt... **Ef 1:6f** – for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i den Elskede. **2:9** – ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv. **1 Kor 1:29-31** – for at intet kjød skal kunne rose seg for Gud. Det er takket være ham at dere er i Kristus Jesus. Han er blitt oss til visdom fra Gud, til rettferdighet og helliggjørelse og gjeløsning, for at – som skrevet står, ”den som roser seg, skal rose seg i Herren ”.

Gud vil ikke dele vår tro og lovprisning med noen annen - ikke engang med sine gaver. OMkostningen for vår frifinnelse var ikke nådevirkninger i oss, men Jesu Kristi, Guds Sønnens blod (Apg 20:28, Åp 5:12). Rett lovprisning ærer Faderen for adgang til ham ved Sønnen, gitt av nåde.

Troens grunnvoll holder rettferdiggjørelse og helliggjørelse fast i et indre sakforhold. Blir forholdet forrykket med sammenblanding eller adskillelse, må man fornekte både frifinnelsen i Kristi fullbrakte verk og fornyelsen av nåde, for Kristi skyld.

Illustrasjon:

Jesu oppgjør med farisere/skriftlærde: Mt 15:1-20, 21:12, kApg 23. Joh 8.

Anm. Da Luther forsnakket seg

Det skjedde under en forelesningene over Galaterbrevet – på latin. Han var kommet til Gal 2:16- Tema så langt var Kristus som troens *gjenstand* - eller Kristus ”for oss”. Han nærmet seg neste tema - Kristi gjerning ”i oss” og fant anledning til å presisere forholdet allerede her. Da skjedde forsnakkelsen. Han sa ”troens gjenstand” istedenfor ”*Kristi nærvær i selve troen*”. Da utbrøt Luther: ”Immo!” - på norsk ”nei, hva er det jeg sier!” (el l). Han trakk forsnakkelsen tilbake umiddelbart.

Enkelte oversettere har oversatt Luthers ”immo” som om Luther trakk tilbake hva han før hadde sagt om Kristus som troens gjenstand. Den som leser immo-stedet i dets sammenheng – og helst hele kommentaren (inkl Luthers forord), vil finne påstanden meningsløs.

Luthers elever fikk en grundig gjennomgang av forskjellen mellom *Kristus som troens gjenstand* og *Kristus som nærværende og virksom i troen*. Den påstand at de hadde misforstått ham, beror på en uhistorisk konstruksjon, tilpasset økumenismens interesser i moderne lutherdom (den såkalte ”finske skole”, anført av Tuoma Mannermaa, Seppo Teinungen m fl).

Troen er i seg selv et mørke som ingenting ser, sier Luther. Men troen griper Kristus som troner i dette mørke lik Gud på Sinai og i Jerusalems tempel (Jes 6). Troens gjenstand er ingen iboende rettferdighet innordnet vår erfaring eller observasjon. Troen griper Kristus i hans verk "utenfor oss" – i en bevitnet historie. Altså hører de sammen både troen, Kristus og tilregningen. *Sammenblandingen fjerner troens grunn* og gjør troen til gjenytelse og pressmiddel for Gud. (S Gal 119 = WA 40 1, 229.)

Den moderne lutherdom har formalisert dette frafall i økumeniske avtaler om prekestol- og nattverdfellesskap med kirker i tradisjoner fra Zwingli, Calvin og Bucer, og med sin tilslutning til Felleseklæringen med Vatikanet om rettferdiggjørelsen. Frafallet gjelder kjernen i den nytestamentlige tro, som medførte kirkens wittenbergske reformasjon.

Til bibelstudium om tro og tvil:

Joh 5:10f, 14:6, 10:10, Ef 5:14 (2:1), Rom 6:4, 11, Åp 20:6.

- Troen henger fast ved Guds løfter.

Guds frelsesløfter er hans skjulte råd fra evighet, og åpenbart ved evangeliet, Rom 11:34, Ef 1:3-14. Ingen skapning medvirket, Heb 2:2f, 6:17f. Dette frelsesråd er rettferdiggjørelsen ved troen på den inkarnerte Sønnen i Jesu tjenerskikkelse, som ga seg selv til løsepenge (el gjenløsning) for verdens synder, Mt 20:28. Rettferdiggjørelsen ved tro er sikkert begrunnet, **Rom 4:16a** - *av tro, for at det skal være av nåde og for at løftet skal stå fast*. Joh 3:36. 1 Joh 5:10 og 13.

Den gudskunnskap som evangeliet bringer, består ikke i mennesketanker om Gud, men i *Guds tanker om oss*. **1 Kor 2:16** - *vi har Kristi sinn*. Den derimot som holder seg til *lovens løfte*, har ikke Kristi sinn, men all grunn til å tvile, ja, fortvile: Rom 10:5, Gal 3:10, Jak 2:10, 2 Kor 3:7.

- Bibelsk tale om troen skjer alltid i motsetning til tvil og usikker viten.

Heb 6:11, 11:1, 10:22, 1 Kor 2:4. Frelsesvissheten er begrunnet i sikker viten, 1 Joh 3:2, 14, 5:13, 19, 2 Tim 1:12, Rom 8:38f. Apostelen taler ikke om en visshet forbeholdt ham selv, men om Guds universelle frelsesløfte: Rom 8:30, 34, Gal 2:20, 1 Pet 1:13, Heb 3:6, 10:22f.

Troens ankerfeste er forbederen Kristus ved Faderens høyre, Heb 6:19. Dette feste er sikkert, Joh 10:28, Fil 3:12. Like lite som troen legger noe til, kan tvil og vantro trekke noe fra, Rom 5:f, 4:16. Når troen øves i livets krav, bruker vi vår barnerett hos Gud, gitt i dåpen, og anvender Guds gave-rettferdighet, enhver på seg selv. 2 Kor 13:5. Tit 3:4-7. 2 Pet 1:10. Mt 7:16-20.

- Tvil er ingen dyd, men synd (vantro).

Steder som taler om Åndens pant eller segl: Ef 1:13f, 4:30, 2 Kor 1:21f, Joh 3:33. Jf Joh 6:27. Til denne billedbruk, se 1 Mos 38:17f, 2 Kong 14:14, 1 Kong 21:8, Jes 8:16, Høys 8:6.

Guds miskunn og trofasthet (Sal 103:14) står i den skarpeste motsetning til en troløs og gjenstridig menneskehet. Denne viten om Gud er uavhengig av føleri, spekulasjon og beskuelse.

Ånden er ett med Faderen og Sønnen. I troen på Sønnens forløsergjerning har vi samfunn med Den Hellige Treénhet, og ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet, Rom 5:2, 5, 8:16, 35. Mt 16:18. 1 Kor 2:12, Ef 1:18. Joh 1:1-5. 1 Joh 5:10.

- Sakramentene stadfester troens grunnvoll.

Ved Ordet og sakramentene er den Oppstandne Kristus virksom med sin Ånd i den forsamlede menighet. Han tjener oss med sine gaver og anvender sitt fullbrakte verk på den enkelte. Med ytre midler styrker han troen, at han er min Herre, og jeg Guds kjære barn. Rom 8:24, 2 Kor 5:7, Sal 126:6.

En kristen lever *på dåpens grunn*, "som er en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse", 1 Pet 3:21 (jf v 22 og Joh 16:10). Jf dåp og omskjærelse, Rom 4:11 og Gal 3:7. Kol 2:11f, 3:9-11. Avløsningen (absolusjonen) i *det private skriftemål* stadfester dåpens nåde. Joh 20:23. Mt 16:16, 18:18. Alterets sakrament stadfester og styrker livet i kirken Kristus-samfunn. I ham som vi mottar, har vi et nådig forsvar for Guds domstol (Basil den Store, d 379). Vi mottar pantet på det Rike som kommer (Johannes fra Damaskus, d 749).

- Tvil er vantro, som Gud fordømmer:

Mt 6:30, 14:31, 21:21. Jak 1:6f. Rom 4:20 og kApg 14 (v 23).

Loven virker rett selverkjennelse for Gud, men rokker ikke ved evangeliets nådetilsagn for Kristi skyld. Sann tro er alltid forbundet med ydmykhet og følelse av egen uverdighet: Mt 23:12, Lk 14:11, 18:14. Da er årsaken Guds lov, som åpenbarer Guds hellighet og lovoppfyllelsens frelsesvilkår. Loven driver oss til Kristus "for at vi skal bli erklært rettferdige av tro", Gal 3:24. Evangeliet stadfester Guds løfte til Abraham, Rom 4:16.

Det er Kristi fullbrakte verk Gud regner troen til rettferdighet, og ikke gjerninger gjort i rettferdighet fra vår side, 1 Mos 15:6, Rom 4:6, Sal 32:1f, Tit 3:5a. Jf Rom 5:2, 4, 8:3. Gal 3:10. 1 Kor 4:4.

Døpte mennesker kan godt definere seg selv som kristne, uten å oppfatte den rettferdighet som Gud gir ved evangeliet uten loven, Rom 10:3. Men under den fari-seiske fordekthet lurar fortvilelsen, Sal 143:2.

- Kristus "og ham korsfestet" er vår frimodighet for Guds domstol, 1 Kor 2:1, Fil 3:20. Jf 1 Joh 2:28, 3:21, 4:17.

Denne frimodighet hviler i Guds løfte og Kristi fortjeneste, og derfor roser vi oss av håpet om herlighet, Jer 9:24, Rom 5:2b, 1 Joh 5:10. Fra det dype lyder troens hal-leluja, for Ham som steg ned i syndens nød.

Med Kristus til gave, gitt av nåde, følger oppmuntrende formaninger til renlærighet og hellig levnet. Syndenes forlatelse er ingen tillatelse til et liv i strid med Guds gode skapervilje. Vi må øve oss i å *skjelne* mellom lov og evangelium, så vi deler Ordet rett, 2 Tim 2:15b. Det er Den Hellige Ånds oppgave å inndele tilhørerne i ubotferdige og troende.

- Det er en tosidig oppgave å skjelne rett mellom lov og evangelium:

Lovens ord skal lyde for ubotferdige for å virke rett selverkjennelse for Gud. Hva Gud kaller synd, må bli erkjent i våre liv. *Evangeliets ord* proklamerer Kristus og ham korsfestet som Guds nådestol og vår frifinnelse hos Gud. Gud oppmuntrer enhver til å anvende Kristus som gave, gitt av nåde, og stole på Guds tilgivelse for Kristi skyld. Det er i evangeliets ord vi skal søke Åndens gaver: Ef 5:3-5, Gal 5:19-21, 1 Kor 6:9f, Kol 3:5f.

Anm. "De apostoliske formaningerne"

De gjelder kampen mellom kjødet og Ånden, mellom "det gamle menneskes" onde begjær og "det nye menneske". Ånden *skaper* det nye menneske - med ny vilje, lyst og trang til å hellige Guds Navn og la hans rike komme (forkl 3 bønn i Herren bønn).

Fristelsen til hvitkalking eller gjerningsrettferdighet ligger alltid på lur. 1 Kor 10:12, Fil 2:12f. Et viktig bønneemne er bønn om *utholdende* tro, Sal 31:1, Jak 1:2-6. Denne bønn er vel begrunnet i Guds trofasthet og sanndrøhet: Rom 8:35ff, 11:22. Joh 10:28 (jf 1 Joh 3:2, 5:13). Heb 3:14, Fil 1:6, 1 Kor 1:8.

Den evangeliske formaning skjer alltid *på dåpens grunn*. Dåpen til Jesu død og oppstandelse motiverer omvendelsen, for at vi ikke skal havne i kjødelig frihet og falsk sikkerhet, Rom 12:1, 1 Kor 10:1ff.

Den Hellige Ånd vender våre sinn mot Kristus, og trøster og oppmuntrer oss med ham som er Guds rettferdighet "for oss", for at han ved troen skal være Guds rettferdighet "i oss" og virke alt godt for Gud. Rom 5:2, 6:13, 8:38f. 1 Kor 1:9, Fil 1:6. Troens *trøst* er fast og sikker. Fil 3:12, 20. Gal 4:9. 1 Kor 8:3b. Døpte øver seg i denne tro når de legger vinn på gode gjerninger. Rom 6:11, Tit 3:8. Jf 2 Tim 1:9, Tit 2:14.

Troens visshet er en *kjempende* visshet. *Kamparena* er den troendes liv, hvor ondt begjær i vårt innerste gjør motstand mot åpenbaringsordets Gud. Rom 7:18, 21, 23. 2 Kor 1:8. Kraften i denne motstand er de "tomme ord", som bedrar og virker tvil på Guds ord, Ef 5:6, Gal 5:17. Men gjør vi tvilen til en kvalitet ved troen, er det ikke lenger tale om tro i bibelsk mening (se LK forkl Første bud). Da er det heller ingen grunn til å øve troen i gode gjerninger, for er ikke Kristus vår rettferdighet og hellighet for Gud, agerer vi kalkede graver. Mt 23:27f.

I troens gode strid er våpnene syndsforlatelsens evangelium, sakramentene og bønne i Jesu navn. Mk 9:24, Lk 17:5. Rom 8:26. Jes 42:3.

Fra bekjennelsesskriftene (Luther):

"Troen og de gode gjerningene går godt sammen og er forbundet, men det er troen alene som griper velsignelsen uten gjerningene, og likevel er den aldri alene", FC SD 3:41.

576. Er "gjenfødelse" det samme som rettferdiggjørelse?

ORDENE KAN OMHANDLE SAMME SAK: DEN GUD SOM GJØR UNDERE OG GRIPER INN I VÅRE LIV MED UNDERFULLE GJERNINGER.

I Nytestamentet er overgangen til det evige liv beskrevet på to måter:

(1) I *avgrenset* mening om rettferdig-erklæringen (el frifinnelsen). Joh 3:3, 5. Rom 6:2f. Jak 1:18.

(2) I *omfattende* mening om både frifinnelsen og den påfølgende fornyelse i de troende.

Eksempel: Tit 3:4-7. Gjenfødselen (palingenesia) i *avgrenset* mening utelukker fra frelsen «de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort», v 5a (direkte oversatt). Gjenfødselen i *omfattende* mening: «den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd».

Jf Rom 6:3 (Kristus som gave) og v 4-14 (Kristus som eksempel).

Fra bekjennelsesskriftene:

- Om språkbruken: Apol 12:58, FC SD 3:18-21.

I bekjennelsesskriftene er det ikke lagt vinn på begrepsdefinisjoner og systematisk orden i de benevnelser og uttrykk som beskriver frelsen. Denne observasjon svarer til nytestamentlig språkbruk. Se SK Troen, 28-30.

- Viktigere enn begrepsdefinisjoner er forsvaret for rettferdiggjørelsen i den avgrensede mening (frifinnelsen) – mot den omfattende mening.

Gjenfødelse brukt om rettferdiggjørelse ved tro alene: Apol 4:72, 78, 117, 161, 313. På lignende vis er ordet «*levendegjørelse*» brukt om frifinnelsen (Ef 2:5, Rom 1:17). Apol 4:250(-252), 7:31.

Gjenfødselen skjer ikke ved lovgjerninger, men gjenfødt ved troen (i avgrenset mening) gjør vi gode gjerninger. Apol 4:251 (Jak 1:18-22, 24, Kol 2:12 etc).

Hvor dette trosforsvar blir forsømt eller ligger nede, går skjelningen tapt og et kvasievangelium gjenstår om frelse med forbehold om lovgjerninger – og blant dem troen! Men fornyelsen i den troendes liv er ikke et supplement til Kristi lovoppfyllelse og stedfortredende offerdød. FC Ep 3:7-8, SD 3:18-21, 39.

- Gjenfødselen er Den Hellige Ånds suverene gjerning, så vi må skjelne mellom "lovens folk" og "Guds sanne folk", Apol 7/8:14, og mellom "den verdslige rettferdighet" og "den åndelige rettferdighet", 18:9.

Skriften tilskriver Den Hellige Ånd både omvendelsen, troen på Kristus, gjenfødselen og alt som tilhører dette, både begynnelsen og fullførelsen, FC SD 2:25 (jf Apol 18). Kristus med sin fullkomne lydighet dekker over all den synd som i dette liv sitter igjen i de troende, samme 3:22. Samtidig lærer loven gjenfødte mennesker (kommet til tro) å vandre etter loven, samme 6:1.

Vi kan ikke lyde loven uten å være gjenfødt (kommet til tro) ved evangeliet. Vi kan ikke elske Gud uten å ha mottatt syndenes forlatelse, Apol 4:311

Mennesket forblir "en Guds fiende inntil det ved Den Hellige Ånds kraft ved det forkynte og hørte Ord blir omvendt, troende, gjenfødt og fornyet av bare nåde uten noen egen medvirkning", FC SD 2:5, 65 Troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld "gjenføder hjertene og går forut for oppfyllelsen av loven". Syndenes forlatelse er årsaken hele veien. Apol 4:45. Jf pkt 64, 72, 115, 117, 161, 247, 251, 256, 292, 315, 374, 386.

- Gjenfødselen i avgrenset mening skjer i dåpen og er ensbetydende med opptagelse i nådestanden. Apol 2:36. FC SD 2:15.

Om gjenfødselsens bad (badet til ny fødsel og fornyelse i Den Hellige Ånd), se LK Dåpen 10, SK Dåpen 27. Nytt åndelig liv kjennes på trøsten av syndenes forlatelse.

SK Dåpen, 79: «Så er da boten ikke noe annet enn å vende tilbake til dåpen, så en tar opp igjen og gjør alvor av det som en før har begynt, men som en har vendt seg bort fra.»

Samme 62f: vi har «en hemmelig opprørsdjevle (som gjerne vil) /.../ forvrengte og ødelegge alt det Gud har gjort og innstiftet for oss. Derfor må vi være våkne og vel rustet og ikke la oss føre bort fra Guds Ord, så vi lar dåpen være kun et tomt tegn, slik svermerne fabler om.»

Mot schwenckfeldianerne (spiritualistene), FC Ep 12:23, SD 12:31.

- Gjenfødselsens vesen og virkning:

Den fornyelse som følger troen, blir godtatt på grunn av Kristus som troens gjenstand, Apol 4:161. Vi blir gjenfødt (rettferdiggjort) og mottar Den Hellige Ånd for at det nye liv – som er begynnelsen på det evige liv - skal føre til nye gjerninger etc, samme 349, 352. FC SD 4:10-12 (Luther).

- Gjenfødselen medfører ingen ny substans, FC Ep 2:14, SD 2:81.

Den Hellige Ånd skaper et nytt hjerte når han av en gjenstridig vilje gjør en lydlig vilje, FC SD 2:60.

Selv om vi er gjenfødt ved troen, og har Den Hellige Ånds tildriv i samsvar med Guds bud, må vi erkjenne at vi er langt fra lovens fullkommenhet, Apol 4:175, jf samme 349, 12:82.

Den Hellige Ånd virker kjærlighet til Gud osv, Apol 4:125 (Jer 31:33), 349, FC SD 4:10-12. Et gjenfødt menneske gjør Åndens gjerninger etter Guds bud i samme grad som det er født på ny. Apol 4:175, 12:82. FC SD 6:17. Jf FC Ep 6:6 og SD 2:85, 6:1.

Den gjenfødte (troende) gjør gode gjerninger, FC Ep 3:17, Den gjenfødtes vilje tar del i Den Hellige Ånds gjerninger gjennom oss, samme 2:17 Vi fortjener ikke syndenes forlatelse med gode gjerninger, men behager Gud på grunn av Guds løfte, som troen stoler på. Denne tro er aldri uten gode gjerninger. De bør følge omvendelsen gjennom hele livet. Apol 4:252, 263, 12:131.

- Under syndefallets kår er gjenfødselen hos de døpte og troende kun det nye livs begynnelse – og ikke dets fullendelse, FC SD 1:14, 2:68. G

jenfødselen (rettferdigerklæringen) utsletter ikke arvesynden, samme 3:22-24. Den henger fast ved de gjenfødte, FC Ep 6:1, og kjemper mot Ånden, SD 2:84. Med gjenfødselen følger kamp mot syndens herredømme livet ut, Apol 4:189. FC SD 2:68, 84

Hos oss er lydigheten mot loven svak og uren, Apol 4:160. Den naturlige vilje hos den gjenfødte strider mot Guds lov, FC SD 2:18, 85. Frivilligheten er ikke fullkommen hos Guds barn, men beheftet med stor svakhet, FC Ep 4:13. I botens daglige øvelse medvirker den gjenfødte vilje i Den Hellige Ånds gjerninger gjennom oss, samme SD 2:88.

På grunn av mellommannen Kristus blir ikke ufullkommenheten tilregnet, FC Ep 4:13f. Selv om de rettroende har mange svakheter og skrøpeligheter, skal vite for sikkert og visst at de har en nådig Gud for Kristi skyld. Årsaken er evangeliets løfte og ord. Samme 3:9.

- Det strider mot Guds ord å lære at et gjenfødt menneske kan prestere en fullkommen lovoppfyllelse, som Gud belønner med det evige liv, FC Ep 2:12, SD 2:79.

577. Hvilken sjelesorg gir Gud i rettferdigjørelsens "sirkel"?

GUD TILSIER OSS GJERNE SYNDENES FORLATELSE PÅ GRUNN AV KRISTI LIDENDE LYDIGHET, OG GLEDER OSS MED SIN RETTFERDIGHET I DEN OPPSTANDNE KRISTUS.

Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg skal leve, om han enn dør. **Rom 1:16** – (i evangeliet) åpenbares Guds rettferdighet, av tro til tro, som skrevet står: Den rettferdige skal leve av tro. **4:24f** – Det skal også bli

tilregnet oss som tror på ham som reiste Jesus, vår Herre, opp fra de døde. Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse.

Gud kommer oss til hjelp av flere grunner:

- Guds fiendemakter angriper oss til stadighet. Hverken djevelen, verden eller vår ondemenneskenatur vil at Guds Navn skal bli helliget, hans rike komme og hans vilje skje.
- Vi snubler hver dag i tanker, ord og gjerninger.
- Selv om gjerningen er god, merker vi den onde lyst i vårt innerste (5 Mos 5:21, 6:5, Jes 64:5-7, Rom 7:21).

Anm. Kristne har klaget til alle tider: Jeg når aldri så langt at jeg i dette liv blir hva jeg i troen er - snarere tvert imot! (Lk 17:10, Rom 7:18, Gal 5:17, jf Jes 64:6, Sal 143:2.) Derfor må vi øve troen på Guds løfte i dåpens pakt (det 1. bud), og sammen med menigheten bruke Ord og Sakrament, og leve som Guds kjære barn under Kristi herredømme.

Fra bekjennelsesskriftene:

Forskjellen mellom troens rettferdighet og påbegynt rettferdighet består for Guds dom. FC SD art 3:32, SK Fadervår, 86-91.

578. **Hvorfor er fornyelsen utelukket fra troens rettferdighet?**

I "RETTFERDIGGJØRELSENS SIRKEL" RÅR KRISTUS ALENE VED TRO ALENE.

Fil 3:7-9 - Men det som var en vinning for meg, anser jeg som tApg for Kristi skyld. Ja, alt anser jeg for tApg mot det som er så mye mer: Min Herres Kristi Jesu kunnskap. For hans skyld har jeg tapt alt og akter det for skrap, for at jeg skal vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen. **Rom 4:3** – Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet. **Mt 23:27** – Ve dere, skriftlærde og fariséere, som ligner hvitkalkede graver, som utvendig ser fine ut, men innvendig jer full av dødes ben og all slags urenhet.

Troen er aldri uten gode gjerninger. Troen har Kristus – Guds rettferdighet, gitt av nåde, men regnes troen til rettferdighet med forbehold om gjerninger, er det tale om vantro og ugudelige gjerninger.

Fornyselsen er aldri uten frifinnelsen (el tilgivelsen). Fornyselsen følger på frifinnelsen, lik frukten på treet (jf Rom 4:3 og 5:7). De må hverken sammenblandes, skilles eller fordeles over tid.

Anm. Ikke noe bibelsted sier at syndenes forlatelse gis med forbehold om fornyelse eller nådevirkninger i synderen.

Denne observasjon betyr ikke at vi underkjenner hva Guds ord lærer om den fornyelse eller helliggjørelse som Gud virker ved troen. Her gjelder det å holde fast ved den språkbruk som kjennetegner Guds åpenbaringsord. Hvis ikke blir evangeliet omdannet til en "ny lov", og frelsen til en lære om selvforbedring – med Guds hjelp.

Endringer i språkbruken fant sted tidlig i kirkens historie. Et filosofisk og allmenreligiøst nådebegrep fikk innpass i frelseslæren, om nåden som en forvandlende kraft, og frelsen forstått som en prosess. Ved inngangen til middelalderen var teologer flest fremmede for Guds nådige sinnelag (favor Dei), og fremmede for åpenbaringsordets rettsspråk på nådepaktens grunn. Denne fremmedgjørelse fikk omfattende følger for bibelbruken. Tekster om Guds nådige sinnelag (favor Dei) ble bortforklart, og etter hvert ble Skriftens ord og selvvitnesbyrd underkjent med tradisjonens tyngde.

Romerkirkens lære om «Skrift *og* Tradisjon» utelukker bekjennelse i nytestamentlig mening (homologi). Med denne lære har man utelukket seg selv fra en reformasjon i samsvar med den rett utlagte Skrift, gitt kirken fra dens Herre, Jesus Kristus.

Ved siden av evangeliet forstått som en ny lov er en annen fare under oppseiling - å bli okkupert av ”**menneskelige tradisjoner og verdens tenkemåte**”, Kol 2:8. Denne fare truer den bekjennende kirke fra mange hold: Den moderne økumenisme, forbrødring «på tilstrekkelig grunnlag» og nyreligiøsitet representert i parlamentariske kirkeorganisasjoner.

Til bibelstudium:

Rettferdiggjørelse (frifinnelse) *med forehold om gjerninger* vitner om uforstand, Rom 10:2f, Gal 1:6-10. Slike forkynnere er hunder, onde arbeidere, sønderskårne, Fil 3:2f. De omdanner kirkens tro til allmenreligion. Gal 3:3f. Rom 4:1ff og 8:5-14. Fil 3:4-11.

Med forbehold om gjerninger fornekter man Kristi forsoningsdød, Gal 2:21, er falt fra Kristus og nåden, Gal 5:4, og er under forbannelsen, Gal 1:8f, 3:10 (Mt 16:19).

Apostelen Paulus anvender den lære han har mottatt fra Jesus-tradisjonen. Se Jesu advarsel mot farisèernes lære, Mt 16:5-12, Jesu ve-rop, Mt 23:13-33, og Jesu oppgjør med farisèerne, Joh 8.

Fra bekjennelsesskriftene:

Vi må alltid **skjelne** mellom tro og kjærlighet, men aldri skille dem, Apol 4:141.

Rettferdiggjort ved troen har vi mottatt Den Hellige Ånd, og av troen kommer kjærligheten. Apol 4:122-129. Fra Luthers fortale til Romerbrevet, se FC SD 4:10.

Lik et godt tre bærer troen alltid gode frukter, CA 6:1. FC SD 3:24f, 32, jf 33-41.

Det er hele **hensikten** med rettferdigjørelsen ved tro, at vi - det vil si Den Hellige Ånd i oss - skal elske Gud og vår neste og gjøre gode gjerninger, samme 4:348-349.

Fullkommenheten for Gud er en evig rettferdighet i hjertet, CA 16:3. Den består i alvorlig guds frykt og en fast tro - at vi for Kristi skyld har en forsonet Gud, og - lik Abraham, David og Daniel - vente alt godt fra ham, enhver i sitt kall. Samme 28:49, Apol 16:9.

Fullkommenheten er der hvor omvendelsen og troen vokser samtidig, Apol 4:353.

De ti bud blir ikke holdt uten Kristus, men den tro som griper Kristus som vår mellommann, behager Gud, samme 270. Den som tror at jeg har en nådig Gud og behager ham for Kristi skyld, mottar Den Hellige Ånd. Han fornyer oss innenfra så vi *begynner* å holde loven, elske Gud og hans ord osv, samme 293. Jf 12:142, FC Ep 2:12.

Den evangeliske fullkommenhet *består ikke i overholdelse av menneskebud* om ting som kalles *adiàfora*, eller overleveringer bestemt av mennesker. I så fall ville mus-

limer kunne rose seg av evangelisk fullkommenhet. Apol 27:27. Den består heller ikke i å forlate eiendom og borgerlige plikter, CA 16:4, Apol 16:9, eller i sølibat og tigging, CA 28:50. Den evangeliske fattigdom forsaker gjerrighet og tillit til eiendom, Apol 17:45f.

Fullkommenhetens stand er Kristi kall - "følg meg", men kallet er ikke det samme for alle, Apol 27:45, 48. Vi skal vokse i tro og lydighet mot kallet. Ytre sett skal vi legge vinn på gode gjerninger og skjøtte vårt kall, CA 28:49, Apol 27:27. Eksempel: Skomakeren i Alexandria, Apol 27:38.

Det er *villfarelse* å tro at somme kan oppnå så stor fullkommenhet i dette liv, at de ikke kan synde, CA 33:8. Det samme er forestillingen at den som virkelig er gjenfødt, kan holde og oppfylle Guds lov i dette liv, FC Ep 12:25, SD 12:33.

579. Hva er avgjørende for Gud, når han regner troen til rettferdighet?

AVGJØRENDE FOR GUD ER **GUDS TRO** - DEN TRO SOM GUD SKAPER OG OPPHOLDER VED EVANGELIET OM FRIFINNELSEN PÅ GRUNN AV KRISTI LIDENDE LYDIGHET. GUD SKAPER AV INGENTING, FØRER OSS VED ORDET, OG BEVARER OSS **DER**.

Mk 16:16 - Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. 1 Tim 1:15 – Det er et troverditg ord, vel verdt å ta imot (4:9). **Fil 1:6** - han som har begynt en god gjerning i dere, vil fullføre den inntil Jesu Kristi dag (jf 3:4b-7). Ef 3:12 – i troen /.../ kan vi komme fram for Gud med tillit.

Sal 9:11 – De som kjenner ditt Navn, har tillit til deg. **40:5** – Salig er den mann som stoler på Herren (84:13, Ord 16:20). **Jer 17:7** – Velsignet er den mann som stoler på Herren og setter sin lit til ham. **Heb 11:11** – (Sara) stolte på at han som hadde gitt løftet, var trofast. 2 Kor 5:7 - Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse.

Med Kristus til gave, er vi Guds kjære barn, frelst av nåde for å tjene ham i Guds evige hellighet og rettferdighet (jf forkl 2 trosart).

Anm. Ved evangeliet skaper Den Hellige av ingenting den tro som stoler på Guds tilgivelse og rettferdig-erklæring. Rom 4:17, 24.

Et par **kortslutninger** eller misforståelser rammer bekjennelsestro lutherdom: Den ene sier: Er Jesus Herre, må den tilregnede rettferdighet *henge sammen med* den tilegnede rettferdighet i oss (E Kåsemann). - Den andre sier: Er den tilregnede rettferdighet frelsens årsak, blir ikke *den nye lydighet* tatt på alvor (se eget tema).

Saken gjelder den nytestamentlige tro, begrunnet i Kristi utleggelse av "Skriftene" og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære fra ham. Denne tro har fred med Gud *for at* vi – med Kristus til gave - skal gjøre gode gjerninger som Guds *kjære* barn.

Med lovens ord fører Gud oss til *sin egentlige gjerning* med evangeliet. Det gjør han for å bevare oss i troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld. Selv om Guds lov anklager, truer og fordømmer – og det med rette, har troen fred med Gud i Kristus Jesus. "Jakobs Gud er vår faste borg", Sal 46:8. "Det fins ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus", Rom 8:1.

Denne barnlige tillit er ikke blind. Troen er begrunnet i Skriftens vitnesbyrd om Guds forsoning med verden i Kristi død, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Den Hellige Ånd virker troen hos dem som hører Kristi ord (Rom 10:17). Og **der** bevarer Gud

sine, fri til å tjene ham og vår neste gjerninger som har hans ord og bud for seg (Joh 8:36, Ef 2:10).

Gudmennesket Jesus er i evighet "Guds Lam, uskyldig", og ved troen på Guds forsoning med verden lever vi i «evig rettferdighet, uskyldighet og salighet» (LK forkl 3 trosart).

580. Er Gud ensidig når han erklærer dem rettferdig som tror?

JA, GUD SKJE LOV! DET VAR IKKE FARISEEREN, MEN TOLLEREN SOM GIKK HJEM ERKLÆRT RETTFERDIG FOR GUD.

Lk 18:14 - Jeg sier dere: Han gikk hjem erklært rettferdig, i motsetning til den andre. **18:27** - Det som er umulig for mennesker, er mulig for Gud. **19:10** - Menneskesønnen er kommet for å oppsøke og frelse det som var forlatt. **Mt 9:12** - Vær ved godt mot, mitt barn, dine synder er forlatt! **Ef 2:1, 4f, 8f** – Også dere var døde ved deres overtredelser og synder. /.../ Men Gud, som er rik på barmhjertighet, har for den store kjærlighets skyld som han ar elsket oss med, gjort oss som var døde ved overtredelsene levende med Kristus. Av nåde er dere frelst /.../ ved tro, og det ikke av dere selv, Guds gave er det, ikke av gjerninger, for at ingen skal rose seg selv. **Tit 3:5** – han frelste oss, ikke for de gjerningers skyld som vi hadde gjort i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet, ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. . Fil 3:6-9 .

Fariséeren betraktet sitt ulastelige levnet og roste seg av Guds helliggjørende gaver. At Gud er nådig for sin egen skyld, var for ham en fremmed tanke. Hva fariséeren ikke visste, var tollerens eneste håp: Guds godhet for sin egen skyld, slik han har lovet (jf bønnen direkte oversatt: nådestol meg!).

I Bibelen fins ingen oppfordring til å utfylle Guds tilgivelse med iboende rettferdighet. Den som Gud erklærer rettferdig, **er** rettferdig for ham. Frifinnelsens *årsak* er "utenfor oss", og ikke Kristi virksomme nærvær i våre liv. Vi øver denne tro på frifinnelsens årsak når vi gjør gjerninger som har Guds bud for seg.

Bibelsens evangelium er det evige evangelium, åpenbart i Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse. (Åp 3:14, 14:6).

Troen på Guds nådige rettferdighet for Kristi skyld er ikke ett av flere synspunkter (aspekter), men *Abrahams tro - den bibelske tro på Guds frelsesløfte, oppfylt i Kristus Jesus*.

Det er kirkeødeleggende når mennesker lar fornyelsen (den tilegnede el iboende rettferdighet) høre med til frelsens grunn og årsak (Gal 1:8, 5:3f). Denne sammenblanding eller sidestilling vitner om kjødelig trang til sammenfattende konklusjoner. Karakteristisk er den fortielse eller reservasjon som rammer den tilregnede rettferdighet på bekostning av Skriftens ord og vitnesbyrd.

Det apostoliske alternativ er fornyet lydighet mot den rett utlagte Bibel fra dens Herre, Kristus Jesus. Han er Læreren - kirkens lærer. Troens lydighet kjennes på bekjennelse i nytestamentlig mening (homologi). Den medfører alltid etterfølgernes kamp for den himmelske lære. Mt 16, Joh 7-8. 1 Kor 2:4f, 2 Kor 6:6f, 1 Tess 1:5f, 2:13f, Åp 14:4b-5.

Om veiskillet i rettferdiggjørelsen

581. * Hvor skilles veiene i læren om rettferdiggjørelsen?

SVAR: I SPØRSMÅLET OM ÅRSAKEN OG MIDLET TIL TROENS RETTFERDIGHET.

Lk 12:1 - *Ta dere i vare for fariséernes lære, som er hykleri!* (1 Kor 5:6, Gal 5:9)

Eksempel: Pauli ord om sin rettferdighet, 1 Kor 4:4, Fil 3:8f.

Til bibelstudium:

Skriften er en lukket bok for dem som forneker dens lære om rettferdiggjørelsen ved tro, av nåde, for Kristi skyld. Apg 10:43, 1 Kor 2:2, Joh 5:39.

Regelen gjelder: Uten den frelsende tro – utenfor Guds kirke. Gal 3:10, 5:4, Rom 11:6.

Fra bekjennelsesskriftene. Om skilletts betydning:

"Fra denne artikkel kan man ikke vike eller gi etter, om så himmel og jord og det som ellers ikke vil bestå, styrtet sammen. For det "er intet annet navn, som vi kan bli salige ved, sier St Peter Apg 4 (12). "Og ved hans sår har vi fått legedom" (Jes 53:5). Og av denne artikkelen avhenger alt det som vi lever og lærer mot paven, djevelen og verden. Dette må vi være fullvisse om og ikke tvile. Ellers er alt tapt og paven, djevelen og alt som er mot oss, beholder seieren og får rett" (SA B 1:5).

Alt hva vi ellers lærer om Loven, helliggjørelsen, gode gjerninger og annet, tjener enten til å underbygge læren om rettferdiggjørelsen, eller kommer som følge av rettferdiggjørelse ved tro uten gjerninger. *"Den som nå vet at han ved Kristus har en nådig Fader, han kjenner i sannhet Gud, han vet at Gud har omsorg for ham, kan kalle på ham og er, kort sagt, ikke uten Gud, slik som hedningene", CA 20:24.*

Martin Chemnitz: *"Dette ene lærestykke fremfor alt skiller kirken fra alle øvrige mennesker og deres overtro. Ja, dette stykke er liksom hele den kristne læres og religions høyborg og hovedfeste. Om dette punkt fordunkles, forvrenses eller omstyrtes, er det umulig å bevare lærens rent i andre stykker" (Loci II, 545f).*

582. * Hva kjennetegner avvikene fra den nytestamentlige tro?

AVVIKENE FORKYNNER FRELSEN **SOM OM** DEN HAR FUNNET STED, OG **SOM OM** VI HAR MED DEN LEVENDE GUD Å GJØRE.

En variant vil ta Guds hellighet på alvor. Man nærmer seg Gud med Kristus som det fullkomne offer - som Gud krever (Heb 9:22). Likevel tar man ikke på alvor at Gud i Kristus er en forsonet Gud, og at Kristus i kraft av sin lydighet er rettferdiggjort i alles sted. Man underkjenner Mellommannens person og verk ved å frembære hans legeme og blod som et ublodig offer stadig på nytt. Men Kristus har ikke innstiftet noe offerprestembete.

En annen variant vil ta Guds kjærlighet på alvor. Man avskriver Guds nidkjærhet til fordel for et gudsbilde som alltid står med åpne faderarmer og venter på vår sympati. Da tas ikke syndenes forlatelse på alvor, for man tar

ikke Guds hellighet og lov på alvor, som krever at Kristus **måtte** lide og dø (Lk 24:25f, 44-47). Men er Kristus redusert til en martyr blant mange, er Guds kjærlighet selvsagt, Ord og Sakrament forvrenget, prekenen temmelig uinteressant og messen et terapeutisk velferdstilbud blant flere.

Anm. Begge varianter gjør troen til kvalifikasjon og pressorgan overfor Gud, som om Gud skylder å reagere med nådevirkninger (inngytt nåde).

Med fromhetsytringer blir Guds forsoningsverk *supplert* med anger, kjærlighet, bønn, beredelse og formildende omstendigheter. Guds frie nåde blir til *betinget* nåde, og syndenes forlatelse reservert for de kvalifiserte.

Den *moderate* variant sidestiller el sammenblander fornyelsen og frifinnelsen (Romerkirken, moderne lutherdom, evangelikal protestantisme o a).

Den *radikale* variant løper linen ut og forkynner Guds nåde med forbehold om *synlige* nådevirkninger, med påstand om at de er evangeliets "kjerne" (såkalte trosbevegelser).

Begge varianter underkjenner Guds universelle nåde, og dermed evangeliets allmengylighet. Men er ikke Kristus midleren i Guds gjeløsningsverk, må man også underkjenne hans midlergjerning i Guds skaperverk. Guds tilgivende nåde forkynt med forbehold tillegger åpenbaringsordets Gud egenskaper som han ikke har, og åpner for konsekvensteologi i mange retninger.

Fra bekjennesskriftene: De "gjemmer Ham atter i graven", Apol 4:81.

583. Hvilke følger har avvikene for forkynnelsen?

GUDS FRIE, UBETINGEDE NÅDE FORSTUMMER OG DÅPENS RETTE BRUK OPPHØRER..

Gal 2:21b - Om det fins rettferdighet ved loven, da er Kristus død forgjeves. **5:1, 4** - Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast og la dere ikke på nytt bli fanget under trelldomsåk. /.../ Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere har falt ut av nåden. **Rom 3:23** – Alle /.../ blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjeløsningsen i Kristus Jesus. **Ef 2:4f** – Gud, som er rik på miskunn, har for den store kjærlighets skyld som han har elsket oss med, gjort oss som var døde ved overtredelsene, levende med Kristus. Av nåde er dere frelst.

Uten Guds tilgivelse for Kristi skyld, gjenstår den loviske sjelesorg. Resultatet er den egenrettferdiges omvendelse, så gjennomsyret av mistillit til Guds *frie* nåde, og av tiltro til egne eller andres tanker, ord og gjerninger.

Anm. Lovens vilkår er lydighet: Gjør så og så, eller bli slik og slik, så skal du leve. Om du angreer nok, om du elsker Jesus nok, om du bøyer kne for Jesus, eller gjør så og så, så vil Gud forbarme seg over deg. Men Jesus sa til synderinnen, **Lk 7:48** - Dine synder er forlatt.

Det ubetingede nådetilsagn er alternativet til alle former for lovisk forkynnelse og sjelesorg. Begrunnelsen er Guds forsoning med verden, eller Guds rettferdiggjørelse av hele den falne verden i Kristi død. Denne hendelse har Gud stadfestet da han reiste Kristus opp fra de døde. En *forsonet* Gud meddeler oss frifinnelsen ved evangeliet. Troen anvender frifinnelsen og fanger går ut i Guds barns fullkomne frihet under Kristi herredømme. ”Får Sønnen frigjort dere, blir dere virkelig fri”, Joh 8:36. Lk 4:18, Gal 5:1.

Med evangeliet og sakramentene som midler, blir Guds rettferdighet i Kristus Jesus forkynt for alle med formaningen vende om til Gud, og meddelt den enkelte i dåpen, og stadfestet i det private skriftemål. Derfor må absolusjonsordene være i samsvar med Jesu fullmaktsord og lyde: ”Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv” (Joh 20:23).

584. * **Gi eksempler på ”et annet evangelium” (Gal 1:9).**

Eksempel 1: Forsoneren Kristus har skaffet oss en forvandlingsnåde, altså må det være tale om inngytt nåde over alt hvor vi i Bibelen leser om rettferdiggjørelse ved tro.

Eksempel 2: Kristi frelsesverk gjelder dem som Gud har forutbestemt til frelse, altså må bibelsteder om forsoningen og alles rettferdiggjørelse i Kristus sikte til forutbestemmelsen.

Eksempel 3: Frelsen gis umiddelbart i en mystisk-religiøs opplevelse, altså kan ikke bibelsteder om rettferdiggjørelse ved tro sikte til frelsen mottatt i dåpen, men til ”Jesus i hjertet”.

Anm. Når troen fungerer som et adgangs- og pressorgan overfor Gud, agerer mennesker *som om* Gud er døråpner til lykke, helbred og fremgang, og *som om* Gud må utfylle sitt frelsesverk med de bønnesvar vi ber om.

585. **Hvorfor må vi holde fast ved læren rettferdiggjørelsen ved tro?**

DEN RETTFERDIGHET SOM GUD ÅPENBARER VED EVANGELIET, MARKERER GRENSEN OVERFOR LOVRELIGIONENE OG ALLE SOM SØKER LIVETS MENING OG MÅL I GJERNINGER.

Sal 115:1 – Ikke oss, Herre, ikke oss, men gi ditt hellige NAVN ære, for du er god og trofast. **Apg 4:12** – Det fins ikke frelse i noen annen, for det er ikke gitt menneskene noe annet navn under himmelen ved hvilket vi skal bli frelst. **Gal 5:4** – Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere er falt ut av nåden. **Mt 9:2** – Da Jesus så dere tro, sa han til den lamme: ”Vær frimodig, mitt barn, dine synder er forlatt.”

Selv om mennesker tilber en Gud de forestiller seg, kjenner de ham ikke. De vet ikke hvordan han forholder seg til dem. Angst og uvisshet er grunnstemningen i deres religion.

586. **Altså: Hvordan blir jeg salig?**

MIN RETTFERDIGHET FOR GUD ER GUDS ENBÅRNE SØNN I SIN LIDELSE, DØD OG OPPSTANDELSE. HANS LIDELSE ER OGSÅ MIN LIDELSE, HANS DØD ER OGSÅ MIN DØD, OG HANS OPPSTANDELSE ER OGSÅ MIN OPPSTANDELSE.

HAN BLE OPPREIST FRA DE DØDE, RETTFERDIGGJORT I ALLES STED, OG DØPT TIL HANS DØD, FORSAKER JEG DJEVELENS GJERNINGER, OG OPPSTÅR DAGLIG VED TROEN PÅ HAM OG LEVER DET NYE LIVET UNDER HANS EVIGE HERREDØMME.

Jes 64:5 – Vi blev som den urene alle sammen, og all vår rettferdighet som et urent klesplagg. **53:5, 11** – han er såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom. /.../ derved at de kjenner ham, skal Den Rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære.

Rom 5:19 – Liksom de mange kom til å stå som syndere ved et eneste menneskes ulydighet, så skulle de mange stå som rettferdige på grunn av den enes lydighet. **10:4** – Lovens siktemål er Kristus til rettferdighet for hver den som tror.

Illustrasjon: Rom 3-4.

Anm. Jak 2:17-26 handler ikke om hvordan vi blir rettferdige for Gud. Teksten handler om livets vitnesbyrd i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Gud ser troen i mennesket. Gjeringene kan andre se.

Del 4: ÅNDENS EMBETE – DET GEISTLIGE EMBETE

Om apostlenes etterfølgere i det hellige prekenembetet

Den oppstandne Kristus er kilden til prekenembetets oppdrag og fullmakter i kirken. Joh 20:22f, Lk 24:47. Jf Apg 2:38, 13:38, 17:10 osv.

Til forhistorien hører Jesu utvelgelse og kall til «de tolv». Dem gav han fullmakt til å bruke «himmelrikets nøkler», gitt til Jesu Kristi kirke på jorden. Gjennom aposteltiden fremstod apostlene med sine *aposteldisipler* som en egen gruppering i Guds folk, hvor alle kristne er kalt til å forkynne Guds veldige gjerninger, enhver i sitt kall. Mt 16:19, 1 Pet 2:9.

Læren om prekenembetet i kirken *hører sammen med læren om rettferdiggjørelsen ved tro* (CA 4 og 5). Det geistlige embete – Åndens embete - er syndsforlatelsens og «forsoningens embete», 2 Kor 5:18, jf 2 Kor 3). Dets *mål og mening er Den Hellige Ånds helliggjørende gjerning i omfattende mening*. Med Guds evangelium - som høres og ses, skaper han og bevarer den frelsende tro og begynner gjenreisningen av det tapte gudsbilde i de troendes liv. Det gjør han med fullendelsen for øye, når han på den ytterste dag oppvekker de døde og «gir alle som atror på Kristus et evig liv» (forkl LK). Da blir *hensikten* med prekenembetet oppfylt. I nåtid blir *meningen* med prekenembetet oppfylt i nådemidlenes rette bruk, som Kristi medarbeidere forvalter i menighetene på troskapens vilkår. Rom 10:14ff, 1 Kor 4:1f, 2 Kor 3:4-13 osv. Overdragelsen av prekenembetet ved kall og vigsel forutsetter nådemidlenes rette bruk i et ordnet gudstjenestefellesskap,

Ved dåpen og troen har alle kristne rett til å kalle og avsette prester/pastorer (kallsretten). Bare villfarelse kan begrunne tApg av presterrettighetene. Når kirken kaller og innvier

skikkede *menn* til denne tjeneste, er det Kristus som kaller og innvier dem (jf pastoralbrevene). *Kallet gjelder en livslang tjeneste* i utholdende trofasthet med Herrens apostler som forbilder (Mt 10:22). Vigselen stadfester kallet. Denne forskjellsbehandling bevitner Guds gode skapervilje for mann og kvinne i hvert deres kall.

Alle kristne skylder å be for sine prester, akte dem høyt for embetets skyld og bidra til å sikre deres livsopphold. De er også skyldige til å våke over deres gjerning og gripe inn mot feilgrep og misbruk.

Såkalt «lekmannsforkynnelse» er Nytestamentet fremmed, og likeså for den evangelisk-lutherske kirke. Denne uorden overvinnes ved kall og vigsel av predikanter uten ansvar for sakramentforvaltningen. Vi lærer at «i kirken bør ingen lære offentlig eller forvalte sakramentene uten at han er rettelig kalt», CA 14.

Når lekfolk leder samlinger for barn og ungdom, eller arbeider som lærere i kirkeskoler, da hjelper de foreldrene i den kristne oppseding (Ef 6:4, 2 Tim 1:5). De er foreldrenes forlengede arm og til stor hjelp for presten i det offentlige prekenembete. Tilsynsansvaret for slike virksomheter påhviler presten i menigheten.

Menighetens sendelse omfatter samarbeidet mellom prest og menighetslem om forkynnelsen og sakramentforvaltningen. Denne samhørighet er en guddommelig innstiftelse. Den består derfor til dagens ende (Mt 28:20). Det fremgår av Nytestamentet. Apostlenes gjerning fortsetter gjennom deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Derfor bekjenner vi: «*Vi har en sikker lære, at prekenembetet kommer av apostlenes felles kall*» (Traktaten om Pavens makt og overhøyhet, 10. BS s 474, 10 e tysk tekst. Stadfester CA 5).

En menighet har en begrenset frihet til å utforme prestens plikter og rettigheter alt etter arbeidsoppgaver, slik det fremgår av ulike benevnelser i aposteltiden (apostler, profeter, evangelister, eldste, hyrder og lærere). En prest (el pastor) er uansett arbeidsområde betrodd hele prekenembetet.

Apostlenes arbeid bestod for det meste av forkynnelse og undervisning. En prest er det guddommelige Ordets tjener (Verbum Divini Minister). «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). Dette Jesus-ord gjelder hans trofaste delegater: De formidler Kristi ord og sakrament på Kristi vegne og i Kristi sted (Apol 7/8:28). Men uten preken og undervisning forfaller sakramentbruken til tomme seremonier.

Den Oppstandnes innstiftelser, oppdrag og fullmakter gjør prekenembetet unikt. Vi ser ham ikke direkte, men hører og ser ham indirekt gjennom de handlinger han innstiftet for å være virksom med Den Hellige Ånd midt iblant oss.

Til bibelstudium:

Mt 16:19. Joh 20:21-23. Mt 28:19f. Rom 10:15, 17. Lk 10:16, 1 Kor 4:1f. Apg 20:24, 28. 2 Tim 4:2, 5.

1 Pet 2:9. 1 Kor 12:28f.

1 Tim 2:12, 1 Kor 14:37f, 15:1f. Mt 7:15.

1 Tim 5:17f. Kol 4:3f. Heb 13:7

587. * Hva er "prekenembetet"?

PREKENEMBETET ER TJENESTEN MED ORDET OG UTDELINGEN AV SAKRAMENTENE TIL ANDRE (APOL 13:7). DA ER DEN OPPSTANDNE KRISTUS MIDTPUNKTET I DEN FORSAMLEDE MENIGHET, VIRKSOMT MED DEN HELLIGE ÅND.

Joh 20:21f – "Liksom Faderen har utsendt meg, sender også jeg dere." Da han hadde sagt dette, åndet han på dem og sa til dem: "Ta imot Den Hellige Ånd! De

som dere forlater syndene, er forlatt. De som dere binderr i syndene, er bundet.”

1 Kor 4:1f – vi (Paulus og Sostenes) er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysterier/sakramenter). For øvrig venter man seg ikke annet av forvaltere, enn at de må vise seg tro. (Jf Joh 17:18. Mt 28:19, Apg 26:17, Ef 6:20.)

1 Tim 4:14 – Forsøm ikke den nådegave som er i deg og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse. **5:22a** - Legg ikke hendene på noen for tidlig. **2 Tim 1:6** – La den Guds nådegave atter flamme opp, som er i deg ved min håndspåleggelse. (Jf 1 Tim 1:18, 2 Tim 2:2. Apg 14:23, trolig en velsignelsehandling til en bestemt oppgave.)

I aposteltiden var prekenembetet en kjensgjerning. I Nytestamentet er det hverken diskutert eller definert, men skiller seg ut med en avgrenset gruppering. Kriteriene er følgende:

- Embetsutøverens autoritative posisjon overfor menigheten, akseptert av menigheten, og forutsigbar og varig.
- Innsettelsesrituale med håndspåleggelse. **Anbefalingsbrev legitimerer innsettelsen. Den er av kirkerettslig art, begrunner embetsutøverens posisjon og medfører rettssikkerhet i form av lønn og andre ytelser.**
- Tittelbruken i en sendebudsrekke gjenspeiler underordningen i kirken som kristokrati. **Apostelen Paulus anbefalte skikkede menn og støttet dem. Apostelens nærmeste medarbeidere var apostelens delegater.**
- Formidling av Kristi lære fra Faderen. **Kristus overga læren til sine utvalgte apostler og utrustet dem med Den Hellige Ånd til å gi læren videre til kirken. Dåps- og læreoppdraget fortsetter ved apostlenes etterfølgere (Mt 28:19f). Også de er Kristi delegater, med oppdrag og fullmakter fra ham til å forkynne offentlig og forvalte sakramentene i Kristi sted. Den trofaste læreformidling i ord og handling bevarer Guds kirkes grunnvoll hel og uskadet, og er det nødvendige vilkår for Kristi virksomme nærvær i menighetens gudstjeneste. Ef 2:19, Lk 10:16, Mt 28:20, 2 Kor 5:19f, osv.**

Anm 1. Apostolatets mandat og fullmakter.

I **Apostlenes gjerninger** er evangeliets utbredelse til hedningefolkene forankret i apostolatets mandat og fullmakter (Mt 10, 28:19f, Lk 24:44-ff, Apg 1:2f).

Apostelbrevene gir innsyn i *apostlenes kirkegrunnleggende undervisning og virksomhet*. Følgelig gis lite informasjon om andre embetsutøvere. Henvisninger til brev, besøk og utsendinger (delegater, 1 Kor 4:17) gjenspeiler to ting: (1) Apostelens *ansvar* for de menigheter som var frukten av hans arbeid, og (2) *kontinuiteten* i embetsutøvernes virksomhet gjennom aposteltiden. Filippi-menigheten var et ordnet fellesskap med *biskop og diakon*, iallfall siden 50-tallet, Fil 1:1.

Se 1 Tess 5:12, Gal 6:6. 1 Kor 12:28, 16:15f, Rom 16:1f. Apg 14:23, 20:28. 1 Pet 5:1-4. Sendebrevene Åp 2-3, adressert til «menighetsengelen» (el biskopen) i vedkommende menighet.

Pastoralbrevenes forskrifter - adressert til aposteldisipler, gjenspeiler farvel-situasjonen, da menighetene skulle forberedes til tiden uten apostlenes personlige lederskap. 2 Tim 4:6-8. Det sentrale motiv er *kontinuitet* i læren, gitt fra begynnelsen.

"De apostoliske fedre" stadfester kontinuiteten gjennom aposteltiden (og avslører spekulative kirkebilder og embetsbegrep). **1 Klemensbrev 42: 4f** – (*Kristi apostler*) *innsatte dem som først ble vunnet til biskoper og diakoner for dem som skulle komme til tro, etter at de første hadde prøvet dem ved Ånden. Og dette var ikke noe nytt. Mange år før var det jo skrevet om biskoper og diakoner. /.../ "jeg vil innsette deres biskoper i rettferdighet og deres diakoner i tro"* (Jes 60:17 = Septuaginta). **Samme 44:1f** – *apostlene våre visste ved vår Herre Jesus Kristus at det ville bli strid om bispeembetet. Siden de hadde fått full kunnskap om dette på forhånd, innsatte de derfor /.../ Deretter ga de en forordning om at hvis disse skulle dø, skulle andre prøve menn overta deres tjeneste.*

Anm 2. Håndspåleggelse.

Kristus har ikke gitt noen befaling om bruk av håndspåleggelse sammen med absolusjon, dåp og nattverd. Selv brukte han håndspåleggelse når han velsignet mennesker legemlig eller åndelig. Apostlene fortsatte denne bruk, som ble regnet blant kristen elementærkunnskap, Heb 6:1f.

Håndspåleggelse er nevnt 14 ganger i NT (Mt 9:18, 19:13, Mk 6:5, 7:32, 16:18, Lk 4:40, Apg 6:6, 8:18, 9:12, 19:11, 20:10, 1 Tim 4:14, 5:22, 2 Tim 1:6). Den ble brukt ved alle slags velsignelser - når et menneske ble forkynt, stadfestet i eller tilsagt Guds nåde, når man helbredet syke med Guds kraft, når man skilte ut og innviet apostlenes etterfølgere i prekenembetet eller til andre faste tjenester i menighetene, når man meddelte avløsningen, når man ba om Den Hellige Ånds gave til et menneske, osv. (Saarnivaara 1971, n 1, 47f.)

Til bibelstudium:

Forutsetningen for å kunne utøve prekenembetet er et ordnet nådemiddelfelleskap, 1 Tim 3:5, Apg 20:28, 31, 1 Pet 5:3.

Foruten «forsoningens embete», er prekenembetet kalt "*Åndens embete*" (2 Kor 3:8) og "*rettferdighetens embete*" (v 9), som Gud har opprettet for å virke troen i dem som hører evangeliet (1 Kor 3:4-8).

To benevnelser har sin bakgrunn i nytestamentlig språkbruk:

(1) "*det geistlige embete*" (geistlig = åndelig), som sikter til «Åndens embete», og

(2) "*den geistlige stand*", som sikter til utskillelse og innsettelse. Årsaken er hverken personlige egenskaper eller en sosial teori, men Guds kall ved menighetens kall. Det er tale om skikkede menn til Guds «*medarbeidere*» (1 Kor 1:17, 4:1f, Ef 4:11, jf Mt 10).

588. **Hvilke navn ble brukt om apostlenes etterfølgere i aposteltiden?**

SVAR: BISKOPER/PRESTER BLE OGSÅ KALT HYRDER (PASTORER), LÆRERE, FORSTANDERE, ELLER KRISTI TJENERE, SENDEBUD I KRISTI STED, GUDS MEDARBEIDERE, FORVALTERE AV GUDS HEMMELIGHETER OSV.

Ef 4:11 – Han har også gitt oss noen til apostler /.../ andre til hyrder og lærere /.../ til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse. **2 Kor 5:20** – I Kristi sted er vi altså sendebud, så Gud formaner ved oss. **1 Tess 5:12** – de som er deres forstandere i Herren og formaner dere (å v forstander - den som forestår, står i

spissen for). **1 Tim 5:17a** – De prester som er gode forstandere, er dobbel ære verdt, især de som arbeider med Ordet og læren. **1 Pet 5:1-3** – Prestene hos dere formaner jeg, som selv er prest og vitne til Kristi lidelser, og som også har del i den herlighet som skal åpenbares: Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil, ikke av skammelig vinningslyst, men med villig hjerte. Vær ikke herrer over dem som er blitt dere til del, men vær eksempler for hjorden! 1 Kor 4:1, Åp 1:20b.

Titlene viser til en bestemt gruppering like fra Jesu virksomhet (Mt 10:16, 18, 26). Varierende og billedrike titler gjenspeiler differensiering mellom posisjoner og ansvarsområder. Oppdrag og fullmakter er uavhengig av entydig tittelbruk.

Anm 1. Bibeloversettelser som oversetter episkopos med «tilsynsmann» istedenfor biskop, og presbyter med «eldste» istedenfor prest har tilpasset oversettelsen til menighetsordningen i reformerte tradisjoner siden Calvin.

Anm 2. Det beror på en feilslutning når varierende tittelbruk tjener som argument for *det abstrakt-funksjonelle embete* (lavkirkelighet). Kirkens Herre har ikke gitt kristne mandat til å oppdele og utforme embetet etter eget skjønn, som om det handler om tillitsverv på omgang alt etter behov og nytte. Denne tankegang er Nytestamentet fremmed (og likeså for «de apostoliske fedre» - skrifter fra ca år 90 til ca 130).

Ved siden av menighetsprestene fantes *prester med spesialoppdrag*, t eks evangelist, uten at nærmere beskrivelse er gitt. **Didaché** (ca år 70-90) har forskrifter om omreisende lærere, apostler (misjonærer) og profeter (forkynnere), og likeså for valg av *biskoper og diakoner* (kApg 11 og 15). "Biskop" kan her være en menighetsprest eller lederen for et prestekollegium.

Biskop **Ignatius** sier om *diakonene* at de er betrodd "Jesu Kristi tjeneste" (Magn 6:1, jf Kristus som diakon). De er diakoner "etter Guds vilje", og utgjør en egen gruppe ved siden av menighetens biskop (el sogneprest) og presbyterium (el prester). Prestekollegiet utgjør "en verdig sammenflettet krans" (samme 13:1). Lik biskopen og prestene, er også diakonene "innsatt slik Kristus har ment" (Filad, hilsenen). En diakon skulle være menighetens utsending til Antiokia-menigheten for å prise Navnet (samme 10). To diakoner hjalp Ignatius under reisen til Rom (samme 11), og han kaller dem "Kristi Guds tjenere" og sine etterfølgere for Guds skyld (Smyr 10), og "mine medtjenere" (samme 12).

Biskop **Polykarp** formante *diakonene* til et uklanderlig liv, "som tjenere for Gud og Kristus, og ikke for mennesker". Diakonene skal være ordholdne, avholdende i alle ting, barmhjertige, omsorgsfulle og leve etter Herrens sannhet. Motivering: "Han ble en diakon for alle". (Polyk 5)

De apostoliske fedre bekrefter diakonatet som *et arbeidsfelt for lekfolk i hjelpetjenester* alt etter menighetens behov. Vi merker diakonatets *utspring i menighetens felles gudstjeneste*, og knyttet til embetsutøvernes forvaltning av Guds mysterier (her liturgiske handlinger som formidler frelsen). Diakonaten forebygger *avsporinger* i læren om prestens (pastors) oppdrag og fullmakter som Kristi delegat i menigheten..

Til bibelstudium:

1 Kor 3:9, Ef 4:11. Apg 20:17 (eldste = presbyter/prest) og v 28. 1 Kor 4:1, 2 Kor 5: 20, osv.

Fra bekjennelsesskriftene: (Hovedkilder: Sven-Olav Back, Joh R Stephenson.)

I bekjennelsesskriftene fra kirkens reformasjon varierer tittelbruken på nytestamentlig vis: Pastor, tjener (Ordets tjener), predikant, biskop, presbyter, lærer. Jf Tr 61-62, 65, 67, 72.

CA 5 (e tysk tekst): « For at vi skal komme til denne tro, er det innstiftet preken-embetet til å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Helligste Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld.» (Gal 5:14)

Konkordieboken i norsk oversettelse (år 1985) har oversatt det tyske "Amt" (embete) med "tjeneste", se s 31 n 1. Oversettelsen tilslører at man i aposteltiden kalte og innsatte skikkede menn i et *fast, varig og forutsigbart* embete (diakonia) som andre ikke har (CA 14). Jf den tendensiøse kommentaren i Die Bekenntnisschriften (2 oppl), s 58 n 1: „Luther verstand das Predigtamt nicht *klerikal*.“

Hadde pavens representanter oppfattet **CA 5** som uttrykk for et abstrakt-funksjonelt embete, ville de ha protestert heftig. Den latinske teksten med sitt *institutum est* forebygger denne misforståelse, og likeså art 14 og art 28:5f.

CA 14 (om kirkeregimentet – deb kirkelige myndighet) – «i kirken bær ingen lære offentlig eller forvalte sakramentene uten at han er rettelig kalt.»

CA 28:5 – «nøklemakaten eller bispemakten er ifølge evangeliet en makt eller befaling fra Gud om å forkynne evangeliet, tilgi og fastholde synder og forvalte sakramentene. For med denne befaling sender Kristus ut disiplene.» (Joh 20:21ff, Mk 16:15. Jf samme 28:21.)

Apol 13:10-13 – «Prester /.../ blir kalt til å forkynne evangeliet og til å dele ut sakramentene til folket. /.../ dersom ordinasjonen forstås om Ordets embete, har vi ikke noe imot å kalle den et sakrament, for Ordets embete har Guds bud og herlige løfter (Rom 1:16): «Evangeliet er Guds kraft til frelse for alle som tror.» /.../ For kirken har et påbud om å innsette prester, slik at vi bør være særlig takknemlig for dette, da vi ser at Gud godkjenner dette embete og er til stede i det.»

Apol 7/8:28 – «Kristus vitner: Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16). Når de fremholder Kristi ord, når de rekker fram sakramentene, rekker de dem fram i Kristi sted. Det lærer dette Kristi ord oss, for at vi ikke skal støte oss på tjenernes uverdighet.»

Tr 67-69 – hvor det er en sann kirke, må det nødvendigvis også være en fullmakt til å velge og innvie tjenere. Likesom en lekmann i nødsfall kan tilsi en annen avløsning og således bli hans tjener og hyrde. Således forteller Augustin en historie om to kristne på et skip. Den ene av dem dømte den andre som var en katøkumen. Og den nydømte tilsa den andre avløsningen. Hit hører de Jesu ord som bevitner at nøklene er gitt til menighetene og ikke bare til visse personer: «Der hvor to eller tre er samlet i mitt navn osv. /.../ kirken beholder retten til å velge og innvie sine tjenere. Hvis derfor biskopene enten blir vranglærere eller nekter å gi ordinasjon, tvinges menighetene, på grunnlag av guddommelig rett, til å sammenkalle pastorene sine for å innvie pastorer og tjenere. /.../ biskoper som lærer og forsværer ugudelig lære og ugudelige gudstjenester, skal være forbannet (Gal 1:7-9).

Tractatus bekrefter og utdyper hva CA sier om det evangeliske presteembete: Tr 10 (i Veit Dietrichs frie oversettelse til tysk, og uten innvendinger fra Melanchton's side): Vi har "en sikker lære, at *prekenembetet stammer fra apostlenes felles kall*".

Tr 26: De som er ordinert til prekenembetet, er Guds gaver til kirken.

Tr 31 (lat tekst) sier uttrykkelig: "*Kristus gav sine apostler kun åndelig makt, det vil si oppdraget (mandatum) å lære evangeliet, forkynne syndenes forlatelse, forvalte sakramentene og uten fysisk vold excommunicere de ugudelige.*"

Tr 60-62: "**Evangeliet gir dem som forestår menighetene, oppdraget å lære evangeliet, forlate synder, forvalte sakramentene og dertil domsrett, det vil si oppdraget å utelukke fra menighetens samfunn (utg: kommunion) dem som har begått åpenbare brudd, samt avløse dem som angrer. Og ifølge alles - endog våre motstanderes - bekjennelse, er det klart at denne makt - på grunn av guddommelig rett - er felles for alle som forestår menigheter, enten de bærer tittelen pastor, presbyter eller biskop. Derfor lærer Hieronymus klart at i de apostoliske brevene er alle de som forestår menigheter, både biskoper og presbytere.**" (Uth her. Ref Tit 1:5-7, 1 Pet 5:1, 2 Joh 1. Se hertil 1 Tim 4:14.)

Sitatene oppsummerer reformatorenes NT-lesning om saken, og underviser oss om våre åndelige fedre i frafallstider. Vi er den gamle kirke i skriftebunden tradisjon.

589. Hva er prekenembetets opphav, oppdrag og fullmakter?

1. PREKENEMBETETS **OPPHAV** ER FADERENS SENDELSE AV SØNNEN I JESU KRISTI SKIKKELSE.
2. DEN OPPSTANDNE KRISTUS GA SINE UTVALGTE APOSTLER **OPPDRAGET**: Å FORKYNNE I JESU NAVN OMVENDELSE OG SYNDENES FORLATELSE FOR ALLE FOLK (LK 24:47), OG MED DEN RETT UTLAGTE SKRIFT GI VIDERE TIL KIRKEN DEN HIMMELSKE LÆRE FRA FADEREN (MT 28:19F, 1 KOR 15:1-3).
3. APOSTLENE SØRGET FOR Å **INNSETTE** PRESTER TIL Å UTØVE PREKENEMBETET ETTER DEM. MENIGHETENE FORTSETTER Å KALLE OG INNSETTE SKIKKEDE MENN INNTIL DAGENES ENDE. PREKENEMBETET REKRUTTERER SEG SELV I GUDS KIRKEORDEN.

Joh 20:21f – (Jesus) "Liksom Faderen har utsendt meg, sender også jeg dere." Da han hadde sagt dette, åndet han på dem og sa til dem: "Ta imot Den Hellige Ånd!" (Jf 17:18. Mt 28:19, Apg 26:17, Ef 6:20.) **1 Kor 12:28a** – Gud har innsatt i kirken for det første noen til apostler, for det andre profeter, for det tredje lærere. **Ef 4:11** – (Kristus) har også gitt oss noen til apostler, andre til profeter, noen til evangelister, andre til hyrder og lærere. **Apg 20:28** – Gi akt på dere selv og på hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har innsatt dere til biskoper, til å være hyrder for Guds kirke.

1 Kor 4:1f – vi (Paulus og Sostenes) er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysterier/sakramenter). For øvrig venter man seg ikke annet av forvaltere, enn at de må vise seg tro. **2 Kor 5:20** – Vi er altså sendebud i Kristi sted, så Gud formaner ved oss.

Apg 14:23 – Etter at de hadde valgt ut prester for dem til hver menighet og forrettet bønn med faste, overga de dem til Herren, som de var kommet til tro på. **Tit 1:5** – Da jeg lot deg bli igjen på Kreta, var det for at du skulle ordne *det som ennå manglet*, og i hver by tilsette *prester i samsvar med det jeg har befalt deg*. (Til forutsetningen hører menighetsmøtets medvirkning, jf Apg 6:2-5, 2 Kor 8:19,

1 Tim 3:2, 2 Tim 2:2.) **1 Pet 5:1f** – Prestene hos dere formaner jeg som selv er prest /.../ Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil.

Den oppstandne Kristus innstiftet løse- og bindemaktens embete med befaling om å lære døpte å holde alle hans innstiftelser. Kirken har mottatt fra den Oppstandne Jesus det evangeliske presteembete med dets oppdrag og fullmakter. Det er unikt.

Prekenembetet er ikke avledet av de troendes prestedømme på dåpens grunn. Den treene Gud har innstiftet prekenembetet. Menighetens kallsrett beror på den guddommelige innstiftelse.

Kristi utvalgte apostler var *øyenvitner* til den oppstandne Kristus og mottok Guds kall *umiddelbart* fra ham. Deres embetsgjerning var av kirkegrunnleggende art. Derfor utrustet han dem på *Pinsedagen* med Den Hellige Ånd, mer andre kristne.

Apostlenes etterfølgere i prekenembetet mottar Guds kall *middelbart* – ved menighetens kall. Også presten er en *Kristi delegat*, utsendt av ham for å forkynne, formane og forvalte sakramentene under utøvelse av løse- og bindemakt *i Kristi sted*.

Anm. I Åpenbaringsboken er benevnelsen "engel" brukt om lederen for menighetens prestekollegium. Engel = budbærer med myndighet fra utsenderen. Jf apostel = utsending, delegat. I denne posisjon var Sønnen Faderens engel og apostel.

Benevnelsen markerer Guds perspektiv på sine medarbeidere i endetidens gudfolk. Lik Guds gode engler, er også "biskopen" (el sognepresten) Guds budbærer og menighetens vokter med myndighet fra Gud.

Til bibelstudium:

Befalingsord, gitt ved apostelen: Apg 14:23 og Tit 1:5.

Faderens innstiftelse: Heb 1:1f, Gal 1:15f.

Sønnens innstiftelse: Mt 10:1, 28:19. Mk 16:15. Lk 9:1f, 24:46-48. Joh 20:21-23. Apg 1:24-26, 22:6-15. - Jf Rom 10:13f, 1 Kor 1:17, 4:1-2. 2 Kor 5:20. Ef 4:11.

Åndens innstiftelse: Apg 20:28, 1 Kor 12:4-6.

Kravene til en prest/biskop gjelder en *guddommelig ordning* eller innstiftelse: 1 Tim 2-3 og Tit 1:5. Apg 20:28, 31. 1 Pet 5:1-4. Heb 13:17.

Steder som belyser embetets fremtreden gjennom kirkens historie:

1 Pet 5:1-4. 1 Kor 3:5ff, 4:1-3. 1 Joh 1:1-5. 2 Joh v 1 og 3. Hertil kommer pastorbrevene med apostelens formaninger til prestene Timoteus og Titus.

590. **Hva var apostlenes særlige posisjon, oppdrag og utrustning?**

DE HADDE KRISTI **UMIDDELBARE** KALL, VAR **ØYENVITNER** TIL DEN OPPSTANDNE KRISTUS, OG DERTIL **UTRUSTET** MED DEN HELLIGE ÅND TIL Å FORMIDLE LÆREN FRA KRISTUS OG GRUNNLEGGE KIRKEN PÅ DEN.

Joh 14:26 – Hjelperen, Den Hellige Ånd som Faderen skal sende i mitt navn, skal lære dere *alt* og minne dere om *alt* hva jeg har sagt dere. **16:13** – (sannhetens ånd skal) lede dere i hele sannheten. Han skal ikke tale av seg selv, men alt hva han hører, det skal han tale, og det kommende skal han forkynne for dere. **20:21-23** – ”Fred være med dere! Liksom Faderen har utsendt meg, sender også jeg dere.” /.../ ”Ta imot Den Hellige Ånd! De som dere forlater syndene, er forlatt. De som dere binder i syndene, er bundet.

1 Tim 1:11 – (Den sunne lære) i overensstemmelse med det evangelium om den salige Guds herlighet som er blitt meg betrodd. **2 Tim 1:11, 13f** – Det er for dets (evangeliets) skyld at jeg er blitt innsatt til predikant, apostel og lærer. /.../ Som mønster for en sunn forkynnelse, skal du holde fast ved det som du har hørt av meg, /.../ Ved Den Hellige Ånd som bor i oss, skal du bevare den fagre skatt som er blitt meg betrodd til deg. 1 Tim 3:15 5:22.

Utrustet med Den Hellige Ånd mer enn andre kristne, kunne apostlene gi videre *Kristi ord og lære* om sin person og sitt verk (1 Kor 15:3), og *stadfeste læren* med undergjerninger og tale på fremmede språk (Mk 16:17f). Herrens apostel opptrer som Kristi delegat. Apostelens lære har sin autoritet, kompetanse og gyldighet fra Kristus, og ikke i kraft av en ordning oppfunnet av mennesker (1 Kor 14:34-15:11).

Til bibelstudium:

Joh 14:26, 15:26f, 16:7-11. Apg 1:8, 26f.

Undergjerninger: Apg 2:43, 5:15f, 8:7, 16:18, 28:3-6, 8f. *Fremmede språk*: Apg 2:4, 11, 43.

”Apostlenes lære” var like fra begynnelsen den normerende norm for forkynnelse og undervisning i kirken, Apg 2:42, 2 Tim 1:13 (hypotyposis).

Apostelens fullmakter medførte forskrifter om gudstjenesteordninger og embetsutøvernes praksis, 1 Tim 2:1-3:16 (v 15 tema for hele avsnittet). Hertil kom kirketukt, 1 Tim 1:20.

Apostelen sørget for at skikkede menn ble innsatt i prekenembetet ved anbefaling, kall og ordinasjon med håndspåleggelse, 1 Tim 5:22. *Overdragelse med håndspåleggelse* meddelte Guds nådegave til å utføre embetet, 1 Tim 4:14, 2 Tim 1:6.

591. **Hvilken sammenheng er det mellom apostel og prest (pastor)?**

DET ER PRESTENS KALL I MENIGHETEN Å FORMIDLE APOSTLENES LÆRE FRA SKRIFTENS HERRE.

Mt 28:20 – Og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere... **Lk 10:16** – Den som hører dere, hører meg (Mt 10:40).

Det evangeliske presteembete er apostelembetets *fortsettelse* i menighetene. Hvor det skjer, er Kristus menighetens Hyrde og Lærer.

Anm. Kristus er kirkens Herre og ”hode”.

Sendelsesrekken Kristus - apostel – aposteldisippel – prest/biskop gjenspeiler kirkens *kristokratiske* struktur.

Etter apostlenes bortgang ble tittelbruken forenklet, slik skriftene fra *de apostoliske fedre* viser. I første generasjon etter aposteltiden skjedde en forenkling, slik de apostoliske fedre viser. *Den treleddede tittelbruken* biskop – prest – diakon stadfester sendelsesrekken fra begynnelsen og markerer embetsutøverens ansvarsområde og underordning i kirkens kristokratiske struktur.

Vi merker oss at underordning i denne sammenheng ikke handler om rang, men om *relasjoner mellom likemenn*. Alle er de tjenere underordnet Kristi kirkestyre med sitt ord, hver i sitt kall. Biskop og prest utøver hyrde- og læreembetet som forvaltere av Guds hemmeligheter. Diakonene hjelper dem og menigheten med ulike arbeidsoppgaver.

I vår del av kristenheten bruker vi titlene biskop, sogneprest, kapellan. (Finsk: kirkkoherra, avledet av sv kyrkoherde.) *Biskop* tilsvarer aposteldisippel, brukt om stiftsbiskop eller den åndelige leder for et bispedømme. *Sogneprest* tilsvarer lederen for et prestekollegium. *Kapellan*, oppr en prest som betjener et kapell, og ellers pålagt oppgaver uavhengig av sogneinndelingen (jf fengselsprest, sykehusprest, feltprest, osv). *Predikant*: En prest uten ansvar for sakramentforvaltningen. Jf «lekpredikant».

Til bibelstudium:

Aposteldisippel. Kunne opptre som apostelens delegat, med fullmakter til å iverksette apostelens forskrifter og formidle apostelens lære fra Herren. 1 Tim 5:19, Tit 1:5. 1 Tim 2:1-3:16 (NB 3:15). Senere overtok stiftsbiskoper aposteldisiplens oppgaver, foruten forkynnelse og undervisning – ordinere og øve kirketukt med løse- og bindemakten.

Biskop og prest. En menighet har flere prester, men én biskop. 1 Tim 3:2, jf f3:8, 5:17. - Liturgiske oppgaver: 1 Tim 3:5, 4:13, jf 1 Kor 4:1f. - Biskopen hengir seg til læren og undervisningen. 1 Tim 1:19, 3:2. Tit 2:15, 2 Tim 1:3 (norm), 3:14f. - En prest kan - i tillegg til lære og undervisning - ha andre oppgaver, 1 Tim 5:17.

En biskop/prest må ha innsikt i kirkens lære, mottatt fra Kristi apostler, 2 Tim 2:7f, 1 Tim 4:6. Han må være i stand til å forsvare læren, bekjempe villfarelser og avvise vranglærere, 1 Tim 4:7, 16, 6:20f, 2 Tim 2:14ff, Tit 1:9-12, 3:9-11,

592. * **Hvorfor er apostelens og prestens embetsgjerning av samme art?**

DEN OPPSTANDNE JESUS KRISTUS ER TIL STEDE I DEN FORSAMLEDE MENIGHET, VIRKSOM MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE, FORVALTET SLIK HAN HAR BEFALT.

1 Kor 3:5 – Hva er Apollos? Hva er Paulus? Tjener som hjalp dere til tro! Begge gjorde vi det Herren hadde satt oss til. **4:1f** – vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. For øvrig venter man ikke annet av forvaltere enn at man finner en slik en å være tro. **2 Kor 4:1f** - Da vi innehar dette embete ved den barmhjertighet vi har fått, mister vi ikke motet. Vi har frasagt oss alle skammelige snikveier. Vi bruker ikke listige metoder, og heller ikke forfalsker vi Guds ord, men legger sannheten åpent frem, og overfor Gud anbefaler vi oss til hvert menneskes samvittighet.

Til bibelstudium:

I forholdet til Kristus er prestene – lik apostlene - *Kristi tjenere, forvaltere og predikanter*, 1 Kor 4:1, Apollos medregnet, v 6. Lik apostlene, er menighetens pres-

ter/biskoper Kristi tjenere og medarbeidere, 1 Tim 4:6, Kol 4:7, Fil 2:25, 1 Pet 5:1, 2 Tess 1:1, 1 Kor 1:1, Jak 1:1.

I forholdet til menigheten er en prest – lik apostlene - kalt til hyrdeansvar etter Jesu forbilde, med ansvar for Ordets forkynnelse (Apg 20:28, 2 Tim 1:13, 4:5) og sakramentenes forvaltning i menigheten (Joh 21:15-17, Mt 28:18ff, Lk 22:19b. 1 Kor 11:24b og 25b).

Med hensyn til myndighet er en prest – lik apostlene - utrustet med *Guds fullmakter* til å forvalte evangeliet og sakramentene på Kristi vegne (2 Tim 1:6), ha tilsyn med menigheten (Apg 20:28, 1 Tim 1:3), utøve løse- og bindemakten (1 Kor 5, 2 Kor 7), pålegge kristne å vitne i all sin ferd om den gode Skaperen og avvise villfarelser (1 Tim 4:1-11), ordinere (1 Tim 4:14, 2 Tim 2:2, 1 Tim 3:1-7), lede (1 Tim 3:5, Tit 1:5, 1:7-9), å påminne om forbilder i Ordets etterfølgelse (Heb 13:7).

Fra bekjennelsesskriftene:

På grunn av menighetens kall, representerer ikke Ordets tjenere seg selv, men er uverdige tjenere i Kristi sted og, Apol 7/8:28, 47.

En prest plikter å samle menigheten om kirkens bekjennelse, og uten påtvungne forbehold bevitne Skriftens ord og selvvitnesbyrd i lære og praksis, FC SD 10:10.

Han plikter å utøve gudgitt myndighet uten hensyn til menneskers rang, posisjon eller overhøyhetskrav, men gjøre det i samsvar med det apostoliske ord, Tr 11 (1 Kor 3:4-8, 21-22. 1 Pet 5:3).

Kirken trues alltid av vranglærere, Apol 7/8:22. De er antikrister som man skal forlate, Apol 7/8:48, jf FC Ep 12:8, SD 12:35. Situasjonen i aposteltiden, FC Ep Kort sammenfatning 3.

I kirken vil det alltid finnes slike som lærer borgerlig rettferdighet og undertrykker troens rettferdighet, Apol 4:394.

Guds navn kan ikke bli misbrukt til noe verre enn til løgn og bedrag, SK De ti bud 41, og til denne misbruk hører vranglærernes bespottelse, samme 263. De skal man forlate, for de handler ikke lenger i Kristi sted, men er antikrister, Apol 8:48.

Denne verden anser gudfryktige prester og kristne for vranglærere, frafalne og opprørere, SK De ti bud , 262

593. * **Hvordan medvirker Kristi apostler i prestens embetsgjerning?**

SVAR: APOSTLENE MEDVIRKER NÅR PRESTER UTØVER LØSE- OG BINDEMAKTEN.

Lk 22:29f – Jeg overgir til dere et rike, liksom min Fader har overgitt det til meg, for at dere skal spise og drikke ved mitt bord i mitt rike og sitte på troner og dømme Israels tolv stammer. (Mt 19:28) **Mt 16:19** – Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler, og alt hva du binder på jorden skal være bundet i himmelen, og alt hva du løser på jorden, skal være løst i himmelen (18:18).

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. **2 Tim 2:22** – Hva du har hørt av meg i mange vitners nærvær, skal du overgi til betrodde mennesker, som skal være dugelige til også å undervise andre. **1 Pet 5:1f** – Prestene hos dere formaner jeg, som selv er prest og vitne til Kristi lidelses /.../ Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil. **Fil 2:29** – Ta imot ham i Herren med stor glede og akt høyt slike som han. Mt 28:20, Heb 13:17.

Til bibelstudium:

Kristi fullmakter. Alle dager utøver Kristus sin gjerning ved dem som trofast utøver hans fullmakter, Lk 12:42-44, Mt 28:19f, Joh 20:23. Jf Mt 19:25-28; 22:3f, 24:45f.

Pliktene og rettighetene. Pliktene skal utøves med Kristi dommergjerning før øyet, Heb 13:17, Apg 20:25-31, 1 Tim 3:2-7, og med de rettigheter som apostlene innskjerpet, 1 Tess 5:12f, Fil 2:29, 1 Kor 9:13f.

Innsettelsen. Herren innsatte Paulus umiddelbart til å være predikant, 2 Tim 1:11. Selv betrodde han embetet til andre, med befaling om å gi embetet videre til andre i sin tur, 1 Tim 5:22, 2 Tim 2:2, Tit 1:5.

Gud viser hyrdeomsorg ved prester og biskoper som fullfører sitt oppdrag og utøver sine fullmakter i Guds menigheter, 1 Pet 5:1-4. De formidler apostlenes lære fra Kristus og er likemenn i forvaltningen av evangeliet og sakramenter: Kol 4:7, Fil 2:25, 1 Kor 1:1, 4:1, Apg 20:24-28, 32. Kristi vilkår for sin hyrdeomsorg i menighetene er den trofaste undervisning, som lærer dømte å holde alle hans befalinger til kirken, Mt 28:20.

594. **Hva gjør forskjellen mellom prest og lekfolk?**

PRESTENS KALL GJØR FORSKJELLEN. LIK HERRENS APOSTLER, ER PRESTEN SENDT FOR Å UTFØRE ET BESTEMT OPPDRAG MED MYNDIGHET FRA GUD.

Mt 9:37f (-10:15) – Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens herre sende ut arbeidere for å høste inn grøden hans. **Heb 5:4** – Ingen tiltar seg denne verdighet selv, men han blir kalt av Gud, liksom Aron. **Rom 10:15a** – hvordan kan noen forkynne hvis de ikke er utsendt?

En prest har ved ordinasjonen mottatt Guds kall og fullmakter til å formidle apostelordets lære fra Skriftens Herre og forvalte sakramentene i den forsamlede menighet. Uten menighetens (el kirkens) kall, er han en inntrenger. Ingen har rett til å utøve prestegjeringen etter egen lyst eller trang.

Eksempler: *Priskilla og Akvila* tok Apollos hjem til seg og ga ham en grundigere fremstilling av "Guds vei" (Apg 18:26, jf 1 Pet 3:1f). - Det forventes av *eldre kvinner* at de er "lærere i det gode" (Tit 2:3).

1 Kor 14:16. Apostelen skjelner mellom prest og lekmann, og forventer at forskjellen gjøres synlig ved *plasseringen* under messen. Videre er det tale om den *takksigelsesbønn* (evkjaristibønn) som omslutter Herrens Nattverd. En av prestene fremsier takksigelser og Kristi ord over fremsatt brød og vin, hvorpå menigheten sluttet seg til med et "amen". Herrens Nattverd er ikke gitt til presten, men til menigheten. Dette forhold krever tolking, i tilfelle tilhørere ikke forstår prestens talespråk.

Til bibelstudium:

Mt 9:36-10:15 - Jesu utsendelse av de tolv til Israels folk.

Prestenes oppdrag og myndighet som apostlenes etterfølgere: Mt 28:20, 16:19, 18:18. Lk 10:16, Joh 20:23. Inntrenger, Joh 10:4, 8, 10.

595. Hva er prestens oppgave i menigheten?

PRESTENS GUDGITTE OPPDRAG OMFATTER FLERE GJØREMÅL:

- Å forkynne Kristi evangelium under avvisning av vrang lære.
- Å forvalte sakramentene.
- Å utøve nøklemakten offentlig.
- Å lede menighetens felles gudstjeneste.
- Å føre tilsyn med menighetens virksomhet.

Prekestol og nattverdbord representerer "Ord og Sakrament" i messen. De hører sammen liksom Kristi ord over fremsatt brød og vin.

596. Hvorfor har Gud opprettet prekenembetet i kirken?

"GUD VIL AT ALLE MENNESKER SKAL BLI FRELST OG KOMME TIL KUNNSKAP OM SANNHETEN" (1 TIM 2:4).

Jer 15:19 – hvis du skiller det edle ut fra det uedle, skal du være som min munn. De skal igjen vende om til deg, men du skal ikke vende om til dem. **Joh 17:3, 20, 26** – dette er det evige liv, at de kjenner deg, den ene sanne Gud, og ham du utsendte, Kristus Jesus. /.../ jeg ber /.../ også for dem som ved deres ord tror på meg. /.../ Jeg har gjort ditt navn kjent for dem og skal gjøre det kjent... **Mt 10:7, 40** – Dere skal gå og forkynne og si: Himmelriket er nær. /.../ Den som tar imot dere, tar imot meg, og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg. Lk 10:16. 1 Tess 1:9.

Apg 20:27 – Uten å holde noe tilbake, har jeg forkynt dere hele Guds rådslutning. **1 Kor 2:9** – Hva intet øye har sett og hva intet øre har hørt, og det som ikke er oppkommet i noe menneskehjerte, hva Gud har beredt for dem som elsker ham.

1 Kor 4:1, 15-17 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. /.../ så har dere likevel ikke mange fedre. Det er jo jeg (apostelen) som i Kristus Jesus har født dere ved evangeliet. Det er derfor jeg har sendt Timoteus til dere. /.../ Han skal minne dere om mine veier i Kristus Jesus, om hvordan jeg lærer overalt i hver menighet. **Joh 10:3, 5** – sauene hører hans røst /.../ en fremmed følger de ikke, men flyr bort fra ham.

Kristus lærer, forener og nærer sin kirkebrud, og verger henne med trofaste medarbeidere i deres gjerning (Ef 4:12). Med dem er han til stede i den forsamlede menighet. Med evangeliet og sakramentene som midler er virker Den Hellige Ånd troen, når tilhørere anvender på seg selv hva Gud har talt og gjort til frelse i Jesus Kristus.

Eksempler:

Gud kalte *Jesaja* til profet, Jes 9:5f. Jesaja var et menneske med "urene lepper" (jf Jesu ord, Mt 15:17-20). Med kull fra alteret, rensset Gud ham for synsing og meningsmakeri, til å være talerør for Herrens ord, Jes 6:9, 7:3f, 8:1 osv.

Guds kall til *Jeremia*: "Herrens ord kom til meg", Jer 1:4, 11, 2:1. Jf 2:4f.

Til bibelstudium:

Med apostelordets lære fra Herren blir den falske innsikt avslørt: Joh 3:13, 31, 15:3, 17:20. Rom 1:1-4, 10:6-8. 1 Kor 14:36- 15:11. Heb 2:4, Mk 16:16, osv.

Falske profeter, Esek 13:3-6: De "følger sin egen ånd". De har ikke stått fram i murbruddene og bygget en "mur om Israels hus". Deres syner er tomhet og løgn. Likevel opptrer de som Guds utsendinger, og håper at deres ord skal bli stadfestet.

Anm 1. Anm. Gud vil at alle kristne (med evner i behold) bekjenner kirkens tro for sin neste. De har også Guds ord og befaling om å kalle dugelige menn til prester, og ellers diakoner, alt etter gaver og behov.

Anm 2. Utenom den tilregnede rettferdighet (Kristus for oss) fins ingen veier til den frelsende tro. Forgjeves er alle strategier, de være meninger og spekulasjoner, selvpålagte ritualer og fromhetsøvelser, suggestive stemninger og opplevelsesmystikk, eller drømmer, syner og indre åpenbaringer osv. (To Luther-skrifter belyser emnet: "Preken om at man skal holde barna i skolen" (WA 30 II:517. Og "Til rådsHerren e i alle byer i Tysklands, at de skal opprette og underholde kristne skoler" (WA 15:27ff)).

Til bibelstudium:

Joh 3:13, 31, 15:3, 17:20, 24ff.

Jf Rom 1:1-4, 10:6-8. 1 Kor 15:1-5. Heb 2:4, Mk 16:16, osv.

Guds kirke kjennes på den apostolisk læretradisjon, hvor Guds evangelium blir forkynt uten forbehold om lovgjerninger, og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte. Denne trofasthet er både inkluderende og ekskluderende: 1 Kor 1:10, Ef 4:1-3. Jf Rom 16:17, Ef 4:4-6. Menigheten bygges i lære og liv på kirkens grunn, lagt i begynnelsen. Utelukket er bekjennelse med forbehold eller læretillegg. Joh 14:10. Konkret: Var det som jeg hørte i dag, i samsvar med apostelordets lære fra Skriftens Herre? Jf Joh 1:18, 7:16, 17:8 og 14.

Det er Guds vilje med prekenembetet å vise barmhjertighet mot fortapte syndere: Lk 1:68, 2 Kor 1:2-5, Rom 11:32, 1 Pet 1:3, osv.

Prestens oppdrag og fullmakter krever *samarbeid* på mange plan om Guds befalinger til kirken: Esek 3:17ff, Jes 56:10ff. Fil 2:21, 1 Tim 4:13, 2 Tim 4:2ff, osv. Uten tanke på Ordets virkning i våre liv, blir Guds ord sabotert.

Flere steder som belyser hvorfor prekenembetet er nødvendig: Jes 43:25. Joh 1:7. Lk 19:10, 24:46-48. 1 Kor 1:18-21. Fil 3:18. Tit 1:5. Apg 16:14, 20:28. 2 Kor 3:8. 4:1, 5f. Jf Rom 10:17, Fil 2:12f, 16, 1 Kor 3:5f.

Læreoppjør: Jer 15:19, 1 Tim 3:9, Tit 1:9, 2 Tim 2:24, 3:16.

Fra bekjennessskriftene: Prekenembetets begrunnelse

Den negative begrunnelse: Den nød som *arvesynden* er årsak til (CA 2).

Den positive begrunnelse: Guds *gaver* til kirken (Ef 4:11). Gud er en forsonet Gud (CA 3, 1 Kor 4:1), og derfor vil han skape *den rettferdiggjørende tro* i dem som hører evangeliet (CA 4). CA 5: - "for med Ordet og sakramentene som midler, gis Den Hellige Ånd, han som virker troen - når og hvor Gud vil - i dem som hører..." Frelsen rekkles oss og tilbys oss *ved det ytre ord*, og ikke på spiritualistenes vis "ved egne forberedelser og gjerninger". Prekenembetets tosidige oppgave gavner også etterkommerne, FC SD Regel og rettesnor 14-16.

Apol 13:10: "Gud har innsatt og befalt prekenembetet med herlige løfter" (ref Rom 1:16, Jes 55:11).

Tr 67: Det er "en gave som Gud har gitt direkte til menigheten, og ingen menneskelig makt kan frata menigheten denne gave", (ref Ef 4:8-12).

Apol 12:104: Prekenembetet er "evangeliets stemme", og "ikke en dom eller lov".

Det evangeliske presteembete er ikke til for å frembære offer for folket og fortjene syndenes forlatelse. I den nye pakt er det levittiske presteap avskaffet. Kristus har med sin lydighet til døden godtgjort for verdens synder, og mennesker blir rettferdiggjort for det ene offers skyld, "dersom de tror at de er frikjøpt ved dette offer". Derfor blir prester "kalt til å forkynne evangeliet og utdele sakramentene til folket". Apol 13:7-10, jf 24:61-63.

597. **Hvorfor kalles prekenembetet "Åndens embete"?**

DEN HELLIGE ÅND LEVENDEGJØR DEM SOM HØRER GUDS ORD OG TAR VARE PÅ DET. HAN GIR DEM NY VILJE, LYST OG KRAFT TIL Å LYDE GUDS ORD OG BUD.

Joh 6:29 – Det er Gud som virker at dere tror på den han har sendt. **2 Kor 3:9** – Om fordømmelsens embete hadde herlighet, så overstrømmer rettferdighetens embete langt mer i herlighet. (Jf v 6, 8, 18) **Ef 2:1, 4f** – Også dere var døde ved deres overtredelser og synder. /.../ Men Gud, som er rik på barmhjertighet, har for den store kjærlighets skyld som han har elsket oss med, gjort oss som var døde ved overtredelsene, levende med Kristus. Av nåde er dere frelst. **Fil 1:6** – han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Kristi Jesu dag. Sal 119:50 (v 130).

Kristi ordre er regelen: «Legg ut på dypet og kast garna ut til fangst!» Og svaret er gitt med Peters ord: «På ditt ord vil jeg kaste ut garna» (Lk 5:4f).

Virkingen følger det dype i kirkens tro: «hvor og når Gud vil» (CA 5). Tilbake er mennesker som leser, hører og grunner på Guds ord, og søker Guds frelses-goder.

Eksempel: Såmannslignelsen om Gud og hans Ord, Mt 13:1-23.

Til bibelstudium:

- Gud strider for sitt folk, men ved sitt ord, 2 Kor 10:4f, Gal 2:8, 1 Kor 3:6, 9.
- Gud opplyser hjertene, men ved sitt ord, Sal 19:8.
- Gud åpnet Lydias hjerte, men ved de ord som Paulus forkynte, Apg 16:14.
- Gud er den som omvender, men ved sitt ord, Apg 26:17f.
- Gud arbeider og virker sorg over synden, men ved sitt ord, Apg 2:37f.
- Gud trøster ved det tålmod og den trøst som Skriften gir, 2 Kor 1:3, Rom 15:4.
- Gud virker ny lydighet, men ved prekenembetet, Rom 1:5, 15:18, Fil 2:12-16.

Fra bekjennelsesskriftene:

Skriften "holder fram Kristus alene som mellommann, forsoningsmiddel, øverste-prest og talsmann for oss", CA 21:2. Derfor er det evangeliske presteembete "Ån-

dens embete”, Apol 24:59 (2 Kor 3:6). Det bringer ”evige ting, evig rettferdighet, Den Hellige Ånd, et evig liv”, CA 28:8f (ref Rom 1:16, Sal 119:50).

Men krever vi ”en annen godtgjørelse for synder, og en annen soning av Gud utenom Kristi død”, da oppretter vi en annen mellommann utenfor Kristus, Apol 24:58.

Prekenembetet medfører farer og trengsler, men er en hellig gjerning og et sant offer som behager Gud. De samme kamper har Kristus kjempet og kirkens lærere utholdt. Apol 4:190.

598. * Hva kreves av en prestekandidat (ordinand)?

MYE. KRAVENE ER AV PRAKTISK OG ÅNDELIG ART MED DEN ENKELTE HANDLING SOM MÅL. DA MÅ HAN VÆRE VILLIG TIL Å ”TA DEL I LIDELSEN SOM EN GOD KRISTI JESU SOLDAT” (2 TIM 2:3),

Eksempler fra pastoralbrevene:

1 Tim 3:6 – Han skal ikke være nyomvendt, så han blir oppblåst og faller under djevelens dom (Mt 15:14, Joh 3:10). **2 Tim 3:14f** – bli ved det du har lært og blitt overbevist om! Du vet hvem du har lært det av. Du kjenner fra barndommen de Hellige Skrifter som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus. **1:13** – Som mønster for en sunn forkynnelse, skal du holde fast ved det som du har hørt fra meg, i tro og kjærlighet til Kristus Jesus. **2:7f** – Herren kal gi deg forstand i alt. Kom Kristus Jesus i hu, som er oppstanden fra de døde, av Davids ætt, slik mitt evangelium har sagt. Tit 2:15.

1 Tim 4:6 – en god Kristi Jesu tjener som får sin næring av troens og den gode læres ord som du har rettet deg etter. **6:20f** – ta vare på det som er blitt deg betrodd (parathækæ) og vend deg bort fra det uåndelige, tomme snakk og innvendingene fra det som med urette kalles innsikt (jf 4:7, 2 Tim 2:14ff, 4:1ff, Tit 1:10-12, 3:9-11). **Tit 1:9** – Han skal holde seg til lærens pålitelige ord, så han kan oppmuntre med den sunne lære og gjendrive dem som sier imot. **1 Tim 4:16** – Gi akt på deg selv og din undervisning og vær utholdende i det! Om du deg gjør, frelser du både deg selv og dem som hører deg.

Foruten personlig modenhet og praktiske evner i tilstrekkelig grad, skal han (1) formidle apostlenes lære, (2) anvende Guds Ord på seg selv og tilhørerne, (3) vokte Guds hjord, (4) være vekter på Sions murer, (5) være forbilde og (6) en bedende prest.

Anm. Kristne lever av evangeliet og sakramentene. Jevnlig bruk bevarer i kirkens tro fra Gud, og gir nåde til å tjene medmennesker slik Gud vil.

Skal vi lære den sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham, da kreves en ting: Dertil kreves rettskafne prester, som utøver prekenembetet med flid.

Det var prestens gjøremål *Tertullian* (d ca 225) siktet til med ordene: ”Kristne fødes ikke, de gjøres”. Når presten gjorde hellige handlinger i samsvar med Guds ord, er Den Hellige Ånd på ferde og mennesker hører seg frelst (1 Tim 4:13-16).

Til bibelstudium: (Min hovedkilde: CFW Walther.)

Personlig modenhet og praktiske evner i tilstrekkelig grad, 2 Tim 3:16f, 2 Kor 3:5f (jf Ef 2:3). Åndelige evner, 2 Kor 2:14-17 og 3:5f, 1 Kor 10:13.

Ferdigheter kan fordeles slik (uten rangering):

- Å holde fast ved læren og formidle den fra Skriftens Herre, **Jesus Kristus, gitt kirken i og med apostelordet. Joh 17:20. 1 Pet 1:10-12. Ef 2:20. 1 Tim 3:2, 6:3. 2 Tim 2:2, 3:17. Altså må han være en studerende prest.**
- **Kol 4:6** – vennlig, krydret med salt... Dette krav gjelder læren som helhet, uten å trekke fra eller legge noe til. Apg 20:26, 1 Kor 4:6, 1 Tim 4:16.
- Å anvende Guds ord på seg selv og tilhørerne, **til oppbyggelse for hele menigheten, 1 Kor 14:12, 26. Ef 4:11f.**

Altså må han kunne undervise, trøste, irettesette med mildhet, være tålmodig, oppmuntre til anger og tro, og formane til troens lydighet gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Rom 15:4, 1 Kor 10:11. 2 Tim 3:16, Tit 3:7 og 9. Apg 20:21 og 26:20.

Illustrasjon: Esek 34:15-17.

- Å søke det som gagnar menighetens vekst i Kristus, dels ved å føre menigheten inn i Guds Ord, dels ved å forsvare den mot åpenlys vranglære. Altså må han være villig til å lide den vanære som rammer apostelordets lære fra Kristus. 2 Tim 2:3, 9. Jf 1 Kor 1:23, Mt 24:9, Apg 9:16.

Forbilder i Ordets etterfølgelse er Kristus og apostlene hans. Esek 13:10. Joh 10:5, Mt 7:15. Tit 1:9-11 og 13. Apg 20:29 og 31. Altså må han kunne avstå fra karriere, velstand, ære og sosial høystatus, og - om nødvendig, stadfeste læren med sitt liv.

Gud godtar ikke den prest som kompromisser med vranglæren, eller åpent fornekter Guds ords sannhet, Mt 7:15-21, 1 Kor 14:37f, Åp 2:20-23 osv.

- Å tale åpenbare synder imot, og oppmuntre til omvendelse og bruk av skriftemålet. **Lk 24:47. Da er han en vekter, Jes 58:1, og ikke lik en stum hund, Jes 56:10f, Fil 3:2, eller en som jatter med den ugudelige, Esek 13:18.**

Denne vektergjerning må han kunne utføre med vennlighet og saktmodighet, Esek 3:17, 33:17, 2 Tim 4:2, Tit 2:15, 1 Kor 4:21, for Gud er den som med sitt Ord kaller den villfarne tilbake og oppreiser den falne, Esek 3:18.

Da er det en forutsetning at han kan identifisere vranglærere, Rom 16:17, gjen-drive dem, Tit 1:9-11, unngå å praktisere bønne-, preken- og nattverdfellesskap med dem, Rom 16:17, 2 Joh 10, og om nødvendig bruke bindemakten på dem, 1 Tim 1:20, 2 Tim 2:17.

- Å være et forbilde for menigheten i all sin ferd, **1 Tim 4:12, 2 Tess 3:9, Tit 2:7, 1 Pet 5:3, Fil 3:17.**

Den prest som preker vel, men lever ille, han tar tilbake med den ene hånden hva han gir med den andre (Gregor av Nazians, d 389). Men den prest som lærer døpte å holde alle Kristi befalinger og leve deretter, han skal kalles stor i himmelriket, Mt 5:19b.

- Å være en bedende prest, som godt kjenner sin egen uverdighet, **2 Kor 2:16, 3:5, og embetets guddommelige vilkår, 1 Kor 3:6.**

Derfor gjør han som Herren apostler - overgir seg selv og sin menighet til Gud, som er sitt Ords Herre, 1 Kor 15:58, 1 Tim 4:16, Esek 3:19. Jf 1 Sam 12:23 (fra Samuels avskjedstale).

Fra bekjennelsesskriftene:

En prest bør ha overbærenhet med folks skrøpeligheter, Apol 4:233f.

En prest bør leve i ekteskap, CA 23, Apol 23.

Evangeliske prester preker om bot, gudsfrykt, troens rettferdighet, samvittighetens trøst og troens øvelser, Apol 15:43.

Prestene bør legge vekt på å innprente katekismen i folk, og særlig i ungdommen, samme 41, Luthers Forord til LK 6.

Gud virker med evangeliet og sakramentene selv om hyklere og onde forvalter dem, Apol 7/8:19, 28.

599. **Har Gud innstiftet en rangorden mellom prekenembetets utøvere?**

MED HENSYN TIL **POSISJONEN** ER DET OVER- OG UNDERORDNING MELLOM EMBETSUTØVERNE. MED HENSYN TIL **OPPDRA OG FULLMAKT** ER DE LIKEMENN.

Apg 20:17, 28 – Fra Miletus sendte han bud til Efesus og kalte til seg menighetens *prester*. /.../ Gi akt på dere selv og på hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har innsatt dere til *biskoper*, til å være hyrder for Guds kirke, som han vant seg med sitt eget blod. **Et 4:11f** – Han har gitt oss noen til apostler, andre til profeter, noen til evangelister, andre til hyrder og lærere, til de helliges fullkommengjørelse, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse.

2 Tim 1:12, 14 – den skatt som er blitt meg betrodd. /.../ Ved Den Hellige Ånd som bor i oss, skal du ta vare på den fagre skatt som er blitt deg betrodd. **1 Pet 5:1a** – Prestene blant dere formaner jeg (Peter), som selv er prest...

Tittelbruk, ansvarsområder og oppgaver er regulert ifølge ”menneskelig” rett uten å berøre prekenembetets gudgitte oppdrag og fullmakter. Alle skal de bedømmes etter apostelordets lære fra kirkens Herre.

Til bibelstudium:

Prest og biskop har samme embete: Apg 20:17, 28, 1 Tit 1:5, 7. En prest kan bli tillagt lederansvar med bestemte tilsynsoppgaver ifølge menneskelig rett. Jf menighetsenglene, Åp 2-3, som trolig var ledere for hver sitt prestekollegium.

Mt 19:28, Lk 22:29f. 1 Kor 4:1f, 2 Kor 3:6, 4:1, 5:18, 20, 6:1, 2 Tim 2:2, 3:14, 4:5. 1 Pet 5:1-4. Jf Dan 7:9, Åp 3:21, 20:4.

Kristus har gitt løse- og bindemaktens embete til kirken, Mt 18:18. Han *overgir* (el *overdrar*, *gir*, *betrør*) prekenembetet med menigheten som handlende subjekt. Det gjør han gjennom menighetens kall og innsettelse, Apg 6:3, 2 Kor 5:19, Gal 3:2, Ef 4:11, 1 Tim 1:11, Tit 1:3, jf 1 Kor 12:28.

Fra bekjennelsesskriftene: Om kirkemakten.

CA 28:11-18. Evangeliet verger sjelene mot ugudelige meninger, mot djevelen og den evige død.

Den kirkelige og den borgerlige myndighet må ikke blandes sammen. Den kirkelige har sin befaling om å lære evangeliet og forvalte sakramentene. Den skal ikke trenge seg inn i et fremmed embete, ikke forandre kongedømmer i denne verden,

ikke avskaffe øvrighetens lover, ikke avskaffe lovbefalt lydighet, ikke hindre rettsaker som i det hele gjelder noen borgelige ordninger eller avtaler, ikke fastsette lover for hvorledes statsforfatningen bør være, således som Kristus sier (Joh 18:36): «Mitt rike er ikke av denne verden.» Like ens (Luk 12:14): «Hvem har satt meg til dommer eller skifter mellom dere?» Og Paulus sier, Fil 3:20: «Vi har borgerrett i himmelen.» 2 Kor 10(4): Våre stridsvåpen er ikke kjødelige, men mektige for Gud til å rive ned tankebygninger osv.»

På denne måte skiller våre mellom hver av de to myndigheters plikter, og befaler å holde begge i ære og anerkjenne at begge er en gave og en velgjerning fra Gud.

De som utøver prekenembetet, stiller med **bundet mandat**, Apol 28:7-8, Tr 31.

De forkynner og forvalter sakramentene i **Kristi sted** (på Kristi vegne): Apol 7/8:28 og 28:18. FC SD 11:27 (ref Rom 8:29f, 2 Kor 5:20, Mt 20:1-16, 22:2-14).

”Det står fast at retten til å utstøte dem som er skyldige i åpenbare forgåelser, tilhører alle pastorer”, Tr 74. Denne makt må man sørge for å utøve *på lovlig vis* til sedenes forbedring og til Guds ære”, samme 76 (lat tekst: *legitime*), jf 66-69.

Kristus har ikke innstiftet noen rangorden mellom prestene, Tr 7-11.

De blir utsendt som *likemenn* med evangeliet, Tr 8 (ref Lk 22:24-27). De leder kirken ved å utøve Ordets embete i fellesskap, Tr 9. En rangorden etter ”menneskelig rett” må være innordnet kirkens oppdrag og guddommelige rett, som utelukker herskerstillinger. Et historisk belegg, se Tr 13-15 om myndighetsoverføring til en av prestene som dermed ble forbeholdt tittelen ”biskop”.

Det er uttrykk for antikristens maktkontroll i kirken om den ene opphøyer seg selv med krav på andres lydighet fremfor Guds ord, Tr 39-41, 57, SA B 4:13-16.

Evangelisk kirkerett skjeler mellom **læringspørsmål** og **forfatningspørsmål**. Prekenembetets tilsyn med menigheten er et *læringspørsmål*, mens spørsmål om myndighetsoverføring til et særskilt bispeembete er et *forfatningspørsmål*.

Det uoppgevelige vilkår er et tilsyn (episkopè) som i ord og handling holder fast ved kirkens bekjennelse og bevitner apostelordets lære fra Skriftens Herre.

600. Hva er en ”biskop”?

EN PREST (= PRESBYTER, ELDSTE).

1 Pet 5:1f – Prestene hos dere formaner jeg, som selv er prest /.../ Vær hyrder (pastorer) for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil... (Apg 20:17, 28a.)

1 Tim 3:1f, 8 – Om noen vil bli biskop, har han lyst til en god virksomhet. En biskop skal være ulastelig, én kvinnes mann etc (biskop - her leder for menighetens prestekollegium, jf menighetsenglene, Åp 2-3) **5:17** – De prester som er gode forstandere, er dobbel ære verd, især om de legger vinn på Ordet og læren.

Prestens embetsgjerning arter seg som *tilsyn* med menigheten (episkopé). Tilsynet har to saksområder: Lærefremstilling og sakramentbruk.

Anm. Etter aposteltiden fortsatte aposteldisiplenes tilsyn. De ble betrodd tilsynsansvar for prestene og menighetene i hver deres region. I vest ble *biskop*-tittelen overført på dem. I øst

ble tittelen *metropolit* vanlig (metropol = hovedstad). De ble betrodd oppgaver av felles betydning, især prestevigslar, læretilsyn og trosforsvar.

Fra bekjennelsesskriftene:

Alle pastorer kan være biskoper (dvs føre tilsyn med prester og menigheter i et stift/ bispedømme), Tr 61-65. Prest og biskop er *likemenn etter guddommelig rett*, SA B 4:9, Tr 61. Forskjellen beror på *gradsforskjell* etter *menneskelig rett* og begrunnet i oppgavefordeling. Derfor er også den ordinasjon gyldig som en prest forretar i sin egen menighet, Tr 63-65.

Guds ord **innskrenker** (er skranke) for biskopenes rettsfullmakter. En biskop har ingen makt over *menighetene*, CA 28:76 (ref 1 Pet 5:3), ingen makt over *loven*, Apol 28:14, ingen makt til å innstifte nye former for *gudsdyrkelse*, Apol 15:31 (ref Apg 15:10, Gal 5:1), ingen makt til å lære mot *profetenes vitnesbyrd* - som er den samstemmige kirkes vitnesbyrd, Apol 12:66f, og biskopen har heller ingen makt til å fastsette noe som strider mot *evangeliet*, CA 28:34, Apol 28:6, 14 (evangeliet i vid mening - apostlenes lære fra Kristus), 20 (ref Heb 13:17 og Gal 1:8 om samme sak).

Biskopene kan gi menneskelige lover for ordens og fredens skyld, men ikke som snarer for samvittighetene, Apol 28:15 (jf FC SD 10 om adiàfora).

Biskopens plikt overfor menighetene er i **CA 28 (21f)** nevnt indirekte, med presiseringen av den rettsfullmakt som er betrodd Ordets tjenere.

I samme forbindelse blir *den lydighet innskjerpet som menighetene skylder biskopene*, når de utøver prekenembetets fullmakter med Guds ord. Denne skyldighet bortfaller når de lærer mot Skriften, CA 28:23-28 (jf 55), Apol 28:20-21. Da er menighetene forpliktet av *guddommelig rett* til å sammenkalle prestene for at de skal innvie prester og tjenere. Ansvar for splittelsen påhviler biskopene på grunn av deres maktmisbruk, Tr 72 (ref Gal 1:7-9), 79. Lydigheten mot Gud går foran, for kirken er hos dem som lærer Guds ord rett og forvalter sakramentene rett, CA 28:23, 75, Apol 14:2, 4.

Menighetene bør velge biskopene (og prestene), ifølge guddommelig tradisjon og apostolisk sedvane, Tr 13-15, 70. Hvis biskopene har verdslig makt, har de den etter menneskelig rett, CA 28:19. Gaver mottar de for embetets skyld, Tr 80.

601. Hva er «tilsynstjenesten» (episkopé)?

EN KOLLEGIAL LEDEROPPGAVE OG BRODERLIG BESØKSTJENESTE, ETTER FORBILDER FRA BIBELHISTORIEN, OG BEGRUNNET I KRISTI OPPDRAG OG FULLMAKTER.

1 Pet 2:25 - Dere var villfarne som sauer, men har nå omvendt dere til deres sjelers rette hyrde og biskop (Kristus). **5:1, 3** – Prestene hos dere formaner jeg, som selv er prest og vitne til Kristi lidelser /.../ Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men frivillig, slik Gud vil, /.../ Vær ikke herskere over dem som er betrodd dere, men vær forbilder for hjorden!

Kristi tilsyn ved trofaste prester og biskoper er nødvendig for kirken.

Tilsynet har to former: **Prestens "husbesøk"** i kristnes hjem, og **biskopens "visitas"** (besøk) i menighetene, etter mønster fra aposteldisiplenes virksomhet.

- **Hjemmene er skjæringspunkt** mellom kristnes liv i Guds skaperverk og nåderike. Presten kommer i Guds ords ærend - "i embets medfør" for å oppmuntre til

troens øvelse i gode gjerninger. Menighetslemmer gis anledning til å søke råd hos sin prest.

- Biskopen har sitt oppdrag fra bispedømmets prester og menigheter, som visitasene omfatter. I samsvar med de apostoliske formaninger, skal han med råd og oppmuntring fremme menighetens sendelse i fordragelighet og fred.

Eksempler:

Samuels besøk i Rama, Nobe, Galgal osv, og besøkene ved profetene Elias og Elisa (Kongebøkene).

Jesus allerede i mors liv, Lk 1:39. *Apostlene*: Apg 8:14, 9:32, 15:36. *Timoteus*: 1 Tim 4:13, 2 Tim 2:2, 23-25, 4:1-2. *Titus*: Tit 1:5-14, 3:8-11.

Anm. Biskopens tilsyn med *prestene* gjelder primært forkynnelse og sakramentforvaltning:

(1) Presten skal *forkynne* både omvendelse og syndenes forlatelse, og ikke det ene stykke uten det andre, 5 Mos 4:2, Mt 23:24, - og (2) *forvalte* sakramentene i samsvar med Kristi ord og befaling, og dermed opptre som vokter ved Herrens bord under utøvelse av løse- og binde-makten.

Begge saksområder gjelder menneskers frelse i enhet med Guds kirke. Hvor Guds ord styrer bruken, rår Guds fred i Guds kirkeorden.

Biskopens tilsyn med *lekfolket* gjelder samarbeidet mellom prest og menighet om den trosformidling som faller inn under *fadderloftet*. (Jf innholdet i Lille Katekisme.)

Til bibelstudium:

1 Pet 2:25, jf 5:2. Fil 1:1 (biskop og diakon). Apg 20:17, 28. 1 Tim 3:1f, Tit 1:5, 7 (prest/biskop), osv.

Fra bekjennelsesskriftene:

Bispeembetets vesen (episkopé) sammenfaller med prekenembetets gudgitte oppdrag og fullmakter, CA 28:21f (sit Lk 10:16): (De er fullmakt til) "å tilgi synder og forkaste den lære som avviker fra evangeliet, og å stenge de ugudelige, som er kjent for sin gudløshet, ute fra det kirkelige samfunn, ikke med menneskelig makt, men med Ordet. Her er det nødvendig og etter guddommelig rett at menighetene bør vise dem lydighet." Jf samme 5-8, Apol 24:2, 5, 28:8, 12-16, Tr 60-62, 74.

602. * **Hva menes med ord som "vigselssuksesjon" og "læresuksesjon"?**

VIGSELSSUKSESJON: PREKENEMBETET "FORPLANTER" SEG SELV MED PÅFØLGENDE ORDINASJONER I TIDENS LØP. **LÆRESUKSESJON:** APOSTLENES LÆRE FRA KIRKENS HERRE BLIR FORMIDLET VED TROFASTE ETTERFØLGERE I PREKENEMBETET.

1 Tim 4:14 – Forsøm ikke den nådegave som er i deg, og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse. **2 Tim 1:6f** – Derfor minner jeg deg om å la den Guds nådegave atter flamme opp, som er i deg ved min håndspåleggelse. Gud har ikke gitt oss fryktsomhet, men kraftens, kjærlighetens og sindighetens Ånd (jf 1 Tess 5:19).

Mt 19:28 – Også dere (de tolv) som har fulgt meg, skal i det nye liv - når Meneskesønnen sitter på sin herlighets trone - sitte på tolv troner og dømme Israels

tolv stammer. **2 Tim 1:11-14** – Det er for (evangeliets) skyld at jeg er blitt innsatt til predikant, apostel og lærer. /.../ Som mønster for en sunn forkynnelse, skal du holde fast ved det som du har hørt av meg, /.../ Ved Den Hellige Ånd som bor i oss, skal du bevare den fagre skatt som er blitt deg betrodd. **2:2** – Hva du har hørt av meg i mange vitners nærvær, skal du overgi til betrodde mennesker, dugelige til også å undervise andre (jf 1:1f). **Tit 1:5** – Da jeg lot deg bli igjen på Kreta, var det for at du skulle ordne det som ennå manglet og i hver by tilsette prester, ifølge det jeg har befalt deg. (1 Tim 1:18, 5:22a. Jf 1 Tim 6:11-16)

Når teksten i Nytestamentet handler om ordinasjon og læreformidling, er menigheten aldri nevnt som handlende subjekt.

Anm. «Apostolisk vigselssuksisjon».

Det står ikke noe sted i Nytestamentet at biskopen ved ordinasjonen overfører "en åndelig gave" fra bisperekker tilbake til apostelen Peter. Det strider mot Guds ord at ordinanden "får indpreget et særligt tegn" (character indelebilis), som likedanner ham med presten Kristus for at han "personlig skal kunne virke på Kristi vegne" (Romerkirkens katekisme, pkt 1563, 1565).

Romerkirkens ordinasjonsteori handler om prestens frembæring av messens offer: - "i det de forkynner Hans (Kristi) mysterium, knytter de da de troendes gaver til hodets offer, og *i messeofferet gjør de Den nye pakts ene offer*; nemlig Kristus som bar seg selv fram én gang for alle til Faderen som en uplettet offergave, *nærværende og virksomt*." Videre: "Det er i dette ene offer hele deres prestetjeneste henter sin kraft." (Samme pkt 1566)

Kristi lære om sin offerdød er her innordnet en offerteori om prestenes gjerning under "den eukaristiske gudstjeneste". Det hevdes to ting - at prestene knytter "de troendes gaver" (el gjerninger) til Kristi offer, og at de i messeofferet gjør Kristi offer "nærværende og virksomt". (Jf Når denne teori ligger nattverdlæren i Borgå-avtalen – Den norske kirkes avtale om kirkefelleskap med den anglikanske kirke.)

Romerkirkens teorier om ordinasjon og messeoffer lojalitetsbinder prestene til biskopene, og definerer prestene som episkopatets "forstandige medarbeidere, dets støtte og redskap" i hver lokalmenighet (samme pkt 1567). Prisen er den nytestamentlige tro i en kirkeorganisasjon som har utelukket seg selv fra kirkens reformasjon med apostelordets lære fra Skriftens Herre.

I Nytestamentet fins ingen kobling mellom offerprest og nattverdlære. Der er det tale om **Herrens** Nattverd, som med *sine* ord over fremsatt brød og vin gjør det sakramentale under i messen. Også da er forrettende prest Kristi munn og håndlanger, når han tjener oss med evngeliet i sakramentets skikkelser.

603. **Hvorfor hører prekenembetet sammen med utøverne?**

SVAR: DE ER KRISTI GAVER TIL KIRKEN.

Jer 23:4a – Jeg vil sette hyrder over dem, og de skal røkte dem. **Ef 4:11f** – Han har også gitt oss /.../ noen til evangelister, andre til hyrder og lærere, til de helles fullkommengjørelse, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbyggelse. 1 Kor 4:1f, 15-17, 12:28.

Rom 12:7 – Har noen et embete, skal han ta vare på sitt embete, om noen underviser, skal det være i samsvar med læren. **1 Tim 4:12-14** – vær et forbilde for de troende, i ord, i ferd, i kjærlighet, i troskap, i kyskhet. Legg vinn på å forelese (Bibelen), formane og undervise /.../ Forsøm ikke den nådegave som er i deg og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse. Apg 20:28, 1 Pet 2:21, 5:1-4.

Prekenembetet er en *varig* tjeneste med et *forutsigbart* innhold (Mt 19:28). Derfor må kravene til en prestekandidat gjenspeile Kristi oppdrag fra begynnelsen.

Nøye prøving skal vise at han kan overgi apostelordet lære og tjene menigheten med Kristus som forbilde (1 Pet 2:21ff).

Anm. Prekenembetet er ingen idé – ingen rolle, funksjon eller form, og heller ikke et verv på omgang. Læren om det abstrakt-funksjonelle embete fins ikke i Nytestamentet, og derfor heller ikke i bekjennesskriftene (Konkordieboken).

I sin polemikk mot Romerkirkens *spesielle* offerprestedomme, forsøkte den unge Luther (oMkr 1523) å avlede prestens oppdrag og myndighet av "det *alminnelige* prestedomme" på dåpens grunn. Det var en kortslutning. Snart oppga han forsøket. Noen anfører 1 Pet 2:9 til forsvar, men steder handler om de troendes prestedomme for Gud (1 Pet 2:9).

Til bibelstudium:

Kristi gaver til kirkens oppbyggelse: Apg 1:8 (mine vitner). Ef 4:8 og 11. Jf apostlene, Joh 16:12-15.

Evangelisten/diakonen Filip, Apg 21:8.

Lære og liv: Jer 3:15. 1 Kor 12:28, 2 Kor 5:18. 1 Tim 4:6, 2 Tim 3:10f, 4:5.

Utøvelse av gudgitt prøvingsrett, 1 Tim 3:2-7. 2 Tim 2:22ff, 3:10ff. Tit 1:5-9 osv.

Fra bekjennesskriftene: Guds gaver og embetets gyldighet, Tr 26, 67.

Om kall og innsettelse i prekenembetet

604. Hvem er kilden til menighetens kallsrett?

GUD HAR GITT PREKENEMBETET TIL SIN KIRKE PÅ JORDEN, HVOR LOKALMENIGHETEN ER KIRKENS HANDLENDE SUBJEKT, MED RETT TIL Å KALLE SKIKKEDE MENN TIL PREKENEMBETETS GJERNING (KALLSRETT).

DEN BEKJENNENDE MENIGHET HAR *IVERKSETTENDE* MYNDIGHET. HVERKEN BISKOPER ELLER KIRKEMØTER – ELLER NOE MENNESKE, HAR GUDS MANDAT TIL Å INNSETTE NOEN SOM MENIGHETEN IKKE VIL HA. KIRKEN LEVER IKKE I ET KIRKERETTLIG VAKUUM.

1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap... **Apg 6:2-6** – De tolv kalte da sammen hele disippelskaren og sa: "Det er ikke riktig at vi forsømmer Guds ord for å tjene ved bordene. Brødre, utse derfor blant dere sju menn som har godt vitnesbyrd, og som er fulle av Den Hellige Ånd og visdom, så kan vi tilsette dem for dette behov. Da kan vi selv hengi oss til bønner og Ordets embete." Dette forslag vant bifall i hele skaren. De valgte /.../ De stilte dem fram for apostlene, som forrettet bønn og la hendene på dem. Joh 10:4f, 10.

Menighetens kallsrett omfatter også retten til å kalle diakoner etter behov. Den som har mottatt menighetens kall, har Guds kall.

Alle menighetslemmer er ved dåpen og troen kalt av Gud til å tjene hverandre i et legende fellesskap, og bekjenne kirkens hellige tro for andre, enhver i sitt kall.

Anm. Nytestamentet gjenspeiler endringer i kallspraksis gjennom aposteltiden:

(1) I begynnelsen praktiserte *apostlene* kallsretten, som regel *i samarbeid med vedkommende menighet*. (2) Etter hvert som apostlene døde, møter vi *aposteldisippelen* i samme posisjon.

Lokalmenighetens posisjon ble forsterket med fremveksten av nye menigheter, spredt over store områder. Kirken på stedet valgte biskoper (prester) og diakoner til ledere (Fil 1:1, Didakje 15). Aposteldisipler så til at skikkede menn ble vigslet til prester/biskoper i samsvar med apostelens forordning (Tit 1:5, 2 Tim 2:2, Apg 14:23). Embetet "forplantet" seg selv.

Til bibelstudium:

- Gud kaller til prekenembetet gjennom menigheten. **1 Kor 12:28, Ef 4:11 (Jer 3:15)**. Jf glimt av valgprosedyre i **1 Tim 1:18 og 5:22**.
- **Kallsretten har Guds løfte**, når den utøves etter Guds ord til menighetens oppbyggelse, **2 Kor 3:6, Ef 4:12, 1 Tim 4:14, 16, 1 Tess 4:7f (Lk 10:16)**.
- Apostlene kalte og innsatte prester/biskoper i samarbeid med Guds kirke på stedet (= ekklesia): **Apg 14:23 (jf 20:17, 28, 32, 1 Tim 3:1-7, 14f (diakonene, v 8-13), 1 Tim 4:14, 5:21f, 2 Tim 1:6, 2:2)**.
- Apostlene kunne også kalle på egen hånd, men neppe uten andres vitnesbyrd: **Timoteus, 1 Tim 1:3 (jf v 18), 2 Tim 2:2. Titus, Tit 1:5. Sostenes (?), jf 1 Kor 1:1, 4:1**.

Fra bekjennelsesskriftene: Om kallsretten.

Ingen må preke offentlig eller forvalte sakramentene uten å være "rettelig kalt", CA 14, Apol 14:1 (nisi rite vocatus – ikke uten å være gudstjenestelig kalt).

Kallsretten er ikke overlatt til menighetens forgoftbefinnende, for kirken har et *påbud* om å innsette prester i Ordets embete, Apol 13:12, Tr 24, 72.

Tr 67: - "hvor kirken er, der er også retten til å forvalte evangeliet. Derfor beholder kirken med nødvendighet sin rett til å kalle, velge og vigsle sine tjenere" (kirken = lokalkirken, menigheten). Jf Tr 60-62 (Tit 1:5-7, 1 Pet 5:1, 2 Joh 1), og hele avsnittet 66-68 (Ef 4:8-12).

Menighetens kallsrett siden aposteltiden bevitnes av en felles kirkelig sedvane: "For fra gammelt av valgte folket prester og biskoper", Tr 70. Denne makt og befaling er gitt til hele kirken, Tr 24 (ref Mt 18:19), jf 68.

Den sanne kirke er et kongelig prestedømme, med rett til å velge og innvie prester og biskoper. Vigselen stadfester kallet. Tr 69-71 (ref 1 Pet 2:9).

Kallet er hovedsaken, og omfatter under normale omstendigheter **ordinasjon** med håndspåleggelse og forbønn etter "apostolisk skikk". Den har ikke Guds Ords befaling, men fins i Nytestamentet som en del av prosedyren (Apg 13:3, 14:23, 1 Tim 4:14 o a).

Med kallsretten følger kirkens frihet til å pålegge seg selv den kallsprosedyre som fellesskapet finner tjenlig. Ordinasjon og innsettelse synliggjør at kallet er akseptert, embetet overdratt, og presten innsatt. Embetsoverdragelsen har rettskraft ifølge guddommelig rett.

Noe motsetningsforhold mellom kall og ordinasjon fins ikke i bekjennesskriftene, som unngår å ta stilling til prosedyren. Den er av underordnet betydning. Praksis på reformasjonstiden gjenspeiler valg mellom flere alternativ.

605. Hvilke vilkår stiller Gud til bruk av kallsretten?

KANDIDATEN SKAL HA GODT VITNESBYRD BLANT MENIGHETSLEMMENE, OG VÆRE SKIKKET TIL Å FORMIDLE APOSTELORDETS LÆRE FRA SKRIFTENS HERRE – OG INGENTING ANNET

Tit 1:7-9 – Biskopen (lederen for prestekollegiet?) skal nemlig *som en Guds forvalter* være ulastelig, ikke selvgod, ikke brå sint, ikke drikkfeldig, ikke voldsom, ikke lysten etter vinning, men gjestfri, det godes venn, sindig, rettferdig, samt ha selvbeherskelse. Han må holde fast ved det troverdige ords lære, så han både kan trøste med den sunne lære og gjendrive dem som sier imot. (jf 1 Tim 3) Hvordan kaller Gud til prekenembetet i menigheten? Ef 4:12.

Kallet gjelder en *Guds ordning* (el innstiftelse), med et bestemt oppdrag og med bestemte fullmakter. Kandidaten må være skikket til å utføre embetets menighetsbyggende gjerning.

Eksempler:

Byggingen av Jerusalems tempel, Hag 1. - Menigheten i Filadelfia, Åp 3.7-13.

606. Hvordan kaller Gud til prekenembetet i menigheten?

GUD KALLER *MIDDEL*BART - GJENNOM MENIGHETENS KALL, SOM ER DET AVGJØRENDE MOMENT. PRESTEN ER DEN MOTTAGENDE PART.

Ef 4:11 – (Kristus) har også gitt oss /.../ hyrder og lærere. **1 Tim 4:10** – Forsøm ikke den nådegave som er i deg og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse.

Kallet gjelder en *Guds ordning* (el innstiftelse), med et bestemt oppdrag og med bestemte fullmakter. Mottageren blir vanligvis innsatt i embetet.

Kall og innsettelse er hjemlet i kirkens rett, og skjer med Guds ord og bønn. De er handlinger av profetisk, rettslig og liturgisk art. Deretter samarbeider prest og menighetslemmer om nådemidlenes bruk med bønn om menighetens enhet og vekst i Kristus.

Til bibelstudium:

Profetene og apostlene mottok kallet *umiddelbart*: Jer 1:7, 23:21, 23, 26:12. Lk 11:49, Apg 1:24-26, 22:21, Gal 1:1, 12.

Apostlenes etterfølgere i prekenembetet mottar kallet *middelbart* –

- ved apostlene, eller ved ham som apostlene delegerte myndighet til: **Apg 14:23 (jf 20:32), Tit 1:5 (v 6 apostelen ordinator).**
- Ved apostlene i samarbeid med menigheten: **Apg 6:6 (diakoner), 2 Tim 2:2.**
- Ved menigheten, representert ved prestekollegiet (**presbyteriet**): **1 Tim 4:14.**

Apg 13:1-3 handler etter alt å dømme ikke om kall og innsettelse i prekenembetet, men om kall og utsendelse til et bestemt oppdrag. Paulus ble utsendt som hedningenes apostel. Jf Gal 2:7, 1 Tim 2:7, 2 Tim 1:11.

Anm 1. Tekniske termer fra den gamle kirke vitner om kirkens rettstradisjon fra aposteltiden. De viser hver for seg til ulike ledd i en *kallsprosedyre*. Nominasjon, anmodning, presentasjon, konsensus, stadfestelse (kallelse) og overdragelse.

Anm 2. Den apostoliske læretradisjon omfatter prest og menighet. Bryter en av partene med Guds kirkeorden, rammer bruddet begge parter. Da kan ingen virkeliggjøre apostlenes lære i menighetens liv.

En menighet har ikke frihet til å kalle hvem som helst, eller kalle til et prekenembete oppfunnet av hvem som helst, men har et Herrens bud og en gudgitt regel å følge (1 Tim 3:2-7, Tit 1:5-14, 1 Kor 14:37-15:11, 1 Tim 2:8ff).

Kallet forutsetter to ting - kirkens bekjennelse til den rett utlagte Skrift fra dens Herre, og at den som mottar kallet, istemmer bekjennelsen. Og omvendt: Forutsetningen for prestens mottagelse av kallet er gudstjenestefellesskap uten reservasjoner mot eller tilsetninger til apostelordets lære. Der er apostolatets kirke å finne på kirkens grunnvoll. 1 Kor 4:16f.

Fra bekjennelsesskriftene:

I kirken må ingen lære offentlig eller forvalte sakramentene uten at han er "rettelig kalt", CA 14 (LT nisi rite vocatus). Apol 14:1. Jf presiseringene i Tr 24, 60-62, 67-72, 79.

607. * Hvordan mottas prekenembetet?

MED «JA» TIL KIRKENS KALL.

PRESTEVIGSELEN STADFESTER AT ORDINANDEN ER FUNNET SKIKKET TIL EMBETET, HAR SAGT JA TIL KALLET OG ER BEREDT TIL Å UTFØRE PREKENEMBITET I SAMSVAR MED KIRKENS BEKJENNELSE.

OVERDRAGELSEN SKJER NORMALT VED BISKOPEN SOM ORDINATOR, ASSISTERT AV SEKS PRESTER MED HÅNDSPÅLEGGELSE (TIL SAMMEN SYV, SOM REPRESENTERER GUDS UNIVERSELLE KIRKE, ÅP 2:1).

1 Tim 1:18 – de profetord som tidligere ble uttalt over deg, for at du ved hjelp av dem, skal stride den gode strid. 6:20 - Ta vare på det som er blitt deg betrodd...

2 Tim 2:2 - Det du har hørt av meg i mange vitners nærvær, skal du overgi til betrodde mennesker, som skal være dugelige til også å undervise andre.

1 Tim 4:14 – Forsøm ikke den nådegave som er i deg, og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse. **6:12** – Strid troens gode strid, søk å vinne det evige liv, som du ble kalt til og som du har bekjent deg til ved den gode bekjennelse for mange vitner. 2 Tim 1:6. 1 Tim 5:22.

Pastoralbrevene (1 og 2 Tim og Tit) har følgende momenter i *ordinasjonsritualet*.

- I nærvær av den gudstjenestefeirende menighet bekjenner ordinanden seg til apostlenes lære fra Bibelens Herre, stadfestet i kirkens bekjennelse, **jf 1 Tim 6:12**.
- Skriftlesninger beskriver løse- og bindemaktens embete, **dets oppdrag og fullmakter i den apostoliske kirke- og læretradisjon, jf 1 Tim 1:18, 2 Tim 2:2**.
- Abeidsoppgaver og fullmakter blir beskrevet **med direkte tiltale til ordinanden, beskrives, jf 1 Tim 1:18, 4:14**.
- Ordinanden overgis til prekenembetet **med unison velsignelsesbønn og prestenes håndspåleggelse, jf 1 Tim 4:14, 5:22, 2 Tim 1:6 (5 Mos 34:9). Deretter en formell embetsoverdragelse. Jf Apg 14:26, 15:40, 20:32. Den Hellige Ånd gir den embetsnåde som i ettertid motiverer formaningen, 2 Tim 1:6**.

De tre første momentene utgjør *det nødvendige vilkår* for velsignelsesbønnen med håndspåleggelse. Med Guds ord og bønn gis Guds *embetsnåde*.

Ordinasjonen er ikke gyldig uten videre. Rommer vilkårene lærdommer i strid med apostelordets lære, er ordinasjonen uten gyldighet i Guds kirke. Ved overgang fra heterodokse kirker til bekjennelsestro lutherdom er reordinasjon nødvendig før prekenembetet kan utøves.

Til bibelstudium:

Om Kristi utvalgte apostler: Mt 10:20, Lk 21:15. Apg 4:20, 22:14f. 1 Joh 1:1.

Forbønn for diakoner og andre som gis et spesielt oppdrag: Apg 6:6, 13:2f.

Mt 16:18, 25:14. 1 Kor 4:1f. 2 Kor 3, 5:18b og 20, 6:1. Ef 2:19ff, 4:11. 1 Tim 3:15 (angir tema for kApg 2-3:13).

Fra bekjennelsesskriftene:

Uten ytre kall, tillates ingen å preke offentlig eller forvalte sakramentene, CA 14, Apol 14:1 (nisi rite vocatus), SA C 10. Med kall fra menighet (el flere menigheter),

kan en menighet vite sikkert at vår prest har Guds kall og fullmakt til å forkynne Guds ord og forvalte sakramentene hos oss. Andre er inntrengere.

Et utvidet sakramentbegrep omfatter ordinasjon og håndspåleggelse, "for Ordets embete har Guds bud og herlige løfter", Tr 11 (ref Rom 10:16, Jes 55:11), 12, 70.

608. **Hvorfor heter det "etter apostolisk skikk" om håndspåleggelsen?**

UNDER ORDINASJONEN FORRETTET APOSTLENE VELSIGNELSESØNNEN SAMMEN MED DENNE TEGNHANDLING.

Apg 6:6 – De stilte dem fram for apostlene, som forrettet bønn og la hendene på dem (diakonene). **13:3** – Da fastet de, forrettet bønn, la hendene på dem og utsendte dem (velsigneshandling for et spesielt oppdrag). **1 Tim 4:14** – Forsøm ikke den nådegave som er i deg, og som ble gitt deg ved profeti med presteskapets håndspåleggelse. **2 Tim 1:6** – Derfor minner jeg deg om å la den Guds nådegave atter flamme opp, som er i deg ved min håndspåleggelse. Jf Apg 8:18, Heb 6:2.

Håndspåleggelse under overdragelsen av prekenembetet markerer på en synlig måte at her handler Gud, som overgir prekenembetet og utrunder denne mann til tjenesten (jf **2 Tim 1:7**).

Til bibelstudium:

Det forekom at Kristus brukte håndspåleggelse (Mt 19:13-15), men ikke da han innsatte de tolv i apostelembetet uten mellommenn (Joh 20:20-23). Kristus har hverken påbudt eller forbudt denne skikk (et adiaforon).

609. **Hva bevitner oppdrag og fullmakter i samsvar med Herrens bud?**

SVAR: GUDS KIRKE ER ET KRISTOKRATI, HVOR KRISTUS STYRER MED SITT ORD.

Kol 1:18a – Han er hodet for legemet, nemlig kirken (Ef 1:22, 2:20, 4:11, 15f, 5:23). **1 Kor 4:1** – Så skal dere se på oss (Paulus/Sostenes) som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. **2 Kor 5:20** – I Kristi sted er vi (Paulus og Timoteus) altså sendebud, så Gud formaner ved oss.

Kristi kirke er ikke et stykke verden. Utelukket er selvvalgte lærdommer og et prekenembete oppfunnet av mennesker på menneskers vilkår. Derfor hører kallsretten sammen med et *operativt lærevern*.

Anm. Den rangsnudde kallsrett medfører falske lojalitetsbindinger og rom for de reservasjoner som allmennyttens krever. Det karakteristiske uttrykk er den operative ordningsjustis til vern *mot* apostolatets kirke i gudstjenestelige ordninger.

Denne justis legitimerer seg med "menneskelig" rett, i strid med kirkerettens grunnregel (Mt 7:3) og "det som skrevet er", 1 Kor 4:6. Det er menighetens skyldighet for Gud å gå bort fra dem (Rom 16:17) og gjenopprette ordnet nådemiddelfellesskap på kirkens grunn (Ef 2:20).

Til bibelstudium:

Joh 20:22f. 1 Kor 12:12-14, 27. 1 Tim 4:14, 2 Tim 1:6, Tit 1:5. Beslutninger i strid med Kristi ord, er uten gyldighet i Guds kirke på jorden: 1 Tim 6:3-5. 2 Tim 3:5, 4:1-4. Tit 1:9 (jf 14b), 3:10 etc.

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 14 (*de ordine ecclesiastico*. Tysk tekst: Om kirkeregimentet el kirkestyret) omhandler embetsutøverens kirkeledelse under utøvelse av gudgitte fullmakter. Jf CA 5, 28:23. Apol 14 (betinget samarbeid med biskopen, pkt 3). SA C 10.

610. Hvilken betydning har kallsretten for menigheten selv?

KALLSRETTE GJØR FORSKJELLEN MELLOM DEN "RETTELIG KALTE" PREST OG EN INNTRENGER.

Joh 10:8 – Alle de som er kommet før meg, er tyver og røvere, men sauene hørte ikke på dem. **Rom 10:14f** - hvordan skal de da kunne påkalle den som de ikke er kommet til tro på? Hvordan skal de kunne tro på den som de ikke har hørt? Hvordan skal de kunne høre uten predikanter? Hvordan skal de kunne preke, om de ikke blir utsendt? Som skrevet står: "Hvor kjære deres føtter er som preker det gode evangelium!"

Inntrengeren representerer en kirkeødeleggende virksomhet til fordel for Guds motstander.

Anm. - "sin prest eller predikant". På reformasjonstiden og lenge deretter skjelnet man mellom prester med ulike ansvarsområder: Menighetens "prest" (Pfarrer, dvs sogneprest) hadde ansvaret for sakramentforvaltningen. En "predikant" (Prediger) var prest med prekenfullmakt og evt spesialoppdrag. Jf *evangelisten Filip*, Apg 6:5-7 (Jerusalem), 8:5-13 (byen Samaria), 8:26-39 (underveis til Gasa), 8:40 (Asdod), 21:8 (Cæsarea).

Til bibelstudium:

Heb 5:4f, Tit 1:10f. Apg 6:1-6, 1 Tim 4:14, 2 Tim 1:6, Tit 1:5-9, 1 Tim 1:3-7, 14f. Om falske lærere: Mt 7:15, Rom 16:17, Apg 20:29, 2 Pet 2:1, 2 Kor 11:13ff.

Fra bekjennelsesskriftene:

"ingen bør lære offentlig og forvalte sakramentene i kirken, hvis han ikke er rettelig kalt" (CA 14).

611. Hvilken betydning har prestevigselen for menigheten?

SVAR: EN VIGSEL I SAMSVAR MED GUDS ORD, STADFESTER GUDS VILJE MED KALL OG UTSENDELSE.

1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. **1 Tess 5:12f** – Vi ber dere, brødre, å akte høyt dem som arbeider iblant dere og som er forstandere i HERREN og formaner dere. Sett dem overmåte høyt i kjærlighet for deres arbeides skyld. Hold fred med hverandre.

Hvor menigheter samles om rettskafne prester, rår kirkefred i Guds kirkeorden. Får menneskepåfunn plass i gudstjenestelige ordninger, er kirkefreden brutt med falsk gudsdyrkelse.

Er situasjonen uklar og komplisert, kan løsningen være forflytning. Saken gjelder Guds sjelesorg ved løse- og bindemaktens embete.

612. * **Hvilken betydning har menighetens kall for presten?**

PRESTEN HAR DEN SIKRE TRØST, AT GUD HAR KALT MEG.

Mt 16:18 – helvetets porter skal ikke få makt over henne (Guds kirke). **Apg 20:28** – Den Hellige Ånd har innsatt dere til biskoper, til å være hyrder (pastorer) for Guds kirke (v 17: prester).

Guds middelbare kall ved menigheten er en trøsterik påminnelse: Jeg er betrodd det embete som den treene Gud er kilden til, og det skal fortsette til dagens ende, slik Kristus har befalt.

613. **Hvordan skal menighetslemmer forholde seg til sin "rettelig kalte" prest?**

GUDS ORD HAR PRIORITET FREMFOR PRESTENS PERSON, OG DERFOR SKAL MENIGHETSLEMMENE BRUKE HAM JEVLIG SOM PREDIKANT, SKRIFTEFAR OG SAKRAMENTFORVALTER.

Gal 2:16 - Gud gjør ikke forskjell på folk. **1 Tim 5:17** - De prester som er gode forstandere, er dobbel ære verdt, især de som legger vinn på Ordet og læren. 2 Kor 4:1-18.

614. * **Hva er avskjedsgrunn for prest og biskop?**

DET ER AVSKJEDSGRUNN NÅR LÆRE OG LIV STRIDER MOT DET APOSTOLISKE ORD, TROSS FORMANINGER.

5 Mos 18:20 - Den profet som i overmott drister seg til å tale noe i mitt navn som jeg ikke har befalt ham å tale, eller som taler i andre guders navn, den profet skal dø. **1 Sam 2:30** - Den som ærer meg, vil jeg ære, og de som ringeakter meg, skal bli til skamme. **Hos 4:6** - Mitt folk går til grunne fordi det ikke har kunnskap! Fordi du har forkastet kunnskapen, forkaster jeg deg. **Mt 23:13** – Ve /.../ dere hyklere som stenger himmelriket for menneskene. Esek 34:2f, Jer 23:1.

En menighet har ingen myndighet fra Gud til å avsette en prest som lærer vel og lever vel. Det er ingen avskjedsgrunn at noen ønsker ham bort.

Eksempler: Hymeneus, Alexander og Filetus, 1 Tim 1:18-20, 2 Tim 2:14-18, 4:14f.

Til bibelstudium:

Med kallsretten følger ansvaret for prekenembetet, gitt den bekjennende menighet. Lydighetens vilkår er den rett utlagte Skrift, gitt fra dens Herre, Lk 10:16, Mt 23:8, Rom 16:17.

Den som lærer og lever i åpenbar strid med Guds ord, skal ikke utøve prekenembetet. Mt 7:15, 18:17. 1 Tim 3:5, 5:22. Tit 3:10. Rom 16:17. 2 Joh 10f. Jf 2 Tess 3:14f.

Fra bekjennelsesskriftene:

SA C 10. CA 28:21-26. Tr 66-72, 76, 79.

615. * **Hva er fremgangsmåten ved tap av presterettigheter?**

PROSEDYREN MÅ SETTE KALL OG ORDINASJON I REVERS. DA ER DET GUD SOM MED SITT ORD OPPHEVER KALLET OG AVSETTER MED GYLDIGHET FOR GUDS KIRKE.

Omstridte læreutsagn må være bevitnet og formulert.

Anm. Jesu kirketuktsregel i Mt 18:15-17.

Kirketukten begynner i det private rom, med gjentatte anledninger til å gjenopprette enighet i bekjennelsen. Omstridte utsagn og/eller handlinger må være stadfestet av flere vitner, med anledning for vedkommende til å tilbakekalle dem.

Holder vedkommende fast ved ord og handlinger i strid med det apostoliske ord, må den kallende instans stadfeste læren med det apostoliske ord og i den treëne Guds navn tilbakekalle alle pastorale rettigheter. Da utøves "guddommelig" rett, Heb 4:12.

Et operativt lærevern stadfester apostelordets lære ved å utelukke fra fellesskapets prekestoler og lærekatedre reservasjoner mot apostelordets lære. Dette rettsvern i praksis tjener kirkens oppbygging og ikke dens ødeleggelse.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER

- At presteembetet (pastorembetet) ikke er en guddommelig innstiftelse, men en hensiktsmessig ordning.
- At presteembetets gyldighet består i en ubrutt rekke av håndspåleggelse tilbake til Herrens apostler (apostolisk suksesjon)
- At Gud har kalt kvinnen til å være prest (gnostisk villfarelse).
- At presteembetet er et verv som man kan forlate og komme tilbake til etter forgodtbefinnende (det abstrakt-funksjonelle embete, en lavkirkelig villfarelse).
- At lekfolk for avvekslingens skyld kan preke i gudstjenesten, bistå presten som tekstlesere, assistere ham under utdelingen av sakramentet og ellers gjøre slikt som hører inn under prekenembetets oppdrag (tilslørt oppløsning av prekenembetet i menigheten).
- At lekfolk ikke skal prøve prestens forkynnelse på den rett utlagte Skrift fra dens Herre, men underkaste seg kirkens ordninger i blind lydighet.
- At kristne ikke skal bruke kallsretten til å gjenopprette ordnet nådemid-delfellesskap på kirkens apostoliske grunnvoll, men vise kjærlighet til kirken ved å ha kirkefellesskap med vranglærere.

Kilde: D ev.luth Konkordiekyrkan.

Del 5: GUDS ORDS VIRKEKRAFT

Om Guds nådemidler – evangeliet og sakramentene

Guds ord og sakramenter kom i sentrum for kirkens virksomhet da reformatorene i Wittenberg oppdaget evangeliet om synderes rettferdiggjørelse (el frifinnelse) av nåde. Ved Gud skaper troen ved den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger, og med sakramentene som midler gjør han den enkelte delaktig i sitt forsoningsverk og bevarer troen. Gud vil ikke handle med oss mennesker på noen annen måte enn gjennom ytre midler, senere kalt «nådemidler».

Liksom Sønnen var Ordet i Jesu skikkelse, virksom i sitt jordeliv, er gudmennesket Jesus til stede i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament i dens midte. Ved ham blir vi kjent med den treéne Gud. Faderen henviser oss til Sønnens ord: «Hør ham!» (Mt 17:5). Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp med nådemidlene. Han fører oss til Faderen ved Sønnen, den oppstandne Kristus, og hjelper oss til å anvende frelsen i Sønnens offerdød, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (Rom 6:3).

Guds ord er det fremste nådemiddel og et skapende ord forkynt, opplest og formidlet på ulike måter. Sakramentene – absolusjonen medregnet – meddeler himmelske gaver i kraft av Kristi guddomsord. Guds ord opplyser oss om nådemidlenes innhold og rette bruk. Uten denne opplysning blir sakramentene redusert til tomme seremonier, og utlevert til spekulasjon og misbruk. **Eksempler:** (1) Guds ord og sakramenter er virksomme i kraft av prestens tro og Åndens gaver. (2) Nådemidlene frelser ved «gjort gjerning».

Guds kirke avviser villfarelsene. Hun lever av Guds ord i tillit til Guds løfte. Kristus elsket kirken og gav seg selv for å hellige henne i vannets bad ved ordet (Ef 5:26f). Den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom med nådemidlene. Med sin Ånd bevarer han Ordets hørere i rett selverkjennelse for Gud,. Han gir visshet om barnerett hos Gud, og dessuten glede og kraft til det nye livet under Kristi herredømme. Nådemidlene brukt på Guds vilkår, virker en gudstjenestefeirende, misjonerende og tjenende menighet. Men uten nådemidlene fins ingen tro, ingen kristne og heller ingen menighet på kirkens grunn, lagt i begynnelsen.

Men blir evangeliet gjort til idé vi skal forestille oss, blir nådemidlenes bruk med stor konsekvens overflødig og virkningen ødeleggende for menighetens samling om den Oppstandne, virksom i dens midte med de midler han innstiftet. I hans sted trer menneskers interesser og behov i møtet med samtidens utfordringer. Liturgien forfaller til rituell adferd i korrekte former og evangeliet en ny lov. Tilbake er egenrettferdighetens lysende meritter, tilpasset allmenreligion og dominerende yndlingsidéer i samtiden. Da blir kirken uinteressant i konkurranse med alternativene på livssynsmarkedet. Under slike forhold får ikke de hjelp som søker Guds sjelesorg, den han gir med kirkens unike kjennetegn.

Til bibelstudium:

Jes 55:10f. Joh 3:5, 6:63, 17:17, 20. Apg 2:42.

Rom 1:16, 10:17. Gal 3:2. Ef 2:8. 1 Pet 1:23.

2 Tim 2:9. Mk 16:15, Lk 24:47.

616. Hvordan virker Gud menneskers tillit til ham?

SVAR: MED EVANGELIETS TRØSTERIKE LÆRE OG NÅDELØFTE OM SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD.

GUD HAR STADFESTET JESU UNDERVISNING I SKRIFTENE OM SIN PERSON OG DET VERK HAN VAR SENDT FOR Å FULLFØRE. GUDS VITNESBYRD ER JESU OPPSTANDELSE FRA DE DØDE.

KIRKENS TRO ER UNIK, BEGRUNNET I UNDERFULLE KJENSGJERNINGER, OG TIL DEM HØRER OGSÅ KIRKENS KJENNETEGN FRA DEN OPPSTANDENE KRISTUS.

1 Sam 3:10 - Tal, din tjener hører. (Jf v 7: Samuel kjente ennå ikke HERREN .)

Mt 9:2, 6 – (Jesus sa) til den lamme: ”Vær frimodig, mitt barn, dine synder er forlatt.” /.../ Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder. **Joh 15:3** – Alt nå er dere rene *på grunn av det ord som jeg har talt til dere.* **20:23** – De som dere forlater syndene, er forlatt. **17:20** – jeg ber ikke bare for dem (apostlene), men også for dem som *ved deres ord* tror på meg. Ef 1:11-14.

Apg 17:31- (Gud) har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet, og har til dette bestemt en mann. Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde. **1 Joh 1:1** – det vi har hørt, det vi har sett med våre øyne, det vi så og våre hender tok på, om det bærer vi bud, om livets ord. **1 Kor 15:17, 19** – hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder. /.../ Men nå er Kristus stått opp fra de døde, som førstegrøden av dem som er sovnet inn. Jf Lk 1:1-3. Apg 1:1-3.

Informasjon om Guds frelsesverk frelser ingen. Gud vil ha sitt verk trodd i verden. Derfor er han virksom med sitt ord. Med det forkynte Ord virker Gud rett selverkjennelse for ham og åpner våre sinn, så vi anvender frifinnelsen i Kristus, enhver på seg selv. Med sitt virksomme ord reiser han oss opp fra døden i våre synder og lar oss leve under Kristi nådige herredømme.

Anm. Ordets iboende kraft og Ordets virkning.

Forholdet ligner frøet som spirer når det legges i jorden, eller brødet som nærer når det blir spist.

Sønnens komme i Jesu skikkelse er ”et tegn som blir motsagt”, Lk 2:34b. Men forveksler man virkningen med Ordets iboende kraft, havner man lett i *magikerens* bibelbruk og agerer herre over ordene. Med stor konsekvens må Guds Navn og ord tilfredsstille menneskers ønsker og behov. *Guds* nådemidler er medisinen mot overtroens rangsnudde forestillinger.

Guds ord trer frem for oss i bokstaver og trykksverte, og høres i lesninger og forkynnelse. Den Hellige Ånd tar ordene i bruk, gir forstand på Kristi person og verk, og levendegjør mennesker. Folk kan ikke nekte AT Guds ord er blitt forkynt på dette sted, men de kan la være å høre Guds ord. Likevel er Guds Ord virksomt (Jes 6:9f, Joh 12:40).

Forholdet minner om *dåpen*. Den er hva den er - den nye fødsels bad, selv om troen uteblir i daglig omvendelse og tro. Ved troen kommer *dåpen til nytte*, Mk 16:16. Liksom dåpen og troen hører sammen, hører Guds ord og troen sammen. Men med nådemiddelforakt nedkaller mennesker Guds vrededom på Dommens dag (Mk 16:16).

Hovedkilde: Hægglund 1976, 59-62.

Til bibelstudium: Billedbruk om Guds skapende og virkekraftige ord.

Lik *regnet*, Jes 55:10. - Lik *lyset*, Sal 119:105, 2 Pet 1:19. - Lik et *frø*, Lk 8:11. - Lik en *ild*, Lk 24:32, jf Jes 20:9.

617. Hvilke midler bruker Gud, når han frelser og gir sine gaver?

SVAR: NÅDEMIDLENE - EVANGELIET OG SAKRAMENTENE. UTELUKKET FRA GUDS NÅDEMIDLER ER VÅR EGEN FORNUFT ELLER KRAFT, OG VÅRE EGNE FORBEREDELSE OG GJERNINGER.

Rom 10:17 - Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. **Mt 10:40** – Den som tar imot dere, han tar imot meg. **1 Kor 4:1** – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av *Guds hemmeligheter* (mysterioi). **2 Kor 4:5-7** – Vi (Paulus og Timoteus) forkynner ikke oss selv, men Kristus Jesus, at han er HERREN, og oss selv som deres tjenere for Jesu skyld. Gud som sa: "Lys skal skinne fram av mørket", han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds herlighets kunnskap i Kristi åsyn. Denne skatt har vi i leirkar, for at den overveldende kraft skal være Guds og ikke fra oss (1 Mos 1:3). **1 Kor 11:24f** – Dette er mitt legeme /.../ Denne kalk er den nye pakt i mitt blod"...

Bibelordene står i Kristus-åpenbarings tjeneste. Han har utlagt hva ordene vitner om ham. Ingen kommer til tro eller blir bevart i troen uten Kristi undervisning.

Eksempler:

Med skrevne eller oppleste ord, Joh 20:31. - I prekenen, Mk 16:15f.

Med dåpens sakrament, Tit 3:4-7, Apg 2:38, 22:16. - Med *absolusjonen* i det private skriftemål, Joh 20:23. - Med *nattverdens* sakrament, Mt 26:27f, Lk 22:19f.

Med *tegn fra frelseshistorien* til en påminnelse, Joh 3:14f. - I kristnes innbyrdes samtale og trøst, Mt 18:20.

Til bibelstudium:

Sal 1, 19, 77 og 119. Det fins ingen tro uten tillit til Guds skrevne og forkynte Ord. Vantroen består i den innbilte tro på noe annet, Joh 8:31f, 17:20, 1 Tim 6:3-5.

Guds frelse ved Ordet og dåpen, 2 Tim 1:9, Apg 11:14, Jak 1:21, 1 Pet 3:21.

Guds allmakt virker troen ved det forkynte Guds ord, Ef 1:19, Rom 10:17.

Ånden gjør levende ved Kristi ord, som er Ånd og liv, Joh 6:63b. Da Paulus ga evangeliet til kristne i Korint, ble han deres «far i Kristus Jesus», 1 Kor 4:15.

Guds gjerning ved nådemidlene har adresse også til vantro mennesker, for Kristi stedfortredergjerning omfatter alle mennesker, Mt 23:37, Apg 7:15, 13:46.

Loven er "fordømmelsens embete", og evangeliet er "rettferdighetens embete" (2 Kor 3:9).

Evangeliet er mer enn en offentlig kunngjøring av Guds forsoningsverk for alle i Kristi død. I skriftemålet meddeler Gud syndenes forlatelse til den enkelte som ber en prest om det, Joh 19:22f.

I Herrens Nattverd virker Kristi ord over fremsatt brød og vin underet i messen: Hans ofrede legeme, en gang gitt for verdens synder, blir synlig nærværende i brødets og vinens skikkelser, og vi mottar hans gaver med munnen så ofte vi spiser og drikker.

618. Hvilket nådemiddel er det grunnleggende?

SVAR: GUDS ORD.

1 Mos 1:1-3 – I begynnelsen skapte Gud himmelen og jorden. /.../ Guds Ånd svevde over vannet. Da sa Gud: «Det bli lys!» Og det ble lys. **Sal 33:9** - Han talte, og det skjedde, han bød, og det stod der. **Jes 53:11** - mitt ord /.../ skal ikke vende tomt tilbake til meg, men gjøre det jeg vil. **119:105** – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.

Mt 8:26f – (Jesus) truet vinden og sjøen, og det ble blikk stille. /.../ Hva er dette for en? Både vind og sjø adlyder ham.” (Sal 65:8, 89:10, 107:29) **7:29** – (Jesus) talte som en som har makt og ikke som deres skriftærde. Joh 5:39, 8:25, 58.

Rom 1:16 – evangeliet er Guds kraft til frelse. **10:17** – troen kommer av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. **Heb 4:12** – Guds ord er levende og kraftig og skarpere enn noe tregget sverd og trenger igjennom, inntil det kløver sjel og ånd, marg og ben og dømmer hjertets tanker og råd.

Joh 3:5, – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjød, er kjød, men det som er født av Ånden, er ånd. (v 12) **6:63** - De ord jeg har talt til dere, er Ånd og liv (17:20). **1 Pet 1:23** – Dere er jo født på ny, ikke av forgjengelig sed, men av uforgjengelig, ved Guds levende ord som forblir. **Jak 1:18a** – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord.

Mt 26:26 – Mens de holdt måltid, tok Jesus et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: ”Ta dette og et det! Dette er mitt legeme.”

Anm. Ordets virkekraft hører med til Ordets vesen. Det kan man ikke si om sakramentene. Uten døpeordene, er ikke dåpsvannet ”badet til gjenfødelse”, men bare vann. Uten Kristi ord over fremsatt brød og vin, er de ikke Kristi legeme og blod, men bare brød og vin. Den Hellige Ånd er virksom med evangeliet og styrker nattverdgestenes tro.

Sakramentene har ingen virkekraft utenom bruken, men *sammen med* den innstiftede bruk. Absolusjonen (syndsforlatelsen) i skriftemålet blir meddelt i et menneskes munn, men i kraft av Kristi fullmakt og befaling.

Ordet «kraft» forklarer i denne sammenheng ingenting, men lar oss ane Guds virksomme nærvær i sin kirke på jorden. **Der** skal vi søke den underfulle forening mellom Skriftens indre mening og ytre ord.

Alternativene søker enten frelsen i eget bryst (spiritualisme, synergisme) eller ”ny innsikt” i strid med det ytre Ord (den liberale teologitradisjon og New Age/nygnostisisme). Alternativene begrunner Guds ords virkekraft med selvbekreftende sirkelbevis uten troverdighet.

Hovedkilde: Hægglund 1976, 59-61.

619. Hva er forholdet mellom Ordet og sakramentene?

MED YTRE MIDLER KOMMER GUDS NÅDERIKE TIL OSS, MEN MIDLENE ER ULIKE, HVER MED SIN OPPGAVE .

- Dåpen er ”skipet”, hvor Guds barn og troende kirke er ombord.
- Prekenen er Kristi hørbare nærvær i Bibelens evangelium. Med apostelordets lære fra ham, stevner skipet trygt mot den nye jord (verbalpresens, Lk 10:16).

- Absolusjonen (el syndsforlatelsen) er dåpens nådeløfte anvendt på den enkelte. Absolusjonen stadfester Guds nådepakt i dåpen og berger falne ombord fra vredens hav.
- Kristi legemes og blods sakrament er den "reisekost" som styrker og nærer Guds barn i dåpens nåde, inntil de setter foten på den nye jord.

Illustrasjoner: Døpeordene sammen med vannet, og Kristi ord over fremsatt brød og vin. (Se nattverdens innstiftelsesord.)

620. Hvorfor er nådemidlene "tegn" på vår frelse FØR vi mottar dem i tro?

NÅDEMIDLENE ER GUDS VITNESBYRD OM KRISTI OPPSTANDELSE: MED SIN LIDENDE LYDIGHET HAR HAN OPPFYLT GUDS LOV I ALLE DELER OG I ALLES STED. DERFOR BLE HAN OPPREIST FRA DE DØDE PÅ GRUNN AV VÅR RETTFERDIGGJØRELSE.

Jes 42:6f – Jeg, Herren, har kalt deg (Herrens Tjener) i rettferd og tatt deg ved hånden. Jeg vil verne deg og gjøre deg til en pakt for folket, til et lys for hedningene, for at du skal åpne blindes øyne, føre de bundne ut av fangehullet og føre dem som sitter i mørke, ut av fengslet. **53:11** – Ved at de kjenner ham, skal den Rettferdige, min Tjener, rettferdiggjøre de mange (= alle). **Jer 33:16** – "Herren, vår rettferdighet."

Joh 16:10 – om rettferdighet fordi jeg går til Faderen. **Rom 4:25** – han ble overgitt til døden på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. **5:6, 9** – Da vi ennå var svake, døde Kristus til fastsatt tid for de ugudelige. /.../ Da vi er blitt rettferdige i Kristi blod, hvor mye mer skal vi ikke da ved ham bli frelst fra vreden!

Tit 3:5 – han frelste oss /.../ på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. **Mt 26:28** – Dette er mitt blod, paktens blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse. **1 Tim 1:1f** – på befaling av Gud vår Frelser og Kristus Jesus, vårt håp /.../ Nåde, barmhjertighet og fred fra Gud Fader og Kristus Jesus vår Herre! **Heb 10:23** – La oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han er trofast som gav løftet.

Frifinnelsen har funnet sted. Den blir gitt av nåde –uten vederlag.

621. Hvordan blir alles frifinnelse i Kristi død meddelt og gitt den enkelte?

MED NÅDEMIDLENE, OG FREMST BLANT DEM ORDETS NÅDEMIDDEL SOM ER VIRFKSOMT I DEM ALLE. GUD HELLIGÅNDEN VIRKER DEN TRO SOM ANVENDER KRISTI FORTJENESTE, HVER PÅ SEG SELV.

Mt 9:6 – Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder. Mt 5:3, 9:2 osv. **2 Kor 5:19f** – Gud var i Kristus og forsonte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og betrodde oss *forsoningens ord*. /.../ I Kristi sted ber vi: La dere forsones med Gud! (Rom 10:17) **Joh 20:23** – De som dere forlater syndene, de er forlatt...

Tit 3:4f – Da Guds, vår Frelser, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke for de gjerningers skyld som vi hadde gjort i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. **Gal 3:22, 24, 26f** – Skriften har innbefattet alt under synd, for at løftet skulle gis ved tro på Kristus Jesus til dem som tror. /.../ Derfor er loven blitt vår tuktemester til Kristus, for at vi skulle bli erklært rettferdige ved tro. /.../ Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.

Rom 1:16f – (Evangeliet) er Guds kraft til frelse for alle som tror /.../ i det åpenbares Guds rettferdighet, av tro til tro. **3:28** – et menneske erklæres rettferdig ved tro uten lovgjæringer (4:5).

Den Hellige og Rettferdige kommer oss i møte med nådemidlene. Ved forkynnelsen vil han kalle alle folk til omvendelse og tro, og ved dåp og tro gi den enkelte del i sin universelle nåde, stilt frem for verden i Kristus og ham korsfestet. Han er ved troen vår hellighet og rettferdighet for Gud, for at vi skal leve det nye livet med ham til gave, og han skrive Guds lov i våre hjerter (Jer 31:33, Joh 13:14:4-6. Jf Rom 12:2, 2 Kor 4:16, Ef 4:23, Fil 1:6, Kol 3:10, Tit 3:5).

Anm. Gud skaper og opprettholder med sitt Ord.

Evangeliet åpenbarer ingen teori eller forestilling, men rettferdigheten fra Gud i Jesu Guds Sønnens lidende lydighet, til frelse for hver den som tror (Rom 1:16f). Ved evangeliet skaper og opprettholder Gud den tro som mottar "Guds rettferdighet" - *Jesus Kristus*. Troens kilde og subjekt er åpenbaringsordets Gud, og ingen annen. (Jf innledningsordene til Luthers forklaring.)

Tro i bibelsk mening er Guds tro. Den kommer til dem som hører Guds ord, tar vare på det og får nåde til å anvende Guds velgjæringer, enhver på seg selv. Troen hviler i *Guds* virkekräftige ord, i tillit til Guds løfte i dåpen, at Gud er meg nådig for Kristi skyld og kommer meg til hjelp i min avmakt. Denne tro blir styrket i nådemidlenes bruk. Er jeg et Guds barn, så må det være fordi Guds ord sier det, og ikke av noen annen grunn.

Kristentroen er ingen mystisk viljesakt, ingen start på et nytt liv for "helfrelste", og heller ingen forestilling om Guds ubetingede nåde. Hvor forkynnelsen bekrefter slike oppfatninger, er Guds evangelium "et annet" (Gal 1:8), og dåp og nattverd gjort til selvbekreftende "tegn" på de kvalifisertes nåde hos Gud. Mennesker blir drevet på opplevelsesjakt og vikler inn i selverklært kristelighet.

Til bibelstudium:

Rom 10:16f inkluderer det leste Guds ord. Jf Joh 20:31, 1 Joh 1:4.

Skriftens ord skal leses som Guds ord, 2 Tim 3:16, 2 Pet 1:2, 1 Kor 14:37.

Kristus viser oss til Loven og Evangeliet i Skriftens form, Lk 10:26-28, Joh 5:39.

622. Hvordan vitner Den Hellige Ånd i den troende?

ÅNDENS VITNER MED GUDS ORD – LEST, OPPELST OG FORKYNT: DU ER GUDS KJÆRE BARN, FØDT PÅ NY I DÅPEN, OG HAR FOR KRISTI SKYLD BARNEKÅR OG ARVERETT HOS GUD.

Gal 3:26 – Dere er alle Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. **Joh 1:12**, **Rom 6:3f**.

Ef 1:13f – I (Kristus) er også dere kommet til tro da dere hørte sannhetens ord, evangeliet om deres frelse. I ham er dere blitt merket med et segl, Den Hellige Ånd som var lovt, og som er pantet på vår arv, inntil forløsningen kommer for Guds folk, til pris og ære for hans herlighet. **2 Kor 1:22**. **Rom 8:16, 26** – Ånden selv vitner med vår ånd at vi er Guds barn. /.../ Ånden tar seg av oss også i vår svakhet. Hva vi bør be om, vet vi ikke, men Ånden selv ber for oss med uutsigelige sukk.

Den Hellige Ånd gjør to ting med Sønnens ord fra Faderen: (1) Han *stadfester* den fullbragte frelse i Sønnens død, og (2) *gir frimodighet* til å anvende frelsen, enhver på seg selv. Vi søker *Guds* sjelesorg med sitt ord, og mottar den på underfullt vis i sakramentene.

623. **Hva gjør Den Hellige Ånd når han kommer oss til hjelp i vår avmakt for Gud?**

MED ORDET SOM MIDDEL, KALLER HAN VED EVANGELIET, OPPLYSER FORSTANDEN OG SKAPER AV INGENTING TROEN PÅ SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD.

Joh 6:44: - Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen som har sendt meg, drar ham, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag. **Rom 4:17b** – Gud /.../ som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er, så at det er. **1 Kor 2:2** – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite av noe annet blant dere enn Kristus Jesus og ham korsfestet. (Joh 3:16-17) **Joh 15: 5b** - Uten meg kan dere ingenting gjøre. **Mk 9:24** – Jeg tror, hjelp min vantro.

Når vi hører evangeliet om Guds forsoning med verden i Kristi død, blir vi minnet om to ting – vår fortjente dom og vår frifinnelse i Kristi død (**Rom 5:10, 19, 2 Kor 5:19**). Men kun påminnelser frelser ingen.

Ved evangeliet virker Den Hellige Ånd troen, som mottar og anvender frifinnelsen i tillit til Guds ord og løfte. Slik lever døpte mennesker lik grener i det fruktbare tre og bærer frukt i gode gjerninger til Guds ære.

Eksempler:

Natans preken for kong David, **2 Sam 12:7-13**. - Fangevokteren i Filippi, **Apg 16:30-34**. - Kristus Jesus, det sanne Vintre, **Joh 15:1-9**.

624. **Hva er falsk åndelighet?**

DET ER UTTRYKK FOR FALSK ÅNDELIGHET NÅR PREDIKANTEN ANVENDER GUDS NADE ETTER EGET GODTYKKE, OG TILHØRERE INNBILLER SEG AT ÅNDE KOMMER TIL MEG PÅ GRUNN AV MIN BØNN OG BEREDELSE.

Joh 8:44b – Når han (djevelen) taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far. **1Tim 4:1f** – Ånden sier uttrykkelig at i de siste tider skal noen frafalle troen og holde seg til villånder og djevlelærer, ved løgnpredikanter hyckleri, som er brennemerket i sin egen samvittighet.

Rom 10:14f, 17 – Hvordan skal de kunne tro på den som de ikke har hørt? Hvordan skal de kunne høre uten predikanter? Hvordan skal de kunne forkynne om de ikke blir utsendt? /.../ Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord (jf 6:17, 8:16, 15:4-6, 16:17-20).

Kirken gransker ikke skjulte ting. Den falske åndelighet smykker seg med dypere innsikt enn apostelordets lære fra Skriftens Herre. Slik vitner løgnens far, djevelen.

Fra bekjennelsesskriftene:

SA C 4 Om evangeliet. Samme 8:10 – «Derfor skal og må vi holde fast på at Gud ikke vil ha noe med oss mennesker å gjøre på annen måte enn ved sitt ord og sakrament.»

CA 8. Apol 13:18. FC SD 2:52-56.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- At Den Hellige Ånd virker uavhengig av nådemidlene, og derfor kan man klare seg på egen hånd uten å høre Guds ord og feire Herrens Nattverd sammen med menigheten. Man kan like gjerne møte Gud på andre måter, f eks i mitt indre, i naturen, i meditasjon osv (svermeri, privatreligion).
- At Gud gir ved nådemidlene gir en annen nåde enn syndenes forlatelse for Kristi skyld, nemlig kraft til å samarbeide med Gud om frelsen og dermed fortjene frelsen ved gjerninger (inngytt nåde).
- At nådemidlene er ugyldige uten prestens oppriktige tro og fromhet (donatisme).
- At nådemidlene virker til velsignelse i kraft av gjort gjerning (romersk-katolsk villfarelse).
- At nådemidlene kun er trosstyrkende symboler eller bekjennelseshandlinger fra vår side (reformert villfarelse).
- At bønn eller «overgivelse» til Gud er en form for «nådemiddel» som forvisser oss om Guds nåde.

Kilde: D ev.luth Konkordiekyrkan

Om Åndens gjerning i forkynnelsen

625. Hva er en "preken"?

DET KALLES «PREKEN» NÅR EN BIBELTEKST BLIR UTLAGT I SAMSVAR MED APOSTELORDETS LÆRE FRA JESUS KRISTUS. DA ER DEN OPPSTANDNE KRISTUS TILHØRERNES LÆRER, VIRKSOM I DEN FORSAMLEDE MENIGHET GJENNOM SIN DELEGAT.

Predikant: På reformasjonstiden brukt om en prest uten ansvar for sakramentforvaltningen (til forskjell fra menighetsprest el sogneprest, på tysk Pfarrer).

Joh 5: 46 –Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. (Mt 11:5. Jf Jes 35:5f, 10. Sal 40:8f, Jes 53:11) **Lk 24:44-48** – "Alt måtte fullbyrdes som er skrevet om meg i Mose lov og i Profetene og i Salmene." Deretter åpnet han deres sinn, så de forstod Skriftene. /.../ "Så er det skrevet, at Kristus måtte lide og på den tredje dag oppstå fra de døde, og at omvendelse og syndenes forlatelse skal forkynnes i hans navn for alle folkeslag." **10:16** – Den som hører dere, hører meg.

Rom 1:16 – (Evangeliet) er en Guds kraft til frelse for alle som tror. **10:17** – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord. **1 Tess 1:5** – Da vi forkynte evangeliet hos dere, skjedde det ikke bare i ord, men også i kraft, ved Den Hellige Ånd og med stor trosvissnet. **1 Kor 2:3-5** – Min tale og min preken bestod ikke i overtalelse med veltalenhet, men med bevisførsel i Ånd og kraft, for at deres tro ikke skulle bygge på menneskers visdom, men på Guds kraft. (Joh 16:9, Lk 24:46f, 2 Kor 5:19)

Prekenen omfatter *lesninger og utleggelse*. I sentrum står Guds løfters oppfyllelse i en bevitnet Jesus-historie, slik skriftene i Det gamle testamente har sagt. Gud har stadfestet Jesu undervisning om sin person og den gjerning han var sendt for å fullføre. Det gjorde Gud da han reiste Jesus opp fra de døde, slik Skriftene har sagt. Tro uten skriftbevis er en antagelse.

Anm. Preken og undervisning på bibelsk vis er *informativ*. Den viser med teksten hvem Gud er, har gjort og vil, - og viser hvem vi er og hva vi skal tro og gjøre. Jf Peters tale på Pinsedagen, Apg 2.

Lik Herrens apostler formidler prekenen Kristi undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. Da er den oppstandne Kristus vår lærer. Tilhørerne får høre både lov og evangelium, men virkningen er Den Hellige Ånds gjerning i hjertene.

Loven viser hva Gud vil vi skal gjøre og hva vi fortjener med våre forsømmelser og overtredelser. Evangeliet kunngjør Guds velgjerninger i Jesus Kristus, oppmuntrer til omvendelse og tro med henvisning til nådemidlenes bruk. Hensikten er livet på dåpens grunn – å leve med Kristus til gave og følge hans eksempel i gjerninger som har Guds ord og bud for seg.

En preken fører tilhørerne inn i Skriften lik omvisning i en katedral. Prekenen lar oss se stykkevis, men begrunner alltid troen på Guds barmhjertighet mot syndere i Kristus Jesus (1 Kor 2:2). Da er den oppstandne Kristus virksom med evangeliet og lar oss kjenne Gud i hans trofasthet og kjærlighet..

Det hender bibelteksten danner utgangspunkt for talerens innfall og utfall, hva motivet enn måtte være. Skrøpelige kar er alle kristne, men det er fare på ferde når predikanten underkjenner apostelordets lære og fortsetter med et. Slike skal vi unngå (Mt 7:15f, Rom 16:17).

En rettskaffen prest tester seg selv på sitt oppdrag som Kristi delegat. Troens bekjennere tester seg selv på dåpens betydning i den daglige forsakelse og tro.

626. Hva er prekenens oppgave?

SVAR: Å RYDDE VEI FOR HERREN JESUS I TILHØRERNES HJERTER, OG GI MENIGHETEN DEN MAT SOM DEN LEVER AV.

DET ER IKKE PREKENENS OPPGAVE Å UTLEGGJE ALLE TEKSTENS DYBDER – DET ER HVERKEN NØDVENDIG ELLER MULIG.

Jes 35:5f – Da skal blindes øyne åpnes og døves ører lukkes opp. Da skal den lamme springe som hjorten og den stumme skal juble med sin tunge (Mt 11:5).

61:1f – Herren Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker. Jeg skal rope ut et nådens år fra Herren (Lk 4:18ff, Mt 11:28).

Lk 12:42 – Hvem er nå den tro og kloke forvalter som hans herre vil sette over sitt husfolk for å gi dem deres mat i rette tid? (Mt 24:45 "har satt".) **Jak 3:1** – Mine brødre! Ikke mange av dere bør bli lærere, for dere vet at vi skal bli så mye strengere dømt. Jf Hos 4:4. **Heb 13:17** – Vær lydige mot deres ledere og rett dere etter dem! For de våker overr deres sjeler og skal en gang avlegge regnskap. Sør for at de kan gjøre det med glede, uten å sukke. Ellers blir det ikke til gagn for dere.

En preken utlegger Guds lov og evangelium. Guds lov gir beskjed om den fullkomne kjærlighet til Gud og vår neste, som er frelsens vilkår for alle. Evangeliet handler om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, som er frelsens gave til alle. Med ham til gave, mottatt i tro, er han vår frimodighet i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

En preken *tilpasser* ikke tekstens innhold til tilhørernes tanker og behov, men *avpasser* innholdet til tilhørernes forutsetninger. Prekenen hører sammen med det private skriftemål og den undervisning som ellers gis i hjem og menighet. Forskjellen beror ikke på innhold, men på form, situasjon og kall.

Men har ikke presten selv den store regnskapsdag for øye, blir det desto viktigere for ham å forkynne evangeliet *med forbehold* om gjerninger. Det er å slå Guds husfolk med Mose stav – med lovens pisk. Som regel skjer dette ved å gjøre Guds lov overkommelig. Resultat: Selvtilfredse kristne: «Alt dette har jeg holdt fra min ungdom av» (Mk 10:20).

Til bibelstudium:

Joh 20:31, 1 Joh 1:4. - Mt 4:4, Joh 5:25, Apg 7:38. - 1 Kor 2:9f, Ef 3:18f.

627. **Hvorfor er det nødvendig å høre Guds ord for å komme til tro?**

JEG KAN IKKE AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT TRO PÅ JESUS KRISTUS, MIN HERRE, ELLER KOMME TIL HAM, MEN DEN HELLIGE ÅND HAR KALT MEG VED EVANGELIET... DERFOR ER PREKENEMBETET "RETTFERDIGHETENS EMBETE" (2 KOR 3:9).

Joh 8:31f – Dersom dere blir i mitt ord, er dere i sannhet mine disipler, og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere. **Rom 10:17** – Altså kommer troen av prekenen i kraft av Kristi ord. **2 Kor 4: 6** – Gud som sa: "Lys skal skinne fram av mørket", han lyste i våre hjerter til opplysning om Guds her-

lighets kunnskap i Kristi ansikt. **Apg 26:17f** – du skal åpne deres øyne, så de omvender seg fra mørke til lys, og fra satans makt til Gud, for at de ved troen på meg skal få syndenes forlatelse og arvelodd blant dem som er helliget.

Gud virker troen også gjennom bibellesning og samtale i den private sfære. Samtalen arter seg som tilbakemeldinger på den offentlige preken. Desto viktigere er den ubetingede nåde, som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger. Da bruker vi den nådetid som heter «i dag», holder prekenembetet høyt i akt og ære, og søker den mat som Guds barn lever av. (LK

Guds kirke på jorden skal være et "munns hus" (Luther), hvor Guds ord blir forkynt, utlagt og anvendt på tilhørerne. Når vi hører Kristi undervisning, åpner han Skriftene for oss med sin Hellige Ånd. Da tror vi alt hva profetene har talt om ham og bruker nådemidlene.

Anm. Ved **Loven** virker Den Hellige ånd en rett selverkjennelse for Gud. Ved **Evangeliet** åpenbarer han Kristus til rettferdighet for hver den som tror, og gir ved troen de evige goder. Denne "frelsesorden" i sak gjør forskjellen mellom dømte, udømte og frafalne. Troen oppfyller det første bud, og dermed kjærligheten til Gud og vår neste. Rom 6, jf 1 Tess 3:14. Joh 15:5 - uten meg kan dere ingenting gjøre.

Helligånden *påminner oss* om Guds nådepakt i dåpen, og oppmuntret oss til å forsake synden og leve av Guds Ord og Sakrament. Da lever vi lever vi det nye livet under Kristi herredømme. 1 Joh 5:12 – den som har Sønnen, eier livet.

Frafalne kalles tilbake til dåpens nåde, og *udømte* kalles til "den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd", Tit 2:5. Ved evangeliet oppmuntret han til å bryte med syndens herredømme og begi seg inn under Kristi herredømme "for at vi, rettferdiggjort av hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv", v 7.

628. Hva er troens glede når Ånden opplyser med evangeliet?

SVAR: GUDS ENBÅRNE SØNN I TJENERSKIKKELSEN HAR OPPFYLT GUDS LOV I ALLES STED OG BÅRET VERDENS SYNDER. HANS DØD ER DØDEN I MINE SYNDER, OG HANS OPPSTANDELSE ER MIN OPPSTANDELSE.

Sal 119:105, 130 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti. /.../ Dine ord gir lys når de åpner seg. **Lk 24:44f** – alt det måtte bli oppfylt som er skrevet om meg i Mose lov og i Profetene og i Salmene. Deretter åpnet han deres forstand, så de forstod Skriftene. **Ef 1:18** – han skal opplyse deres hjertes øyne, så dere fatter hva det håp innebærer som han har kalt dere til og hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige. **Gal 5:18** – Blir dere drevet av Ånden, da er dere ikke under loven. Rom 6:14, Ef 1:7f, 2 Kor 1:3f, Tit 2:13.

Gal 3:26 - Dere er alle Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. **Jes 61:10** – Jeg vil glede meg i HERREN /.../ For han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg.

Kledd i "Guds rettferdighet", gitt i dåpen, gleder vi oss med Kristus til gave, og vi legger vinn på gode gjerninger med ham til eksempel. Hvor kristne øver troen – enhver i sitt kall, blir lov og evangelium aldri teori.

629. **Hvordan vite om en prest eller predikant utøver sitt kall som Herrens tjener?**

SVAR: NÅR PRESTEN LÆRER EVANGELIET OG FORVALTER SAKRAMENTENE SLIK KRISTUS HAR BEFALT. DA ER KRISTUS VÅR LÆRER, OG GUD HANDLER MED OSS. MEN FARER PRESTEN MED MENNESKEPÅFUNN I TROENS SAKER, ER HAN IKKE HERREN TJENER, MEN EN RØVER .

Mt 23:8 – En er deres lærer, og dere er alle brødre. **1 Pet 4:11** – den som taler, skal se til at han taler som Guds ord. **Lk 10:16** – Den som hører dere, hører meg. **2 Tim 4:5b** – fullfør ditt embete! **1 Tim 1:13f** – Som mønster for en sunn forkynnelse, skal du holde fast ved det som du har hørt av meg, i tro og kjærlighet i Kristus Jesus. Ved Den Hellige Ånd som bor i oss, skal du bevare den fagre skatt som er blitt deg betrodd. **1 Kor 4:1f** – Så skal dere da se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.

2 Kor 4:2 – Vi anvender ingen listige metoder og heller ikke forfalsker vi Guds ord, men legger sannheten åpent fram... **Heb 13:17** – Vær lydige mot dem som veileder dere, og rett dere etter dem. De våker jo over deres sjeler for å kunne avlegge regnskap. La dem få gjøre det med glede og ikke med sukk.

En Kristi delegat utfører Kristi oppdrag med Kristi fullmakter. Da kan tilhørerne vite at de har med åpenbaringsordets Gud å gjøre. Denne kallsgjerning har tre former:

- Tilsyn med Guds hjord, for at enhver skal få den undervisning, veiledning og omsorg han trenger. (**Mt 24:45, Joh 21:15-18 – Peters gjeninnsettelse i apostelembetet.**)
- Trosforsvar når menigheten blir angrepet av vrang lære eller utsatt for fysiske trusler. (**Joh 10:11**)
- Veiledning med sikte på håpets fullendelse, alltid med dommens dag for øye. (**Jes 6:16, Joh 14:4, 6. Heb 13:7 og 17, 1 Pet 5:1-4, Hes 33.**)

Anm 1. Det merkes på prester som i sitt kall praktiserer dåpen i forsakelse og tro. De underviser om skriftemålet, oppmuntrer medkristne til å bruke det, og viser vei til Herren bord. Selv går de foran med godt eksempel i lære og liv. De studerer den utlagte Bibel fra dens Herre, vet å begrunne kirkens tro, og kjenner sin menighet gjennom tilbakemeldinger i skriftemål og samtale.

Anm 2. Kristus er kirkens Lærer. Derfor skal prekenen formidle Kristi undervisning om sitt verk i fortid, nåtid og framtid. Da blir evangeliet forkynt til omvendelse og tro på syndenes forlatelse.

Kristi lærer-posisjon gir prekenen *legitimitet* som "Kristi ord". Han måtte selv legitimeere seg som Faderens utsendte, og gjorde det med titler, ord og gjerninger, slik "Skriftene" vitner om ham. Een Herren tjener legitimerer seg med titler, ord og gjerninger fra kirkens Herre.

Derfor skal lekfolk kunne gjenkjenne en Kristi delegat og selv bli minnet om døptes *disippel*posisjon for HERREN .

Det er *døptes* skyldighet for Gud å motta Kristi undervisning gjennom apostelordets lære - og ingenting annet. Det er *prestens* skyldighet for Gud å formidle Kristi undervisning i menigheten – og ingenting annet. Denne skyldighet er prestens legitimitet. Da er den Oppstandne til stede, virksom med evangeliet og sakramentene. .

Kristi gjerning her og nå kommer klarest til uttrykk i en *homiletisk* preken – som gjennomgår teksten gjennomgås fortløpende (på en rekonstruerende måte). Sett fra tilhørernes side har denne fremgangsmåte to fortrinn: Den gjør vår disippel-posisjon tydelig og gjør det lettere å følge med i *Kristi* undervisning.

Tema-prekener forutsetter evnen til abstrahering. Forsøk på aktualisering og konkretisering vedkommer de færreste.

Forskjellen mellom Jesu disipler den gang og nå beror på et ”før” og et ”etter” påskebegivenhetene i Jesu livshistorie. Han er ”Den Hellige og Rettferdige” (Apg 3:14), men fins hverken på korset eller i graven. Vår rettferdighet for Gud er den oppstandne Jesus.

Vi lever i kirkens *interim*-tid mellom Pinsedagen og Dommens dag. Hva Gud har gjort for alle, det vil han ha proklamert for alle, men utdelt og mottatt av den enkelte ved dåp og tro.

630. **Hvilke fiender ødelegger troen på Kristus og hindrer gode gjerninger?**

DET GJØR GUDS FIENDEMAKTER: DJEVELEN, VERDEN OG VÅR ONDE MENNESKENATUR.

2 Kor 11:3 – Men jeg er redd for at liksom slangen med sin list bedro Eva, så skal også deres sinn bli fordervet, så dere kommer bort fra den oppriktige troskap mot Kristus. **1 Pet 5:8f** –Deres motstander djevelen /.../ søker etter hvem han kan oppsluke. Stå ham i mot, faste i troen! **Ef 6:11f** – Ta på dere Guds fulle rustning, så dere kan stå imot djevelens angrep og list. Vi har nemlig ikke kamp mot kjød og blod, men mot makter og myndigheter, mot dem som behersker verden i dette mørke, mot ondskapens åndsmakter i de himmelske verdener. 1 Joh 2:15, Jak 1:4,

1 Joh 2:15 – Elsk ikke verden, og heller ikke det som er i verden. Om noen elsker verden, så er ikke Faderens kjærlighet i ham. **Jak 4:4** – Den som vil være verdens venn, gjør seg til Guds uvenn. Gal 1:10b (jf 2 Tim 4:10).

Gal 5:17 – Kjødet begjærer imot Ånden, og Ånden imot kjødet. De er hverandres fiender, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil. .

Guds fiendemakters prosjekt er kirkens ødeleggelse, og slagmarken de troendes liv. Kirken er det folk som bekjenner Kristi ord og etterfølger ham i ord og gjerning. En bekjenner bevitner Guds trofasthet med sitt liv. Utelukket er overtroen på egne evner for Gud. (1 Kor 13:12).

Illustrasjon: Rom 7:18-23.

Til bibelstudium:

Apg 2:42, Heb 10:23, Åp 3:8. – 1 Kor 13:12.

631. **Hvorfor må vi bruke Guds Ord og Sakrament for å bli bevart i troen?**

GUDS SJELESORG BEVARER MEG I GUDS TRO. MED KRISTUS SOM BIBELLÆRER OPPLYSER DEN HELLIGE ÅND MEG OM KRISTI GAVER, SOM MOTTAS MED MUNNEN I HERRENS NATTVÆR.

Joh 17:15-17, 20-21 – Jeg ber ikke at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde. /.../ Hellige dem i sannheten, *ditt ord* er sannhet. /.../ jeg ber ikke bare for dem (apostlene), men også for dem som *ved deres ord* tror på meg, at de alle skal være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg.

Fil 1:6 – Jeg er viss på at han som har begynt en god gjerning i dere, også vil fullføre den inntil Kristi dag. **2 Tess 3:3** – HERREN er trofast. Han skal gi dere styrke og bevare dere fra det onde. **1 Pet 1:5** – Med Guds kraft blir dere ved troen bevart til den frelse som er gjort ferdig til å bli åpenbart i den siste tid.

632. **Hvorfor opplyser Den Hellige Ånd med Kristi gaver?**

UNDER KRISTI HERREDØMME KOMMER DEN HELLIGE ÅND OSS TIL HJELP I VÅR AVMAKT. HAN DØDER ONDT BEGJÆR I TANKER, ORD OG GJERNINGER, OG GIR NY VILJE, LYST OG KRAFT TIL Å ELSKE VÅR NESTE.

Sal 51:12-14 – Kast meg ikke bort fra ditt åsyn, ta ikke fra meg din Hellige Ånd. La meg atter fryde meg over din frelse, hold meg oppe med en villig ånd. **Jes 41:10** – Frykt ikke, for jeg er med deg! Se deg ikke engstelig om, for jeg er din Gud! Jeg styrker deg og hjelper deg og holder deg oppe med min rettferds høyre hånd.

Ef 3:16 – for at han (vår Herres Jesu Kristi Fader) etter sin herlighets rikdom skal la dere bli kraftig styrket i det indre menneske ved sin Ånd. **5:10** – all nådes Gud, som har kalt dere til sin evige herlighet i Kristus, han skal dyktiggjøre og stadfeste dere, og gi dere styrke og fasthet.

633. **Hvordan skal vi bruke vår korte tid på jorden?**

ENHVER SKAL UTFØRE SITT KALL MED TROSKAP, OG ALLTID VÆRE REDE TIL Å GJØRE REGNAP FOR GUD.

Sal 31:16b – Du er min Gud! I din hånd er mine tider. **Åp 1:17** – JEG ER den første og den siste og den levende. **Mt 25:10** – De som var rede, gikk inn med ham til bryllupsfesten, og døren ble stengt.

634. **Hva er "nådetid"?**

DET ER NÅDETID NÅR VI HAR TILGANG TIL GUDS RENE EVANGELIUM OG SAKRAMENTENE FORVALTET SLIK GUD VIL. DA GJELDER DET Å PRIORITERE RIKTIG.

Sal 95:8 – Forherd ikke hjertet som ved Meriba, som den gang ved Massa i ørkenen, da fedrene utfordret meg og satte meg på prøve, enda de så hva jeg hadde gjort. **2 Kor 6:2** – Se, nå er den rette tid, se, nå er frelsens dag (Jes 49:8).

1 Pet 1:6 – Derfor kan dere juble av glede, selv om dere nå en kort tid må ha det vondt i mange slags prøvelser, om så skal være.

Nådetiden setter spor i kristnes dags- og ukeplan.

Eksempel på misbruk av nådetid: Israelittenes vandring i ørkenen, 2 Mos 17. Jf 1 Kor 10:1-13, Heb 3.

Anm. Periodisme kalles den villfarelse som lærer at Den Hellige Ånd flytter etter vekkel-
sestiden til et annet sted. Han ligner en vandringsmann på flyttefot.

635. **Er nådetiden en kort periode i menneskets liv?**

DET ER FALSK ÅNDELIGHET OM PREDIKANTEN ANVENDER GUDS ORD ETTER EGET GODTYKKE.

Del 6: OM HELLIGGJØRELSE OG GODE GJERNINGER

Hvordan kan jeg oppfylle budene? Det har mang en elev eller konfirmant lurt på. Oppfyllelsens mulighet er allerede gitt med forklaringen til Det første bud – om tilliten til den eneste sanne Gud. Han har allerede oppfylt kjærlighetens bud i alle deler og i alles sted. Det har han gjort i Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse (Joh 1:14). Han er frelsens årsak, og derfor er han også oppfyllelsens mulighet i deres liv som setter all sin lit til ham. Med ham til gave etterfølger de ham i gjerninger som har Guds ord og bud for seg. Nå lever Guds folk frelst av nåde på grunn av Kristi fortjeneste og den alene.

Å helliggjøre betyr **å skille ut til bruk for Gud**. Brukt om *døpte* mennesker, handler ikke helliggjørelse om selvforbedring og prestasjonsfromhet (el skinnhellighet). I så fall må menneskets hellighet bestå i menneskepåfunn og lydighet mot menneskebud. Men den fornyelse som den treene Gud virker, den virker han i dem som ved tro og dåp er hellige for ham. Bare ”de hellige” kan ”bli helliggjort”. Se Åp 22:11, jf Ef 5:26, 2 Tess 2:13b, 1 Kor 6:11.

Årsaken til lovoppfyllelsens mulighet i våre liv er Guds under på Pinsedagen, da han oppfylte løftet om Åndens komme og gjerning i den nye pakt. Nå kommer Den Hellige Ånd oss til redning i vår svakhet. Han oppfylder kjærlighetens lov i deres liv som tror syndenes forlatelse for Kristi skyld. Ånden strider mot den onde menneskenatur og skriver Guds hellige lov i våre hjerter og sinn:

Jer 31:31-34 – Se, dager kommer, sier Herren , da jeg vil opprette en ny pakt med Israels hus og med Judas hus, ikke som den pakt jeg opprettet med deres fedre på den dag jeg tok dem ved hånden for å føre dem ut av Egypt, den pakt med meg som de brøt, enda jeg var deres ektemann, sier Herren .

Men dette er den pakt jeg vil opprette med Israels hus etter de dager, sier Herren : Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte, og jeg vil være deres Gud, og de skal være mitt folk. De skal ikke mer lære hver sin neste og hver sin bror og si: Kjenn Herren , for de skal alle kjenne meg, både små og store, sier Herren ; for jeg vil forlate deres misgjerning og ikke kommer deres misgjerning mere i hu.

Esek 11:19f – Da vil jeg gi dem et nytt hjerte, og la dem få en ny ånd. Jeg vil ta bort steinhjertet av kroppen deres og gi dem et kjøtt hjerte isteden. Så skal de følge mine forskrifter og ta vare på mine lover og leve etter dem (36:21-27).

Om helliggjørelsen - fornyelsen

636. Hva er det helliggjørelsen handler om?

SVAR: OM DØD ELLER LIV; OM DØD FORDI GUDS HELLIGE LOV FORDØMMER OVERTREDELSE, OM LIV FORDI LOVEN BLIR OPPFYLT MED DEN FULLKOMNE KJÆRLIGHET TIL GUD OG VÅR NESTE.

Jes 43:18f – Tenk ikke på det som hendte før, akt ikke på det som en gang var! Nå skaper jeg noe nytt. Det spirer allerede fram. Merker dere det ikke? **Joh 15:5** – Jeg er vintreét, dere er grenene. Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt, men uten meg kan dere intet gjøre.

Rom 6:3f – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. **Lk 9:23** – Den som følger etter meg, må fornekte seg selv og ta sitt kors opp hver dag, og følge meg.

Ef 4:24 – kle dere i det nye menneske; det som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten. **2 Kor 5:17** – hvis noen i Kristus, da er han en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til. **8:10** – Dersom Kristus bor i dere, er nok kroppen død på grunn av synden, men ånden er levende fordi dere er rettferdige for Gud. **Gal 5:6** – i Kristus Jesus kommer det ikke an på om en er omskåret eller uomskåret, her gjelder kun tro, virksom i kjærlighet (3:26f).

637. Hva vil Gud med helligjørelsen?

GUD VIL VI SKAL VÆRE HELLIGE LIKSOM HAN ER HELLIG, OG HA SIN LOV OPPFYLT - OG INGENTING ANNET.

Ef 2:10 – vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle gå inn i dem. **1 Tess 4:7** – Gud kalte oss ikke til urenheter, men til et hellig liv. **1 Pet 1:15f** – Han som kalte dere, er hellig, så vær også dere hellige i all deres ferd. For det står skrevet: Dere skal være hellige, for jeg er hellig.

638. Hva er helligjørelsens årsak?

SVAR: GUDS ENBÅRNE SØNN, FØDT UNDER LOVENS KRAV, HAR MED SIN LIDELSE OG DØD OPPFYLT GUDS HELLIGE LOV OG KJØPT OSS FRI FRA LOVENS FORBANNELSE.

Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne, født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår. Mk 1:15.

Til bibelstudium:

Frelsens årsak er Kristi lidelses og døds fortjeneste.

1 Pet 2:10 – *Dere som forut ikke var et folk, er nå Guds folk, dere som forut ikke hadde fått barmhjertighet, har nå fått barmhjertighet.*

Frelsens virkning er tro virksom i gode gjerninger. Frelsens årsak og virkning hører sammen, men må hverken skilles eller blandes sammen, for da er alt tapt.

Frelsens årsak gjelder alle mennesker. Mye mangler, om vi glemmer hensikten. Det må en kristen aldri glemme. Vi blir ikke kristne ved gode gjerninger, men en kristen gjør gode gjerninger (Luther).

639. Hvordan kan Guds lov bli oppfylt når den onde lyst stritter imot?

GUD KAN.

DEN HELLIGE ÅND KALLER OG OPPLYSER MED EVANGELIET: VI ER FRIKJENT PÅ GRUNN AV JESU KRISTI, GUDS LIDENDE LYDIGHET, SOM HAR OPPFYLT GUDS LOV I ALLE DELER OG I ALLES STED. HAN ER DEN HELLIGE OG RETTFERDIGE SOM BLIR DEN ENKELTE TIL DEL VED DÅPEN OG TROEN.

MED KRISTUS TIL GAVE KOMMER ÅNDEN OSS TIL HJELP I VÅR AVMAKT. NÅR TROEN ØVES I GJERNINGER SOM HAR GUDS BEFALING FOR SEG, GJENREISER HAN GUDSBILDET I KAMP MED VÅR ONDE MENNESKENATUR, SÅ VI LIGNER KRISTUS MER OG MER. OG HVA VI ER I KRISTUS, DET SKAL VI EN GANG BLI FULLT OG HELT.

Rom 6:3f – vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne død til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft. **8:3f** – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden. **Ef 5:25f** – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. Joh 3:5, 13:10, Tit 3:5, 1 Pet 3:21.

2 Pet 1:3f – Da vi lærte ham å kjenne som kalte oss ved sin egen herlighet og kraft, gav hans guddommelige makt oss alt som tjener til liv og gudsfrykt. Derved har vi fått de dyrebareste og største løfter, ved dem skulle dere få del i guddommelig natur, etter at dere har sluppet bort fra forfallet i verden, det som kommer av begjæret.

Rom 12:2 – la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømme om hva som er Guds vilje: det gode, det som er til hans behag, det fullkomne. **13:8b, 10** – Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. /.../ Den som har kjærlighet, gjør ikke noe ondt mot sin neste. Derfor er kjærligheten oppfyllelsen av loven. Joh 13:34-35, Jak 2:8. **1 Joh 3:2f, 7f, 10b** – Mine kjære, nå er vi Guds barn, og det er ennå ikke blitt åpenbart hva vi skal bli. Vi vet at når han åpenbarer seg, skal vi bli ham lik, for vi skal se ham slik han er. Enhver som har dette håp til ham, renser seg, likesom Kristus er ren. V 7f, 10b.

640. Hva er den kristne fullkommenhet?

DEN KRISTNE FULLKOMMENHET BESTÅR I TROEN PÅ SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD, NÅR TROEN ØVES I GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BEFALING FOR SEG.

Rom 12:2 – La dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømme om hva som er Guds vilje; det gode, det som er til hans behag, det fullkomne.

2 Kor 3:18 – vi som med utildekket ansikt skuer Herrens herlighet som i et speil, vi blir forvandlet til hans avbilder, fra herlighet til herlighet. Det er jo Herrens Ånd som virker. (4:16. Kol 3:9f, 1 Tess 5:17.) **Fil 9-11** – (Nå gjelder det å) ”bli funnet i ham /.../ for å lære å kjenne ham og kraften av hans oppstandelse og samfunnet med ham i hans lidelser og bli lik ham i hans død, at jeg måtte nå fram til oppstandelsen fra de døde.

Helligjørelsen skjer hverken med selvvalgte påfunn eller lydighet mot menneskebud, om de vekker menneskers beundring aldri så meget. Helligjørelsen skjer når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Som regel handler gjerningne om selvfølgeligheter, og som oftest går de upåaktet

hen. Men i tillit til Guds nåde for Kristi skyld er de vår gudstjeneste, enhver i sitt kall.

Anm. Ånden skaper ved evangeliet den tro som Det første bud krever. Ved troen kjemper Ånden mot arvesyndens motstand mot Gud i vårt innerste. Åndens umiddelbare nådevirkning (*donum*) oppfyller Guds kjærlighetsbud. Med Kristus til gave, kjenner vi den eneste sanne Gud i hans trofasthet og kjærlighet for sin egen skyld. Derfor setter vi alle vår lit til ham, anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv, og følger hans eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Vår hellighet for Gud er hele veien Guds gaverettferdighet i Kristus Jesus, og hele veien er Hjelperen er Den Hellige Ånd.

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 20:35-39 (Om troen og gode gjerninger): Det fremgår tydelig av dette, at man ikke bør beskyldes denne lære for at den forbyr gode gjerninger, men at den mye mer heller må få lovord for at den viser hvordan vi kan gjøre gode gjerninger. For uten tro kan ikke menneskenaturen på noen måte gjøre de gjerninger som det første og det annet bud krever. Uten tro kaller en ikke på Gud, venter ikke noe godt av Gud, tåler ikke korset, men søker menneskers hjelp og stoler på menneskers støtte. Slik hersker alle lyster og menneskepåfunn i hjertet, når troen og tilliten til Gud er borte. Derfor sier også Kristus: «Uten meg kan dere ingenting gjøre.» (Joh 15:15.)

CA 27:49-50, 56-58 (Om munkeløftene): den kristne fullkommenhet består i å frykte Gud alvorlig, og på den andre side huse en fast tro, og for Kristi skyld stole på at vi har en forsonet Gud, å be om og med visshet vente hjelp fra Gud i alt vi skal gjøre etter vårt kall, mens vi i det ytre legger vinn på å gjøre gode gjerninger og å røkte kallet. I dette ligger den sanne fullkommenhet og sanne gudsyndyrkelse, og ikke i den ugifte stand eller i tigging eller i skitne klær. /.../ Vi leser om eksempel på mennesker som etter å ha gått fra ekteskapet og etter å ha gått fra styringen av staten har gjemt seg i klostrene. Det kaller de å flykte fra verden og søke et hellig levevis. Og de skjønner ikke at man bør tjene Gud etter de bud han selv har gitt, og ikke etter de bud som er uttenkte av mennesker. Et godt og fullkomment levevis er det som har Guds bud for seg.

641. Hvordan fremmer Gud helliggjørelsen i de troendes liv?

GUD VIRKER HELLIGGJØRELSEN MED SITT ORD OG MED DE PRØVELSER HAN TILLATER.

Joh 17:17 – Hellige dem i sannheten; ditt ord er sannhet. (Jf Sal 19:10, 33:4, 119:142, 160.)

Mt 16:24f – Om noen vil følge etter meg, skal han fornekte seg selv og ta sitt kors og følge meg. Den som vil bevare sitt liv, skal miste det, men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det. **Apg 14:22** – Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler. **Rom 5:3** – vi vet at trengsler gir utholdenhet. **12:12** – Vær glade i håpet, tålmodige i trengsler. 2 Tess 1:4, 7 og 2:13f. Åp 7:14.

642. Hvorfor må helliggjørelsen være ufullendt i dette liv?

SVAR: VED DÅPEN OG TROEN BESTÅR EN KRISTEN AV TO DELER: DET GAMLE OG DET NYE MENNESKE. TROENS GODE STRID ER IKKE OVER FØR SYNDELEGEMET DØR.

I tillit til Guds løfte tror vi syndenes forlatelse for Kristi skyld, lever med ham til gave og over troen i gode gjerninger, enhver i sitt kall. I håper er vi frelst.

Rom 7:24f - Hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Kristus Jesus, vår Herre! Altså tjener jeg selv Guds lov med mitt sinn, men syndens lov med mitt kjød. **6:6-8** – vårt gamle menneske er korsfestet med (Kristus) for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke mer skal være trelle for synden. Den som er død, er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, da tror vi at vi også skal leve med ham (9-17). **8:1, 4, 12f** – Så fins det nå *ingen fordømmelse* for den som er i Kristus Jesus. /.../ for at den rettferdighet som loven krever av oss, *skal fullbyrdes i oss* som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden. /.../ Derfor, mine brødre, står vi ikke i gjeld til kjødet, så vi skulle vandre etter kjødet. Om dere lever etter kjødet, skal dere dø, men om dere dører legemets gjerninger med Ånden, skal dere leve.

Gal 5:16f – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet har begjær mot Ånden, og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, så dere ikke skal kunne gjøre det dere vil. **1 Tim 6:11b** – Jag etter rettferdighet, gudsfrykt, tro, kjærlighet, tålmodighet, mildhet. **Fil 1:6b** – han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Kristi Jesu dag. (3:12)

2 Kor 4:16 – Derfor mister vi ikke motet. Selv om vårt utvortes menneske går til grunne, blir vårt indre menneske fornyet dag for dag. Joh 15:5. 1 Joh 1:8, 3:9, 14, 5:11f.

En kristen er samtidig rettferdig og synder (Luther). Den ene delen er rettferdig i samme grad som Ånden virker ny vilje, lyst og kraft til å leve etter Guds vilje og bud. Den andre delen er en fortapt og fordømt synder i samme grad som arvesyndens kraft er virksom.

De to delene er *motstridende virkeligheter* - den ene virksom ved troen til evig liv, den andre virksom til evig død. I striden mellom "Ånden" og "kjødet" må vi øve troen på Guds løfte, gitt i dåpen. Med Guds ord og bønn lever vi "i Ånden".

Til bibelstudium: Det gamle og det nye mennesket.

Sett utenfra, kan det virke lett vint å tro syndenes forlatelse for Kristi skyld. Men sett innenfra, er troen en vanskelig kunst. Guds fiende anvender loven til stadige anklager mot oss! Men troens frimodighet består i den rettferdighet som evangeliet åpenbarer – av tro til tro.

De apostoliske formaninger illustrerer kampen mellom det gamle og det nye menneske i kristnes liv. Først går læren om Guds tilgivende nåde på grunn av Kristi lidende lydighet (jf Mt 5:3), gitt den enkelte til del i dåpen. Deretter følger oppmuntringen til å leve som Kristi tjenere under hans nådige herredømme. Med sin Hellige Ånd virker han ny vilje, lyst og kraft til å leve det livet som vi er skapt til å leve i samfunn med vår Skaper og Gjenløser. Det kristne ethos er unikt. Dets hemmelighet er den oppstandne Kristus, virksom ved troen i døptes liv. Jf forholdet mellom læredel og formaningsdel i brevene.

Illustrasjoner: Rom 12:1ff. - 1 Kor 4:1. "Guds hemmeligheter" (brukt om de liturgiske handlinger som formidler Guds frelse) begrunner apostelens undervisning

om menighetsrett og menighetsetikk. - 1 Tim 3:15 begrunner den lære som er gitt, og formaningene deretter.

Andre eksempler: 2 Kor 6, 9, 13. Gal 5 -6. Ef 4:17ff. Fil 2. Kol 3. 1 Tess 4. 2 Tess 2:13ff. Heb 12. Noen brev har som helhet karakter av dåpsformaning: Brevene fra Peter, Johannes, Jakob og Judas Taddeus. Samme karakter har Åp 2-3 (jf de hvite klær 3:4f, 18, 7:9, 13f, 19:14 – den seirende kirke).

Et nytt menneske er stått opp fra dåpen til Jesu død og oppstandelse, og troen anvender Guds frelsesverk i ham. Den som lever i sin dåp, har en livets hellighet i samme grad som *Kristus* lever i ham. Rom 6.

Det nye menneske også kalt det *indre* menneske, Kol 3:10, 2 Kor 4:16. Det både vil og kan hva Gud vil, Rom 7:22, og bærer gode frukter, Mt 3:10, 7:19, Joh 15:3-5, 1 Joh 3:14, 4:20.

Det gamle menneske

kjemper imot, Ef 4:22, 2 Kor 4:16, Rom 6:6, 7:18, Gal 5:17.

Kjød er kjød. Det lar seg ikke forbedre. Den onde menneskenatur må dø med dets onde lyster og begjær. Mt 18:8f. Rom 7:18, 8:13. 1 Tess:3-6. Gal 5:24, Kol 3:5, 1 Kor 9:27.

I samme grad som en kristen er et nytt menneske, *kjemper han imot* den onde lyst i tanker, ord og gjerninger, Ef 4:22-24, og "*vandrer i Ånden*", det vil si i den nye Kristus-virkelighet, Rom 6:2, 18, 8:13, Gal 5:16, 1 Pet 2:24.

Denne kamp arter seg som en avkledning av det gamle og ikledning av det nye menneske, Gal 3:27f, Ef 4:21f, 24, Rom 13:12. Sal 34:14.

Kampen mellom kjød og Ånd

Kristne har til alle tider erfart kampen mellom kjød og Ånd: På den ene side anger, sorg og smerte, Heb 12:1, Rom 7:24. På den annen side trøst og glede av Guds ord, når Den Hellige Ånd vitner med vår ånd at vi er Guds barn, Rom 8:12-17. Ånden stadfester frelsen, gitt i vår dåp. Troens rettferdighet – Kristus Jesus – bor ved troen i våre hjerter og lar oss vinne seier. Lk 18:27, Joh 15:7. Rom 8:37. 2 Kor 4:7ff, 12:10. Ef 6:17, osv.

Ingen grader i troens rettferdighet, men grader i helligjørelsen.

Kristus har oppfylt loven i alle deler, og derfor er troens rettferdighet den oppstandne Kristus. Dette vitnesbyrd følger kirken med den gudgitte kjennetegn i den forsamlede menighet. Men med hensyn til *helligjørelsen* (el fornyelsen) er det grader, for mens vi lever her, er livets vitnesbyrd mer eller mindre mangelfullt på grunn av arvesyndens motstand. Se 1 Tess 5:23, 2 Kor 7:1, Rom 12:1f.

I denne situasjon trøster Den Hellige Ånd med Skriftens håp, vår frifinnelse for Kristi skyld. Med ham til gave oppmuntrer Ånden til gode gjerninger med Kristus til eksempel, og nyskaper oss i Kristi bilde, så livets vitnesbyrd ligner ham år om annet litt mere. Ef 4:15. 2 Kor 9:8, 1 Kor 15:58. Kol 1:11, 1 Tess 3:12, 4:1. Fil 1:10.

1 Joh 3:9 beskriver den troende etter sitt nye menneske, som må leve i strid med det gamle menneske, Rom 6:14. I denne strid lærer vi forskjellen mellom "å gjøre synd", 1 Joh 3:9, og "å ha synd", 1:8.

Det som ennå mangler,

er skjult under Guds nådehimmel i Kristus, Rom 8:1, Kol 3:3, Jak 5:20. Den tilregnede rettferdighet – Kristus Jesus, gir frimodighet til å søke helliggjørelse og gode gjerninger, 2 Kor 7:1, Kol 2:1, 1 Pet 1:15, Kol 1:10, Fil 4:8. Vi jager etter den rettferdighet som allerede har, men enda ikke fullendt, Fil 3:14f. (Her er en sammenheng mellom «allerede» og «ennå ikke» i Jesu proklamasjon av Guds rike, virksomt til stede i Jesu person og undergjærninger.)

I troens gode strid kommer bibelkunnskap og utenat lærte bibelord til nytte, Mt 4:1-11. Troen har Kristus og etterfølger ham etter regelen: "god gjerning mot ond gjerning". I motsatt fall står vårt barnekår hos Gud i fare. Mt 6:24, 33. Lk 14:25-35.

Formaninger til daglig omvendelse:

Mt 7:13f, 16:24, 18:8f. Mk 9:43-50. 1 Kor 9:25, 27.

Helliggjørelsen skjer i tillit til Guds tilgivende nåde for Kristi skyld, Rom 6:14. Alltid med den selvinnsikt som loven gir, Rom 7:24, og alltid med den glede som seieren i Kristus gir, Rom 7:25, 8:37-39 osv.

Perfeksjonisme kalles den lære som påstår at det er mulig å oppnå den fullkomne vandel i dette liv. Da tilslører man to ting - hva Guds ord sier om arvesyndens motkraft og kristenlivets grunn, som er syndenes forlatelse *hele veien*.

Mt 6:12. Gal 3:10. 1 Joh 1:8, 10. Rom 7:18-24. Fil 3:7ff.

643. Hvordan kommer Den Hellige Ånd oss til hjelp og fornyer oss?

DEN HELLIGE ÅND KOMMER OSS TIL HJELP MED KRISTUS JESUS TIL GAVE, SÅ VI IKKE GJØR HVA DEN ONDE MENNESKENATUR VIL, MEN LEVER UNDER KRISTI HERREDØMME.

Joh 6:63 – (Jesus sa): «Det er Ånden som gjør levende. /.../ De ord jeg har talt til dere, er ånd og liv.» **8:11** – «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer fra nå av.»

Gal 2:16, 21f - vi vet at et menneske ikke blir rettferdig for Gud på grunn av gjerninger som loven krever, men bare ved troen på Kristus Jesus. Derfor trodde også vi på Kristus Jesus så vi kunne erklæres rettferdige ved troen på Kristus, ikke på grunn av lovgjærninger. For ikke noe menneske blir rettferdig for Gud på grunn av lovgjærninger. /.../ Nettopp loven har ført til at jeg er død for loven og lever for Gud. Jeg er korsfestet med Kristus; jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever her på jorden, det lever jeg i troen på Guds Sønn som elsket meg og gav seg selv for meg. **5:22f** – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse. Slike ting rammes ikke av loven. De som hører Kristus til, har korsfestet sin onde natur med dens lidenskaper og lyster.

Rom 6:19 – På samme måte som dere før stilte lemmene deres til tjeneste for umoral og urett, så det førte til enda mer urett, så skal dere nå stille lemmene deres i rettferdighetens tjeneste til helliggjørelse. **Ef 4:23f** – Dere må bli fornyet i sjel og sinn og kle dere i det nye menneske, det som er skapt etter Guds bilde til et liv i rettferd og hellighet etter sannheten. **5:1f** – Ha Gud som forbilde, dere som er hans elskede barn. Lev i kjærlighet, slik som også Kristus elsket oss og gav seg selv for oss som en offergave, et velluktende offer for Gud. 1 Joh 4:10, Rom 2:28f, 5:5-11.

Anm. Vi merker oss partenes **rekkefølge i katekismen**: ”Loven” først, deretter ”Troen” (Credo). Rekkefølge og sammenstilling markerer forskjellen mellom lov og evangelium, og forskjellen mellom Guds gave og eksempel.

Troen har Guds gave ”kun av faderlig, guddommelig godhet og barmhjertighet, uten noen min fortjeneste og verdighet” - dvs ”uten lov”, Rom 3:21, jf 1 Mos 15:6, Jes 53:11, Jer 23:6, Joh 5:26 osv.

”Troen” viser hvordan det er mulig for oss mennesker å holde Guds bud og leve det liv som Gud har skapt oss til.

Til bibelstudium:

Hva Guds *gave* består i, se 1 Joh 4:9f, Rom 3:24f.

Hva Guds *eksempel* innebærer for gavens mottagere, se 1 Joh 4:11, jf Mt 18:33, Joh 15:12f, 14:5, Rom 13:8.

Oppgave: Sammenligning 2 Mos 19:16-20, 20:1-6 med Joh 3:15f, 10:11, 30, 14:7-11.

Guds løfte om lovoppfyllelsen i den nye pakt blir oppfylt med gudmenneskets virksomme nærvær i våre liv. Hvorfor? For sin godhets skyld - hele veien.

Oppgave: Sammenlign Esek 4:21-24 og Jer 31:31-34 med Rom 2:28f og 5:5-11.

644. **Hva betyr det at Den Hellige Ånd helliggjør dem som er rettferdige ved tro?**

KRISTI FORTJENESTE ER ALLTID FRIFINNELSENS ÅRSAK. GUDS VITNESBYRD OM SAKEN ER JESU KRISTI OPPSTANDELSE FRA DE DØDE.

Joh 6:63 – Det er Ånden som gjør levende. /.../ De ord jeg har talt til dere, er ånd og liv. **Joh 15:5** – Om noen blir i meg og jeg i ham, bærer han rik frukt, for uten meg kan dere ingenting gjøre. **Fil 1:6, 11** – han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Kristi Jesu dag. /.../ fylt med den rettferdighetens frukt som kommer ved Kristus Jesus, Gud til ære og pris. (Jf 2:12-16) **1 Kor 1:7** – det kommer ikke an på den som planter eller den som vanner, men på Gud, som gir vekst. **Ef 3:16f** – at han (Faderen) etter sin herlighets rikdom skal la dere bli kraftig styrket ved sin Ånd i det indre menneske, for at Kristus må bo ved troen i deres hjerter. 1 Tess 5:23f

Tit 2:14 – (Kristus Jesus) gav seg selv for oss for å kjøpe oss fri fra all lovover-tredelse, og for å rense seg et eiendomsfolk som er ivrig etter å gjøre gode gjerninger (jf v 11-14). **2 Kor 5:17** – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. Det gamle er forbi, se, det nye er blitt til (jf v 15). **Rom 6:22** - Men etter at dere nå er frigjort fra synden og blitt tjenere for Gud, høster dere frukt i hellig-gjørelse, og til sist evig liv. (1 Tess 4:7) **Ef 2:10** – Vi er (Guds) verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger som han forut har beredt, for at vi skal vandre i dem. **4:22-24** – Dere skal legge bort det gamle mennesket, som dere før om-gikkles med og som forderver med villfarelsens begjær. Dere skal fornyes i deres sinns ånd og kle dere i det nye menneske som er skapt til Guds bilde....

Ved troen er Kristus – ”Guds rettferdighet” - nærværende og virksom med sin Ånd. Med Kristus som gave, tjener vi andre med Kristus som forbilde i selvhengivende kjærlighet.

Illustrasjon: Jesu fotvasking, Joh 13, og lignelsen om vintreet og greinene, Joh 15:1-9.

Til bibelstudium:

Rom 6 og Gal 5:16ff. Jf Herren Bønn, forkl 1-3. Bønn.

Andre steder: 2 Mos 19:5f. 3 Mos 19:2. Jes 12:3, 43:21, 44:3, 49:10, 58:11. Joel 3:1. Sak 13:1, 14:8.

Joh 15:4f, 17:19. Rom 6:3f, 19. 1 Kor 1:2a, 2 Kor 3:18, 5:17. Gal 5:22f, Ef 2:10. Fil 1:6, 3:12-14. 1 Pet 1:15f.

Den enbårne Sønnens lidende lydighet i Jesu tjenerskikkelse er årsaken til hans virksomme nærvær ved troen. Med sin Ånd virker han livet til Faderens ære, Joh 14:23, 15:1-9. Han leder oss med kjærlighetens bud, enhver i sitt kall, og vil fullføre den gjerning han har begynt ved troen. Rom 7:24, jf 8:10-13, 17, 24f, 29f.

Syndenes forlatelse er *aldri syndenes tillatelse*, Rom 3:8, 6:1-2, 4, Lk 11:74f.

645. **Hvordan skal vi da forstå Kristi nærvær i deres liv som tror?**

KRISTI NÆRVÆR ”I OSS” ER FRIFINNELSENS VIRKNING.

Joh 15:7 - Dersom dere blir i meg og *mine ord blir i dere*, da be om hva dere vil, og dere skal få det. **17:6-8** - (Fader,) jeg har åpenbart ditt navn for de mennesker som du gav meg av verden. De var dine, og du gav dem til meg, og de *har bevart ditt ord*. Nå innser de at alt du har gitt meg, er fra deg. *De ord som du gav meg, har jeg gitt dem, og de har tatt imot dem* og virkelig kommet til innsikt om at jeg er utgått fra deg, og de tror at du har utsendt meg.

Gal 2:21 - jeg forkaster ikke Guds nåde. For er rettferdighet å få ved loven, da er Kristus død forgjeves (jf Heb 7:11). **5:4b** - dere som vil bli rettferdige ved loven, dere er falt ut av nåden.

Troens innhold og pryd er Kristi virksomme nærvær ved troen.

Til bibelstudium:

Jesus Kristus er Guds hellighet og kjærlighet, virksom i de troendes liv.

Kristus er lovens oppfyllelse i kjærlighet til Gud og vår neste, Mt 22:37f, 1 Joh 4:10, 19. Og han er midleren for Guds tilgivelse, virksom med Åndens gaver i de troendes liv.

Guds barn erfarer denne midlergjerning, 1 Joh 3:1, også i prøvelser, Heb 12:6ff. Den Hellige Ånd gir frelsesvisshet med sitt vitnesbyrd Kristi gjerninger for oss, Rom 5:5-11, og han bevarer ”den som hører Guds ord og forstår det”, Mt 13:23.

Både frifinnelsen og lovoppfyllelse ligger *utenfor* menneskets evner og muligheter. Gud kom oss til redning ”utenfra”. Det gjorde Gud med selvhengivende kjærlighet da Faderens enbårne Sønn ble menneske i Jesus Kristus, Joh 1:14, født av jomfru Maria, Gal 4:4. Han kom som synderes venn, Mt 11:19, 21:31f, og søker fortapte for å frelse oss, Lk 19:10.

Guds redningsaksjon drepte døden i Kristi offerdød og gav oss et levende håp ved Kristi oppstandelse fra de døde. Evangeliet om Guds fullbrakte frelsesverk gir "opplysning om liv og uforgjengeligheit", 2 Tim 1:10. Ved dåpen og troen har vi adgang til Faderen ved Sønnen i Den Hellige Ånd, 1 Mos 3:24, Ef 2:18, 3:12., Heb 10:19f. Veien heter ikke fornyelse, men syndenes forlatelse, og på den veien oppmuntrer vi hverandre så lenge det heter «i dag», Heb 3:13.

Frelsesvisshet gis ikke med angeren, men med synderens frifinnelse på grunn av Kristi fortjeneste, Lk 15:1, 20-24. Derfor hører syndserkjennelsen sammen med syndsforlatelsen, Lk 7:47. Se forklaringen, 2 art: "Han er min Herre" osv.

Kristentroen er sikker viten om å være elsket av en forsonet Gud, 1 Kor 2:2. Denne viten medbestemmer forklaringen til Det første bud og hele Tibudsloven.

Om kristen broderkjærlighet: Joh 13:35, 1 Joh 4:11-13.

Om kjærlighet til alle: 2 Pet 1:4, 1 Tess 3:12.

Om fiendekjærlighet, Mt 5:44. Jf Apg 7:60, 1 Pet 3:9, osv.

646. **Er vår rettferdighet for Gud den kjærlighet som Helligånden virker i oss?**

NEI, TROENS RETTFERDIGHET ER KRISTUS I HANS LIDELSE OG DØD FOR VERDENS SYNDER. MEN VED TROEN VIRKER HELLIGÅNDEN DE FRUKTER SOM KALLES "ET NYTT LIV".

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv. **Himmelriket** tilhører dem. **Jes 57:15**. **Rom 4:5** – den som ikke arbeider, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. **Fil 3:9** - å bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av loven, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

Rom 6:4, 22 – Vi er altså begravet med ham ved dåpen til døden for at også vi skal vandre i *et nytt liv*, liksom Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. /.../ etter at dere ble frigjort fra synden (dens herredømme) og blitt tjenere for Gud, høster dere frukt i helliggjørelse, og til sist evig liv

Det strider mot Guds ord å lære en "dobbel rettferdighet".

Anm. På reformasjonstiden var det særlig **Andreas Osiander** (d 1552) som forfektet nevnte avvik. Luther forkastet den "doble rettferdighet" i Regensburg-kompromisset år 1541. Avvikene er beslektet med Romerkirkens lære om "tro formet av kjærlighet", og med den ortodokse kirkes lære om "guddommeliggjørelsen". Den frafalne lutherdom forfekter læren om rettferdiggjørelsen i den osiandriske versjon. Det fremgår av økumeniske avtaler om kirkefellesskap, blant dem Den norske kirke.

Kristentro tilpasset menneskers fornuft og trang til egen rettferdighet er i seg selv et svik mot den nytestamentlige tro (1 Tim 4:1f). Benevnelsene "konservativ", "evangelisk" og "luthersk profil" tilslører et frafall større enn den liberale teologitradisjon.

Til bibelstudium. Om sammenheng og rekkefølge.

2 Tim 2:8-13, Tit 2:11, 3:8, 14. Jf Rom 3:21-5:21 (forskjell) og kApg 6 (sammenheng).

Når Helligånden virker troen på frifinnelsens årsak, virker han umiddelbart fornyelsen og gode gjerninger. Lk 24:40-48.

Den troendes gjensvar er takk og lov til Gud. 1 Joh 4:19, Gal 2:20, 2 Kor 5:15, Ef 5:2.

Sammenhengen arter seg som en reaksjon på Guds underfulle kjærlighet i Kristi stedfortredergjerning, Joh 3:16, 1 Joh 4:10, Rom 5:8.

Den tilregnede rettferdighet hører uatskillelig sammen med den lovoppfyllelse som kjærlighetsbudet (Loven) krever, Mt 22:34-39, Rom 13:8-10.

Den Hellige Ånd er årsak til fornyelsen, Rom 8:9, Gal 2:20, som han virker ved troen, Gal 5:6. Helligånden virker troen på Guds løfte, og er stadig virksom ved denne tro, Gal 3:2, 5.

Fornyselsen er alltid en konsekvens av frifinnelsen hos Gud.

Den tilslørte eller rangsnudde rekkefølge er uttrykk for menneskets blindhet og dårskap for Gud, Gal 3:2, 5:1, 4.

Resultatet er dels frafall og forbannelse, Gal 3:10f, dels opphoping av synd, Rom 7:5ff. Det siste medfører enten hykleri, Lk 18:11f, eller fortvilelse, Apg 16:27. Da hersker Guds fiendemakter over livet, Ef 2:2, Tit 3:3, Lk 11:21.

647. **Hva er helligjørelsens mål i de troendes liv?**

DEN HELLIGE ÅND FORNYER GUDS BILDE I OSS FOR Å REISE OSS OPP PÅ DEN YTTERSTE DAG LIK KRISTUS JESUS I GUDS HELLIGHET OG RETTFERDIGHET. HVA VI ER VED TROEN I HAM, DET SKAL VI BLI FULLT OG HELT.

Fil 1:21 - Han skal forvandle vårt fornedrelseslegeme, så det blir likt hans herlighetslegeme ved den kraft med hvilken han kan underlegge seg alt. **1 Kor 15:22, 49, 54** – likesom alle dør på grunn av Adam, skal alle få liv ved Kristus. /.../ likesom vi har båret den jordiskes bilde, skal vi også bære den himmelskes bilde. /.../ Og når det skjer, og dette forgjengelige og dødelige er blitt kledd i uforgjengelighet og udødelighet, da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt, seieren er vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus.

2 Pet 3:13 – vi ser fram til det han har lovt: en ny himmel og en ny jord hvor rettferdighet bor. **Åp 21:5** – Se, jeg gjør alle ting nye. Fil 3:12-14. Rom 8:15, 29f. 1 Tess 3:12f.

648. **Hvordan skal vi forstå Guds velsignelser i dette liv og den lønn som venter et liv i helligjørelse?**

LØNNEN ER EN NÅDELØNN. DEN VENTER GUDS BARN NÅR TROENS GODE STRID ER SLUTT.

1 Tim 4:8 – gudsfrykt er nyttig til alt. Den har i seg løftet både for dette liv og for det som kommer. **1 Kor 3:8** – Den som planter og den som vanner er ett, men de skal få lønn, hver etter sitt eget arbeid. Mt 5:10-12.

Om nådelønn.

En Kristen lever som borgere i den kommende verden: Mt 25:1-13. Rom 13:11f. 1 Kor 15:34, Heb 13:14, Fil 3:20.

I den kommende verden venter nådelønnen på grunn av Kristi lidelses og døds for-tjeneste. Mt 19:27-20:16. Lk 25, 14:14-24.

Rom 8:30, 1 Tim 4:8, 2 Tim 4:8. Åp 22:12 (jf 2:10, 14:13).

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- At det er troens oppgave å blidgjøre den hellige Gud.
- At troen er starten på en fornyelse som gjør troen til en fullverdig tro.
- At Kristi rettferdighet «i oss» er sideordnet med Kristi rettferdighet i sin lidende lydighet «utenfor oss» (dobbel rettferdighet).
- At munnens bekjennelse hører med til troens rettferdighet for Gud.
- At det med Guds hjelp er mulig å oppnå tilnærmet fullkommenhet i dette liv (perfeksjonisme).

Om den nye lydighet i det liv vi er skapt til å leve

Mens helliggjørelsen handler om «det indre menneske» med en ny vilje, lyst og kraft til å leve etter Guds hellige lov, så handler den nye lydighet om livets vitnesbyrd i gjerninger som har Guds ord og bud for seg.

Konfesjonell lutherdom

ivrer for gode gjerninger, fremholder deres betydning, og viser med Guds ord hvordan de behager Gud.

Eksempler: *Apologiens artikkel 4 om rettferdiggjørelsen ved tro.* Melanchtons mesters-tykke om saken vier kjærlighet og gode gjerninger større plass enn troen, Apol 4:122-182.

De ti bud i Store Katekisme. Luthers fremstilling fyller mer enn halve boken.

Konkordieformelen art 3 "om troens rettferdighet". Artikkelen gir samtidig en utførlig framstilling av gjerningenes plass i den troendes liv (jf SD 3:14ff).

Formaningene i Nytestamentet

anvender Guds lov på Guds *elskede* barn – på menn og kvinner, ektefeller og barn, det vil si enhver i sitt kall. Ånden skriver Guds lov i de troendes sinn, så loven blir en veileder og venn (Jer 31:33f, Mt 19:17, 1 Kor 13:3). De hører Guds kjærlige formaninger og "har sin lyst i Herren lov" (Sal 1:2).

I dåpen til Kristi Jesu død ble vi tilregnet Guds hellighet og rettferdighet i Kristus Jesus. Troen anvender denne gave i det daglige liv. I tillit til syndenes forlatelse for Kristi skyld stiller vi oss til tjeneste for Gud som helliggjør. Vi blir hva vi er i Kristus. Rom 6:11-14.

Døpt til Jesu død og oppstandelse, er vi *kalt* til å "rense vår samvittighet fra døde gjerninger til å tjene den levende Gud" (Heb 9:13f. Jf Jes 1:11, 16f). Vi blir oppmuntret med frifin-nelsen for Kristi skyld til gode gjerninger (Tit 3:8). Da vitner livet om et nytt sinnelag (Joh 14:23, 15:15, 1 Joh 5:3).

Kristi daglige komme

Lik kristne før oss, erfarer vi *arvesyndens* kraft i vårt innerste, men *Kristi daglige komme er vår glede*. Derfor påkaller vi Gud og ber om råd og hjelp. Denne adgang er vår barnerett, gitt den enkelte i dåpen.

I det private skriftemål blir denne nåderett stadfestet med tilgivelsens ord, tilsagt den enkelte som ber om det: ”Jeg forlater deg dine synder. I Faderens osv.” Løst fra lovens tvang og trusler, er vi **fri til å leve i loven**, enhver i sitt kall.

De ti bud - en sikker regel:

Den onde menneskenatur hverken kan eller vil bøye seg for Guds gode skapervilje. Derfor trenger kristne ”en sikker regel som de skal innrette og styre hele sitt liv etter” (FC Ep 6:1). Denne regel er *De ti bud, slik de er utlagt i Jesu Bergpreken (Mt 5-7) og apostlenes formaninger* - om kjærligheten til Gud og vår neste. Denne utleggelse går dypere enn den borgerlige anstendighet, som de fleste evner. Tibudsloven er fremfor alt ”den lov som gir forskrifter for vårt sinnelag” (Apol 4:124). Derfor begynner forklaringene med ”vi skal frykte og elske Gud, så vi” osv. De er *troens* refreng.

Troen oppfyller det første bud og venter seg alt godt av Gud. Troen har Kristus til *gave*, kjenner Gud i hans selvhengivende kjærlighet, og har kristenliv nok (jf forkl 2. og 3. trosart). Ved troen oppgir vi vårt eget og anvender Kristus og hans fortjeneste på oss selv. Med Kristus til gave, følger vi hans *eksempel* i tjenende kjærlighet for andre (Joh 13:15, Fil 2:5, 1 Pet 2:1, 1 Joh 2:6. Mk 10:42-45, 1 Pet 2:21ff, 1 Tess 1:6).

Eksempler: Den barmhertige samaritan – Kristus selv, Lk 10:25-36. - Kristenforfølgeren Saulus, senere apostelen Paulus - Guds ”utvalgte redskap”, Apg 9:15, og kirkens tjener, Kol 1:25-29.

649. **Hva er ”gode gjerninger”?**

SVAR: GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BEFALING FOR SEG, ER GODE I SEG SELV. DE ER BESKREVET I DE TI BUD, OG SKJERPET I JESU BERGPREKEN OG APOSTLENES FORMANINGER.

Sal 119:32 - Jeg vil løpe den vei dine bud har vist, for du frir mitt hjerte fra angst.

Ef 2:10 – Vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud forut har beredt, for at vi skal vandre i dem (jf De ti Guds bud). **6:5f** (ansattes forhold til sine overordnede) - skal lyde deres herrer etter kjødet med frykt og beven og oppriktig hjerte, liksom dere lyder Kristus, ikke som øyentjenere som vil forstille seg for mennesker, men som Kristi treller som gjør Guds vilje av hjertet.

Tre ting hører med til gode gjerninger: (1) Å fullføre de verdslige kallsoppgaver – enhver i sitt kall, (2) å motta sin livsskjebne i tillit til Gud, og (3) bruke Guds nådemidler slik Gud vil.

Til bibelstudium:

I møte med vår nestes nød og trang, kan vi av Guds bud vite hva Gud vil bruke oss til. Ef 2:10, Rom 13:8-10. Jf Jesu eksempel, Mt 20:28, Lk 22:23-27, Joh 13:2-17.

650. Hvem er kilden til den nye lydighet?

KILDEN ER IKKE MENNESKET "SELV», MEN GUDMENNESKET DEN OPPSTANDNE KRISTUS JESUS. HAN VIRKER DET EVIGE LIVS FRUKTER I DE TROENDES LIV.

Tit 2:11 – (Kristus) gav seg selv for oss for å gjenløse oss fra all lovovertrædelse og for å rense seg et eiendomsfolk som med iver gjør gode gjerninger (3:8). **2 Kor 5:17** - Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. **Ef 1:4** - Før verdens grunnvoll ble lagt, har han utvalgt oss i ham til å være hellige og ulastelige for hans åsyn. **2:10** - Vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud forut har lagt ferdige for at vi skal vandre i dem. **3:17** - at Kristus må bo ved troen i deres hjerter, mens dere er rotfestet og grunnfestet i kjærlighet. 2 Pet 2:8.

Gud vil ha medarbeidere i sitt skaperverk, så ille tilredt av Guds fiendemakter. Med Kristus til gave, har vi syndenes forlatelse og frimodighet i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus virker *lydhørhet* for andres nød. Er Kristus min frimodighet for Gud, stiller jeg mitt liv til tjeneste for ham. Den Hellige Ånd oppmuntrer med Kristi velgjerninger, og gjør oss sterke i ham.

Til bibelstudium:

Rom 6:11-13, 7:17f, 25, 12:1f, Sal 32:6. Ef 4:23f, Kol 3:10.

Tit 3:8, 1 Tim 6:18, Rom 12:17, 13:3 osv. Mt 13:45f, Fil 3:12-16.

Nådepakten består i Kristi lidende lydighet under loven. Menneskenes gjerninger er utelukket fra nådepakten, og derfor står *den troende i et nytt forhold til lovpakten* på Sinai, Gal 3:15-17. Mellommannen for vår frifinnelse er også mellommannen for den nye lydighet, som gjør hva Guds bud befaler, 1 Kor 2:2.

Hele frelseshistorien har sitt utspring i Guds *nådige* og *suverene* inngripen. Uavhengig av skapelsens orden, og uavhengig av noe menneske, har Gud oppfylt *løftespaktene* med Noa, 1 Mos 9:8-17, og Abraham, Rom 4, Gal 4:22ff. Like suveren er Gud, når han kaller oss ved evangeliet og *skaper* tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld, og ved troen ny lydighet, Rom 13:10.

Troens grunn går foran - den nye lydighet følger etter. Rekkefølgen i sak markerer forskjell og sammenheng. De hører sammen lik kilden og bekken, eller roten og det fruktbare tre. Joh 15:1-19. I praksis erfarer en kristen arvesyndens motstand. Den bekjempes i *troens* gode strid, med Guds ord og bønn om Åndens hjelp, Gal 5:16, 25.

651. Hvilke "gode gjerninger" behager Gud?

GJERNINGER GJORT I DEN TRO SOM DET FØRSTE BUD KREVER, DE BEHAGER GUD.

Ord 23:26 – Min Sønn, gi meg ditt hjerte. **Jes 64:5** – All vår rettferdighet ble som et urent klesplagg. **Sal 147:11** – HERREN har behag i dem som frykter ham, som venter på hans miskunn. **51:11** – Gud, ap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og urokkelig ånd. **Ef 2:10** – Vi er hans verk, skapt i Jesus Kristus til gode gjerninger, som Gud forut har beredt, for at vi skal vandre i dem.

Heb 11:6a – Uten tro, er det umulig å behage ham (Gud). **Joh 15:5b** – Den som blir i meg – og jeg i ham – bærer mye frukt. Uten meg, kan dere ingenting gjøre. **2 Kor 5:17a** – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. **Fil 2:13** – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og å virke, slik det behager ham. Gal 2:19f, Kol 3:17. **Rom 9:16** – Altså beror det ikke på den som vil eller anstrenger seg, men på Gud som forbarmer seg.

Rom 8:3f – Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av menneskenes onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden. **2 Kor 3:5f** – Ikke slik at vi av oss selv er i stand til dette /.../ Det er Gud som har satt oss i stand til det, han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt, som ikke bygger på bokstav, men på Ånd.

Fil 2:13-15 – arbeid på deres frelse med frykt og beven! For det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje. /.../ så dere kan være uklanderlige og rene, Guds barn uten feil, i en vrang og fordervet slekt.

652. Kan vantro mennesker gjøre gjerninger?

VI SKAL AKTE PÅ GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BUD FOR SEG. DE KAN MENNESKER FLEST GJØRE FOR HVERANDRE, OG DET BØR VI OPPMUNTRE TIL OG TAKKE GUD FOR.

MEN STILT OVERFOR ÅPENBARINGSORDETS HELLIGE GUD ER SITUASJONEN EN ANNEN. DET ER UMULIG Å BEHAGE GUD UTEN GUDS TILGIVELSE PÅ GRUNN AV GUDS SØNNES LIDENDE LYDIGHET I JESU SKIKKELSE. HAN ER DEN RETTFERDIGHET SOM EVANGELIET ÅPENBARER UTEN LOVGJERNINGER – AV TRO TIL TRO (ROM 1:16F).

Rom 2:14 – Når hedningene som ikke har loven, av naturen gjør det den sier, er de sin egen lov, enda de ikke har loven. **10:3** – De forstår nemlig ikke Guds rettferdighet, men forsøker å grunnlegge sin egen rettferdighet... **Fil 4:8** - alt som er sant, alt som er edelt, rett og rent, alt som er verd å elske og akte, all god gjerning og alt som fortjener ros, legg vinn på det!

Det verdslige liv bærer utallige vitnesbyrd om gjerninger som er gode i seg selv. De vitner om Guds skapervilje og miskunn i både gode og onde dager. Kristne medvirker i Guds opprettholdende gjerning til gagn for menneskene (jf forkl, 5-10 bud og 1 trosart).

Eksempler: Farisèeren i templet, Lk 18:11f. – Farisèeren Saulus, Fil 3:6b.

Anm. *Sett fra menneskers side*, kan de fleste innrette livet sitt etter De ti bud og leve respektabelt – lik farisèeren Saulus (Fil 3:6). De fleste kan bidra til andres livsopphold, avhjelpe nød og medvirke til et samfunn med ytre tukt og god orden (Rom 2:14).

Sett fra Guds side, er bildet et annet: Han gjennomskuer oss (Åp 2:23), og med sitt Ord avslører han oss slik vi er - ”uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og fulle av ond lyst og begjær” (CA 2 tysk tekst). Bare de som tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, kan gjøre gjerninger som Gud har behag i. De er gjort ”i Kristus” og Den Hellige Ånd virker dem.

Hedningenes livssituasjon for Gud: Ef 2:1, 12, 4:18, 1 Kor 10:20, 12:12.

653. Hvordan skal jeg kunne leve Gud til ære og behag?

GUD KAN. GUD BEGYNNER OG FULLFØRER DEN GODE GJERNING VED TROEN PÅ SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD. MED KRISTUS TIL GAVE, GITT AV NÅDE, ØVER VI TROEN I GODE GJERNINGER MED HAM TIL EKSEMPEL.

Mt 19:26 - For mennesker er det umulig, men for Gud er alt mulig. **Sal 51:11** – Gud, ap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og urokkelig ånd. **Heb 11:6a** – Uten tro, er det umulig å behage ham (Gud). **2 Kor 5:17a** – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. **Joh 15:5b** – Den som blir i meg – og jeg i ham – bærer mye frukt. Uten meg, kan dere ingenting gjøre. **Fil 1:6** - han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Jesu Kristi dag. **2:13** – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og å virke, slik det behager ham. Tit 2:11-14.

Hva den hellige Gud krever, det gir han av nåde i Kristus Jesus. Gud er god for sin egen skyld. Med Kristus til gave har Gud behag i gjerninger som har hans ord og bud for seg.

Frelst av nåde, bruker vi Guds lov lik en veileder eller venn. Er Kristus Jesus min Herre, er jeg fri til å leve i Kristi rike og tjene ham "i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet", liksom han er oppstanden fra de døde og lever i evighet (forkl 2 trosart).

Illustrasjon: Rom 8:5-10.

Abels offer, 1 Mos 4:3-5, Heb 11:4. - *Enken* gav sitt livsopphold i tillit til Guds miskunn Mk 12:41-44. - *Maria* salvet Jesus før inntoget i Jerusalem, Joh 12:1-8. - Tollereren *Sakkeus* bevitnet sin Kristus-tro i gjerning, Lk 19:1-10.

Til bibelstudium:

Ef 6:10-18, Gal 2:19f, 5:16-24.

Mt 5:13-17 (1 Pet 2:12). Gal 5:16ff.

Om troens frimodighet for Gud og troens lydighet i gjerninger. Heb 10:35-39, 11:8. Mt 25:37, 46 (jf Lk 14:14). Apostelens formaning, Ef 5:1-21.

Troens gjenstand: Den Hellige Ånd kaller med evangeliet om Kristi velgjerninger for oss, og opplyser om Guds gave rettferdighet i ham. 1 Tim 1:5. Gal 3:2, 14. Tit 3:5f. Denne tro fra Gud er en tro på ham som kom fra Gud i Jesu ringe skikkelse. Troen har Kristus til gave og behager Gud for Kristi skyld. Heb 11:6, jf Sal 109:7, Jes 1:13, 66:3, Rom 14:23.

Troens vesen: Kristi nærvær ved troen gjør glad. Troen har alt og mangler ingenting, Ef 3:17, Rom 6:17, 7:22, Sal 119:14. Troen lar Gud være Gud, og lar gjerningene i den nye lydighet være "Åndens frukt" eller "lysets frukt", Gal 5:22, Ef 5:9.

Med Helligåndens veiledning og hjelp dører vi kjødets gjerninger: Rom 8:13, 12:2, 2 Pet 1:5, 2 Tim 1:6. Hjelperen rensar og fornyer hjertene: Sal 51:10, Esek 36:26, Apg 15:8f, Ef 4:23. Bare et godt tre kan bære god frukt: Mt 7:18, 12:33, Joh 15:1-9.

Gud gir vekst til det nye livet i forsakelse og tro: 1 Kor 15:10, Mt 25:21 og 29.

Gud oppmuntrer oss til gode gjerninger: Kol 3:20, 1 Tim 5:4, Rom 12:1, Heb 13:16, 1 Pet 2:5, 1 Joh 3:21f, osv. Han kommer oss til hjelp med prekenembetets

gjerninger. Det gjør Gud for at vi skal høre hans ord, grunne på det og bli bevart i det (jf Sal 119).

Gjæringer gjort "i Gud" skjer ved troen, drevet av Guds Ånd, Rom 8:14, Sal 110:3.

Gjæringer gjort for å fortjene frelsen, er ikke gjort "i Gud". De er gjort av tvang og står under Guds vredesdom. Rom 7:22f, 25, 10:3, Gal 3:10, 5:17. De er gjort av villfarne eller frafalne, Rom 9:31f, Gal 5:4.

654. Er gode gjæringer nødvendige?

JA, DE ER VÅR SKYLDIGHET AV TO GRUNNER: (1) GUD BEFALER: DU SKAL - DU SKAL IKKE! OG (2) GODE GJÆRINGER ER TROENS MÅL OG HENSIKT.

1 Joh 4:21 - Den som elsker Gud, skal også elske sin bror. **Rom 8:12** - Derfor, mine brødre, står vi ikke i gjeld til kjødet, så vi skulle leve etter kjødet. **13:8(-10)** - Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. **15:1** - Vi som er sterke, skylder å bære de svakes svakheter og ikke bare ta hensyn til oss selv.

Jak 2:12f, 21f (troens rettferdighet sett utenfra) - Tal og handle som slike som skal dømmes etter frihetens lov! Dommen har ingen barmhjertighet med den som ikke har vist barmhjertighet. /.../ Blev ikke Abraham, vår far, *ansett for rettferdig* ved gjærningene, da han frembar Isak, sin sønn, på alteret? Du ser at troen samvirket med hans gjæringer, og ved gjærningene nådde troen sitt mål.

Ingen blir kristen med gode gjæringer, men en kristen gjør gode gjæringer (Luther). Gode gjæringer bevarer ikke troen, men troen gjør stadig gode gjæringer.

Til bibelstudium:

Gud vil ikke ha uvirksomme tjærere: Mt 3:10, 7:19, 20:6.

Vi skal alltid øve troen i gode gjæringer: 1 Tess 4:3, Joh 15:12, Rom 13:5f, 9, 1 Kor 9:9, Apg 5:29, Joh 15:12, 1 Joh 4:11.

Gud har ikke gitt noe alternativ til sin gode skapervilje: 1 Kor 9:16, Lk 17:10.

Gode gjæringer tjær ikke til å bevare troen. Troen mottar syndenes forlatelse i evangeliets tilsagn - i begynnelsen og hele veien, Rom 5:1ff, Kol 1:22f, 1 Pet 1:5.

Onde gjæringer ødelegger troen: 1 Tim 1:18-20, 2 Tim 2:16-18. 1 Kor 6:9ff, Gal 5:21, Ef 5:5, Rom 8:13, Kol 3:6.

De ødelegger troen fordi de gjør Den Hellige Ånd sorg, Ef 4:30. Den Hellige Ånd er troens Ånd, 2 Kor 4:13, og de gode gjærningers ånd, Gal 5:22, Rom 8:9, 14.

Heb 12:14 – Jag etter etter fred med alle og etter helliggjærrelse, for uten helliggjærrelse skal ingen se Herren .

(a) Formaningen forutsetter den *frelsesbesittende* tro, Ef 2:8, Joh 5:25. Derfor jager kristne etter helliggjærrelse, Kol 3:1ff, 2 Kor 7:1.

(b) Det fremgår av sammenhengen at ordene er *Lovens advarsel* mot kjødelig sikkerhet, v 15. Troen har Guds kjærlighet – hans «agape» – som er Kristus i hans selvhengivende kjærlighet, 1 Kor 13. Troen mangler ingenting. Den har Kristus og oppfyller kjærlighetens bud, Rom 13:8-10 (Første parten). Da følger oppmuntningen, v 14 – *kle dere i Herren Jesus Kristus...*

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 6 (*Om den nye lydighet*): Like ens lærer de at denne tro bør være gode frukter og at en må gjøre gode gjerninger som er pålagt av Gud, fordi Gud vil det, ikke for at vi skal stole på at vi ved disse gjerningene skal fortjene rettferdiggjørelse overfor Gud. For syndsforlatelsen og rettferdiggjørelsen blir grepet ved troen, således som Kristi røst også vitner om det: «Når dere har gjort alt dette, skal dere si: Vi er unyttige tjenere.» (Lk 17:10) Det samme lærer de gamle kirkelige forfattere. Ambrosius sier nemlig: «Dette er fastsatt av Gud, at den som tror på Kristus, er frelst uten gjerning, ved troen alene, idet han uten vederlag tar imot syndsforlatelsen.»

Apol 4:189: – Gode gjerninger skal vi gjøre fordi Gud har befalt dem, likeledes for å øve troen og for å bekjenne og takke.

FC SD 4:22, 23 – Her må man vokte seg vel så gjerningene ikke blir trukket inn i og blandet sammen med artikkelen om rettferdiggjørelsen og frelsen. /.../ (Med forbehold om gode gjerninger) berøver man de anfektede og engstelige samvittigheter evangeliets trøst og gir grunn til tvil. De er farlige på mange måter, styrker den ubegrunnede tro på egen rettferdighet og tilliten til egne gjerninger.

655. Hvorfor vil Gud at vi skal gjøre gode gjerninger?

AV TRE GRUNNER: FOR GUDS SKYLD, FOR VÅR EGEN SKYLD OG FOR VÅR NESTES SKYLD.

EN STADIG OPPMUNTRING ER LØFTET OM **NÅDELØNN**. UTBETALINGEN HAR BEGYNT, OG DEN VIL KRISTUS SLUTTFØRE PÅ DEN YTTERSTE DAG. (Jf 639)

Ord 19:7 – Den som forbarmer seg over den fattige, låner til HERREN , og han betaler ham godt igjen. **Jes 3:10** – Si om den rettferdige at det går ham godt! Han skal ete frukten av sine gjerninger. **2 Kor 5:14f** – Kristi kjærlighet tvinger oss, /.../ Han døde for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som døde og oppstod for dem. **Fil 1:28a** – Se bare til at dere lever med hverandre på en måte som er Kristi evangelium verdig. /.../ for dere et tegn på frelse, og det fra Gud. (1 Tess 2:19f, 2 Tim 4:8, 1 Pet 5:2-4)

Mk 10:30 – Ingen har forlatt hjem eller brødre eller søstre eller mor eller far eller barn eller åkrer for min og evangeliets skyld som ikke har fått hundrefold igjen, her i tiden hjem og brødre og søstre og mødre og barn og åkre under forfølgelser, og i den kommende tidsalder evig liv. (jf Mt 19:27-30) **Mt 5:12a** – Gled og fryd dere! Deres lønn er stor i himmelen. **6:1** – Vokt dere for å øve rettferdighet for menneskene, for å bli sett av dem! Ellers har dere ingen lønn hos deres Far i himmelen. (Jf 20:1-16) **1 Kor 3:8b** – enhver skal få sin lønn etter sitt eget arbeid (jf v 13-15, 9:25-27, 15:57f). **Kol 3:23f** – Alt hva dere gjør, skal dere gjøre av hjertet, som om dere gjorde det for Herren og ikke for mennesker. Dere skal vite at dere kommer til å få av Herren den lønn som hører arven til.

Vi skal ikke gjøre det gode for det godes skyld, som om Gud da skulle være nødt til å belønne oss. Slik lærte fariseerne. Vi gjør for Gud det vi er skyldige til å gjøre (Luk 17:10). Nådelønnen hos Gud er virkelig *nådelønn*, og årsaken Guds uutgrunnelige kjærlighet til sine barn.

Til bibelstudium:

FOR GUDS SKYLD:

- Gud vil det, 1 Tess 4:3, 1 Joh 4:21. Han har flest oss med gode gjerninger som mål, Tit 2:12-14, Ef 2:10.
- Det sømmer seg for Guds barn å være lydige mot Gud, 1 Pet 1:14-17, 1 Joh 3:2f.

- Guds tilgivende kjærlighet er et eksempel for oss, Ef 4:32, 1 Joh 4:11.
- Gud får ære av gode gjerninger, Fil 1:10-11, 1 Pet 4:11, Mt 5:16.
- Vi stiller oss frem som tjenere under Kristi herredømme, 1 Pet 2:24, 2 Kor 5:15, Tit 2:10, Lk 1:74f, Gal 5:25.
- Vi skal ikke gjøre Den Hellige Ånd sorg, Ef 4:30, 1 Tess 4:8.

FOR VÅR EGEN SKYLD:

- I frihet fra syndens herredømme skal vi leve i rettferdigheten under Kristi herredømme: Rom 6:2 og 18, 2 Kor 5:17, Ef 5:8 og 11.
- Vi skal stadfeste Åndens indre vitnesbyrd og la gode gjerninger være ytre tegn på vår tro: 1 Joh 2:9f, 3:6, 10, 14, 4:7f. 2 Pet 1:9f. Mt 7:17. Gal 5:6.
- Vi skal søke hjelp hos Den Hellige Ånd og bli bevart i troen: 1 Tim 1:19, 5:8, 6:10. 1 Pet 2:11, 2 Pet 1:9, 2:20. Rom 8:13, Gal 5:21, Kol 3:6, Ef 4:30.
- Vi skal ikke nedkalle Guds vrede pver oss selv: 1 Kor 6:9f, 1 Tess 4:6, Mt 3:10, 25:30, Lk 6:37, Sal 89:31f.

FOR VÅR NESTES SKYLD:

- Vi skal tjene vår neste med gode gjerninger: Lk 14:13, 1 Joh 3:16-18.
- Vi skal vise vei til Gud med vårt eksempel: Mt 5:13-16, 1 Pet 2:12, 3:1f.
- Vi skal ikke være til anstøt for andre, Tit 2:7f. 15, 3:16, så vi leder noen til frafall, 1 Kor 10:32, 2 Kor 6:3, Fil 2:1-11.

656. Hvordan kan lydigheten være frivillig når gode gjerninger er nødvendige?

DEN HELLIGE ÅND SKRIVER GUDS LOV I DE TROENDES HJERTER, OG SKAPER NY VILJE, LYST OG KRAFT TIL GODE GJERNINGER "AV HJERTET".

Jer 31:33f – Dette er den pakt jeg vil opprette med Israels hus /.../ Jeg vil gi min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte... **Rom 6:17** – Gud være takk, at dere som var syndens treller, nå er blitt av hjertet lydige mot den læreform som dere er overgitt til. Når dere nå er befridd fra synden, er dere blitt treller for rettferdigheten. **1 Tim 1:5** - Hensikten med formaningen er kjærlighet av et rent hjerte, av en god samvittighet og av en tro uten hykleri. **1 Pet 2:16** – Vær som frie, ikke slike som bruker friheten til dekke for ondskap, men som Guds tjenere.

Til bibelstudium:

Sal 54:8, 110:3. Rom 6:17, 7:22, 2 Kor 8:3f, 12, 9:7, 1 Pet 5:2.

Det som ikke er gjort med villig ånd og av kjærlighet til Gud, er i strid med Guds bud, Rom 13:8-10, Mt 22:37-40.

Troens lydighet øves i gode gjerninger til Guds ære. De er takkoffer for Guds miskunn i Kristus Jesus, Rom 12:1.

657. Hvor mange gode gjerninger vil Gud jeg skal gjøre?

GUD HAR IKKE SATT NOEN GRENSE. ENHVER SKYLDER Å TENKE, TALE OG GJØRE HVA GODT ER I GUDS ØYNE.

Rom 13:8-10 – Bli ingen noe skyldig, annet enn det å elske hverandre. Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. For budene: Du skal ikke bryte ekteskapet, Du skal ikke slå i hjel, Du skal ikke stjele, Du skal ikke begjære, eller hvilket bud det kan være, de sammenfattes i dette: Du skal elske din neste som deg selv. Den som har kjærlighet, gjør ikke noe ondt mot sin neste. Derfor er kjærligheten oppfyllelsen av loven. (Gal 5:14)

Gal 6:2 – Bær hverandres byrder, og oppfyll på den måten Kristi lov (v 10). **Tit 3:8** – jeg vil at du nøye innskjerper /.../ at de som er kommet til tro på Gud, legger vinn på å gjøre gode gjerninger. **2 Kor 9:8** – Gud har makt til å la all nåde strømme over dere, så dere alltid har alt hva dere trenger og kan gi i overflod til hver god gjerning.

Formaningene i Nytestamentet handler mest om kjærligheten til vår neste. Kjærligheten til Gud er oppfylt med troen. Den har Kristus – Guds rettferdighet, virksom ved troen.

658. **Blir lovoppfyllelsen fullendt hos dem som har Kristus til gave?**

JA, MEN IKKE I DETTE LIV.

VÅR ONDE MENNESKENATUR OG DEN HELLIGE ÅND LIGGER I STRID MED HVERANDRE INNTIL DEN LEGEMLIGE DØD PÅ GRUNN AV SYNDEN. MEN I SIN KIRKE PÅ JORDEN GIR GUD «HVER DAG MEG OG ALLE TROENDE FULL TILGIVELSE FOR ALL SYND, OG PÅ DEN YTTERSTE DAG VIL HAN OPPVEKKE MEG OG ALLE DØDE, OG GI MEG OG ALLE SOM TROR PÅ KRISTUS ET EVIG LIV.»

Gal 2:19f – loven har ført til at jeg er død for loven og lever for Gud. Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever her på jorden, det lever jeg i troen på Guds Sønn som elsket meg og gav seg selv for meg. **5:17** – Kjødet har begjær mot Ånden, og Ånden mot kjødet. Disse er hverandres fiender, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil. **Rom 7: 24-25** – Jeg elendige menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Kristus Jesus, vår Herre! Altså tjener jeg selv Guds lov med mitt sinn, men syndens lov med mitt kjød.

Så lenge det heter “i dag”, er “sannhetens ord og frelsens evangelium” en uuttømmelig kilde til trøst og frimodighet (Ef 1:13). Med syndenes forlatelse for Kristi skyld når troen sitt mål, men ikke før “den gamle adam” blir lagt i grav.

Anm. Striden mellom Ånden og kjødet underveis til målet

Den Hellige Ånd bringer oss frelsen fra syndens nød under syndefallets kår, fordømt og fortapt, uten Gud og uten håp. Da bringer evangeliet bud om en forsonet Gud i Kristus Jesus. Den oppstandne Kristus er Guds førstegrøde og forvarsel om en ny himmel og ny jord (1 Mos 8:11, Åp 21:1).

Guds underfulle inngripen i en bevitnet Jesus-historie gir den omfattende kunnskap om Gud, mennesket og verden. Guds Sønn's lidelse, død og oppstandelse er Guds vitnesbyrd om meningen og målet med våre liv: Å se Gud med disse våre øyne, Job 19:27, Mt 5:8, Åp 22:4.

Underveis - i Lammets spor - hefter mangler og skrøpeligheter ved Guds folk, men ved troen kledd i Kristi rettferdighet, gitt i dåpen, lever Kristi etterfølgere under Guds nådehimmel, og legger vinn på gode gjerninger til Guds ære og med Kristus til eksempel. Gal 3:26f, Tit 3:8.

659. Hvorfor trenger et Guds barn å høre lovens tukt?

FØDT UTEN GUDSFRYKT OG KJÆRLIGHET TIL GUD OG MED ONDT BEGJÆR, VIL GUD BEVARE OSS I RETT SELVERKJENNELSE FOR HAM.

Ord 24:16a – Sju ganger kan den rettferdige falle og reise seg opp igjen. **2 Tim 3:16f** – Hele Skriften er inspirert av Gud og nyttig til opplæring og tale til rette, hjelpe på rett vei og oppdra i rettferd. Slik skal det menneske som hører Gud til, settes i rett stand og bli rustet til all god gjerning.

Rom 7:7f - jeg kjente ikke til synden uten ved loven. Jeg hadde ikke visst om begjæret, om ikke loven hadde sagt: "Du skal ikke begjære". Men synden benyttet seg av budet og vekket alle slags begjær i meg. For uten lov er synden død.

Til bibelstudium:

Ingenting i mennesket evner hva loven krever, 1 Kor 2:4-12, 2 Kor 3:4-12.

Den nye lydighet utelukker menneskebud og selvvalgt gudsyndyrkelse, som Gud forkaster: Esek 20:18f. Mt 15:9. Kol 2:20.

Advarsel mot fornuftsvisdom og menneskebud: Jes 1:12, 29:13f. 1 Tim 4:1f. Fil 1:9-11, 2:12-13. Joh 6:29, 15:5. 2 Kor 3:5, Heb 13:20f.

Guds formaninger og advarsler med loven: 1 Kor 6:9f, Gal 5:21. Ef 5:5, Rom 8:13, Kol 3:6.

Er vi late, likegyldige og gjenstridige, tukter Gud oss med sin lov: 1 Sam 2:6. Joh 16:8, 2 Tim 3:16.

660. Hva er det den nye lydighet etterlever?

DEN EVIGE GUDS UFORANDERLIGE VILJE, SOM FORPLIKTER ALLE MENNESKER PÅ HANS ORD.

Rom 6:13 - Still ikke deres lemmer til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet. Men still dere selv frem, dere som er blitt levende etter å ha vært døde, til rådighet for Gud og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud (jf v 19). **1 Tess 4:3-8** – Dette er Guds vilje, deres helliggjørelse, at dere avholder dere fra utukt, og at hver og en av dere vet å holde sin egen kropp i hellighet og ære, og ikke i slikt utuktig begjær som hos hedningene, som ikke kjenner Gud. Ingen må på noen måte forurette eller berike seg på sin bror. Herren straffer alt slikt. /.../ Derfor, den som forakter dette, forakter ikke et menneske, men Gud, som også gir dere sin Hellige Ånd. Jf motsetningen, Jes 29:13f. Kol 2:6-8, 20.

Til bibelstudium:

Johannes bruker uttrykket å "holde" Herrens bud i to betydninger:

(a) *A ta vare på* el "holde fast" ved Guds ord/Kristi ord. Joh 14:15, 21-24, 15:10, 17:14-17 (jf v 8 og 20). - Apostlene og deres etterfølgere skal lære døpte å holde Kristi befalinger til kirken (jf Mt 28:20).

(b) Å holde "bud" – ofte i flertall, fordi budene tyder hva kjærlighet er. 1 Joh 2:3-11, 3:11, 22ff, 4:7f, 10, 21, 5:1-9. Jf Rom 13:8-10, 1 Kor 7:19.

Guds skapervilje er tydeliggjort i De ti bud (5 Mos 12:8 og 31) og "hellighetsloven" (3 Mos 18-20).

Jesus skjerpet budene til å omfatte sinnelaget og utla dem i lys av evangeliet om Guds rike (Mt 5:3-12). Guds skapervilje står fast og blir stadfestet med syndenes forlatelse, gitt av nåde for Kristi skyld, Rom 4:6, Ef 2:8. Jf apostlenes etiske formåninger *etter* læren.

Den Hellige Ånd fornyer hjertene med evangeliet, Gal 3:2, og viser oss Guds bud og de gjerninger vi skal vandre i, Ef 2:10. De er "Guds vilje til hans behag", Rom 12:2.

661. **Kan jeg stole på min fromhet i livets vitnesbyrd?**

NEI.

1 Mos 3:24 – foran Edens hage satte han kjerubene med det luende sverd som vendte seg hit og dit, for å vokte veien til livets tre (jf 2:17).

Rom 1:17 – Guds rettferdighet åpenbares i det (evangeliet), av tro til tro, som skrevet står: "Den rettferdige skal leve av tro" (jf 4:2-8). **Ef 2:1** – Også dere var døde i deres overtredelser og synder. **Rom 6:11** – Dere er døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus. **Gal 5:16**.

1 Kor 15:10 – Ved Guds nåde er jeg hva jeg er, og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves. Jeg har arbeidet mer enn alle de andre, dog ikke jeg, men Guds nåde med meg. **Fil 1:21** – for meg er livet Kristus og døden en vinning. **3:8f** – jeg anser alt for å være tApg i sammenligning med det som er så mye mer: Min Herres Jesu Kristi kunnskap. /.../ for at jeg må vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen retterdighet, den av lov, men den ved tro på Kristus, rettferdigheten fra Gud ved troen.

Gjennom hele Bibelen blir menneskene minnet om to ting: (1) Døden i våre synder, og (2) det nye livet i Guds rettferdighet. Det siste har Gud åpenbart i Kristi lidende lydighet, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde og gitt den enkelte i dåpen til Jesu Kristi død.

Den som tror og er døpt, har Kristus til gave, og med ham syndenes forlatelse, liv og salighet. Andre trøstegrupper er bunnløse avgrunner.

662. **Hva er egenrettferdighet?**

SVAR: Å MISBRUKE GUDS KJÆRLIGHET TIL MENNESKEPÅFUNN, OG BETRakte SITT EGET LIV SOM OPPRYKKSGRUNN FOR GUD OG FORMILDENDE OMSTENDIGHET.

Gal 5:4 – Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere har falt ut av nåden. **Rom 10:3** – De forstår nemlig ikke Guds rettferdighet, men forsøker i stedet å stille opp med sin egen, og har ikke underordnet seg Guds rettferdighet.

Fil - 3:7-10 -- det som var en vinning for meg, akter jeg for tApg for Kristi skyld /.../ i sammenligning med det som er så mye mer: Min Herres Jesu Kristi kunnskap. For hans skyld har jeg mistet alt og akter det for skrap, for at jeg skal vinne Kristus og bli funnet i ham, ikke med min egen rettferdighet, den av loven, men den ved troen på Kristus, *rettferdigheten fra Gud* ved troen. Kristi lidende lydighet lar oss

møte Guds kjærlighet til syndere. Denne kjærlighet er større enn hans nidkjærhet mot synden.

Menneskene forstår seg på lovreligion og lar seg imponere av lovgjerninger. De forestiller seg en gud – eller guder og makter, som nøyer seg med bestemte skikker og seremonier, om vi ellers gjør så godt vi kan.

Så lenge mennesket er uten ”Kristi Jesu kunnskap”, tviholder det på sin egen rettferdighet. Mennesket vil slippe å ”bli funnet i ham” som er ”rettferdigheten fra Gud”. Det er nøden i syndens nød.

Eksempler:

Farisèeren i templet, Lk 18:11f. - Mange ble innbudt, men få takket ja til festen, Lk 14:16-24. - Den hjemmeværende brors reaksjon på farens fest for den hjemkomne, Lk 15:25ff. (jf v 24 og 31).

Farisèerne, Mt 23. Med sine mange bud og forbud la de byrder på menneskene, ”men selv vil de ikke løfte en finger for å flytte dem”, v 4. De hadde nok med den ytre rettferdighet og overså Guds krav om rettferdighet, barmhjertighet og troskap av hjertets grunn, v 24.

Til bibelstudium:

Guds frelsesverk gjelder alle: Esek 18:23. Jes 53:11. Joh 1:29b 3:16, 1 Joh 2:2. Rom 8:32. Gud vil at alle skal bli frelst: Mt 18:14. 1 Tim 2:4, 2 Pet 3:9.

Vår onde vilje vil ikke bøye seg for evangeliet: Joh 1:5, 10-12, 3:19, 6:56. (Tredje trosartikkel viser hvordan den allmektige Gud kommer oss til redning.)

Anm. Den kristeliggjorte lovreligion pranger med kampanjer og virksomheter. Den appellerer til menneskers behov for personlighetsutvikling og tilhørighet til ”et godt miljø”, og lokker med opplevelsesmystikk, helbredelser og velsignelser (blessings), ofte med innslag fra hinduisme og østerlandsk mystikk.

Med fariseisk åndelighet gjør man evangeliet til ”en ny lov”. Mange lar seg forføre.

663. **Hvordan kan den nye lydighet behage Gud, når jeg merker skrøpeligheter hos meg selv og medkristne?**

TROENS RETTFERDIGHET ER KRISTUS JESUS. DET ER INGEN MANGEL VED TROEN.

Rom 8:1 - Så fins det ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. **Heb 11:1f** - Troen er en sikker visshet om det som man håper, en overbevisning om det som man ikke ser. På grunn av den har de gamle fått vitnesbyrd. **1 Pet 2:5** - La dere selv bli oppbygd som levende steiner til et åndelig hus, til et hellig presteap som bærer fram åndelige offer som behager Gud ved Kristus Jesus. **2 Pet 1:10** – Derfor /.../ må dere sette enda mer inn på befeste deres kall og utvelgelse. Gjør dere dette, skal dere aldri falle.

Fil 1:9-11 - Det ber jeg om, at deres kjærlighet må overstrømme stadig mer i kunnskap og innsikt, så dere kan bedømme hva som er vesentlig, og være rene og uten lyte på Kristi dag, fylt av den rettferdighetens frukt som kommer ved Kristus Jesus, til Guds ære og pris.

664. **Er den nye lydighet forenlig med et liv i åpenbar strid med Guds bud?**

NEI, SLETTES IKKE!

Ef 5:5 - Dere skal vite at ingen utuktig eller uren eller gjerrig, det vil si en avgudsdyrker, har arverett i Kristi og Guds rike. **Rom 8:13** - Dersom dere lever etter kjødet, skal dere dø, men dersom dere med Ånden dører legemets gjerninger, skal dere leve. **1 Kor 9:27a** – jeg tukter mitt legeme og holder det i treldom. **Gal 5:24** – Men de som tilhører Kristus, har korsfestet kjødet med dets laster og begjær. **Rom 6:13b** – still dere selv frem, dere (dvs døpte) som er blitt levende etter å ha vært døde, til rådighet for Gud og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud (jf v 19).

Gud stadfester sine bud med Kristus som *gave*. Ved troen lever vi med ham som *eksempel*, dører kjødets gjerninger og tjener ham i hans nåderike. Gaven opphever lovens fordømmelse, men ikke vår skyldighet for Gud. Utelukket er egenrådige friheter.

Lar vi oss beherske av syndens makt, er alt tapt.

Til bibelstudium:

Treet må først være godt for å bære gode frukter, Mt 7:18.

Det gode tre er Jesus Kristus, virksom i deres liv som tror Guds tilgivende nåde for Kristi skyld: Joh 15. 1 Tim 5:8. 2 Pet 1:9, 1 Joh 3:6.

665. **Hvorfor må den nye lydighet holdes utenfor synderens rettferdiggjørelse ved tro?**

SLIK ER GUDS SJELESORG.

Mt 11:28 – Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile. **Rom 4:5-8** – (den) som ikke arbeider, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. /.../ frelsen tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger: Salige er de hvis overtredelser er forlatt, og hvis synder er skjult. Salig er den mann som Herren ikke tilregner synd.

Vår tro er svak, og vår lydighet i sin begynnelse, men Kristus har oppfylt loven i alle deler. Gud er i ham en forsonet Gud. **Alt** behager Gud ved troen, ikke bare i starten, men underveis og ved målet.

Til bibelstudium:

Ved troen gjør en kristen gode gjerninger fordi Gud vil det. Den nye lydighet er en rettferdiggjørelse, Rom 6:16, 1 Joh 2:29, men ufullstendig og i sin begynnelse, Sal 143:2, 1 Kor 4:4. Derfor kan troens frukter aldri være årsak til vår rettferdiggjørelse for Gud.

Den nye lydighet behager Gud på grunn av Sønnens lydighet i Jesu skikkelse, 1 Joh 2:29.

Gud har elsket oss **først**, 1 Joh 4:10, Rom 11:35. Forut for og uavhengig av den nye lydighet, må vi leve forlikt med Gud. Hva Gud tilregner enhver som tror, er den sanne og *virkelige* rettferdighet i Kristi lydighet inntil døden på korset, Rom 3:22, 4:23-24, 5:18. Fil 2. Denne *tilregnede* rettferdighet går alltid foran den tilegnede rettferdighet.

Den nye lydighet har sin frimodighet i Kristi velgjerninger for oss, og har syndenes forlatelse *hele veien*, Rom 11:20, Kol 1:22, 1 Pet 1:5, 9.

Hos de troende er gjerningene tegn på frelsen, Fil 1:28, men sammenblandet med troens rettferdighet, er gjerningene unyttige og skader vårt forhold til Gud, 3:7-16.

Sal 31:31 (jf v 23), 119:71. Lk 18:13f. Rom 4:6-8, 7:18f, 23, 8:14, 16. 2 Kor 5:19-21, 6:16, 9:27. Gal 5:17, Fil 4:4-7. 1 Tim 6:12, Heb 12:8, 2 Pet 1:10.

666. **Hvordan kan jeg være forpliktet på og samtidig være løst fra Guds morallov?**

PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE ER JEG FRIKJENT FRA LOVENS FORDØMMELSE, MEN DERMED ER JEG IKKE FRITATT FRA GUDS GODE SKAPERVILJE SOM FORPLIKTER ALLE.

Guds morallov - alles skyldighet: 5 Mos 12:32b - Du skal ikke legge noe til og ikke ta noe fra. **Esek 20:19** - Jeg er Herren , deres Gud. Følg mine bud og hold mine lover og gjør etter dem!

Sal 119:142 - Din rettferd er en evig rettferd. **2 Pet 3:13** – Vi ser fram til det (Gud) har lovt: En ny himmel og en ny jord hvor rettferdighet bor. (Jes 65:17, 66:22, Mt 19:28, Åp 21:1, 27).

Den nye lydighet: Sal 54:6 - jeg vil prise ditt Navn, Herre, for du er god. **Rom 3:27** - Hvor er da vår ros? Den er utelukket. Ved hvilken lov? Ved gjerningenes? Nei, ved troens lov. **7:22f** – Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i mine lemmer. Den kjemper mot loven i mitt sinn og tar meg til fange under syndens lov som virker i lemmene. **8:3f, 14** – Det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av menneskenes onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur. Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden. /.../ Alle som drives av Guds Ånd, de er Guds barn.

Guds barn lever ikke under lovens herredømme, men i Kristi rike under hans nådige nådige herredømme. De lever i "Kristi lov". Den skriver han med sin Hellige Ånd i deres sinn og foregriper det fullendte liv i den kommende verden.

Til bibelstudium: Den kristnes frihet fra loven.

En kristen er fri fra loven i tre henseender:

- (1) Fri fra rettferdiggjørelse ved gjerninger, Gal 5:1.
- (2) Fri fra lovens fordømmelse, Rom 6:14, 7:4, 6, 8:1.
- (3) Fri fra indre tvang, Rom 6:17, 1 Tim 1:5, 1 Pet 5:2, Sal 100:1f.

Eksempel: Romerbrevet, kap 12ff.

Herrens apostel forrmaner til et liv etter Guds bud og vilje. Formaningene er forankret i Guds miskunn, som umiddelbart omfatter *vår kroppslige eksistens*. Den skal vi bære fram til et offer som er levende, hellig og behager Gud. Han går videre fra denne tempeltjeneste til *nestekjærligheten* (andre tavle), og minner om at kjærligheten er lovens oppfyllelse, Hva kjærligheten til Gud og nesten består i, det viser han med Tibudsloven anvendt på de troendes indre liv med det fullendte Guds rike for øyet (Mt 5-7).

Den kroppslige tempeltjeneste for Gud: Rom 12:2, jf 6:11-13 (første tavles bud).

Kjærligheten til nesten – lovens oppfyllelse: Rom 13:8-10, jf Gal 5:14.

Håpets horisont, Rom 13:11-14.

667. **Hvorfor hører ikke gode gjerninger med til kirkens kjennetegn?**

PÅ SAMME MÅTE SOM TROEN, KJENNES GUDS KIRKE PÅ RENE OG SIKRE KJENNETEGN (CA 7).

1 Tim 3:15 – den levende Guds kirke, sannhetens søyle og grunnvoll. **1 Kor 4:1** - vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Gal 5:17 – Kjødet begjærer mot Ånden, og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil.

Det er ikke de kristne, men Kristus som forener og sammenholder kirken med sitt ord, virksom med Den Hellige Ånd. Hvor evangeliet og sakramentene blir forvaltet slik han har befalt, der kan vi sikkert vite at her - på dette sted - samler Gud sin kirke og bevarer henne hos Kristus.

Arvesyndens kraft gjør kristen bekjennelse tvetydig mer eller mindre. Derfor appellerer ikke Guds ord til våre menneskelige behov. Den slags reklame vitner om menneskers kløkt i reservasjonens kunst.

668. **Hva er en død tro?**

EN UVIRKSOM OG UNYTTIG KUNNSKAP, SOM OGSÅ DJEVELEN HAR.

Jak 2:17, 23f – Om (troen) ikke har gjerninger, er den død i seg selv. /.../ Abraham trodde Gud, og det ble regnet ham til rettferdighet, og han ble kalt Guds venn. Dere ser at et menneske blir ansett for rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro (sett utenfra, i menneskers øyne). **Tit 3:8** - Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du nøye innskjerper det, så *de som er kommet til tro* på Gud, legger vinn på å gjøre gode gjerninger. (Jf v 4-7) **Heb 9:14** - hvor meget mer skal da ikke Kristi blod - han som ved den evige Ånd har frembåret seg selv som et lyteløst offer for Gud, rense vår samvittighet fra døde gjerninger til å tjene den levende Gud?

Anm. Jak 2:23f.

Jakob betrakter den kristnes liv sett *utenfra* – fra menneskers ståsted, og fremholder gjerningenes karakter av tegn eller vitnesbyrd om troen. Han taler om dem som *allerede* har troens rettferdighet i Kristus (jf Abraham), og poengterer at *troen aldri er uten gjerninger og Åndens frukter* - synlig for vår neste, til ære for Gud.

Jakob skjelner mellom troens rettferdighet *overfor Gud*, og troens rettferdighet i den nye lydighet *overfor mennesker*. Et sted nevner han ”det som er rett for Gud”, Jak 1:20. Et annet

sted nevner han den lydighet som Ånden virker ved troen, 2:20ff. Jf 3:20, 1 Joh 3:7, Rom 6:16, 2 Tim 2:22.

Overfor Gud gjelder "frihetens fullkomne lov", Jak 1:25, 2:12f, 23.

Overfor mennesker er troen bundet til gjerninger etter Guds bud, 2:14, 3:11f.

Til bibelstudium om Den Hellige Ånds doble vitnesbyrd:

Overfor Gud vitner Ånden ved evangeliet, at Gud er meg nådig for Kristi skyld. Da frykter jeg og elsker Gud over alle ting og setter all min lit til ham (jf 1 bud), og viser det i gjerninger etter "begge tavler".

Overfor min neste viser jeg samme tro i gjerninger etter "den andre tavle". Men Ånden fins ikke der hvor man "treller under synden til død", Rom 6:16 (jf v 12 og 14, Joh 8:34).

Når en kristen merker den onde lyst i sitt indre, tar han tilflukt til Guds uforbeholdne nådetilsagn. Det holder lovgjerningene utenfor troens rettferdighet, Gal 5:4. I motsatt fall uteblir troens frukter, og man står under lovens forbannelse, Gal 2:16, 3:10.

Kristne kan ane troens rettferdighet i den nye lydighet, Mt 6:14, 1 Joh 2:3f, 3:14, 2 Pet 1:10. Tross mangler, kan andre bedømme oppriktigheten etter regelen "snar til å løse, sen til å binde", jf Lk 7:47, 50. Men krever en kristen frihet til å leve i strid med Guds bud, utfordrer han bindemakten og skal bli formant til omvendelse og ny begynnelse, Joh 13:35, Mt 12:37.

I Skriften læres aldri gode gjerninger uten tillit til Guds tilgivende nåde. Men forholdet forkludres når bibelsteder om troens virkning blir misbrukt mot troens årsak.

Eksempler: Lk 7:47 og Gal 5:6, som om gjerninger er årsak til tilgivelsen.

Ånden vitner om årsaken til synderens frifinnelse hos den hellige Gud.

(a) Rettferdig-erklæringen (el tilregningen) er en *rettslig* (forensisk) akt, begrunnet i Kristi stedfortredende lydighet, Fil 3:9.

(b) *Gripemidlet* er troen, og ingen rettferdiggjørende dyd. Og

(c) gaven medfører *visshet* om Guds nåde, 1 Joh 5:9f.

Ånden vitner med virkningen i kjærlighetens gjerninger for Gud og min neste. Virkningen er gjerninger etter Guds skapervilje, lagt foran oss i De ti bud og utlagt i Jesu Bergpreken og apostlenes formaninger på dåpens grunn, Ef 2:20.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- at kristne er frie til å leve som de vil i troen på syndenes forlatelse (kjødelighet).
- at kristne ikke trenger lovens advarsler og veiledning (antinomisme).
- at kristne kan oppnå tilnærmet syndfrihet i dette liv (metodisme).
- at helliggjørelsen er en del av rettferdiggjørelsen og årsak til den (synergisme).
- at Guds løfter om nådelønn ikke motiverer de troende til gode gjerninger (slapphet).

Del 7: LÆREN OM KIRKEN

Om Guds kirke

Straks ordet «kirke» blir nevnt, tenker mange på kirkehuset. Andre forbinder ordet med «presteskapet», andre med den organiserte kirkevirkosomhet. Går vi til Nytestamentet, vil vi fort oppdage at slike forestillinger er skivebom. *Kirken består av alle dem som Den Hellige Ånd har hjulpet til tro på Jesus Kristus gjennom nådemidlenes bruk.*

I Nytestamentet fins ingen forskrift om menighetens ordning og gudstjeneste, selv om menigheten på stedet er et handlende subjekt i Guds kirke. En menighet kan drive sin virksomhet på ulike måter. Det samme er tilfellet med samarbeidet mellom menigheter i et organisert kirkefelleskap. Kirkens enhet består uavhengig av menneskelige ordninger eller tradisjoner. Avgjørende er *kirkens kjennetegn*: Guds rene evangelium og sakramentene forvaltet slik Jesus Kristus har befalt.

Med hensyn til troen er *kirken i egentlig mening skjult for mennesker*, men ikke for Gud. Han ser i hjertene og kjenner sine. Dette innsyn mangler mennesker. Vi må forholde oss til flokken som samles om Ordet og sakramentene, og merke oss innholdet i forkynnelse, liturgi og samtale.

Kirkens gudgitte kjennetegn lar oss gjenkjenne Guds kirke – den *Ene, Hellige, allmenne og apostoliske kirke*. Hun er like fra begynnelsen en Guds skapelse, og derfor en *udelelig* enhet. Hun er blitt til ved Guds *ene* evangelium og *ene* frelsende tro. Troen kommer med evangeliet om Gud og menneske forenet i Jesus Kristus og hans verk. Denne indre sammenheng kommer til uttrykk i rekkefølgen mellom en del læreartikler i Den augsburgske bekjennelse (Confessio Augustana): Art 4 - Om rettferdiggjørelsen, art 5 - Om prekenembetet, art 7 - Om kirken og art 8 - Hva kirken er.

Kirken er sendt til verden for å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. Følgelig har kirke og stat ulike oppgaver som ikke må blandes sammen. Hvor det skjer, viser historien at virkningen er ødeleggende for både kirke og stat. **Mt 22:21** – *Gi da keiseren hva keiserens er, og Gud hva Guds er.*

Noen tekniske uttrykk:

”**Ord og Sakrament**” markerer Guds tjeneste for oss og Kristi virksomme nærvær i den forsamlede menighet.

”**Kirkegang**” og ”**altergang**” er billedlige uttrykk om Guds folk. Vi drar hjemmefra og blir minnet om oppbrudd fra denne verden og Guds folk på vandring underveis til Guds fullendte rike i den kommende verden. Underveis samles menigheten og samling i Guds nåderike. Jf Abraham, de troendes far, 1 Mos 12:4f, Rom 4:11f.

”**Guds ord og bønn**” markerer strukturen i den kristnes dagligliv. Til konsekvensene hører en praktikabel husorden.

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 7 - kirkens frihetsbrev eller "Magna Charta" (H Sasse).

Historisk sett er CA 7 den første læreartikkel om kirken. I tråd med arven fra den gamle kirke definerer artikkelen kirkens *vesen, oppgave og enhet* i forvaltningen av evangeliet og sakramentene.

Det gjelder for troens bekjennere på ethvert sted å hevde *den bibelske sannhet om kirken* og i gudstjenstelig handling være apostolatets kirke i sakssvarende ordninger. Hun er den mor som føder Guds barn med løftet (Gal 4:21ff). Og frikjent i Kristus, er de bundet av kjærligheten, i lydighet mot Guds gode skapervilje.

Det nødvendige vilkår for gudstjenestefellesskap er prekenembetets forvaltergjerning på Kristi vilkår. På dette vilkår trer fellesskap fram for Gud i med takk og bønn og lovprisning i liturgiske ordninger. Med den hengivne bekjennelse til Kristi ord er kirken på dette sted Ordets tjenerinne og vitner sant om Gud, mennesket og verden.

CA 5: Hvor prekenembetet *"lærer evangeliet og meddeler sakramentene /.../ blir Den Hellige Ånd gitt, som virker troen hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud - ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. Gal 3(:14) - så vi kunne få Åndens løfte ved troen"*.

669. Hva menes her med ordet "kirke"?

BRUKT PÅ BIBELSK VIS, ER KIRKEN "FORSAMLINGEN AV DE HELLIGE, HVOR EVANGELIET LÆRES RENT OG SAKRAMENTENE FORVALTES I SAMSVAR MED KRISTI ORD" (CA 7).

Jes 55:10f – mitt ord /.../ som utgår fra min munn /.../ skal ikke vende tomt tilbake, men gjøre det jeg vil og utføre det som jeg sender det til. **Lk 8:11** – Sårkornet er Guds ord.

Joh 8:31f – Om dere blir i mitt ord, så er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal gjøre frigjøre dere. **10:14, 27** – Mine får hører min røst, og jeg kjenner dem, og de følger meg.

Ef 1:23 – Kirken er hans legeme, hans fylde, som oppfyller alt i alle. **2:20** – Guds husfolk, bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. **4:4-6** – Ett legeme og èn Ånd, liksom dere er kalt med ett håp i deres kall. Èn HERRE, èn tro, èn dåp, èn Gud og alles Fader, som er over alle, ved alle og i alle. **1 Tim 2:15b** – sannhetens støtte og grunnvoll. 2 Tim 2:19.

Guds kirke er Den Hellige Ånds skapelse og Kristi brud i kraft av Kristi ord. Guds kirke lar seg lokalisere: Hvor døpte mennesker samles om evangeliet og sakramentene på den ubeskårne grunnvoll, der trer hun frem som apostolatets kirke.

«**Ekklesia**» er det nytestamentlige ord for «kirke» eller menighet. For klarhets skyld taler vi om kirken i *omfattende* mening (den universelle kirke) og om menighet i *avgrenset* mening (lokalkirken). Her merker vi oss tre ting:

1) Vi tror ikke på kirken slik vi tror på Gud, men bekjenner at kirken i egentlig mening er Guds verk med sitt ord.

2) *Guds kirke på jorden er en åpenbart hemmelighet.* Hun hører med til de hemmeligheter (el mysterier) som var skjult før verdens grunnvoll ble lagt, men offentlig tilgjengelige og lokaliserbare i prekenembetets gjerning slik Kristus har befalt. Ord 8:22, Sal 74:2, 78:2 (Mt 13:35), 1 Kor 4:1f.

3) *Læren om kirken handler først og fremst om Kristi nærvær, virksom i den forsamlede menighet.*

Til bibelstudium: Benevnelsene «Guds folk» og «Guds hjord».

«Guds folk»

I profan språkbruk ble ordet «ekkklesia» brukt om den *folkeforsamling* som borgermesteren kalte sammen på torget, Apg 19:39-41. Viktigere er ordet fra den gamle pakt – *kahal* – brukt om "Guds folk" i sin helhet, slik det trådte fram for den hellige Gud i gudstjenesteforsamlingen. Også de hørte med, som fysisk ikke var til stede, 1 Krøn 29:10. Sier vi "Guds folk" om kirken i den nye pakt, markerer vi sammenhengen med Guds folk i den gamle pakt, som da var begrenset til

"Kahal" har grunnbetydningen å forsamle eller komme sammen. Opprinnelig ble ordet brukt om folket *samlet til krig*, senere om folket *samlet til fest*. Overført på kirken, er Guds folk *den festforsamling som HERREN Jesus samler, leder, nærer og våker over med sitt ord*, Heb 12:22ff, Åp 21:9ff.

Guds folk er fremdeles "den forsamling som hører HERREN til" (kyriake), 1 Kor 11:20, Åp 1:10 (Did 14:1). Fremdeles representerer gudstjenesteforsamlingen hele den gudstjenestefeirende kirke. Forskjell beror på *Den Hellige Ånds gjerning*, som ved troen og dåpen innlemmer mennesker i Guds ekklesia – en Kristus-virkelighet. Joh 3:5, 15:1-9.

"Guds hjord"

Bildet betoner tilhørigheten til åpenbaringsordets Gud. Han er gudsfolkets hyrde, som verger, leder og før sitt folk med sitt Ord. 4 Mos 27:16f, 1 Kong 22:17, Sal 23, 77:21, Jes 40:11. Mt 9:36, Apg 20:28, 1 Pet 5:1-4, etc.

Anm. I Nytestamentet fins 80-90 bilder om Guds kirke, og hver på sin måte forteller de noe karakteristisk om kirken. De viktigste er vintreet og grenene, Kristi legeme, Guds folk og Guds hus eller tempel. Kirken for "jøde først og så for greker", Rom 1:16.

670. Hvorfor fins ikke uttrykket «det nye Israel» i Nytestamentet?

GJENNOM JESU UNDERVISNING I «SKRIFTENE» KOM JØDER TIL TRO PÅ JESU PERSON OG VERK. DE OPPDAGET SEG SELV SOM KOMPLETTE JØDER PÅ OPPFYLLELSENS GRUNN.

Til bibelstudium:

Jesus vendte seg først til "de fortapte får av Israels hus", Mt 10:6. Unntakene foregrep de hendelser som innlemmet mennesker fra hedningefolkene, slik Gud hadde lovt Abraham (1 Mos 22:17f). Unntakene er høvedsmannen i Kapernaum, Mt 8:5-13, - den kananeiske kvinne, 15:22-28, - den samaritanske kvinne, Joh 4:5-42 (10, 14, 21-26) og 10:16. Jf Apg 8:5-17, kApg 10 og 13:46f.

Om jødernes fortrinn i Guds frelsesplan, se Rom 9:4-6. Jf "Israel etter kjødet", 1 Kor 10:18, Fil 3:5.

Blant Abrahams etterkommere har Gud utvalgt seg "løftets barn", Rom 9:7-13, de som vinner "rettferdigheten av troen", 9:27-10:21, jf 11:5-10.

Troens rettferdighet forener "Guds Israel" på nådepaktens grunn i , Ef 2:13, Gal 6:16. Jf "hjerterets omskjærelse", Rom 2:28f, og Guds barmhjertighet mot hedningene, 9:24-26, 1 Pet 2:9f.

Guds pakt med sitt folk er alltid en pakt med jødefolket, Jer 31:31 (jf v 26ff). Guds folk i den nye pakt er en fortsettelse av Guds folk i den gamle pakt, men nå som "Guds kirke, som han har kjøpt med sitt eget blod", Apg 20:28b. Se Rom 11:17-23, Ef 2:11ff, Gal 3:13f, 6:16, 1 Pet 2:25, Åp 21:12ff o a.

Også den nye pakt er en pakt "med Israels hus og med Judas hus", Jer 31:31-34, jf Ef 2:10ff. Da Kristus innstiftet sin nattverd, innledet han sin øversteprestelige offerdød og lot samtidig den nye pakts kirke tre fram i en jødisk sammenheng. Blant den første generasjons kristne fantes mange jøder som hadde mottatt den nye pakt i Kristi blod. Hedningekristne ble kalt "de helliges medborgere Guds husfolk", Ef 2:19.

Kristi kirke er den sanne jødedom på oppfyllelsens grunn, Mt 26:28 (paktens el testamentets blod, jf 1 Kor 11:25), Ef 2:19f. Jf Peters tale, Apg 2:30-36, 42, 46.

ISRAELS FORHERDELSE:

Mt 21:33ff, jf 8:11f, Rom 10:21, 11:25. Jerusalems ødeleggelse år 70: Mt 23:37f, Lk 21:20-24.

LANDLØFTENE:

De lar seg ikke begrense til Sør-rikets (Israels) hjemkomst fra Babylon (539 f Kr), for Gud gjentok løftene ved profeter etter eksilet, f eks Sak 12:10ff. Se Hos 1:8-11, 2:14-23, 3:1-5, 14:1-10. Am 9:11f. Esek 37:15-28, osv.

"Hedningenes tider" skal en gang ta slutt når Jerusalem ikke lenger ligger nedtråkket av hedninger, Lk 21:24. Da skal den trofaste Gud forbarme seg over jødene, Rom 11:15, 23-32, jf Lk 21:24b, Apg 1:6f, 15:14-18.

Ved Kristi gjenkomst skal "Israels rest" hilse ham som Messias-kongen: Mt 23:39, Apg 3:19-21.

671. Hvilke hendelser danner opprinnelsen i Jesu virksomhet?

SVAR: KRISTUS-BEKJENNELSEN, LØSE- OG BINDEMAKTEN GITT TIL JESU KRISTI KIRKE, KRISTI NÅDEGJERNINGER MOT IKKE-JØDER, INNSTIFTELSEN AV HERRENS NATTVERD, DÅPSBEFALINGEN OG .

Til bibelstudium:

(1) *Kristus-bekjennelsen*, gitt fra himmelen, Mt 16:16ff.

(2) Unntaksvis nådegjerninger (som varslet kirkens sendelse og katolisitet): Overfor *samaritanere*, Joh 4, Lk 10:33, 17:12, 16. Overfor høvedsmannen, som representant for *hedningefolkene*, Mt 8:5-13.

(3) Jesu tale om *templets* undergang, Mt 24:2, og om seg selv som større enn templet, 12:6, og hjørnesteinen i en ny tempelvirkelighet, 21:42. Hans legemes opp-

reisning fra de døde ble avgjørende for Kirkens opprettelse og liv, Joh 2:19, Mt 26:61, 27:40.

(4) Innstiftelsen av *Herrens Nattverd*, Mt 26:26-29.

(5) *Dåpsbefalingen*, Mt 28:18ff, Mk 16:16.

(6) Løse- og bindemaktens embete i endetidens kirke, opprettet med apostlenes sendelse, mandat og fullmakter, Joh 20:19-23.

672. Hvilken påminnelse gir uttrykket «Guds kirke»?

KIRKENS **OPPRINNELSE** ER GUDS KJÆRLIGHET TIL SITT FOLK, UTVALGT PÅ NÅDEPAKTENS GRUNN. DET ER KIRKENS OPPGAVE Å VÆRE GUDS ORDS TJENERINNE, FOR MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE SOM MIDLER BYGGER KRISTUS KIRKEN MED SIN HELLIGE ÅND OG GJØR OSS TIL LEVENDE STEINER I GUDS TEMPEL.

Sal 100:1-3 – Rop med fryd for Herren , all jorden. Tjen Herren med glede, kom frem for hans åsyhn med jubel. Kjenn at Herren er Gud. Han har skapt oss, og ikke vi selv, til sitt folk og til den hjord han før. **1 Pet 2:9f** - dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eien-
domsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørke til sitt underfulle lys. Dere som forut ikke var et folk, men nå er Guds folk; dere som ikke hadde funnet miskunn, men nå har fått miskunn.

Guds kirke er Guds verk helt og fullt.

Til bibelstudium:

Med hensyn til **utvelgelsen** på nådepaktens grunn er det ingen forskjell mellom Guds folk i den gamle og i den nye pakt. Forskjellen beror på Guds universelle løfter, oppfylt i Jesu Kristi død. Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Dette frelsesverk i *fortid* begrunner kirkens fremtreden i *nåtid* og på Dommens dag.

1 Pet 2:4-8. Joh 2:18-22. Ef 2:20ff.

Den korsfestede og oppstandne Kristus er til stede i den forsamlede menighet og tjener oss med himmelske gaver i evangeliet som høres og ses, og med sin Ånd **oppbygger** han kirken til et tempel for Gud.

Følgelig er *dåpen* oppbyggelig fordi den gir del i Guds forsoning med verden, med løfte om salighet for hver den som tror. - En evangelisk *preken* er oppbyggelig fordi den forkynner synderes frifinnelse på grunn av Kristi fortjeneste. - Det private *skriftemål* er oppbyggelig fordi Gud meddeler den enkelte syndenes forlatelse og stadfester sin nådepakt i dåpen. *Herrens Nattverd* er oppbyggelig fordi den gir samfunn med Guds Golgata-offer i sakramentets skikkelser, mottatt med munnen.

Virkingen er en *bedende* og *tjenende* menighet: Apg 2:42, 45ff, 4:31ff, 5:12b.

Vi bekjenner med Apostolicum - "*jeg tror på en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn*". Eller sagt med Nicenum - "*én, hellig, allmenn og apostolisk kirke*". Med disse ord bekjenner vi oss til *den kirke som Gud utvelger, sammenfører og oppbygger med apostelordets lære fra den oppstandne Jesus Kristus, Bibelens Herre og kirkens Lærer (Ef 2:19ff)*.

Lk 22:19 (1 Kor 11:26). Jf Mt 4:17, Lk 10:16, 1 Kor 11:24.

I sentrum for den menighetsbyggende virksomhet står Herren Jesus ved Faderens nådeside, midt i blant med de tegn han innstiftet. Ved dem er han virksom med sin

Ånd i blant oss. Så ofte menigheten holder Herrens Nattverd, skal den "ihukomme" Kristi fortjeneste, og ved troen anvende den, enhver på seg selv, og med Kristus til gave tjene ham i hans hellighet og rettferdighet, enhver i sitt kall.

Apg 2:42, 6:1-7 osv. Jf Sal 36:5-9, Joh 4:14.

Prest og lekfolk samarbeider først og fremst om nådemidlenes bruk i Guds kirkeorden. I sentrum for menighetens virksomhet står Kristi virksomme nærvær i samlingen om Ord og Sakrament, forvaltet på Kristis vilkår. Dette fellesskap medbestemmer samarbeidet - om kirkens trosformidling i hjem og skole, om diakonale oppgaver og utadrettet virksomhet. Utelukket er menneskepåfunn og løsevne satelittvirksomheter.

673. **Hvorfor kalles kirken for "kristen", og troens bekjennere for "kristne"?**

ALT VÅRT HÅP ER GRUNNET PÅ JESUS KRISTUS – HANS PERSON OG VERK.

Apg 11:26b – Det var i Antiokia at disiplene først ble kalt kristne.

Rom 5:10 – Da vi ennå var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnens død. Når vi nå er forsonet, hvor mye mer skal vi ikke da bli frelst ved hans liv. **1 Kor 3:11** – Den stein som bygningsmennene forkastet, har Gud gjort til hjørnestein. Ef 2:22f,.

Guds kirkes begrunnelse i den nye pakt er to kjensgjerninger: Guds forsoningsverk i Jesu død og Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde. Gud har stadfestet sitt verk i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt (Sal 118:22f, Jes 28:16).

Til bibelstudium: Kirkens begrunnelse en bevitnet Jesus-historie

(a) *Guds forsoningsverk i Jesu død, slik Skriftene har sagt, begrunner kirkens sendelse og mål.* Åp 5:13f, 7:9-12 osv. Det slaktede Guds Lam er kirkens midtpunkt i himmelen og på jorden. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død, skjult i ham og synlig til samme tid. Menneskenes bidrag til forsoningen er vårt fiendskap mot Gud, som virker skyld og skam og håpløshet.

(b) *Guds vitnesbyrd på den tredje dag, da Gud reiste Jesus opp fra de døde, stadfestet Jesu person og verk.* Gud er en forsonet Gud og den oppstandne Kristus troens rettferdighet for Gud, slik Skriftene har sagt.

Alt i kirkens sendelse beror på Guds vitnesbyrd. Fra ham utgår kirken med befalinger og fullmakter til hans utvalgte apostler, gitt før Kristi Himmelfartsdag og iverksatt på Pinsedagen.

674. **Hva er forholdet mellom Kristus og kirken?**

KRISTUS ER KIRKENS NÅDIGE HERRE SOM TJENER KIRKEN MED SITT VIRKSOMME ORD. KIRKEN ER ORDETS TJENERINNE, HAM UNDERORDNET.

Ef 1:22f – Alt la han under hans føtter, og han gav ham til kirken som et hode over alle ting. Kirken er hans legeme, hans fylde som oppfyller alle ting. **5:22b, 30** – Han er selv sitt legemes Frelser. /.../ Vi er nemlig hans legemes lemmer (jf v 24).

Mt 28,20 – Lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil dagenes ende. **Ef 2,20** – Dere som er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, mens hjørnesteinen er Kristus Jesus selv... Joh 8:44, 10,26. Apg 15:13-17. Gal 3:1-3, 4:8-11, 5:7. 1 Kor 14:37, 15:1-3 osv.

Kirken har ikke noe Guds ords mandat til å reservere seg mot Kristi lære, eller opprette nye trosartikler, annet enn å stadfeste Kristi lære med apostelordets lære fra ham.

Til bibelstudium: Kirken i den nye pakt - endetidens gudsfolk

I **den gamle pakt** ga tilhørigheten til Israel også tilhørighet til Guds folk. Folk og kirke var identiske størrelser. Årsaken var Guds nådige inngripen da folket ble utfridd fra treldommen i Egypt. Da var Moses "frelsesmidleren". 2 Mos 2-24. Jf 3 Mos 20:24, 5 Mos 4:32ff, 7:7, 14:2, Esek 16:3ff.

Sinai-pakten ble beseglet med "paktblodet", og Israel innvidd til et "kongerike av prester og et hellig folk", 2 Mos 19:6.

På *Pinsedagen* opphørte likheten mellom nasjon og gudsfolk. Apg 15:14 – Simon har fortalt hvordan Gud først sørget for å utvelge et folk for sitt Navn blant hedningene (v 16f = Am 9:11f. Jf 10:34f). Derfor strider det mot Guds ord å bruke Jesu forhold til "jødekirken" som argument for å bli i folkekirken eller statskirken (eks Nic v Zinzendorf).

Messias-løftenes oppfyllelse

ble innledet da Jesus trådte offentlig fram og forkynte evangeliet om Guds rike, nå kommet nær i hans person og verk, Mt 4:17. Slik begynte samlingen av *endetidens gudsfolk*, Mt 9:36-38, Joh 10:16, 11:52. Denne begynnelse var i samsvar med løftet om **en ny pakt**, grunnet på en eviggyldig renselse, og med en ny lovoppfyllelse i kraft av Åndens fornyende gjerning i hjertene, Esek 36:27, 11:19, Jer 31:31ff.

Gud kaller og samler sitt folk med evangeliet som middel, Mt 4:17, 10:7. Under Jesu jordeliv var kirken en ufullendt, framtidig størrelse, Mt 16:18. Først måtte han opprette den nye pakt i sitt blod, Mt 26:28. Deretter – på den femtiende dagen - Pinsedagen, fremstod kirken som den nye pakts gudsfolk med de kjennetegn som Kristus hadde innstiftet.

Kirkens kjennetegn er paktstegn

(1) *Vanndåpen i Guds navn*, Kol 2:11, jf Rom 2:28f, 6:3-11.

(2) *Herrens Nattverd*, som feires i lys av Guds oppfyllelse av Abraham-pakten og Israels historie i gammeltestamentlig tid, Mt 26:28.

(3) *Herren Bønn*, som illustrerer den nye pakts gudstjeneste. Også den står i sammenheng med den gamle pakt, men til forskjell fra Sinai-paktens gudstjeneste, er den løst fra Guds vilkår i seremoniloven.

675. Hva er meningen med den nytestamentlige billedbruk om kirken?

BILLEDBRUKEN OM KIRKEN BESKRIVER EN KRISTUS-VIRKELIGHET.

Illustrasjon: Båten med Kristus Jesus om bord, Mt 8:23-27.

Vitnesbyrd fra Chrysostomos (d 407): "Kirken er et skip som seiler gjennom denne verden. Herren er styrmann, de troende besetning, masten er korset, seilet den evangeliske tro, drivkraften er Den Hellige Ånd. Drevet av Ham, seiler skipet inn i

Paradis og det evige livs havn. Guds Ord er kompass, håpet er anker, bønner er ankertau og Guds trofasthet er ankergrunn.”

676. * Hva er forskjellen mellom ”Guds folk” og ”Guds bygning”?

”GUDS FOLK” BESKRIVER KIRKEN UNDERVEIS MOT FRELSESHISTORIENS MÅL I DEN KOMMENDE VERDEN. ”GUDS BYGNING” BESKRIVER KIRKEN SOM KRISTUS-VIRKELIGHET HER OG NÅ.

Eksempler:

Kirken underveis gjennom historien, Mt 23:34-37, 25:13, Åp 14:4f, 1 Tess 2:13-14.

Kirken på stedet – et gudstjenestefelleskap i nåtid: Sendebrevene, Åp 2-3. Jf 1 Pet 5:2 (hos dere). Fil 3:17-21.

Kombinerte tidsperspektiv, Mt 16:6, 1 Kor 1:2 (sammen med...), 15:1-4, 12-22.

Til bibelstudium:

Om Guds folk: Bildet etablerer perspektivet på kirkens liv i *bundet tradisjon*: 1 Kor 10:1-13, 1 Pet 2.

Om Guds bygning: Apostlenes og profetenes lære er kirkens grunnvoll, hvor den oppstandne Kristus er den levende hjørnestein. Mt 16:18, 21:42. Jf 1 Kor 3:9-12, Åp 21:14. Kristus er den sammenfører og sammenholder kirkens enhet. Det gjør han med trofaste medarbeidere i prekenembetets gjerning. Ef 4:11-16. 1 Tim 3:15f.

De troende utgjør steinene i et tempel under oppbygging, Ef 2:21f. De er allerede i dette liv deltagere i den himmelske gudstjeneste, Heb 12:22, Gal 4:26f. Den felles menighetsgudstjeneste avbilder og foregriper den himmelske gudstjeneste, Åp 4:2ff. Jf 1 Kong 22:19, Esek 1:26, Jes 6:3.

Guds tempel

Forholdet til synagogen og templet: Mt 13:54, Mk 14:49.

Templet er stedet for Guds nærvær: Mt 12:4, jf Lk 6:4f.

Det var en tegnhandling Jesus gjorde da han drev ut pengevekslerne fra templet. **Mt 21:13** – *Mitt hus skal kalles et bønnehus, men dere har gjort det til en røverhule (Jes 56:7, Jer 7:11).* Guds tilsynekomst i Jesu skikkelse varslet Guds virksomme nærvær i den nye pakts tempel - en Kristus-virkelighet (jf Guds rikes nærvær i kraft av Jesu persons hemmelighet).

Lk 19:47, Mt 12:47, Joh 2:16-22, 4:23f. Jf 1 Kor 1:2, 3:16f, Gal 3:14 osv.

677. Hva menes med kirken som «Kristi legeme»?

KRISTI KIRKE ER IKKE EN ORGANISASJON, MEN EN KRISTUS-VIRKELIGHET. KRISTUS ER BRUDGOMMEN OG DEN TROENDE KIRKE HANS BRUD, FORENET MED HAM OG HVERANDRE VED DÅPEN OG TROEN.

Ef 1:22f, 4:12, 1 Kor 12:27.

I den nye pakt er Guds kirke en Kristus-virkelighet hvor Kristus er brudgommen og kirken hans brud.

Til bibelstudium:

Forholdet Gud og Israel i den gamle pakt, se Jes 54:4f, Jer 2:2-20, Esek 16, Hos 2, 3:1, 9:1, 12:6.

Forholdet mellom Gud og hans folk viser tilbake til skapelsen. Mennesket er ingen idè, men skapt i Guds bilde som motstående kjønn - først mannen, så kvinnen. Rekkefølgen beskriver den skapergitte kjønns polaritet i et underordningsforhold. 1 Mos 1:27, 2:23. Deres likeverd i ulikhet og kall er kjensgjerninger plassert i en omfattende tydning gitt av åpenbaringsordets Gud.

Salomos Høysang

er en Kristus-profeti: Brudgommen er kong Salomo - Guds vikar på jorden, og bruden den gamle pakts gudsstat (teokrati). Jf Sal 45 og 72.

Forholdet peker ut over seg selv til Jesu Kristi rike og til hans brud, som han vant med selvhengivende kjærlighet, gitt kirkens lemmer til del i dåpen. Han er «hode» for sitt legeme, som han leder med sitt ord og renser og nærer som sitt eget legeme. 2 Kor 11:2, Ef 5:24ff, Åp 19:7f, 22:17.

Brudgommen Kristus:

Mt 9:15, 25:1, 6, Joh 3:29, Åp 21:2. Kristi kirke-relasjon har sitt utspring i Faderens sendelse av Sønnen. Det store hovedunder er foreningen av Guddom og manndom i Jesu person. Denne forening *medbestemmer* alt hva åpenbaringsordets Gud sier om forholdet mann og kvinne, og om sine utvalgte apostler og deres etterfølgere i prekenembetet.

Kristi brud og Lammets hustru

Kirken er Kristus underordnet i ærbødighet (Ef 5:29-33), og trer fram for verden i samsvar med hans kirkeorden og sendelse (kristokrati). Joh 3:29. Ef 5:25-29. Åp 15:1, 19:7, 21:2, 9. Gal 4:26.

Hverken Høysangen eller Nytestamentet omtaler bruden som dronning. Forklaringen er åpenbar: Kristi nåderike har èn "hode-struktur" (*kefalé-struktur*). Utelukket er likestillings- og rettighetskrav fra kirkens Kristus-samfunn.

Rekkefølgen "Adam og Eva" en Kristus-profeti

Profetien ble oppfylt i Jesu Kristi gjerning, og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære. Tydningen er gitt med Kristi forhold til sin kirkebrud. Den førstefødte Adam – den falne Adam, peker fram mot den andre Adam - den lydige Adam, Gud Faderens enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse. Unnfanget av Den Hellige Ånd i jomfru Maria's morsliv, gikk han frivillig inn under loven og oppfylte den, lydig til døden på korset i alles sted. Mt 5:17. Fil 2. Rom 5:12ff.

Eva's posisjon peker fram mot Kristi kirkebrud og Ordets tjenerinne. Ef 5:31-33. 1 Tim 2:13f.

Adams førstefødt-posisjon

gjenspeiler personenes underordning i Guds treenhet. Faderen er altets opphav, Sønnen er født av Faderen fra evighet, og Ånden utgår fra dem begge. *Denne underordning beskriver ikke rang, men relasjoner*: "Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds Guddom er èn, i herlighet like stor, i majestet like evig" (Den athanasienske trosbekjennelse, pkt 6). Kristus-profetiens oppfyllelse lar oss vite hva underordning i Guds kirke handler om. Den handler ikke om rang, men om *relasjoner* mellom *likeverdige* personer, enhver i sitt kall.

Kirkens "hode" (kefale) eller Herre er Kristus Jesus ved Faderens nådeside. Han sammenfører og sammenholderr kirken på jorden og lar henne vokse "i Herren",

det vil si i den nye Kristus-virkelighet på jorden. Hode-strukturen innebærer kjønnes innordning og underordning, enhver i sin skapergitte relasjon, og med Kristi selvhengivende kjærlighet som forbilde. Ef 5:22ff.

Guds åpenbaringsord gir den omfattende basisviten om mann og kvinne, tydeliggjort i forholdet Kristus og hans kirke. Ordet kjærlighet (agape) beskriver person-relasjoner. Gud er kjærlighet, virksom i det innbyrdes forhold mellom personene i Den Hellige Treénhet. Uten evangeliet om Sønnens lydighet under Faderen, er menneskene uvitende om Guds selvhengivende kjærlighet.

Det er denne kjærlighet Ånden opplyser om med evangeliet. "Selvhengivende" betyr her – «inntil døden skiller dere ad» (brudevigselen, Alterboken 1920). Joh 3:16 – SÅ har Gud elsket verden... 2 Kor 5:14 – Kristi kjærlighet tvinger oss. Med Kristus til gave, følger vi hans eksempel i selvhengivende kjærlighet, enhver i sitt kall. (Fil 2)

Mannens underordning under Kristus er mannens kall til selvhengivende kjærlighet med Kristus til gave og eksempel. Hustruens underordning under sin mann er hennes kall til selvhengivende kjærlighet med Kristus som gave og eksempel. Deres likeverd opphever ikke den skapergitte ulikhet, men stadfester den i hvert deres skapergitt kall som far og mor.

Et synlig vitnesbyrd i Guds kirkeorden er mannens (Adams) utøvelse av prekenembetet på Kristi vegne. Den kristne kvinne underordner seg som for Kristus, til stede og virksom i i mannens delegat-gjerning. Begge vitner med sin underordning om den gode Skaperen, som de har lært å kjenne i Kristus Jesus. 1 Tim 2:15. I den trofaste kirke er mann og kvinne Kristi tjenere. De holder alle hans bud til kirken, enhver i sitt kall. Mt 28:20, Joh 14:23, Apg 18:10.

Brukt i denne sammenheng, er «underordning» det store gode. Det medbestemmer og innholdsbestemmer kjønnes likeverd i deres ulikhet. Tilbake står to handlingsperspektiv som utelukker hverandre gjensidig: *Enten* Guds kirkeorden begrunnet i Guds åpenbaringsord, *eller* menneskers kirkeorden begrunnet i «dypere innsikt» (gnosis). Enten Guds kirke på nådepaktens grunn, eller en kirkevirksomhet bestyrt av menneskers som er "fremmede for paktene med deres løfte, uten Gud og uten håp i verden", Ef 2:12b.

Det er etterfølgere Kristus vil ha. Derfor ber han for dem som ved apostlenes ord kommer til tro på ham. Joh 17:20, 1 Tess 2:13. Åpenbaringsordets Gud godtar ikke falske profeter, Mt 7:15-21, 1 Kor 14:33-15:3.

678. * Hva menes med bildet av kirken som "vintreet og grenene"?

BILDET BESKRIVER DE DØPTES AVHENGIGHET AV PERSONENE I DEN HELLIGE TREÉNHEIT, OG MOTIVERER DØPTE TIL DISIPPELLIV I KIRKENS SAMFUNN.

Joh 15:1-9: Vintre-lignelsen gjenspeiler Guds enhet i Treénheten og Guds treénhet i enheten. Det er én Guddom og tre personer i Guddommen, i herlighet og majestet "like stor" og "like evig" (Athanasianum 3, 5f).

Kristus styrer sin kirke på flere nivå, men renser, nærer og beskytter henne med evangeliet og sakramentene. Forvaltet på troskapens vilkår, er den forsamlede menighet et liturgisk og diakonalt fellesskap på dåpens grunn.

Eksempel: Peters første brev.

Peter skjelner mellom seg selv som "Jesu Kristi apostel" (1:1a), aposteldisiplene (5:12f) prestene (4:11a, 5:1-3) og menigheten (1:b, 2:9, 5:12ff).

Til bibelstudium: Jesu lignelse om vintreet og grenene.

I avskjedstalen til de tolv (Joh 14-16) lovte Jesus å sende Hjelperen – *Den Hellige Ånd*. Forholdet mellom *Sønnen* og kirken ligner *vintreets* forhold til grenene. *Faderens* forhold til kirken ligner *vingårdsmannens* forhold til grenene:

- Den allmektige Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd innsetter mennesket i den nye Kristus-virkelighet – ”i meg”, v 1f, som er Guds kjærlighet (agape), v 9. Åndens gjerning nevnes indirekte: Ånden vitner om Kristus med Kristi ord, renser og skaper tro, og ved troen det nye livets frukter. (Til renselse og frukt, se Gal 5:16ff).
- Guds frelseshandling og fornyende gjerning skjer ”på grunn av” Kristi ord, v 3f og 7. Utelukket er menneskets medvirkning, v 5 b (jf Rom 7:18, 11:17, 24).
- Det er den treéne Guds vilje at døpte mennesker skal leve av Kristi ord, v 3f. Ved Kristi ord er Den Hellige Ånd virksom med rensende tukt og fornyer gjerning, v 2, 8f. Jf Gal 5:19ff. De ”bærer mye frukt og blir mine disipler” til Faderens ære, v 9.
- Jf Joh 14:21, 23f. 1 Joh 2:4f, 19-21, 26-28. Mt 12:20f (Jes 42:3, Rom 15:8-13).
- Den som ikke tar vare på Kristi ord fra Faderen, lever ”av seg selv”, v 4 (jf 5:39, 46, 8:21ff). Det er et liv uten Åndens gjerning ved evangeliet, og utenfor den frelsesvirkelighet som er kirkens samfunn med den treéne Gud.
- Innpodingen i Det sanne vintre blir til ingen nytte hos dem som underkjenne Kristi ord og bud. De fikk del i Guds frelsesverk, men forgjeves uten forsakelsen og troen. Tørrkvister fjernes og kastes ”ut” på Guds vredes ild, v 2, 6. (Mk 16:16). Veien tilbake er Kristi virksomme nærvær ved ”mine ord”. Kristi person og verk er troens faste grunn, v 5 b. Derfor må Gud frata oss falske trøstegrupper. Motivering: Åndens evige frukter til Faderens ære, v 2b, 8f, jf v 14 og 16. (Mt 4:17, Lk 24:47)

679. Hva betyr det at Kristus er kirkens ”hode” og kirken hans «legeme»?

BILDET BESKRIVER KIRKEN SOM ET **KRISTOKRATI**, HVOR KRISTI FULLMAKTER UTØVES MED KRISTI ORD PÅ ALLE KIRKENIVÅER. AVGJØRENDE ER FORHOLDET MELLOM KRISTUS OG HANS KIRKEBRUD PÅ STEDET, OG AT ”GUD BLIR ÆRET I ALLE TING (1 PET 1:11).

Til bibelstudium:

(a) Kristi legeme eller brud er en Kristus-virkelighet, 1 Kor 10:16f

Kristus helliger sin kirkebrud ”ved å rensa henne i vannets bad ved ordet”, Ef 5:26, jf v 30, 32. Hun følger sin Herre i uforbeholden bekjennelse til apostelordets lære. Hvorfor? Hun *lever* av Kristi virksomme nærvær ved evangeliet og sakramentene (Apg 2:42, 1 Kor 12:3b, Ef 4:4, 2 Pet 2:19ff).

Bildet av Kristus som *hodet* for sitt legeme, beskriver den universelle kirkes *underordning* som et **kristokrati**. Dets indre, hierarkiske struktur blir synlig når prekenembetet utøves i menigheten, eller på høyere nivå. Underordningsstruktur og nivåforskjeller mellom tjenerne beror på Sønnens sendelse i Jesu tjenerskikkelse.

Bildet av legemets ”*hodestruktur*” (kefalé-struktur) betoner lemmenes **underordning** i et tjenende fellesskap. Det konkrete uttrykk er den forsamlede menighet, samlet om ”Guds rikes hemmeligheter”, 1 Kor 4:1 (mysterier). Kirken på stedet er

den universelle kirkes handlende subjekt, liksom presten i sin embetsgjerning er Kristi handlende delegat, alle underordnet Kristus, enhver i sitt kall.

Kirken *tilhører* Kristus (1 Kor 12:27), som er kirkens hode (Ef 1:22, 4:15, 5:23, Kol 1:18). Den sanne, universelle kirke, representert ved den forsamlede menighet, anerkjenner kun Kristus som overhode (Ef 1:22, 4:15, Kol 1:18). Han fyller alt i alle og er sitt legemes frelser (Ef 1:22f, 5:23). Alt hva Kristi kirkeomsorg tilkommer, er forbeholdt ham alene.

Lemmenes underordning i Guds kirkeorden *innebærer både forskjeller og likhet* (1 Kor 12:12ff). Det er forskjell på embeter (faste, varige tjenester) og lemmenes gaver (Rom 12:4-6, Ef 4:16), og samtidig likhet med hensyn til tilhørighet og nåderett i kirken.

(b) Vi innlemmes i kirken av nåde, ved dåpen og troen (1 Kor 12:13)

Bildet av legemet med *de mange lemmer* betoner *likeverd i lemmenes ulikhet*. Kallsoppgavene er ulike og samtidig er lemmene likeverdige i innbyrdes tjeneste og utfyllende avhengighet, 1 Kor 12:14ff. Ulikheter i *personutrustning* mottas som gaver, og ikke som problem, v 19. Jf Pauli forbønn, Ef 3:14-19.

Selvhevdelse og egenrådighet skader menigheten, 1 Kor 12:14-26. Alle er tjenere under Kristi kirkestyre, representert ved prekenembetets utøvere i den trofaste gjerning, Ef 4:7-16. Underordning på ulike kirkenivå, se Kol 1:7-11, 18, 25ff, 2:9-12, 3:18-25, 4:12f.

Anm. I aposteltiden skjelnet man mellom Herrens apostler, aposteldisipler og lokalkirkens prester (pastorer/eldste). Forholdet tilsvarer det senere forhold mellom erkebiskop, biskop, prest/pastor.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- At Guds kirke er å finne hvor mennesker fremstår som den rene menighet.
- At noe annet enn dåp og tro begrunner medlemskap i Guds kirke (alle slags fornektelser av frelsen ved «tro alene»).
- At man kan være kristen på sin egen fasong uten å delta i menighetens samling om Ord og Sakrament (privatreligiøsitet, svermeri).
- At kirken må legitimere sin virksomhet med arbeid for fred, velferd og sosial rettferdighet (det sosiale evangelium).
- At kirken må søke verdslig makt og innflytelse (statskirke, teokrati).
- At kirken er summen av menigheter i en organisasjon.
- At prest og menighet må underkaste seg mennesker med krav på guddommelig respekt og autoritet (antikristelig villfarelse)

Om kirkens enhet og hellighet

Tre avgrensninger er nødvendige mot den oppfatning at Guds «Éne Hellige Kirke» trer synlig fram som kirkesosiale virkeligheter i samarbeid med Den Hellige Ånd. Jf Apg 2:42.

(a) Overfor den *ortodokse* kristenhet: Guds kirke består ikke av en udelelig tradisjon av guddommelig natur, hvor troens og kirkens liv omfatter *en enhetlig helhet hvor alle komponenter er sammenflettet i en levende kontinuitet*. Med komponenter siktes til Bibelen, trosbekjennelsen, klostrene, de økumeniske konsil, kirkefedrene, de liturgiske bøker, kirkens bønner, ikonene, osv. Garantisten er her biskopens person og administrasjon.

(b) Overfor *den romersk-katolske* kirke: Den Ene Hellige Kirke fremtrer ikke med ordinasjon av biskoper ved bruk av håndspåleggelse tilbake til apostelen Peter (apostolisk suksesjon). Følgelig må vi avvise den påståtte kontinuitet gjennom biskopenes utøvelse av læreembetet sammen med paven som Peters etterfølger, og især på et økumenisk konsil, og avvise den påståtte ufeilbarlighet om vedtakenes sammenfalle med den guddommelige åpenbaring med krav på tilslutning i lydighet.

(c) Overfor den *protestantiske* kristenhet: Guds kirke fremtrer ikke som kirkefelleskap begrunner i individuelle troserfaringer i en Jesus-mystikk med rom for reservasjoner mot apostelordet lære fra kirkens Herre.

1. Ef 4:5f. Herrens apostel gir videre Kristi lære i en kortfattet form (jf Joh 10:16, Åp 14:4). Lik evangeliet selv er Guds kirke den udelte kirke, som Gud vant «med sitt eget blod», **Apg 20:28, Ef 5:25** (2 Mos 4:25f). Like fra begynnelsen kjennes kirken på *apostelordets lære, som kirken etterfølger som Guds ord fra kirkens Herre og Lærer, Jesus Kristus* (Apg 2:42, 1 Tess 2:13, Åp 2-3).

Kirken er det folk som lever etter etter **Ordets regel**: De hellige troende hører Kristi ord og følger ham (Joh 10:14-18, 27, Apg 10:35, 20:28, 1 Pet 2:24 osv. Luther, SA 12:2). Vil vi vite mer om kirken enn denne personale side, må vi gå til samlingen om Guds Ord og Sakrament, hvor den oppstandne Kristus er virksom til stede.

2. Kirkens lære er Sannhetens ord gitt stykkevis (fragmentarisk) gjennom Kristi utvalgte apostler, Joh 17:20, 1 Kor 13:6, 12. Vi står overfor dybder og dimensjoner som overstiger tankens muligheter. Vi kan med bønn og ettertanke grunne over sammenhenger, istemme ordene og avviser motsigelser, men avstå fra spekulasjon. Vi er som kristne alltid henvist til *den grunnleggende kjensgjerning*, at vi hver for oss er lemmer i Kristi kirkevirkelighet, innpodet i den ved dåpen og lever i den i tillit til Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Mt 28:20, 1 Kor 12:13, Rom 6:4f, Gal 3:28 osv.

3. Guds Ene Hellige kirke blir oppbygd på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor den oppstandne Kristus er hjørnesteinen (Ef 2:20). Han sammenfører og sammenholder kirken med Sannhetens ord og med sin Hellige Ånd oppbygger han kirken i kjærlighet, trofast mot sannhetens ord fra ham (Ef 2:21f, 4:15f). Kirken fremstår som apostolatets kirke hvor man formidler apostlenes lære, gitt kirken i begynnelsen (jf Åp 2-3). Hele veien gjelder Jesu ord: «*Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg*», Joh 7:16. Læren er Det gamle testaments vitnesbyrd om Jesu persons hemmelighet og det verk han har utført. Det har Gud stadfestet på eviggyldig vis med Kristi oppstandelse fra de døde på den tredje dag.

4. I moderne økumenikk taler man gjerne om en splittet kristenhet og om Kristi legemes sår, som om kristne er årsak til splittelsen og ikke antikristens virksomhet. Man viser til «den udelte kirke» gjennom tusen år, og om en gjenopprettet enhet med basis i skrifter fra kirkefedrene. Denne utopisme er Bibelen fremmed. Den Ene Hellige Kirke fremtrer i den forsamlede menighet med de underfulle tegn som Sønnen innstiftet og befalte før han ble opptatt til Faderens nådeside. Der fremtrer Guds Ene Hellige Kirke på troskapens vilkår som Gud Fader-Sønn-og-Ånd-kirke, alltid helliget i sannhetens ord fra Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd. Gud har talt. Den som har øre, han høre...

(Se siste artikkel i «En trofast kirke».)

680. Hvorfor er Guds kirke «Den Ene Hellige» kirke» (Una Sancta)?

DEN HELLIGE ÅND HELLIGER OG BEVARER KIRKEN «I DEN ENE RETTE TRO».

DET GJØR HAN MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE FORVALTET I SAMSVAR MED JESU KRISTI BEFALINGER. DER FINS DE MØTEPLASSER HVOR GUD MEDDELER SIN FRELSE.

Joh 17:14, 17f, 20f – Jeg har gitt dem (apostlene) ditt ord /.../ Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. Liksom du har sendt meg til verden, så sender også jeg dem til verden. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg, att de alle skal være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg (v11).

Ef 4:4-6 – Ett legeme og én Ånd, likesom dere også ble kalt med ett håp i deres kall. Én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader, som er over alle, gjennom alle og i alle. **Apg 2:42** – De holdt fast ved apostlenes lære. **1 Kor 3:11** – En annen grunnvoll kan ingen legge enn den som er lagt og som er Jesus Kristus.

Guds kirke er Den Hellige Ånds suverene verk ved Sønnens evangelium fra Faderen, gitt videre til kirken med apostelordets lære. Med Guds evangelium ærer vi den ene Gud i Treenheten og Treenheten i enheten.

Det fins ingen frelse utenom Guds Ène Hellige Kirke, og ikke noe kirkesamfunn kan fremstå som Guds kirke i eksklusiv mening. (Se nærmere: Om kirkefellesskap.)

Anm. På Pinsedagen ble Herrens apostler utrustet med Den Hellige Ånd til sin gjerning: Å gi videre til kirken den rett utlagte Skrift fra ham. Joh 17:6-8, 14, 17, 20.

Kirken etterfølger apostelordets lære som Guds ord, men alltid under motsigelser. 1 Tess 2:13f, Mt 10:34. Guds kirke er i denne verden en fremmed fugl. Sal 84:4, 102:8.

Kirken stadfester "apostlenes lære" (Apg 2:42) med skriftbevis på apostolisk vis (NT). Da er den oppstandne Kristus kirkens lærer i samlingen om Ord og Sakrament (Lk 10:16). Kristus er enhetens Herre og kirkens forenende subjekt.

681. Hvem forener og bevarer kirken på jorden?

ENHETENS HERRE ER «JESUS KRISTUS, GUDS ENBÅRNE SØNN /.../ SOM FOR OSS MENNESKER OG FOR VÅR FRELSES SKYLD STEG NED FRA HIMMELEN, OG VED DEN HELLIGE ÅND BLE KJØD AV JOMFRU MARIA OG BLE MENNESKE...» (NICENUM). MED SIN LÆRE FRA FADEREN FORENER HAN KIRKEN, RENSER HENNE OG GIR HENNE VEKST.

Joh 7:16 (Jesus) – Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg (14:24). **1 Kor 3:11** – En annen grunnvoll kan ingen legge enn den som er lagt, og som er Kristus Jesus. (Mt 16:18) **Ef 4:16f** – la oss holde oss til sannheten og i alle henseender vokse i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. Fra ham blir hele legemet sammenføyd og holdt sammen /.../ han virker legemets tilvekst så det blir oppbygget i kjærlighet (Sv Kyrkobibel). 2:19ff.

Kol 2:8 – Se til at ingen røver dere med sin filosofi eller tomt bedrag, med støtte i menneskelige tradisjoner og verdens tenkemåte, men ikke på Kristus. Joh 17:20, Jud 3.

Vi mottar med munnen Kristi legemes og blods sakrament, og har samfunn med enhetens Herre "*for at verden skal tro at du har utsendt meg*" (Joh 17:21b). Men den som reserverer seg mot Kristi testamentord, utelukker seg selv fra kirkens samfunn på Ordets grunn (1 Kor 10:16f).

Til bibelstudium:

1. Jesus Kristus er sin kirkes hode. Han *sammenfører* kirken ved Den Hellige Ånd og gir henne vekst i kjærlighet: Ef 2:21, 4:16.
2. Kirkens lemmer er Kristus underordnet og *mottar* hva han gir. Ef 1,22f, 4,15f, 5,23 og 30, Kol 1,18, 1 Kor 12,12 og 27.
3. Guds frelsesverk for alle blir i prekenembetets gjerning forkynt for alle, men *gitt den enkelte til del ved tro og dåp*. Guds kirkes lemmer tror Guds løfter på dåpens grunn for å etterfølge Kristus i troens lydighet, 2 Kor 5,18-20, Mk 16:16. Gal 3:26ff.
4. *Med vantro utelukker man seg selv fra kirkens Kristus-samfunn*, 1 Joh 2:23, 5:12. Vantroen kan skinne av prestasjonsfromhet i god hensikt, og ivre for evangeliets frie løp med menneskepåfunn og privatmeninger, Gal 3:10, 5:4. Men ingen blir frelst som ikke ved dåpen og troen er dårhuslem og nådetigger i Kristi kirke (jf Joh 15:1-9).

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 7 Om kirken: - *de helliges forsamling, hvor evangeliet blir lært rent og sakramentene rett forvaltet. Og til kirkens sanne enhet er det nok å være enig i spørsmålet om evangeliets lære og sakramentenes forvaltning.* – Denne beskrivelse viser indirekte til apostlenes lære, formidlet gjennom kirkens historie fra begynnelsen.

Apol 7/8:5, 10, 12, 20, 22 - kirken er ikke bare fellesskap i ytre ting og ordninger /.../ Den er først og fremst et samfunn av dem som tror og har Den Hellige Ånd i hjertet, selv om den også har ytre tegn som kan kjennes jpå, nemlig evangeliets rene lære og forvaltningen av sakramentene i samsvar med Kristi evangelium. Bare denne kirke kalles Kristi legeme, det som Kristus fornyer, helliggjør og styrer ved sin Ånd /.../ Derfor er de som Kristus ikke virker noe i, ikke Kristi lemmer.

/.../ Det heter «en allmenn kirke» for at vi ikke skal mene at kirken er et ytre borgersamfunn i bestemte nasjoner, men mennesker som er spredt utover, som samtykker i evangeliet og har den samme Kristus, den samme Hellige Ånd og de samme sakramenter, enten de nå har de samme eller ulike menneskelige tradisjoner. /.../ kirken i videre mening omfatter både gode og onde, like ens at de onde bare i navnet hører med til kirken, ikke i virkeligheten, men at de gode gjør det både i virkeligheten og navnet. /.../ Hyklerne og de onde er altså forbundet med den sanne kirke ifølge de ytre skikker. Men når vi skal definere kirken, er det likevel nødvendig å definere den kirke som er Kristi levende legeme, som både i navnet og i virkeligheten er kirke.

/.../ Vi drømmer virkelig ikke om noen platonsk stat, som noen så skamløst beskylder oss for. Vi sier at denne kirke virkelig er til, nemlig de sant troende og rettferdige som er spredt utover hele lJordan. Og vi føyer til dens kjennetegn: Evangeliets rene lære og sakramentene. Denne kirke blir med rette kalt "sannhetens støtte" (1 Tim 3:15), for den bevarer det rene evangelium og det som Paulus kaller "Grunnvollen" (1 Kor 3:12). dvs. den sanne kunnskap om Kristus og troen.

Allikevel er det blant dem også mange skrøpelige som på grunnvollen bygger for-gjengelige byggverk av strå, dvs. unyttige meninger. Men fordi de ikke velter over ende grunnvollen, blir de dels tilgitt, dels også rettet på.

/.../ Men likesom kirken har det løfte at den alltid skal ha Den Hellige Ånd, slik har den også truslene om at det skal være ugudelige lærere og ulver. Men kirken i egentlig mening er den som har Den Hellige Ånd. /.../ Derfor består kirken av de personer som har en sann kunnskap, og som bekjenner troen og sannheten.

682. **Hva er kirkens «enhet»?**

SVAR: DEN BESTÅR AV MENNESKER SOM VED DÅPEN BLE INNLEMMET I KRISTI ÅNDELIIGE LEGEME. NÅ LEVER DE UNDER KRISTI NÅDIGE HERREDØMME, TROR AT GUD ER DEM NÅDIG PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE, OG HAR BØNNENS ADGANG TIL FADEREN VED SØNNEN I DEN HELLIGE ÅND.

Lk 17:20f - Rike kommer ikke slik at man kan se det med øynene. Det kommer heller slik at man kan si «se, her er det», eller «der er det». Nei, Guds rike er midt iblant dere. **Joh 18:36** – Mitt rike er ikke av denne verden.

Joh 14:6b – Ingen kommer til Faderen uten ved meg. **17:21** – at de alle skal være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, at de også skal være ett i oss.

Ef 2:18 – (ved Kristus) har vi begge (jødekristne og hedningkristne) adgang til Faderen i en Ånd (3:12). Heb 10:19-23. 4:3-6 -

Rom 12:4f – Vi har ett legeme, men mange lemmer, og alle lemmene har forskjellige oppgaver. På samme måte er vi alle ett legeme i Kristus, men hver for oss er vi hverandres lemmer.

Det er evangeliets *virkning* at vi bekjenner «*én hellig, allmenn Kirke*» og «*de helliges samfunn*» (Apostolicum). *Årsaken* er ikke menneskers fromhet, men den hellighet og rettferdighet som evangeliet åpenbarer, nemlig Guds Sønnens lidende lydighet. Den er troens hellighet og rettferdighet for Gud.

Men hva ser vi? En skrøpelig flokk. Guds kirkes enhet og hellighet er ingen skueartikkel, men en trosartikkel. Gud alene ser og kjenner sine (2 Tim 2:19).

Anm. I sin "øversteprestelige bønn" (Joh 17) ber Kristus for sin *Éne Hellige Kirke* på jorden. Kirkens øversteprest ber ikke om en organisert kirkeenhet en gang i fremtiden, men for dem som kommer til tro på ham ved apostelordets lære og holder fast ved den. Altså ber han for kirkens *læreenhet* i den lære som han overga fra Faderen til apostlene, og de til kirken (NT). Kirken bekjenner hva Gud har bekjent om Jesus fra Nasaret, og har løftet om enhet med Faderen og Sønnen i Den Hellige Ånd. Joh 14:23, 2 Pet 1:4.

Enhetskriteriet er apostelordets lære som Guds ord (Lk 10:16, 1 Tess 2:13). Apostelordets læreautoritet er den samme over alt (katolisitet) og til alle tider (apostolisitet). Joh 17:20, 1 Tess 2:13, 1 Kor 1:2, 14:36, 15:1-4, osv). Apostelordets lære formidler den rett utlagte skrift fra dens Herre, og kirkens Kristus-bekjennelse - gitt fra himmelen (Mt 16:16) lar oss bekjennelse ham som sammenfører og sammenholder Guds Éne Hellige Kirke. Dette enhetskriterium er "lutheranernes" økumeniske anliggende og berettigelse som konfesjon i en splttet kristenhet.

Til bibelstudium: Jesu ord om seg selv som det sanne vintre og grenene i vintreet, Joh 15:1-9. Jesu ord om hveten og ugresset, Mt 13:24ff.

Rom 8:30 sammenfatter Guds frelsesorden: Ved Ordet mottar mennesker kallet til omvendelse og tro i den sanne kirke. Jf Rom 10:13-17.

Fra bekjennesskriftene:

Om kirkens blandede sammensetning, Apol 7/8, 12-16. Kirken er skjult under korset, samme 18.

Apol 7/8: 19-20: «Kristus taler om kirkens ytre skikkelse når han sier: «Himmelriket er lik en not» (Mt 13:47) eller «ti jomfruer» (Mt 25:1). Han lærer at kirken er skjult under en flokk av onde, for at ikke dette anstøt skal skade gudfryktige, og for at vi skal vite at Ordet og sakramentene er virkekriftige selv om de blir forvaltet av onde. Imidlertid lærer han at disse ugudelige, selv om de har del i de ytre kjenne-tegn, likevel ikke er den sanne Kristi kirke og Kristi lemmer. /.../

683. **Hvordan kan ulike mennesker være ett?**

ENHETEN BEROR PÅ FORHOLDET MELLOM KRISTUS OG HANS KIRKES LEMMER.

Rom 12:4f – Liksom vi har mange lemmer i ett og samme legeme, men ikke alle lemmer har samme oppgave, så er også vi, skjønt mange, ett legeme i Kristus, men hver for seg hverandres lemmer. **Gal 3:27f** - Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Her er ikke jøde og ikke greker, ikke trell og ikke fri, ikke mann og kvinne: Alle er dere ett i Kristus Jesus. (Jf 3:22b-24) Ef 2:21ff.

I tillit til Guds løfter har vi samfunn med guddommelig natur (2 Pet 1:4). Det synlige uttrykk er alterets sakrament, mottatt med munnen.

Anm. Gud alene vet og ser forholdet mellom den éne Kristus og hans kirkes lemmer (2 Tim 2:19). Sammenhengen ligner den mellom grunnmuren og huset (Mt 7:24-27, Ef 2:19ff).

Under Herrens Nadverd hører vi ordene fra Herren over enhetens sakrament, og vi hører bekjennelsen i Nattverdets Liturgi, men vi ser ikke kommunikantenes (nattverd gjestenes) tro. Men vi vet av Kristi testamentord at den som mottar alterets sakrament, har samfunn (komunion) med enhetens Herre og hans kirke i himmelen og på jorden.

Kirkens enhet er ikke et sosialt produkt eller eksperiment (jf «åpen nattverd»).

684. **Hvorfor vet bare Gud hvem menighetslemmene er i egentlig mening?**

GUD SER I HJERTENE OG KJENNER SINE..

1 Sam 16:7b – Jeg ser ikke på det som mennesket ser på, for mennesket ser på det ytre, men Herren er til hjertet. **Lk 17:20f** – Guds rike kommer ikke slik at man kan se det. Man skal heller ikke kunne si: "Se her!" eller "se der!" For se, Guds rike er midt blant dere (Jesus fra Nasaret). **2 Tim 2:19** – HERREN kjenner sine.

Mennesker kan registrere kristen dåp, medlemap i en organisert kirkefelleskap og føre kommunikantprotokoll. Registreringene gir informasjon og begrunner overflatiske kirkebilder.

Til bibelstudium: Kirkens ”*unio mystica*” handler om to ting:

(1) Et *jeg-du-forhold* i en Kristus-virkelighet – ”i Kristus”, Rom 8:1f, 2 Kor 5:17.

(2) *Kristi skjulte nærvær ved troen*, Rom 8:10, Gal 2:20, Kol 1:27.

Kristus er etter sin menneskenatur det sanne menneske og vår rettferdighet for Gud, oppfylt i Kristi lidende lydighet. Han er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer og Gud regner troen til rettferdighet for seg. Rom 1:16f. Det er altså gudmenneskets lydighet Gud tilregner troen uten lovgjæringer fra vår side.

Ved troen begynner Kristus den nyskapende gjerning som han vil fullføre i den legemlige oppstandelse (Fil 1:6). Ved troen virker han nå med sin Hellige Ånd *livets* rettferdighet med det gjenopprettede gudsbildet som mål. Når ordet mystikk blir brukt om saken, er det alltid tale om det nye livet, gitt i dåpen. Rom 6. Kol 2 og 3:3.

Den dømte bruker sin dåp når livet leves i forsakelse og tro, Rom 6:4ff, Fil 3:9f, Kol 2:6ff. På grunn av ”kjødet” (arvesyndens motstand) må vi stadig øve troen på syndenes forlatelse for Kristi skyld, Kol 2:13, 3:1, Ef 2:6. I denne øvelse anvender vi Guds løfte i vår dåp, enhver på seg selv, og ber om hjelp til å tenke, tale og gjøre med Guds bud og Kristi eksmepl for øye.

Mens vi nå lever må vi leve det i Guds *nåderike* på dåpens grunn. Det må leves i tilitt til Guds tilgivende nåde for Kristi skyld, for det er i sin begynnelse og blir ufullendt i dette liv. Årsaken er kampen mellom ”kjød” og ”Ånd” (Gal 5, Rom 7:7 - 8:17). Vi hører andre bekjenne Guds velgjæringer i Kristus Jesus. Det er bekjennelsen vi må forholde oss til, og ikke manglene som hefter ved. På grunn av arvesyndens kraft i våre liv er vår bekjennelse belastet med tvetydighet mer eller mindre. Bekjennelsen gjelder grunnvollen eller roten, ikke virkningen eller frukten.

Guds nådepakt i dåpen er troens grunn inntil ”kjødet” dør den legemlige død. Siden venter alle dødes oppstandelse på den ytterste dag, og de troendes herliggjørelse i Guds fullendte rike, Rom 8:17. Da skal den troende Kirke tre synlig frem, fullkomment hellig og feilfri for sin Herre og Frelser, Jesus Kristus, Ef 1:4, 5:27, Fil 3:20, Rom 8:17, Mt 25:34 (*herlighetsriket*). I mellomtiden kommer Den Hellige Ånd oss til hjelp med Kristi forkynte ord og stadfester vårt barnekår hos Gud. Og Kristus er selv virksom med sitt ord og lar sitt legemes og blods sakrament bli rakt frem til et pant på syndenes forlatelse og dermed evig liv, Åp 19:9.

685. * **Hvordan kan Den Ene Hellige kirke bestå av mennesker som hver for seg er høyst ulike?**

KIRKENS ENHET BESTÅR I DEN UFORBEHOLDNE BEKJENNELSE TIL APOSTELORDETS LÆRE FRA DEN OPPSTANDNE KRISTUS. PÅ DENNE GRUNNVOLL BESTÅR KIRKENS ENHET PÅ ETHVERT STED OG I TIDENS LØP.

Joh 17:8, 11, 14, 17, 20 – De ord som du gav meg, har jeg gitt dem, og de har tatt imot dem. /.../ bevar dem i ditt Navn, det som du har gitt meg, for at de skal være ett liksom vi /.../ Jeg har gitt dem ditt ord /.../ Hellige dem i sannheten, ditt ord er

sannhet. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg. (Apg 2:42)

Ef 2:19f – Guds husfolk, oppbygget på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. **Rom 15:6** - så dere i enighet og med én munn priser Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader. **Fil 2:2** – (de har) samme tankegang, og samme kjærlighet og er ett hjerte og én sjel.

Kirkens enhet i bekjennelsen kan uttrykkes på mange måter uten å skade grunnvollen. Men med lærepåfunn og forbehold blir grunnvollen forrykket, fellesskapet forfalsket og mennesker villedet.

Anm. Prekenembetets gjerning under utøvelse av nøklemakten forener kirkens gudgitte bekjennelse og rett (Joh 19:22f). Der utøver Kristus sitt herredømme og bygger kirken *på Ordets grunn*. Utelukket er fornektende forbehold og læreimporter.

Kirkens enhet er Ordets virkningshistorie i hjertene. Virkningen er den glade tilbakemelding til Skriftens Herre - ”*de som følger Lammet hvor enn det går*”, Åp 14:4. De griper Skriftens innhold på dårers vilkår, når Guds ord er dommer, og ellers ingen (Luther).

Menneskers *påståtte* enhet lar kirken fremstå som et sosialt produkt, begrunnet i menneskers skjønn, alt etter tid, sted og omstendigheter. Da må vi spørre med Herrens apostel, **1 Kor 14:36** – *er Guds ord utgått fra dere? Eller er det kommet bare til dere?*

Illustrasjon:

Etter Luthers død var de evangeliske landskirker truet av splittelser. Da var man lite opptatt av det organiserte kirkefellesskap. Det gjaldt fremfor alt å bevare *lærens enhet*, koste hva det koste ville. Hvordan? Fremgangsmåten er apostolisk, gammelkirkelig og forbilledlig: Kirken istemmer på apostolisk vis den rett utlagte Skrift fra dens Herre, og stadfester læren med Skriftens ord. Slik ble Konkordieformelen til (el Enighetsformelen), som presiserer Den augsburgske konfesjon under avvisning av vrang lære. Konkordieformelen har blivende gyldighet i kraft av det Guds Ord den istemmer og bevitner - og ikke av noen annen grunn.

Konfesjonelle lutheranere vedkjenner seg denne læreenhet i arven fra aposteltiden og den gamle kirke. Ved den er vi kommet til troen på den treene Gud, verdens Skaper og Gjenløser. De som reserverte seg den gang, stilte seg selv utenfor kirkens læreenhet. Det samme skjer i dag.

686. **Men er ikke Kristus avhengig av kristnes innsats for kirkens enhet og vekst?**

NEI, KIRKENS HERRE ER IKKE AVHENGIG AV OSS, MEN HAN VIL BRUKE OSS, ENHVER I SITT KALL.

Prekenembetets utøvere (prester/biskoper):

1 Kor 3:9 – Vi er Guds medarbeidere. Dere er Guds åker, Guds bygning. **4:1** – vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Menighetens diakonat og misjon:

1 Pet 4:10f – Dere skal tjene hverandre som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde, enhver med den nådegave han har fått. Om noen taler, han tale som Guds ord. Om noen tjener i et embete, han tjene i den kraft som Gud gir, så Gud blir æret i alle ting ved Kristus Jesus. 3 Joh 7f.

Alle menighetslemmer, enhver i sitt kall:

Ef 6:4 (formaningen omfatter mødrene, v 1-3) – Dere fedre! Vekk ikke sinne i barna deres, men oppdra dem i Herren tukt og formaning. **1 Joh 2:24** – La det som dere har hørt fra begynnelsen, bli hos dere! /.../ så skal også dere bli i Faderen og i Sønnen (jf v 7, Joh 14:23). Jf 1 Tim 2:15, 2 Tim 1:5, Tit 3:8. 1 Joh 2:14.

Alle kristne er ved dåpen kalt til å formidle evangeliet til sin neste, og å gjøre gode gjerninger til nytte for andre (jf De ti bud). Kristnes troverdighet er Guds troverdighet, som reiste Jesus opp fra de døde, slik Skriftene har sagt. Derfor er vi ikke lik stumme hunder som ikke kan gjøre, men benytter anledningen når den byr seg. Jes 56:10.

Anm. Samarbeidet mellom prest og menighet kan medføre faste **diakon**-tjenester, alt etter gaver og behov. Diakonats *utspring* er Herren Hellige Nattverd (kommunionen). Diakonats *egenart* er tjenester som letter samspillet mellom prest og i et bønne- og arbeidsfellesskap.

Fra gammelt av har man inndelt diakonatet i **fire hovedområder**: *Liturgiske* oppgaver (kordiakon), *pedagogiske* oppgaver (kateketdiakon), *pleieoppgaver* (karitativ diakon) og *økonomisk-administrative* forvaltningsoppgaver (kirkevergediakon). Et nytt arbeidsfelt typisk for vår tid er web-diakonen.

687. Hvem er de rette helgener for Gud?

ALLE DE SOM PÅ DÅPENS GRUNN TROR SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI SKYLD. DE ER RETTE HELGENER FOR GUD I DERES JORDISKE GJERNING.

Heb 10:12 – Derfor led også Jesus utenfor byporten, for at han ved sitt eget blod skulle hellige folket. **Apg 2:41f** – De som nå tok imot hans (Peters) budskap, ble døpt, og den dagen ble rundt tre tusen lagt til menigheten. Trofast holdt de seg til apostlenes lære og kirkefellesskapet, til brødsbrytelsen og bønnene.

1 Kor 1:2 – Guds kirke i Korint, dere som er hellige ved Kristus Jesus, dere hellige som er kalt, vi hilser også alle som på hvert enkelt sted påkaller vår Herres Jesu Kristi navn. **3:17** – Guds tempel er hellig, og det er dere. **6:11** – dere er blitt renvasket, dere er blitt helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved Herren Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd. **Ef 5:25f** – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. Tit 3:5b, Joh 3:5.

Ef 6:18 – Våk derfor i all utholdenhet og påkallelse for alle hellige. Apg 9:32b, 1 Pet 3:5, 2 Pet 1:21, Åp 5:8 (8:3f).

Guds ord er alltid virksomt – i enrum, i samtale eller offentlig forkynt, i dåp vannet gjennom ordet, med syndsforlatelsen i privatskriftemålet, og over fremsatt brød og vin på Herrens bord.

Anm. "De hellige" - egentlig «helgenene» - er en av kirkens eldste selvbennevelser. Jf adressatene i innledningen til Paulus-brevene.

Forholdet mellom Ordet og vannet fins ikke presiert i Nytestamentets skrifter. Dåpen hører med blant Guds "mysterier" (1 Kor 4:1), dvs de handlinger som meddeler Guds frelsesråd, besluttet før verdens skapelse.

Kristne flest er enige om *målet* for kirkens hellighet: Et hellig liv. Uenigheten gjelder spørsmålet hvorvidt et hellig liv hører med til frelsens *vilkår*? Noen påstår det, mens andre lever som om syndenes forlatelse er syndenes tillatelse. Med stor konsekvens fremstår uforlikelig motsetninger: På den ene side *den rene menighet*, på den annen side *den åpne folkekirke*. Den ene forkynner *betinget* nåde, den andre *billig* nåde. Begge parter overser hva dåpen betyr – troens øvelse i gjerninger som har Guds ord og bud for seg, enhver i sitt daglige kall.

688. Hva er "de helliges samfunn"?

DE ER MENNESKER SOM PÅ DÅPENS GRUNN TROR AT GUD ER DEM NÅDIG FOR KRISTI SKYLD, OG DERFOR TJENER KRISTUS UNDER HANS NÅDIGE HERREDØMME. DE HAR ADGANG TIL KIRKENS SAMFUNN I KRISTI HELLIGE LEGEME OG BLOD, MOTTATT MED MUNNEN.

1 Kor 10:16f - Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. Vi har jo alle del i det ene brød.

Joh 17:19-21 – Jeg helliger meg selv for dem, for at også *de skal være helliget i sannhet*. Men jeg ber ikke bare for dem (apostlene), men også for dem som *ved deres ord* tror på meg, at de alle skal *være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss*, så verden tror at du har sendt meg.

2 Pet 1:3f – Alt som tjener til liv og gudsfrykt har hans guddommelige makt skjenket oss ved kunnskapen om ham som har kalt oss ved sin egen herlighet og kraft. Ved dette har han også skjenket oss *de største og mest dyrebare løfter*, for at dere ved dem skal få *samfunn med guddommelig natur*, når dere flykter bort fra det fordervelige begjær i verden.

Intet kirkesamfunn kan fremstå som Guds Ene Hellige Kirke i eksklusiv mening. Utelukket er forestillingen om et personsamfunn ved siden av kirken. Denne tankegang var ukjent for den gamle kirke og våre reformasjonsfedre.

Anm 1. Uttrykket "de helliges samfunn" er *ingen kirkebeskrivelse* (til forskjell fra det foregående ledd "en hellig, allmenn kirke").

Oversettelsen «*de helliges samfunn*» (subjektiv genitiv) ble vanlig i den europeiske kristenhet, men tilslørte den opprinnelige mening: *Hva kirkens samfunn består i*. De som først oversatte fra gresk til latin, har trolig ikke oppfattet den *objektive genitiv* – "samfunnet om de hellige ting". Denne personale tolkning ble vanlig i vestkirkelig tradisjon.

Uttrykket "de hellige ting" (**ta hagia** – dualis!) ble tidlig innarbeidet i kirkespråket om nattverden (evkjaristien). En medvirkende årsak var den innarbeidede *grunnregel i kirkens rettspraksis siden aposteltiden*, nemlig Jesus-ordet i Mt 7:6 - Gi ikke **det hellige** til hundene (= de vantro, Did 9:5, 10:6). Også Hebreerbrevet bidro til denne språkbruk: Heb 8:2, 9:12, 24f, 10:19, 13:11.

I vår tid bør diakon-ropet i den gamle kirke lyde ved inngangen til Nattverdens Liturgi: "**Det hellige for de hellige**" (ta hagia tois hagiois). Ropet markerer kommuninens vilkår, at man sier nei til avgudene og istemmer kirkens bekjennelse til **Herren** over enhetens sakrament.

Selv om formelen i dens opprinnelige mening var så godt som ukjent i den europeiske kristenhet, er det viktig å merke seg at kirkens rettspraksis siden aposteltiden ble bevart i den vestlige (europeiske) kristenhet. Det var først med den moderne økumenisme siden 1850-tallet at kirker på protestantisk hold brøt med den apostoliske rettspraksis.

(Hovedkilde: Elert 1954,13, 180f.)

Anm 2. Ordene i Nicenum (325/381) – "*jeg bekjenner én dåp til syndenes forlatelse*" - forutsetter kirken som et sakramentalt Kristus-samfunn: Det er et personforhold på dåpens grunn mellom Herren over enhetens sakrament (HHN) og personen som bekjenner enhetens Herre (jf personbenevnelsen "de hellige" i NT).

I Nytestamentet skjelnes ikke mellom "hellige" og "helgener", jf Rom 1:7, 1 Kor 1:2, Ef 1:1 osv. Det er *aldri* tale om kvalifiserte mennesker, skilt fra synden gjennom egne fortjenester og samarbeid med Gud.

Anm 3: *Skillet mellom denne tidsalder og den kommende er gjennombrutt i Jesus Kristus.* Gud er de levendes Gud, og Kristus hode for kirken i himmelen og på jorden.

Til bibelstudium:

De helliges samfunn *i himmelen*: Joh 1:12, 17:11, 21. Rom 8:15-17, 38f, 2 Kor 3:18, Ef 4:22-24. 1 Joh 3:2. 2 Pet 1:3f. Åp 7:13f, jf 6:9f.

De helliges samfunn *på jorden*: Mt 16:16-19. Joh 10:16 (Ef 2:17ff), 27-29, Gal 3:26ff. Ef 2:14-17, 19ff, 4:3-6, 15f. Fil 3:13f. Åp 8:4.

Om *Guds suverenitet*: Joh 6:44, Apg 13:48, Kol 2:12, 3:3f. 2 Tim 2:19.

Billedbruk om de troendes livssamfunn med Gud: *Guds hus*, 1 Tim 3:15, og *tempel*, 1 Kor 3:16, 2 Kor 6:16. Tempel for Den Hellige Ånd, 1 Kor 3:16, 2 Kor 6:19. *Kristi legeme og fylde*, Ef 1:23, Kol 1:23 osv.

689. **Hvordan blir noe hellig for Gud?**

ÅPENBARINGSORDETS GUD ER DEN SOM HELLIGER MENNESKER, DAGER OG GJERNINGER. DET GJØR HAN **MED SITT VIRKSOMME ORD** FOR Å FREMME SITT VERK.

Esøk 20:12 – jeg er Herren , som helliger dem. **Joh 17:17, 19** – Hellige dem i sannheten, ditt Ord er sannhet. /.../ Jeg har helliget meg for dem, for at også de skal være hellige i sannhet. **Åp 1:5f** – (Kristus Jesus) som har elsket oss og løst oss fra våre synder med sitt blod. **Lk 1:73-75** – eden han svor Abraham, vår far,

om å fri oss fra våre fienders hånd og gi oss å tjene ham uten frykt, i hellighet og rettferdighet for hans åsyn alle våre dager.

Anm. Guds kirke på jorden er helliget i Guds Ords sannhet, Joh 17:17, 20.

Jesu forbønn gjelder den lære *helhet* som han ga videre fra Faderen til sine utvalgte apostler. På Pinsedagen ble de utrustet med Den Hellige Ånd til den kirkegrunnleggende gjerning – å gi videre Kristi lære til kirken. Gjennom hele Nytestamentet blir det henvist til denne lærehelhet. Den er ingen ny tro, men fedrenes tro i den gamle pakt - ”den rette, ene tro”. Nytt er Guds løfters oppfyllelse i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse..

Kjærligheten gleder seg med sannheten, 1 Kor 13:6. Herrens apostel formaner, **Ef 4:15** – la oss holde oss til sannheten og i alle henseender vokse i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus..

Herrens apostler overga ikke deler av en sannhet, men åpenbaringsordets sannhet i sin *helhet*. **Joh 16:13a** – *når han kommer, som er sannhetens Ånd, skal han veilede dere i hele sannheten*. Like fullt er det en kjensgjerning at ingen dødelig kan begripe åpenbaringsordets sannhet i sin helhet. Under syndefallets kår må *vår innsikt i Ordets sannhet være fragmentarisk, og derfor er den gitt oss stykkevis. Men hjemme hos Gud skal vi forstå åpenbaringsordets Gud fullt og helt. 1 Kor 13:12.*

Med sin lære fra Faderen er den oppstandne Kristus hjørnesteinen i kirkens læregrunn, **Ef 2:20**. Grunnvollen er Det gamle testamentes vitnesbyrd, rett utlagt av Jesus fra Nasaret og stadfestet med Guds vitnesbyrd, som reiste Jesus opp fra de døde. **Joh 17:8-11, 20f. Lk 24**. Denne grunnvoll blir formidlet med skriftbevis og tydelige ”nei” til læreavvik. **Joh 8:44**. Da består denne forsamlings hellighet i Guds ords sannhet - og i intet annet. **Joh 17:17**.

Illustrasjon: Konkordiebokens bekjennelser fra den gamle kirke og reformasjonstiden.

I likhet med lærevedtakene fra de fire første konsil, istemmer vi den lære som beviselig er gitt kirken én gang for alle, ”slik Skriftene har sagt”, og siden aposteltiden formidlet gjennom kirkens historie.

Utelukket er en sideordnet åpenbaringskilde (jf Romerkirkens «Skrift og Tradisjon»). Og utelukket er kirkefelleskap begrunnet i regionale og tidsbegrensede bekjennelser med rom for reservasjoner av kirkepolitisk og privatrettslig karakter (jf reformerte tradisjoner siden Zwingli, Calvin og Bucer – og Leuenberg-kirker).

690. **Hvorfor kalles den allmenne kirke ”hellig”?**

SVAR: DEN HELLIGE ÅND ER VIRKSOM MED GUDS ORD OG SAKRAMENTER I DEN FORSAMLEDE MENIGHET. MED KRISTI ORD KALLER, OPPLYSER, HELLIGGJØR OG BEVARER HAN DE TROENDE. VIRKNINGEN ER RETT SELVERKJENNELSE FOR GUD, TRO PÅ KRISTUS OG LIVETS VITNESBYRD, OMVENDELSEN VERDIG.

Apg 26:20 - (Jeg forkynte for alle) at de skulle omvende seg og komme tilbake til Gud og gjøre gjerninger som er omvendelsen verdig (Mt 3:8 – 10) **Joh 15:2** – Hver gren i meg som ikke bærer frukt, tar han bort, og hver den som bærer frukt, renses han så den kan bære mere frukt. **1 Kor 1:2** – til den Guds menighet som er i Korint, de som er helliget i Kristus Jesus, kalte til å være hellige.

1 Pet 2:5 – La dere bli oppbygget som levende steiner som et åndelig hus til et hellig presteap som frembærer åndelige offer som behager Gud ved Jesus Kristus (v 9). **Ef 5:25-27** – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet, og stille kirken fram for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri. **2 Kor 1:12** – vi har vandret i verden i Guds hellighet og renhet, ikke i kjødelig visdom, men i Guds nåde. 1 Tess 3:12f. Fil 3:9, Heb 10:19, 22.

Ved troen er kirken Ordets tjenerinne med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Eksempel: Jesu renselse av templet, Lk 19:41ff.

Til bibelstudium:

Jer 7:8-15.

Jf Guds tempel i den nye pakt, 1 Kor 3:16f, Ef 2:19-22, 1 Tim 3:15.

Ordets og bønnens hus, Sal 55:19, 119:147f. Rom 12:12. 1 Kor 11:24f. Apg 2:42, 1 Tim 4:13.

691. **Hva er skinnhellighet?**

DET ER SKINNHELLIGHET Å SØKE ET MERE ÅNDELIG LIV ENN DET SOM GUDS BUD BESKRIVER.

2 Tim 3:5 – De skal ha skinn av gudfryktighet, men fornekte dens kraft. **Mt 23:27f** – Ve dere, skriftlærde og fariséere, dere hyklere som ligner hvitmalte graver /.../ Utvortes ser også dere rettferdige ut for menneskene, men innvortes er dere fulle av hyklere og lovløshet. **Lk 12:1b** – Vokt dere for fariséernes surdeig, som er hykleri! **1 Joh 1:8** – Om vi sier at vi ikke har synd, bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss.

Hvor menneskepåfunn har status som hellig for Gud, står vi overfor ”kalkede graver” (Mt 23:27).

Eksempel:

Peters hykleri da han - og flere med ham, fulgte mosaiske spiseforskrifter av frykt for jødene. Gal 2:11-16.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 7/8:28 – at sakramentene blir forvaltet av uverdige, fratrar dem ikke deres virkning. For de som forvalter dem, representerer ikke sin egen person, men Kristi person på grunn av kirkens kall, slik Kristus vitner om det (Lk 10:16): «Den som hører dere, hører meg.» Når de rekker fram Guds ord, når de rekker fram sakramentene, rekker de dem fram i Kristi sted. /.../ for at vi ikke skal støte oss på tjenerens uverdighet.

692. **Hvorfor må de hellige be Femte bønn i Fadervår?**

DE MÅ BE OM SYNDENES FORLATELSE FORDI DEN FØRSTE TAVLES BUD GJØR DEM TIL SKYLDNERE FOR GUD.

Mt 15:19 – Av hjertet utgår onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falske vitnesbyrd, spott. **Lk 24:38** – hvorfor dukker tvilrådige tanker opp i deres hjerter? **1 Kor 2:14a** – Slik mennesket er av naturen, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til.

Eksempel: Syndsbekjennelsen *før* messen.

693. **Hvordan trøster Gud sine hellige?**

GUD BEFALER DEM Å TRO AT HAN ER DEM NÅDIG FOR KRISTI SKYLD, UTEN VEDERLAG.

Mt 9:2 – Vær ved godt mot, mitt barn, dine synder er forlatt!

Fra bekjennelsesskriftene:

Det er Guds bud til gudfryktige at de skal tro tilgivelsen kun for Kristi skyld. Dette bud holder oss oppe mot fortvilelsen og syndens og dødens redsler. Apol 12:72.

Den Hellige Ånd må fortsette å virke ved Ordet i de hellige, og hver dag gi syndenes forlatelse mens de lever her, SK Troen, 58.

694. **Hvorfor fører Gud sine hellige gjennom trengsler og død?**

GUD VIL LÆRE OSS TO TING:

(1) Å SØKE GUDS HJELP OG VILJE FREMFOR NÅDELØNNEN, OG

(2) SETTE ALL VÅR LIT TIL HAM ALENE.

DENNE LÆRDOM LAR OSS TAKKE OG PRISE GUD FOR HANS UFATTELIGE NÅDE.

Jes 28:16b – Den som tror, haster ikke. **Jer 17:5, 7** – Forbannet er den mann som setter sin lit til mennesker og holder kjød for sin arm, /.../ Velsignet er den mann som stoler på Herren , og hvis tillit Herren er. **2 Kor 1:9** – vi hadde gjort opp med oss selv at vi skulle dø, for at vi ikke skulle stole på oss selv, men på Gud som oppvekker de døde.

Sal 130:1 – Fra det dype kaller jeg på deg, Herre. **Lk 2:51f** – han adsprede dem som var overmodige i sitt hjertes tanke; han støtte stormenn fra deres høyseter og opphøyet de små. **Rom 11:33** – o dyp av rikdom og visdom og innsikt hos Gud.

Eksempler:

Abraham, Rom 4:17ff. – Paulus, 2 Kor 1:3-12.

Om kirkens katolisitet eller kristelige kjennetegn

Hvor er Guds Ene Hellige kirke? Og når er hun å finne? Vi spør etter Guds Ene Hellige Kirke som dennesidig virkelighet i tid og rom. Så er kirkens katolisitet og apostolisitet to sider av samme sak.

Katolsk = det betyr "det som gjelder alle", og derfor almengyldig eller allment. Guds kirke er sendt til alle mennesker.

Ifølge kirkehistorikeren Oskar Skarsaune valgte de som oversatte Den nicenske bekjennelse (år 325) til latin, å beholde det greske ordet "katholikæ". De endret bare endelsen til catholica.

Benevnelsen "katolsk" fins belagt første gang i et av brevene fra **Ignatius av Antiokia** ca år 110, skrevet under transporten til martyriet i Rom. Brevene gjenspeiler læren fra apostelen Johannes i en dramatisk kirkesituasjon, da gnostisistisk åndelighet truet kirkens eksistens i apostolisk læretradisjon. Et sitat:

"Dere må følge biskopen, slik Jesus Kristus følger Faderen, og dere må følge prestekollegiet liksom apostlene. /.../ Ingen må uten biskopens samtykke foreta seg noe i de ting som angår menigheten. Den nattverd som ledes av biskopen eller av den han selv har gitt tillatelse, skal man anse som gyldig. Hvor biskopen viser seg, må menigheten være, lik den katolske kirke som er der hvor Kristus Jesus er" (Smyrna 8. Uth her).

«Biskop» var den gang lederen for prestekollegium – en «sogneprest» ville vel vi kalle ham (jf menighetsenglene, Åp 2-3). Her blir det lagt vekt på kristnes samling om *rettlærende* biskoper i en trengselstid. Underforstått: Hold dere unna biskoper som lærer i strid med den lære som Herrens apostler har gitt videre til kirken. Vranglærende biskoper opptrer i kraft av posisjon og sosialautoritet. Rettlærende biskoper gjør «lik-som apostlene» - de holder fast ved og formidler den lære de har mottatt fra Herren – og intet annet. Ignatius-formaningen har adresse til kirken i denne verden, representert ved menighetenes biskoper. Formaningen formidler Jesu Kristi kirkevisitas i tråd med Åpenbaringsboken Apg 2-3.

Johannes-disippelen *Polykarp* overlevde Ignatius med mange år (c 69-c 155). 23. februar er kirkens minnedag om hans martyrium, som han led etter å ha tjent Herren i 86 år. I sine unge år hadde kjent flere av øyenvitnene til den oppstandne Jesus. Til forskjell fra Ignatius skrev han om den universelle kirke – og lik apostelen Johannes betonte han kirkens samfunn med det inkarnerte Guds ord i en dennesidig, jordisk historie (Martyrium Polycarpi). Fremdeles var det ingen som brukte ordet "kirke" om et organisert hierarki.

Fra midten av det andre århundre ble det vanlig å omtale kirken som «katolsk» i betydningen *rettlærende* – i motsetning til heretiske kirker. Måletokk og rettesnor var gitt med skrifter fra apostlenes hånd, senere stadfestet med samlingen av *Det nye testaments hellige skrifter* (Nicea 325). Altså kjennes kirkens utbredelse på *den rett utlagte Skrift*, som apostlene overga til kirken fra dens Herre. På 300-tallet ble benevnelsen "apostolisk" tatt i bruk for å presisere kirkens utbredelse i *tidens* løp. Da var katolsk allerede innarbeidet som et beskrivende ord om kirkens *geografiske* utbredelse til folkene.

Martin Luther og Wittenberg-teologene

De fremstod som sanne katolikker, alle døpt og ordinert i den katolske kirke, og de bekjente alle til sin død at den kirke de tjente, var den ene og sanne katolske kirke i den *skriftbundne* tradisjon siden aposteltiden. Med denne begrunnelse ble benevnelsen "katolsk" et dyrebart hedersnavn for dem. For å gjøre dette tydelig for alle, brukte de gjerne den gamle oversettelsen "*kristelig*", så også Luther i Lille Katekisme. Dermed ville han unngå forveksling med pavedømmets hierarki eller Romerkirken. Dessverre ble ordet «kristelig» senere et mangetyding honnør-ord lik ordet «luthersk».

Sier vi "jeg tror – en *allmenn* kirke", da sikter konfesjonelle lutheranere til den *lære-overlevering* som gjør oss til kristne og forplikter oss hvor vi enn bor. Altså vedkjenner vi oss *det kristelige* ved kirkens utbredelse, for bare de kristelige kjennetegn lar oss *lokalisere* Guds kirke og ha hjemme der mens vi lever på denne jord.

Kirkens gudgitte kjennetegn må vi holde fast ved og bruke, såfremt vi vil regnes som kristne og være den gamle kirke i skriftbunden tradisjon. Eller sagt på en annen måte: Innen kristenheten fins mange og ulike tradisjoner, skikker og fromhetsøvelser, men de gjør oss ikke til kristne.

Her i Norden vil folk flest forbinde ordet "katolsk" med "katolikkene", dvs Romerkirken under pavens ledelse. Nei, bekjennelsestro lutheranere er de sanne katolikker. De bekjenner og formidler den nytestamentlige tro, gitt i og med apostelordets lære i den skriftbundne tradisjon fra den gamle kirke. Derfor unngår vi å bruke ordet "katolikker" eller "katolsk" om pavens tilhengere, som vi kaller «Romerkirken» og verdsetter forsåvidt som den formidler liturgiske skatter fra oldkirken.

695. **Hvorfor kalles Guds kirke for "allmenn" eller katolsk?**

ORDET BESKRIVER DEN RETTLÆRENDE KIRKES **GEOGRAFISKE** UTBREDELSE FRA DET JERUSALEM SOM ER "DER OPPE".

Mt 28:18f – Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folk til disipler, döp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn... **Gal 3:26-28** – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Her er ikke jøde eller greker, ikke trell eller fri, ikke mann og kvinne: Alle er dere ett i Kristus Jesus. **Åp 7:9** – en stor skare som ingen kunne telle, av alle hedninger og stammer og folk og tungemål, stående for tronen og for Lammet... . **Apg 15:11**. **Kol 1:4-6**, **23.**, **1 Kor 1:2,**, **14:34**. **1 Tess 2:14a**.

Kirkens katolisitet består i *bekjennelsen* til den ene og samme grunnvoll, lagt i begynnelsen, og beskriver kirkens geografiske *sendelse* (missio) til folkene:

- Gud utvelger seg en kirke av alle folk, til alle tider og inntil verdens ende. Utvelgelsen skjer med evangeliet om Guds Sønnens sendelse og fullførte oppdrag i Jesu skikkelse.
- Kirken er bundet til sitt ene hode, Kristus, og ikke til personer i et bestemt folk, **1 Kor 11:3**, eller på et bestemt sted, **Gal 1:11ff**, **Apg 15**.

- Kirken er sendt med ett evangelium "for alle mennesker" (katholikæ). Kirkens sendelse binder lokalmenigheten til apostelordets lære gjennom deres etterfølgere i prekenembetet.
- Kirkens orienteringspunkt er "Jerusalem der oppe" (Gal 4:26) - det som kommer (Åp 21:2). I menighetens felles gudstjeneste fremtrer Guds kirke som et hellig, prestelig folk sammen med kirkens gudstjeneste i det himmelske Jerusalem. Vårt borgerap er i himmelen. Vår gudstjeneste skjer i utlendighet, som fremmede i adspredelsen (diasporaen). Fil 3:20, Heb 3:14, 1 Pet 2:11.

696. Hvor fins den allmenne (katolske) kirke?

HUN KJENNES PÅ DE GUDGITTE KJENNETEGN, FORVALTET I LYDIGHET MOT DEN OPPSTANDNES BEFALINGER OG MARSJORDRE (LK 24:47).

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg. **1 Tim 3:15** –Guds kirke, sannhetens støtte og grunnvoll. **Ef 2:19-22** – Altså er dere ikke lenger fremmede og utlendinger, men dere er de helliges medborgere og tilhører Guds familie. Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. Han holder hele byningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.

De som vender om og lar seg døpe, de tror «Guds rettferdighet», den Gud tilregner synderen ved tro alene. De er alle "Abrahams barn" og "Abrahams ætt". (Joh 10:16, Rom 4, Gal 3:6ff)

Utelukket fra kirkens kristelige kjennetegn er folkets tilslutning (Mt 7:13f), eller kirkens organisasjon, hierarki og læresystem, kristnes trosytringer og tradisjoners alder, utbredelse og oppslutning (Mt 5:41-48, 15:1-3).

Til bibelstudium:

Guds kirkes kjennetegn:

- Guds ord læres rent, uten menneskelige tilsetninger eller forfalskninger: Joh 10:5, 27, Ef 2:19-21, 4:11f, 2 Kor 2:17, 1 Tim 3:15.
- Embetsutøverne utøver løse- og bindemakten i samsvar med Guds Ord, Mt 16:18f, Joh 20:22f, jf Mt 7:6.
- Embetsutøverne formidler apostlenes lære fra Kristus og forvalter sakramentene i samsvar med den guddommelige innstiftelse og befaling: Mt 28:19f, 1 Kor 4:1f.

Trosytringer hører ikke med til de grunnleggende kirketegn, Ef 2:20. De ses eller høres mer eller mindre, for noen bygger med gull, andre med halm, 1 Kor 3:12f. Likevel har Gud sin kirke der, så sant grunnvollen består hel og uskadd, 1 Kong 19:18. På denne grunnvoll

(a) *hører* mennesker Guds ord forkynt, Joh 10:27,

(b) *braker* sakramentene, Mk 16:16, 1 Kor 10:17, 11:33,

(c) *mottar* Ordet, 1 Tess 1:6, 1 Kor 15:1,

(d) *bekjenner* Kristus, Mt 10:32,

(e) *etterfølger* Kristus, Joh 10:27, og

(f) *påkaller* Gud og ber i Jesu navn - alt i samsvar med hans Ord og befaling, Lk 19:46, 1 Kor 1:2, Sal 79:6.

Se nærmere, **Rom 4**. Apostelen fører skriftbevis for den rettferdighet som Gud tilregner troen, nemlig Kristus i sin lidende lydighet under Guds lov. Alle er de "Abrahams barn" og "Abrahams ætt" uten hensyn til tid og sted, rase, kjønn og status. Jf Gal 3:6ff.

Anm 1. Den wittenbergske reformasjon gjenopprettet kirkens katolisitet i skriftbunden tradisjon. Denne hendelse minner om kirkens utgang fra urmenigheten i Jerusalem. Derfor ble Wittenberg kalt "den ærerike gudsstad, den samme katolske læres sete og borg".

Anm 2. Om den **allmenkristne** (katolske), "rette tro" sier *Den athanasianske trosbekjennelse*, pkt 3, 27f, 40 (kursiv her): - "dette er den *allmenkristne* tro, at vi ærer én Gud i Treénheten og Treénheten i enheten. /.../ Men til evig salighet er det også nødvendig at man tror ærlig at vår Herre Jesus Kristus ble menneske. Det er altså *den rette tro*, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske. /.../ Dette er den *felleskristne* tro. Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig."

Anm 3. Kirkens *geografiske* utbredelse (katolisitet) er begrunnet i kirkens apostoliske læreformidling i tidens løp (apostolisitet) – aldri omvendt. Utelukket er "menneskelige tradisjoner", dvs læreavvik og religionsimporter.

CA 7 identifiserer Kirkens katolisitet med kirkens *apostolisitet*, men lar termene være unevnt. Vi bekjenner oss til *den* katolisitet som stadfester og bevitner apostlenes lære fra Skriftens Herre, Kristus Jesus. 2 Joh 10, 1 Pet 4:11, 1 Kor 4:2.

Konfesjonelle lutheranere må forholde seg til den triste kjensgjerning at Romerkirken har brutt med apostelordets lære fra Skriftens Herre og stilt seg selv i et irreversibelt forhold til læren gitt i begynnelsen. Dette forhold er kristenhetens største tragedie. Der står saken inntil Kristi gjenkomst.

697. Hva er en lokalmenighet?

DEN ER GUDS KIRKES **HANDLENDE** SUBJEKT PÅ ETHVERT STED HVOR TROENS BEKJENNERE SAMLES OM ORD OG SAKRAMENT.

1 Kor 16:19 – Menighetene i provinsen Asia hilser dere. Akvila og Prisca sammen med menigheten i deres hus hilser dere hjertelig i Herren . **Rom 16:16** – Alle Kristi menigheter hilser dere. **2 Kor 1:1** – til den Guds menighet som er i Korint, sammen med alle de hellige i hele Akaia. **Ef 1:1** – Paulus, ved Guds vilje Kristi Jesu apostel, til de hellige i Efesus, de troende i Kristus Jesus.

"Kristi legeme" er det *samme legeme* i lokalmenigheten og den universelle kirke, uavhengig av forsamlingens størrelse. Når grunnteksten viser til kirker i flertall, siktes det til lokalkirker. For klarhets skyld, benytter oversettelsen ordet menighet i flertall.

Anm. I Nytestamentet fins ingen forskrift om lokalmenighetens størrelse og utbredelse. Den kan være en husmenighet, en bymenighet med flere samlingssteder, eller et regionalt fellesskap mellom flere menigheter som hver for seg har kirkens kjennetegn.

Det hender at velmenende mennesker tar seg til rette og krenker menighetens gudgitte be-kjennelse og rett i Guds kirkeorden. Da er Guds kirkes kjennetegn gått tapt på dette sted uavhengig av organisasjonsform.

Til bibelstudium:

Lokalkirken representerer Guds universelle kirke, Mk 4:11f, Joh 12:39f, Lk 22:30.

Denne representasjon er uavhengig av forsamlingens størrelse, sml Mt 18:20/28:20, Apg 1:8/Åp 21:3, 1Kor 12:3/Fil 2:10f.

Rettskafne prester (menighetshyrder) taler og handler som Kristi delegater og medarbeidere. De *forvalter* "Guds rikes hemmeligheter" i Kristi sted med fullmak-ter fra ham, og forvaltet på troskapens vilkår, er Kristus virksom i prekenembetets gjerning.

Joh 20:22f. Lk 24:44-48. 1 Kor 3:9, 4:1f, 9:17. 2 Kor 4:5, 5:18ff (forsoningens em-bete), 6:4, osv.

698. **Er kirken en sammenslutning av «lokalmenigheter»?**

NEI. GUDS KIRKE ER IKKE SUMMEN AV "LOKALMENIGHETER" I EN ORGANISASJON, LIKE LITE SOM EN MENIGHET ER SUMMEN AV MEDLEMMER I EN FORENING.

GUDS KIRKES ENHET OG UTBREDELSE ER EN GUDS SKAPELSE VED ORDET OG SAKRAMENTENE.

Ef 1:22f – Han (Faderen) gav ham (Kristus) til kirken som et hode over alle ting. Kirken er hans legeme, hans fylde som oppfyller alt i alle. **1 Kor 3:11** – Ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, som er Kristus Jesus. **Apg 13:48f** – hedningene /.../ priste Herrens ord og de trodde, så mange som var bestemt til evig liv. Herrens ord spredte seg over hele landet. **1 Kor 1:2** – til den Guds menighet som er i Korint, /.../ sammen med alle dem som påkaller vår Herres Jesu Kristi navn på hvert sted, deres og vår. **2 Tim 2:19b** – Herren kjenner sine.

Åpenbaringsordets Gud er kirkens *skapende* subjekt (CA 5), og Ordets etter-følgere derfor *Ordets frukt* i ordnede gudstjenestefellesskap . De er kommet til tro ved *Ordet alene* og istemmer Guds tro på Ordets grunn – og ikke av andre grunner (Mt 28:20).

Guds Ene Hellige Kirke er ingen kirkeskapt virkelighet eller et rike av denne verden. Hun er en *Kristus-virkelighet* som i denne verden kjennes på gudgitte kjennetegn. Derfor ber vi: Kom med ditt nåderike også til oss.

Til bibelstudium:

Det beror på innbilning når myndighetshavere i en organisasjon agerer herskere over prest og menighet, som om kirken er et stykke verden. Gal 4:5, 26ff, 5:1, 1 Pet 5:1-3.

Den bekjennende menighet utøver gudgitt myndighet til å prøve læren og iverksette gudstjenestelige ordninger. Eksempler:

Den nattverdfeirende menighet, 1 Kor 10:17 og 11:33.

Guds ords brukere, Joh 10:27, 1 Tess 1,6, 1 Kor 15:1.

Kristi bekjennere, Mt 10:32, og etterfølgere, Joh 10:27.

Påkallelse og bønn, Lk 19:46, 1 Kor 1:2, Sal 79:6.

Illustrasjon: De syv sendebrevene, Åp 2-3, representerer *hele* Guds kirke.

Ordets regel:

Joh 10:14-16, 27-29, 6:44. 1 Kor 4:1f.

Ef 2:20, 4:11-16. V 15f - Vi skal i alle ting holde oss til sannheten og vokse opp i kjærlighet til Kristus som er kirkens hode.

Livet i dåpen:

Mt 16:16-19. Mk 16:16. Gal 3:26ff. Kol 2:12, 3:3f og 15f.

699. Hva er samarbeid mellom menigheter på kirkens grunn?

DETTE SAMARBEID ER TROENS FRUKT I KJÆRLIGHET TIL HJELP I DEN MENIGHETSBYGGENDE VIRKSOMHET OG EVANGELIETS UTBREDELSE.

1 Kor 1:2 – til den Guds menighet som er i Korint, de som er helliget i Kristus, kalte til å være hellige, sammen med alle dem som påkaller vår Herres Jesu Kristi navn på hvert sted, deres og vår. **16:1-4, 14** (innsamlingen til de hungersrammede kristne i Jerusalem) – Når det gjelder kollekten til de hellige, skal også dere gjøre slik som jeg har ordnet det for menighetene i Galatia. På søndagen i hver uke skal enhver av dere legge til side det han får lykke til, for at ikke kollektene skal skje først da når jeg er kommet. /.../ La alt hos dere skje i kjærlighet. Jf 2 Kor 9:6ff.

Lokalmenighetens posisjon som handlende subjekt i Guds kirke åpner for myndighetsdelegering ”oppover” i fellesskapets organisasjon.

Den bekjennende menighet utøver den *iverksettende* myndighet, når preken-embetets utøvere har *godkjent* en ordning til gudstjenestelig bruk. Vilkåret er det *saksvarende* uttrykk, som uten forbehold lar døpte holde alle Kristi befalinger og bekjenne apostelordets lære fra ham.

700. Hva er sentrum og periferi i kirken?

SENTRUM ER HJERTETS TRO MED KRISTUS TIL GAVE. PERIFERIEN ER GJERNINGER I SAMSVAR MED GUDS ORD OG BUD – OG MED KRISTUS TILEKSEMPEL.

Jud 3 - Siden det nå er om å gjøre for meg å skrive til dere om vår alles frelse, finner jeg det nødvendig å skrive og formane dere til å kjempe for den tro som én gang for alle ble overgitt til de hellige.

Ingenting er mer sentralt i kirken enn den tro som blir overgitt til oss fra begynnelsen.

701. Hvordan kan kirken være allmenn og lokal til samme tid?

DET ER EN HEMMELIGHET SOM GUD HOLDER SKJULT FOR OSS.

1 Tess 2:14 – Dere, brødre, er blitt etterfølgere til de Guds menigheter som i Kristus i Judéa. **1 Kor 1:2** – til den Guds menighet som er i Korint, de helligede i Kristus Jesus, /.../ sammen med alle dem som påkaller vår Herres Jesu Kristi navn på hvert sted, deres og vår. Jf Apg 26:20-29. Ef 2:19ff.

Kirken gransker ikke skjulte ting. Sier vi - ”her er den hellige, allmenne kirke”, er det et trosutsagn. Guds kirkes rene kjennetegn gir oss grunn til å tro at her arbeider Den Hellige Ånd.

Til bibelstudium: Guds kirkes handlende subjekt

- *Guds universelle kirke trer frem i lokalkirkens samling* om evangeliet og sakramentene. Hun er Kristi brud, av guddommelig opprinnelse og samtidig lokalisert med en lokal historie. Denne *todimensjonale samtidighet* forklarer bibelspråkets tvetydighet om Guds folk eller kirke.
- **Eksempel:** Apostelen skriver til hele Guds kirke, adressert til den kirke som da var lokalisert i Korint, **1 Kor 1:2a**.
- *Menighetens gudstjeneste er hele Guds kirkes gudstjeneste*, nærværende og tilgjengelig på dette sted: **1 Kor 10:32, 11:22, 15:9**. Apg 9:31, 20:28.
- *Enheten mellom den universelle og den lokale kirke er en enhet i tidens løp*, og omfatter Guds folk i den gamle pakt og dets bibelhistorie: **Rom 4:1, 11-12, 17 (1 Mos 17:5), 9:6b-8, Gal 3:7**. Jak 2:21.
- Hugo Odeberg (1971:55): ”Den nye pakts menighet er først og fremst den gamle pakt i dens dypeste mening – i dens mysterion, men også slik den fremtrer” (i ytre mening).
- *Kirkens opprinnelse og tilhørighet til Gud gjør henne til en fremmed gjest på jorden*, **1 Krøn 29:10, 15, Jak 1:1, 1 Pet 1:1f, 2:9 (2 Mos 19:6)**. Kirken er kjøpt med Guds blod og sendt for å representere Guds gode vilje under syndefallets kår.

Apostelen viser i Rom 15 til det som ”før er skrevet” (prografæ) for Guds kirkes skyld. Altså er Det gamle testaments skrifter gitt til Kristi Jesu kirke, som inngår i Guds frelsesråd fra evighet.

Anm. Kristi virksomme nærvær ved apostelordets lære fra ham: **Lk 10:16, Mt 10 og 28:20**.

Om Kristi lære: **2 Joh 9f. 1 Kor 5:9-13. Jf Dan 9:18. Apg 9:11, 27:35. Gal 4:6. Rom 10:8ff. 1 Tim 2:1f.**

702. Hva er forholdet mellom ”en hellig, allmenn kirke” og den forsamlede menighet?

FORHOLDET BESTÅR I KIRKENS HELLIGHET, SOM ER ”GUDS ORD OG DEN RETTE TRO” (SA C 12:3).

Åp 1:12f – da jeg snudde meg, så jeg sju gylne lysestaker og midt blant lysestakene en som var lik Menneskesønnen, kledd i en fotsid kledning... (jf 2:1). **3:4** – Men i Sardes har du noen få navn på dem som ikke har skitnet til sine klær. De skal få vandre med meg i hvite klær, for de er verdige. **1 Kor 1:2** – de som er

helliget i Kristus Jesus, kalte til å være hellige, sammen med alle dem som påkaller vår Herres Jesu Kristi navn på hvert sted, deres og vår. 1 Kor 4:2

Guds kirkes kjennetegn beskriver kirkens enhet og sammenheng i de helliges forsamling. Det ”er nok” at evangeliet *læres rent* og sakramentene *forvaltes slik Kristus har befalt*. Utelukket er reservasjonen mot apostelordets lære fra Herren . (CA 7)

Det nødvendige vilkår er *trofasthet* i prekenembetets forvaltergjerning. Det strider mot Guds ord å gjøre kirken til en forvaltningskirke.

Illustrasjoner:

Lk 12:35-48, 1 Kor 1:1-6. Gal 1:1-10. 1 Pet 1:1-12, 4:10. 1 Joh 2:1-6.

Luthers forklaring til Første bønn i Herrens bønn.

Til bibelstudium: Den ene hellig Kirke fremtrer i flertall.

Tekster som belyser forholdet: Mt 16:18, 18:18f.

Apg 2-5 og 9:31. Jf 6:7. 8:1, 12:24, 13:1, 14:27, 19:20, 20:28. Rom 11:2-5, 16:16.

1 Kor 11:16, 16:1. 2 Kor 5:3-6. Gal 4:26ff. Ef 4:4-16, 5:25-27. 1 Pet 2:2-10.

Flertallsformen begrunner distinksjonen mellom ”kirke” og ”menighet” alternativt ”lokalmenighet” (”lokalkirker”). Apg 14:23, 15:41, 16:5. 1 Tim 3:5, 1 Kor 14:23. En apostel kan tale direkte til Guds kirke på stedet, eller sende brev, slik tiltalen i brevene viser.

Kirkens kjennetegn

Den oppstandne Kristus er hjørnesteinen i kirkens læregrunn. Med apostlenes lære fra ham er han kirkens Lærer. Joh 7:15-19, Tit 2:10, 2 Joh 9f.

”Den levende Guds kirke” er *sannhetens støtte og grunnvoll*, 1 Tim 3:16f. Guds kirke kjennes på den *trofaste* læreformidling fra begynnelsen. Flere *benevnelser* illustrerer forholdet:

Herren lære, Apg 13:12. –

Apostlenes lære, Apg 2:42, 5:28. Jf 2 Tess 2:15, 3:6, 2 Tim 3:10 (min lære), Tit 2:7.

Læren, Rom 12:7, jf 6:17, 1 Tim 4:13, 16, 6:3, 2 Tim 4:2.

Den sunne lære, 1 Tim 1:10, 4:6, 2 Tim 4:3, Tit 1:9, 2:1.

Hvor trofaste embetsutøvere samler døpte om kirkens bekjennelse, fins de som forener dåpen og troen. De mottar ikke menneskers tro (1 Kor 2:9), men *Guds* tro. Begrunnelsen er *Guds* vitnesbyrd i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt. De kjenner den eneste sanne Gud, og har evig liv ved den han utsendte, Jesus Kristus, Joh 17:3. De gjenkjenner *hans* undervisning og følger *ham*, Joh 10:14, og har samfunn med den treene Gud (Joh 14:23). Med ham til gave, legger de vinn på gode gjerninger, Rom 12-16, Tit 3:8.

Eksempler:

Formaning og undervisning, Kol 3:16f. – Hellig livsførsel, 1 Pet 3:8ff. – Kirketukt, 1 Kor 5, Mt 18:17. – Læretilsyn og læretukt, Rom 16:17, Kol 4:17. – Kristent vitnesbyrd i dagliglivet, 1 Pet 3:8ff.

Omvendelse og syndenes forlatelse i Jesu navn skal bli forkynt for både hyklere og vantro, Lk 24:47, Apg 3:19. Jf Kol 2:23, 1 Tim 5:24f.

Motsetningen

Hverken Herrens apostel eller senere etterfølgere i prekenembetet er gitt myndighet til å bringe frem sitt eget. *De skal tale som Guds ord*, 1 Tim 1:3.

Utelukket er den falske romslighet med rom for avvik fra apostelordets lære. Jer 23:28, 31, Rom 16:17, 1 Tim 6:3ff. Kristne skal sky falske profeter, Mt 7:15, 2 Joh 10f, Tit 3:10f.

Kirkens kjennetegn (CA 7) er kriteriet når det skjelnes mellom *rettlærende* (ortodokse) og *vranglærende* (heterodokse) kirker og bevegelser.

Motsetningen til Guds kirkes kjennetegn er *fremmed* lære, Ef 4:14, Kol 2:8, 1 Tim 1:3, 4:1, Heb 13:9, 2 Pet 2:1, Åp 2:15, 24.

"Lysetaken" flyttes hvor læren er blitt et mål i seg selv, eller fins sideordnet med menneskers "innsikt", Åp 2:4f, 14-16, 3:3, Mt 24:42f. Jf 2 Kor 6:14-7:1.

703. **Hva er "den rette, ene tro"?**

SVAR: DEN FRELSENDE TRO, SOM ER PROFETENES OG ALLE DE HELLIGES TRO I DEN GAMLE PAKT.

Apg 10:43 - Om ham (Jesus fra Nasaret) vitner alle profetene at hver den som tror på ham, skal få syndenes forlatelse i hans navn. **15:9** (Peter) – (Gud) har ikke gjort noen forskjell mellom oss og dem. Ved troen har han rensert deres hjerter. **1 Joh 1:7** – Om vi vandrer i lyset, liksom han er i lyset, har vi samfunn med hverandre, og Jesu, hans Sønnns blod renser oss fra all synd (2:12b). **Rom 3: 28** – et menneske blir erklært rettferdig ved tro uten lovgjæringer (jf 2:29).

Gal 5:4 – Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere er falt ut av nåden. **2:24b** – Om det fins rettferdighet ved loven, så er Kristus død forgjeves. **Joh 5:23** - Den som ikke ærer Sønnen, ærer ikke Faderen som har sendt ham. **Jak 2:19** – Du tror at Gud er én. Det gjør du rett i. Også djevlene tror det, og skjelver (jf Islam). 1 Joh 2:23ff.

Jesus er Kristus, sann Gud og sant menneske, som led, døde og oppstod, "slik Skriftene har sagt". Dette stadfestet Gud med Jesu oppstandelse fra de døde, og tegnene følger kirken med de handlinger som den Oppstandne innstiftet og befalte.

Anm 1. Med Konkordiebokens bekjennelser istemmer vi og begrunner denne frelsende tro. Det gjør vi på apostolisk vis med den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Da er «lutheranere» den gamle kirkes talerør inn i en kristenhet gjennomsyret av fariseismens surdeig: Overtroen på menneskets evner for Gud.

Anm 2. Menneskene har gudsforestillinger begrunnet i den verden vi sanser. Det må være en gud eller noe som har skapt verden og opprettholder den (Rom 1:19f). De aner av erfaring at det må finnes en høyeste rett som straffer det onde og belønner det gode (Rom 1:32, 2:14f). Mange prøver å leve deretter, ukjent med åpenbaringsordets Gud og det håp han har gitt i

Kristus (Ef 2:12). Skulle de ha kunnskap om Jesus-historien, oppfatter de den på sitt vis – lik djevelen (Mt 8:29). Slik mennesket er - uten Den Hellige Ånd, *må* det gjøre åpenbaringsordets Gud til en løgner, 1 Joh 1:10, 2:4, 22, 4:20, 5:10.

Rette prester og predikanter *legitimerer* sin gjerning med det unike og underfulle ved kirkens tro og virksomhet. Deres troverdighet er *Guds vitnesbyrd* i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt. Apg 4:20.

De forkynner «Kristus og ham korsfestet» - både Guds *lov og evangelium*, ”slik Skriftene har sagt”, og anvender himmelrikets nøkler deretter. De utlegger *Guds tanker*, slik Kristi apostler lærte det av Ham. Og ”*sannhetens Ånd*” er virksom ved evangeliet og kommer tilhørerne til hjelp. Han vitner om Kristi person – sann Gud og sant menneske - og om hans verk for oss, og forsvarer oss mot villfarelser og innbilt åndelighet.

Til bibelstudium:

Jes 53, Jer 31:34, Mik 7:18. Rom 4-5.

Den frelsende tro kan finnes der hvor døpte mennesker under omstendighetenes tvang må være i falske kirkefellesskap. De er henvist til teologer og prester som tilslører Kristus-bekjennelsen fra himmelen (Mt 16:16f) og lærer menneskets medvirkning i frelsen. 1 Tim 2:19, Joh 10:27. Guds løfte, gitt i dåpen, gir dem allikevel frimodighet til å anvende Kristi lidende lydighet, enhver på seg selv, og for Kristi skyld tro seg for Guds kjære barn.

(1) Troen istemmer den *Kristus-bekjennelse* som er gitt kirken ved Jesu undervisning ”*fra himmelen*”, Mt 16:16f. Troen på åpenbaringsordets Gud er tillit til Kristi person og verk, 1 Kor 1:22-24, 2:9.

(2) Kirkens bekjennelse stadfester at Gud, som ”talte til fedrene gjennom profetene”, Heb 1:1, er ”*den Hellige og Sanne*”, Åp 3:7, 6:10, jf Joh 3:33, Rom 3:4.

”Gud er ikke et menneske, så han kan lyve”, 4 Mos 23:19, jf 1 Sam 15:29, Rom 3:4, Tit 1:2.

(3) Messias-løftenes oppfyllelse vitner om Guds trofasthet, Mk 16:16. Jf Mt 5:17, 16:21, 26:56. Lk 24:44. Apg 2:23f, 4:27f.

I sentrum står ”Jesus Kristus og ham korsfestet”, 1 Kor 2:2. Guds motstander er samtidig virksom. Med mennesketanker tilslører han og forvrenger dette sentrum, Mt 15:9, 16:22f. Joh 8:44.

Eksempler: Sal 16:10, Jes 53:5, Jer 3:8, Dan 9:24, Hab 2:4, Sak 3:9.

Om kirkens apostolisitet og fremtreden i tidens løp

Ordet ”apostolisk” fins ikke i Apostolicum, men ble lagt til i Nicenum for å beskrive *det enestående ved kirkens sendelse og fremtreden i tidens løp*. Med Nicenum bekjenner vi ”èn, hellig, allmenn, **apostolisk** kirke”. Hun er ikke et produkt av menneskers samhandling i tidens løp, men fremstår som apostolatets kirke i bunden skrifttradisjon.

Hvor Guds «hemmeligheter» (1 Kor 4:1) blir forvaltet i den forsamlede menighet, slik Kristus har befalt, der er apostolatets kirke. Der er den Oppstandne til stede, virksom med evangeliet og sakramentene hvor to eller tre er forsamlet i hans Navn og holder hva han har befalt (Mt 18:20, 28:20) .

Lik Sønnens *tilsynekomst* (epifani) i Jesu skikkelse, skjer også hans *tilsynekomst* i menighetens felles gudstjeneste på en indirekte måte «full av nåde og sannhet» (Joh 1:14, jf 2 Mos 34:6 osv). Den store forskjell beror på Sønnens frie bruk av sin Guddoms egenskaper. Han er ikke lenger bundet til tjenerskikkelsen i sin fornedrelse. Jesus ved Faderens nådeside er fri til å bruke sin Guddoms egenskaper – fri til å være nærværende alle steder hvor hans venner samles, og fri til å være virksom med handlende allmakt, og med sitt ord skape hva det nevner og gi samfunn med sitt Golgata-offer rakt fram i sakramentets skikkelser. **Lk 10:16** – *Den som hører dere, hører meg. «Dette er mitt legeme...»* Dette virksomme nærvær i hans kirkeorden begrunner menighetens sendelse og virksomhet på ethvert sted. Altså beror menighetens troverdighet på dens *faktiske* apostolisitet.

Denne *faktiske* apostolisitet lar seg etterprøve på apostelordets lære fra ham – både læren som helhet og dens lærestykker. På denne grunnvoll er den oppstandne Kristus virksom med sin Hellige Ånd. Herren Jesus er enhetsbyggende subjekt som i tidens løp forener og sammenholder Guds Æne Hellige Kirke i himmelen og på jorden (Joh 17:20, Ef 2:20f, 4:15f). Denne enhet i vår dennesidige gudstjeneste overstiger tid og rom. Språklige påminnelser er fremmedordene i det liturgiske formular. Vi påkaller med vårt «kyrie eleison» fra den blinde Bartimeus, istemmer englesangen i den natt da verdens Frelser ble født, lovsynger Gud med kirkens evige «halleluja», istemmer kirkens hosianna-rop fra den gang Herren red på kongelig vis inn til sin store lidelse i Jerusalem, og vi stadfester Guds ord med vårt «amen». Den forsamlede menighet kan være liten, men en privatmesse er den aldri for Guds Æne Hellige Kirke kan ikke telles.

Men legitimerer man kirkens virksomhet med tradisjonens alder, kulturell innflytelse og nominell oppslutning, da taler man verdslig vis om en organisert virksomhet i allmennyttens tjeneste. Selvmotsigende blir Den nicenske bekjennelse brukt i høymessen. Den falske legitimering endrer bekjennelsens ord om Guds Ecclesia Apostolica – fra et kirkebeskrivende ord til et formålsord med rom for de læretilpasninger som omstendighetene krever.

Den *påståtte* apostolisitet tilslører kirkeimitasjonens behov for kontroll over læretillegg og reservasjoner mot kirkens grunn, lagt i begynnelsen. Den *faktiske* apostolisitet bekjenner Kristus med apostelordets lære og oppbygger kirken på grunnvollen, hel og uskadd. Begrunnelsen gjør forskjellen mellom apostolatets kirke og kirkeimitasjonen, for hjørnesteinen i kirkens grunn er Begynnelsen og Enden. Denne forskjell blir synlig for alle på Dommens dag. Mt 7:24-27, 25:31ff, Åp 20:10. Åp 21:6, 22:13, Heb 13:8.

Tre konsekvenser følger umiddelbart:

1. *Kirkens grunn består i tidens løp med apostelordets lære fra Kristus Jesus.* Han og ingen annen er, Skriftens Herre og kirkens Lærer (Mt 28:20).
2. *Apostelordets lære gjør Kristi lærergjerning lokaliserbar.* Den oppstandne Kristus er virksom i sine delegater forvaltergjerning. Den setter spor gjennom kirkens historie, og derfor lar den seg dokumentere som hendelser og sekvenser i tidens løp.
3. *Apostelordets læreformidling utelukker læreimport.* Den påståtte apostolisitet later som om kirkens begynnelse er nå. Falske apostler fremstår med kirkeomsorg begrunnet i dypere innsikt om Gud, mennesket og verden, men avslører seg med reservasjoner mot brysomme apostelord, og med handlinger i åpenbar strid med Herrens ord og bud. Med vage ord i generelle vendinger fremstår kirkeimitasjonen i et uegentlig forhold til kirkens grunn, lagt i begynnelsen.

Illustrasjon: Kirkefellesskap begrunnet i påstått apostolisitet, spredt omkring og med plass for reservasjoner begrunnet i et selvopphøyet apostolat (2 Kor 11:5, 12:11, Gal 2:6).

704. **Hva betyr ordet "apostel"?**

SVAR: EN UTSENDING ELLER DELEGAT - EN SOM ER UTSENDT MED SIN HERRES FULLMAKTER FOR Å UTFØRE ET OPPDRAG I SIN HERRES STED.

1 Kor 4:1f (Kristi apostel og hans disippel) – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysterier). For øvrig venter man ikke annet av en forvalter enn at man finner en slik en å være tro.

1 Pet 4:10f – Dere skal tjene hverandre som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde, enhver med den nådegave han har fått. Om noen taler, skal han tale som Guds ord. Om noen tjener i et embete, skal han tjene i den kraft som Gud gir, så Gud blir æret i alle ting ved Kristus Jesus...

Lik Herrens apostler er også deres etterfølgere i prekenembetet Kristi delegater. Kalt av menigheten, har også de Guds kall til å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene i Kristi sted.

Anm. Ordet apostel kommer av gjerningsordet *apostellein* = å sende, utsende. En Jesu apostel er en Jesu delegat. Det er en juridisk ordbruk, som Jesus og disippelkretsen hans overtok fra senjødedommen. Ordet apostel markerer to ting, både særstilling og sammenheng: (1) Den *særstilling* som apostlene og deres etterfølgere har som utøvere av prekenembetet i menighetene, og (2) den *sammenheng* som består mellom Kristus og hans delegater.

Det fins også et annet ord for å sende - *pempein* (Apg 25:25), men i Nytestamentet er det aldri brukt om Herrens apostler og prekenembetets utøvere.

Til bibelstudium: Apostlenes særstilling.

- Kristi apostler var *direkte* kalt av ham.
- De var dertil *utrustet* med Den Hellige Ånds gaver mer enn andre kristne. De kunne legge kirkens læregrunn med Kristi ord som Ånden minnet dem om, Joh 14:25f, 15:26, 16:12f.
- Dertil var Kristi apostler *øyenvitner* til den Oppstandne, Apg 1:21f, 1 Kor 9:1, 15:8.

Kristus utsendte **Paulus** til å forkynne "evangeliet for de uomskårne", Gal 2:7. 1:15f - "like fra mors liv har (han) utvalgt meg". Jf Jes 49:1 og Jer 1:5.

I Nytestamentet er apostelens særstilling og Kristus-representasjon markert med tre beskrivende uttrykk:

(1) "**Kristi trell**" (jf overs "tjener"), Rom 1:1, Gal 1:10, 1 Kor 9:16f osv. Apostelen har ikke søkt embetet frivillig. *Kristus* har utvalgt ham og utsendt ham.

(2) "**Jesu Kristi apostel**", 1 Kor 1:1, 2 Kor 1:1, 11:13 osv. Jf 1 Pet 1:1, 2 Pet 1:1, Jud 17.

(3) "**Kristi evangelium**", som betegner oppdragets *opprinnelse og innhold*, Rom 15:19, 29, 1 Kor 9:12, 18 osv. Kirken står og faller med evangeliets opprinnelse i Gud, Gal 1:11f. I evangeliets sentrum står Guds forsoning med verden i Kristi død, Gal 3:1, 1 Kor 2:2.

Evangeliets opprinnelse og innhold omfatter både kirkens *Kristus-bekjennelse*, gitt fra himmelen, Mt 16:16, og *embetsutøvernes kall, mandat og fullmakter* til å forkynne og forvalte sakramentene i Kristi sted, 1 Kor 4:1f (Guds mysterier).

Uttrykkene beskriver ikke et verv, men et varig oppdrag (el embete). Oppdraget omfatter både mannen, læren og livet. Med livet som innsats, bevitner apostelen evangeliet fra Kristus. Rom 1:1f, 5, Kol 1:25ff, 2 Kor 1:3-11 og kApg 4. Det samme

gjør deres trofaste etterfølgere i prekenembetet, jf Timoteus og Titus (pastoralbrevene).

705. **Hvorfor er Guds kirke "apostolisk"?**

GUDS KIRKE FREMTRER SOM APOSTOLATETS KIRKE HVOR MENIGHETEN SAMLES OM ORD OG SAKRAMENT OG EMBETSUTØVERNE FORMIDLER APOSTLENEs LÆRE FRA DEN OPPSTANDNE KRISTUS. DENNE TILSYNEKOMST I TIDENS LØP INNEBÆRER TRE TING:

- Apostelordets lære fra Kristus er alle dager kirkens grunnvoll.

Joh 17:20 – jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg. **Ef 2:20f** – oppbygget på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. I ham sammenføyes hele bygningen og vokser til ett hellig tempel i HERREN. **1 Kor 3:10a** – Etter den Guds nåde som er gitt meg (apostelen), la jeg grunnvollen lik en klok byggmester, og en annen bygger på den.

- Apostelordets lære er Kristi undervisning i den forsamlede menighet.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg. **1 Kor 15:3** – Jeg har i min grunnleggende undervisning overgitt til dere hva jeg selv har mottatt... (Medførte ingen innskrenkning i apostolatet.) **1 Tim 6:20** – ta vare på det som er blitt deg betrodd! Vend deg bort fra /.../ innvendingene fra det som med urette kalles innsikt. **2 Tim 2:2** – Hva du har hørt av meg i mange vitners nærvær, skal du overgi til betrodde mennesker, som også er i stand til å undervise andre.

- Apostelordet lærer døpte å holde alle Kristi befalinger og leve i Guds kirke.

Mt 28:20 – Lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Se, jeg er med dere alle dager inntil dages ende. **Apg 2:42a** – De holdt fast ved apostlenes lære. **1 Tess 2:13** – da dere tok imot det Guds ord som vi forkynte, ikke tok imot det som menneskers ord, men som det i sannhet er, Guds ord, som også er virksomt i dere som tror. **1 Kor 14:34a** – Likesom i alle de helliges menigheter... (11:2). **Rom 16:17** – jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som volder splittelse og anstøt imot den lære som dere har lært. Vend dere fra dem! (6:17. 2 Tess 2:13, 15, 3:6 4:1f)

Sønnen overgav læren fra Faderen til sine utvalgte apostler. Utrustet med Den Hellige Ånd mer enn andre kristne, ga de læren videre til kirken i ettertid. Trofaste etterfølgere i prekenembetets gjerning formidler apostelordets lære fra Herren . Deres kompetanse og autoritet består i apostelordets lære fra den treene Gud. Uten den er forkynnelse, undervisning og liturgi uten gyldighet.

Alle kristne er ved dåpen kalt til å være Kristi vitner og apostelordets etterfølgere, enhver i sitt kall.

Anm. Apostolatets kirke trer frem i den trofaste tradering.

a. Vår tilgang til apostlenes lære er Nytestamentets skrifter fra apostlers hånd. Derfor kalles de for "apostoliske" skrifter. De er Guds *rettesnor* (kånon) for lære og liv i Guds kirke-

b. Det er forskjell på erindring og tradering. "Tradisjon" oppstår når overleveringer varer lengre enn tre generasjoner.

c. Menighetens tradisjonsmiljø må bedømmes ut fra den læreformidling som faktisk skjer, offentlig og privat, og følges opp med formaninger og oppmuntringer på apostolisk vis.

Forkynnelse, undervisning og instruksjon er hendelser som etablerer bildet av *hendelsesrekker* i tidens løp (jf tekstrekker og bibelleseplaner). Poenget er ikke rekkene eller formene i seg selv, men *innholdet*.

Alt kan ikke formidles på en gang – det er hverken mulig eller nødvendig. Formidlet på troskapens vilkår, og avpasset tilhørernes forutsetninger, får Kristi disipler høre hans ord og lære å kjenne den sanndrue og trofaste Gud, 2 Kor 1:18-22. Jf Joh 3:35, 10:28-30.

d. Actus tradendi i nåtid er *ingen isolert hendelse*, som om prest og tilhørere er fri til å gå hver til sitt. Troen skal øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. De viktigste hjelpemidler er Bibel og katekisme, salmebok og liturgisk formular.

Utelukket er forestillingen om hele kirkens læretradisjon som et organisk kontinuum, med påstand om å utvikle seg med tilfang av nye lærdommer under Åndens ledelse (Romerkirkens teori om kirkens samarbeid med Ånden i tidens løp). Denne forestilling er Nytestamentet fremmed.

e. Spiritualisme (el åndeliggjort kristendom) betrakter kristnes liv uavhengig av Kristi ord og handlinger i en dennesidig formidling. Spiritualister stiller seg i et umiddelbart forhold til Gud utenfor tid og rom. Karakteristisk er kristentroens begrunnelse i opplevelsesmystikk. De ser bort fra Kristi dennesidige ord og handlinger i prekenembetets gjerning, nedvurderer den kristnes kroppslige eksistens, og erstatter troens kilder med inderlighet, spekulasjon og selvbekreftende fromhetsøvelser. Virkningen er ødeleggende for Guds kirkes fremtreden som apostolatets kirke i tidens løp.

Troen lever av Kristi ord og handlinger i en *dennesidig* historie. Den *begynte* med en bevitnet Jesus-historie om hans persons hemmelighet og verk, like fra unnfangelsen til han ble opptatt til Faderens høyre på Himmelfartsdagen. Jesus-historien fortsetter i tid og rom med den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom med de handlinger som han innstiftet i begynnelsen. Denne dennesidige fortsettelse er "renningen" i kirkens historie inntil Dommens dag, når han kommer i sin Guddoms herlighet, synlig for alle. Jf Åp 2-3.

Til bibelstudium.

Kristus *sammenfører kirkens enhet med det apostoliske og profetiske Kristus-vitnesbyrd* – og ikke på noen annen grunn, Ef 2:19ff, 4:16. Jf Mk 14:58, Joh 2:19, Apg 7:48-51.

Kirkens fremtreden som apostolatets kirke bevitner Guds Æne Hellige Kirke. I kraft av kilden består kirkens enhet med apostelordets lære fra Herren . Mt 28:20. Joh 14:23. Lk 8:15, 21:19. Åp 14:4, 12.

Eksempel: Jerusalem-synoden.

Det var nok å sitere Herrens ord ved profetene Amos og Jesaja: Apg 15:16-18 (Am 9:11f, Jes 45:11). Dermed var tvistespoørsmålet avgjort: Også hedningene har adgang til den nye pakts gudsfolk ved tro og dåp. Forsamlingen *stadfestet* Herrens ord, for så å bruke troens frihet til å praktisere *kjærlighetens* lov, v 23-29 (obs v 28: Den Hellige Ånd og vi).

Det er vold mot teksten når man gjør Jerusalem-synoden til et «menighetsmøte», eller til et forbilde for såkalt ”splittet enighet”.

Kirkens konsensus består i bekjennelsen til Guds ord, Apg 15:15. Prekenembetets eller synodens autoritet, kompetanse og gyldighet består i den uforbeholdne bekjennelse til den rett utlagte Skrift fra dens Herre. På dette vilkår representerer synoden den universelle kirke på alle nivåer (Mt 18:20). Bindende kirkerett er hva Herren har innstiftet og hans apostel gitt videre som Herrens bud til kirken.

706. **Hvordan fremtrer apostolatets kirke?**

APOSTOLATETS KIRKE TRER FRAM HVOR KRISTI MEDARBEIDERE OPPRETHOLDER KIRKENS GRUNNVOLL MED KRISTI UNDERVISNING, GITT KIRKEN I OG MED DET APOSTOLISKE ORD.

Apg 2:42 – De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefelleskapet, brødsbrytelsen og bønnene. **20:28** – Gi akt på dere selv og på hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har innsatt dere til biskoper, til å være hyrder for Guds kirke, som han vant seg med sitt eget blod. **1 Tim 3:15f** – Guds hus, som er den levende Guds kirke, sannhetens søyle og grunnvoll. Som bevitnet - gudsfryktens hemmelighet er stor: Gud ble åpenbart i kjød, erklært rettfærdig ved Ånden, sett av englene, forkynt blant hedningene, trodd i verden og opptatt i herlighet.

2 Tim 3:14 – bli i det som du har lært og er blitt overbevist om! Du vet hvem du har lært det av. **2 Pet 1:19** – Desto fastere har vi nå det profetiske ord, og dere gjør vel om dere holder dere til det som til et lys som skinner på et mørkt sted...

Spørsmålets kjerne er *den rett utlagte Bibel* - om Abrahams tro for Abrahams barn. I kraft av Kristi lære fra Faderen er gudstjenestefelleskapet den *komplette jødedom på oppfyllelsens grunn*. Med reservasjoner fremtrer anti-kristens kirkeimitasjon i gudstjenestelige ordninger.

Til bibelstudium: Kirkens apostoliske ekuméne.

1 Kor 14:34, 36, Rom 6:16, 16:17, 1 Tess 2:13-15, 2 Tess 2:15 osv.

Avgjørende er *apostlenes* hyrde- og læreembete i Kristi sted, og - etter dem - trofaste embetsutøvere med samme mandat og fullmakter som dem. Joh 21:15-18, Mt 28:19f, Mk 16:19f, osv.

Eksempler:

Paulus, Apg 20:21, 28, 26:19f, 1 Tim 4:13-16.

Peter, 1 Pet 5:2. Jf Joh 10:11-18, Åp 3:10, 13:10, 14:4, 12, osv.

Herrens Nattverd - enhetens sakrament: Det begrunner kirkens samfunn i de hellige ting og styrker den innbyrdes omsorg. Kor 10:16f, 12:26f. Rom 12:5, 9-16, 15:7. Joh 15:5, 17:20f.

Dåpen innlemmer i Kirkens samfunn og er av grunnleggende betydning for den kristnes liv. 1 Kor 12:13, Gal 3:28. Jf Mk 1:8, Joh 4:14, 6:63, 7:37-39, Apg 2:39-41.

Den nytestamentlige tro er profetenes og de helliges tro i den gamle pakt (jf Rom 4). I Nytestamentet fins ingen «paulinsk» rettfærdiggjørelseslære. Begrunnelsen for den nytestamentlige tro er dels Jesu undervisning om sin person og sitt verk, dels Guds vitnesbyrd, som reiste Jesus opp fra de døde, «slik Skriftene har sagt» (1 Kor 15:1-3 osv).

Jesus-overleveringen kommer til uttrykk i Paulus-brevene både indirekte og direkte.

A. Indirekte Jesus-overlevering hos apostelen Paulus:

En kilde var legen *Lukas*: Apg 16:8 ("vi" og "oss"), jf Lk 1:1-4, Apg 1:1f.

Pasjonshistorien: 1 Kor 1:23, 2:8, 11:23, 2 Kor 4:10, Gal 3:1, 6:14, 17, Fil 2:8f.

Unnfangsels- og fødselshistorien: Gal 4:4, jf Rom 1:3, Ef 1:9f, Fil 2:6f.

Forbildet Kristus Jesus

Fil 2:5. Rom 13:14, 15:3. 2 Kor 13:4-7. Jf 1 Pet 2:21ff og 1 Joh 4:9-11.

Apostelen og hans medarbeidere var Kristi etterfølgere, og han deres forbilde i prekenembetets gjerning. 1 Kor 10:33-11:1, 2 Kor 10-12, 1 Tess 1:6.

Dåpens mening markeres med etiske formaninger i Kristi sted: Rom 6:3, 12-13, Tit 3:8 (jf Joh 3:18-21). Formaningene gjenspeiler Kristus som forbilde med hans gjenkomst i synlig herlighet for øye: 1 Kor 7:10 (skilsmisse), 1 Tess 4:1-8, 5:14-22, 2 Tess 2, 3:6.

Herrens Nattverd, 1 Kor 10:16 (Kristi ord om sitt legemes og blods nærvær i brødetts skikkelse, forutsettes kjent). Kristus i hans selvhengivende kjærlighet oppmuntrer til gode gjerninger med ham til eksempel.

En del *brev-avslutninger* gjenspeiler forholdet tro virksom i kjærlighet. Overgangen til nattverdliturgien fikk liturgiske uttrykk med "*hellig kyss*" og det arameiske "*Maràna tha*"-ropet: Rom 16:16, 1 Kor 16:20, 22 (Maràna tha = Herre, kom!), 2 Kor 13:12, 1 Tess 5:26, 1 Pet 5:14. Jf Åp 22:17, 20 (erkju = kom!).

Prekenembetets løse- og bindemakt i Kristi sted: 1 Kor 5-6. Jf Mt 16:19, Joh 20:23, Åp 1:18, 37. – Bindemakten er gitt til vern om enhetens sakrament mot åpenbar misbruk og vrang lære. Rom 16:17f, 20, 1 Kor 16:22 (jf 10:16f), 2 Tess 3:14f, Tit 3:10f.

Illustrerende markeringer:

Mt 7:6. 2 Kor 13:5. Gal 6:14-16. 1 Tim 6:20f. Heb 13:9f.

1 Pet 5:8f, 2 Pet 3:15-17. 1 Joh 5:19ff. Jak 5:19f, Jud 17ff, Åp 22:19.

B. Direkte Jesus-overlevering hos apostelen Paulus:

Herrens Nattverd, 1 Kor 11:23-26.

Evangeliet om Kristi lidelse, død og oppstandelse, "slik Skriftene har sagt", og gitt videre til kirken i og med apostelordets lære. 1 Kor 15:1-5. Gal 1:1, 4, 12, 16, jf 3:13.

Bruk av *bekjennelsesformularer* som en direkte frukt av Jesu undervisning, Mt 16:16, Rom 1:3f, 1 Tim 3:16.

Bruk av *hymnisk materiale*, Fil 2:6-11, Kol 1:15-20.

707. Hvorfor må preken og undervisning være "apostolisk"?

- (1) KUN APOSTELORDETS LÆRE HAR LØFTET OM KRISTI VIRKSOMME NÆRVÆR.
- (2) KIRKEN ER ORDETS DATTER OG ÅNDENS VERK. HUN LEVER AV KRISTI ORD.

Mt 16:17 – Kjøtt og blod har ikke åpenbart dette for deg... **Lk 10:16a** - Den som hører dere, hører meg. **1 Kor 4:1** – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Ef 3:8f – Jeg som er den minste av de hellige, har fått den nåde å forkynne for folkeslagene det glade budskap om Kristi ufattelige rikdom, og bringe Guds frelsesplan fram i lyset, den hemmelighet som fra evighet av har vært skjult hos Gud... **Gal 1:16-18**. **1 Tess 2:4(-7)** – da vi (Paulus, Silvanus og Timoteus) er funnet dugelige av Gud til å bli betrodd evangeliet, så taler vi, ikke for å tekkes mennesker, men for å tekkes Gud, som prøver våre hjerter.

2 Tim 4:2 – Forkynn Ordet, stå klar i tide og utide. **1 Tim 4:13, 16** – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, forkynnelsen og undervisningen. /.../ Gi akt på deg selv og din gjerning som lærer. Fortsett med dette! For når du gjør det, skal du frelse både deg selv og dem som hører deg. **Mt 28:20**, **Joh 14:23**. **1 Kor 15:1-3**, **2 Kor 5:18-21**.

Rom 10:14 – hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? **1 Kor 12:13** – med én Ånd ble vi alle døpt til å være ett legeme /.../ vi fikk alle én Ånd å drikke. **Ef 2:22** - gjennom (Kristus Jesus) blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden. **Tit 3:5b** – han frelste oss ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd (e Sv Kyrkobib).

I Nytestamentet hører *apostelen, øyenvitnet og læren* sammen. Anfekter man én av dem, anfekter man alle tre og flagger med "mitt syn" el "ny innsikt". Det selvopphøyede apostolat medfører en total forvrengning av kirkens tro og dens begrunnelse.

Til bibelstudium: Kristi gjerning ved kirkens prekenembete

Kristi fortsatte gjerning i prekenembetets gjerning:

Med apostlenes lære er **Kristus kirkens lærer** uansett tid og sted, **Mt 23:10**, **28:19f**.

Det er **den guddommelige lære** (doctrina divina) som skal gis videre i Guds folk like til dagenes ende. Dette vilkår i den gamle pakt gjelder også Guds folk i den nye pakt:

Jer 14:14, **23:16**, **27:14-16**, **Esek 13:2ff**.

Apg 1:1-5, **18:9-11**. **Ef 3:3-6**, **1 Tim 3:16**, **6:4**. **Joh 14:23**, **1 Joh 1:1-7**, osv.

Da Gud reiste Jesus opp fra de døde, stadfestet han Jesu undervisning om sin person og sitt forsoningsverk i ham. Like fra Pinsedagen utgjør apostelordets lære den språklige-og innholdsmessig enhet og kontinuitet, gitt videre fra den oppstandne Kristus:

Lk 22:37, **24:25-27**, **44-49**, **Apg 2:14-36**. (Se emnet Om Skriftens klarhet, bd 1.)

Profetordet om Herrens lidende tjener i **Jes 53:7** er Bibelens "krystalliseringspunkt". Jf **Jes 43:37**. **Mk 10:45**, **Apg 8:26-35**, **1 Kor 15:11** ("vi").

Paulus - utvalgt til apostel av den oppstandne Kristus

Damaskus-hendelsen, **Apg 9:1-30**, **13:1-3**, **22:6-16**, **26:13-18**.

Gal 1:1, 11f, 16. (Jf 1 Kor 15:1-11)

Den oppstandne Jesus gjorde forfølgeren Saulus til "Guds utvalgte redskap", Apg 9:15. Også han ble øyenvitne til den Oppstandne og mottok evangeliet umiddelbart fra ham. Se 1 Kor 1:22-24, 2:9-13, Rom 1:16f. Paulus ble med sitt liv en illustrasjon til den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lov. Fil 3.

Ananias fremsa på profetisk vis budskapet fra "våre fedres Gud", **Apg 22:14** – (Han) har utvalgt deg til å *kjenne hans vilje* og til å *se Den Rettferdige og høre ord fra hans munn...* Utrustet med Den Hellige Ånd, lik de andre apostlene, kunne Paulus etter sin dåp forkynne med skriftbevis at (den korsfestede og oppstandne) Jesus er Guds Sønn og lovede Messias for både jødene og hedningefolkene. Apg 9:6, 20-22, jf 22:21, 26:20.

Også for Paulus var evangeliet den ufattelige nyhet «ovenfra» - om Jesu person og Guds fullbrakte frelsesverk i hans korsdød. Likeså ufattelig og ydmykende var Guds kall til apostelembetet. 1 Kor 15:8f, Fil 3, 1 Tim 1:13f.

Vi merker oss likhetstrekkene med profet-kallelser i den gamle pakt, f eks 2 Mos 3:1-15, Jes 6:1-8, Jer 1:4-10, Esek 3:8-10.

I likhet Paulus selv måtte de andre apostlene og kirken for øvrig forholde seg til den *kjensgjerning* at Gud hadde utvalgt Paulus til apostel og utrustet ham, Apg 9:15. Jf Rom 1:1, 1 Kor 1:1, 2 Kor 1:1, Gal 1:1 osv.

Lært av Kristus, og utrustet med Åndens gaver, kunngjorde apostlene Guds evangelium og formidlet den himmelske lære - for jøder først og så for hedningefolkene

Paulus visste av egen erfaring hva han skrev, 1 Kor 2:14a - *slik mennesket er av naturen, tar det ikke imot det som tilhører Guds Ånd.* - Det faller mennesket naturlig å motsette seg den rettferdighet som Gud tilregner troen på grunn av Kristi lidende lydighet. Den begrunner Guds frie nåde og utelukker lovgjerninger fra frelsens årsak, jf Rom 15:17-19, Fil 3:4-11. Dette gudsforhold strider mot all fornuft og enhver lov religion. Se nærmere om prekenembetet: **Kol 1:25ff.**

Paulus befant seg i *samme autoritative kronvitneposisjon som de andre apostlene.* Lk 24:46f, Mk 1:15, 16:15, Mt 28:19f. Det tok likevel tid før kristenforfølgerens nye posisjon og dens begrunnelse ble kjent for kristne i aposteltiden.

Pauli besøk hos Peter

Hensikten med de to ukene Jerusalem var "å lære Kefas å kjenne", Gal 1:18 (historæσαι, aor inf). *Troens enhet ble stadfestet med det éne evangelium, 1:6-9 (v 8 "vi"), 2:1ff.*

Paulus hadde lært åpenbaringsordets Gud som alle folkenes Gud. Kilden til denne kunnskap var det evangelium som også de andre apostlene forkynte, Gal 1:1, 12.

Også Paulus forkynte den gaverettferdighet som evangeliet åpenbarer, nemlig rettferdiggjørelsen "*kun ved tro på Jesus Kristus /.../ og ikke av lovgjerninger*", 2:16. Jf Rom 3:28-30 og kApg 4, Heb 7:18f.

Jesu livshistorie måtte Paulus lære av Jesu disipler den gang, blant dem apostelen Peter. Erindringene ga innsyn i Jesu persons hemmelighet og lidende lydighet, forstått i lys av Guds løfter. Frifinnelsens årsak er en bevitnet kjensgjerning, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Guds evangelium begrunner samtidig Paulus' apostolat i motsetning til falske vitner og deres innsikt (gnosis) . 1 Kor 14:35-15:20.

En Guds gave til kirken

Kristus ga "noen til apostler /.../ til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbygging", Ef 4:11. Lik de andre apostlene formidlet også Paulus Kristi lære og la kirkens grunnvoll, 2:20. Et historisk vitnesbyrd er kirkens *passive* resepsjon av Paulus-brevene blant de skrifter som er kirkens rettesnor (el kànon). "Ved deres ord" har vi evig liv i den kjennskap de gir til den eneste sanne Gud og den han utsendte, Kristus Jesus, Joh 17:3. Med apostelordets lære fra Kristus bekjenner vi kirkens enhet i kirkens apostolisitet, v 20.

Selvklokap ødelegger kirken

Selvkloke kristne – anført av oppblåste teologer, *skiller* Herrens apostel fra åpenbaringsordets Herre. Med den kvasiteologi som mennesker godtar, vinner de kontroll over kristnes sinn og forakter apostelordets etterfølgere i Kristi spor. Mt 4 og 16:22. Åp 14:4. Jf Rom 12:16, Kol 2:23, Gal 5:20, 2 Pet 2:10 osv.

Illustrasjon: De selvgode Moab-folket som i oppblåst overmot spottet israelittene da de ble ført i fangenap til Babylon, Jer 48:29f. Moabittene oppfattet ikke sin egen skam og nød under Guds dom.

Rettskafne prester og biskoper bringer ikke privatmeninger over kirkens prekestoler og lærekatedre, men sammenholder apostelordets lære og åpenbaringsordets Gud (1 Tess 2:13ff. De opptrer og handler som Kristi delegater i Kristi sted. Der står Læreren Kristus i sentrum, virksom i den forsamlede menighet.

708. Hvorfor er apostelordets lære kirkens rettesnor?

SVAR: ÅPENBARINGSORDETS GUD ER LÆRENS OPPHAV OG VÅKER OVER SITT ORD.

Jer 1:12 – jeg vil våke over mitt ord. **Sal 127.1** – Hvis ikke Herren vokter byen, vokter vaktmannen forgjeves.

Joh 7:16 – Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg. **8:31f** – Hvis dere blir i mitt ord, er dere virkelig mine disipler. Da skal dere kjenne sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri. 3:21, 7:46.

Mt 16:21f - han måtte dra til Jerusalem /.../ Han skulle bli slått i hjel, og den tredje dagen skulle han oppstå. **Lk 12:50** – En dåp må jeg døpes med (17:25, 24:25f, 44-48). **Heb 3:1f, 5f** – den utsending og øversteprest som vi bekjenner, Jesus. Han var tro mot den som innsatte ham, likesom Moses var tro i hele Guds hus /.../ men som en tjener. Han skulle vitne om det som en gang skulle forkynnes. Men Kristus var tro som sønn, satt til å styre huset. Og hans hus er vi... **4:14** – Da vi nå har en stor øversteprest, Jesus, Guds Sønn, så la oss holde fast ved bekjennelsen!

Avvik fra den apostoliske læreformidling leges med omvendelse og fornyet troskap (Åp 2-3).

Anm. "Det som ikke er bibelsk, er ikke teologisk" (quod non est biblicum, non est theologium). Apostolatets kirke forutsetter flittig bibellesning med bønn i disippelposisjon.

Illustrasjon: Konkordieformelen, utgitt 25.6.1577, dvs seksti år etter Luthers teseoppslag på kirkedøren i Wittenberg (31.10.1517). Den frafalne lutherdom minnes gjerne begynnelsen, men forbigår i taushet kronen på reformasjonsverket.

Til bibelstudium:

Sønnens apostolat

Sønnens apostolat (el sendelse) i Jesu skikkelse representerer Faderen hos "de for-tapte får av Israels hus", Mt 15:24. Joh 1:1, 14, Heb 3:1.

Åndens apostolat utrustet Kristi utvalgte apostler til deres kirkegrunnleggende gjerning, Joh 14:16f, 26, 16:12f, Gal 1:1, 1 Kor 15:1-3, osv.

Sønnens apostolat fortsetter gjennom apostelordets trofaste etterfølgere i preken-embetet.

Apostelordets læreforvidling er unik

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet uten lovgjerninger, det vil si i Kristi li-dende lydighet - "av tro til tro", Rom 1:17, 3:28. Apostlene og deres medarbeidere begynte sitt oppdrag i Jerusalem og utgikk derfra til folkene, slik den oppstandne Kristus hadde befalt. Virksom i deres gjerning, *fortsetter* Kristus sin gjerning gjennom jordiske midler og kaller mennesker til omvendelse og tro. Apg 2:1-43.

Apostelordets lære *formidler* kunnskapen om den treéne Gud, hans vesen og vilje: Esek 18:23 (jf v 32, 33:11). Joh 6:40, 14:23, 26, 15:26f. Ef 1:17ff, 2:19ff. Kol 1:9. Rom 12:1f. 1 Tess 4:3-5, osv.

Apostelordets lære fra Kristus *begrunner* kirkens enhet. Joh 17:6-8, 14, 17-21, og *lar oss kjenne* den eneste sanne Gud i en bevitnet Jesus-historie, slik Det gamle tes-tamente vitner om ham: Apg 2:24, 32f, 42. 1 Kor 15:1-3. 2 Kor 5:14f, osv.

Illustrasjon: Pauli tale i Antiokia, Apg 13.26-41. Andre tekster: 1 Kor 8:4-6. - Rom 4:23ff, 8:32-35, 10:9, 12:4f. - Gal 2:16, 3:18-22, 26-28. - Fil 1:29. Jf Joh 16:10 (Jes 53.11), 17:3. 1 Joh 1:7, 2:2.

Kirkens apostolisitet er eksklusiv

Mt 16:6. 1 Kor 5:6-8, Gal 5:9. Joh 11:25, 14:6, 17:3, 12, 14, 16-21, 25f.

2 Joh 10, Åp 2:20-23 (jf 3:10f).

Troløshet og svik følger Kristi kirke siden "den natt han ble forrådt": 1 Kor 11:23, jf v 19, Mt 7:15f, 18:7, 24:11. 2 Kor 11:5, 13-15.

Apostelordets lære møter *motsigelser* i tidens løp. Vranglæren kjennes på den vedholdende motsigelse. 1 Kor 4:6b, 5:11-13, 11:19, 14:36-38, 2 Tim 3:16f, osv.

Apostlenes etterfølgere i prekenembetet

De mottar Guds kall gjennom mennesker, Tit 1:5. Jf diakonen Epafroditus, Fil 2:25, som var *menighetens* utsending.

Kristus opprettholder sin troende kirke med trofaste hyrder og lærere, 1 Pet 4:11, 5:1-4, Apg 20:27f, 32 osv.

1 Kor 4:1f, 16f. En prest er satt til å lære menigheten apostlenes "veier". Lik Ti-moteus har heller ikke senere prester en umiddelbar tilgang til Skriftens *indre* klarhet. Også de er «Guds «medarbeidere», 1 Kor 4:1.

Hvor prest og lekfolk samarbeider om Ordets formidling, der blir Guds kirke oppbygd på den faste grunnvoll, Mt 7:24f, 16:16-19. Ef 2:20ff. 2 Tess 2:13ff. 1 Tim 3:15f.

709. Hva kjennetegner kristne i den apostoliske læretradisjon?

KRISTNE I DEN APOSTOLISKE LÆRETRADISJON ER LYDHØRE FOR DEN RETT UTLAGTE SKRIFT FRA DENS HERRE, OG ETTERFØLGER APOSTELORDETS LÆRE SOM GUDS ORD.

Lk 10:16– Den som hører dere, hører meg (Mt 10:40). **Mt 17:5** – Hør ham! (discippelregelen). **28:20** – og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende.

1 Tess 2:13f – Da dere fikk overgitt det Guds ord som vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskeord, men som det Guds ord det i sannhet er. **1 Kor 2:4, 6-8,13** – Min tale og min preken bestod ikke i overtalelse med veltalenhet, men i *bevisførsel i Ånd og kraft* /.../ Visdom taler vi blant dem som er modne, dog ikke denne tidsalders visdom, heller ikke visdommen hos denne tidsalders makthavere som kommer til å miste sin makt. Nei, vi taler Guds hemmelige visdom, den skjulte, som Gud fra evighet av har forutbestemt til vår herlighet. /.../ Dette taler vi ikke med ord som menneskelig visdom lærer, men *med ord som Ånden lærer*. Vi bedømmer åndelige forhold *med åndelige ord*. Jf Ef 2:20, 1 Joh 2:4-7.

Siden Pinsedagen var Den Hellige Ånd apostlenes hjelper, lærer og påminner med Kristi ord (Joh 14:26, 16:13). Ånden var deres repetitør (16:14f).

Apostelordets etterfølgere har den kommende verden for øye og følger Lammet «hvor enn han går» (Åp 14:3, jf 21:1-3).

Anm. 1 Tess 2:1-16 gir en dekkende beskrivelse av konfesjonell lutherdom, dens egenart og berettigelse:

- Å forkynde Guds evangelium med den frimodighet som Gud gir, v 2,
- med oppriktighet og uten villfarelse, v 3f,
- med mildhet og livet som innsats, uten å søke egen vinning og ære av mennesker, v 4-8,
- med inntrengende formaninger om å føre et liv verdig for Gud, v 9-12, og
- med takk til Gud for dem som mottar apostelordet som Guds ord, og – lik kristne like fra begynnelsen - etterfølger det gjennom prøvelser, frelst av nåde, v 13-16.

Til bibelstudium: Kristi disipler kjennes på apostelordet

som de holder fast ved og etterfølger, lydige mot Kristus i apostolatets gjerning, 1 Kor 11:1, 15:1-4. Jf Joh 8:31f, 14:21, 23f. 1 Joh 2:4, 19-21, 26-28. Apg 2:42, 1 Kor 16:22, Gal 1:8 osv.

Apostolatets kirke er Ordets tjenerinne. Hun holder fast ved sin Herres ord lik en umistelig skatt. Hun motstår alle helvetstormer og blir stående i Guds dom, Mt 6:20f, 7:24f, 25:34. Kol 2:3. 2 Tim 1:14. Åp 20:12, 21:27.

710. Har kirken mottatt åpenbaringsordets hele sannhet i apostelordet?

JA. LÆRDOMMER FRA ANDRE TIDER OG STEDER ER UTELUKKET FRA KIRKENS PREKESTOLER OG LÆREKATEDRE.

Joh 14:6-9, 25f – JEG ER veien, sannheten og livet, ingen kommer til Faderen uten ved meg. Hadde dere kjent meg, hadde dere kjent min Fader. Nå kjenner dere ham og har sett Ham. /.../ Den som har sett meg, har sett Faderen. /.../ Dette har jeg talt til dere, mens jeg ennå er hos dere. Men Hjelperen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt hva jeg har sagt dere. (Jf Joh 4:35f, 12:16. Lk 10:23f, 18:34, Mt 13:16f)

Joh 16:13-15a (Kristus til de tolv) – Sannhetens Ånd, skal /.../ lede dere til *hele* sannheten. Han skal ikke tale av seg selv, men *alt* hva han hører, det skal han tale, og det kommende skal han forkynne *for dere*. Han skal herliggjøre meg. Han skal ta av mitt og forkynne *for dere*. *Alt* hva Faderen har, er mitt. (Jf Åndens salvelse, 1 Joh 2:24-27.) **Joh 17: 17, 20** – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som *ved deres ord* (fra meg) tror på meg (jf v 4, 6 og 14).

Apostolatets kirke formidler apostelordets lære fra Kristus Jesus, mottatt fra dem som kjente ham først. Kirkens apostolisitet utelukker en fortsatt åpenbaringshistorie, som om kirken utvikler læren i samarbeid med Ånden (Joh 3:31ff, 8:44).

Anm. Joh 16:13.

Det fremgår av sammenhengen i Joh 14-17 at Jesus-ordet peker fram mot Pinsedagen, da apostlene ble utrustet til å overgi Kristi lære som *helhet*. Gjennom hele Nytestamentet viser lærebenevnelsene til denne helhet.

De eldste håndskriftene varierer preposisjonsbruken – mellom "lede dere **til** (eis) hele sannheten", eller lede dere "**i** (*en*) hele sannheten". Alternativet "til" kan tas til inntekt for en teori om kirken, som under Åndens ledelse utvikler lærdommer, ukjente for kirken i aposteltiden.

711. Hva er troskapens norm og kjennetegn i kirken?

TROSKAPENS **NORM** ER "BIBELN ALENE". TROSKAPENS **KJENNETEGN** ER "TROEN ALENE" I TRENGSEL OG MOTGANG, FOR PREKENEMMETETS HERLIGHET ER SKJULT UNDER KORSET.

Heb 10:36f – Kast derfor ikke bort deres frimodighet, som bringer stor lønn. For dere trenger utholdenhet for å kunne gjøre Guds vilje og få det som er lovet. **1 Tess 2:14** – Dere brødre er blitt etterfølgere til de Guds menigheter som er i Kristus Jesus i Judéa, siden også de har fått lide det samme...

Anm. Etterfølgelsen omfatter lære og liv. I dåpen blir Guds frelsesverk gitt den enkelte og dermed barnerett og arverett hos Gud. Gal 3:26f, 4:4-6, Ef 2:18ff, 4:5, osv. Men frelsens gave er ikke målet. Det er den helliggjørelse (el fornyelse) Kristus virker med sin Ånd i de troendes liv og fullender i de troendes salige oppstandelse. (Se forkl 3 trosart.) Joh 15:1-13, Rom 6.

Den treene Gud er én og hans verk omfatter skapelse og gjenløsning. Høydepunkt og midtpunkt er skaperverkets gjenløsning er Ordet som ble menneske i Jesu tjenerskikkelse. Derfor omfatter Ordets etterfølgelse vår *kroppslige* eksistens i *dennesidige* livshistorier om menn og kvinner i hvert deres kall.

Utelukket er fornektende tillegg eller reduksjoner i apostelordets lære om Guds navn, rike og vilje. Derfor må Den Hellige Ånd bekjempe den onde menneskenatur i de troendes liv. Det gjør han med lov og evangelium - med Ordets tveeggede sverd. Gal 5:16ff. Ef 6:17. Heb 4:12.

Til bibelstudium:

Om prekenembetets herlighet: 2 Kor 3. Jf 1 Kor 4:9-17.

712. **Hvem er kilden til den trofaste kirke?**

KILDEN TIL DEN TROFASTE KIRKE ER ÅPENBARINGSORDETS TROFASTE GUD.

Sal 89:3b – Din trofasthet står fast i himmelen. **Lk 1:54f** – Han tok seg av sin tjener Israel så han kom i hu sitt løfte til våre fedre og viste miskunn mot Abraham og hans ætt – til evig tid. **2 Kor 1 :20** – Guds løfter, så mange som de er, har fått sitt ja og amen i ham. Derfor får de også ved ham sitt amen, Gud til ære ved oss.

1 Tess 5:23f – Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom, og må deres ånd, sjel og legeme bli bevart uskadd, så dere kan være uklanderlige når vår Herre Jesus Kristus kommer. Han som kalte dere, han skal gjøre det. **Åp 3:14** – Dette sier Amen, det troverdige og sanne vitne, Begynnelsen til Guds skaperverk.

Til bibelstudium: Guds trofasthet og sanndruhet.

5 Mos 32:4, 1 Sam 15:29, Sal 19:8, 93:5 osv.

1 Tess 5:24, 2 Tess 3:3, Heb 10:23, 1 Joh 1:9 osv.

Åp 22:1f. Fra Guds og Lammets trone utgår "en flod med livets vann", og langs floden står "livets tre" som bærer avling hver måned (tolv ganger i året). Esek 47:9, 12.

Billedbruken markerer *sammenhengen* (kontinuiteten) i tidens løp - mellom kilden i Guds tronehimmel og det apostoliske læreembete på jorden. Her er den trofaste Gud virksom med handlende allmakt, så troen lever av «av hvert ord som går ut av Guds munn» i den apostoliske læretradisjon, Mt 4:4. Jf Jes 12 og 55:1. Joh 7:38f, Apg 1:8, 2 Kor 1:4.

Det er uttrykk for vantro og avguderi

- å stole på eget eller andres skjønn fremfor Guds ord. Jf Jer 23:28, Joh 8:31f, 1 Pet 4:11.
- å påberope seg Skriftens innhold i generelle vendinger og samtidig reservere seg mot apostelordets lære. Jf Joh 10:35, 17:20, Sal 119:105.
- å gjøre kristendommens "egenart" til sannhetsbevis, for så å detronisere Kristus som Lærer og opphøye seg selv som lærer i kirken. Jf Mt 23:8, 28:19f, 1 Kor 3:4-6.

713. Hvorfor har kun den apostoliske læretradisjon gyldighet i kirken?

SVAR: APOSTELORDETS GYLDIGHET I KIRKEN BESTÅR I DEN RETT UTLAGTE SKRIFT FRA DENS HERRE, JESUS KRISTUS – OG IKKE FRA ANDRE PERSONER ELLER TIDER.

Jes 55:11 – mitt ord /.../ skal ikke vende tomt tilbake til meg, men gjøre det jeg vil, og ha fremgang med alt som jeg sender det til. **Joh 17:8, 20** – De ord som du (Faderen) gav meg (Sønnen), har jeg gitt dem (apostlene), og de har tatt imot dem og virkelig kommet til innsikt om at jeg er utgått fra deg, og de tror at du har sendt meg. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg. (1 Kor 15:1f)

Fil 4:9 – Hva dere har lært og tatt imot og hørt og sett hos meg (apostelen Paulus), skal dere gjøre. Da skal fredens Gud være med dere. **3:17** – Vær mine etterfølgere, brødre, og gi akt på dem som vandrer etter det forbilde som dere har i oss. **1 Kor 15:1-5** Jeg minner dere, brødre, om det evangelium som jeg forkynte dere, /.../ Ved det blir dere frelst, om dere holder fast ved det ord som jeg forkynte /.../ I min grunnleggende undervisning overga jeg dere det jeg selv har tatt imot, at: Kristus døde for våre synder, slik Skriftene har sagt...

Sett fra *Guds* side, handler kirkens historie om *Guds gjerninger* med evangeliet og sakramentene som midler (nådemidlenes historie).

Sett fra *vår* side, fremtrer kirkens historie som *menighetshistorier*, hvor trosformidling skjer med forkynnelse, undervisning og nådemidlenes bruk.

Illustrasjon:

En evangelisk-luthersk *kirkeårskalender* er en Kristus-kalender. Hensikten er påminnelser om **Guds verk** i de troendes liv gjennom kirkens historie, oss til oppmuntring som nå lever. Guds verk ved troen lar oss skimte Kristus-bildet i etterfølgerens liv.

1 Kor 4:16f, 11:1, Fil 3:17, 1 Tess 1:6, 2 Tess 3:9, Heb 13:7.

Kristus er ifølge sin menneskenatur *kirkens fremste korsbærer og blodvitne*. Med ham til gave, er han virksom i etterfølgerens liv, 1 Pet 2:21, Mt 11:29 osv. Det er en avgrunnsdyp forskjell mellom gjerningshelgener (vita-tradisjon) og troshelgener (passio-tradisjon). Forskjellen beror på den rettferdighet som evangeliet åpenbarer.

Anm. Apostlenes trofaste etterfølgere i prekenembetet har læremyndighet i kraft av Kristi oppdrag og fullmakter. Deres rettesnor er gitt med læreutsegn og forskrifter i Nytestamentet. Men «*taler de ut fra sitt eget*», tjener de løgnens far (Joh 8:44, jf 5:43, 7:18, 10:4f, 10, 12).

Til bibelstudium:

Kristi kall til etterfølgelse: Mt 16:24, Joh 10:4f, 27, 12:26.

Apostelens forbilde "i Kristus": 1 Kor 4:16, 11:1, 15:1-3. 2 Kor 13:10. 1 Tess 1:6, 2:7, 10. 2 Tess 3:9. 1 Pet 5:3. 2 Tim 3:10f.

Kristi lidende lydighet (passio Christi) danner mønsteret i kristnes etterfølgelse. 1 Pet 2:21ff, jf 4:12-16. Åp 14:4 osv. Jf dåpen til Jesu død og oppstandelse, Rom 6.

714. Er Jesu Kristi evangelium sant fordi det er gammelt?

NEI, KIRKEN ER SENDT MED KRISTI EVIGUNGE EVANGELIUM - OM GUDS LØFTERS OPPFYLLELSE I JESUS KRISTUS.

Sal 33:10 – HERREN bryter folkenes planer, gjør folkeslagenes tanker til intet.

Jes 29:14b – vismenns visdom skal forgå. **44:25f** – (Herren som) driver de vise tilbake og gjør deres visdom til dårskap, som stadfester sin tjeners ord og fullbyrder sine sendebuds råd.

Joh 15:15b – jeg har kunngjort for dere (apostlene) alt hva jeg har hørt av min Fader. **1 Kor 2:7** – vi taler Guds hemmelige visdom, den skjulte, som Gud fra evighet av har forutbestemt til vår herlighet. 1:18, v 25. (Jf Heb 11, Ef 1:4, 1 Pet 1:10-12, Jud 3 osv.)

Kristne *lever* av Guds Ord fra evighet. De kjenner åpenbaringsordets Gud gjennom Jesus Kristus, og *har* evig liv ved Guds frelsesråd fra ”før verdens grunnvoll ble lagt”.

Kirkens tro er *den* tro som profetene profeterte og patriarkene bekjente, og ”*som en gang for alle ble overgitt til de hellige*” ved Guds utsendte, Jesus Kristus (Jud 3). Når Guds lov virker rett selverkjennelse for Gud, er evangeliet alltid nytt.

Sannhetskriteriene alder, utbredelse og oppslutning stammer fra antikken. Anvendt på kirkens læretradisjon, blir gamle skikker og trosforestillinger en sideordnet åpenbaringskilde når utbredelse og oppslutning er stor nok (jf Romerkirken).

Eksempler:

Fariseernes bruk av gamle tradisjoner: Mt 5:21ff, 15:2, Mk 1:27. Jf Joh 8:13, 30-33, 57f.

Antikkens representanter på Areopagos, Apg 17:18-20 (jf 1 Kor 1:22f).

715. Er ”eksegetenes terror” en advarsel mot bibellesning?

NEI, KIRKEN HAR MOTTATT DEN RETT UTLAGTE BIBEL FRA DENS HERRE. DERFOR LESER VI BIBELEN PÅ DISIPPELVIS.

1 Joh 1:5f – Dette er det budap som vi har hørt av ham og forkynner for dere: Gud er lys og intet mørke er i ham. Om vi sier at vi har samfunn med ham og vandrer i mørket, lyver vi og holder oss ikke til sannheten. **2 Tess 3:14f** – Om noen ikke lyder vårt ord i dette brev, skal dere notere ham og ikke ha noe med ham å gjøre, så at han får skamme seg. Men dere skal ikke betrakte ham som en fiende, men formane ham som en bror.

I kirken skal Kristus råde med sitt ord – og ingen annen. Kristi undervisning gjennom trofaste medarbeidere i prekenembetets gjerning bevarer menigheten på kirkens grunn, hel og uskadet. Derfor kaller vi skikkede menn til prester (pastorer) i ordnede gudstjenestefellesskap, slik Kristus har sagt. I Guds kirkeorden er kallsretten et vern mot den antikristelige splittelsesmakt.

Anm. Apostolisk kirke- og lærertradisjon gjør døpte til bibellesere "i Ånden", Ef 2:22. En frukt av Kristi undervisning var Peters bekjennelse, Mt 16:16, jf Apg 8:37.

Til bibelstudium:

Den antikristelige terror: Mt 7 og 24, Tess 2 osv.

Skriftens visdom: Rom 15:4, 1 Kor 10:11, 2 Tim 3:15-17. Evangeliets kraft til frelse for hver den som tror: Rom 1:16, jf 1 Pet 1:23, Apg 2:37.

Andre steder som belyser problemet vrang lære:

Gal 1:8f, 2:6, 9, 11ff. 2 Kor 6:14ff, 11:3f, 13-15. Fil 3:2.

1 Tim 1:3-11, 18ff, kApg 4, 5:22, 6:3ff. 2 Tim 2:15-21, 3:5, 8f. Tit 1:9f, 3:10.

1 Joh 1:6f. 2:18-23, 4:1-6. 2 Joh 8-11.

716. Hva kjennetegner falske apostler?

SVAR: BÅDE-OG-TEOLOGI.

DE ER AV EN ANNEN ÅND, HAR EN ANNEN JESUS OG FORKYNNER ET ANNET EVANGELIUM ENN DET SOM HERRENS APOSTLER MOTTOK FRA HAM OG GA VIDERE TIL KIRKEN (GAL 2:8).

Sal 50:16f – til den ugudelige sier Herren : Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i min munn? Du hater jo tuktt og kaster mine ord bak deg. **Jes 29:13-15** – dette folk holder seg nær til meg med munnen og ærer meg med leppene, men hjertet er langt borte fra meg, og deres frykt for meg er et menneskebud som de har lært, /.../ Deres vismenns visdom skal forgå, og deres forstandige menns forstand skal skjule seg... Mt 15:8f.

Mt 12:35 - det onde menneske bærer fram det som ondt er fra sitt onde forråd. **23:27** – Ve /.../ dere hyklere, som ligner kalkede graver som utvendig er vakre å se til, men innvendig er full av dødningeben og all slags urenhet. **2 Kor 11:4, 13** – Om det kommer noen som forkynner en annen Jesus enn den vi har forkynt, eller om dere får en annen ånd enn den dere fikk forut, eller et annet evangelium enn det som dere tok imot, så finner dere dere gjerne i det. /.../ Disse er falske apostler, svikefulle arbeidere... **Kol 2:8** – Se til at ingen røver dere bort med sin filosofi og tomt bedrag, med støtte i menneskelige tradisjoner og verdens tenkemåte, men ikke i Kristus. 1 Tim 4:1.

Falske apostler har *kjærlighetens* skinn (etisk moment), står i *allmennyttes* tjeneste (ideologisk moment), og legger "en annen grunnvoll" (kvasiteologisk moment).

Deres virksomhet lar kirken fremstå som et sosialt produkt av manges privatmeninger.

Illustrasjon:

Pauli oppgjør med "superapostlene" i Korint, 2 Kor 11. De var av en annen ånd, 2 Kor 11:4f, 12:11. 1 Kor 14:34-15:10.

Til bibelstudium: Rette og falske apostler

Steder som belyser *forholdet*: Gal 1:1, 1 Kor 1:23, 2 Kor 2:14ff. Jf Joh 10:5, 1 Pet 5:1-4.

Det falske apostolat og det falske evangelium er to sider av samme sak. Produktet fremtrer som kirkeimitasjon begrunnet i kvasiteologi, Gal 1:6-10 og kApg 2.

2 Kor 10-11. Kol 2:8, 2 Tess 2:4, 9-11. 2 Pet 2, 3:1f. Åp 2:2. Jf 1 Kor 15:12, Joh 8:44.

Fornuftsvisdom begrunner kirkeimitasjonen. Jer 23:16-32. 2:13 - sprukne brønner (6:16 – de gamle stier). Forførelse er en form for ran og medfører sjelemord, Joh 8:44, 10:8-10, Kol 2:8.

"Både-og-teologi" opphever apostelordets autoritet, kompetanse og gyldighet i menighetene, og gir dermed rom for et annet evangelium. Mt 7 og Gal 1:8f.

Falske apostler har en annen rettesnor enn kirkens kànon (NT). De legitimerer fremmed lære med dypere innsikt (el "vitenskapelighet"), med henvisning til allmennytt og under skinn av omsorg for alle. Deres læreembete er en konstruksjon, og deres "innsikt" et selvvalgt apostolat. De støtter seg til folkets sympati, Kol 2:8, som er en ustadig støttespiller, Ef 4:14.

717. Er det kirkens oppgave å oversette evangeliet til "vår tid"?

NEI. VÅRE TIDER ER I GUDS HÅND, SOM OMSKIFTER TIDER OG STUNDER (DAN 2:21).

Sal 31:16 – Mine tider er i din hånd. **1 Kor 1:22-24** – Jødene krever tegn og grekerne søker visdom. Vi derimot forkynner en korsfestet Kristus, for jøder et anstøt, for hedningene en dårskap, men for dem som er kalt, både jøder og grekere, en Kristus som er Guds kraft og Guds visdom. **2:9f** – "Hva intet øye har sett og hva intet øre har hørt og det som ikke er steget opp i noe menneskehjerte, det Gud har beredt for dem som elsker ham", det har Gud åpenbart for oss ved Ånden. Ånden utforsker alt, ja, endog dybden i Gud. **Ef 2:7** – for i de kommende tidsaldre å vise sin nådes overvettes rikdom ved sin godhet mot oss i Kristus Jesus (jf 1:10a).

Heb 12:28 – Siden vi får et rike som ikke kan rokkes, la oss være takknemlige og tjene Gud slik det behager ham, med ærbødighet og frykt. For vår Gud er en fortærende ild.

Guds lov reiser det spørsmål som ellers ikke blir stilt: *Hvordan skal jeg få en nådig Gud?* - Svaret gis med *Guds «evige evangelium» (Åp 14:6b), som åpenbarer hva Gud har tenkt og gjort til frelse for alle og enhver.*

Skremmende er Guds nidkjærhet for sitt skaperverk, okkupert av Guds fiendemakter – synd, død og djevel. Men større enn Guds nidkjærhet er Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus og ham korsfestet.

Frikjent i Kristi død for alle, blir frelsen gitt den enkelte til del i dåpen. Derfor setter vi vår lit til ham på barnlig vis, trer fram for hans åsyn i Jesu navn og leker trygt. Og med Kristus til gave følger vi hans eksempel i gode gjerninger. (Ef 2:1-12, 1 Pet 1:3, 2:21ff.)

Anm. Tidens lykkeprofeter appellerer til menneskers drømmer og behov, men åpenbaringsordets Gud er ingen likeverdig samtalepartner. Han er den treène Gud, annerledes enn våre forestillinger om ham (Rom 2:14f, Apg 17:22-31).

Eksempler:

Peter, Mt 16:16-19 (fremsa kirkens Kristus-bekjennelse, men tok anstøt av en lidende Messias, v 21-23).

Paulus, Gal 1:8-10, 15f.

Hoffmannen fra Etiopia, Apg 8:26ff. Jf Gal 4:14, 1 Tess 1:13f, 2 Kor 6:2, Lk 10:16.

Til bibelstudium:

Syndsforslåtelsens evangelium bringer den gudskunnskap som ellers er ukjent for mennesket: Jes 53:11b, Jer 9:23-24a. Joh 17:2b-3, 2 Pet 3:17-18a.

718. **Hva kan vi lære av historien om kirkens utbredelse i tid og rom?**

KRISTI OPPDRAG OG FULLMAKTER TIL SINE MEDARBEIDERE I PREKENEMMETETS GJERNING GIR FRIHET TIL Å UTØVE KIRKENS GUDGITTE RETT I FRIE SYNODER OG LITURGISKE ORDNINGER:

(1) **FRIE SYNODER**, FRI TIL Å BEKJENNE APOSTELORDETS LÆRE FRA HAM SOM ER KIRKENS LÆRER OG SKRIFTENS HERRE, OG

(2) FRIHET TIL Å UTTRYKKE APOSTELORDETS LÆRE I SAKSSVARENDE LITURGIER TIL VERN OM GUDS BARNES NÅDERETT.

Med stor konsekvens følger strategier som misjonshistorien minner oss på:

- Å **verdsette** vitnesbyrd om Guds gode skapervilje og oppholdende gjerning i folkenes liv, og på dette grunnlag begrunne behovet for samfunnsreformer og oppmuntre til dem..

Til skrekk og advarsel: «Sverdmisjon», misjon innordnet kolonimaktens kultur-imperialisme, og dertil kirker avhengig av økonomiske privilegier på statsmaktens nåde.

- Å **begrunne kirkens gudstro og sendelse med en bevitnet Jesus-historie, slik Gud hadde lovt**: Jesu oppstandelse fra de døde er Guds eviggyldige vitnesbyrd om Jesu person og verk: Gud og menneske forenet i Jesu person, og Guds forsoning med verden i Jesu død på korset. Dette har Gud gjort for at menneskene skal lære Gud kjenne i hans selvhengivende og trofaste kjærlighet, og ha evig liv i ham.

Til skrekk og advarsel: De mange «ismer» som i tidens løp gjorde kirkes tro tidsriktig og begripelig for fornuften (f eks Platon, Aristoteles, Descartes, Kant, Heidegger osv).

- Å **legitimere kirkens virksomhet med den Oppstandnes befalinger til sine utvalgte apostler og deres etterfølgere i menighetene**. Kirkens unike kjenne-tegn fra den Oppstandne stadfester Guds Jesus-vitnesbyrd og dets troverdighet.

Til skrekk og advarsel: Når man legitimerer kirkens virksomhet i folket med dens varighet og innflytelse gjennom mange århundrer.

- **Å utføre prekenembetet med delegatens oppdrag og fullmakter fra kirkens Herre.**

Til skrekk og advarsel: Kirkeorganiserte virksomheter innordnet statlig kontroll og folkesuvereniteten i en råds- og møtestruktur.

- **Å tre fram i den felles gudstjeneste med Guds kirkes unike kjennetegn fra den korsfestede og oppstandne Kristus, og - utsendt herfra – gå ut og være misjonerende menighetslemmer;** alltid beredt til å informere om menighetens bekjennelse, invitere til undervisning og gudstjenester, og dermed utvide menighetens kontaktnett gjennom bekjentap og vennskap.

Til skrekk og advarsel: Kirkens alminneliggjørelse i modernitetens kirker, tilpasset menneskers behov. - Gudstjenestlige ordninger og embeter tilpasset idèer om selvrealisering og likhet i den sekulærliberale kvasireligion. - Den terapeutisk-liberale deisme i modernitetens kirkepraksis.

- **Å kommunisere kirkefellesskap med Guds kirke i himmelen og på jorden, og i praksis vise at Nattverdens Herre er Herren over enhetens sakrament og sentrum i den forsamlede menighet.**

Til skrekk og advarsel: Kirken redusert til nominelle medlemmer i et offentlig register. - Herrens Nattverd (kommunionen) åpen for alle på eget ansvar, og kommunikantprotokollen redusert til nattverdstatistikk.

- **Å gjenreise kirkens sjelesorg ved å undervise om og gi adgang til privat skriftemål.** Med skriftemålets plass i nattverdberedelsen er menigheten innordnet Guds sjelesorg med den gave som kun fins i Guds kirke på jorden.

Til skrekk og advarsel: Pietismens og rasjonalismens angrep på prestens gjerning som skriftefar og vokter ved Herren bord. Skriftestolens fravær i kirkerom vigslet til bruk i den evangelisk-lutherske kirke.

- **Å undervise døpte i menighetens ordnede katøkumenat** - under prekenembetets tilsyn og avpasset deltagernes alder, forutsetninger og kunnskapsnivå (kirkeskoler, bibel- og katekismegrupper, samtalegrupper o l).

Til skrekk og advarsel: «Relativismens terror» i en manipulerende og usaklig undervisning om kristendom sideordnet med religion, livssyn og etikk.

719. **Hva betyr kirkens kjennetegn for kirkens liv i denne verden?**

GUDS KIRKES UNIKE OG RENE KJENNETEGN GIR BESKJED: I DENNE FORSAMLING ER DEN OPP-
STANDNE KRISTUS TIL STEDE, VIRKSOM I SITT NÅDERIKE.

MEN BLIR DE GUDGITTE TEGN ERSTATTET MED SURROGATER OG ET PREKENEMBETE OPPFUN-
NET AV MENNESKER, MÅ VI SØKE GUDS KIRKE ET ANNET STED.

Mt 28:20 – Lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende. **Apg 2:42** – De holdt fast ved apostlenes lære og samfunnet (kommunionen, gresk: koinonia), brødsbrytelsen og bønnene. **Åp 3:10f** – Fordi du har tatt vare på min utholdenhets ord, skal også jeg bevare deg fra den prøvelsens stund som skal komme over hele verden for å prøve dem som

bor på jorden. Jeg kommer snart. Hold fast på det du har, så ingen tar fra deg din krone!

Gal 5:9 – En liten surdeig gjennomsyrer hele deigen.

Den gode Hyrde har omsorg for sine hvor menigheten samarbeider med sin prest om nådemidlenes bruk, slik han har befalt. Men skjer bruken på menneskers vilkår, er Guds fiendemakter på ferde med løgn og sjelemord.

Illustrasjon:

Den første synode i Jerusalem, Apg 15. V 5 – "Noen av farisèernes parti" var kommet til tro, men krevde at hedningekristne skulle holde Mose lov og la seg omkjære. Synoden forkastet kravet. Merk begrunnelsen!

720. **Mottar alle Sakramentet på en verdig måte, slik HERREN vil?**

GUD VET.

2 Tim 2:19 - Guds faste grunnvoll består og har dette innsegl: "HERREN kjenner sine", og: "Hver den som nevner Herren navn, skal vende seg bort fra urettferdighet." **Mt 13:25** - Mens folkene sov, kom hans fiende og sådde ugress blant hveten. **Apg 15:8** (hedningers innlemmelse i Kristi kirke) – Gud, som kjenner hjertene, gav dem sitt vitnesbyrd ved å gi dem Den Hellige Ånd likesom oss.

Læren om kirkens samfunn handler om *Guds kirkes kjennetegn*. De har sine *virksomheter*, slikt som iver, fromhet, gjestfrihet, omsorg, osv. Slike vitnesbyrd er tvetydige mer eller mindre, og hører ikke med til Guds kirkes kjennetegn.

Hvor grunnvollen bevares hel, der virker Den Hellige Ånd hjertets tro, bevarer Guds barn hos Kristus Jesus, renser og fornyer dem, og fører dem fram for Guds trone. Deres feil og mangler hindrer ham ikke, for Åndens gjerning ligger utenfor vår kompetanse.

Den selvbestemt tro truer kirken innenfra (CA 8), men Gud ser i hjertene og ser hyklerne blande seg inn - også blant prestene/pastorene. Skillet mellom troende og vantro skal Kristus synliggjøre på Dommens dag.

Eksempler på vantros innblanding:

Lagnaden til Korah, Datam, Abiram og deres folk, 4 Mos 16:20-35. - Fariseernes renhetslære, Mt 15:12ff. - Leiesvennen og fårene, Joh 10:12-14. - Judas Iskariot, Joh 13:18-30.

Anm. Blant tilhørerne fins dem som ikke tør anvende evangeliet på seg selv. Det private skriftemål er en hjelp for slike. Absolusjonen stadfester Guds løfte og barnekår hos ham, gitt i dåpen.

Til bibelstudium:

Ikke alle som hører Ordet, tar vare på det, Lk 8:15, 11:28, Mt 7:26. Enkelte av Jesu lignelser gjør dette ganske klart, Mt 13:24-30, 47f, 22:1-14. De vantro representerer den virkelighet hvor Guds fiendemakter rår, Ef 2:1-3.

Denne blandede sammensetning anfekter ikke Guds Ords virkekraft og kirkens kjennetegn: Es 55:10f, Lk 8:3-10, 1 Pet 1:23ff, Tit 3:5f.

721. **Hva bør vi gjøre, om vranglære lyder fra menighetens prekestol?**

ER DET SKJEDD AV VANVARE OG SKRØPELIGHET, SKAL PREDIKANTEN HJELPES TIL RETTE PÅ EN VENNLIG MÅTE, FOR HVA HAR VI FORTJENT? ER DET SKJEDD MED VITENDE OG VILJE, SKAL HAN IKKE MER ØNSKES VELKOMMEN SOM PREDIKANT.

2 Joh 9f - Hver den som går lenger, så han ikke blir i Kristi lære, har ingen Gud. Den som blir i Kristi lære, har både Faderen og Sønnen. Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, da ta ikke imot ham i deres hus og hils ham ikke velkommen. (Hus = her hvor menigheten samles.)

Gal 6:1f - om et menneske blir overrumplet av en synd, da skal dere som er åndelige hjelpe en slik en til rette med mildhets ånd. Men ta deg i vare, så ikke du også blir fristet! Bær hverandres byrder og oppfyll på den måte Kristi lov!

Likegyldighet og falsk overbærenhet lar mangelfulle kunnskaper og privatmeninger være i fred. Den falske kirkefred undergraver menighetens basis i Guds ord.

Til bibelstudium:

Jesu kirkeregel, Mt 18:15-17.

Om den svake i troen, Rom 14:1, 1 Kor 3:1, 9:22, 10:12, Jak 5:19. 1 Tim 3:15, 1 Kor 3:12.

722. **Hvorfor lider Kristi kirke trengsel på jorden?**

GUDS MOTSTANDER OG HANS TJENERE ARBEIDER UAVBRUTT PÅ KIRKENS ØDELEGGELSE. TROENS BEKJENNERE STRIDER "TROENS GODE STRID" (2 TIM 4:7).

Ef 6:12 - Vår kamp er nemlig ikke mot kjød og blod, men mot makter og myndigheter, mot dem som behersker verden i dette mørket, mot ondskapens åndsmakter i de himmelske verdener. **Åp 12:17** – Dragen ble da vred på kvinnen og gikk bort for å føre krig mot de andre av hennes ætt, mot dem som var vare på Guds bud og har Jesu vitnesbyrd.

723. **Hvordan kan Kristi kirke gå seirende ut av trengsler?**

KRISTUS HAR VUNNET DET AVGJØRENDE SLAG, OG DEN HELLIGE ÅND BEVARER KIRKEN HOS KRISTUS I DEN RETTE, ENE TRO.

Jes 28:16 - Se, jeg har lagt i Sion en grunnstein, en prøvet stein, en kostbar, fast hjørnestein. Den som tror, haster ikke. Ef 2:20. **Rom 8:33f** - Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som erklærer rettferdig. Hvem er det som fordømmer? Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss. **1 Kor 15:57** - Gud være takk som gir oss seieren ved vår Herre Jesus Kristus. **Åp 12:11** - de beseiret ham i kraft av Lammets blod og ved sitt vitnesbyrds ord. Jf 5:12, 7:14.

724. Hvilken begrunnelse har menighetens diakonat (ordnede tjenester)?

KRISTI TJENENDE NÆRVÆR I PREKENEMBETETS GJERNING BEGRUNNER DIAKONTJENESTER ETTER BEHOV I DET ORDNEDE GUDSTJENESTEFELLESSKAP.

Illustrasjoner:

Apg 6: 1-6 (4 Mos 8:10, jf 27:22f). 2 Kor 9. 1 Tim 3.

Jf Joh 12:26, Fil 1:1, 2:25-30. Rom 12:7, 1 Pet 4:10f.

Menighetsdiakoner: 1 Tim 3:8-13. 1 Clemens brev 42 og 44.

Diakontjenester avlaster presten i menigheten og letter samarbeidet mellom prest og lekfolk under liturgien. Samarbeidet gjelder et bedende, legende og tjenende fellesskap for mennesker i allslags nød.

Kristi selvhengivende tjeneste og virksomme nærvær driver til *diakontjenester*, for et gudstjenestefellesskap er et legende fellesskap for Kristi "minste brødre", og et herberge alltid åpent for mennesker i nød, og mest for troens folk.

Anm. En menighet står fritt til å kalle menn og kvinner til **diakoner og diakonisser**, alt etter menighetens behov for avgrensede tjenester eller faste stillinger.

Det kvinnelige diakonat forfalt i den europeiske kristenhet, hovedsakelig på grunn av misbruk under nattverdfeiringen i øst (diakonisser, 1 Tim 5:1-10).

Fra gammelt av har man betraktet diakonen som sogneprestens "øyne, ører og munn" i menigheten. I den eldste kirke holdt diakonene dåpskoler.

Diakon med evangelistoppdrag, se Apg 7:2, 8:5, 26, 40, 11:24, 21:8, 22:20, jf 1 Tim 3:8-13.

Diakonien i oldkirken er en påminnelse om kristnes omsorg for medkristne utsatt for forfølgelser, eller i annen nød. Med evangeliets utbredelse, fikk diakonien samfunnsmessige ringvirkninger gjennom herberger, fangeomsorg, lasaretter, dollhus (for sinnssyke) og skoler for barn og ungdom. Karakteristisk var virksomhetens basis i et ordnet nådemiddelfellesskap på stedet. Kirkens diakoni handler om noe mer enn omsorg for medmennesker i nød.

I den sekulær-liberale velferdsstat er det mye å takke Gud for. Samtidig kreves årvåkenhet fra kristnes side, for Ordets etterfølgere blir stadig marginalisert, ignorert og utstøtt.

Det var et *forfallstegn* da man i middelalderen begynte å slå sammen diakonatets områder. Samme diakon kunne bli pålagt både liturgiske, kateketiske, økonomisk-administrative og karitative oppgaver. Med stor konsekvens ble resultatet "klokkeren", også kalt degn el djakn (av diakon). En senvirkning var diakoniens begrensning til sykepleie og sosialarbeid, en annen stillingsbenevnelse organist, menighetssekretær, kirkeverge og kateket. De tilslørte diakonen og gjorde deres tjeneste til «job» på siden av det sakramentale kirkefellesskap.

Diakonatets *fornyelse* har utspring i menighetens samling om Ord og Sakrament, og medfører faste tjenester alt etter menighetens behov og ressurser. Diakon i fast stilling leder en virksomhet i samarbeid med andre menighetslemmer.

En menneskelig ordning er rangordningen mellom erkediakon, diakon og subdiakon.

Til bibelstudium:

Jesu Kristi liv - diakoniens mønster: Mt 9:36, Mk 10:45, Joh 2:11, 4:34. Mt 25:35-40

ADVARSLER MOT VILLFARELSER:

- at apostolisitet fins fra tid til annen, eller mer eller mindre spredt omkring, nok til å begrunne kirkefellesskap med tilstrekkelig enighet (moderne økumenisme)
- at apostolisitet er et produkt av kristnes samhandling over lang tid (institusjonell tradisjonisme, f eks Romerkirken og gammelkatolikkene).
- at apostolisitet består i endetidens karismatiske forbrødring etter mønster fra en uhistorisk konstruksjon kalt "den apostoliske menighet". Denne påstand gjør "nådegavenes frie løp" til kirkens kjennetegn i troendegrupper (karismatisk utopisme).

Om kirkefellesskap

Læren om kirkefellesskap handler ikke om «den rene kirke». Det fins ikke noe kirkefellesskap som består kun av av troende (donatisme, utopisme). Gud alene ser i hjertene. Ugress og hvete må vokse sammen, Mt 13:24ff. (CA 8).

Dette lærestykke handler heller ikke om skismatikere (el separatister). De skiller seg ut på grunn av uenighet om ordninger, seremonier, skikker, overleveringer og slikt som Kristi ord hverken befaler eller fordømmer.

Evangeliets rene lære begrunner kirkefellesskap. Vrang lære virker splittelse. Dette forhold blir tilslørt hvor gudstjenestelige ordninger gir rom for læremangfold i gudstjenestelige ordninger. Karakteristisk er den tilslørende ordbruk om «tjenestefellesskap», «forsonet mangfold», «samspill mellom retninger», og om uenighet i lærespørsmål rangert som «ikke splittende». Slike talemåter vitner om et sosialt produkt hvor vrangløre virker med surdeigseffekt i vedtatte former. Med farisèisk overtro på menneskets evner forvrenger man kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud og om Gud. Forkynnelse og undervisninger blir deretter. Tilhørerne er underkastet kirkeautoritetenes meningstyranni og dressur i vedtatte former.

Den bibelske lære om kirkefellesskap handler i praksis om de tre første bud, og først blant dem «du skal ikke ha andre guder foruten meg.» Det er ham vi skal frykte og elske over alle ting og sette all vår lit til. Da blir Guds Navn og Ord brukt slik han vil. Det er hva troen gjør. Årsaken er Guds evangelium, som lar oss kjenne løftenes trofaste og sanndrue Gud gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Følgelig er ikke mennesket kilden til kirkefellesskap. Kilden er gudskunnskap fra åpenbaringsordets Gud, den han har åpenbart i en bevitnet historie: I fordums tid talte Gud til fedrene gjennom profetene, men til oss har han talt gjennom Sønnen i Jesu skikkelse (Heb 1:1f). Rettskafne pastorer trer til side med sitt eget og formidler Kristi undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk, og dømte får lære å holde hans kirkebefalinger og leve i kirkens samfunn.

En bevitnet Jesus-historie begrunner kirkefellesskap og lærefellesskap til samme tid. Gud har oppfylt løftet til Abraham, at i deg skal alle folk velsignes (1 Mos 12:3, Gal 3:8). Velsignelsen er Guds nådepakt i Jesu Kristi død. Den har Gud stadfestet på endegyldig vis da han reiste Jesus opp fra de døde. Derfor fremstod kirken på Pinsedagen som endetidens Kristus-fellesskap på nåderettens grunn. Så er gudskunnskap og kirkefellesskap to sider av samme sak, gitt med den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Dette lærefellesskap oppstår og består med apostelordets lære fra Kristus. Ellers ikke.

Den bekjennelsestro lutherdom formidler denne læreøkumenikk fra aposteltiden og den gamle kirke (oldkirken). Årsaken er Guds kirkeomsorg i apostolatets kirke (Joh 17:20, Apg 2:42, 1 Kor 15:1-3). Prisen er motstand og innsigelser fra alle kanter. Den nytestamentlige lære om kirkefellesskap fortøner seg håpløst gammeldags for moderne mennesker og kirker. Deres problem er den trofaste og sanndrue Gud, som i Jesus Kristus er Sannheten i egen person. Sønnen ga videre den rett utlagte Skrift fra Faderen, og med evangeliets lære fra dem virker Den Hellige Ånd troen i dem som hører Kristi ord. Utelukket er superapostlers lære (Mt 7:15f, 2 Kor 11:5, 13-15).

Innvendingene står i kø: Bibelen kan fortolkes på så mange måter, sies det, så bibelbruk må gi dunkle og sprikende svar på spørsmål om sannhet og løgn, rett og vrangt. Og siden Bibelen ikke lar seg bruke på dogmatisk vis, bruker de Bibelen selektivt vis som inspirasjonskilde i arbeidet for fred og løsninger på alle slags problemer i vår tid. Med sine nytolkninger påstår de å forkynne det egentlige evangelium. Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden tilkjenner de museal status som aktverdige vitnesbyrd om sin tids syn på kristendom. Har de rett i sin bibelbruk? La oss se.

Jesus var dogmatisk i ordets rette mening. Hans lære var ikke hans egen, men Sønnens lære fra Faderen. I kraft av sin persons hemmelighet fremstod han som Sannheten i eksklusiv mening, og advarte mot de «mange» falske profeter som skulle komme i hans navn (Mt 24:11ff). Advarslene gjaldt ikke farer utenfra, men innenfra - i kirkens midte. Under skinn av menighetshyrder skulle ulver i saueham fremstå med sitt eget og fremme villfarelser under skinn av Kristi lære og kirkeomsorg. Den selvopphøyede autoritet og kompetanse avslører de med henvisning til dypere innsikt enn den som apostelordets lære formidler fra kirkens Herre og Lærer, Jesus Kristus. Nytestamntets skrifter bevitner den «dogmatiske» bibelbruk i læren om kirkefellesskap.

Jesus forutså den kirkesituasjon som apostelordets etterfølgere lever i. De samler seg om rettskafne hyrder (pastorer) og følger Lammets spor gjennom endetidens trengsler (Åp 14:4). Striden gjelder ikke mennesker, men Guds fiendemakter (Ef 6). Avgjørende for kirken er den seier som er vunnet allerede med Kristi død på korset. Det som gjenstår, arter seg som en ryddeaksjon. Kristi kirkehær har hans løfte: Ingen skal rive dem ut av hans hånd (Joh 10:38). Med sin munns sverd vinner han den endelige seier (Åp 19:11-16).

I Jesu endetidsperspektiv gjelder læren om kirkefellesskap liv eller død. Med rystende alvor avviser han gudstjenestefellesskap med vrang lære og formaner disiplene sine til å holde seg unna slike fellesskap. Her gjelder regelen fra aposteltiden og den gamle kirke: Intet fellesskap med heretikere eller sekterister i de hellige ting (*nulla communicatio in sacris cum haereticis aut schismaticis*).

Bekjennelsestro lutherdom formidler og praktiserer læren om kirkefellesskap fra aposteltiden og oldkirken. Da er det tale om bekjennelse i nytestamentlig mening – å holde fast ved Kristi ord og stadfeste læren med skriftbevis på apostolisk vis (homologi). Hvor det skjer, er den gamle kirke til stede som apostolatets kirke i skriftbundnen tradisjon. Da oppfyller Konkordiebokens bekjennelser sin oppgave - å *samle* kristne om enhetens Herre over enhetens sakrament, virksom i den forsamlede menighet på troskapens vilkår, Gud til ære.

725. Hva er "kirkefellesskap"?

MENIGHETER SOM HAR PREKESTOL-, BØNNE- OG NATTVERDFELLESSKAP I ENIG BEKJENNELSE TIL APOSTELORDETS LÆRE FRA BIBELENS HERRE, KRISTUS JESUS. DETTE FELLESSKAP ER GUDS VERK OG GAVE VED SITT ORD.

Joh 14:23a - Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham. **Apg 2:42** - De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefellesskapet, brødsbrytelsen og bønnene. **1 Kor 10:16f** - Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. Vi har jo alle del i det ene brød.

Kirkefellesskap er alltid lærefellesskap. Hvor kirkens bekjennelse samler, der samarbeider troens bekjennere på kirkens grunn. Dette lærefellesskap er troens frukt i kjærlighet.

Det faktiske lærefellesskap blir ikke opphevet med indre forbehold eller med henvisning til bedehus-virksomheten i en privat sfære. Kirkefellesskap handler først og fremst om den faktiske medvirkning til motstridende lærdommer i et kirkeorganisert læremangfold. Medvirkningen støtter overtroen på den tøyelige, relative og foranderlige sannhet, og virkningen avstumper og bereder grunnen for forførelsen. Bibel- og bekjennelsestroskap lar seg ikke realisere i et organisert læremangfold. Bordet fanger. Mange er eksempler på frafall fra Kristi ord og tilpasning til det onde.

Illustrasjon:

Urmenigheten i Jerusalem samarbeidet med menigheten i Antiokia om å løse en læretvist, Apg 15.

Menighetene i aposteltiden samarbeidet om nødhjelp urmenigheten, 2 Kor 8:18-9:15. Hjelpen stadfestet kirkens enhet i bekjennelsen til Kristi evangelium, 9:13. Merk forholdet mellom liturgi og diakoni, 9:11ff.

Anm 1. Den oppstandne Kristus er tilstede i den forsamlede menighet, virksom med de tegn han innstiftet og overlot til sine apostler og deres etterfølgere med befaling om

- å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk,
- å døpe dem i den treene Guds navn,
- å lære dem å holde alle hans befalinger til kirken,
- å forlate den angrende hans synder og binde den gjenstridige i dem,
- å gi hans ords bekjennere del i Guds Golgata-offer, rakt fram i velsignet brød og vin.

Anm 2. Kirker som er "lutherske" av formalitet, er også kirkefellesskap av formalitet. De reserverer seg mot Kristi testamentord i tillit til eget eller andres skjønn. Denne falske åndelighet krenker enhetens Herre over enhetens sakrament. Deltagerne kan ha romlig nærhet, også ved Herrens bord, men går "hver sin vei", Jes 53. De har gjort seg "altere til å synde med", Hos 8:11.

Eksempler:

Altergang hvor man reserverer seg mot Kristi testamentord om han gaven han gir.

Altergang med forbehold om "Jesus i hjertet", gitt til kjenne i levnets forbedring.

Altergang hvor man lærer om menighetens nattverdfeiring, at den gjør Kristi legeme og blod nærværende sammen med brød og vin.

Altergang hvor man påkaller Den Hellige Ånd og ber ham gjøre legeme og blods nærvær i brødets og vinens skikkelse (forvandlingsepiklese).

Bønnen i Jesu navn omfatter situasjoner da vi er gjester hos mennesker med en annen be- kjennelse eller religion. Når de utfører sine ritualiser, er vi til stede på en høflig måte.

Til bibelstudium:

Gud skaper kirkefellesskap om Ord og Sakrament: Apg 2:41f, 1 Kor 1:10, 11:23ff, 12:13, 14:1ff, 15:1-4, 2 Kor 8+9. Tit 3:5f og 1 Kor 10:16f.

1 Kor 10:16f. Nøkkelordet er "samfunn" (koinonìa, lat communio). Når kommuni- kantene spiser og drikker sakramentet i dets skikkelser, har de samfunn med Kristi legeme og blod, og dermed samfunn med Guds kirke i himmelen og på jor- den. Jf Joh 13:8, Mt 7:6.

I kraft av sin Guddoms person er Jesus Kristus enhetens subjekt, og den som sammenfører og sammenholder sin kirkes lemmer. Lk 15:20-24. - Vi *blir* sam- menbundet og sammenføyd: Ef 4:15f, Kol 2:19 Jf Jes 55:8-11. Lk 8:1-18. Rom 10:5-17, 1 Kor 15:1-4, 1 Pet 1:23ff.

Enhetens Herre *utelukker* fornektelser: Joh 8:44, 46f, 51; 17:6-8, 11, 14, 17, 20f. 1 Kor 1:10, 2 Kor 13:11, Fil 2:2, Apg 4:32, 1 Tim 3:15b osv.

Enhet i hjertene, 1 Sam 16:7, Apg 15:8.

Enhetens uttrykk i lære og liv, se 1 Kor 1:10, 11:20ff, 12:13. 1 Kor 14, 2 Kor 8 og 9.

Kirkefellesskap på troskapens vilkår: Rom 6:17, 16:19. 1 Kor 11:2, 15:3, 16:15f. 1 Tess 1:2-8, 2:13f (jf 2 Tess 2:13-15, 3:6). Åp 2:10, 3:8b, 14:4.

Sammenstillingen nåde og apostelembete (el prekenembete), se Rom 1:5, 1 Kor 15:10, Ef 3:8f. Jf 1 Pet 1:25.

726. **Hvilket kirkefellesskap har Gud behag i?**

ET KIRKEFELLESSKAP MED DEN HENGIVNE TILBAKEMELDING PÅ APOSTELORDETS LÆRE BEHA- GER GUD. DET ER GUDS VERK OG GAVE.

Joh 17:6-8, 17, 20 – du (Faderen) gav dem til meg, og de (apostlene) har tatt vare på ditt ord. Nå erkjenner de at alt som du har gitt meg, er fra deg. De ord som du gav meg, har jeg gitt dem, og de har tatt imot dem og virkelig kommet til innsikt om at jeg er utgått fra deg, og de tror at du har sendt meg. /.../ Hellige dem i

sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg. (7:16-18) **Mt 28:20** – Lær dem å holde alt det som jeg har befalt dere. Se, jeg er med dere alle dager inntil tidens slutt.

1 Kor 1:10 – Jeg formaner dere, brødre, ved vår Herres Jesu Kristi navn, at dere alle taler det samme, og at dere ikke tillater noen splittelse blant dere. Vær fullkomment enige i samme sinnelag og samme tenkemåte. **10:16f** – Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. Vi har alle del i det ene brød.

Med nattverdens liturgi trer menigheten frem for Faderen med takksigelser ved Sønnen og i Den Hellige Ånd. I sentrum står Guds slakede Lam, som med sitt ord er *enhetens Herre over enhetens sakrament*.

Anm. Samfunn i de hellige ting (1 Kor 10:16). Kommunion er det grunnleggende uttrykk for kirkefelleskap: Kristi legemes og blods sakrament mottatt med munnen. Med denne bruk av ”de hellige ting”, blir hva som helst ”en hellig ting” (sacrum). Evangeliet er i praksis inviterende og inkluderende. Underveis er de som søker fellesskap uten å bekjenne kirkens tro, hva motivet enn måtte være.

Bønnen er troens svar på Guds ord, og hører ikke med til troens vilkår. Men skjer bønnen *offentlig*, er også bønnen en bekjennelse, og dermed underlagt den prøving som angår kirkens rene kjennetegn.

Dan 9:18f, Apg 9:11(-19). Gal 4:6, Rom 10:8-13, 1 Tim 2:1f, 4:5, Apg 27:35.

Se bekjennesskriftene: Apol 13:16, 23:30f. SK Fadervår 13-30.

Kirkens undervisning og teologiske virksomhet skjer med metoder som svarer til kildens egenart – her Guds åpenbaringsord (kongenialitetskravet). Enighet i bekjennelsen til Kristi ord og lære omfatter fellesskapets lærekatedre.

Til bibelstudium: Læreenhet.

Apg 2:42a, 6:7b, 12:24, 19:20. 1 Tess 1:8, Ef 4:3-16.

Se brevenes innledende hilsener og sammenlign med Mt 28:18-20 og 1 Pet 2:2f.

Enhet i bekjennelsen medfører kamp mot vrang lære: Mt 7:6, 10:34-36, 16:6 (1 Kor 5:6) etc. Jf Jer 23:28.

Advarsler til kirken: Mt 24:5ff. 2 Kor 11:1, Apg 20:29-31, 1 Tim 4:2, 2 Tim 4:3-5, 2 Pet 2.

Rett beredskap: Med apostelordets lære fra Kristus kan man vite Guds vilje og oppfatte løgnen, Joh 10:27, Rom 12:2. –

Kristne plikter å gi akt på læren, 1 Tim 4:16, og bedømme den, 1 Kor 14:29. De skal ”prøve åndene”, om de er av Gud, 1 Joh 4, og hva som behager ham, Ef 4:17-23, 5:9-14. Denne plikt gjelder især prestene, 1 Tim 3:10, jf 5:17, 2 Tim 4:2.

727. **Hvordan bevare gudstjenestefellesskap på Guds kirkes grunnvoll?**

GUDS KIRKES RENE KJENNETEGN BEVARER FELLESKAPET PÅ KIRKENS GRUNN (CA 7).

Ef 4:15f - la oss holde oss til sannheten og i alle måter vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. *Fra ham sammenføres hele legemet* og holdes sammen... **1 Kor 1:4-9** (klursiv her) - Jeg takker alltid min Gud for dere, /.../ Dere er jo ved (Jesus Kristus) blitt rike på alt, i hver lære og i all kunnskap, *fordi vitnesbyrdet om Kristus er blitt grunnfestet hos dere.* /.../ Gud er trofast. *Ved ham er dere blitt kalt* til samfunn med hans Sønn, Kristus Jesus, vår Herre.

Ved evangeliet skaper Den Hellige Ånd *den* tro som frykter og elsker Gud på grunn av hans velgjerninger i Jesus Kristus. Troen gir seg til kjenne i takknemmelig lydighet mot Kristi ord og befalinger. Da oppstår den samstemmighet (konkordie) som har Guds løfte, at han bor hos oss (Joh 14:21, 23).

Eksempler:

De første kristne i *Jerusalem* samlet seg om apostlenes lære fra Kristus og fremsto som rettlærende kirke, Apg 2:41-47. – Menighetene i *Jerusalem og Antiokia* hjalp hverandre, Apg 11:22, 29. – Under *Jerusalem-synoden* ble kirkefellesskape opprettholdt ved å stadfeste den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Deretter var man fri til å praktisere troen i kjærlighet. Delegater fra menigheten i Antiokia var til stede, og etter møtet fikk menighetene i Antiokia, Syria og Cilicia (ved delegater) anledning til å prøve vedtaket på Guds ord, Apg 15:1-33.

Eksempler på falske begrunnelser: Fellesskap grunnet

(1) på *hjertets tro* - som Gud alene ser,

(2) på *myndighetspersoner* i fellesskapets organisasjon,

(3) på *skjønn* om hensiktsmessige tilpasninger og helhetlige hensyn (Joh 14:22). Slike fellesskap er karneval for Gud (Sal 50:16f, Mt 7:26f).

Til bibelstudium: Oppbygging av kirkefellesskap

Forskjellen mellom troens årsak og dens virkninger, se Apg 15:1-29.

Jf 2 Kor 10:4ff. Ef 4:11ff, 6:17. 1 Kor 1:10 og kApg 10-12. Mt 16:16-18, Apg 20:27-32, Rom 16:17-20. Andre tekster: Apg 2:42. 1 Kor 10:16f, 12:13. Ef 4:3-6. 1 Joh 1:1-7. Jf Joh 13:35 og 1:12, osv.

"Den levende Guds kirke" er *sannhetens søyle og grunnvoll*, 1 Tim 3:16f. Evangeliets lære og rett sakramentforvaltning fins ikke uten den uforbeholdne bekjennelse til Kristi ored, gitt kirken i og med apostelordets lære. Rom 6:17, 1 Tess 2:13f, Heb 10:25 osv. Jf Sal 27:4, 42:4, 119:63.

Om grunnvollen, se Rom 15:20, 1 Kor 3:10f, Ef 2:20, 1 Tim 3:15, 6:19 osv.

Evangeliets rene lære.

I NT (og i de lutherske bekjennesskrifter) handler renlærighet alltid om *kirkens profetiske og apostoliske grunnvoll, i kraft av Kristi lære*, Joh 7:15-19, Tit 2:10, 2 Joh 9f (Kristi lære = den apostoliske læreoverlevering). Apg 13:12.

Apostlenes lære, Apg 2:42, 5:28, jf 2 Tess 2:15, 3:6, 2 Tim 3:10 (min lære), jf Tit 2:7.

Andre ord og uttrykk sikter til en *læreenhet* gitt fra begynnelsen:

Læren, Rom 12:7, jf 6:17, 1 Tim 4:13, 16, 6:3, 2 Tim 4:2.

Den sunne lære, 1 Tim 1:10, 4:6, 2 Tim 4:3, Tit 1:9, 2:1.

Den *trofaste* formidling av apostlenes lære

Den hører med til troens frukter. Men "lysestaken" flyttes hvor læren er et *mål i seg selv*, eller fins *sideordnet* med vrang lære i fellesskapets ordninger: Åp 2:4f, 14-16, 3:3. Mt 24:42f. Jf 2 Kor 6:14-7:1.

Fra bekjennelsesskriftene: Apol 7:5-8, 12, 19f.

728. Hva splitter kirken?

SVAR: DEN FALSKE FORBRØDRING MED ROM FOR MENNESKERS LÆRDOMMER OG RESERVA-SJONER MOT APOSTELORDETS LÆRE FRA HERREN JESUS, KIRKENS LÆRER.

Mt 7:15 (-21) – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere i saueham...
16:6 – Se dere for og ta dere i vare for farisèernes og saddusèernes surdeig (v 11f).

Velmenende kristne konstruerer forbrødring tross reservasjoner mot Kristi lære, gitt kirken i og med apostelordet. De rangerer dem som «ikke kirkesplittende» og klassifiserer det oppnådde kompromiss som kirkefellesskap «på tilstrekkelig grunnlag». Den falske forbrødring tilslører vranglæren.

Anm. Den éne, hellige Kirke består i kraft av sine gudgitte kjennetegn, tross kirkesplittelser. Problemet er ikke evangeliets lære, men utopismens enhetsbestrebelsler, begrunnet i menneskers skjønn og påståtte innsikt. Med henvisning til "tilstrekkelig" enighet og fellesskaps beste, blir vranglærens surdeig bagatellisert. Denne ulydighet mot kirkens Herre er utopismens metode, norm og sement (jf Lk 12:51-53).

Mennesker har ikke noe Guds mandat til å sortere bort «kirkesplittende» frelsesspørsmål for så å beholde en miniteologi ved siden av "ikke-kirkesplittende uenighet". Rangeringen opprettholder "tjenestefellesskap", men ødelegger det ordnede nådemiddelfellesskap på Kirkens grunn. Under skinn av kjærlighet til «kirken» gir man rom for løgnen, som lik surdeigen eter om seg med kirkeådeleggende kraft (Mt 7:6, 16:6).

Til bibelstudium:

Rom 16:17, 1 Kor 5:6-8, Gal 5:9. Se stedene i deres sammenheng og merk den uforbeholdne bruk av Jesus-overleveringen.

En illustrasjon: *De mange formaninger om å trekke oss unna* og forlate fellesskap med rom for vrang lære: Sal 1:1, 26:5. 2 Kor 6:14, 17. Åp 18:4, Mt 7:15, 16:6, Apg 20:28f, Gal 1:9 og 1 Joh 4:1.

Det strider mot Guds ord å medvirke i kirkefellesskap med rom for vrang lære i dets ordninger. Slik medvirkning vitner om bibellesning i krise, innordnet ankris-tens kirke terror. Jf Joh 10:5, Gal 1:9, Heb 13:9, Sal 26:5, osv.

Fremmed lære motsier alltid Kristi og apostlenes lære er: Ef 4:14, Kol 2:8, 1 Tim 1:3, 4:1, Heb 13:9, 2 Pet 2:1, Åp 2:15, 24

Anm. Kirkefellesskap på tilstrekkelig grunnlag?

Helt fram til økumenismens tidsalder (fra midten på 1800-tallet) holdt kristenheten fast ved det gudgitte vilkår for bønne-, prekestol- og nattverdfellesskap: HERREN over enhetens

sakrament utelukker kommunion med rom for lærdommer i strid med hans ord. ”*Kjærligheten gleder seg ikke over urettferdigheten, men gleder seg med sannheten*”, 1 Kor 13:6.

Økumenismen medfører et metodeproblem: Hvordan legitimere kirkefelleskap med rom for reservasjoner mot apostelordets lære fra kirkens Herre? Velbrukte fremgangsmåter er følgende, kjent fra kulturmøter:

Allianser. Man samarbeider i saker av felles interesse fordi man er enig om det sentrale», det vil si det fundamentale i kristentroen (fundamentalisme). Et synlig uttrykk er såkalte «fellesmøter».

Tjenestefelleskap. Stilt overfor faren for åpen, formalisert splittelse, prioriterer man etikk fremfor dogmatikk, liv fremfor lære (jf pietistiske og liberale teologitradisjoner).

«*Tilstrekkelig enighet*» i læren. Med denne klassifisering gir man rom for fortsatt uenighet i lærestykker rangert som «ikke kirkesplittende» og derfor av underordnet betydning. (Jf Borgå-avtalen, som bl a overser Kristi testamentord).

Nevnte legitimeringsmåter er Bibelen fremmed. Kirkefelleskap på tilstrekkelig grunnlag er ofte forbundet med den romantiske forestilling om ”den udelte kirke gjennom tusen år”. Splittelser har fulgt apostolatets kirke like fra begynnelsen. En vanlig forklaring om splittelsens årsak er kristnes skrøpeligheter og omstendighetenes tvang, som om kirkefelleskap vitner om kloke menneskers skjønn og sinnelag.

Konfesjonell lutherdom representerer også i dette spørsmål den gamle kirke i skriftbunden tradisjon. Kilden til kirkens enhet på jorden er enheten i Gud mellom Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd. Midleren er Sønnen i Jesu Kristi skikkelse, og hjelperen er Helligånden med Kristi ord fra Faderen.

Kirkens enhet er grunnet på apostelordets lære fra Kristus Jesus, kirkens Lærer. Kristne gir ham den hengivne og uforbeholdne tilbakemelding med kirkens Kristus-bekjennelse og nåderett, gitt fra himmelen. Følgelig må kirkefelleskap komme til uttrykk hvor kristne fremtrer som apostolatets kirke, *hørbart* med bønn, bekjennelse og lovprisning, og *synlig* i kommunionen. Denne skyldighet for Gud er lutherdommens berettigelse som konfesjon og dens økumeniske anliggende i endetidens lærevirvarr.

729. Er altergang en rettighet som følger kirkemedlemskap?

NEI. NATTVERDENS HERRE HAR BESTEMT ADGANGENS VILKÅR: DØPTES LÆRE OG LIV I FORSAKELSE OG TRO. TIL FORSAKELSEN HØRER OGSÅ DEN ÅPENLYSE RESERVASJON MOT KRISTI TYDNINGSDORD OM GAVEN HAN LAR REKKE FRAM I SAKRAMENTETS SKIKKELSER.

1 Tim 3:15 - (du bør) vite hvordan man skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds kirke, sannhetens søyle og grunnvoll (jf Mt 16:16-18). **Joh 14:23** – Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham. **Ef 2:20** – Guds husfolk, oppbygd på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.

Den som har Kristus til gave, lever ”i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet”, og tjener Kristus med ham til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Anm. 1. 1 Tim 3:15.

Apostelens formaning gjelder presten Timoteus, som representant for prestene i ettertid. Ordene tegner bildet av kirken som "Guds hus" hvor hans folk "bor" og presten "ferdes" på Guds ords vilkår.

Guds kirke er "sannhetens søyle", skapt ved "sannhets ord". Ordet virker den bekjennende kirke på Ordets grunnvoll. Embetsutøverens læreforvidling opprettholder grunnvullen og er av grunnleggende betydning for kirken på dette sted, Joh 17:17, 20, jf 2 Kor 6:7, Kol 1:5, Jak 1:18 osv. I et kirkehjem lærer dømte å samarbeide med sin prest om nådemidlenes bruk.

I Guds kirke er menneskepåfunn og geskjeftighet overflødig av to grunner: (1) Gud bor hos dem som tar vare på Kristi ord og gjør etter dem, Joh 14:23, 1 Kor 3:16. Jf Mt 7:24f, 1 Kor 10:4-6, 11. Og (2) Kristus sammenfører og oppbygger sitt kirkelegeme ved "embetets gjerning", Ef 4:12, jf 2:22, 1 Kor 4:1f.

Anm 2. Joh 14:23.

Formaning inngår i "Jesu avskjedstale" til apostlene (Joh 14-16), men omfatter etterfølgerne i det apostoliske embete og alle kristne. Alle er vi ved dåpen kalt til å etterfølge det apostoliske ord som Guds ord.

Jesu henvisning til "mine bud" (v 21) gjelder de befalinger (el handlinger) som konstituerer og opprettholder Guds kirke i den nye pakt (Joh 15:5, Fil 2:13). Det er av nåde Gud bygger sin kirke ved Jesu ord og befalinger (el nådemidler). Elsker vi Gud for hans kjærlighets skyld, som han har elsket verden med (3:16), da tar vi vare på Guds ord og har "den fagre skatt" (2 Tim 1:14). Utelukket er andre grunner til kirkefelleskap.

Sett fra dømtes side, vil livet i forsakelse og tro arte seg som en stadig tilbakevendende skrifte- og altergang. Denne "bevegelse" handler ikke om Guds kirke, men om troens øvelse i Det første bud, enhver i sitt kall. Der skal vi vende om fra den onde lyst i vårt innerste og med bønn om Helligåndens hjelp ha fremgang og til sist seire over alt ondt (Gal 5:16ff).

Det nytestamentlige kirkeperspektiv omfatter alle dømte, for ved dåpen er hver enkelt av oss berettiget til den undervisning og sjelesorg som leder til kirkens kommunion. Og alle er vi kalt til å samarbeide med vår rettelig kalte prest om utøvelsen av løse- og bindemaktens embete. I dette samarbeid er det menighetslemmet som "bor", mens presten "ferdes".

Kirkerommet avbilder dette sakforhold i praksis - ved inngangen: dåpfølget ved døpefonten, i skriftestolen: skriftefaren og skriftebarnet, og ved Herren bord: prest og kommunikanter. Jf Lk 10:34f, Jak 5:14f, 19f (merk bruken av menighetens prester).

730. Fins det kirkefelleskap av mange slag?

NEI, KUN TO SLAG: ENTEN RETTLÆRENDE ELLER VRANGLÆRENDE KIRKEFELLESSKAP.

Apg 2:42 – De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefelleskapet, brødsbrytelsen og bønnene. **Rom 6:17** - Gud være takk! Før var dere slaver under synden, men nå er dere av hjertet blitt lydige mot den lære som ble overgitt til dere. **Joh 10:35b** - Skriften kan ikke oppheves. (Jf Joh 8:31f, 1 Tim 6:13, 20, 2 Tim 1:13)

1 Kor 10:21 - Dere kan ikke drikke både Herren kalk og onde ånders kalk. Dere kan ikke både ha del i Herren bord og i onde Ånders bord. (Jf v 16f. Ef 4:3-6, 15f) **2 Kor 6:14-16** - Gå ikke i fremmed åk sammen med dem som ikke tror. Hva har rettferdighet å gjøre med lovløshet, eller hvilket samfunn har lys med mørke? Hvordan kan Kristus gå sammen med Beliar, eller hva har en troende felles med den som ikke tror? Eller hvordan kan Guds tempel være forenlig med avguder? (Beliar = djevelen.)

Illustrasjoner:

Den rettlærende kirke fra aposteltiden lot seg lokalisere med den wittenbergske reformasjon. Det var en eskatologisk hendelse i kirkens historie. Hun lar seg fremdeles lokalisere hvor gudstjenestelige ordninger ligger i menigheten istemmen den rett utlagte Skrift med kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden (Konkordieboken).

Den heterodokse kirke var i kirkens første århundrer montanistene, arianerne og andre. Eksempler siden reformasjonstiden (1500-t) er Romerkirken, gjendøper-samfunn og kirker representert med Kirkenes Verdensråd og den frafalne lutherdom (Det Lutherske Verdensforbund).

"Herren kjenner sine" (2 Tim 2:19). De fins spredt omkring i kraft av den lære som enda om Den treene Gud og om Guds frelsesverk i gudmennesket Kristus Jesus (jf bibellesninger, Fadervår, absolusjonen o a. For deres skyld trer lutheranere fram som konfesjon og kirkehjem.

Anm 1. Det doble bokholderi i frafallen lutherdom.

Man legitimerer gjerne sin virksomhet med "Guds ord", "Bibelen alene", "evangelisk", "luthersk" o l. Med skjønmalende talemåter blir *den reelle basis* tilslørt: Forkynnelse og praksis verner om lærdommer i strid med det apostoliske ord fra Skriftens Herre.

Karakteristisk er støtten man mener å finne i historisk-kritisk bibelforskning, flertallsbeslutninger og biskopelig kollegialitet. Apostolatets reelle autoritet og kompetanse fra Kristus blir erstattet med en påstått autoritet og kompetanse fra mennesker. Vranglære ble forsvart med bibelord i vilkårlige tolkningssirkler (jf Mt 4:1-11), og framgangsmåten fikk status som "hermenevtikk" (Gadamer m fl). Kirkeskaden ble omfattende. Bibelens autoritet og meningsgivende helhet gikk tapt i mange sinn.

Kirker av luthersk bekjennelse ble lagt åpne for fariseismens lære om synd og viljefrihet, og frifinnelse og fornyelse blandet sammen i frelselæren. Den psykososiale prosess fulgte mønsteret - først *toleranse* for læreavvik, så *sidestilling* av rett og vrangt, til sist vranglærens *dominans*. Første fase er grensesprengende og konsekvensrik.

Anm 2. Luther forsvarte det konfesjonelle alter

Luther vedkjente seg kirkens rettspraksis fra aposteltiden. Han praktiserte - kanskje med selvfølgelighet - det lukkede, innhegnede nattverdbord, det presten verner i skriftestolen. Denne *arv fra aposteltiden må aldri oppgis*. Luther avviste kirkefellesskap med rom for reservasjoner mot Kristi ord (Verba) og begrunnet i uærlighet og falsk forbrødring. Slikt vitner om djevelens triumf. Noen *eksempler*:

Luther utelukket kirkefelleskap med *böhmerne* - Johannes Hus' etterfølgere. De stod i kirkefelleskap med Romerkirken og benyttet seg av dens biskoper ved prestevigslene. Kirkefelleskap med böhmerne ville ha gjort lutheranerne delaktig i papisme.

Ingen felles kommunion fant sted under *læresamtalene i Marburg 1529* - mellom sveitserne, anført av Zwingli, og wittenbergerne, anført av Luther. Kildene fra Marburg-samtalene nevner felles bordbønn, men ingen lutheraner deltok. På reformasjonstiden var alle parter enige om at også felles bønn forutsatte enighet i læren, for *felles bønn og kommunion hører sammen*, Apg 2:42. Luther opptrådte ikke som kompromiss-søkende diplomat for fredens skyld, men som bekjenner i nytestamentlig mening. Slik opptrådte han også under læresamtalen i *Wittenberg 1536*.

Ved en anledning skrev Luther et anbefalingsbrev for *den etiopiske diakonen Michael*. Anbefalingen kan bero på misforståelser, grunnet likheter mellom luthersk og etiopisk nattverdliturgi. Brevet vitner uansett om Luthers (og luthersk) identifikasjon med den gamle kirkes læreav arv fra aposteltiden.

(Kilde: TG Hardt. Kyrkligt Forum 1/1997, 15-16.)

731. **Hvordan medvirke i den rettlærende kirke?**

MED ÆREFRYKT OG ÆRBØDIGHET SØKER VI TIL KRISTI VIRKSOMME NÆRVÆR I SAMLINGEN OM ORD OG SAKRAMENT. DET MÅ VI GJØRE FOR Å BLI STYRKET I TROEN OG LEVE SOM LEMMER PÅ GUDS ENE HELLIGE KIRKE.

Joh 8:31 – Om dere blir i mitt ord, er dere i sannhet mine disipler. **10:27** – Mine får hører min røst, og jeg kjenner dem, og de følger meg. **Apg 2:42** – De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefelleskapet, brødsbrytelsen og bønnene. **Lk 12:32** – Frykt ikke, du lille hjord, for det har behaget deres Far å gi dere riket!

1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eidendomsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørke til sitt underfulle lys. **Ef 4:1f, 15** – vandre verdig det kall som dere er blitt kalt med, /.../ med tålmodighet så dere i kjærlighet har overbærenhet med hverandre. /.../ la oss holde oss til sannheten og i alle henseender vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. **1 Tess 5:14** – Tilrettevis de uskikkelige, trøst de mismodige, ta dere av de svake, ha tålmodighet med alle.

I den rettlærende kirke praktiserer kristne (1) de troendes prestedømme i gudstjenestelige ordninger, (2) gir etter evne av sine inntekter til Herren, (3) medvirker i diakonale oppgaver og (4) lever som misjonerende kristne.

GUDSTJENESTEN:

Kol 3:16 – La Kristi ord bo rikelig blant dere, undervis og forman hverandre i all visdom med salmer, hymner og åndelige sanger, og syng i nåden for Gud i deres hjerter! **Heb 10:24f** – La oss gi akt på hverandre, så vi oppildner hverandre til kjærlighet og gode gjerninger og ikke forlater vår egen menighetsgudstjeneste, som noen bruker å gjøre, men la oss formane hverandre, og dette så meget mer som dere ser dagen nærme seg. **1 Tess 5:11** - Oppmuntre derfor hverandre og oppbygg hverandre, som dere også gjør.

Illustrasjon:

Ef 4:11-16. Kirkefelleskapets enhet og vekst er alltid enhet og vekst i Kristus. Han forener og sammenholder Kirken på grunnvollen, lagt i begynnelsen.

BØNNENE:

Apg 2:42 – De holdt fast ved /.../ bønnene (tidebønnene - her Salmenes bok, ordnet etter bønnetidene i templet). **Jak 5:16** – Bekjenn derfor syndene for hverandre og be for hverandre, så dere kan bli legt. **2 Tess 3:1** - be for oss at Herrens ord skal få fremgang og bli æret...

Illustrasjon: Apostelen oppfordrer kristne til å forenes i bønn av ulike slag, 1 Tim 2:1-8

UNDERVISNINGEN:

Sal 78:4-7 – Til etterslekten vil vi fortelle om Herren herlige verk og hans velde /.../ Han ville at etterslekten skulle lære loven å kjenne /.../ Så skulle også de stå frem og kunngjøre den for sine barn, for at de kunne sette sin lit til Gud og ikke glemme Guds gjerninger, men gi akt på alle hans bud. (Joel 1:3) **Mk 10:14f** (Jesus) – La barna komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til. **Ef 6:4** – Og dere fedre! Vekk ikke sinnet i barna deres, men fostre dem med Herren tukt og formaning. **2 Tim 1:5** – Jeg er blitt minnet om den oppriktige tro som er i deg, og som først bodde i din mormor Lois og i din mor Eunike. **3:15** – Du kjenner fra barndommen de Hellige Skrifter, som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus.

DIAKONATET:

Samarbeid om ulike oppgaver under ledelse av kateketdiakon, kordiakon, kirkevergediakon (økonomi og administrasjon) eller pleiediakon:

Gal 6:6, 10 – Den som blir undervist i ordet, skal dele alt godt med den som underviser. /.../ La oss derfor, mens vi har tid, gjøre godt mot alle og mest mot troens husfolk. **2 Kor 9:7** – Enhver bør gi det han har bestemt seg for i sitt hjerte, ikke med ulyst eller av tvang. Gud elsker en glad giver!

Illustrasjon: *Urmenigheten* valgte diakoner til å administrere hjelpen til enkene. Dermed fikk apostlene mer tid til Guds ord og bønner, Apg 6:1-7. - Menighetenes gaveinnsamling til den hungersrammede urmenigheten i Jerusalem, 1 Kor 16:1-3, 2 Kor 8-9. - *Menigheten i Filippi* sendte penger til Paulus for at han kunne avse mer tid til forkynnelsen, Fil 4:14-16. - *Gajus* hjalp de misjonærer som hadde liten eller ingen inntekt, 2 Joh 5-8.

MISJONEN:

Mt 28:18-20 – Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folk til disipler, døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende. **Mk 16:15** – Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for hele skapelsen! **Apg 8:4** – de som nå var spredt, gikk omkring og evangeliserte ordet (jf Mt 4:24 osv).

Guds evangelium er troverdig fordi Gud har oppfylt sine løfter i Jesus Kristus og stadfestet dette med Jesu oppstandelse fra de døde. Evangeliets troverdighet blir stadfestet med kirkens rene kjennetegn fra den oppstandne Kristus.

Mange samarbeidsformer har privat og ofte tilfeldig karakter, for eksempel bibellesning, bordbønn, salmesang, gjestfrihet og den "innbyrdes samtale og trøst" (SA C 4).

732. **Hvordan bør en kristen praktisere læren om kirkefelleskap?**

MAN PRAKTISERER KIRKEFELLESSKAP NÅR MAN FØLGER "UTSKILLINGENS REGEL". DET SKJER PÅ TO MÅTER, DELS MED LÆRETUKT, DELS VED Å SLUTE SEG TIL ET RETTTLÆRENDE GUDSTJENESTEFELLESSKAP OG HOLDE SEG UNNA DEM SOM TILLATER VILLFARELSEN.

Utskillingens regel, Jos 24:15 - Men synes dere ikke om å tjene HERREN, så velg i dag hvem dere vil tjene, enten de guder som deres fedre dyrket på den andre side av elven, eller de guder som amorittene dyrket, de som hadde det landet dere nå bor i! Men jeg og mitt hus, vi vil tjene HERREN! (Jf Åp 2:14, Bileams råd og Apg 2:42).

Mt 7:15 – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere i saueham, men innvortes er rovgriske ulver. **1 Joh 4:1** – Mine elskede, tro ikke enhver ånd, men prøv åndene, om de er fra Gud, siden mange falske profeter er gått ut i verden. (1 Tess 5:21f) **Rom 16:17** – Altså formaner jeg dere, brødre, at dere holde øye med dem som volder splittelser og forførelser i strid med den lære som dere har mottatt. Dra bort fra dem! **2 Joh 9-10** - Enhver som går lenger, så han ikke blir i Kristi lære, har ingen Gud. Den som blir i Kristi lære har både Faderen og Sønnen. Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, da ta ikke imot ham og hils ham ikke velkommen! 1 Tim 6:3-11 (jf Rom 6:17, 16:18). 2 Tim 2:16 (jf v 16-21), 4:3f. Heb 13:9a, Gal 1:10.

Det kan kjennes både smertelig og vanskelig å forlate et kirkefelleskap som hyller en tro man ikke lenger deler. Håp om bedring og selvberging, om man blir, har aldri slått til. Hvor læren om kirkefelleskap forfaller, der fins snart ingen grenser for de villfarelser man tillater i lære og liv.

Bruddet kan medføre både praktiske og økonomiske problem, især når kirkegang medfører lange reiser. En hjelp er «desemessen» og den daglige bruk av Guds ord og bønn i en husorden som lar seg praktisere. Da vil man erfare at troens lydighet alltid bringer med seg Guds velsignelse. Den bibelske lære om kirkefelleskap er uttrykk for Guds kjærlighet og omsorg for sin kjempende kirke i denne verden.

Eksempler:

2 Sam 15:11. 200 innbyggere i Jerusalem sluttet seg til Absaloms opprør. Da tenkte de andre: Kan de, kan vi også. De-andre-gjør-det-slutninger har ingenting med bibel- og bekjennelsestrokap å gjøre. Den som elsker Gud, tar vare på hans ord, Joh 14:23.

Jesus roste menigheten i *Filadelfia* fordi den tok vare på "mitt ord og ikke fornektet mitt navn", Åp 3:8. Men menigheten i *Pergamon* refset han for lærdommer i strid med hans ord, Åp 2:13-16, jf 22:18f (21:7f. 5 Mos 4:2a, Ord 30:6).

Illustrasjoner:

Gud helliger sitt Navn og verner det. - 1 Mos 12: *Abrahams oppbrudd* fra Ur i Kaldea, for at evangeliet skulle bli bevart. - 2 Mos 32: *Dansen om gullkalven* og Guds straffedom over endret gudsdyrkelse. - Jos 23-24: *Kananéerne*, som Gud lot bo i landet til en snare og felle for Guds folk, om det tilpasset seg avgudene. - Dom 2: *Israelittenes gjenstridighet*. Gud lot hedningene bli i landet til en svøpe for israelittene. Jf 1 Kor 11:19.

Til bibelstudium: Kirkefellesskapets gremseproblem

Overtroen på fromme menneskers muligheter for Gud truer kirkefellesskapet innenfra. Jesus advarte mot farisèernes sidestilling av Skrift og tradisjon - «hva de gamle har sagt», og likeså læren om menneskets evne til å oppfylle Guds lov.

Hvor slike lærdommer slipper til, eter de om seg lik en surdeig, Mt 16:6, 12, 1 Kor 5:6-8, eller lik en koldbrann, 2 Tim 2:17. Med reservasjoner mot apostelordets lære blir mange ført vill, Mt 24:5, og går fortapt, Gal 1:8f, 2 Pet 3:16. Troen blir forvrengt, 2 Tim 2:18, og apostelordets lære blir gjenstand for spott, 2 Pet 2:2, og anklage, 2 Kor 6:3.

Beskrivende ord om vranglærere: Glupende ulver, Apg 20:29. Sviikefulle, 2 Kor 11:13. Trakter etter vinning, Tit 1:11, 2 Pet 2:3. Oppblåste og uvitende, 1 Tim 6:3f. Fordervede, 2 Tim 3:8. Forførende ånder, 1 Tim 4:1.

LÆREN OM KIRKEFELLESSKAP ANVENDES RETT

- når apostelordets lære er rettesnoren for lære og liv. 2 Tim 3:16, Joh 10:35, Sal 119:105.
- når den rett utlagte Bibel fra dens Herre begrunner fellesskapet. 1 Kor 1:10, Ef 2:19ff.
- når troens bekjennere holder fast ved "apostlenes lære" (Apg 2:42), så mennesker kan finne Guds kirke ved hjelp av de gudgitte kjennetegn evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte (CA 7). Pet 4:11, 1 Kor 4:6. Jf 5 Mos 4:2.
- når gudstjenestelike ordninger utelukker lærdommer i strid med Kristi lære. Jer 23:31, Mt 16:6, Rom 16:17-20, Gal 1:9, 2 Tim 2:14-21. Da omfatter fellesskapet prekestol-, bønne- og nattverdfellesskap - hver for seg og til sammen. Mt 7:6 (kirkerettens grunnregel).
- når menighetsleddene innbyr andre til å høre Guds ord i messen og andre samlinger (jf Rom 10:16), og oppmuntrer dem til å delta i sangen og bønnene, og til å motta undervisning i en periode før opptagelse i menigheten. Da er forutsetningen oppbrudd fra bibelstridig fellesskap. Motsatt opphører fellesskapet når en person eller en gruppe - tross læresamtaler og formaninger, reserverer seg mot den rett utlagte Skrift, gitt i og med apostelordet fra dens Herre.

Eksempel:

Jesus roste menigheten i *Filadelfia* fordi den tok vare på "mitt ord og ikke fornektet mitt navn", Åp 3:8.-

Andre tekster: Mt 16:17, Gal 1:8f, Kol 2:8. 2 Tess 3:6, 14. 1 Tim 6:3, 2 Tim 3:2, 5f. 10, osv.

LÆREN OM KIRKEFELLESSKAP ANVENDES FEIL

- når man innskrenker seg til å unngå visse sekter, eller dem som lærer i strid med Guds ord i visse saker mens man ellers holder samarbeidet nede på «et kirkerettslig minimum».
- når man uten læresamtale og formaning avslutter kirkefelleskap med person, gruppe eller kirke. Tit 3:10, Mt 18:17. Jf Apg 19:9, Rom 16:17, 2 Tess 3:6, 2 Tim 3:5, 2 Joh 10.
- når man utsetter bruddet, selv om motparten beviselig holder fast ved lære-utsagn i strid med Guds ord, og selv om vranglæren griper om seg og blir akseptert i fellesskapet. Mt 16:6, 12, Gal 5:9, 1 Kor 5:6-8.
- når man praktiserer kirkefelleskap fordi man formelt sett har samme bekjennelse, mens praksis vitner om en annen basis for lære og liv.
- når skjønn begrunner fellesskapet med enighet "i tilstrekkelig grad", mens gjenstående uenighet blir rangert som "ikke kirkesplittende".
- når man nøyer seg med å protestere mot vrang lære i ordninger som man selv deltar i (unionisme).
- når man i spørsmål som Skriften ikke besvarer (åpne spørsmål), splitter fellesskapet med privatmeninger og går dermed går ut over Guds kirkes kjennetegn (CA 7).

733. Hvordan praktiserte Jesus og apostlene «utskillingens regel»?

MED UTSKILLINGENS REGEL PRAKTISERER GUDS FOLK DET FØRSTE BUD: DU SKAL IKKE HA ANDRE GUDER FORUTEN MEG. DERFOR HADDE IKKE JESUS BØNNEFELLESKAP MED SADDUSÉERE OG FARISÉERE, OG LIKESÅ APOSTLENE MED DEM SOM MOTSA ÅPENBARINGSORDET.

Mt 7:6 (kirkerettens grunnregel) – Gi ikke det hellige til hundene og kast ikke deres perler for svinene osv.

Rom 16:17 – Jeg formaner dere, brødre: Hold øye med dem som skaper splittelse og fører andre til fall ved å gå imot den lære dere har tatt imot. Hold dere unna dem. **1 Kor 14:38** – om noen ikke erkjenner dette, blir han ikke selv erkjent (dvs godtatt av Gud, jf 8:3, 13:12b).

Til bibelstudium:

Joh 8. Jf 15:16, 19f, 17:14. Mt 10:14, jf Apg 13:51, 18:6. – Andre tekster: Mt 6:5-15, 7:22f, 22:14, 23:1ff, 24:23-28, 25:12, 41.

Kristne samarbeider ikke med vranglærere eller omgås dem som kristne, 2 Kor 6:14f, 17 (jf v 3, 7f). De hilser dem ikke velkommen til å delta i menighetens gudstjeneste, 2 Joh 3:10f (jf salutatio i messen). En prest målbinder dem, Tit 1:10, og avslører dem, 2 Tim 3:9. Men i det verdslige liv må kristne samarbeide også med dem.

Andre tekster til belysning: Ef 2:19ff, 1 Pet 2:1-10. Gal 4:8f, Kol 2:20. 1 Tim 2:12, jf 4:1f. Åp 2:2, 14f, 20-23, 3:5.

Jf 2 Mos 19:5f (1 Pet 2:9). 3 Mos 5:2f, 20:24-26. Jos 24:14-24, Jes 48:20, 52:11 osv.

Anm. "En bekjennessituasjon" foreligger straks gudstjenestereformer medfører *påtvungne brudd eller svekkelser* i bekjennelsen til Guds ord (FC SD 10). Da er kristne fri til å bruke kallsretten til å gjenopprette nådemiddelfellesskap på kirkens grunn. Hertil kommer hensynet til etterkommerne og de bekjennere som finnes spredt omkring .

Det hender at kristne på grunn av omstendighetenes tvang er avskåret fra et normalt kristenliv. De må flittig bruke Guds Ord og bønner på dåpens grunn, øve troen i sitt daglige kall (Mk 16:16), og kommunisere kirkefellesskap når anledningen byr seg.

734. **Hvorfor må man holde seg unna dem som sidestiller Guds ord og vrang lære i fellesskapets ordninger?**

SVAR: DET ER NØDVENDIG (1) AV KJÆRLIGHET TIL ÅPENBARINGSORDETS GUD OG (2) FOR SELV Å BLI BEVART I GUDS KIRKES HELLIGE TRO.

1) **Sal 119: 103-105** – Av dine påbud får jeg forstand, derfor hater jeg alle falske stier. Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti. **1 Joh 1:5f** – Gud er lys og intet mørke er i ham. Om vi sier at vi har samfunn med ham og vandrer i mørket, da lyver vi og holder oss ikke til sannheten. **2 Kor 13:8** – Ingenting makter vi mot sannheten, bare for sannheten.

(2) **Mt 7:15** – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere i saueham, men innvortes er glupske ulver! (16:6) **Gal 5:9** – En liten surdeig gjennomsyrer hele deigen. **2 Kor 11:3** – jeg er redd for at liksom slangen med sin list bedrog Eva, så skal også deres sinn bli fordervet, så dere kommer bort fra den oppriktige troskap mot Kristus. **Jak 5:19f** – om noen iblant dere farer vill fra sannheten, og noen omvender ham, da skal dere vite at den som omvender en synder fra hans villfarelses vei, frelser hans sjel fra døden og skjuler en mengde synder. 2 Pet 2:1. Jf Joh 17:20. 2 Tim 2:16f. Tit 1:11, 13f, 3:10. 2 Joh 11.

Den som legger noe til, eller trekker noe fra Guds ord, setter sin egen og andres frelse på spill.

Til bibelstudium: Om læretukt

Falske profeter gir seg til kjenne med reservasjoner mot Herrens ord og befalinger, Mt 7:15f (jf 21b). De fins innblandet i Guds folk inntil Dommens dag og truer kirken med ødeleggelse innenfra: Joh 10:12, Apg 20:29, 2 Pet 2:1ff, 1 Joh 1:6f, 4:1-3. 2 Joh 8f.

Mt 16:19, Joh 20:23, jf Mt 18:18f. Bindemakten skal utøves når synden er åpenbar og formaningen forgjeves. Da skal vedkommende utelukkes fra Herrens Nattverd inntil synden blir erkjent og bekjent. Løse- og bindemakten gjelder ikke bare livets vinesbyrd, men også læren. Gal 1:8f, 4:28ff. Veien tilbake er gitt med løsemakten, Joh 20:23, 2 Kor 2:5-11.

Anm. Kirkestyre under utøvelse av interessekontroll

Unionistisk kirkepolitikk sikrer rom for vrang lære i fellesskapets ordninger (synkretisme). Det skjer hvor "kirkens ordninger" gis prioritet fremfor kirkens enhet i bekjennelsen. Organisasjon og administrasjon tjener til å opprettholde den *formelle* enhet. Den *reelle* splittelse blir tilslørt med tjenestefelleskap, kollegialitet, embetsplikt osv.

Unionistisk er også den *øumenikk* som etablerer kirkefelleskap "på tilstrekkelig grunnlag", med rom for reservasjoner overfor Guds kirkeorden og det apostoliske ord fra Kristus.

Tre kjennetegn ved kulturliberal kirkepolitikk:

(1) *Tilslørende språk* i generelle, prinsipielle og vage vendinger, med frihet for myndighetshavere til å "konkretisere" innholdet.

(2) *Snusfornuftig legitimering* av motstridende lærdommer i "lovlige former" og på kirkebestemte vilkår.

(3) *Defensiv grunnholdning* åpner prekestoler og nattverdbord for allmennreligiøse tanker og forestillinger om Gud, verden og mennesket, livet og døden.

Prosedyren følger problemløsningen i det liberale demokrati: (1) *Meningsutvekslinger*, (2) *flertallsvedtak* og (3) den *praksis* som utelukker kirkens frihet til å tre frem i gudstjenestelige ordninger som apostolatets kirke. Innskrenket frihet for konservative skjer på *krevd* vilkår, med forbehold om lojalitet mot "spilleregler", vedtak og regelverk. Poenget er handlefrihet for vrang lære.

Et *tjenestefelleskap* forent i vage formål reiser umiddelbart spørsmålet: Hvordan sikre handlefrihet for "Bibel og bekjennelse" i ordninger som integrerer lære og liv i strid med apostelordets lære fra Skriftens Herre og kirkens Lærer? Svaret gir seg selv, for utelukket fra den parlamentariske råds- og møtestruktur på kirkedemokratiets vilkår er frie synoder, fri til å bekjenne i gudstjenestelige ordninger apostelordets lære fra Skriftens Herre.

Kirker av unionistisk type utøver den praktiske fornuft under skinn av praktisk teologi. Fornuften tilsier den rommelighet som manifesterer det autonome menneske, i stand til å utlegge Bibelen alene, tilgi seg selv alene, og være kristen på selvbestemt fasong. Tvistespørsmål blir overlatt til debatt og psykososiale prosesser for å utkrystallisere "kirkens syn".

Deres kirkedemokrati erstatter kristokrati og deres rettigheter kirkens rett. De gir sine privatmeninger guddommelig dignitet og utstøter Kristi trofaste forvaltere av «Guds hemmeligheter» (1 Kor 4:1f). De fallbyr surrogat-løsninger som om striden mellom kjød og Ånd er bilagt i kirkens rom og kirken står i gjeld til den onde menneskenatur (Rom 8:12, Gal 5:16ff).

Luther kalte fremgangsmåten en lek med hellige, guddommelige ting (Luther, WA 7:32). Den falske forbrødring sementerer og tilslører splittelsen med tilstrekkelig enighet, men fremgangsmåten genererer forvirring og gjør den organiserte kirkevirksomhet til en kamp arena for eller imot «verdier» i det sekulær-liberale samfunn. Slik gjør man kirkens grunnvoll til en utopi.

De som vokser opp under slike kirkeforhold, lærer å sabotere Kristi kirkebefalinger ved hjelp av problematiserende bortforklaringer. Men lært av kirkens Herre, må vi be vår Far i himmelen om å hellige sitt NAVN også på oss, så hans Ord blir lært rett og rent, og våre et-

terkommere lære hvordan man skal ferdes «i Guds hus, som er den levende Guds kirke, sannhetens støtte og grunnvoll», 1 Tim 3:15. (LK 3 parten. SK Fadervår 39f.)

735. **Hvordan møte troens bekjennere utenfor vårt kirkefelleskap?**

SVAR: MED LÆRESAMTALER AVKLARER VI ENIGHET I BEKJENNELSEN. I SÅ FALL ER DET GRUNNLAG FOR UNDERVISNING OG KIRKEFELLESSKAP.

Joh 17:20f – Jeg ber /.../ også for dem som *ved deres (apostlenes) ord* tror på meg, at de alle skal være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, att også de skal være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg. **8:31** – Om dere *blir i mitt ord*, er dere i sannhet mine disipler. **1 Joh 1:3** – det vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at også dere skal ha samfunn med oss. Vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn Kristus Jesus.

736. **Varierer kirkens læregrunnlag etter tid og sted?**

NEI. ÅPENBARINGSORDETS TREÈNE GUD ER EVIG, BÅDE USKAPT, UMÅLELIG OG UDELELIG.

5 Mos 4:2 - Dere skal *ikke legge noe til* det ordet jeg byder dere, og dere skal *ikke trekke noe fra*, men dere skal holde Herren , deres Guds bud, som jeg gir dere. **1 Kor 4:6** – nå har jeg brukt meg selv og Apollos som eksempel, for at dere kan lære *ikke å gå ut over det som står skrevet*. **14:36** – er Guds ord utgått fra dere? Eller er det kommet bare til dere? **Rom 6:17b** - Gud være takk! Før var dere slaver under synden, men nå er dere av hjertet blitt lydige mot den lære som ble overgitt til dere. **Joh 10:35b** - Skriften kan ikke oppheves. **Apg 20:27** - Uten å holde noe tilbake, har jeg forkynt dere *hele Guds rådslutning* (jf v 20f).

I den apostoliske overlevering (NT) handler alle lærebenevnelser om **en helhet**. Den blir alle kristne formant til å holde fast ved i trofasthet og lydighet.

Den treène Gud er den Sanndrue og Trofaste, og selv opphavet til de troendes bekjennelse og det prekenembete som presten utøver som Kristi delegat og medarbeider. Den ene formidler Kristi lære, de andre bekjenner den. Kristi ord fra Faderen står fast i evighet, Mt 24:35.

Eksempler:

Urmenigheten, **Apg 2:42** - De *holdt fast ved apostlenes lære osv.* - Innsamlingen til "de hellige" i Judéa hadde som overordnet mål, **2 Kor 9:13** - at dere *i lydighet bekjenner dere til Kristi evangelium*". Jf Ef 2:14, osv.

Anm. Om Skriftens lærehelhet.

Villedende er forestillingen om en kvantitativ tilgang til Guds ord "i Bibelen".

Kirken bekjenner til alle tider den rett utlagte Skrift fra dens Herre, det som står skrevet om ham (Lk 24:27, 44), «slik Skriftene har sagt», 1 Kor 15:3f, jf Mt 16:21. Begrunnelsen kirkens kjennetegn *omfattende* karakter, med krav på *uforbeholden* antagelse. Kristus er kirkens Lærer i Den Hellige Skrift som helhet. Det betyr ikke at han har gitt videre til kirken en omfattende lærefremstilling. Det er alltid tale om den grunnleggende viten om Guds som Skaper og Gjenløser, og en viten av omfattende art.

Konkordiebokens bekjennelse skrifter presenterer ingen omfattende lærefremstilling – den er heller ikke mulig, Joh 21:25. Deres gyldighet består i *det Guds ord de bevitner*. Derfor bekjenner vi hva de bekjenner, og forkaster hva de forkaster, Mt 23:8-10, Joh 10:5, 27, 2 Kor 5:18-6:1. (Jf SA C 8, SD 10:31, 11:95f, 12:39f.)

Denne posisjon forklarer hvorfor konfesjonell lutherdom blir angrepet fra mange kanter – fra den historisk-kritiske bibelforskning, moderne økumenisme, det sekulær-liberale samfunn osv. Alle er de forenet i overtroen på menneskets evner i sitt gudsforhold, ateisten medregnet. Med ”vitenskapelighet” i strid med kildens egenart er bedreviten integrert i metoden.

Lik selvopplyllende profetier fremstår modernitetens kirkefellesskap ”på tilstrekkelig grunnlag”. Med skjønnsmessige betraktninger om det ”sentrale”, ”vesentlige” og ”grunnleggende” i kirkens lære og liv, følger betraktninger om lærestykker av underordnet betydning. Rangeringen tilslører vranglæren, for den kirkerettslige skranke mangler, gitt i og med bibelordet. (1 Mos 3:1, Mt 16:6, 12.) Resultat: Den falske forbrødring og konfesjonell lutherdom utelukker hverandre gjensidig. Jf 1 Tess 2:13, 2 Tess 3:1, 1 Pet 4:11, Åp 1:9.

Til bibelstudium:

Joh 10:34f, 16:12-15, 17:20 (6, 8, 14, 17). 1 Joh 2:24-27, 2 Joh 9f.

Rom 1:1f, 1 Kor 5:9-13, 2 Tim 3:14ff. Merk *entallsformene* i Lk 24:47, 1 Tim 1:8f, 3:16.

Evig lov: Sal 119:160, Mt 5:18. *Evig evangelium*: Jes 45:17ff, 54:8, 10, 61:8, Rom 16:25f, Ef 3:8-12, 2 Tim 1:9, Heb 13:20f, Åp 14:6.

737. **Handler 2 Kor 6:14-18 om kirkefellesskap?**

JA. VRANG LÆRE ER DJEVELENS VERK, OGSÅ NÅR UTENFORSTÅENDE ER INVOLVERT.

2 Kor 6:14-18 - Gå ikke i fremmed åk sammen med dem som ikke tror! /.../ hvordan kan et Guds tempel være forenlig med avguder? Vi er den levende Guds tempel. Det er som Gud har sagt: ”Jeg skal bo iblant dem og ferdes iblant dem, jeg vil være deres Gud og de skal være mitt folk. Gå derfor ut fra dem og skill dere fra dem, sier HERREN . (Jf 1 Mos 3:1, Rom 16:17f)

738. **Er en «eksilkirke» uten formalisert kirkebrudd en farbar vei?**

NÅR KIRKEFELLESSKAP MELLOM MENIGHETER GIR ROM FOR VRANG LÆRE, PÅBYR KIRKENS HERRE ÅPENT BRUDD. DET MEDFØRER BRUK AV KALLSRETTE TIL Å GJENOPPRETTE DEN ORDNEDE BRUK AV GUDS NÅDEMIDLER I FRIHET FRA VRANGLÆREN.

Jer 8:20 - Til ordet og til vitnesbyrdet. **Sal 127:1** - Hvis ikke Herren bygger huset, arbeider bygningsmennene forgjeves. **Åp 18:4** - Gå ut fra henne, dere mitt folk, så dere ikke har samfunn med hennes synder og får del i hennes plager.

1 Pet 2:2f - Som nyfødte barn skal dere lengte etter ordets uforfalskede melk, for at dere ved den kan vokse opp til frelse, så sant dere har ”smakt at Herren er god”. (Sal 34:9) **4:11a** - Om noen taler, han tale som Guds ord. Om noen tjener i et embete, han tjene i den kraft som Gud gir, så Gud i alle ting blir æret ved Kristus Jesus.

Anm. Guds kirkes apostolitet medfører frihet for menighetene til å fremtre som apostolatets kirke i ordnede gudstjenestefellesskap. Alternativet er den interessekontroll som medfører samling om aktuelle merkesaker og tradisjoner fra «de gamle». Ekslemples: Den platonske grunnsetning - det endelige kan ikke romme det uendelige. Pietismens psykologiserende frelsesskjema under innflytelse fra reformerte tradisjoner siden Zwingli, Calvin og Bucer. Det liberale folkedemokratis idéer om individers rettigheter og selvbestemmelse, osv. Stikkord: Den lærde og naïve biblisme, det abstrakt-funksjonelle embete, erfaringsteologi og svak sakramentforståelse.

739. **Hvilken kirkevei har Herren foreskrevet sin kirke i endetiden?**

KRISTI ETTERFØLGERE "FØLGER LAMMET HVOR ENN DET GÅR ", ÅP 14:4. MED KRISTUS TIL GAVE, HAR DE GUDS FRED OG EVIG LIV ALLEREDE, OG DERFOR FØLGER DE HANS EKSEMPEL GJENNOM ENDETIDENS TRENGSLER.

KIRKEN MÅ VÆRE **DEN KJEMPENDE KIRKE** PÅ DENNE JORD. MEN BYRDEN ER LETT, FOR DEN HAR KRISTUS BÅRET.

Lk 9:23 – Om noen vil etterfølge meg, må han fornekte seg selv og ta sitt kors på seg hver dag og følge meg. (6:11) **Mt 10:22f** – Den ene bror skal overgi den andre til døden og en far sitt barn og barn skal sette seg opp mot sine foreldre og drepe dem. Og dere skal bli hatet av alle for mitt Navns skyld, men den som holder ut inntil enden, skal bli salig. **Apg 14:22** - De formante dem til å bli i troen og sa at det er gjennom mange trengsler vi må gå inn i Guds rike.

Mt 11:29 – Ta mitt åk og lær av meg, som er mild og ydmyk av hjertet, så skal dere finne hvile for deres sjeler.

740. **Hva venter Kristi kirke ved dagens ende?**

VED DAGENES ENDE KOMMER KRISTUS SOM VERDENS DOMMER I SYNLIG HERLIGHET. DA SKAL HAN FØRE SIN UTVALGE KIRKEBRUD TIL DEN EVIGE GLEDE PÅ DEN NYE JORD. DER ER KIRKEN **DEN TRIUMFERENDE KIRKE**.

Mt 5:10 – Salige er de som lider forfølgelse for rettferdighetens skyld, for himmelriket tilhører dem. **Åp 19:7, 9** – La oss glede oss og fryde oss og gi ham ærewn. Lammets bryllup er kommet, og hans hustru har gjort seg rede. /.../ "Salige er de som er kalt til Lammets bryllupsmåltid."

741. **Hva er kirkefelleskapets grense?**

GUDS KIRKEGRENSE SAMMENFALLER MED BEKJENNELSEN TIL DEN RETT UTLAGTE SKRIFT FRA DENS HERRE, GITT VIDERE TIL KIRKEN I OG MED APOSTELORDETS LÆRE FRA HAM.

GUDS EVIGE FRELSERÅD BLE STILT FRAM FOR VERDEN I KRISTUS OG HAM KORSFESTET. I DEN FORSAMLEDE MENIGHET ER DEN OPPSTANDNE KRISTUS TILSTEDE, VIRKSOM MED GUDS KIRKES RENE KJENNETEGN FORVALTET PÅ TROSKAPENS VILKÅR – ELLERS IKKE (CA 7)

Ef 1:3, 9f, 23 – Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som ar velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener ved Kristus. /.../ Han har kunngjort for oss sin viljes hemmelighet i følge sin beslutning som han i forveien har fattet i Kristus, med sikte på nådeshusholdningen i tidenes fylde,

nemlig å sammenfatte i Kristus alt som fins i himlene og på jorden. /.../ Kirken er hans legeme, hans fylde som oppfyller alt i alle.

Apostelordet er kirkens skranke. Frafallskirker kjennes på menneskers råd og rett innenfor selvbestemte grenser.

742. **Hvordan blir kirkefelleskapets grense opprettholdt mot vrang lære?**

SVAR: MED LÆRETUKT I ORDNEDE FORMER, NÅR VRANG LÆRE ER BEVITNET, DOKUMENTERT OG FASTHOLDT. DA BLIR UTSAGN AVVIST MED APOSTELORDETS LÆRE FRA KIRKENS HERRE OG VEDKOMMENDE PASTOR FRADØMT RETTEN TIL Å UTØVE PREKENEMBETET I KIRKEFELLESSKAPETS ORDNINGER.

Joh 8:31f - *Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere. 1 Joh 1:3* - *det som vi (apostlene) har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at også dere skal ha samfunn med oss. Vårt samfunn er med Faderen og med hans Sønn Kristus Jesus. (Joh 14:21, 23f) 1 Pet 4:11a* - Om noen taler, han tale *som Guds ord.*

Er en menighet påtvunget vrang lære i den gudstjenestelige ordning, gudstjenestefellesskapet gjenopprettet med bruk av kallsretten. Den forutsetter undervisning og forberedelse.

Illustrasjon: Luther forberedte bruddet med pavedømmet gjennom undervisning og forkynnelse i skrift og tale. Hvor verdslige øvrighetspersoner fantes, nok til å godkjenne evangeliske menighetsordninger, fulgte man Luthers pedagogiske fremgangsmåte i samarbeid med lekfolk. Karakteristisk for spiritualister og gjendøpere var det opprørske brudd fra en søndag til en annen.

Anm. Kirkefelleskap i nytestamentlig mening er *Guds verk og gave* i den uforbeholdne og glade tilbakemelding til åpenbaringsordets treene Gud. Det hørbare og synlige uttrykk er den lovprisende bekjennelse til Kristi testamentord og alterets sakrament mottatt med munnen. I motsatt fall bekjenner man med reservasjoner og falsk åndelighet et fellesskap som beror på fiksjon og fantasi

Apostelordets lære fra Kristus er fellesskapets målestokk (*kānon*) for lære og liv. Med den utøver vi «Ordets regel» (Luther) og flyr tyver og røvere (Joh 10:1-10, 14, 27).

Til bibelstudium:

1 Kor 2:12, Mt 28:20, 1 Tess 2:13f. Joh 8:31f, Rom 6:17, 1 Tim 6:13, 20, 2 Tim 1:13.

743. **Hvorfor gir ikke kjærligheten rom for splittelse i læren?**

KJÆRLIGHETEN "GLEDER SEG MED SANNHETEN" (1 KOR 13:6).

Sal 86:11a - Herre, lær meg din vei, så jeg kan vandre i din sannhet. **1 Kor 1:10** - Jeg formaner dere /.../ ved vår Herres Jesu Kristi navn, at dere alle taler det samme, og at dere ikke tillater noen splittelse blant dere. Vær fullkomment enige i samme sinnelag og samme tenkemåte. **Rom 1:18** – Guds vrede åpenbares fra

himmelen over all ugudelighet og urettferdighet hos de mennesker som undertrykker sannheten i urettferdighet.

Menneskets hovmodige syndefallsnatur ytrer seg med dementier av Guds ord

Til bibelstudium:

Sal 15:4a. Rom 12:9 (jf 6:17). 2 Joh 1:4, 3 Joh 4. Jf Gal 2:14.

744. **Hvordan kan vranglære medvirke til kirkens grensemarkeringer?**

SVAR: INDIREKTE – NÅR GUD SETTER TROENS BEKJENNERE PÅ PRØVE.

Apg 20:29f - Jeg vet at etter min bortgang skal det komme glupende ulver inn blant dere, og de skal ikke skåne hjorden. Blant dere selv skal det fremstå menn som skal preke villfarelse for å lokke disiplene etter seg. **1 Kor 11:19** - Det må til og med finnes sekter blant dere, for at det skal bli tydelig hvem de er som består prøven blant dere. Jud 3, 1 Kor 4:6, 1 Mos 3:1.

Ordets etterfølgelse lar kirken fremtre som *Ordets tjenerinne*, og kirkens historie som en kamp om kirkens kjennetegn for menneskenes skyld.

Den blinde fornuft støtter seg til herlighetsteologi, *som om* Gud handler utenfor sitt ord. Et symptom er bortvelging av brysomme bibelsteder.

745. **Når er Guds kirkeorden brutt?**

SVAR: NÅR LÆRETUKT IKKE FINNER STED, TIL TROSS FOR AT APOSTELORDETS LÆRE FRA KRISTUS BLIR MOTSAKT FRA PREKESTOLER OG LÆREKATEDRE.

Mika 3:5 – Så sier HERREN om de profeter som fører mitt folk vill, som roper når de har noe å tygge med sine tenner: Fred! Men mot dem som ikke gir dem noe i deres munn, roper de ut en hellig krig. **Mt 7:15** – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere i saueham, men innvortes er glupske ulver. **16:6** – Se til at dere passer dere for fariséernes og sadduséernes surdeig.

Ettergivenhet i læren krever læretukt. Gir fellesskapet rom for ordninger i strid med apostelordets lære, befinner kristne seg ”i en bekjennelsessituasjon”. Bli ikke ordnet nådemiddelfellesskap gjenopprettet på kirkens grunn, blir de troende ”bedrøvet, tar anstøt og svekkes i sin tro” (FC SD 10:16, se 14-16).

Eksempler: Peters ettergivenhet da fariséernes (judaistenes) lære vant innpass blant de kristne i Galatia, Gal 2. – Superapostlenes visdom i Korint, 2 Kor 11:1-15.

Til bibelstudium - årsak til kirkebrudd:

Apg 20:29, Rom 16:6, Gal 1:8f, 5:9. 2 Kor 6:14f, 11:3f, 13-15. 1 Joh 2:18-23, 4:1-6. 2 Joh 8-11.

1 Tim 1:3, 18-20, 4:1f, 5:22a, 6:3-5, 20. 2 Tim 2:15-21, 3:5, 8f. Tit 1:9f, 3:10.

746. **Hvordan blir Guds kirkeorden gjenopprettet?**

GUDS KIRKEORDEN BLIR GJENOPPRETTET MED KIRKENS RENE KJENNETEGN, UTEN PÅTVUNGNE SVEKKELSER OG FORNEKTELSE.

Joh 10:4b – sauene følger ham (Den gode hyrde). De kjenner jo igjen stemmen hans. **1 Tess 1:13b** – da dere tok imot det Guds ord som vi forkynte, ikke tok imot det som menneskers ord, men som det det virkelig er, Guds ord, som er virksomt i dere som tror (Jes 55:10f). **Gal 2:5** – ikke et øyeblikk vek vi for disse i ettergi-venhet, dette for at evangeliets sannhet skulle bli bevart for dere.

Kristne gjenoppretter ordnet nådemiddelfellesskap med bruk av kallsretten. De kaller og innsetter bekjennelsestro prester, og samarbeider med dem om nådemidlenes rette bruk og diakonale oppgaver.

Anm. Kirkens orden (ordo ecclesiasticus) må ikke forveksles med god orden, eller i tur og orden, som om tilfeldige kristne kan preke og forvalte sakramentene privat eller på omgang (fritt e Regin Prenter).

Bekjennelseskraftenes termer på latin og tysk (ordo, Regiment) handler om *et varig, fast embete, innstiftet av Gud*. De menn som menigheten da kaller og innsetter, får et oppdrag fra Gud med fullmakter til å forvalte evangeliet og sakramentene. (CA 5) Derfor er kriteriet på "kirkens orden" *den troskap som gir døpte frihet til å si "amen" dertil*. 1 Kor 4:1f.

Hverken prest eller lekfolk kan løpe fra sitt kall. Det kan bare Den Hellige Ånd gjøre, t eks ved dødsfall, tApg av nødvendig utrustning, eller ved avskjed på grunn av vrang lære. Med hensyn til fullmakter og nådegaver, er Gud trofast og kan ikke fornekte seg selv, 2 Tim 2:13, jf Rom 11:29. En ordinert prest – "ledig på torvet", har Guds fullmakter til å utføre embetet, f eks som vikar eller med et bestemt prekenoppdrag.

Til bibelstudium:

Rettesnor er evangeliets sannhet etter det apostoliske ord: Gal 2:5-9, 11ff, 2 Tess 3:14f, 1 Joh 1:5ff, Apg 20:27ff.

Årsak til kirkefellesskap: Apg 15 (NB v 14-18), 2 Kor 10:4f, Ef 4:11-16, 6:17, 1 Kor 10-12.

Kirkens kjennetegn forplikter (1) prestene: 1 Pet 5:1-3, Jak 3:1. 1 Tim 3:1-7, 14-15, Tit 1:5. 1 Tim 5:17-20, 22, 4:13-16. Apg 20:28. *(2) Lekfolket*: 1 Tess 5:12f, Gal 6:6, 1 Kor 9:7, 11, 14, 1 Tim 5:17f.

747. **Hvorfor krenker mennesker Herren s ord og befalinger?**

SVAR: GUDS FIENDEMAKTER - "DJEVELEN, VERDEN OG VÅRT EGET KJØD" BEKJEMPER GUDS KIRKES FREMTREDEN SOM ORDNET NÅDEMIDDELFELLESSKAP.

Joh 8:44 – Når (djevelen) taler løgn, taler han av sitt eget, fordi han er en løgner og løgnens far (jf 12:35). **14:30** – verdens fyrste kommer, og i meg fins ingenting som tilhører ham. **Ef 2:2b** – den ånd som nå er virksom i vantroens barn (jf 6:12). **Åp 12:9** – Den store drage, den gamle slange, som heter djevel og satan, /.../ han som bedrar hele verden.

Kristi etterfølgere blir stadig fristet til å underkjenne Kristi lære. Men hvor Guds fiendemakter blir slått tilbake med Kristi ord, beholder han herredømmet (jf Åp 12:7ff).

748. **Hvordan blir Guds ord krenket under skinn av kristendom?**

SVAR: MED FORBRØDRING I FALSK ÅNDELIGHET.

1 Tess 5:22 – Hold dere unna det onde i enhver skikkelse. **2 Pet 1:20b** – ingen kan av seg selv forklare noen profeti i Bibelen. **1 Kor 1:30** – (Kristus Jesus) er for oss blitt til visdom fra Gud, til rettferdighet og helliggjørelse og gjenløsning. **2 Kor 11:13-15**.

Den Hellige Ånd gir ikke kirken nye lærdommer umiddelbart. Nådegaven til å utlegge og undervise kirken er en nådegave på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor Kristus er den levende hjørnestein (Ef 2:20).

Illustrasjon:

2 Pet 2:15ff.

Eksempler på falske begrunnelser og fordekt fremgangsmåte:

- Påstand om bedre innsikt enn den apostelordet formidler (gnosis). **1 Kor 2:7, 14:36**.
- Det helhetlige hensyn til allmenntjenesten (bekjennelsespragmatisme). **Mt 4:3**.
- Falsk lojalitet mot "overordnet", flertallsvedtak, reglement osv. **2 Kor 11:3f**.
- Formålslogikk om handlinger gjort i "kjærlighet" og god hensikt, som kan begrunne hva som helst. **Mt 4:8-10**.
- Rangering av vranglærens betydning som "ikke kvalifisert bekjennelses-spørsmål", men "alvorlig læreavvik" (interessekontroll med begrepsglidninger). **Mt 16:6**.

749. **Hvorfor er bekjennelse med forbehold ødeleggende for kirken?**

SPERREN MANGLER, SOM ER APOSTELORDETS LÆRE.

Mt 16:6 - Se til å ta dere i vare for fariseernes og sadduséernes surdeig! **1 Kor 5:6b-8** - Rens derfor ut den gamle surdeig, så dere kan bli en ny deig, likesom dere er usyrede! Også vårt påskelam er slaktet, nemlig Kristus. La oss derfor holde høytid, ikke med gammel surdeig, ikke med ondskapens og ugudelighetens surdeig, men med renhetens og sannhetens usyrede brød! (Jf Gal 5:9, Åp 12:17)

Hjertenes skjulte frafall blir åpenbar straks fellesskapets ordninger gir rom for reservasjoner mot apostelordets lære. Da medfører lojalitet mot "kirkens ordninger" at aktørene bekrefter hverandre i løgnens spill (**1 Mos 3:12f, Mt 7:22-27, 1 Tess 2:13**).

Anm. Oppløsningen av lutherdommens konfesjonell enhet

Statsmaktens tilpasninger til modernitetens idéer medførte nedbygging av den konfesjonelle stat. Med parlamentarismens gjennombrudd i Norge ble det evangelisk-lutherske kirkefellesskap omdannet til folkekirker i en råds- og møtestruktur under parlamentarisk kontroll, forankret i Stortingets lovgivende myndighet. Under skinn «åpen» folkekirke befant den seg i et åpent motsetningsforhold til Kirkeordinansen fra 1537, og dermed til apostolatets kirke i den skriftbundne tradisjon fra kirkens Herre.

Til reformasjonshistorien hører *fyrstemaktens* kirkekontroll fra midten på 1500-tallet (konsistoriene). Menighetsagender integrert i fyrstemaktens lovgivning ble den gang avgjørende for den folkelige reisning mot pavedømmets kirkevirksomhet, så også i Danmark. Den eldre Luther var urolig. Tap av kirkerettslig myndighet kunne få ødeleggende følger for kirken. De embetsmenn som utøvet kirkerettslig myndighet i konsistoriene, de befant seg i en dobbeltrolle med tendens til å ivareta fyrstens interesser fremfor kirkens. Et illevars-lende tegn var kirkens reformasjon i Danmark-Norge, hvor Luther mislyktes i sitt forsøk på en synodal kirkeordning. Hensynet til kirkens rett og økonomi måtte vike, for Kongens kasse var tilnærmet tom.

Kirkerettens integrasjon i den kongelige lovgivning medførte sammenblanding av geistlig og verdslig myndighet, og på lengre sikt en humanisert kirkejus underlagt den kongelige enevoldsmakt. Kongeloven fra 1665 gjorde prestene til kongens embetsmenn, innordnet kongens suverene myndighet. Med parlamentarismens gjennombrudd mot slutten av 1800-tallet, ble folkets røst - *vox populi* - avgjørende for den kirkelige lovgivning. Kirkens evangelisk-lutherske bekjennelse ble beholdt formelt sett og kirkeretten omdannet til statlig religionsjus.

Mottiltak ble forsøk i form av redningsstrategier omsatt i handling. I de nordiske folkekirker etablerte konservative kristne organiserte virksomheter og institusjoner av *privatrettslig* karakter. Gjennom mobilisering skulle "kristenfolket" gjenvinne kristendommens posisjon og kristianisere samfunnet. I slike sammenhenger ble «luthersk bekjennelse» forstått i en privatrettslig sfære og lett oppfattet som personlige vitnesbyrd med "*Apostolicum*" som samlingsmerke mot liberal teologi.

Bordet fanget. Organisasjoner og institusjoner med "luthersk" profil ble paraply-tiltak, og «kristenfolket» benevnelsen på en opinion med det statskirkelige rammeverk som referanse. Opinionsen undergravde seg selv med lekkasjer i mange retninger, først og fremst til grupperinger innen «den evangeliske protestantisme»

750. Er "det helhetlige hensyn" forenlig med Guds evangelium?

NEI. HVOR ALLMENNYTTEN STYRER BIBELUTLEGGELSEN, ER EVANGELIET OFFER, DEN EVANGELISK-LUTHERSKE BEKJENNELSE OPPHEVET OG GUDSTJENESTEFELLESKAPET HAVNET I ET KIRKERETTSLIG TOMROM.

2 **Kor 11:4** – Om det kommer noen som forkynner en annen Jesus enn ham vi har forkynt, eller om dere får en annen ånd enn den dere før har fått, eller et annet evangelium enn det dere før har mottatt, så tåler dere det så gjerne. Gal 1:6, 8. Joh 10:5, 10, 12f.

Eksempler på Kristus-bekjennelsens rettskraft:

Mt 16:23. Joh 1:12. Apg 2:48, 26:15-18. Rom 5:1f, 9-11, 18-21. 1 Kor 9:1-14.

2 Kor 5:18-20. Gal 1:6-10, kap 2, 3:15-18, 5:2-6. 2 Tess 3:9. 2 Pet 1:11. Osv.

Kirkens første kirkerettsbelæring: 1. Korinterbrev, jf kirketuktsaken, 2 Kor 2:1-11.

Kirkens rett er nåderett i gudstjenestelige ordninger, og derfor av liturgisk, profetisk og geistlig (åndelig) art (Hans Dubois). **Illustrasjon: Høymessen.** Døpte trer sammen og utøver sin nåderett hos den treene Gud (Ef 2:17ff). Denne *rettsforsamling* i Guds nåderike blir konstituert og hevet med hilsenen (salutatio): Presten:

«Herren være med dere» (i prekenembetets gjerning). Menigheten: - «og med din ånd».

Anm. *Konkordiebokens bekjennelser* fra reformasjonstiden avviser lærdommer som forfalsker og tilslører den nytestamentlige tro. Den som istemmer bekjennelsene fra oldkirken og reformasjonstiden, stadfester kirkens enhet med *Guds ord*.

Da er åpenbaringsordets Gud "vår faste borg" mot dem som påstår at Gud taler (1) fra tid til annen og i enkelte perioder, eller (2) ved bestemte personer og forsamlinger, eller (3) ved den tilvante bibelutleggelse og praksis, eller (4) ved "innsikter" som i praksis gjør Bibelen til en orakelbok, i strid med apostelordets lære fra Bibelens Herre.

Til bibelstudium:

Jes 8:9ff, Mt 16:16f, 1 Kor 15:1-11, 1 Tim 6:12ff, 2 Tim 1:13f, 2:2, Heb 4:14.

Mt 10:32f, 40f, Rom 10:9f.

Mt 23:8, 2 Kor 5:18f.

751. **Kan man bli frelst i ordninger som beskytter vrang lære?**

JA, DET MÅ VI TRO PÅ GRUNN AV GUDS ORD.

DEN HELLIGE ÅND VIRKER TROEN MED EVANGELIET OM GUDS FRIE NÅDE – I SKRIFTLESNINGENE, "I VANNETS BAD VED ORDET" (EF 5:26), MED LØSEORDET (ABSOLUSJONEN) OG MED KRISTI ORD OVER FREMSATT BRØD OG VIN. NOEN BEVARER HAN, TROSS FORNEKTELSENE SOM OMGIR DEM.

Jes 55:11 – (mitt ord) skal ikke vende tomt tilbake til meg, men det skal gjøre det jeg vil, og utføre alt som jeg sender det til. **Gal 3:13f** – Kristus har frikjøpt oss fra lovens forbannelse, da han ble en forbannelse for vår skyld. /.../ Dette for at Abrahams velsignelse skulle komme til hedningene ved Jesus Kristus, og for at vi skulle ved troen få løftets Ånd.

1 Tim 2:19 – HERREN kjenner sine (4 Mos 16:5, 21, 26, jf Mt 25:12, Joh 10:14, 13:18-20, 1 Kor 8:3).

Eksempel:

Profeten Elia trodde han var alene tilbake, da han så israelitter bøye kne for Baal. Men Gud hadde bevart 7000, 1 Kong 19:14-18.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER

- At kirkefellesskap i vår tid må gi rom for reservasjoner mot apostelordets lære (unionisme)
- At det rettlærendekirkefellesskap på kirkens grunn, lagt i begynnelsen, er en utopi (relativisme).
- At Herrens Nattverd skal være åpent for alle som vil komme på eget ansvar, også for dem som reserverer seg mot Kristi testamentord (misbruk av enhetens sakrament).

- At det er nok med hjertets indre reservasjon uten det åpne brudd med vranglære (pietisme).
- At man må bli i kirkefellesskap med vrang lære så lenge det gis mulighet til å praktisere apostelordets lære og formane mot vrang lære (formålslutherdom og nådemiddelbruk i god hensikt).

Del 8: Å LEVE I KIRKEN

Om mennesket, skapt til mann og kvinne

752. Hva vil det si å leve "i Kristus"?

DE SOM LEVER "I KRISTUS", LEVER IKKE FOR SEG SELV, MEN UNDER HERREN JESUS KRISTUS I HANS RIKE. DE TJENER HAM I EVIG RETTFERDIGHET, USKYLDIGHET OG SALIGHET, LIKESOM HAN ER STÅTT OPP FRA DE DE DØDE, LEVER OG RÅDER I EVIGHET (SE LK FORKL 2 TROSART).

Joh 17:20f – jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som *ved deres ord* tror på meg, at alle skal være ett, liksom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss... ("Deres ord" = apostelordets lære fra Kristus, v 8, 14).

Gal 3:27f – Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Her er ikke jøde eller greker, ikke slave eller fri, ikke mann og kvinne. Alle er dere ett i Kristus Jesus. (1 Kor 12:13)

1 Kor 10:16f – Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi ett legeme... **Ef 3:14**)

1 Joh 3:16 – På dette gjenkjenner vi kjærligheten, at Gud gav sitt liv for oss. Også vi er skyldige til å gi våre liv for brødrene. **Joh 13:14** – Jeg har gitt dere et forbilde, for at dere skal gjøre slik jeg har gjort mot dere. **1 Pet 2:21** – Kristus led for dere og etterlot seg et forbilde, for at dere skal følge i hans fotspor. **Mt 20:26**.

Faderen ga sin enbårne Sønn for verdens synder. *Sønnen* underordnet seg Faderen av fri vilje og i selvhengivende kjærlighet til sin kirkebrud. *Ånden* fører oss ved evangeliet inn i Guds kjærlighet så ganske annerledes enn mennesketanker om kjærlighet og underordning.

Uten kjennskapet til den *gode* Skaperen i Jesu selvhengivende kjærlighet, er vår kunnskap om mann og kvinne begrenset til slektens forplantning og utlevert til vår egenkjærlighet.

Anm. Gal 3:28. Sammenstillingen "mann og kvinne" viser til det unike fellesskap som er avgjørende for et folks framtid.

753. Hva kjennetegner kirkens liv "i Kristus"?

SVAR: UNDERORDNING PÅ NATURRETTENS GRUNN OG I ET GJENOPPRETTET GUDSSAMFUNN PÅ FRELSENS GRUNN.

1 Mos 2:20f – Men for seg selv fant mennesket ingen medhjelp som var hans like. Da lot Gud HERREN en dyp søvn komme over mennesket, og mens han sov, tok han et av hans ribben og fylte igjen med kjøtt. Og Gud Herren bygde av det ribben han hadde tatt av mannen, en kvinne, og førte henne til mannen. **1 Tim 2:13** – Adam ble *skapt først*, deretter Eva. (jf 1:3-5).

Kol 1:15f - (Sønnen) er den usynlige Guds avbilde, *førstefødt* før hele skapelsen. Ved ham ble alt skapt i himlene og på jorden /.../ alt er skapt ved ham og til ham. **1 Kor 11:3, 8f, 19** – dere skal vite at Kristus er hver manns hode, at mannen er kvinnens hode og at Gud er Kristi hode. /.../ Mannen er ikke av kvinnen, men kvinnen er av mannen. Heller ikke ble mannen skapt for kvinnens skyld, men kvinnen for mannens.

Ef 5:25ff – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne /.../ Ingen har noen sinne hatet sitt eget legeme, men man gir det næring og omsorg. På lignende vis er det i forholdet mellom Kristus og kirken. Vi er nemlig lemmer i hans legeme. /.../ Denne hemmelighet er stor - jeg taler om Kristus og kirken. (Jf 1 Kor 11:23-32)

Kristne lever som lemmer i Guds kike i et **kristokrati**. Relasjonene gjenspeiler den **monarkiske** struktur mellom den Nådige og de benådede. Kristi selvhengivende kjærlighet gir *ingen rettigheter, bare skyldigheter* mellom likeverdige.

Det er *misbruk* å legitimere undertrykkende lovgivning og privilegier med henvisning til kirkens underordningsstruktur. Det er uttrykk for *gudsopprør* å tyrannisere og umyndiggjøre sin ektefelle, til skade for barn og familieliv.

Anm. *Personrelasjonene i Den Hellige Treenhet* innholdsbestemmer den bibelske språkbruk om underordning. *Sønnens underordning* under Faderen var frivillig da han steg ned og ga seg selv i selvhengivende kjærlighet til sin kirkebrud. Denne fremstilling av Guds kjærlighet i Jesu tjenerskikkelse setter kjønnsrelasjonene inn i en omfattende og meningsgivende sammenheng. Mennesketanker om rang og posisjon vedkommer ikke saken.

Grunnmonsteret er allerede gitt i bibelhistorien om Gud og hans utvalgte folk i den gamle pakt. Den er historien om Guds trofasthet og miskunn mot sin troløse "hustru" (profeten Hosea, jf Salomos Høysang om utvelgelsen). Her er kjærligheten ingen ingen høyeste idé, men historien om Guds løfter og hans trofasthet mot sitt utvalgte folk, tross folkets gjensidighet og frafall til fremmede guder. I den nye pakt møter vi Guds trofaste kjærlighet som oppfylt i *Jesus-historiens* drama om Sønnens lidende lydighet i Jesu Jesu lidelse og død, og stadfestet med hans oppstandelse fra de døde på den tredje dag.

Mennesket kjenner av erfaring kjærligheten i betydningene *eros* og *sexus*. Evangeliet lar oss kjenne den eneste sanne Gud i hans *agape*. Den er historien om den førstefødte Adam og hans kirkebrud (1 Mos 2, jf Rom 5:12ff, Ef 5). Sett fra menneskers side, er Guds agape ufortjent. Det kan vi begripe. Ubegripelig er Guds kjærlighet til en fallen menneskehet under syndefallets kår. SÅ har Gud elsket verden at han ga sin enbårne Sønn. Joh 3:16. Den Hellige *elsker for sin egen skyld, fordi han er den han er* (Ef 5).

Åpenbaringsordets Gud har vist oss underordningens gode *i det skaptens orden*, en gang i Jesu tjenerskikkelse, utstyrt med linduk og et fat vann (Joh 13:8). I nåtid er den Oppstandne

tilstede i den forsamlede menighet. Virksom med sitt ord deler han ut sine himmelske gaver i jordiske skikkelser. Det ble for meget for Peter: "Aldri noen sinne skal du vaske mine føtter!" Da svarte Jesus ham: "Dersom jeg ikke vasker deg, har du ingen del i meg."

754. **Hva regulerer forholdet mellom mann og kvinne i kirkens fellesskap?**

SVAR: "HERREN BUD" OG GODE SKAPERVILJE, STADFESTET, UTLAGT OG OPPFYLT AV SKAPERVERKETS MIDLER I JESU TJENERSKIKKELSE.

1 Tim 2:11 – En kvinne skal motta undervisning i stillhet og underordne seg i alt. Jeg tillater ikke en kvinne å være lærer (dvs utøve prekenembetet) og heller ikke råde over sin mann, men hun skal være stille. Adam ble skapt først, deretter Eva. Adam ble ikke forført, men kvinnen ble forført og falt i overtredelse. (1 Mos 2:18ff en profeti om forholdet Kristus og kirken, og om forholdet mann og kvinne i et gjenopprettet gudsforhold). **1 Kor 14:34** – Liksom i alle de helliges menigheter skal kvinnene tie under menighetsgudstjenestene. Det er ikke tillatt for dem å tale, men de skal være underdanige, som også loven sier (1 Mos 3:16). Om de vil vite noe, kan de hjemme spørre hver sin mann. Det er nemlig en skam for en kvinne å tale under menighetsgudstjenesten (dvs skam for en kristen kvinne).

1 Kor 6:20 – Dere er kjøpt og prisen betalt. Ær da Gud i deres legeme! **1 Pet 4:11** – Om noen taler, skal han tale som Guds ord. Om noen tjener i et embete, skal han tjene i den kraft som Gud gir, for at Gud må æres i alle ting ved Jesus Kristus. Ham tilhører æren og makten i evighetenes evigheter. Amen..

Guds ord gir en omfattende tydning av forholdet mann og kvinne. Uten er vi utlevert til spekulasjoner og kjønnskamp om interessekontroll.

Den frivillige underordning i kjærlighetens relasjon gis *offentlig* til kjenne gudstjenestelige ordninger. Med dem bekjenner menigheten to ting: (1) Forholdet mellom Kristus og hans kirkebrud i *frelsens* orden, og (2) forholdet mellom mann og kvinne i det *skaptens* orden. De er likeverdige i deres kjønnsbaserte ulikhet (1 Mos 1:27, 2:20ff).

Illustrasjoner:

1 Kor 14. Det fremgår av sammenhengen at apostelens strenge formanings til kvinnene gjelder en langt alvorligere sak enn forstyrrende småprat under gudstjenesten. Formaningene gjelder "Herren bud" (v 34-40). Det fins neppe en strengere formanings i Nytestamentet.

"Å tale i menigheten" er et *teknisk uttrykk* om den offentlige preken, som Kristi delegater utøver i hans sted (jf Mt 9:18, Lk 9:11, Apg 4:1, 17:17, 19, 18:25, Rom 15:18f). En kvinne kan ikke utøve prekenembetet uten samtidig å bryte Herren bud og vitne falskt om den gode Skaperen. Hun er ingen Kristi delegat, men gitt et annet kall som hustru og mor.

1 Tim 2. «Å lære» (didaskain) er et annet teknisk ord om "å lære" menigheten i dens gudstjeneste. Den som her utøver prekenembete (el hyrde- og læreembete), er en Kristi delegat og "lærer" (didaskalos) i menigheten (v 11). Også her innskjerper apostelen mannens oppdrag i Guds kirkeorden, jf 3:14f. Kvinnen skal ikke "råde over" sin mann (autentein). Dette forbud er begripelig i lys av mannens gud-

gitte oppdrag og myndighet som Kristi delegat og lærer. Jf 3:2, 5:17 om prestene i menighetene (prest avledet av presbyteros).

Et prekenembete som er forbeholdt skikkede menn, fritar ikke kvinnen fra annen undervisning i menigheten: 1 Tim 3:2, 4:11, 16. Utenom menighetsgudstjenesten er menighetens kvinner fri til å formidle kirkens tro og undervise i den private sfære. Jf 1 Tim 1:5, 2 Tim 3:15, Tit 2:3f. Hjemme kunne *Priska og Akvilas* undervise Apollos om troen, Apg 18:26 (Priska nevnt først pga sin sosiale posisjon.)

Når kvinnen tar sitt *morskall* på alvor, er hun sin manns medhjelp, oppmuntrer ham til lederansvar etter Kristi forbilde, og underordner seg "i Kristus". Denne *tjenestedeling* i samsvar med Herren bud stadfester kjønnes likeverd i deres utfyllende (komplementære) ulikhet. Alt som angår mannen i messen, angår kvinnen som menighetslem (el lem på "Kristi legeme". Og alt som angår kvinnen i messen angår mannen som lem på Kristi legeme. (1 Kor 12) Når menigheten kaller skikkede menn til prekenembetet, vitner menn og kvinner sant om den *gode* Skaperen, til gagn for mennesker som ellers ikke kjenner ham.

Anm 1. Kristus-mønsteret omfatter også en vantro ektefelle, 1 Kor 7:14, 1 Pet 3:1. Jf 1 Joh 4:7ff.

Anm 2. Alenemødre må utøve fars lederansvar med tålmodighet. Menighetens menn skylder å opptre som farsfigurer etter Kristi forbilde.

Anm 3. Allerede i aposteltiden stod kirken overfor **gnostisismen**, en spekulativ blandingsreligion (jf kirketilpasninger til det sekulær-liberale samfunn). Gnostikerne påberopte seg en dypere innsikt enn Herren apostler (gnosis = kunnskap, innsikt). I sin verdensfravendte åndelighet (dualisme) betraktet de den skapte verden som den *onde* skapergudens verk (demiurgen). Siden kvinnen fødte barn og medvirket til hans verk, måtte hun være mindre verdt enn mannen.

Gnostikerne laget speilvendte versjoner av evangeliene, hvor Maria fra Magdala hadde en sentral rolle. Karakteristisk for deres frelseslære var budskapet om selvforløsning fra det skapte. Det betød for kvinnens del at "enhver kvinne som gjør seg til mann, skal gå inn i himmelriket", Thomas-evangeliet, logion 114. (Jf moderne likestilling, likekjønnet partnerop og androgyne moter i likhetssamfunnet.)

Speilvendte, gnostiske versjoner tydeliggjør indirekte underordningslæren, som apostelen selv har «mottatt» fra Kristus og forkynt for menigheten. 1 Kor 14:34-36, 15:1-3, 1 Tim 2:15 etc. Det apokryfe Johannes-evangelium danner speilbildet til teksten i 1 Tim 2. Her gir et nærmere innblikk i det «Herren bud» som han viser til i 1 Kor 14. Følgelig er det mest fruktbart å bruke 1 Tim 2 som inngang til den apostoliske læreoverlevering i aposteltiden.

755. * **Hva er alternativet til over- og underordning i det skaptens orden?**

SVAR: SELVBESTEMTE FRIHETER, BUNDET TIL SELVETS BEGJÆR OG UTTRYKT I SAMFUNNSØDELEGGENDE FORAKT FOR SELVTUKT I OVER- OG UNDERORDNINGSFORHOLD.

1 Mos 3:4f (den onde til kvinnen) – Dere skal sannelig ikke dø, for Gud vet at den dagen dere eter av det, skal deres øyne åpnes, og dere skal bli liksom Gud og kjenne godt og ondt. **Ef 5:32f** – Denne hemmelighet er stor – jeg taler om Kristus

og kirken. Også dere skal elske, enhver sin hustru som seg selv, men kvinnen skal ha aktelse for sin mann (jf v 25-27, 29f).

Anm. Den sekulær-liberale psevdoreligion

representerer nygnostiske idéer i lovgivning og reguleringer. Det *religiøse* moment er troen på frie individers *selv*bestemmelse og *selv*realisering. De *sekulære* moment er et freudiansk *gudsopprør* mot gudsforestillinger skapt i *menneskets* bilde. Karakteristisk er den tilslørende og manipulerende ordbruk bekostning av mannen som *opphav* til det barn som kvinnen føder.

Vidtrekkende følger har kortslutningen (1) far = tyrann, (2) underordning = undertrykkelse (el omvendt). Likeså vidtrekkende er kortslutningen lik funksjon = lik verdi. Kortslutningene rammer menneskets gudsforhold og det sosiale liv.

Med problematisering bortforklaringer vil man unngå benevnelsen «Faderen» om første person i Guds treenhet. Man tilslører den bibelske språkbruk med kjønnsnøytrale benevnelser i bibeloversettelser og liturgiske tekster. I det sosiale liv krever selvets realisering andres vikeplikt. Likekjønnet «partnerskap» får status som ekteskap, og barn mister retten til å kjenne sitt biologiske opphav i en slektssammenheng. Den sekulær-liberale kvasireligion svikter rettsstaten på naturrettens grunn.

Kirkens vitnesbyrd mot psevdoreligionen:

Den oppstandnes marsjordre står fast: De menn som er betrodd prekenembetet, skal «forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk» - ingen unntatt (Lk 24:47). Evangeliet om Guds forsoning med verden i Kristi død oppmuntrer mennesker til å vende om fra døden i sine synder, og leve forlikt med Gud og sin neste. Da er det den kristne kvinnes kall å bekjenne troen på den *gode* Skaperen, som hun har lært å kjenne i Jesus Kristus. Det gjør hun med sin adferd i menighetens gudstjeneste, og i sitt kall som hustru og mor.

Den offentlige gudstjeneste skal bevitne mannens og kvinnens likeverd i den skapergitte tjenestefordeling. Hvis ikke vitner menigheten falskt på to måter - falskt om Ordet som ble menneske i mannen Jesus fra Nasaret, og falskt om Kristus og kirken, som med kvinneprester lar Kristus fremsåt i et lesbisk parforhold. Slike kirkefellesskap svikter rettsstaten på åpenbaringsordets grunn og den svake part på fornuftens grunn,

756. Må kirken endre læren om mann og kvinne av hensyn til evangeliet?

NEI. EVANGELIET OM KRISTUS SOM GAVE OG EKSEMPEL **STADFESTER** GUDS GODE VILJE FOR MANN OG KVINNE. DEN TROFASTE KIRKE VITNER MED SAKSSVARENDE ORDNINGER OM SIN BRUDGOM, VERDENS SKAPER OG GJENLØSER.

Mt 20:28 – Menneskesønnen er kommet /.../ for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange. (Mk 10:45) **Heb 1:3** – (Han er) Guds herlighets avglans og hans vesens avbilde og bærer alt med sitt kraftige ord.

Mt 10:38 – Den som ikke tar sitt kors og etterfølger meg, er meg ikke verd. **Ef 5:1** – Vær derfor Guds etterfølgere som hans elskede barn! **1 Kor 11:1** – (Paulus) Vær mine etterfølgere, likesom jeg er Kristi etterfølger! (1 Kor 4:16, Fil 3:17. Jf 1 Tess 1:6, 2:13f)

Ef 2:20 – (Guds husfolk) oppbygget på apostlenes og profetenes grunn, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. **4:11f** – (Kristus) har også gitt oss noen til apostler, andre til profeter, noen til evangelister, andre til hyrder og lærere, for de helliges fullkommengjørelse, til embetets gjerning, til Kristi legemes oppbygging. 1 Kor 11:8f, 14:34, 12:28 (1 Mos 3:16, jf 2:20-23).

Menneskenes loverfaring gjennom årtusener er vage. Likevel gjenspeiler de Guds opprettholdende gjerning og skjulte avglans (jf ordtak, eventyr og fabler). Tibudsloven tydeliggjør menneskenes erfaring om rett og galt. Budene viser Guds skapervilje for alle mennesker uansett tid og sted.

Guds enbårne Sønn i Jesu tjenerskikkelse har med selvhengivende kjærlighet til Gud og mennesker oppfylt loven i alle deler, lydige inntil døden på korset. Med ham til gave, lever vi i dåpens nådepakt og øver troen med Jesus til eksempel i troens lydighet, enhver i sitt kall.

757. **Men ikke alle gifter seg - hva så?**

DE BØR TJENE GUD SOM SØLIBATÆRER.

1 Kor 7:26f, 31-35 - Jeg mener altså at dette: I den nødstid vi lever i, er det best for et menneske å leve ugift. Er du bundet til en kvinne, så søk ikke å bli fri! Er du ikke bundet til en kvinne, da søk ikke å få en hustru! /.../ de som bruker denne verden, (skal være) som de som ikke bruker den, for denne verdens skikkelse forgår. /.../ Den ugifte bekymrer seg om det som hører Herren til, hvordan han kan være HERREN til behag, men den som er gift, bekymrer seg for verdens ting, hvordan han kan være sin hustru til behag, og han er delt. Den ugifte og jomfruelige kvinne bekymrer seg om det som hører HERREN til, at hun skal være hellig både til legeme og ånd. Men den gifte kvinne bekymrer seg for det som hører verden til, hvordan hun kan være mannen til behag. Dette sier jeg /.../ for å vise til en sømmelig levemåte, der man holder urokkelig fast ved Herren. (Jf Pauli forbilde, v 7f.)

Sølibatet gir større frihet til å bære lidelser for Jesu navns skyld, og mer anledning til konsentrasjon om ”det som hører Herren til”, befridd fra ekteskapelige bekymringer.

Til bibelstudium:

Alle ugifte har Guds kall til å leve avholdende, i respekt for ekteskapet som Guds gode ordning for mann og kvinne. 1 Kor 6:9, 13 og 7:34, Ef 5:3 og 5.

Klarer man ikke å leve avholdende, er det bedre å gifte seg og leve i ekteskap. Denne regel gjelder særlig ungdomsårene. Sal 25:7, Pred 11:9.

Det *påtvungne* sølibat må avvises. Prestesølibatet er en moralsk katastrofe. 1 Tim 3:2, Tit 1:6. Apostlene levde i ekteskap, unntatt Paulus, 1 Kor 9:4f.

Mt 19:12. Jesus nevner tre grunner til at mennesker lever i sølibat: (1) Å være *født* til sølibatær, (2) å være *gjort* til sølibatær (kastrat), eller (3) *valgt* å leve som sølibatær for himmelrikets skyld.

Tilbake står de menn og kvinner som lever i ugift stand fordi ”det ble slik”. De er fristilt til Guds kall i andre sammenhenger.

758. Hvordan holder vi Herren bud i Guds kirkeorden?

SVAR: NÅR PRESTEN BLIR AKTET SOM KRISTI SENDEBUD I MENIGHETEN, OG MENIGHETSLEMMENE BRUKER HAM SOM SIN PREDIKANT, SKRIFTEFAR OG NATTVERDFORVALTER. DA ER KRISTUS MENIGHETENS LÆRER OG DE HANS KIRKEBRUD PÅ DETTE STED.

1 Kor 14:34 – Liksom I alle de helliges menigheter, skal kvinene tie under menighetsgudstjenestene. Det er ikke tillatt for dem å tale, for de skal være underordnet, som også Loven sier. **4:17** – Han (Timoteus) skal minne dere om mine veier i Kristus, hvordan jeg lærer i hver menighet. **11:3** – Jeg vil at dere skal vite, at Kristus er hver manns hode, at mannen er kvinnens hode, og at Gud er Kristi hode. **1 Tim 2:12-14** – Jeg tillater ikke en kvinne å være lærer og heller ikke å råde over sin mann, men hun skal være stille. Adam ble først skapt, deretter Eva. Og Adam ble ikke forført, men kvinnen ble forført og falt i overtredelse.

Den inkarnerte Guds Sønn i Jesu skikkelse, selv utsendt av Faderen, utsendte sine apostler, og med dem følger utsendelsen av deres etterfølgere i prekenembetets gjerning. Slik har Kristus bundet seg til den trofaste embetsgjerning i tidens løp. Det har han gjort for å være kirkens Lærer og Hyrde. Døpte mennesker har han bundet til sine befalinger. De skal vi lære å holde, mann og kvinne, hver i sitt kall.

Anm. En abstrakt-funksjonell embetsidè er Bibelen fremmed. Den hører sammen med moderne idèer om individers likestilling og rettigheter.

Med selektiv bruk av bibelsteder leser man inn rettighetsidèer i det liberale demokrati. Prekenembetet blir et tillitsverv på omgang, og presten (pastor/forstander) en av flere ansatte "på jobben". Man later som om kirken er fri til å utforme prekenembetet på den måte som best tjener evangeliets utbredelse. Da overser man de steder i Nytestamentet som handler om Herrens utvalgte apostler og deres disipler, og et fast, innstiftet hyrde- og læreembete i menighetene.

759. Har de Guds kall de kvinner som opptrer som prester i kirken?

NEI, INGEN HAR GUDS KALL UTEN GUDS ORD OG BEFALING.

5 Mos 18:20 - den profet som i overmot drister seg til å tale noe i mitt Navn som jeg ikke har befalt ham å tale, eller som taler i andre guders navn, den profet skal dø. **1 Kor 14:37f** – Om noen mener at han er en profet eller åndsbegavet, skal han vite at det jeg skriver til dere er Herren bud. Den som ikke godtar dette, blir selv ikke godtatt. **1 Joh 5:3** – Dette er kjærligheten til Gud – at vi holder hans bud.

1 Tess 2:11 – Vi formante og oppmuntret hver og en av dere, som en far sine barn. **1 Kor 4:15** – Om dere så hadde ti tusen tuktemestre i Kristus, så har dere likevel ikke mange fedre. Det er jo jeg som i Kristus Jesus har født dere ved evangeliet (jf 4:1, Gal 4:19, 1 Tess 2:11).

1 Tim 1:3, 5-7 – forat du skulle forby visse personer der å forkynne fremmede lærdommer /.../ Hensikten med formaningen er kjærlighet av et rent hjerte, av en god samvittighet og av en oppriktig tro. Dette mål har noen mistet av sikte og

hengitt seg til tomt prat. De vil være lovlærere, men forstår hverken hva de sier eller hva de så skråsikkert uttaler seg om. Mt 24:11f .

En kvinne som utøver prekenembetet i menigheten, har en annen oppdragsgiver enn Kristus, og utøver sin gjerning uten fullmakter fra ham og vitner falskt om den gode Skaperen.

Anm 1. Falske profeter kjennes på menneskers innsikter og påfunn. De forleder mennesker til å medvirke i virksomheter i strid med åpenbaringsordets Gud.

Med Kristus til gave, mottatt i tro, er mann og kvinne kalt til selvhengivende tjeneste med Kristus til eksempel, mannen som far og prest, kvinnen som hustru og mor. (Rom 5, Ef 5 osv.) Dette vitnesbyrd gagnar mennesker som enda ikke har lært den gode Skaperen å kjenne gjennom Kristus Jesus.

Anm 2. 1 Kor 14:38. Oversettelsen må følge de tekstvitner som bekrefter sammenhengen. Med henvisning til ”Herren bud”, stiller apostelen det harmdirrende spørsmål, v 36 - Er det fra dere Guds ord er gått ut? Eller er det kommet kun til dere? Også en rekke bibelsteder krever den håndskriftvariant som vår oversettelse følger: *den som ikke godtar dette, blir selv ikke godtatt* (el erkjent). Se 5 Mos 18:20ff, Jer 23:16, 25ff, Esek 13:3-6. Joh 14:24, 1 Kor 16:22, 1 Tim 2:8ff, osv.

Noen håndskrifter krever oversettelsen ”så får han la være å erkjenne” (godta), fritt oversatt - ”så får det være hans egen sak”. Oversettelsen svekker sammenhengen og kan bero på feil skrivemåte, eller være tilsiktet av hensyn til ”marcioniter och montanister” (Nils Johansson).

Anm 3. To vitnesbyrd fra apostolisk læretradisjon. (1) Professorene ved Det teologiske Menighetsfakultet (Oslo) avga i 1920 en enstemmig uttalelse mot ordinasjon av kvinner til prester, fordi *den strider mot Guds ord*. (2) De svenske professorene og dosentene i nytestamentlig eksegetikk avga i 1952 en lignende uttalelse: Ordinasjon av kvinner til Kirkens prekenembete er ”*uförenligt med nytestamentlig åskådning och /.../ ett avsteg från troheten mot den heliga Skrift*”.

Begge uttalelser var foranlediget av ideologiske angrep på kirken, og av krisen i kirkelig folketradisjon. Det liberale folkedemokratis idéer var på fremmarsj i kirkens rom. Talsmenn for *individenes* rettigheter og *kjønnsnøytral* likestilling krevde *alles* adgang til *samme funksjoner* i samfunn og kirke (det abstrakt-funksjonelle embete). Slike idéer har utspring i ”*filosofi og tomt bedrag, som støtter seg til menneskelige tradisjoner og verdens tenkemåte, men ikke på Kristus*”, Kol 2:8.

Eksempel: Lov om partnerap – i Norge iverksatt fra 1. 1. 2009, likestiller likekjønnede partnerap med ekteap mellom en mann og en kvinne. En medvirkende årsak til reformen var folkekirkens kvinneprestreform og knefall for den sekulær-liberale psevdoreligion.

Om gudstjeneste og messebruk

760. Hvor foregår den rette gudstjeneste her på denne jord?

SVAR: I KRISTI LEGEMES TEMPEL – HANS KIRKE PÅ JORDEN, HVOR GUD TJENER OSS MED SIN HERLIGE NÅDE, SOM HAN HAR BENÅDET OSS MED I KRISTI DØD FOR AT HANS HERLIGE NÅDE SKAL PRISES I HIMMELEN OG PÅ JORDEN (EF 1).

Rom 4:20 - (Abraham) tvilte ikke i vantro på Guds løfte, men ble styrket i troen og gav Gud æren. Han var viss på at det Gud hadde lovet, var han også mektig til å holde. Derfor ble det også regnet ham til rettferdighet. **Lk 10:41b** - Maria har valgt den gode del, og den skal ikke tas fra henne. **Rom 12:1** – Så formaner jeg dere /.../ ved Guds miskunn, at dere frembærer deres legemer til et offer som er levende, hellig og velbehagelig for Gud, deres åndelige tempeltjeneste.

Åp 5:13 – alt det skapte i himmelen og på jorden og under jorden og på havet og alt som er i dem, hørte jeg si: "Ham som sitter på tronen og Lammet tilhører velsignelsen og prisen og æren og kraften i evighetenes evigheter." Lk 1;68-75. 1 Kor 3:16.

Kristi virksomme nærvær i den forsamlede menighet gjør gudstjenesten til en kristen gudstjeneste.

I lesningene og prekenen underviser han i "Skriftene" om seg selv og sitt verk. Med sine allmaktsord over fremsatt brød og vin virker han sitt legemes og blods nærvær i sakramentets skikkelser. Ved ham har vi adgang til Faderen og prise Gud i en Ånd for hans herlige nåde som han har benådet oss med.

Alternativet er fariséermesser på lovens grunn, i tillit til egne krefter, og helst i samarbeid med Gud om gjerninger som bekrefter oss selv.

Eksempler:

Jesu undervisning under synagoge-gudstjenesten i Nasaret og Kapernaum, Lk 4:16-36. I templets forgård, Joh 2:13-22, 8:12ff, Mt 21:12-17.

Til bibelstudium:

Apostlene brukte Jesu fremgangsmåte, Apg 13:43-46, 18:4-11, 19:8f, 2 Joh 9-11. Den gjenspeiler rekkefølgen i Guds frelsesplan: "jøde først og så greker", Rom 1:16, 2:9f. Jf Mt 10:5f, Apg 1:26. Ble Kristi lære motsagt i synagogen, trakk de kristne seg tilbake, men "Ordets liturgi" tok de vare på med lesninger fra Moses og Profetene.

Apostelen Paulus innskjerpet overfor Timoteus, at han i sin embetsgjerning skulle hengi seg til *lesningene*, og dertil *formane og undervise*, 1 Tim 4:13. Det siste referer til prekenen. Nytt var ofte nattverdfeiring og lesningen av Kristi ord over fremsatt brød og vin, 1 Kor 11: 23-25. Den Oppstandnes under i messen er samfunn med Guds Golgata-offer i sakramentets skikkelser, og dermed samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden, 10:16f. Nytt var også opplesning av apostelbrev og evangelie-stykker ved overgangen til "Nattverdens liturgi".

Anm. 1. Skriflesningene er det viktigste i gudstjenesten, og til dem hører Kristi ord over fremsatt brød og vin. Uten lesningene, ingen gudstjeneste. Denne forrang gir prekenen

karakter av Kristus-bekjennelse med skriftbevis, og lar presten tre fram som Kristi delegat og Guds munn, lik Guds profeter i den gamle pakt.

Anm. 2. Sett utenfra, er det lett å betrakte kirkegjengerne som en interessegruppe, og gudstjenesten som en aktivitet for spesielt interesserte, av mange kalt ”religiøse”. Men **sett innenfra** er menighetens samling om Ord og Sakrament først og fremst *Guds* tjeneste for oss. Den oppstandne Jesus Kristus er står i menighetens midte med de tegn han innstiftet. Med sine himmelske gaver i jordiske skikkelser drar oss inn i sitt nåderike. Denne virkelighet er langt større og herligere enn den vi sanser.

Giveren er Guds inkarnerte Sønn og selv Guds gave til verden. Han er Guds *gaverettferdighet*, som var ”inntil døden lydig”, og han er kirkens Lærer. Med evangeliet som middel er han virksom med sin Ånd og skaper den tro som tillitsfullt mottar ham til gave. Med gaven følger troens lovsang fra det dype (første tavles bud) og gode gjerninger til nytte og gagn for medmennesker (den andre tavles bud). Kort sagt: Han virker den tro som bærer frukt til Guds ære.

Den wittenbergske reformasjon omdannet messen innenfra

Kristi underfulle nærvær opplyser den evangeliske messe innenfra – i dens *gavestruktur* ”ovenfra”. Det liturgiske formular uttrykker Guds tjeneste for oss med gave-evangeliet i den forsamlede menighet. Med liturgien bekjenner vi kirkens tro, gitt fra himmelen, og takker vi Faderen for hans rettferdighet i Sønnen han gav i Jesu skikkelse, gitt av nåde. Denne gave gjennomstråler den lutherske messe. Den er messens gledesemne og ”fascinasjon” (Jürgen Diestelmann). Med denne ledetråd tar vi vare på den liturgiske arv fra den gamle kirke, samtidig som nattverdens liturgi er i samsvar med Kristi ord (Verba), rensset for messeoffer tanker og farisèernes surdeig, og uten påkallelser og bønner til helgener og Jomfru Maria.

Den Oppstandnes underfulle og tjenende nærvær forklarer den lutherske messes enkelhet og konsentrasjon. Siden Gud vet hva vi trenger til, trengs hverken lange bønner eller omstendelig språkbruk. Vår tjeneste for Gud er underordnet Guds tjeneste for oss. Med stor konsekvens følger sakssvarende uttrykk for den nytestamentlige tro.

Reformasjonens innførelse (resepsjon) skjedde fra samme søndag som vedkommende menighet tok den evangeliske nattverddel i bruk. Et synlig uttrykk ses i alterbøker fra den tid. Bladene med messens kànon er skåret ut, og nye blad med en evangeliske nattverdliturgi er sydd inn. Fattige menigheter hadde ikke råd til å bekoste opptrykk av ny alterbok, som den gang var en kostbar affære.

Ordets og Sakramentets gudstjeneste

Messens sentrum er *Kristi testamentord* over fremsatt brød og vin. Hans ord er både *skaperord* og *tydningsord*. De skaper hva de nevner - Kristi legemes og blods sakrament. Ved sin tjener rekker han frem pantet på synders frifinnelse – ”dette er mitt legeme – dette er den nye pakt i mitt blod”. Kristus ”tar imot syndere og spiser sammen med dem”, Lk 15:2. Og de som mottar alterets sakrament, har samfunn med Guds eviggyldige Golgata-offer, og dermed liv og salighet sammen med Guds kirke i himmelen og på jorden. Kristi ord gir salmesang og lovprisning deres rette dignitet.

Med Ord og Sakrament viser Gud sin rettferdighet, ”både at han selv er rettferdig og at han rettferdiggjør den som har tro på Jesus”, Rom 3:26. Og ”den som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet”, Rom 4:5 (Sal 32:1f), jf Lk

18:14. Poenget er kirkens samfunn med den rettferdighet som evangeliet åpenbarer i "de hellige ting". Jf Den Hellige og Rettferdige, Apg 3:14.

Menighetens gjensvar

er bekjennelse i bibelsk mening – et loyprisende «amen» til Faderen ved Sønnen i Den Hel- lige Ånd for alt Guds verk. Karakteristisk for en luthersk messeliturgi også den utstrakte bruk av bibelord eller henspillinger på bibelord. De lar oss vende Guds ord tilbake til ham.

Når modne kristne søker til messen, forventer de det apostoliske og profetiske Kris- tus-vitnesbyrd *uten menneskelige tilsetninger og kjepphester*. Noe er forutsigbart, annet varierer fra gang til gang. Etter mønster fra oldkirken, varierer tekstlesningene i samsvar med emnet for hver søn- og helligdag i kirkeåret.

En evangelisk-luthersk kirkeårskalender er en *Kristus-kalender*: Jevnlig kirkegang arter seg som en vandring med Kristus i "hele Guds råd", Apg 20:27.

De liturgiske plagg var opprinnelig antikkens hverdagsplagg og tilhører det bibelske bil- ledspråk om kirken og livet i Guds folk. Tekstilbruken fremmer god orden og kirkerommets pryd til Guds ære. Dessuten lar de presten (og andre tjenere) tre tilbake for Guds tjeneste. Langt viktigere er prestens lære og vandel, og i særdeleshet innsikten i Skriftens ord om årsaken til synderes frifinnelse hos Gud, og virkningen i livets fornyelse. Denne kunnskap er messens sanne pryd, Dan 11:31, 12:11 (Apol 24:44-27).

Til bibelstudium:

1 Krøn 29:14. - Joh 4:23f. 1 Kor 6:20, 2 Kor 4:15. 1 Pet 4:7-11. Åp 5:13, 19:1.

761. Hva virker Kristus når han tjener oss med Ord og Sakrament?

KRISTUS VIRKER MED SIN ÅND AT MENNESKER ANGRER SINE SYNDER OG TROR AT GUD ER MEG NÅDIG FOR JESU KRISTI SKYLD, SOM HAR BÅRET VERDENS SYNDER. DENNE TRO OPPFYLLER DET FØRSTE BUD, OG VED TROEN ALLE GUDS BUD.

Jes 55:3a - Vend øret hit og kom til meg! Hør, så skal deres sjel leve! **1 Joh 4:10f** - Kjærligheten består ikke i at vi har elsket Gud, men i dette at han har elsket oss og sendt sin Sønn til forsoning for våre synder. Mine elskede! Har Gud elsket oss så, er også vi skyldige til elske hverandre. **Sal 2:11a** - Tjen HERREN med ærefrykt og glede.

762. Er takk og tilbedelse messens formål?

NEI. KRISTI LEGEMES OG BLODS SAKRAMENT ER ALL TILBEDELSE VERDIG, I HIMMELEN OG PÅ JORDEN, MEN MESSENS FORMÅL ER KRISTI LEGEMES OG BLODS SAKRAMENT, MOTTATT MED MUNNEN.

1 Kor 11:24b – Gjør dette til min ihukommelse.

Med sakramentets mottagelse ihukommer vi Kristi offer for verdens synder. I vid mening er den troendes liv en ihukommelse av vår frelses omkostninger, og en stadig lengsel etter kirkens samfunn i "de hellige ting".

Anm. «Messe» eller «gudstjeneste»?

I bekjennelsesskriftene er ordet "messe" brukt på to måter - om den gudstjeneste som Kristus har innstiftet, nemlig Herren s Hellige Nattverd (messens k anon), og om menighetens felles gudstjeneste i sin helhet (h ymessen). Benevnelsen "messe" er overtatt fra det latinske kirkespr ak (fra utsendelsesordene – missa est). Dermed markerer vi v ar identitet. Vi er ingen ny kirke, men den gamle kirke i den skriftbundne l aretradisjon siden aposteltiden.

Kravene til sakssvarende uttrykk, medf orer blant annet kontrasteringer til Romerkirkens "evkjaristiske offer" og lignende tanker i den moderne  kumenisme og lutherdom – om "den nattverdfeirende menighet" (se "Om misbruk av messen", Femte parten/studieversjon).

V ar kirkeidentifikasjon motiverer ogs a bruken av tittelen "prest" (av presbyter). Hos oss er den evangeliske prest ingen offerprest p a levittisk vis, men apostlenes etterf olger i l ose- og bindemaktens embete.

I kristenheten vil det alltid v are ulike spr aktradisjoner. Faren for dobbelkommunikasjon unng as med kjennap til benevnelsenes bakgrunn og innhold.

763. **Hvorfor er messen "Ordets og Sakramentets gudstjeneste"?**

KRISTUS, GUDS S ONN, TJENER OSS I ENHET MED FADEREN OG DEN HELLIGE  ND, OG TRER FREM MED SITT OFREDE LEGEME OG BLOD I SAKRAMENTETS SKIKKELSER. DET GJ OR HAN HVOR SOM HELST HANS TJENERE FORVALTER "GUDS RIKES HEMMELIGHETER" SLIK HAN HAR BEFALT.

Mt 28:20 – l er dem   holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens slutt. **18:20** – Hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt i blant dem. **26:26-28** – Mens de spiste, tok Jesus br det, fremsa velsignelsesb nnen, br t det og gav disiplene og sa: "Ta, et! Dette er mitt legeme." Og han tok kalken, fremsa takksigelsesb nnen og gav dem og sa: "Drikk alle herav! Dette er mitt blod, paktens blod, som utgytes for de mange til syndenes forlatelse". **Lk 10:16** – Den som h rer dere, h rer meg.

Kristi ord over br d og vin sammenfatter Bibelens Kristus-vitnesbyrd, tyder Kristi under, og regulerer messens bruk.

Anm. Messens under omfatter *verbalpresens* og *realpresens*. Vi h rer den oppstandne Kristus n r hans ord lyder, og vi *ser* hans legeme og blod i br dets og vinens skikkelse.

Om kirken i samfunnet

Nyttestamentet har ingen forskrifter om kirkens organisasjon.

764. **Hvordan begrunne kirkens virksomhet i det sosiale liv?**

SVAR: DET GIS INGEN FORNUFTIG BEGRUNNELSE. DEN ER UNIK. DEN KORSFESTEDE OG OPPSTANDNE JESUS KRISTUS BEGRUNNER KIRKENS VIRKSOMHET.

UNIK ER MENIGHETENS SENDELSE. UNIKT ER KRISTI EVANGELIUM. UNIKT ER APOSTTOLATETS OPPDRAG OG FULLMAKTER. OG UNIKE ER KIRKENS KJENNETEGN.

MENIGHETEN SAMLES FORDI DEN OPPSTANDNE ETTER SITT LØFTE ER TIL STEDE, VIRKSOM MED KIRKENS KJENNETEGN. UTSENDT AV HAM, DRIVER MENIGHETEN SIN LITURGISKE OG DIAKONALE VIRKSOMHET, SENDT MED DET HÅP SOM EVANGELIET GIR.

Apg 4:20 – Vi kan ikke tie om det vi har sett og hørt.

Evangeliet Joh 17:3 – dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus. **5:24** – Den som hører mitt ord og tror på ham som har sendt meg, har evig liv og kommer ikke for dommen...

Apostolatet Joh 20:21-23 – Likesom Faderen har sendt meg, sender jeg dere (apostlene)... **Lk 24:47** – i Jesu navn forkynne omvendelse og syndenes forlattelse for alle folk og først i Jerusalem. **Mt 28:20** – Lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og, se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

2 Kor 3:1f, 5f, 8f – Begynner vi nå igjen å anbefale oss selv? Elller trenger kanskje vi anbefalingsbrev fra dere eller til dere? /.../ Ikke slik at vi av oss selv er i stand til dette; vi kan ikke tenke ut noe, som kom det fra oss. Det er Gud som har satt oss i stand til det, han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt, som ikke bygger på bokstav, men på Ånd. /.../ Hvor mye større herlighet har da ikke Åndens embete? For hadde fordømmelsens embete sin herlighet, hvor mye rikere på herlighet må da ikke rettfærdighetens embete være?

1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? **11:24f** – Gjør dette til min ihukommelse...

Diakonien: Tit 2:14 – Han ga seg selv for å gjenløse fra lovovertrædelse, og for å rense seg et eiendomsfolk som er ivrig til å gjøre gode gjerninger (3:8). **Joh 13:15** – Jeg har gitt dere et forbilde, for at dere skal gjøre som jeg har gjort mot dere. Rom 2:4, Ef 2:10, 12 (4:23f).

Menighetens sendelse medfører tre ting: (1) Døptes samling om den Oppstandne Kristus, virksom med Ord og Sakrament, (2) et liv i forsakelse og tro – enhver i sitt kall, og (3) diakonale virksomheter og stillinger (kordiakon, kirkeverge, kateket og pleiediakon).

Menigheten kan forsømme sin sendelse. Det skjer når virksomheten blir tilpasset det religiøse behov, som folk forstår og godtar. Da går menigheten inn i *arrangørrollen* - gjør evangeliet til en ny lov (lovreligion), tilbyr aktiviteter på livssynsmarkedet (relativisme) og et stille rom for opplevelsesmystikk og spørsmål uten svar (postmodernisme).

Gjør Gud forskjell på troende og vantro når velferd blir mennesker til del?

NEI. GUD HANDLER IKKE ETTER PERSONS ANSEELSE. **TAKKSIGELSEN** GJØR FORSKJELLEN, NÅR VI MOTTAR GUDS GAVER.

Rom 2:11 - Gud gjør ikke forskjell på folk.. **Mt 5:45** – Han lar jo sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettfærdige og urettfærdige (Pred 3:13, 1 Tim 4:4f). **Fil 4:6** – vær ikke bekymret for noe, men la deres ønskemål bli kjent for Gud i hver bønn og påkallelse, med takksigelse.

766. **Hvordan medvirker kristne til samfunnsendringer?**

I SAMARBEID MELLOM MENNESKER PÅ LOVENS GRUNN ("ANDRE TAVLE").

Rom 13:3 – Makthaverne er ikke til for å avskrekke fra den gode gjerning, men fra den onde. Vil du slippe å være redd for myndighetene, skal du gjøre det som er godt. Da skal du få ros av dem. **Fil 4:8** – alt som er sant, alt som er edelt, rett og rent, alt som er verd å elske og akte, all god gjerning og alt som fortjener ros, legg vinn på det! **1 Pet 2:15f** – Så er det Guds vilje at dere ved å gjøre godt skal stoppe munnen på uforstandige mennesker i deres uvitenhet. Vær som frie, men dere skal ikke ha friheten som dekke for ondskap, men som Guds tjenere.

Med fornuftige argumenter begrunner vi de samfunnsendringer som er ønskelige og mulige. Gjennomføringen skjer i samarbeid.

767. **Hvordan bør kristne stille seg til menneskelig nød i samfunnet?**

DET ER ALLES PLIKT Å HJELPE DE SVAKE, OG GRIPE INN NÅR MAN SER MENNESKER LIDE NØD.

Jak 2:1, 6-9 – Dere skal ikke tro det er forenlig med troen på Kristus Jesus, vår herliggjorte Herre, å gjøre forskjell på folk. /.../ Men dere viser forakt for den fattige! Er det ikke de rike som undertrykker dere /.../ Er det ikke de som spotter det skjønne Navn som dere er blitt oppkalt etter? Om dere virkelig holder den kongelige lov ifølge Bibelen: "Du skal elske din neste som deg selv", da gjør dere rett. Men dere synder om dere gjør forskjell på folk, og blir av loven avslørt som overtredere.

Nøden skal ikke utnyttes til å destabilisere samfunnet i den hensikt å gjennomføre politiske mål (marxistisk krisemaksimering).

768. **Har evangeliet politiske følger?**

NEI, EVANGELIET ER GUDS GAVE. MEN GUDS GODE SKAPERVILJE HAR POLITISKE FØLGER.

769. **Er budenes "første tavle" kirkens samfunnsoppgave?**

NEI. OGSÅ DE TRE FØRSTE BUD ER GUDS SKAPERVILJE FOR ALLE MENNESKER.

Lk 10:27 – Du skal elske HERREN din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand. **Rom 13:8** – Vær ingen skyldig noe, unntatt når det gjelder å elske hverandre. Den som elsker sin neste, har oppfylt loven. **Joh 13:34b** – Likesom jeg har elsket dere, skal også dere elske hverandre. **1 Tim 1:5** – Hensikten med formaningen er kjærlighet av et rent hjerte, av en god samvittighet og av en tro uten hykleri.

770. **Verner likestillingsidéer om menneskeverdet?**

NEI, DE ER UTTRYKK FOR SPEKULASJON OG ØNSKETENKNING OM MENNESKEVERDET. KUN ÅPENBARINGSORDETS GUD HAR GITT EN ENHETLIG OG OMFATTENDE BASISVITEN OM MANN OG KVINNE, TIL VELSIGNELSE FOR ALLE MENNESKER.

1 Mos 2:20-23 – Det er ikke godt at Adam er alene. Jeg vil gjøre ham en medhjelp som er hans like. /.../ Da lot Gud HERREN en dyp søvn falle på Adam, og mens han sov, tok han et av hans ribben /.../ og bygget av det /.../ en kvinne og

ledet henne til Adam. **1 Kor 11:3** – dere skal vite at Kristus er hver manns hode, at mannen er kvinnens hode og at Gud er Kristi hode. **Ef 5:22-25** – I forholdet til deres menn skal dere hustruer være som til Herren .. En mann er nemlig hustruens hode, liksom Kristus er kirkens hode. Han er selv sitt legemes Frelser. Liksom kirken er underordnet Kristus, så skal også hustruene være i alt i forholdet til sin mann. Dere menn skal elske deres hustruer, liksom Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne.

Guds kirke på jorden har en *kristokratisk* orden, begrunnet i Jesu Kristi, Guds Sønnens selvhengivende kjærlighet. Guds kirkeorden stadfester menneskeverdet i en skapergitt over- og underordningsstruktur, enhver i sitt kall.

Kortslutningen lik funksjon = lik verdi strider mot kjønnetenes fysiologiske egenart og innbyrdes avhengighet. Virkningen er identitetsforvirrende og samfunnsoppløsende. Selvsentrerte formål kan begrunne hva som helst.

Til bibelstudium: 1 Kor 11:1-3, 14:34. Jf Ef 5:22ff.

771. Hva er kommersiell kvinneundertrykking?

DET FALSKE IDEAL OM EGEN INNTEKT SOM KRITERIET PÅ KVINNENS MENNESKEVERD.

772. Hvordan vitner Guds kirke mot kvinneundertrykking?

NÅR KRISTNE UNDERORDNER SEG KRISTUS I GUDS KIRKEORDEN, BEKJENNER DE I LÆRE OG LIV TROEN PÅ DEN GODE SKAPEREN, ENHVER I SITT KALL.

Joh 13:15 – Jeg har gitt dere et forbilde, for at dere skal gjøre slik jeg har gjort mot dere. Ef 5:21ff. **Kol 1:13, 15, 18** – (Faderen) har frelst oss fra mørkets velde og innsatt oss i sin elskede Sønnens rike. /.../ Han er den usynlige Guds avbilde, førstefødt før hele skapelsen. /.../ Han er hodet for legemet, nemlig kirken. *Han er begynnelsen, den førstefødte fra de døde*, for at han skulle være den fremste blant alle. (1 Tim 2:13, 1 Mos 2:18ff – en Kristus-profeti).

Ved troen på Kristi selvhengivende lydighet for alle, er mann og kvinne løst fra selvrealisering under syndens tyranni. De er Guds kjære barn under Kristi nådige herredømme, kalt til å tjene ham ”i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet”, og bevitne hverandres likeverd, enhver i sitt kall.

Anm. Handlingens vitnesbyrd om den gode Skaperen.

Gud har åpenbart sitt innerste vesen i Sønnens underordning under Faderen. Sønnen ga seg selv til et syndoffer i Jesu skikkelse, da han vant seg sin kirkebrud, Joh 15:26, 17:18f. Det er en uforenlig motsetning mellom selvhengivende kjærlighet i Guds kirkeorden og den sekulære liberalismes gudsopprør. Den ene leger, den andre skader ektefeller og barn, og det sosiale liv på alle nivå.

Når kirken kaller og innsetter menn i prekenembetet, bekjenner kirken i handling troen på den gode Skaperen. Vi kjenner ham ved midleren Kristus Jesus, som renser og nærer sin kirkebrud med Ord og Sakrament. Det er godt å underordne seg Guds agape (1 Kor 13).

Gud har kalt ektemaker til å bevitne ekteskapet som Guds gode ordning for det sosiale liv og for kommende generasjoner. Vitnesbyrdet gjenspeiler forholdet mellom Kristus og kirken.

Guds kirke er de troendes mor, som her på jorden føder barn uavlatelig ved dåpen og troen. Ef 5:25-27, Gal 4:26ff. Kirkens kvinner bekjenner den *gode* Skaperen med svangerskap, fødsel og omsorg for hjem og barn. De bevitner morskallets storhet (1 Mos 1:25), og blir frelst ved ham som de kjenner i Kristus og stoler på. 1 Tim 2:16, jf Rom 12:1f, Kol 1:15-17.

Guds kirke på denne jord er avhengig av to ting: (1) Prester som underordner seg Kristus og tjener kirken med ham som eksempel. (2) Kvinner som underordner seg Kristus og tjener ham med hans kirkebrud som eksempel.

773. Hva er det nødvendige vilkår for samfunnsbyggende virksomhet?

GODE MØDRE.

DE PRIORITERER BARNAS LEGEMLIGE OG SJELELIGE VEL, VISER GJESTFRIHET OG HAR OMSORG FOR MENNESKER I NØD. DA VITNER KRISTNE MØDRES HUSARBEID OM DEN GODE SKAPEREN, SOM DE HAR LÆRT Å KJENNE I KRISTI SELVHENGIVENDE KJÆRLIGHET.

1 Tim 2:15 – Hun blir /.../ frelst ved barnefødselen, om hun blir værende i tro, kjærlighet og helliggjørelse med selvbeherskelse. **Tit 2:4f** – eldre kvinner /.../ skal være lærere i det gode, så de kan formane unge kvinner til å elske sine menn, være barnekjære, omtensomme, kyske, huslige, gode og å underordne seg sine menn, så at ikke Guds ord blir spottet..

Ekteskapet mellom en mann og en kvinne er Guds gode skaperorden, hvor lære og liv hører sammen i familielivets plikter, enhver i sitt kall. Spørsmålet om mors arbeid utenfor hjemmet står åpent.

Til bibelstudium:

I "pastoralbrevene" (1-/2 Tim, Tit) har vi Pauli formaninger og forskrifter til aposteldisiplene Timoteus og Titus. Han forbereder dem på kirkens framtid uten apostlenes nærvær. I det første brevet er "unge kvinner" og morskallet et sentralt tema.

Skal livet vitne om kjennskapet til den gode Skaperen, er tre lærestykker av grunnleggende betydning, (1) *Inkarnasjonen* - foreningen av Gud og menneske i Jesus, 1 Tim 1:15f, 2:5f, 3:15f. (2) *Guds skaperorden* og livet i den, 2:8ff. (3) *Dåpens betydning* i den troendes liv, Tit 3:4-8.

Evangeliet lar oss kjenne den eneste sanne Gud i den enbårne Sønnens lidelse, død og oppstandelse i en bevitnet historie om mannen Jesus fra Nasaret. (1 Tim 2:4f) Denne selvhengivende kjærlighet (agape) tyder forholdet mann og kvinne, ikke i en tenkt virkelighet, men plassert i Guds falne skaperverk, okkupert av Guds fiendemakter synd, død og satans rike. Gjennom Jesu persons hemmelighet lærer mann og kvinne den gode Skaperen å kjenne med følger for vår adferd i Guds kirke (1 Tim 3:16) og for livets vitnesbyrd blant medmennesker.

Til følgene hører kontrasten til en livsstil bestemt av sataniske ideer om selvrealisering i frihet fra Guds vilje med sitt skaperverk (1 Tim 4:1-5). Uvitende om den gode Skaperen og den fordervede menneskenatur, må den frigjorte livsstil arte seg som et gudsopprør mot en *ond* og *lunefull* skapergud, og frigjøringen gjelde det ideale menneske i en tenkt virkelighet, og den frigjorte livsstil manifestere menneskets selvrealisering. Hvilken manifestasjon? Det ideale menneske realiserer seg selv i et likekjønnet forhold, løst fra kjønnsrelasjonen mann-kvinne, løst fra

Guds vilje med forholdet mellom mann og kvinne, og løst fra svangerskap, barn og familieliv, 1 Tim 1:9-11, 6:3, 2 Tim 4:3, Tit 2:1.

Selvrealisering gjennom lik funksjon virker ødeleggende: først på ekteskapet mellom mann og kvinne, så på familielivet mellom far, mor og barn, og dertil på forholdet mellom mann og kvinne i Guds kirke på jorden. Mor må konkurrere på mannens arena, og fars lederansvar blir underkjent i familie og menighet. 1 Mos 2:18, 22. Jf 1 Tim 2:13, Rom 8:29, Kol 1:15, Heb 1:6.

Prioritering av morskap, barneoppseding og husarbeid setter troen på prøve, 1 Tim 2:15. I motsatt fall vitner praksis mot munnens bekjennelse, 1 Tim 5:4-8. Jf kriteriene for valg av prest og diakon, kApg 3, jf Tit 1:6, 9.

Alle dømte blir formant til gode gjerninger, men for kvinner medbestemmer morskapet visse prioriteringer, 1 Tim 5:9-11, jf Tit 2:8. De har det særlige kall å "styre i sitt hus", 5:14. Kristne mødres trosformidling i hjemmet spiller på lag med prestens gjerning i kirkens offentlighet, og er ofte det sosiale vilkår for kirkens trosformidling i den private sfære. Tit 2:3f, jf Apg 18:26, Fil 4:2f.

Apostelen formidlet ikke "fremmed lære", men "den sunne lære" – 1 Tim 1:1:3f, 10, 4:6. Her som ellers i den apostoliske læreoverlevering fins ikke prutningsmenn. 1 Tim 6:13, jf Joh 18:36. Det gjelder å i tidens løp å ta vare på den lære som er overgitt til kirken i begynnelsen, 1 Tim 6:14, 20, 4:6 (Jud 3). Ef 5:20ff. Heb 2:17f.

774. * **Hvilken oppgave har kirken i seksualetiske spørsmål?**

SVAR: Å FORKYNNE GUDS ORD OM EKTESKAPET, FORMANE TIL EKTESKAP, OG AKTE DEM HØYT SOM LEVER I AVHOLDENHET.

Prest og diakon skal som husfedre vise godt eksempel.

Kristne samarbeider med dem som på fornuftens grunn gjør forskjell på kjønnene i deres innbyrdes avhengighet. De medvirker til den lovgivning og fordelingspolitikk som verner ekteskapet mot kjønnsløse og gudsfornektende idéer om "partnerskap". Dette vern er nødvendig for det sosiale liv og etterkommerne. Guds vilje med sitt skaperverk består under fallets kår, også i det sekulær-liberale samfunn under trykket fra den sekulær-liberale psevdoreligion. Kirkens gudskunnskap er ikke ja og nei, for Gud er trofast (? Kor 1:18-20).

Til bibelstudium:

1 Tim 3, Tit 2:11- 3:11.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 16:5, 23:54f.

775. **Hva er kirkens oppgave overfor politikere og alle myndighetspersoner?**

OPPGAVEN ER DEN SAMME UNDER ALLE FORHOLD OG I ALLE SAKER: FORBØNN, FORMANING OG OPPMUNTRING.

1 Tim 2:1-3 – Fremfor alt formaner jeg dere å frembære bønner, påkallelser, forbønner og takksigelser for alle mennesker, for konger og for alle i maktstilling,

så vi kan føre et rolig og stille liv i guds frykt og verdighet. **Fil 4:8** – alt som er sant, alt som er edelt, rett og rent, alt som er verd å elske og akte, all god gjerning og alt som fortjener ros, legg vinn på det! **2 Tim 4:2** – Forkynn ordet, stå fram i tide og i utide, overbevis, irettesett, trøst, med stor tålmodighet og med undervisning.

Forbønn - om visdom og forstand til å verne borgernes liv og eiendom ved kloke prioriteringer, og aldri miste motet.

Formaning - med et ”**så sier HERREN**”, når Guds ordninger og moralbud blir krenket, og urett neglisjert med forskjønnende ord og gode hensikter.

Oppmuntring - til tro på syndenes forlatelse under syndefallets kår, når valgets kval gjelder ”det minste onde”, til skade eller ulempe for noen.

776. **Hvordan blir kirkens arbeid til velsignelse for stat og samfunnsliv?**

SVAR: MED UTHOLDENDE FORBØNN, MED AKTELSE FOR DET SOM ER ÆRE VERDT, OG MED IDEOLOGIKRITIKK – I GODE OG ONDE DAGER.

1 Tim 2:1-3 – Fremfor alt formaner jeg dere å frembære bønner, påkallelser, forbønner og takksigelser for alle mennesker, for konger og for alle i maktstilling, så vi kan føre et rolig og stille liv i guds frykt og verdighet. **Fil 4:8** – alt som er sant, alt som er edelt, rett og rent, alt som er verd å elske og akte, all god gjerning og alt som fortjener ros, legg vinn på det! **2 Tim 4:2** – Forkynn ordet, stå fram i tide og i utide, overbevis, irettesett, trøst, med stor tålmodighet og med undervisning.

Del 9: OM GUDS EVIGE UTVELGELSE

Hva Guds evige utvelgelse handler om, kan ingen vite uten å kjenne til forskjellen mellom *lovpakt og nådepakt*, og evangeliet om *synderens rettferdiggjørelse ved tro alene*.

777. **Hva handler utvelgelsen om?**

UTVELGELSEN HANDLER IKKE BARE OM GUDS FORUTVITEN, MEN OM HELE GUDS EVIGE VILJE OG PLAN FOR MENNESKENES FRELSE, FULLBRAKT I KRISTI DØD.

Ef 1:4-6 – I Kristus har han utvalgt oss før verden ble skapt, så vi skulle stå hellige og feilfrie for hans ansikt. I kjærlighet har han, av sin frie vilje, forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet, og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn. **2 Tim 1:9** – Han har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss i Kristus Jesus fra evighet av.

Mt 16:18 – på denne klippe (Kristus-bekjennelsen, gitt fra himmelen) vil jeg bygge min kirke, og helvetets porter skal ikke få makt over den. **Joh 10:28** – ingen skal rive dem ut av min hånd. **Apg 13:48** – Da hedningene hørte dette, gledet de seg og lovpriste Herrens ord, og alle som var bestemt til evig liv, kom til troen. Rom 8:28ff

Guds ord er den virksomme årsak til Guds frelsesverk og alt som dertil hører med til Guds kirkes oppdrag blant menneskene. Gud vil ha sin universelle nåde forkynt og trodd i verden. Derom vitner følgende kjensgjerninger:

- Gud har *forsonet* verden med seg selv i Kristus. Med sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov og er den rettfærdighet som gjelder for den hellige Gud (Rom 1:17, 2 Kor 5:21).
- Gud *tilbyr, rekker og meddeler* oss Kristi fortjeneste og velgjerninger med Ordet og sakramentene som midler. Han er den rettfærdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro (Rom 1:16f)
- Gud Hellig Ånd *virker med lov og evangelium* anger og tro i dem som hører Guds ord, og kaller og opplyser oss med evangeliet om syndenes forlatelse for Kristi skyld.
- Gud *erklærer rettfærdig* enhver som anvender Kristi fortjeneste på seg selv. Han tilsier oss nåde og fred ved Kristus Jesus, og stadfester vår barnerett gitt i dåpen.
- Gud *fornyer* (helliggjør) dem han erklærer rettfærdige ved troen på Jesus Kristus, så livets vitnesbyrd med ham til gave bevitner frifinnelsen av nåde.
- Gud *verger* sine i deres svakhet mot djevelen, verden og kjødet, reiser dem opp når de snubler, trøster og bevarer dem i kors og trengsel, og viser vei i gjerninger som har Guds ord og bud for seg.
- Gud vil *fullføre* sin gode gjerning i de troende og bevare dem inntil enden, og derfor bruker de Guds Ord og bønner, og stoler på Guds løftepakt i dåpen. Med Kristi legemes og blods sakrament *styrker* han dem i samfunn med Guds Ene Hellige Kirke.
- På Dommens dag vil Gud *herliggjøre* dem han har utvalgt, kalt og rettfærdiggjort. Da skal Kristus i sin dommergjerning skille ut Gud Faders velsignede og lede dem inn i sitt fullendte rike på den nye jord, beredt dem fra evighet av. Mt 25:34, 41. Jf 1:17f.

Eksempel: Lignelsen om Kongesønnens bryllup, Mt 22:2-14.

Til bibelstudium: Livets bok: Åp 3:5,7f, 5:1-10, 13:8, 17:8, 20:12, 15, 21:27.

778. Har Gud utvalgt noen til evig fortapelse?

NEI. GUDS FRELSESLØFTE HAR ADRESSE TIL ALLE OG ENHVER. NÅR MENNESKER HØRER GUD KALLE MED EVANGELIET, VIL HAN HA SITT FRELSESVERK TRODD FOR AT VI SKAL LEVE OPPREIST FRA DØDEN I VÅRE SYNDER, FRELST AV NÅDE, OG MED KRISTUS TIL GAVE LEVE I HANS RIKE I HANS EVIGE RETTFÆRDIGHET OG MED HAM TIL EKSEMPEL I GJERNINGER SOM HAR HANS ORD FOR SEG.

Lk 24:47 – omvendelse og syndenes forlatelse skal forkynnes i (Jesu Kristi) navn for alle folk. **1 Tim 2:4** – han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne. **1 Pet 3:9b** – dere er kalt til å arve velsignelse.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 11:28f – «Dette er Faderens vilje», at alle som tror på Kristus, skal ha evig liv, Joh 6(40). Det er således Krisati befaling at dette evangeliets løfte uten forskjell også skal fremholdes for alle dem som det blir forkynt for. Lk 24(47), Mk 16i(15).

Og dette Guds kall som skjer ved Ordets forkyndelse, skal vi ikke betrakte som et spillfekteri, men vite at Gud gjennom det åpenbarer sin vilje, og at han ved Ordet vil virke i dem som han på denne måte kaller, slik att de kan bli opplyst, omvendt og frelst.

779. Hvorfor kommer ikke alle de til tro som hører evangeliet?

GUD VIL AT ALLE MENNESKER SKAL BLI FRELST OG KOMME TIL KUNNSKAP OM SANNHETEN (1 TIM 2:4). MEN AVVISER MAN GUDS UNIVERSELLE NÅDE, ER MAN SELV ÅRSAK TIL SIN FORTAPELSE. DA ER IKKE GUD ÅRSAKEN, MEN MENNESKETS FORVRENGTE VILJE.

Esak 33:11 – Så sant jeg lever, sier Herren /.../ Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og får leve. **Hos 13:9** – Det er blitt til din ødeleggelse, o Israel, at du har satt deg opp imot meg som er din hjelp. **Sal 14:3** – Alle er falt fra Gud, alle er fordervet. Det finnes ikke én som gjør det gode, ikke én. **Joh 8:44** – Dere har djevelen til far, og hva han har lyst til, det vil dere gjøre.

Joh 5:24 – (Jesus sier) Den som hører mitt ord og tror på ham som har sendt meg, har evig liv og kommer ikke for dommen, men er gått over fra døden til livet. **3:18** – den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønnns Navn. (Jf Joh 3:16, 36, Mt 23:37, Lk 14:16-18a, Mk 16:16)

Mt 23:37 – Hvor ofte har jeg ikke villet samle dine barn, lik hønen som samler sine kyllinger under sine vinger, men dere ville ikke. **22:14** – mange er kalt, men få er utvalgt. **Heb 4:2** - Vi fikk evangeliet liksom de, men det forkynte ord ble dem ikke til nytte, for det ble ikke ved troen innforlivet i dem som hørte det. 2 Tess 3:2.

Den trofaste Gud oppfylte sitt ords løster, sendte sin Sønn i tidens fylde og lot ham bli født av jomfru Maria. Med sin lidende lydighet i alles sted gikk han inn under Guds lov og kjøpte oss alle fri så vi kunne få barnekår hos Gud (Gal 4:4f). Derfor ble han oppreist fra de døde, erklært rettferdig i alles sted. Han er den Guds rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger, med løftet om salighet for alle som tror hans løfte, gitt i dåpen (Mk 16:16a).

Gud har ikke utvalgt noen til fordømmelse. Avgjørende på Dommens dag er vårt forhold til Kristus Jesus - frelsens årsak og gave.

Anm. Den onde lyst driver mennesket til å ordne sitt gudsforhold på egen hånd, eller i det minste bidra med noe for å bli kvalifisert til samfunn med Gud. På egen hånd kjenner vi ikke Gud. Vi vet ikke hva vi gjør. Skinnhellige i alle former – både gudsfornekttere, agnostikere og lovtreller - forholder seg til en «gud», en «kraft» eller «noe» de ikke kjenner.

Den evangeliske tro har sin unike begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie om hans persons hemmelighet og verk. Undergjerningene han gjorde, bevitner hans Guddoms person, og li-

keså hans lidende lydighet og død under lovens forbannelse, slik Det gamle testamentes skrifter vitner om ham og Gud har stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde.

Kirkens tro har ingen fornuftig begrunnelse, annet enn Jesu underfulle person og verk, bevitnet i en serie kjensgjerninger slik Det gamle testamentets skrifter vitner om ham og Gud har stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde. Han er Guds visdom "ovenfra" i en denesidig, jordisk Jesus-historie, gitt til alle oss andre som er «nedenfra» - av jord. (Joh 3:13ff, 1 Kor 2:9). Denne visdom, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet, er Guds løsepenge av uendelig verdi (1 Joh 4:9f, Rom 8:32).

Under rettergangen sa Jesus om seg selv, **Mt 26:64** - *Heretter skal dere få se Menneskesønnen sitte på Kraftens høyre side og komme på himmelens skyer.* "Dere" – det er alle vi andre. På Pinsedagen forkynte apostelen Peter, **Apg 2:36** – *denne Jesus, som dere korsfestet, har Gud gjort både til Herren og til Kristus* (jf Fil 2:11, Åp 1:7). Alle er vi medskyldige i Sønnens død, og skyldige i vår egen fortapelse ved å motstå Guds kall og med selvklok forakt for friinnelsen av nåde avvise evangeliet og forvrengte Guds nådemidler.

Til bibelstudium:

Det fins ingen utvelgelse til vrede eller fordømmelse: Apg 13:46, 48.

Guds nådige vilje er *universell*, og samtidig har Guds kall adresse til den enkelte: Esek 18:23, 33:11. Mt 23:37. 2 Pet 2:1, 3:9. 1 Kor 8:11. Rom 9:23, 14:15. 2 Tim 2:21 osv.

Med hensyn til synd og skyld er det heller ingen forskjell mellom Guds barn og andre. 1 Kor 4:7. Desto mer bør vi takke og prise Gud for hans frie nåde mot "barmhjertighetens kar", og for den langmodighet han viser "vredens kar", jf Rom 9:22f, jf 11:32, 10:21.

Rom 9:18 gjelder gjerningsrettferdigheten og ikke Guds universelle frelsesvilje.

Forherdelse. Den skjer som en gjengjeldelse eller fordømmelsesdom over dem som motsetter seg Guds nåde *og blir ved med det*, Rom 11:9, Apg 7:51.

Troens innsikt i utvelgelsen sammenfaller med evangeliet, Rom 8:31-39. Evangeliet omfatter også løftet om å bli bevart i troen: Fil 1:6, 1 Kor 1:8f. De som tror for en tid og faller fra, søker noe annet med lovgjæringer.

Den troende trenger Guds advarsel mot frafall. Årsaken er arvesyndens motstand i menneskets innerste. Den som tror syndenes forlatelse for Kristi skyld, tror Guds løfte i dåpens nådepakt og blir bevart til det evige liv, Rom 10:11, 1 Kor 10:13.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 11:41 – Årsaken til denne forakten for Ordet er ikke Guds forutviten, men menneskets forvrengte vilje som forkaster eller forvender Den Hellige Ånds middel og redskap som Gud tilbyr det gjennom kallet, og motstår Den Hellige Ånd som vil være kraftig og virksom ved Ordet, slik som Kristus sier: «Hvor ofte ville jeg ikke samle dine barn /.../ Men dere ville ikke», Mt 23(17).

780. Hvem er Guds utvalgte?

DE UTVALGTE ER GUDS BARN. DERES LÆRER I DEN HELLIGE SKRIFT ER JESUS KRISTUS. DE KJENNER HAM PÅ DEN RETT UTLAGTE SKRIFT, GITT I OG MED APOSTELORDETS LÆRE, OG DE FØLGER HAM, VELSIGNET OG HELLIGET I HAM AV NÅDE.

Mt 25:34b – Kom, dere min Faders velsignede, og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt. **Ef 1:4f** – Før verdens grunnleggelse har han utvalgt oss i ham til å være hellige og ulastelige for seg. Han har i kjærlighet forutbestemt oss til barnekår hos seg ved Kristus Jesus etter sin viljes råd. **Rom 8:30** – Dem han har forutbestemt, har han også kalt... **11:6** – Men er det av nåde, så er det ikke lenger av gjerninger, for ellers blir nåden ikke lenger nåde. **3:27** – Hvor er da vår ros? Den er utelukket. Ved hvilken lov? Ved gjerningenes? Nei, ved troens lov.

Læren om utvelgelsen er *en lære for troen* - ikke for fornuften. Svaret er gitt med det apostoliske og profetiske Kristus-vitnesbyrd, og må søkes i Den Hellige Skrift.

Anm. Åp 17:8 – (de) som fra verdens begynnelse ikke har sitt navn skrevet i livets bok.

Utsagnet innskjerper at alt beror på Guds nåde. **Jf 20:12-15**: Merk de *mange* bøkene om de dodes gjerninger, og den *ene* "livets bok" med de frelstes navn. De siste går inn til saligheten med tilgitte synder - uten at dom etter gjerninger finner sted. **Jf 3:5, 13:8, 21:27, 22:12**.

Stedene belyser forskjell og sammenheng - mellom Guds nidkjærhet og kjærlighet, mellom lov og evangelium, mellom gjerningenes rettferdighet og troens rettferdighet.

Mt 25:37-39. Vi kan umulig ha gjort oss fortjent til - eller medvirket til verdens begynnelse. Slik er det også med vår frelse. Gud Faders "velsignede" el "rettferdige" har mottatt Guds barmhjertighet av nåde – ufortjent. Guds fullbrakte forsoningsverk i Kristi død er *den virksomme årsak* til utvelgelsen.

Lar vi frelestilegnelsen bestå i et samarbeid mellom Gud og menneske (synergisme), må vi betrakte utvelgelsen *i forkant*. Men ingen har tilgang til Guds skjulte råd – hverken engler eller mennesker. Med denn inngang til utvelgelsen må vi hver for oss *søke bekreftelse* på frelsen, og late som om utvelgelsen ikke vedkommer frelestilegnelsen. Det må også de gjøre som lar troen være en *tilleggsytelse* til Guds frelsesverk i Kristus.

Betinget nåde er lovens «sjelesorg». Med stor konsekvens må man fornekte Guds *universelle* nåde i Kristi død, gitt den enkelte til del i dåpen.

Eksempler: Reformert forkynnelse med ulike prosedyrer for overgivelse. Pietismens sjelesorg i «frelsens orden».

781. Hvordan lese bibelsteder om utvelgelsen?

VI SKAL IKKE INNTA GUDS POSISJON OG SPEKULERE "I FORKANT", MEN LESE SLIKE BIBELSTEDER "I ETTERKANT" – I LYS AV GUDS VELGJERNINGER I JESUS KRISTUS OG GUDS LØFTE I VÅR DÅP.

Job 42:1-6 - Da svarte Job Herren og sa: Jeg vet at du kan alt, og at ingen plan er umulig å gjennomføre for deg. Hvem er den som vil formørke ditt råd i uforstand? Derfor må jeg nå si: *Jeg har talt om det jeg ikke forstod, om det som var*

for underlig for meg, og som jeg ikke skjønnte. Men hør nå, så vil jeg tale! Jeg vil spørre deg, og du skal lære meg. Bare det ryktet meldte, hadde jeg hørt om deg, men nå har mitt øye sett deg. Derfor kaller jeg alt tilbake og angrer i støv og aske.

Ef 1:4-6, 9 - Før verdens grunnvoll ble lagt har han utvalgt oss i ham til å være hellige og ulastelige for sitt åsyn. I kjærlighet har han forut bestemt oss til barnerett hos seg ved Kristus Jesus etter sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede. /.../ Han kunngjorde for oss sin viljes hemmelighet, etter sin beslutning som han forut fattet i Kristus. Jf 3:5.

Guds frelsesverk er ikke begrenset til Jesu død og oppstandelse i *fortid*. Evangeliet oppmuntret til tro, virker tro og bevarer troen hos dem som hører Kristi ord i *nåtid*. Alt har han bestemt fra evighet av.

Sett i etterkant, viser *dåpen* Guds evige vilje med mitt liv. *Syndsforgivelsen* (absolusjonen) stadfester min barnerett hos Gud. Og *alterets sakrament* gir samfunn med Kristi ofrede legeme og blod, og styrker nattverd gjestenes samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden.

Jeg er Guds kjære barn på grunn av Kristi lidelse og død – og ikke av noen annen grunn.

Eksempel: Jesu lignelse om *bryllupsklærne*, Mt 22:1-14.

Anm. Utvelgelsen i Kristus innskrenker ikke

- *Kristi lovoppfyllelse* – til liv for **alle** mennesker, Rom 5:18f.

- *forsoningens rekkevidde*, 2 Kor 5:15, 1 Joh 2:2, eller

- Guds universelle frelsesvilje, 1 Tim 2:4, 2 Pet 3:9.

Gud har elsket *verden* så høyt at han ga sin enbårne Sønn til gjenløsning *for alle*, Joh 3:16.

Guds selvhengivende kjærlighet borger for Guds trofasthet. Mt 11:28, 23:37, Åp 22:17.

Læren om utvelgelsen er ikke noe sted i Nytestamentet fremstilt som et tankemessig problem. Utvelgelsen i Kristus lar oss se **den ene siden**, som når vi kaster krone og mynt. På den andre siden fins de svar som Gud holder skjult for oss.

Årsaken til villfarelser i disse spørsmål er den menneskelige trang til å granske skjulte ting og belære åpenbaringsordets Gud, Rom 9:20.

Til bibelstudium:

Utvelgelsen må ses i lys av Guds velgjerninger i Kristus, Rom 8:29ff, Ef 1:4-14.

Til utvelgelsesakten hører også Den Hellige Ånds gjerning, som virker troen med evangeliet som middel, 2 Tess 2:13.

Guds evige rådslutning innbefatter den kjærlighetsfulle tilegnelse av evangeliet, gitt ved tro og dåp, Mk 16:16. På slike steder er det aldri tale kun om forutvitethet: Amos 3:2, Sal 1:6, Rom 11:2, Gal 4:9, 1 Kor 8:3 osv.

Guds evige nådehandling er Treenhetens handling, men den er ikke absolutt. Faderens nådehandling beror på Sønnens lydighet i Kristi lidelse og død, Ef 1:4, og hører sammen med Åndens gjerning i vår bruk av nådemidlene.

Oss har Gud henvist til ytre midler, så lenge vi lever under syndefallets kår: Apg 9:25, 23:16ff. 1 Tim 5:23.

I brevene blir de kristne uten videre tiltalt som "**de utvalgte**": Ef 1:4, 1 Tess 1:4, 2 Tess 2:13, 1 Pet 1:1f, 2:9a. Jf Rom 8:33, 16:13, Åp 17:14.

Utvelgelsen *motiverer* ulike former for forkynnelse:

(1) *Omvendelsesmotivet*, Ef 1:18f, 1 Kor 1:21.

(2) *Lydighetsmotivet*, 2 Tim 2:19, Ef 1:4, Kol 3:12, Joh 15:16.

(3) *Trøstemotivet*, Ef 1:3-8, 13f, Joh 10:27-29, 2 Tess 2:13-17.

I troens gode strid fins en uendelig trøst i dåpen til Jesu død og oppstandelse, Rom 6.

Dåpens sakrament vitner i prøvens stund om Guds godhet og trofasthet: Vår rettferdiggjørelse ved tro – med alle dens frelsesgoder, har sitt utspring i Guds utvelgelse i Kristus – og i ingenting annet: Rom 3:25, 6:9-11, 8:28-39, 11:29, 33ff, 16:25ff, Gal 2:16, 20f, 3:26f, Fil 2:6-11. Joh 10:28f, 15:4, 2 Tim 1:7, 9, 2:10-12.

Og når Kristus innbyr sine venner til å motta alterets sakrament, kan vi stole på Kristi ord "det gis for dere", og vite at det er til meg også.

782. * **Hvordan bruker vi budskapet om utvelgelsen på bibelsk vis?**

I LIKHET MED "HELE BIBELEN", ER OGSÅ UTVELGELSEN GITT OSS "TIL UNDERVISNING, TIL OVERBEVISNING, TIL RETTLEDNING, TIL FOSTRING I RETTFERDIGHET" (2 TIM 3:16).

2 Tim 1:9 – (Gud) har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men på grunn av sin egen rådslutning og sin nåde, som fra evige tider er gitt oss i Kristus Jesus. **Rom 8:29f** - Dem som han forut kjente, dem har han også forut bestemt til å være lik hans Sønnns bilde, for at han skulle være førstefødt blant mange brødre. Dem som han forut bestemte til dette, dem har han også kalt. Dem som han har kalt, dem har han også erklært rettferdige. Og dem han har erklært rettferdige, dem har han også herliggjort. **2 Kor 20f** - La dere forlike med Gud! Han som ikke visste av noen synd har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Gud stadfester med evangeliet alles frifinnelse i Kristus, og oppmuntrer alle til å vende om og leve forlikt med ham.

Eksempler: Mose tale til israelittene før erobringen av Kanaan, 5 Mos 9:4ff. – Pauli oppmuntring til fangevokteren og hans husfolk, jf Apg 16:31. - Lignelsen om bryllupsklærne, Mt 22:2-14.

Til bibelstudium:

Frelsen er Guds verk alene, og gis av nåde, *kun for Jesu Kristi skyld*. Hva Guds ord sier om utvelgelsen, innskjerper frelsens årsak på det kraftigste.

Guds frelsesvilje *omfatter alle*: 1 Tim 2:4, 2 Pet 3:9b, 1 Kor 5:21.

Frelsesverket er *fullført for alle*: og hvem som helst kan bli frelse av nåde, for Kristi skyld. Rom 5:18ff, 6:23, 9:11-33, 2 Kor 5:15, 19, 1 Joh 2:2.

Det er *fariséer-visdom* å støtte seg til fortrinn hos seg selv, fremfor "andre" som trenger å bli frelst, Lk 18:9ff, Gal 3:10.

Vantroen er menneskets ansvar, Mk 16:16, Joh 3:36, Rom 11:23. 2 Tess 2:9-12, jf v 13.

Utvelgelsen *stadfester at vi av naturen er Guds fiender*, uten evne til å bidra med noe som helst til forsoning med Gud: Gen 6:5, Rom 8:7, 10:21.

Frelsens årsak er kun Guds nåde i Kristi person og verk: 2 Tim 1:19, Ef 1:5f, Rom 11:6 osv.

Motsigelser og utstøting for Ordets skyld er *tegn* på utvelgelsen, og grunn til glede: Mt 5:11f, Joh 15:19, 17:14, 1 Joh 4:3f, Apg 5:41.

Utvelgelsen *minner* den kristne om å la seg lede av Den Hellige Ånd og følge Guds Ord, og ikke henfalle til falsk sikkerhet. I motsatt fall utelukker vi oss selv fra frelsen, drar Guds vrededom over oss, og lar oss okkupere av synder som er verre enn de første. Lk 7:30, 14:24. Mt 12:45, 2 Pet 2:20. Fil 2:12-16, 2 Pet 1:10.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 11:43 – Så langt er hemmeligheten om forutbestemmelsen åpenbart for oss i Guds Ord. Og som vi forblir i dette og holder oss til det, så er det virkelig en gagnlig, frelsesbringende og trøsterik lære, for den bekrefter meget sterkt artikkelen om at vi blir rettferdiggjort og frelst uten noen gjerning og fortjeneste, av bare nåde, kun for Kristi skyld. For før denne verdens tisalder, før vi var til, ja, «for verdens grunnvoll ble lagt» (Ef 1:4), da vi jo ikke kunne ha gjort noe godt, er vi etter «Guds forsett» utvalgt til frelse av nåde i Kristus, Rom 9(11), 2 Tim 1(9).

Samme, 63 – Men om noen i drøftingen av denne artikkel vil stige for høyt og gå over disse grenser, da bør vi med Paulus legge fingeren på munnen, tenke og si: «Hvem er du menneske, som tar til gjenmæle mot Gud?» (Rom 6:20)

Del 10: OPPSTANDELSEN OG DET EVIGE LIV

Forankret i fortid: Det kristne håp handler om den virkelighet som Jesu person og verk har foregrepet allerede, **Mt 4:17** – *Omvend dere, for himmelriket er kommet nær!* Håpets begrunnelse er følgelig likeså underfull som åpenbaringsordets Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd.

Virksomt i nåtid: Jesu ord før sin død og oppstandelse, gjelder også i nåtid, **Lk 17:21** – *Guds rike er midt i blant dere.* Den oppstandne Jesus er Herren ved Faderens høyre, virksom i den forsamlede menighet. Derfor skrev apostelen Peter om håpets gave, gitt den enkelte i dåpen, **1 Pet 1:3** – *Lovet være Gud, vår Herres Jessu Kristi Far, som i sin store barmhjertighet har føtt oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.* Den som lærer den levende Gud å kjenne ved den han utsendte, Jesus Kristus, *har evig liv allerede* (Joh 17:3).

Allerede – ennå ikke. Den oppstandne Kristus foregriper den kommende verden. Vi hører hans undervisning i apostelordets lære, og hører hans allmaktsord over fremsatt brød og vin. Underet skjer. Det er fra gammelt kalt «udødelighetens sakrament». Guds nådepakt i Jesus Kristi blod – mottas i nåtid, skjult i sakramentets skikkelser. Han er «førstegrøden av de hensovede» (1 Kor 15:20). Rikets fullendelse gjenstår. Hva vi er «i Kristus», det skal vi bli.

Nåderiket – herlighetsriket. Her lever vi ved dåpen og troen i «nåderiket». Der fremme venter «herlighetsriket», når Kristus kommer synlig i sin Guddoms herlighet og bringer den nye jord (se forkl 3 trosart). «De som følger Lammet hvor enn det går» (Åp 14:4), skal ved målet se Gud, ansikt til ansikt, og freden, gleden og hvilen i Guds løfter være *synlig* virkelighet i tilstander som overgår all forstand.

Full visshet. Øyenvitne-møtene med den oppstandne Kristus begrunner troen på ham som er sann Gud og sant menneske (Rom 1:3f), og den «Guds rettferdighet» som evangeliet åpenbarer «av tro til tro» (v 17). Guds evangelium til verden begrunner kirkens kjennetegn og ”full visshet om det som håpes” (Heb 11:1). Med den Oppstandne til gave sørger vi *med håp* (1 Tess 4:13). «Vårt håp» (1 Tim 1:1) er ”*gjemt for oss i himlene*” (Kol 1:5). Dette håp *gjør ikke til skamme* (Rom 5:5, Fil 1:20).

I tiden mellom Pinsedagen og Kristi gjenkomst på den ytterste dag (interimtiden) er han tilstede i menighetens felles gudstjeneste. Her er han virksom med evangeliet og sakramentene på troskapens vilkår, forvaltet slik han befalte apostlene sine og deres etterfølgere i det prekenembete som han har innstiftet (1 Kor 14:38-15:3, 1 Joh 1:1-3). Derfor ber vi at hans rike også må komme til oss.

Om døden og de dødes oppstandelse

Gud er ikke en Gud for de døde, men for de levende: ”JEG ER Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud”, Mt 22:32. Over alt i Det gamle testamente hvor det står ”**JEG ER Herren , din Gud**”, er det en lære om Faderens enbårne Sønn, født av evighet. Sønnen ble menneske i Jesu skikkelse, og derfor Oppstandelsen og Livet i egen person (Joh 11:25).

Guds endegyldige vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag. Derfor bekjenner vi ingen ønskedrøm, men ham som foregrepet vår legemlige oppstandelse: «*Jeg tror på .../ kjødets oppstandelse og det evige liv*». Ingen så underet i Jesu grav, men mange var vitnene til den Oppstandne. Elleve disippelmøter med ham er dokumententert. En gang var de over 500 til sammen (1 Kor 15). Ved slike anledninger underviste

han dem i Skriftene, spiste sammen med dem og talte med dem om de ting som har med Guds rikes nærvær å gjøre.

I dåpen gir Gud den enkelte del i Sønnens død og oppstandelse i sin menneskenatur. Er du døpt, har du all grunn til å si: Jeg har fått «et levende håp» (1 Pet 1:3). Derfor skal vi regne oss som døde fra synden og leve for Gud i Kristus Jesus (Rom 6:11). Han som har skapt alle ting, synlig og usynlig, holder alt dette ved lag og har kraften til å oppvekke alle døde, også dem som kom bort på havet eller på annen måte (Åp 20:13). Altets skaper skal nyskape sitt falne skaperverk, og det løfte som han gav i dåpen til Jesu Kristi død, det skal han oppfylle i de troendes salige oppstandelse (Mk 16:16).

Vi ser daglig Guds verk og er uten unnskyldning, om vi fornekter vi de dødes oppstandelse (Rom 1). Med Kristi legemlige oppstandelse fra de døde vitner Gud følgende:

- (1) Jesu person er Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet.
- (2) Han har i sin lidende lydighet oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted.
- (3) Gud har forsonet verden med seg selv i Kristi død på korset.
- (4) Kristus har makt til å oppreise alle døde, og gi alle dem som tror på ham, det evig liv (Joh 5:21).

Det er uttrykk for villfarelse når man under skinn av kristendom åndeliggjør og bortforklarer den legemlige oppstandelse. Eksempler: Hymenetus og Filetus, 1 Tim 1:19f, 2 Tim 2:16-18.

783. **Hvorfor må vi dø?**

DØ MÅ VI ALLE FOR SYNDENS SKYLD.

Rom 7:7-13 – uten loven ville jeg ikke ha visst av synden. Jeg ville ikke ha visst hva begjær er, dersom loven ikke sa: Du skal ikke begjære. Synden benyttet seg av budet og vakte all slags begjær i meg, for uten loven er synden død. Jeg levde en gang uten lov. Da budet kom, fikk synden liv, men jeg døde. Slik viste det seg at det som skulle gi liv, førte til død for meg. For synden benyttet seg av budet og bedrog og drepte meg med det. Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt. Men er da det som er godt, blitt til død for meg? Slett ikke! Det var synden som gjorde det. Den brukte det gode til å føre meg i døden, og slik skulle det bli klart hvordan synden virkelig er. Gjennom budet skulle synden bli over all måte syndig (v 22ff). 1 Kor 15:57.

På grunn av arvesyndens motstand, må også Guds kjære barn erfare forgjengeligheten, dø for syndens skyld og bli til jord. Men med barnekår hos Gud for Kristi skyld er døden slettes ingen straff.

Til bibelstudium:

1 Mos 2:16, 3:3 (dø døden – den evige død). 2 Mos 20:17, 3:18:5, 5 Mos 5:21.

1 Tim 1:8. Jak 1:15. Joh 8:44. Rom 3 :20, 4:14f, 5:12f, 20, 6:23. Gal 5:16ff. Ef 2:1-10, osv.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 12:152f – Rom 8 (10): «Kroppen er død på grunn av synden», dvs. den blir drept på grunn av den synd som er til stede og ennå er igjen i kjødet. Og døden selv tjener til å ødelegge dette syndige kjød så vi kan stå opp igjen som fullstendig nye mennesker. Heller ikke finnes det lenger i den troendes død - etter at troen har overvunnet dødens redsler, den brodd av og følelse av vrede som Paulus taler om (1 Kor 15:56): «Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven». Denne syndens kraft, denne følelse av vreden er en virkelige straff så lenge den er til stede. Uten denne følelse er vreden er døden egentlig slettes ingen straff.

784. **Hva skjer når et menneske dør?**

LEGEMET DØR, FORRÅTNER OG BLIR TIL JORD IGJEN. SJELEN ER UDØDELIG, SKILLES FRA LEGEMET OG VENDER TILBAKE TIL GUD.

1 Mos 3:19 – du vender tilbake til jorden, for av den er du tatt. Støv er du, og til støv skal du vende tilbake. **Sal 90:3** – Du byder mennesket vende tilbake til støv og sier: Vend tilbake, dere menneskebarn! **Pred 12:7b** – ånden vender tilbake til Gud, som gav den. **Apg 17:25** – (Gud) gir alle liv og ånd og alle ting.

Gud har skapt hele mennesket. «Han har gitt meg legeme og sjel...» (se Lille Katekisme. Guds fiendemakter - synd og død og satans rike, okkuperer Guds skaperverk, og derfor må vi dø for syndens skyld. Men likeså omfattende som Guds skaperverk, likeså omfattende er Guds gjenløsergjerning.

Døden *skiller* legeme og ånd og overgir legemet til forgjengelse. Menneskets ånd eller «jeg» fortsetter å leve. Legemet ligger i grav inntil oppstandelsen på den ytterste dag, da Gud vil gjenforene legeme og ånd. Men forskjellen er stor mellom de troendes og ikke-troendes død.

785. **Hva er "kjødets oppstandelse"?**

PÅ DOMMENS DAG SKAL KRISTUS VEKKE OPP MEG OG ALLE DØDE MED DE LEGEMER SOM HER VAR FORDERVET OG PLAGET AV OND LYST. DETTE VIL HAN GJØRE MED SIN GUDDOMS KRAFT.

Dan 12:2 – De mange som sover i jordens muld, skal våkne opp, noen til evig liv, noen til skam og evig avsky. **Job 19:25-27** – jeg vet at min gjenløser lever, og som den siste skal han stå fram på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud. Jes 26:19. **Rom 4:17, 21** – (Abraham trodde på Gud) som gjør de døde levende og kaller på det som ikke fins, så at det finns. /.../ Han var viss på at det Gud hadde lovet, var han også mektig til å holde. Jf Mt 22:29.

Joh 5:28f – den time kommer, da alle i gravene skal høre hans røst. De skal gå ut - de som har gjort godt, til livets oppstandelse, og de som har gjort ondt, til dommens oppstandelse. **6:40** – Dette er min Faders vilje, at hver den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag. 1 Kor 6:14. Åp 20:13b.

I de dødes oppstandelse vil Kristus gjøre to ting: (1) *Oppreise* det legeme som her var fordervet av synd og død (kjødet), og (2) *gjenforene* legeme og sjel.

Det er døde menneskers *legemer* som oppstår. Derfor heter det "oppstandelse". Legeme og ånd blir gjenforent for *Guds* skyld, som har skapt oss til å stå an-

svarlige for ham, enhver med sitt liv. Denne hendelse på den ytterste dag har Gud foregrepet da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag.

Til bibelstudium: De dødes «oppstandelse».

1. *Det gamle testaments budskap* om oppstandelsen hører sammen med Guds nådeløfte: "Jeg er din Gud", 1 Mos 17:7, 26:24, 28:13, Esek 37:27 osv.

Oppstandelsestroen følger Messias-løftet like fra syndefallets dag, for *frelsen fra syndens skyld er frelsen fra døden*, 1 Mos 3:15.

Jesus viste til Guds åpenbaring for Moses, **2 Mos 3:6** – Jeg er din fars Gud, Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud (Mt 22:32). Dette håp var først dunkelt, men ble stadig tydeligere i den gamle pakt. *Eksempler på tydeliggjøring*: Job 19:25-27, Sal 17:15, Jes 26:19, Esek 37, Hos 13:14.

2. *Guds åpenbaringsord er kilden* til budskapet om de dødes oppstandelse, som hører med til troens grunn: 1 Tim 1:19f, 2 Tim 2:18f.

Gud er den "som oppreiser fra de døde", 2 Kor 1:9, og den "som gjør de døde levende og byr det som ikke er, å bli til", Rom 4:17.

3. De dødes oppstandelse avslutter en dennesidig, jordisk historie. Joh 5:28f, 6:39f, 1 Tess 4:16, 1 Kor 15.

Alle mennesker skal oppstå, og deretter stilles for Kristi (el Menneskesønnens) domstol: Joh 5:28, Apg 24:15. Alle skal da møte Kristus "i sin herlighet", dvs i Guds utilslørte og uimotståelige Majestet, Mt 25:31f.

4. *Menneskene avviser Guds vitnesbyrd*, som reiste Jesus opp fra de døde, og avviser kirkens kjennetegn fra ham. De bekrefter Jesu person hemmelighet og Guds fullbrakte forsoningsverk i ham, og likeså hans nærvær i den forsamlede menighet, virksom med evangeliet og sakramentene fra ham. Vi har en iboende trang til å gjøre dette, til tross for at vi aner Guds handlende allmakt i den verden vi sanser, Rom 1:19f. Vi stoler på vår egen fornuft og kraft fremfor å bli «bli funnet i ham» som er Guds rettferdighet, gitt av nåde, Fil 3:9. Jf Mt 22:29, 1 Kor 15:34f, Apg 17:32. Med vantro bekrefter vi arvesyndens kraft i vårt innertste.

5. Guds handlende allmakt tilkommer hver av personene i **Treenheten**, uten oppdeling eller tredobling (Athanasianum 13-19):

Sønnen medvirker med sin menneskenatur til verdens opprettholdelse, Joh 5:17-21. Med sin menneskenatur har Sønnen allerede beseiret helvetmaktene, Kol 2:13-15, Apg 17:31. Og med sin menneskenatur skal han oppreise alle døde og holde dom, Joh 5:22-29.

Den Hellige Ånd virker troen – når og hvor han vil – i dem som hører evangeliet. Da tror vi syndenes forlatelse på grunn av Sønnen, reist opp fra de døde på grunn av vår rettferdiggjørelse. Uten Helligåndens gjerning *må* vi motstå Sønnens majestet i Jesu ringe skikkelse, og - lik menneskene på Langfredagen - motstå Gjenløseren som forlater synder med ord i et menneskes munn og til et synlig pant reker fram sitt legemes og blods sakrament i sin tjeners hånd. Vi vil heller bli funnet i vår egen rettferdighet. Men med sin hellige lov avslører Gud oss, og med evangeliet oppmuntrer han oss til å vende om for Kristi skyld, og ved tro og dåp leve oppreist fra døden i våre synder (Joh 3:3-8, Rom 6, Ef 2:1-10).

786. Hva skjer når et troende menneske dør?

GUDS GODE ENGLER BRINGER DEN TROENDES SJEL HJEM TIL HERREN I HANS VARETEKT INNTIL DOMMENS DAG.

Lk 23:43 – Jesus svarte: "Amen, i dag skal du være med meg i paradiset! **16:22** – Så skjedde det at den fattige døde og ble brakt av englene til Abrahams faderfavn. **Joh 11:25** – Jesus sa: «Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg skal leve om han enn dør.

2 Kor 5:8 – vi er ved godt mot, og vil heller flytte bort fra legemet og flytte hjem til Herren. **Fil 1:21, 23f** – Å leve er for meg Kristus og å dø er for meg en vinning. /.../ Jeg dras til begge hold. Jeg lengter etter å få bryte opp og være hos Kristus. Det skulle jo være så mye bedre. Men for deres skyld er det mer om å gjøre at jeg blir i kjødet.

Illustrasjon: Guds Sønn etter sin menneskenatur overga sin ånd til Faderen, Lk 23:43.

Fra bekjennelsesskriftene:

SK Troen, 56-59 – utenfor kristenheten, der hvor evangeliet ikke fins, der er det ingen tilgivelse og derfor heller ikke noen hellighet. Derfor har de satt seg selv utenfor og skilt seg selv ut, de som søker hellighet ved sine gjerninger /.../

Helligheten er begynts og vokser daglig. Derfor venter vi at vårt kjød skal dø og bli begravet med all sin urenheter, men likevel skal det komme herlig fram igjen og oppstå til en hel og fullkommen hellighet i et nytt, evig liv. Nå er vi bare halvveis rene og hellige. Den Hellige Ånd må fortsette å virke i oss ved Ordet, og gi oss tilgivelse hver dag, inntil vi kommer til det liv hvor det ikke skal være noen tilgivelse. I det livet finnes bare fullkomment rene og hellige mennesker, fulle av godhet og rettferdighet, ganske fri fra synd, død og alt ondt, med nye udøgelige og herliggjorte legemer.

Alt dette er Den Hellige Ånds tjeneste og gjerning. Han begynner helligheten og øker den hver dag ved disse to midler: den kristne kirke og syndenes forlatelse. Men når vårt kjød er råtnet bort, da vil han i ett øyeblikk gjøre vår hellighet fullkommen og holde den oppe i evighet. Det skal han gjøre ved de to siste ting som er nevnt her: «Kjødets oppstandelse og det evige liv.»

787. Hvilken forskjell blir synlig i de dødes oppstandelse?

DE SOM VENTER KRISTUS SOM FRELSER PÅ DOMMENS DAG, SKAL STÅ OPP MED FORKLAREDE LEGEMER OG FÅ SE GUD, ANSIKT TIL ANSIKT. MEN UTEN KRISTUS VENTER DET EVIGE «UTENFOR» I SKAM OG EVIG STRAFF.

Dan 12:2 – De mange som sover i jordens muld, skal våkne opp, noen til evig liv, noen til skam og evig avsky. **Mk 16:16** – Den som ikke tror, skal bli fordømt. **Joh 3:36**. **Mt 25:41, 46** – Deretter skal han si til dem på den venstre side: "Gå bort fra meg, dere forbannede, til den evige ild som er beredt for djevelen og hans engler. /.../ Og disse skal gå bort til evig straff. **Åp 20:15** – Om noen ikke var skrevet i Livets bok, ble de kastet i ildsjøen (jf **Jes 66:24**, **Joh 15:6**). **Lk 16:23**. (Den evige ild eller ildsjøen - ingen beskrivelse, men billedbruk om "det evige utenfor")

Job 19:25f – jeg vet at min gjenløser lever og som den siste skal han stå fram på støvet. /.../ Jeg skal se ham med egne øyne. **Sal 16:11** – For ditt åsyn er det en fylde av glede, en evig fryd ved din høyre hånd. **Joh 17:24** – Fader, jeg vil at hvor jeg er, der skal også de som du har gitt meg, være hos meg for at de skal se min herlighet. **Fil 3:21** – Han skal forvandle vårt fornedreleslegeme, så det blir likt hans herlighetslegeme med den kraft som gjør at han kan underlegge seg alt. **1 Joh 3:2** – vi er allerede Guds barn, men hva vi skal bli, det er ennå ikke åpenbart.

«*Den evige ild*» er den vredesvirkelighet hvor den hellige Gud straffer fiendemaktene synd og død og satans rike. Slik vil Gud bønhøre de undertryktes rop om hevn, og løse lidelsens og ondskapens gåte i det evige "utenfor". Det er både selvforskyldt og fullstendig unødvendig å havne *der*.

Til bibelstudium:

Steder om *evangeliets gave*: Lk 2:10, 24:36-48. Joh 3:18, 36, 14:1-6. 2 Kor 12:1-4, 2 Tim 4:18. Åp 7:9ff, 14:13a.

Guds lov er hellig lik Gud, og åpenbarer Guds nidkjærhet for sitt verk:

5 Mos 10:17. Sal 30:7-12, 47:3ff, 76:7ff, 90:7ff. Jes 2:10-19, 66:1f.

Gud er rettens Gud. Han er rettferdig når han fordømmer vantroen og dens synder, og rettferdig når han erklærer dem rettferdige som setter all sin lit til Kristi lidelses og døds fortjeneste. Ved evangeliet virker han den tro som anvender Kristi fortjeneste, enhver på seg selv. 2 Tess 1:6ff. Jf Mt 25:31, 41. Heb 10:31, jf 12:21.

788. **Fins det noen mulighet til omvendelse etter døden?**

Nei.

Lk 16:26 – (det er) en dyp kløft mellom oss og dere, slik at ingen kan komme herfra og over til dere, om de så ville, og ingen fra dere over til oss (den rike mann og Lasarus).

Krusifikset minner oss om Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. Gud er nidkjær for sitt verk, okkupert av syndens og dødens og satans tyranni, men Guds kjærlighet overgår hans nidkjærhet. Gud er en forsonet Gud.

Med evangeliet oppmuntrer Guds oss å vende om og tro syndenes forlatelse for Kristi skyld, og ved troen leve forlikt med ham og ha evig liv allerede her.

Etter døden fins ikke syndsforlatelsens mulighet, annet enn en eksistens i evig skyld og skam og håpløshet. En forsmak er den anger som Guds hellige lov virker uten evangeliet.

789. **Er det grader i de saliges salighet og i de fortaptes fortapelse?**

JÅ, DET MÅ VI TRO PÅ GRUNN AV GUDS ORD, UTEN AT GRADSFORSKJELLENE ER NÆRMERE BESKREVET.

Mt 5:11f – Salige er dere når de smpotter og forfølger dere og lyver på dere all slags ondt for min skyld. Gled og fryd dere, for dere lønn er stor i himmelen. **2**

Kor 9:6 – Den som sår sparsomt, skal høste sparsomt, og den som sår rikelig, skal høste rikelig med velsignelse.

790. **Mt 11:22 – Det skal gå Tyrus og Sidon tåleligere på dommens dag enn dere. 25:41 – Gå bort fra meg, dere fordømte, til den evige ild som er beredt djevelen og hans engler. vilke egenskaper får de troendes legemer i oppstandelsen?**

OPPSTANDELSEN OPPHEVER IKKE VÅR KROPPSLIGE IDENTITET. DE TROENDES LEGEMER SKAL DA VÆRE LIK KRISTI HERLIGGJORTE OG UDØDELIGE LEGEME. DE HAR SITT LIV I GUD, OG DERFOR HAR DE IKKE BEHOV FOR MAT OG DRIKKE, FORDØYELSE, SØVN OG FORMERING SOM I DETTE LIV.

Dan 12:3 - Da skal de forstandige skinne som himmelhvelvingen skinner, og de som har ført mange til rettferdighet, skal skinne som stjernene, evig og alltid.

Mk 12:25 – Når de oppstår fra de døde, da tar de hverken til ekte eller gis til ekte, men de er lik englene i himmelen. **Fil 3:21** – Han skal forvandle vårt fornedrelseslegeme slik at det blir likt hans herlighetslegeme ved den kraft han har til å underlegge seg alt. **Kol 3:4** – Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet. **1 Kor 15:41-44** – Det sås i forgjengelighet, det oppstår i uforgjengelighet. Det sås i vanære, det oppstår i herlighet. Det sås i svakhet, det oppstår i kraft. Det sås et jordisk legeme, det oppstår et åndelig legeme (jf v 20-22, 26f, 48, 51-53). **2 Kor 5:1f. Åp 20:12.**

Kristi herliggjorte legeme er det samme som var et øyeblikk i linklærne (20:4-9) og i døren (Joh 20:19), og det samme som viser seg for oss i Kristi legemes og blods sakrament, og mottas med munnen på overnaturlig vis.

Til bibelstudium:

Da skal de troendes legemer være uten synd, fullkomment hellig og beredt til å stå for Guds åsyn – lik englene i himmelen: Mk 12:25 jf Dan 12:2f, Mt 13:43. Borte er alle de defekter som syndefallet medfører, endog alderdommens spor.

Det er tale om "et åndelig legeme", 1 Kor 15:44, "åndelig" i den mening at legemet er forvandlet til uforgjengelighet og herlighet, fullt av en udødelig livskraft osv, 1 Kor 15:24f, 43, Fil 3:21. Lk 20:36, Mt 22:30.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 1:46 - I artikkelen om oppstandelsen vitner Skriften om at nettopp vår kroppslige substans skal stå opp, men uten synd, og at vi i det evige liv skal beholde denne vår sjel, men uten synd.

791. **Hva er den første og den andre oppstandelse?**

DEN **FØRSTE** OPPSTANDELSE SKJER VED DÅPEN OG TROEN, DEN **ANDRE** MED LEGEMETS OPPSTANDELSE PÅ DEN YTTERSTE DAG.

Joh 5:25 – Den tid kommer, ja, den er nå, da de døde skal høre Guds Sønnens røst, og de som hører, skal leve. Joh 3:16. **Kol 2:12f** – I dåpen ble dere begravet med ham, og i den ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste Kristus fra de døde. /.../ i det han da tilgav oss alle overtredelsene. **1 Pet 1:29** – Dere er jo født på ny, ikke i kraft av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds levende ord som er og blir. **Åp 20:6** – Salig og hellig er den

som har del i den første oppstandelse. Over dem har den annen død ingen makt. (Rom 6:12 (jf 2 Sam 5:6f). Ef 2:4f. 1 Kor 6:19f. Mt 6:33, Heb 13:14. Jak 1:18. 1 Joh 5:1.)

Joh 5:28f – den time kommer da alle de som er i gravene skal høre hans røst. De skal komme fram, og de som har gjort det gode, skal stå opp til livet, men de som har gjort det onde, skal stå opp til dommen. **1 Tess 4:13f** – vi vil ikke at dere skal være uten kunnskap om dem som er sovnet inn i døden, for dere skal ikke sørge som de andre, de som er uten håp. For så sant vi tror at Jesus døde og stod opp, så skal Gud ved Jesus også føre dem som er sovnet inn, fram sammen med ham. (Mt 9:24, Joh 11:11f, 1 Kor 15:20.)

Kristi død og oppstandelse for alle blir i dåpen tilregnet den enkelte og reist opp fra livet under dødens herredømme til nytt liv under Guds herredømme. Denne *første* oppstandelse begrunner det nye livet i daglig forsakelse og tro med håp om Guds herlighet (Rom 5:2). Til pant på syndenes forlatelse og evig liv allerede, gir Kristus sitt legemes og blods Sakrament. Ved dåpen og troen er kirkenes lemmer hver for seg hverandres *medhistorier* i Kristi etterfølgelse. Vi har et levende håp og sørger ikke som de andre.

Eksempel: Jesu oppvekkelse av den døde *Lasarus* "på fjerde døgnet", Joh 11:39-44.

792. I hvilken rekkefølge skal oppstandelsen skje på den ytterste dag?

FØRST SKJER DE TROENDES OPPSTANDELSE, DERETTER DE VANTROS OPPSTANDELSE. DET FINS IKKE NOE LANGT TIDSRUM DEM MED ROM FOR ET TUSENÅRSRIKE.

Mt 12:41 – Ninives menn skal oppstå i dommen sammen med denne slekt og fordømme den. De omvendte seg ved Jonas' preken, og se, her er mer enn Jonas. **Lk 17:20** – Guds rike kommer ikke slik at man kan se det med øynene.

1 Kor 15:51f – Se, jeg sier dere en hemmelighet: Vi skal ikke alle hensove, men vi skal alle forvandles i et nu, i et øyeblikk, ved den siste basun. De døde skal oppstå uforgjengelige, og vi skal forvandles. **1 Tess 4:16f** – Herren selv skal stige ned fra himmelen med en befaling ved en erkeengels røst og Guds basun. De som er døde i Kristus, skal først oppstå. Deretter skal vi som lever og er tilbake, bli rykket bort på skyer i luften sammen med dem for å møte Herren. Og så skal vi alltid være hos Herren.

Messias-profetiene i den gamle pakt beskriver Kristi rike og dets utbredelse som et dennesidig fredsrrike, og skildrer det med bilder fra denne verden. Kristus-åpenbaringen *tydeliggjør* profetiene. Løftene er oppfylt i Kristus Jesus. På grunn av Jesu persons hemmelighet var Guds rike virksomt til stede i Jesu tjenerskikkelse. Dette har Gud stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde på den tredje dag. Nå er han til stede med sitt nåderike i den forsamlede menighet, virksom med de kjennetegn han innstiftet før han ble opptatt til Faderens nådeside i himmelen.

Se artiklene i tilleggsbindet Hjelperen: Om tusenårsriket, antikrist og mellomtilstanden.

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 17. Artikkelen summerer opp hva de oldkirkelige bekjennelser sier om Kristi gjenkomst til dom og det evige liv. Endetidsspekulasjoner om jødernes samlede omvendelse og et tusenårsrike blir avvist. De lutherske lærefedre utla Åpenbaringsboken (Jesu åpenbaring for Johannes) i lys av Nytestamentets skrifter for øvrig – aldri omvendt. Tusenårsriket må derfor være evangeliets tid.

Apol 7/8:15. I endetiden lever e troende av evangeliet og har det evige liv allerede, for «evangeliet bringer ikke skyggen av de evige ting, men de evige ting selv – Den Hellige Ånd og den rettferdighet som gjør at vi blir rettferdige overfor Gud». – Samme 16:6 – «Evangeliet /.../ er syndenes forlatelse og et begynnende evig liv i de troendes hjerter.» Jf 4:352.

Når bekjennelsesskriftenes tema er *frelsen*, er målet alltid det evige liv, SK Dåpen, 25. Slik Guds rettferdighet – Kristi rettferdighet – blir tilregnet troen, slik blir det evige liv tilregnet troen. "Den som har Sønnen, har livet", 1 Joh 5:12. Apol 4:354.

Konkordieformelen er avgitt med Guds domstol for øye: "Ved Guds nådes hjelp har også vi til hensikt å holde fast ved denne bekjennelse inntil vår salige ende. Da skal vi komme fram for vår Herre Jesu Kris-ti domstol med et hjerte og en samvittighet fylt av glede og trygghet", Konkordiebokens forord, s 8. Forordet til Apologien, 19. FC SC 12:40.

793. **Hva skal Kristus gjøre med dem som kommer til tro ved evangeliet?**

KRISTUS SKAL HENTE MEG OG ALLE TROENDE, OG LA OSS VÆRE HOS HAM I ALL EVIGHET .

Rom 8:11 – Om hans Ånd som oppvekket Jesus fra de døde, bor i dere, så skal også han som oppvekket Kristus fra de døde, levendegjøre også deres dødelige legemer ved sin Ånd som bor i dere. **Mt 25:34, 46** – "Kom, dere min Faders velsignede, og arv det rike som er beredt dere fra verdens grunnvoll ble lagt". /.../ de rettferdige (skal gå inn) til evig liv. **1 Tess 4:17b** – Og så skal vi alltid være hos Herren. Sal 23:6b.

Om oppstandelsen til evig liv

Budskapet om oppstandelsen og evig liv handler ikke om en lykkelig utgang på dette liv, eller om en forlenget utgave av et lykkelig, sunt og rikt menneskeliv. Slike drømmer lar problemet bestå – trelldommen under dødens makt på grunn av «lystene i vår syndige naatur» (Ef 2:3).

Det evige liv er et nytt liv i spenningen mellom et «allerede» og et «ennå ikke». **Joh 3:16** – *Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men **ha** evig liv.* De troende har evig liv allerede, men ennå ikke dets fulle utfoldelse. Ennå gjenstår Kristi komme med en ny himmel og ny jord, da Guds barn får sin arverett oppfylt i det fullendte Guds rike. **Ef 2:4-6** - *Gud er rik på miskunn. Fordi han elsket oss med så stor en kjærlighet, gjorde han oss levende med Kristus, vi som var døde på grunn av våre synder. Av nåde er dere frelst. I Kristus Jesus har han reist oss opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen med ham.*

794. Hva er "det evige liv"?

SVAR: DET ER Å KJENNE DEN ENESTE SANNE GUD GJENNOM JESU PERSONS HEMMELIGHET OG GUDS VERK I HAM SOM ER OPPSTANDELSEN OG LIVET, SLIK SKRIFTENE HAR SAGT. DA KJENNER VI GUD SOM EN VENN Å STOLE PÅ I LIV OG DØD.

Joh 17:3 – Dette er det evige liv; at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus. **3:36** - Den som tror på Sønnen, har evig liv. **1 Joh 5:11f** – Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er hans Sønn. **2 Pet 3:18** – voks i nåde og kjennskap til vår Herre og frelser Kristus Jesus! Sal 16:11.

Ingen har evig liv uten å kjenne Den treene Gud i Sønnens selvhengivende kjærlighet. Faderen gav Sønnen, den enbårne, til soning for verdens synder. Sønnen lot seg frivilling unnfange av Den Hellige Ånd i Jomfru Marias morsliv. Og Ånden vitner med Sønnens ord fra Faderen om Sønnens lidende lydighet i sin menneskenatur i alles sted. Ånden lar enhver betrakte sin egen lidelse, død og oppstandelse i Sønnens verk, og hos ham ha den sanne trøst mot døden og dommen.

Til bibelstudium: 1 Pet 1:9, Rom 8:10, 17, 1 Kor 2:9, 2 Kor 5:2f, 2 Tim 1:9f, Heb 6:18, Åp 19:9, 21:1a, 7, osv.

Under Jesu offentlige virksomhet har Gud flere ganger stadfestet at Jesus fra Nasaret er "Israels håp" (Jer 14:6, Apg 28:20):

- Under *Jesu dåp i Jordan-elven* (Mt 3:17),
- med *apostlenes Kristus-bekjennelse ved Casarea Filippi* (Mt 16:16f),
- under *Jesu forklarelse på berget* (Mt 17:2-5), og
- på endegyldig vis med *Jesu oppstandelse fra de døde på den tredje dag*.

Hva Gud har stadfestet i *fortid*, bevitner han med prekenembetet i *nåtid*:

- Med kirkens Kristus-bekjennelse fra himmelen, Mt 16:16f,
- med apostelordets lære fra den Oppstandne, Lk 24:44-48,
- med prekenembetets løse- og bindemakt fra den Oppstandne, Joh 20:22f,
- med dåpen til Jesu død og oppstandelse, befalt av den Oppstandne, Mt 28:19f, og
- med Herren Nattverd, innstiftet "i den natt da han ble forrådt", 1 Kor 11:23-25.

795. Hvilket håp gir Guds evangelium?

GUD GIR OSS HÅPET OM **SKAPERVERKETS GJENLØSNING**, NÅR KRISTUS KOMMER MED DEN NYE JORD. DER SKAL DE HELLIGE FÅ **SKUE GUD** I ALL HANS HERLIGHET, OG VÆRE **UTRUSTET** MED GUDDOMMELIG LYS, VISDOM OG RETTFERDIGHET TIL Å KJENNE GUD FULLT UT, OG SAMMEN MED HANS ENGLER OG ALLE UTVALGTE VÆRE GUD NÆR, OG - **BEFRIDD** FRA DENNE VERDENS JAMMER, FÅ LEVE I **FULLKOMMEN** HVILE OG UUTSIGELIG GLEDE, OG LIK GUDS ENGLER TAKKE, LOVE OG PRISE GUD TIL EVIG TID.

Jes 65:17f – Se, jeg skaper en ny himmel og en ny jord... **Sal 16:11** – Du lærer meg livets vei, for ditt åsyn er det en fylde av glede, en evig fryd ved din høyre hånd.

Rom 8:18, 22f – denne tids lidelse er ubetydelig sammenlignet med den herlighet som skal åpenbares på oss. /.../ Vi vet at hele skapelsen sukker og våndes inntil nå. /.../ også vi som dog har fått Åndens førstegrøde, sukker med oss selv og lengter etter vår barnerett, vårt legemes forløsning. **Heb 4:9** – Altså gjenstår det ennå en sabbatshvile for Guds folk. **Joh 17:24a** – Fader, jeg vil at der jeg er, der skal også de som du har gitt meg, være med meg, så de ser min herlighet. (1 Joh 3:2b) **Mt 5:8** – Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud. Åp 22:4.

Åp19:9 – Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid(14:13). **21:3-5b** – Se, Guds tabernakel hos menneskene, og han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem. Og han skal tørke bort hver tåre fra deres øyne. Døden skal ikke være mer, og heller ingen sorg, ingen gråt og ingen plage, for det første er veket bort. Han som satt på tronen, sa: "Se, jeg gjør allting nytt." **22:3f** – Guds og Lammets trone skal være der inne, og hans tjenerne skal tjene ham. De skal se hans åsyn. **Sal 17:16**.

Illustrasjon: *Guds triumferende kirke, Åp 7:15-17.*

Anm. "Guds åsyn" - et uttrykk for *Guds nærvær*:

Å se Gud "åsyn til åsyn" - et uttrykk for de saliges usigelig glede i Guds nærhet, **Sal 17:15**. **Joh 15:11, 16:21-24, 17:13**. **Mt 28:8, Lk 24:52**. **Apg 11:23**. **Rom 14:17, 15:13**. **Fil 3:1, 4:4**. **Jf Kol 1:24, 1 Pet 1:8, 4:13**. Osv.

"*HERREN løfte sitt åsyn på deg og være deg nådig!*" Nå er Guds åsyn den opphøyede Kristus, sann Gud og vår bror ved Faderens nådeside. Han er troens rettferdighet og vår faste borg.

"*HERREN løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred!*" Freden er Kristus Jesus, verdens forsoner og troens rettferdighet. **Ef 2:14**. Han er med sin offerdød hovedsaken i kirkens liv og lovprisning, som i himmelen så også på jorden. **Mt 25:34-40**. **Åp 5:8ff, 7:12ff, 15:3f**.

Fra Faderen og Sønnen utgår Den Hellige Ånd - Hjelperen som lar Guds fred råde ved troen i våre hjerter. Til virkningen hører det forsonlige sinnelag og troens øvelse i gode gjerninger. **Tit 2:12-14, 3:8**.

796. **Hvordan lever kristne i håpet?**

KRISTNE HOLDER "UROKKELIG FAST VED BEKJENNELSEN AV VÅRT HÅP" (HEB 10:23).

2 Tim 3:14f – (Apostelen til sin disippel) - forbli ved det du har lært og blitt overbevist om! Du vet hvem du har lært det av. Du kjenner fra barndommen av de Hellige Skrifter, som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus (4:8b). **Tit 2:11-13** – Guds nåde er åpenbart, sunn for alle mennesker. Den fostrar oss til å forsake ugudelighet og de verdslige begjær, til å leve selvbehersket, rettferdig og gudfryktig i denne tidsalder, mens vi venter på det salige håp og åpenbaringen av vår store Guds og Frelses Jesu Kristi herlighet. **Fil 3:20** – Vårt borgerap er i himlene. Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Kristus Jesus. **Lk 21:28** (om endetidstegnene) - rett dere opp og løft deres hoder, for deres forløsning stunder til.

797. Hvorfor tror du at du blir salig?

DET TROR JEG PÅ GRUNN AV GUDS LØFTE, GITT MEG I MIN DÅP. (MK 16:16).

Mt 5:3 – Salige er de som er fattige i seg selv. Himmelen tilhører dem. **Ef 1:3-6** – Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener ved Kristus. Han har før verdens grunnvoll ble lagt utvalgt oss i ham til å være hellige og ustraffelige for seg. I kjærlighet har han forutbestemt oss til barnekår hos seg ved Jesus Kristus ifølge sin viljes råd, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede. **Joh 10:27f** – Mine får hører min røst, og jeg kjenner dem, og de følger meg. Jeg gir dem evig liv, og de skal aldri i evighet gå fortapt, og ingen skal rykke dem ut av min hånd. **1 Tess 5:9** – Gud har ikke bestemt oss til vrede, men til å vinne salighet ved vår Herre Jesus Kristus. **1 Tim 2:4** – Han vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til kunnskap om sannheten. **Rom 6:25** – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Gud Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg og helliggjort meg, og dertil bevart meg i den rette tro. Gud er trofast. Ingen kan rykke meg ut av hans hånd.

Til bibelstudium: Den kristnes liv underveis mot målet

Et skyggebilde av håpet i den nye pakt var israelittenes utvandring (exodus) fra utlendighet og trelldom i Egypt, gjennom Rødehavet, siden i ørkenen til Kana'an, det lovede land.

«Israels håp» var den kommende Messias. Guds Sønn «utvandring» i Jesu tjenerskikkelse var etter sin menneskenatur et exodus fra verden okkupert av Guds fiendemakter. Fra dåpen i Jordan gikk hans ferd til Jerusalem, hvor han måtte lide og dø synderes død før han ble oppreist fra de døde og opptatt til Faderens høyre. På lignende vis er Guds folk i den nye pakt underveis fra dåpen til det lovede land. De etterfølger Kristus gjennom endetidens trengsler, hvor enn han går (Åp 14:3).

En kristen er ved dåpen og troen en borger i Guds rike, og har barnerett og arverett hos Gud. Derfor er ikke *en kristens orienteringspunkt* drømmer for dette liv, men det rike som kommer fra himmelen, og derfra venter han Herren, Jesus Kristus, som frelser (Fil 3:20, Mt 25:31).

(1) Et liv i Kristi etterfølgelse med ham til gave, gitt i dåpen.

Det fremste forbilde er Guds Sønn i Jesu tjenerskikkelse, 1 Pet 21-25, 3:18f. Guds kjempende kirke kjennes på *trofasthet* mot apostelordets lære fra Jesus Kristus, kirkens Herre. Heb 10:23-25. Jf sendebrevene, Åp 2-3.

Eksempler til etterfølgelse: Heb 6:9ff, 10:19ff, kApg 11-12.

(2) Et liv i forventning.

Den Hellige Ånd *oppmuntrer* med håpet, Rom 15:13, og *frimodighet*:i troen, 1 Joh 2:28, 3:21, 4:17, Heb 4:16, 10:35. Apg 4:13, 29, 31.

De troende i den *gamle* pakt ventet at Gud skulle oppfylle løftet om den kommende Messias. Lk 1:67-69, 2:29-32. I den *nye* pakt venter de troende på Kristi komme i synlig herlighet på den ytterste dag. 1 Kor 1:7, Tit 2:13, Åp 21:1-4, 22:1-5.

Kristne ligner de kloke jomfruer i Jesu lignelse: De har olje i lampene og *lever* av Guds ord mens de venter Brudgommens komme. Mt 25:1-13.

De har full trøst mot døden, 1 Tess 4:13-18.

De lever i verden, men tilhører den ikke. De har sitt borgerap i himmelen og derfra venter de Herren, Jesus Kristus, som sin frelser på Dommens dag. Deres dagsordre er «våk og be», for snart kommer han med herlighetsriket på den nye jord, Heb 11:13-16, 1 Pet 1:1, 2:11, Åp 21:2.

(3) Et liv i gode gjerninger

Guds ord ser den kristnes liv i lys av Kristi synlige komme, og tegner bildet av mennesker som med flid bruker ventetiden til *gode gjerninger*, Mt 24:45ff, 25:14-30. De er vennlige mot alle, Fil 4:5.

Lik Noa, lever ikke en kristen i dennesidig sikkerhet, Mt 24:36ff, men bruker denne verden "som om de ikke gjorde bruk av den", 1 Kor 7:31.

En kristen har omsorg for menighetens velferd og medvirker til evangeliets utbredelse, Mt 24:14.

Sett i lys av håpet, betrakter kristne denne tids lidelser for ubetydelige, Rom 8:18.

De tjener sin neste og venter for sin egen del en salig død, Fil 1:21-23, Lk 23:43.

(4) Et liv i utholdenhet.

Mt 24:13 – *den som holder ut inntil enden, skal bli salig* (jf 10:22). Slike formaninger stadfester Guds suverenitet, Ef 1:19f, 1Pet 1:5, Joh 10:28-30, Fil 1:6, 1 Tess 5:24, 2 Tess 3:3 osv. Gud opprettholder troen hos dem som *tar vare på hans ord*, for Gud vil gi dem deres himmelske arv, 1 Pet 1:3-5. **Åp 2:10** – *Vær tro inntil døden, så vil jeg gi det livets krone!*

Kilden til utholdende tro er Guds trofasthet og nådige kall ved Jesus Kristus, Mt 9:13, 1 Kor 1:9, Gal 1:6, 1 Tess 5:24, 1 Pet 5:10. Denne kilde kan ingen fatte uten å kjenne Gud ved Jesus Kristus, Joh 17:3.

Det faller mennesker naturlig å forklare utholdende kristentro med en egenap hos dens bekjennere. Det er feil. Tit 3:5, Rom 7:21ff, Gal 5:17ff. Derfor advarer Guds ord. Falske trøstegrupper leder til frafall, 1 Kor 10:12, Rom 11:20. Jf Peters fall, Mk 14:29f.

Jo mer vi øser av frelsens kilder – evangeliet og sakramentene, jo flittigere blir vi i bønn og omgang med Guds ord. Det blir iver i forsakelsen og oppriktighet i tjenesten, 2 Kor 7:1, Gal 2:20, jf Jes 12. Og virkningen blir en bedende menighet, jf Apg 4:31.

Jo sterkere visshet om barnekår hos Gud, jo større tålmodighet i motgang og lidelser, Rom 8:18, Lk 12:32.

Under korset lar Gud oss erfare hans trofasthet og nåde, Sal 10:17, 31:23, Jes 57:15, Mt 11:28, Joh 6:37 osv. Da svekkes dragningen til verdens levevis, 1 Joh 2:16f, 1 Kor 7:29-31.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER, F EKS.

- at bare sjelen blir frelst (gnostisisme, platonisme)
- at våre døde legemer aldri gjenoppstår, for Gud skaper av ingen ting og gir nye legemer.
- at omvendelsens mulighet fins etter døden.
- at Jesus-ord om evig straff gjelder en begrenset tid.
- at alle mennesker til sist blir frelst.

- at noen må være forutbestemt til fortapelse siden utvelgelsen ikke omfatter alle (kalvinisme).
- At de som er utvalgt til salighet, er utvalgt på grunn av åndelige eller moralske kvalifikasjoner mer enn andre.

DEL 11: OM DE SISTE TING

Om Kristi gjenkomst til dom, se «Så Korn», bind 4.

Her tar vi for oss de hendelser eller tegn som går forut for Kristi gjenkomst, forutsagt i mange bibelsteder og tekster. Alle forholder seg til Kristi gjenkomst som en forestående hendelse. Med den avslutter Gud sin frelsesplan i det endelige rettsoppgjør på Dommens dag. Da skal han ikke komme til syne i tjenerskikkelsen, men som verdens dommer, synlig for alle i sin Guddoms majestet og glans, like synlig som lyn på himmelen.

Mange har forsøkt å beregne tiden for Kristi gjenkomst ved hjelp av Åpenbaringsboken og profetier i Det gamle testamente. Slike spekulasjoner har medført en rekke sekttannelser i tidens løp, til tross for Jesus-ord som tydelig og klart avviser slike beregninger. Bare Faderen vet, sier Jesus og viser til altets opphav – første person i den treene Gud. Mt 24:36, Apg 1:7 osv.

798. Hvilke tegn går forut for Kristi gjenkomst til dom?

FLERE TEGN VARSLER KRISTI GJENKOMST, MEN I SENTRUM STÅR ANTIKRISTENS KOMME:

- (1) KRIG, HUNGERSNØD, NATURØDELEGGELSER, JORDSKJELV, KRISTENFORFØLGELSER, OSV.
- (2) EVANGELIET BLIR FORKYNT FOR ALLE FOLKESLAG.
- (3) MANGE FALSKE PROFETER SKAL OPPTRE I JESU NAVN OG FØRE MANGE VILL.
- (4) ANTIKRIST SKAL FREMTRE MED KRAV PÅ OVERHØYHET I KIRKEN OG ALLES LYDIGHET MOT HAM.

Mt 24:14 – dette evangelium om Riket skal forkynnes over hele jorderike til et vitnesbyrd for alle folkeslag, og da skal enden komme.

1 Joh 2:18-22 – Nå er den siste tid. Dere har hørt at antikrist skal komme, og mange antikrister har alt stått fram. Derfor vet vi at den siste tid er kommet. De er utgått fra oss, men de var ikke av oss. Hadde de vært det, ville de blitt hos oss. Slik skulle det bli klart at ikke alle er av oss. Men dere er blitt salvet av Den Hellige, og alle har dere kunnskap. Det er ikke fordi dere ikke kjenner sannheten jeg skriver, men fordi dere kjenner den og vet at ingen løgn kommer fra sannheten. Og hvem er løgneren, om ikke den som fornekter at Jesus er Kristus? Han er antikrist, han som fornekter Faderen og Sønnen. Se 2 Tess 2.

Tegnene følger kirkens historie. Sett i nåtid, er de i ferd med å gå i oppfyllelse. Sett i tidens løp, tiltar de i omfang og styrke. I sentrum står antikristens virksomhet i kirkens gudstjenestefellesskap.

799. Hvordan trer antikrist fram i kristenheten?

ANTIKRISTEN ER VIRKSOM MED LÆRDOMMER I STRID MED APOSTELORDETS KUNNSKAP FRA FADEREN OG SØNNEN. KJENNETEGNET ER UINNSKRENKET MYNDIGHET OVER MENIGHETENS LITURGISKE ORDNINGER.

DET KLARESTE UTTRYKK ER PAVEDØMMET SOM INSTITUSJON OG EMBETE, NÅR PAVEN UTØVER LÆREEMBEDET MED KRAV PÅ OVERHØYHET OG UFEILBARLIGHET I GUDS KIRKE PÅ JORDEN.

Gal 1:7f – det finnes ikke noe annet evangelium, det er bare noen som forvirrer dere og vil forvrengte Kristi evangelium. Men om vi selv, ja, om en engel fra himmelen skulle forkynne et annet evangelium enn det vi har forkynt, så skal han være forbannet!

Den antikristelige myndighet detroniserer Kristus som Skriftens Herre og kirkens Lærer. Med falsk åndelighet spiller antikrist rollen som Skriftens rette utlegger og påbyr sine lærdommer «i Guds tempel» (2 Tess 2).

Antikristen fordømmer evangeliet om synderens rettferdiggjørelse ved tro alene, og dermed den tro som stoler på syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidelses og døds fortjeneste (fordømt av konsilet i Trier 1545-63). En annen hersketeknikk forkynner syndenes forlatelse som om den er syndenes tillatelse (billig nåde).

+ + + + + + +

800. Hvorfor si "det er visst og sant" også til denne trosartikkel?

JEG STOLER PÅ GUD DEN HELLIGE ÅND, AT DET JEG HER BEKJENNER MED MUNNEN, DET VIL HAN FULLFØRE I MEG OG HELE GUDS KIRKE PÅ JORDEN. I DENNE TRO VIL JEG LEVE OG DØ.

2 Kor 1:20 - Guds løfter, så mange som de er, har fått sitt amen i ham (Kristus). Derfor får de også sitt amen ved ham, Gud til ære ved oss. **2 Tim 1:12b** – Jeg vet på hvem jeg tror. **Rom 10: 10** – Med hjertet tror man til rettferdighet, og med munnen bekjenner man til frelse.

Et rett «amen» er det aller viktigste ord i vår munn. Vi istemmer den rett utlagte Skrift fra dens Herre og stadfester at alt hans verk er sant og godt. Det gjør vi bønn til Gud at flere må lære ham å kjenne ved Kristus Jesus, så vi med dem – og de med oss, får leve som Guds kjære barn og "arvinger etter løftet" (Gal 3:26-29).

801. Hvorfor bekjenne kirkens gudgitte tro for andre?

KAN JEG BLI FRELST, KAN HVEM SOM HELST BLI FRELST.

1 Tim 1:15f – Det er et troverdig ord og på alle måter verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere, og blant dem er jeg den fremste. Men nettopp derfor ble jeg gjenstand for barmhjertighet, for at Kristus Jesus skulle

vise all sin tålmodighet på meg som den fremste, til et forbilde for dem som skulle komme til tro på ham til evig liv.

Eksempler:

Den blinde *Bartimeus*, Mk 10:46ff.

Den hjemkomne sønnen, Lk 15:21-24 (om Guds *forutgående* nåde i Kristus, v 1f).

Tolleren i templet, Lk 18:13f.

Hva Kristus lærte *Peter*, 1 Pet 2:22-24. –

Forfølgeren Saulus som ble apostelen *Paulus*, Fil 3:4-11, 1 Kor 15:8-10, 1 Tim 1:12-17.